Kommunstyrelsen

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Kommunstyrelsen

Plats Gustaf Adolfsalen

Tid Onsdagen den 14 oktober 2026 kl. 09.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare		
2	Godkännande av föredragningslista	2026/4	
3	Uppföljning av de kommunala bolagen 2026 utifrån kommunstyrelsens uppsiktsplikt; • *Sara Grandin, VD och Ulrika Spårebo (S), styrelseordförande, Salabostäder AB kl. 09.05 – 09.25* • *Håkan Carefall, VD och Christer Eriksson (C), styrelseordförande Sala-Heby Energi AB kl. 09.25 – 09.45* • *Viktoria Enmark, VD och Carola Gunnarsson (C), styrelseordförande, Sala Silvergruva AB kl. 09.45 – 10.05*	2026/886	3 - 19
4	Redovisning från Social-och arbetsmarknadsnämnden av arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll, 2026 *Föredragning av social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors och social- och arbetsmarknadsnämndens ordförande Elisabet Pettersson (C) kl. 10.40 – 11.00*	2026/40	20 - 21
5	Redovisning från Bygg- och miljönämnden av arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll, 2026 *Föredragning av stf samhällsbyggnadschef Roger Lindström och bygg- och miljönämndens ordförande Viktor Kärvinge (S) kl. 11.00 – 11.30*	2026/832	
6	Delårsrapport 2026, kommunstyrelsens verksamheter och överförmyndare	2026/15	22 - 68
7	Delårsrapport 2026, Sala kommun	2026/14	69 - 257

8	Internkontroll; Förslag på kommunövergripande kontrollområden för verksamhetsåret 2027	2026/828	258 - 264
9	Fastställande av skattesats år 2027	2026/16	265 - 268
10	Remiss - Delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)	2026/633	269 - 481
11	Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)	2026/568	482 - 509
12	Remiss - Förslag till revidering av Avfallsplan 2020-2030	2026/556	510 - 607
13	Revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete	2026/725	608 - 638
14	Slutrapport för investeringsprojekt: Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 samt förskola	2026/814	639 - 679
15	Medel ur kommunstyrelsens förfogande, kostnadstäckning moduler Ekdalen	2026/681	680 - 691
16	Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år, hösten 2026	2026/811	692 - 695
17	Redovisning av medborgarförslag/e-förslag som ej behandlats inom ett år, hösten 2026	2026/812	696 - 700
18	Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag, hösten 2026	2026/810	701 - 704
19	Svar på nämndinitiativ från Erik Hamrin (M); Ny inriktning för detaljplanen för Södra och östra Ängshagen.	2026/863	705
20	Revidering av underskriftsbemyndigande för kommunstyrelsen *Handlingar skickas ut senare*	2026/128	
21	Förslag till sammanträdesdagar 2027 för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och dess utskott *Handlingar skickas ut senare*	2026/866	
22	Kompletteringsval	2026/8	706 - 707
23	Muntliga rapporter	2026/4	
24	Övriga frågor	2026/4	

Uppföljning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt delår 2026 – Sala Silvergruva AB, org.nr 556333–0207

Inledning

Denna mall syftar till att stödja kommunstyrelsens uppföljning av Sala Silvergruva AB:s verksamhet i enlighet med kommunallagen och den fastställda bolagsordningen och ägardirektivet. Svar på kontrollpunkterna sker i kommentarsfält under respektive avsnitt. Vid behov kan relevanta dokument bifogas uppföljningen.

Verksamhetens inriktning

Kontrollpunkter:

- Bedrivs gruvturism, museiverksamhet och besöksverksamhet samt därtill relaterad verksamhet inom Sala kommun?
- Främjas Sala Silvergruva som ett levande kulturarv och besöksmål?

Kommentarer och bedömning:

Ja. Sala Silvergruva AB bedriver gruvturism, museiverksamhet och besöksverksamhet samt därtill relaterad verksamhet inom Sala kommun i enlighet med bolagets uppdrag och ägardirektiv.

Bolaget arbetar aktivt med att bevara och samtidigt utveckla Sala Silvergruva som ett levande kulturarv och attraktivt besöksmål. Under 2026 har arbetet fortsatt med att utveckla gruvområdet, byggnaderna och besöksupplevelsen samt att öka tillgängligheten till kulturarvet.

En central utvecklingsfråga under året har varit arbetet med en framtida hisslösning till 155-metersnivån. Bolaget har också fortsatt utvecklingen av befintliga besöksprodukter, evenemang, restaurang, boende, konferens och handel. Nya och kompletterande besöksprodukter har prövats för att öka tillgängligheten och skapa fler sätt att uppleva gruvan.

Arbetet med kulturmiljön har fortsatt i nära dialog med bland annat Länsstyrelsen. Sammantaget bedömer bolaget att verksamheten bedrivs i enlighet med bolagets uppdrag och att arbetet under året ytterligare har stärkt förutsättningarna att långsiktigt bevara och utveckla Sala Silvergruva som kulturarv och besöksmål.

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Fingerprint: 2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Ekonomi

Kontrollpunkter

- Bedrivs verksamheten på affärsmässiga grunder och med god ekonomisk hushållning?
- Utformas ekonomiska mål så att de möjliggör investeringar, tillgänglighetsåtgärder och hållbar utveckling av verksamheten?
- Stödjer bolagets ekonomiska styrning möjligheten att söka och erhålla extern finansiering för utvecklings- och tillgänglighetsprojekt?

Kommentarer och bedömning:

Bolaget bedömer att verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning och med ett tydligt fokus på kostnadskontroll och utveckling av de egna intäkterna.

Efter ett positivt resultat 2025 har arbetet under 2026 fortsatt med att stärka den egna affären inom gruvvisningar, restaurang, boende, konferens och handel. Bolaget har arbetat aktivt med både intäktsdrivande åtgärder och kostnadskontroll.

Utfallet under året varierar mellan verksamhetsområdena och sommaren har sammantaget varit svagare än budgeterat. Bolaget följer därför den ekonomiska utvecklingen noggrant och arbetar löpande med åtgärder för att stärka intäkterna och anpassa kostnaderna utifrån verksamhetens utveckling.

En ekonomisk utmaning är att den egna verksamheten ännu inte fullt ut finansierar den totala kostnadsmassan för att förvalta, bevara och utveckla det omfattande kulturarvet och gruvområdet. Ägarens driftbidrag är därför fortsatt en viktig del av bolagets finansiering.

Bolaget arbetar samtidigt aktivt med att skapa förutsättningar för långsiktiga investeringar och tillgänglighetsåtgärder utan att belasta den löpande verksamheten med kostnader som denna inte kan bära. Detta gäller särskilt den planerade hisslösningen till 155-metersnivån. Under året har bolaget utvecklat dialogen med näringsliv, offentliga aktörer, stiftelser och andra potentiella finansiärer och samarbetspartners.

Arbetet med extern finansiering har samtidigt tydliggjort att bolagets nuvarande organisationsform som kommunalägt aktiebolag begränsar möjligheten att söka vissa former av stöd och extern finansiering. Frågan är därför strategiskt viktig för bolagets långsiktiga möjligheter att finansiera större bevarande-, utvecklings- och tillgänglighetsprojekt och har lyfts i dialog med ägaren.

Sammantaget bedöms den ekonomiska styrningen vara ändamålsenlig. Fortsatt fokus ligger på kostnadskontroll, utveckling av de egna intäkterna samt på att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för finansiering av större utvecklings- och tillgänglighetsprojekt.

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Fingerprint: 2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Underställningsplikt

Kontrollpunkter:

- Har kommunfullmäktige beretts möjlighet att ta ställning till principiellt viktiga beslut?

Kommentarer och bedömning:

Ja. Inga beslut av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt har fattats utan dialog med ägaren.

Bolaget har under året löpande informerat och fört dialog med styrelsen och ägarrepresentanter kring större strategiska frågor, bland annat den fortsatta utvecklingen av hiss- och tillgänglighetsprojektet, bolagets ekonomiska utveckling samt långsiktiga frågor kring finansiering och organisationsform.

Bolaget bedömer att kommunfullmäktiges rätt att ta ställning till frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt har beaktats.

Årsredovisning och delårsrapport

Kontrollpunkter:

- Inlämnades årsredovisning samt underlag till koncernredovisning för 2025 på den tidpunkt som kommunstyrelsen beslutat?
- Bedöms bolaget budget följas för 2026? Beskriv eventuella avvikelser från budget nedan.

Kommentarer och bedömning:

Ja. Årsredovisning och underlag till kommunens koncernredovisning för 2025 har lämnats enligt kommunstyrelsens beslutade tidsplan.

Bolagets bedömning vid delåret är att helårsresultatet 2026 kan komma att ligga omkring balans eller visa ett mindre positivt resultat. Utvecklingen skiljer sig dock mellan verksamhetsområdena och vissa intäkter, framför allt från gruvvisningarna och restaurangen, har under delar av året varit lägre än budgeterat.

Bolaget arbetar löpande med prognoser, kostnadskontroll och åtgärder för att stärka intäkterna. God kostnadskontroll under året bedöms till stor del kunna kompensera för den svagare intäktsutvecklingen inom vissa delar av verksamheten.

Det finns samtidigt kostnadsposter som kräver fortsatt uppföljning. Detta gäller bland annat ökade energikostnader för pumpning av gruvvatten. Den ökade pumpningen är delvis kopplad till det pågående miljösaneringsprojektet i området och medför ökade kostnader för bolaget. Frågan om kostnadsfördelning behöver därför följas upp i dialog med berörda parter.

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Fingerprint: 2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Sammantaget är bedömningen att bolaget har förutsättningar att nå ett resultat omkring balans för helåret, men att utvecklingen följs noggrant under återstående del av året.

Revision

Kontrollpunkter:

- Granskade lekmannarevisorer bolagets ändamålsenlighet och ekonomiska effektivitet för 2025?
- Skickades granskningsrapporten för 2025 till kommunstyrelsen på den tidpunkt som beslutats?

Kommentarer och bedömning:

Ja. Lekmannarevisorerna har granskat bolagets verksamhet för 2025 avseende ändamålsenlighet och ekonomisk effektivitet. Granskningsrapporten har hanterats och överlämnats i enlighet med gällande process och tidsplan.

Bolaget har en löpande och fungerande dialog med lekmannarevisorerna och tillhandahåller de underlag som efterfrågas inom ramen för granskningen.

Uppföljning av kommunalrättsliga principer

Beskriv om de kommunalrättsliga principerna efterlevs. Om svaret är nej, behöver anledningen till det också beskrivas.

Lokaliseringsprincipen

Kontrollpunkter:

- Bedrivs verksamheten inom ägarkommunernas geografiska område?

Kommentarer:

Ja. Bolagets verksamhet bedrivs inom Sala kommun och är tydligt knuten till Sala Silvergruva, dess kulturmiljö och besöksverksamhet.

Likställighetsprincipen

Kontrollpunkter:

- Behandlas kommunmedlemmar lika?

Kommentarer:

Ja. Kommunmedlemmar behandlas lika. Bolagets publika verksamhet, tjänster och erbjudanden tillhandahålls på lika och transparenta villkor. Priser och bokningsbara tjänster är offentligt tillgängliga via bland annat webbplats och bokningssystem.

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Fingerprint: 2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Självkostnadsprincipen

Kontrollpunkter:

- Följs självkostnadsprincipen?

Kommentarer:

Bolaget bedriver verksamhet inom ramen för bolagsordning och ägardirektiv. Bolaget har inget krav på vinstutdelning och ekonomiska överskott används för verksamhetens fortsatta utveckling samt för bevarande, underhåll och tillgängliggörande av kulturmiljön.

Underskrifter av bolagens representanter

Datum:

_____

_____

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Fingerprint: 2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Signaturcertifikat

Dokumentnamn:

Uppföljning kommunstyrelsens uppsiktsplikt delår 2026- Sala Silvergruva AB (003)

Unikt dokument-id:

ab8e2200-5d20-4fef-9c1f-37df631e3cee

Dokumentets fingeravtryck:

2de80f1d681e29c555901ffc2a0779a97ad42e87c800a5f735d9f38e20589171e06de41ba7c5b08cbf
5c3eb0e7a0bda98b77c925b5002a44f8a529a1b31ce8ed

Undertecknare

VIKTORIA ENMARK

Sala Silvergruva

Ursprunglig mottagare: Viktoria Enmark
E-post: viktoria.enmark@salasilvergruva.se
Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (desktop)
IP nummer: 90.230.141.212
IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden

Verifierad med BankID:
VIKTORIA ENMARK (197210136904)

Betrodd tidsstämpel:
2026-09-11 13:05:18 UTC

Detta dokument slutfördes av alla parter:

2026-09-11 13:05:18 UTC

GetAccept

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Certifikatet tillhandahåller alla signaturer och aktivitetsdata kopplat till detta dokument.

Aktivitetslogg

Betrodd tidsstämpel	Aktivitet med insamlade uppgifter
2026-09-11 13:05:18 UTC	Dokumentet signerades av Viktoria Enmark (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 90.230.141.212 - IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden
2026-09-11 13:05:18 UTC	Dokumentet verifierades genom BankID av Viktoria Enmark (VIKTORIA ENMARK) (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 3.172.17.10 - IP Plats: Stockholm, Stockholm County, Sweden
2026-09-11 13:05:01 UTC	Dokumentet öppnades av Viktoria Enmark (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 90.230.141.212 - IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden
2026-09-11 13:03:45 UTC	Dokumentet skickades till Viktoria Enmark (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 90.230.141.212 - IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden
2026-09-11 13:03:43 UTC	Dokumentet förseglades av Viktoria Enmark (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 90.230.141.212 - IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden
2026-09-11 13:03:13 UTC	Dokumentet skapades av Viktoria Enmark (viktoria.enmark@salasilvergruva.se) Enhet: Edge 151.0.0.0 on Unknown Windows 10.0 (dator) IP nummer: 90.230.141.212 - IP Plats: Uppsala, Uppsala County, Sweden

GetAccept

Detta dokumentet har signerats genom digitala signeringstjänsten GetAccept.
Certifikatet tillhandahåller alla signaturer och aktivitetsdata kopplat till detta dokument.

SALA KOMMUN

Uppföljning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt delår 2026 – Salabostäder AB, org.nr 556352–0500

Inledning

Denna mall syftar till att stödja kommunstyrelsens uppföljning av Salabostäder AB:s verksamhet i enlighet med kommunallagen och det fastställda ägardirektivet. Svar på kontrollpunkterna sker i kommentarsfält under respektive avsnitt. Vid behov kan relevanta dokument bifogas uppföljningen.

Verksamhetens inriktning

Kontrollpunkter:

- Följer bolaget sitt uppdrag enligt ägardirektivet?
- Bidrar verksamheten till kommunens bostadsförsörjning och sociala mål?

Kommentarer och bedömning:

Bolaget följer ägardirektivet i alla delar när det gäller inriktning, ägarens insyn, underställningsplikt mm. För de mer specifika kraven i ägardirektivet se nedan.

Fastighetsbeståndet: De omfattande renoveringarna som pågår är en förutsättning för att kunna erbjuda boende med bra godtagbar standard. Bolaget följer Salas utveckling för att ha framförhållning vad gäller behovet av bostäder. Under 2026 har bolaget avyttrat 30 lägenheter i Möklinta.

Hyresgästinflytande: Ett samarbetsavtal finns med Hyresgästföreningen för boinflytande. Bolaget arbetar även med boinflytande genom familjedagar, områdesträffar och samarbete med BG10.

Socialt ansvar: I dagsläget finns ett väl fungerande samarbete med kommunens sociala verksamheter, fältassistenter och polisen både för att motverka hemlöshet och öka trygghet. Bolaget har i egen regi arrangerat trygghetsvandringar tillsammans med fältassistenter och de föreningar som vi samarbetar med via sponsringsavtal. Vid regelbundna träffar med hyresgästerna i samverkan med Hyresgästföreningen har vi genomfört många trygghetsvandringar och därefter åtgärder i form av förbättrad belysning trädbeskärning osv.

SALA KOMMUN

Ekonomi

Kontrollpunkter:

- Bedöms målen för soliditet, avkastning och utdelning uppfyllas under 2026?
- Följs reglerna för borgensavgift och finansiering?

Kommentarer och bedömning:

Salabostäder har under många år genomfört omfattande investeringar i upprustning och utveckling av fastighetsbeståndet. Dessa satsningar har varit nödvändiga för att säkerställa fastigheternas långsiktiga värde och attraktivitet, men har samtidigt påverkat möjligheterna att nå ägarens mål för avkastning och soliditet eftersom en del av investeringarna har finansierats genom upplåning. Soliditeten har under perioden 2023–2025 uppgått till i genomsnitt 14,73 procent, vilket är strax under målsättningen på 15 procent. Direktavkastningen har under samma period minskat från 4,1 procent år 2023 till 1,27 procent år 2025, vilket ger ett genomsnitt på 2,92 procent och därmed understiger målet om 5 procent.

Den lägre direktavkastningen under 2025 förklaras huvudsakligen av nedskrivningar av fastighetsvärden, vilka utgör kostnader av engångskaraktär. Bolaget bedömer att den underliggande verksamheten har stärkts och prognosen för 2026 visar en tydlig återhämtning. Med genomförda investeringar, förbättrade resultatutsikter och ett fortsatt fokus på lönsamhet bedöms bolaget ha goda förutsättningar att nå ägarens avkastningsmål inom de närmaste åren.

Borgensavgiften som beslutats av kommunen för 2025 är 0,53% vilket motsvarar 4,39 Mkr.

Finansiering av bolaget görs genom lån till rörlig ränta (Stibor 3 mån) hos den bank som ger mest förmånligt pris. Alla lån tas med kommunal borgen. Det senaste året har Nordea varit mer förmånligt än Kommuninvest vad gäller prissättning av lån. Räntan säkras genom ränteswappar som tas mot låneportföljen i sin helhet. Finansieringsfrågor styrs av vår finanspolicy som styrelsen får rapport om vid varje sammanträde.

Klimat- och miljömål

Kontrollpunkter:

- Har bolaget upprättat mätbara klimat- och miljömål?
- Följs målen upp i årsredovisningen?

Kommentarer och bedömning:

Ja, bolaget är anslutet till Allmännyttans klimatinitiativ och har därigenom förbundit sig att minska energianvändningen med 30% fram till år 2030 med utgångspunkt 2007. Klimatinitiativet har under 2026 uppdaterats och innehåller nu även mål om minskad

mängd restavfall från hyresgästerna. Bolagets egen verksamhet är idag fossilfri i alla avseenden förutom bränsle till gräsklippare och trimmer.

Målen finns med i årsredovisningen men ett arbete pågår också med att ta fram en hållbarhetsrapport.

Underställningsplikt

Kontrollpunkter:

- Har bolaget inhämtat yttrande från kommunfullmäktige vid principiellt viktiga beslut?

Kommentarer och bedömning:

Inget sådana beslut har varit aktuella. Styrelsen gör avvägningar inför beslut om det är något som faller inom styrelsens handlingsutrymme eller ska underställas ägarens prövning.

Årsredovisning och delårsrapport

Kontrollpunkter:

- Inlämnades årsredovisning samt underlag till koncernredovisning för 2025 på den tidpunkt som kommunstyrelsen beslutat?
- Bedöms bolagets budget följas för 2026? Beskriv eventuell avvikelse mot budget nedan.

Kommentarer och bedömning:

Ja

Revision

Kontrollpunkter:

- Granskade lekmannarevisorerna bolagets ändamålsenlighet och ekonomiska effektivitet för 2025?
- Skickades granskningsrapporten för 2025 till kommunstyrelsen på den tidpunkt som beslutats?

Kommentarer och bedömning:

Ja

Upphandling

Kontrollpunkter:

- Samordnas upphandlingar med Sala kommun?

SALA KOMMUN

Kommentarer och bedömning:

Ja. Vi får alltid frågan om att vara med på upphandlingar och svarar ja förutsatt att det inte på något sätt blir en sämre affär av någon anledning. I många upphandlingar som vi erbjuds är de belopp som vore aktuella så små att det inte påverkar kommunens upphandling och då väljer vi att direktupphandla. Exempel på gemensamma upphandlingar under 2026; styr och regler, kärltvätt, arboristtjänster och hisservice.

Uppföljning av kommunalrättsliga principer

Beskriv om de kommunalrättsliga principerna efterlevs. Om svaret är nej, behöver anledningen till det också beskrivas.

Lokaliseringsprincipen

Kontrollpunkter:

- Bedrivs verksamheten inom ägarkommunens geografiska område?

Kommentarer:

Ja

Likställighetsprincipen

Kontrollpunkter:

- Behandlas kommunmedlemmar lika?

Kommentarer:

Ja, alla lägenheter fördelas enligt vår kö som bygger på kötid.

Självkostnadsprincipen

Kontrollpunkter:

- Följs självkostnadsprincipen?

Kommentarer:

Punkten om självkostnadsprincipen är inte aktuell för Salabostäder på grund av "Allbolagen" som innebär att vi inte kan tillämpa självkostnadsprincipen utan vi ska verka enligt affärsmässiga principer.

2 § Ett allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag ska bedriva verksamheten enligt affärsmässiga principer trots 2 kap. 6 och 7 §§ kommunallagen (2017:725).

US 59

SALA KOMMUN

Underskrifter av bolagens representanter

Datum:

10/9-26

Sara Grandin, vd

Ulrika Spårebo, ordförande

Uppföljning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt delår 2026 – Sala-Heby Energi AB, org.nr 556601–2901

Inledning

Denna mall syftar till att stödja kommunstyrelsens uppföljning av Sala-Heby Energi AB:s verksamhet i enlighet med kommunallagen och det fastställda ägardirektivet. Svar på kontrollpunkterna sker i kommentarsfält under respektive avsnitt. Vid behov kan relevanta dokument bifogas uppföljningen.

Verksamhetens inriktning

Kontrollpunkter:

- Följer SHE koncernens uppdrag ägardirektivet?
- Bidrar verksamheten till ägarkommunernas strategiska utveckling?

Kommentarer och bedömning:

Ja, SHE koncernens uppdrag följer ägardirektivet.
Ja, verksamheten bidrar väsentligt till den strategiska utvecklingen inom ägarkommunerna.

Ekonomi

Kontrollpunkter:

- Bedöms målen för soliditet, avkastning och utdelning uppfyllas under 2026?
- Följs reglerna för borgensavgift och finansiering?

Kommentarer och bedömning:

Bolagets soliditet understiger för närvarande målnivån. Soliditetsnivån har bland annat påverkats av den betydande utdelning som genomfördes 2015 samt av de investeringar som därefter varit nödvändiga för att säkerställa verksamhetens funktion och leveransförmåga.
Soliditetsutvecklingen är dock positiv och bolagets bedömning är att målnivån succesivt kan nås inom en femårsperiod, förutsatt att omvärldsfaktorerna inte förändras dramatiskt återigen.
Övriga mål, såsom avkastning och utdelning samt reglerna kring borgensavgifter och finansiering, uppfylls.

Dokument-ID 09222115557587013176 Signerat AN

Klimat- och miljömål

Kontrollpunkter:

- Vilka hållbarhetsmål har bolaget?
- På vilket sätt främjas lokal förnybar energiproduktion?

Beskriv i text nedan, alternativt bifoga ex. hållbarhetsrapport.

Kommentarer och bedömning:

Hållbarhetsmålen utgörs av 100 % förnybar energi, förnybara drivmedel för interna fordon, klimatneutral lokal energiproduktion med låg miljöpåverkan, stark ekonomi för hållbara investeringar, engagerade medarbetare och hög frisknärvaro.

Lokal förnybar energiproduktion främjas i den mån det är möjligt. Bland annat genom att stödja kommuninvånarna att producera och lagra egen el. Vår egen produktion av el från solkraft uppgår till drygt 1.5 MW.

Underställningsplikt

Kontrollpunkter:

- Har bolaget inhämtat yttrande från kommunfullmäktige vid principiellt viktiga beslut?

Kommentarer och bedömning:

Beslut av större vikt stäms alltid av med ägarna innan beslut. Bedömningen vilka beslut som ska tas av fullmäktige görs av ägarna. Det har samtidigt inte fattats några beslut under året vilket bedömts omfattas av den karaktären.

Årsredovisning och delårsrapport

Kontrollpunkter:

- Inlämnades årsredovisning samt underlag till koncernredovisning för 2025 på den tidpunkt som kommunstyrelsen beslutat?
- Bedöms bolagets budget följas för 2026? Beskriv eventuella avvikelser från budget nedan.

Kommentarer och bedömning:

Ja, i den mån det har varit möjligt. Eventuella avsteg från detta har historiskt rapporterats i god tid och med väl motiverade skäl.
Ja, utfallet följer budget.

Dokument-ID 09222115557587013176 Signerat AN

Revision

Kontrollpunkter:

- Granskade lekmannarevisorerna bolagets ändamålsenlighet och ekonomiska effektivitet för 2025?
- Skickades granskningsrapporten för 2025 till kommunstyrelsen på den tidpunkt som beslutats?

Kommentarer och bedömning:

Ja
Ja

Upphandling

Kontrollpunkter:

- Samordnas upphandlingar med Sala kommun?

Kommentarer och bedömning:

I de fall det är möjligt, ja.

Uppföljning av kommunalrättsliga principer

Beskriv om de kommunalrättsliga principerna efterlevs. Om svaret är nej, behöver anledningen till det också beskrivas.

Lokaliseringsprincipen

Kontrollpunkter:

- Bedrivs verksamheten inom ägarkommunernas geografiska område?

Kommentarer:

Ja, i huvudsak. Elhandel bedrivs på hela den svenska marknaden.

Likställighetsprincipen

Kontrollpunkter:

- Behandlas kommunmedlemmar lika?

Kommentarer:

Ja

Dokument-ID 09222115557587013176 Signerat AN

Självkostnadsprincipen

Kontrollpunkter:

- Följs självkostnadsprincipen?

Kommentarer:

Där den är tillämplig. I övrigt följs det utrymme som ges av Aktiebolagslagen, ellagen och fjärrvärmelagen.

Underskrifter av bolagens representanter

Datum: 2026-08-24

Alan

Dokument-ID 09222115557587013176 Signerat AN

Verifikat

Dokument-ID 09222115557587013176

Dokument

Uppföljning kommunstyrelsens uppsiktsplikt delår 2026-SHE AB
Huvuddokument
4 sidor
Startades 2026-08-24 15:55:12 CEST (+0200) av Alan Nouri (AN)
Färdigställt 2026-08-24 15:55:52 CEST (+0200)

Signerare

Alan Nouri (AN)
Sala-Heby Energi AB
Personnummer 199209053892
alan.nouri@sheab.se
+46737657640

Signerade 2026-08-24 15:55:52 CEST (+0200)

Detta verifikat är utfärdat av Scrive. Se de dolda bilagorna för mer information/bevis om detta dokument. Använd en PDF-läsare som t ex Adobe Reader som kan visa dolda bilagor för att se bilagorna. Observera att om dokumentet skrivs ut kan inte integriteten i papperskopian bevisas enligt nedan och att en vanlig papperutskrift saknar innehållet i de dolda bilagorna. Den digitala signaturen (elektroniska förseglingen) säkerställer att integriteten av detta dokument, inklusive de dolda bilagorna, kan verifieras i verktyg som Adobe Reader.

Dnr 2026/40

KS § 127 Redovisning från Social-och arbetsmarknadsnämnden av arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll, 2026

INLEDNING
Kommunstyrelsen beslutade den 3 juni 2026, § 104, att ge social- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att vid kommunstyrelsens sammanträde i augusti 2026 redovisa samtliga arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll för att uppnå budget i balans.

Ärendet föredras av tf social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors och social- och arbetsmarknadsnämndens ordförande Elisabet Pettersson (C).

Beslutsunderlag
KK 2026.3639 – Underlag
KS 2026.3640 - Powerpoint
Kommunstyrelsens beslut § 104, 2026-06-03

Yrkanden
Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen från social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att social- och arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta sitt arbete med kostnadsutveckling och kostnadskontroll för ekonomi i balans och återrapportera arbetet till kommunstyrelsen i samband med andra hanteringen av månaduppföljning för 2026,
att nästkommande rapportering fortsatt ska inkludera en uppskattning av respektive åtgärds ekonomiska påverkan, samt
att nästkommande rapportering ska inkludera ett åtgärdsprogram för att nå budget i balans och att detta ska presenteras vid nästa månadsuppföljning.

Hanna Westman (SBä) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande.

Ajournering
Sammanträdet ajourneras kl.09.40 – 09.48

Erik Hamrin (M) yrkar tillägg,
att uppdra till social- och arbetsmarknadsnämnden, att till nästa rapportering återkomma med ett förslag till deadline för färdigställande av utredningen kring AI-stöd inom social- och arbetsmarknadskontoret.

Anders Wigelsbo (C), Hanna Westman (SBä), Henric Eriksson (SD), Elisabet Pettersson (C) och Tomas Bergling (M) yrkar bifall till Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande.

KS § 127 forts.

Beslutsgång
Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordföranden ställer Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande mot avslag och finner tilläggsyrkandet bifallet.

BESLUT
Kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen från social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att social- och arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta sitt arbete med kostnadsutveckling och kostnadskontroll för ekonomi i balans och återrapportera arbetet till kommunstyrelsen i samband med andra hanteringen av månaduppföljning för 2026,
att nästkommande rapportering fortsatt ska inkludera en uppskattning av respektive åtgärds ekonomiska påverkan,
att vid nästkommande redovisning även presentera hur nämnden avser att arbeta vidare med nya åtgärder utifrån den omvärldsbevakning som genomförs,
att nästkommande rapportering ska inkludera ett åtgärdsprogram för att nå budget i balans och att detta ska presenteras vid nästa månadsuppföljning, samt
att uppdra till social- och arbetsmarknadsnämnden, att till nästa rapportering återkomma med ett förslag till deadline för färdigställande av utredningen kring AI-stöd inom social- och arbetsmarknadskontoret.

Skickas till
Social- och arbetsmarknadsnämnden

Dnr 2026/15

KSLU § 149 Delårsrapport 2026-08-31, kommunstyrelsens verksamheter och överförmyndare

INLEDNING
De verksamheter som rapporterar till kommunstyrelsen som nämnd och överförmyndaren har upprättat en delårsrapport för perioden januari till augusti 2026.
Enligt riktlinje för internkontroll har verksamheterna genomfört uppföljning av interkontrollplan.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4432– Delårsrapport 2026-08-31, Kommunstyrelsen

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin.
Teknisk chef Roger Lindström, planchef Victor Zakrisson och räddningschef Andreas Fernros deltar vid ärendets behandling.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att fastställa delårsrapport för kommunstyrelsens verksamheter för perioden januari till augusti 2026, samt
att godkänna uppföljning av internkontrollplan för perioden januari till augusti 2026.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att fastställa delårsrapport för kommunstyrelsens verksamheter för perioden januari till augusti 2026, samt
att godkänna uppföljning av internkontrollplan för perioden januari till augusti 2026.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

DELÅRSRAPPORT
2026-08-31

Kommunstyrelsen

Kommundirektör
Kommunledningskontor
Tekniskt kontor
Räddningstjänst
Samhällsbyggnadskontor

Innehåll

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG KF BUDGET 2026 4
Från KF:s Budget 2026 Strategisk plan 2027–2029: 4
KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTOR 5
Perioden som gått 5
Uppföljning av KS verksamhetsplan 2026–2029 6
Ekonomi 9
Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag 12
Framtiden 14
BILAGA 1 15
Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal. 15
TEKNISKA KONTORET 17
Perioden som gått 17
Ekonomi 19
Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag 23
Framtiden 26
Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal. 27
Perioden som gått 29
Ekonomi 30
Framtiden 31
RÄDDNINGSTJÄNST 32
Perioden som gått 32
Ekonomi 32
Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag 33
Framtiden 34
BILAGA 1 36
Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal. 36
SAMHÄLLSBYGGNADSKONTOR 38
Perioden som gått 38
Ekonomi 39
Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag 40
Framtiden 42
BILAGA 1 43
Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal. 43

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG KF BUDGET 2026

Från KF:s Budget 2026 Strategisk plan 2027–2029:

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden.*

  Kommundirektören är direkt underställd kommunstyrelsen och verkställer det kommunstyrelsen beslutar samt ger underlag för att fatta beslut. Kommundirektören leder Kommunledningsgruppen där samtliga kommunens kontorschefer ingår samt ekonomichef och personalchef. Frågor om samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser samordnas via främst kommunledningsgruppen. Ett aktivt arbete över kontorsgränserna och resursutnyttjande för ett effektivt nyttjande av resurserna är centrala. Områden för samnyttjande identifieras och inventeras av kommunledningskontoret. Under perioden har kommunledningskontoret fortsatt arbete med att identifiera resurser som kan samutnyttjas mellan de olika nämnderna och kontoren. Ett aktivt arbete pågår inom framför allt områden som digitalisering och upphandlade avtal och tjänster.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ställa om arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument.*

  Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med verksamhet där budget är balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt uthyrning av lokaler är nu politiskt beslutade. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder utförs under 2026, för att möte de beslutade riktlinjerna.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och som ett led i det inrätta en tipsfunktion mot oseriösa aktörer.*

  En ny E-tjänst för tips om oseriösa aktörer har upprättats och lanserats. Sala kommun är även en av tre svenska pilotkommuner som valts ut för att samarbeta med för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun.*

  Arbete pågår. Sala kommun har beslutat om "Sala specifika riktvärden". Utifrån det beslutet kommer sedan informationen spridas och implementeras internt, samt formuleras på kommunens plattformar och instruktioner tydliggöras i samband med tillståndsansökningar för hantering av massor.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen.*

  För badhusprojektet har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats Tekniska kontoret och akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur- och fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svar upp till inriktningsbeslutet.

KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTOR

Perioden som gått

Kommundirektören har fokuserat på att följa upp arbetet med en budget i balans och verkställandet av kommunens långsiktiga mål. Kommunstyrelsen verksamhetsplaner ligger som grund för det pågående arbetet. Ett särskilt fokus ligger på att utveckla företagsklimatet samt stärkt trygghet och beredskap, områden som är centrala för kommunens framtida attraktivitet och en hållbar utveckling.

Kommundirektörens verksamheter under perioden:

- Landsbygdsprogram 2025–2035 har färdigställts och antagits och förberedelser har genomförts inför etableringen av ett Landsbygdsråd.
- Arbetet med Salas platsvarumärke har fortsatt genom kommunledningsgruppens gemensamma varumärkesarbete, Storytelling, varumärkesnätverk, marknadsföring, evenemang.
- Kommunikationsarbetet har utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, där kommunen i högre grad identifierar och publicerar egna nyheter tidigt för att synliggöra verksamhet, resultat och utveckling.
- En ny tjänst för ljud- och bildsändning har införts, vilket bland annat ger möjlighet att följa kommunfullmäktiges sammanträden i realtid.
- Vidareutvecklat kommunens kontinuitetsplanering och gett stöd till verksamheternas arbete.
- Genomfört resursförstärkning av kommunens trygghetspunkter genom investering i mobil reservkraft.
- Stärkt krisledningsförmågan genom redundant internetuppkoppling via Starlink.
- Fortsatt arbetet med kommunens totalförsvarsplanering, krigsorganisation och krigsplaceringar.
- Påbörjat etableringen av ett lokalt krishanteringsråd och Forum för totalförsvar och beredskap.
- Reviderat kommunens beredskapsplan samt övnings- och utbildningsplan.
- Tagit fram kommunens lagstadgade lägesbild och åtgärdsplan för det brottsförebyggande arbetet.
- Förtroendevalda har utbildats inom hot, hat och våld i samverkan med SKR.
- Tagit fram en kommunövergripande policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.
- Genomfört säkerhetsskyddsanalys tillsammans med Sala-Heby Energi AB.
- Utfört övning med Västerås stads resursgrupp FBG (Frivilliga beredskapsgruppen).

Kommunledningskontoret verksamheter har under perioden präglats av en fortsatt utvecklig för stöd och styrning av de interna processerna. Styrmodellen har implementerats inom kommunens samtliga verksamheter. Arbetet med införandet av ett kommunövergripande ledningssystem har påbörjats under perioden, syfte är att underlätta inrapporteringen och skapa överblick för styrningen och uppföljningen av kommunens verksamheter.

Kommunledningskontorets verksamheter under perioden:

- Införande av digitaliseringsledning enligt PM3, en gemensam färdplan av Sala kommuns digitaliseringsarbete skapar samordning av resurser.
- Projekt av ItDs projektledare fortlöper, införande av e-arkiv, förstudie, ekonomi och inköpssystem, införande av digital post, införande av ledningssystem och även avslutad förstudie gällande digital signering.
- Fortsatt arbete med att förbättrad prognossäkerhet tillsammans med kommunens chefer och kontor.
- Kontinuitetsplan och rutiner för kritiska arbetsuppgifter är under framtagande
- Genomfört en sårbarhetsanalys av upphandlingsprocessen och identifierat åtgärder för att minska risken för välfärdsbrott.
- Infört en modul för direktupphandling för att säkerställa en enhetlig och rättssäker hantering av samtliga direktupphandlingar.
- Tagit fram en e-tjänst där lokala livsmedelsproducenter kan lämna en intresseanmälan för att leverera livsmedel.
- Genomfört anbudsskolor för lokala företag för att öka deltagandet i kommunens upphandlingar.
- Fortsatt samarbete med tekniska kontoret samt etablerat samarbetet med Vård och Omsorg kring planeringen och uppföljning av upphandlingar.
- Alla kommunens chefer har utbildats i tillitsbaserad ledning och styrning och som en fortsättning satsar kommunen på ledarskapsutbildning, utvecklande ledarskap (UL) för alla chefer. Under våren har en sådan utbildning genomförts. Samtliga chefer har nu genomgått utbildningen
- Verksamhetsområdet har utökats men en ny enhet ”ESF-kompetensförsörjning”. En enhet som består av en projektledare och projektmedarbetare som under 3 års tid ska driva ESF-projektet ”Framtidssäkra kompetensen tillsammans”.
- Tagit fram nya dokument- och informationshanteringsplaner

- Framtagande av nya rutiner för att minska sårbarheten samt öka enhetligheten kring nämndernas ärende-process.
- Utredning och övergång till extern avtalsbaserad hantering av internposten.

Uppföljning av KS verksamhetsplan 2026–2029

- *Särskild vikt läggs vid att uppnå de satta budgetmålen genom att nära följa kontorens och nämndernas utveckling samt att säkerställa en långsiktigt hållfast ekonomisk grund.*

  Under året har arbetet fortsatt med fokus på ekonomi i balans i nämnderna. Ekonomienheten är ett aktivt stöd till kommunens chefer i att ta fram underlag och analyser i arbetet med åtgärder för budget i balans. För närvarande har samtliga nämnder utom bygg- och miljönämnden samt social- och arbetsmarknadsnämnden budget i balans. Arbete pågår löpande med att arbeta fram åtgärder för budget i balans för de nämnder som prognosticerar ett underskott.

- *Stärka kommunens styrning, utveckling och service samt rapportering och uppföljning*

  Styrmodellen har implementerats inom samtliga verksamheter och arbetet med införandet av ett kommunövergripande ledningssystem pågår med syfte att underlätta inrapporteringen och skapa överblick för styrningen och uppföljningen av kommunens verksamheter.

- *Kompetensförsörjning och ledarskap*

  Fortsatt satsning på ledarskapet genom att tillse kursen utvecklande ledarskap (UL) till cheferna. Under perioden har de sista kvarvarande av kommunens chefer gått utbildningen. Samtliga chefer inom kommunen har därmed gått UL- utbildningen. ESF – projektet, kompetenscentrum, framtidssäkrad kompetens har tagit fram utbildningar utifrån identifierade behov inom och av verksamheterna, utbildningsinsatser sker löpande under perioden.

- *Höjd driftsäkerhet och it-skydd samt tillvaratagna möjligheter genom AI, automatisering och gemensamma digitaliseringsprojekt.*

  Införande av digitaliseringsledning (enligt PM3) pågår där en gemensam färdplan och objektplaner skapar tydlighet och verkar för ett effektivare fortskridande av Sala kommuns digitaliseringsarbete och skapa bättre samordning av resurser.

- *Utveckling av kommunikation och medborgarservice med fokus på digital tillgänglighet, e-tjänster och en förstärkt dialog med invånare.*

  Sala.se har vidareutvecklats med förbättrad design, tydligare ingångar och fokus på användarupplevelse.

  Kommunikationsarbetet har utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, där kommunen i högre grad identifierar och publicerar egna nyheter i ett tidigt skede för att öka insynen, synliggöra kommunens verksamhet och utveckling samt stärka förtroendet för Sala kommun.

- *Stärkt företagsklimat, utveckling av landsbygden och arbete med att attrahera nya etableringar.*

  Det strategiska etableringsarbetet har stärkts genom det regionala projektet InVästmanland och genom ett etableringsteam som utvecklar kommunens arbetssätt för att både ta hand om inkommande etableringsförfrågningar och arbeta mer proaktivt med etableringar.
  Landsbygdsprogram 2025–2035 har antagits och planering pågår inför uppstarten av Landsbygdsrådet under hösten.

- *Förstärkning inom säkerhets- och beredskapsområdet genom utvecklade risk- och sårbarhetsanalyser, samarbete med civilsamhälle och näringsliv samt kontinuitetsplanering.*

  Säkerhets- och beredskapsenheten har under perioden genomfört en uppdatering av kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) inför valet 2026 samt tagit fram en verksamhetsskyddsanalys för valgenomförandet.
  Arbetet med kommunens trygghetspunkter har fortsatt. Den första övningen tillsammans med en bygdegårdsförening har genomförts med gott resultat. Kommunen har fortsatt att stödja bygdegårdarna i deras utvecklingsarbete och avser att fortsätta detta arbete.
  Förberedelserna för ett lokalt krishanteringsråd fortgår med syfte att etableras under hösten. Forumet ska skapa en långsiktig samverkansplattform mellan kommunen, näringslivet, civilsamhället och övriga samhällsviktiga aktörer för att stärka den lokala beredskapen.
  Kontinuitetsplaneringen av kommunens verksamheter pågår. Verksamheterna använder nu kommunens e-tjänst

för kontinuitetsplanering, vilket skapar bättre struktur, förenklar uppföljningen och ger ett mer enhetligt arbetssätt.

- *Fortsatt arbete med affärsmässighet, transparens och samhällsnytta inom upphandlingsområdet. Särskilt fokus på att motverka välfärdsbrott, stärka beredskapen genom robusta avtal och skapa bättre möjligheter för lokala och mindre företag att delta i kommunens upphandlingar.*

  Arbetet med att stärka affärsmässighet, transparens och samhällsnytta inom upphandlingsområdet har fortsatt under perioden. Flera åtgärder har genomförts för att motverka välfärdsbrott, stärka rättssäkerheten och utveckla en mer effektiv och hållbar upphandlingsprocess. Bland annat har en sårbarhetsanalys genomförts, ett kreditupplysningsverktyg införts och gemensamma upphandlingsmallar samt kvalitetsgranskning implementerats för att säkerställa en enhetlig tillämning av lagstiftningen.
  En gemensam modul för direktupphandling har också införts för att förbättra stöd, uppföljning och kontroll. För att öka möjligheterna för lokala och mindre företag att delta i kommunens upphandlingar har utbildningsinsatser om lagen om offentlig upphandling, upphandlingsprocessen och anbudsgivning genomförts.

- *Uppnå de satta budgetmålen genom att nära följa kontorens och nämndernas utveckling samt att säkerställa en långsiktigt hållfast ekonomiska grund.*

  Resultatdialoger med samtliga kontorschefer samt ordförande har skett av kommundirektör, ekonomichef och kommunstyrelsens ordförande, i syfte att följa upp verksamhetens resultat.
  De nämnder där negativa budgetavvikelser prognosticeras har ytterligare dialoger genomförts för att diskutera ytterligare möjliga åtgärder för budget i balans. Nämnden har även rapporterat sitt arbete på Kommunstyrelsen under perioden.

- *Omställning av arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument,*

  Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med en verksamhet där budgeten är i balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt uthyrning av lokaler är nu politiskt beslutade. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder utförs under 2026, för att möte de beslutade riktlinjerna

- *Stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och som ett led i det inrätta en tipsfunktion mot oseriösa aktörer*

  En ny E-tjänst för tips om oseriösa aktörer har upprättats och lanserats. Sala kommun är även en av tre svenska pilotkommuner som valts ut för att samarbeta med för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

- *Trygghetsarbete – arbeta med trygghetsskapande åtgärder och säkerhetshöjande insatser.*

  Under första halvåret har kommunens lagstadgade lägesbild och den tillhörande åtgärdsplanen tagits fram. De ger det brottsförebyggande arbetet en huvudsaklig inriktning för de kommande två åren. Det löpande brottsförebyggande arbetet har löpande drivits genom EST, lokala-Brå och samverkan på läns- och regionnivå, och har vid behov omsatts i konkreta åtgärder tillsammans med kontoren. Incidenter hanterats löpande, samtidigt som medarbetare stärkts genom utbildning och praktiska övningar i konflikthantering och riskbedömning. Parallellt har samverkan breddats mot externa aktörer, och kamerabevakningen har samordnats och förberetts för en tydligare styrning.

- *Inrättande av ett Landsbygdsråd och implementering av landsbygdsprogrammet för att stärka landsbygdens möjlighet att växa och utvecklas efter sina olika förutsättningar.*

  Landsbygdsprogram 2025–2035 har antagits och planering pågår inför uppstarten av Landsbygdsrådet hösten 2026. Programmet och rådet skapar en långsiktig struktur för dialog, samverkan och utveckling av kommunens landsbygder utifrån deras olika förutsättningar.

- *Arbeta vidare med att skapa möjligheter till kompetensutveckling som en satsning på den fast anställda personalen för att vara en attraktiv arbetsgivare, och öka fokus på friskfaktorer för att minska sjukfrånvaron,*

  Införande av ESF-projekt ”framtidssäkra kompetensen tillsammans”. Projektets syfte är att genom kompetenshöjande insatser stärka medarbetare och chefer inom Sala, Fagersta och Norbergs kommuner samt att utveckla metoder och strukturer för systematiskt lärande och kompetensutveckling som kan leva vidare efter projektets slut.

Fortsatt tillämpa den nya rutinen gällande uppföljning av sjuktal som riktar in sig mer på analys ute i verksamheterna.

- *Fortsatt jobba för att säkerställa ett långsiktigt och samordnat arbete med social hållbarhet och implementera arbetet med CEMR-deklarationen.*

  Arbetet med implementering och styrning av den antagna CEMR – deklarationen pågår. Syftet är att skapa ett långsiktigt och hållbart arbetssätt som tydligare hålls samman och följs upp centralt inom KLK.

- *Implementera nya socialtjänstlagen genom att bland annat jobba med kommunövergripande förebyggande insatser.*

  Stärkt arbetet med det kommunövergripande arbetet gällande den nya socialtjänstlagen, utbildningsinsatser av chefer inom kommunen samt skattningsverktyg har genomförts enligt SKR:s framtagna modell.

- *Stärka samarbetet med de lokala företagen för att få ökad förstå else och samsyn kring offentliga affärer,*

  Anbudsskola har genomförts för lokala företag för att öka kunskapen om offentlig upphandling och stärka företagens förutsättningar att lämna anbud. Insatsen bidrar till ökad förståelse och bättre förutsättningar för konkurrens och goda offentliga affärer.

- *Fortsätta arbeta med sitt varumärke och marknadsföringen av kommunen som en plats att leva, bo, besöka och vara verksam i.*

  Varumärke och attraktionskraft har varit fokus i kommunledningsgruppen och tema för Näringslivsrådet, i syfte att skapa samsyn och engagera fler aktörer i arbetet med platsens utveckling. Ett mer proaktivt arbete med kommunikationsarbetet för att stärka varumärket tillämpas.
  Storytelling, marknadsföring, inflyttarinsatser, varumärkesnätverk och samverkan med besöksnäringen har genomförts.

- *Inrättande av ett lokalt krishanteringsråd för att säkerställa att en god samverkan kan uppnås med näringslivet, civilsamhället och andra aktörer inom kommunens geografiska ansvarsområde.*

  Syfte och genomförandeplan har tagits fram under perioden. Genom att samla representanter från kommunen, näringslivet, civilsamhället och andra externa aktörer skapas en långsiktig samverkansstruktur som stärker kommunens geografiska områdesansvar och den gemensamma förmågan att hantera fredstida kriser och höjd beredskap.

- *Stärka dialogen och medborgarinflytandet för att fortsatt säkerställa en välfungerande demokratisk process och delaktighet,*

  Dialogen med näringslivet sker löpande genom bland annat Näringslivsrådet, företagsbesök och andra forum där företag ges möjlighet att lyfta behov och bidra i frågor som påverkar näringslivets utveckling. Dialog och delaktighet har även varit en viktig del i framtagandet av Landsbygdsprogram 2025–2035.
  Kommunikationsarbetet har samtidigt utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, med fler egna nyheter som tidigt synliggör kommunens verksamhet, resultat och utveckling och därmed bidrar till ökad insyn.

- *Digitalisera kommunfullmäktige genom ökade möjligheter för medborgare att kunna följa fullmäktiges sammanträden i realtid, både med ljud och bild.*

  En ny tjänst för ljud- och bildsändning har införts som gör det möjligt för medborgare att följa kommunfullmäktiges sammanträden i realtid. Det ökar tillgängligheten till den politiska processen och bidrar till ökad insyn och transparens.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-5 945	-7 586	1 641	-8 916	-10 702	1 786
Interna intäkter	-2 074	-3 804	1 729	-3 112	-4 991	1 878
Summa intäkter	**-8 019**	**-11 389**	**3 370**	**-12 028**	**-15 693**	**3 664**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	10 265	14 316	-4 051	15 397	15 472	-75
Personalkostnader	46 365	40 068	6 297	69 543	63 877	5 667
Övriga kostnader	21 267	22 435	-1 166	31 900	36 027	-4 127
Interna kostnader	4 278	4 545	-268	6 416	6 785	-369
Summa kostnader	**82 175**	**81 364**	**812**	**123 256**	**122 162**	**1 095**
Resultat	**74 156**	**69 975**	**4 182**	**111 228**	**106 469**	**4 759**

PERIODENS RESULTAT

Periodavvikelsen uppgår till +4,2 mnkr. Avvikelsen beror på att intäkterna varit högre än budgeterat (3,4 mnkr), och även kostnaderna har varit lägre än budget (0,8 mnkr).

De minskade kostnaderna beror på personalkostnader, vilka understiger periodbudgeten med 6,3 mnkr. Dock tas detta till stor del ut av ökade kostnader för köp av huvudverksamhet, bidrag (-4,1 mnkr), med anledning av att bidrag till bland annat Sala Silvergruva och föreningar betalas ut i början på året. Därutöver överstiger övriga kostnader periodbudgeten (-1,2 mnkr), till stor del på grund av att verksamhet personal bekostat UL- och IL-utbildning till kommunens chefer under perioden, vilket inte varit budgeterat.

ÅRSPROGNOS

Helårsprognosen tyder på ett överskott om 4,8 mnkr.

Budgetavvikelsen beror på ökade intäkter (3,7 mnkr) med anledning av ESF-projektet inom verksamhet personal, ökade statsbidrag till Säkerhets- och beredskapsenheten samt ökade externa intäkter till Näringslivsenheten för samverkansprojekt.

Dessutom understiger kostnaderna budgeten med 1,1 mnkr, på grund av minskade personalkostnader (5,7 mnkr). Detta tas till stor del ut av ökade kostnader för drivmedel inom Säkerhet- och beredskapsenheten samt kostnader för UL- och IL-utbildningar inom verksamhet personal.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Årsprognosen uppgår till 4,8 mnkr, medan perioden budgetavvikelse uppgår till 4,2 mnkr. Anledningen att en stor del av det prognosticerade överskottet redan hunnit upparbetats vid delårsbokslutet är att de ökade intäkterna kommit redan i början på året.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Kommundirektör	12 025	10 992	1 031	18 036	17 273	763
Kommunlednings-kontor	62 131	58 983	3 151	93 192	89 196	3 996
Summa	**74 156**	**69 975**	**4 182**	**111 228**	**106 469**	**4 759**

PERIODENS RESULTAT

Kommundirektör

Periodavvikelsen uppgår till +1 mnkr, med anledning av ökade externa intäkter (0,5 mnkr) samt minskade kostnader för personal (0,4 mnkr) och övriga kostnader (0,2 mnkr).

Kommunledningskontor

Kontoret har fått mer intäkter under perioden än budgeterat (2,8 mnkr), vilket till största del beror på ESF-projektet inom verksamhet Personal.

Därutöver har kontoret minskade kostnader för personal (6,1 mnkr) med anledning av vakanta tjänster och tjänstledigheter.

Detta tas till viss del ut av ökade övriga kostnader för bland annat UL- och IL-utbildningar för chefer, vilket belastat verksamhet personal under året.

Sammantaget uppgår periodavvikelsen till 3,1 mnkr.

ÅRSPROGNOS

Kommundirektör

Det prognosticerade resultatet för kommundirektören uppgår till +0,8 mnkr.

Avvikelsen består av ökade externa intäkter (+1,2 mnkr) på Säkerhet- och beredskapsenheten samt Näringslivsenheten, med anledning av att kommunen tilldelats obudgeterade statsbidrag för beredskapsförsörjning samt externa bidrag för samverkansprojekt så som Nattljus & Vinterskimmer.

Överskottet tas till viss del ut av ökade drivmedelskostnader på Säkerhets- och beredskapsenheten, vilka lindras något av minskade kostnader för konsulter, utredningar och politiska uppdrag hos Kommundirektören.

Kommunledningskontor

Kommunledningskontorets helårsprognos tyder på ett överskott om 4 mnkr.

Överskottet beror på ökade intäkter (2,4 mnkr), främst med anledning av ESF-projektet inom verksamhet Personal samt minskade personalkostnader (5,2 mnkr) inom verksamhet personal, ekonomienheten, upphandlingsenheten och hållbar utvecklingsenheten.

Överskottet tas till viss del ut av ökade övriga kostnader (-3,7 mnkr) för bland annat systemunderhåll och konsultkostnader på It- och digitaliseringsenheten, upphandlingsenheten och ekonomienheten, samt kostnader för UL- och IL-utbildning för chefer som bekostats av verksamhet personal.

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
IT – Ledningsplats/datorhall	500	Pågår	Högre lokalhyra
IT- MS licenser – prisjustering för användare och serverlicenser	900	pågår	Högre licenskostnad pga ny upphandling
NL- Marknadsföring och evenemang	1 000	Pågår	Går enligt plan
Sala Silvergruva	6 500		

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Kommundirektör	1 450	129	1 321	2 175	741	1 434
Kommunlednings-kontor	627	3	624	940	943	-3
Summa	**2 077**	**132**	**1 945**	**3 115**	**1 684**	**1 431**

Kommundirektör

Helårsprognosen tyder på ett överskott om 1,4 mnkr, med anledning av att investeringsprojekten inte hinner genomföras under året. Investeringsmedlen kommer att behövas, men under nästkommande år, varpå begäran om tilläggsanslag (TA) kommer göras vid årsbokslutet.

Kommunledningskontor

Båda investeringsprojekten inom It- och digitaliseringsenheten har genomförts och har följt budgeten.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.
En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.
Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Säkerhet- och beredskapsenheten bidrar till målet *Ett växande Sala* genom att utveckla och förstärka kommunens trygghetspunkter. Dessa utgör en viktig resurs för invånarna vid störningar i samhällsviktiga funktioner och är en förutsättning för en robust och motståndskraftig kommun. Under verksamhetsåret har arbetet fokuserat på att höja tillgängligheten och utrusta trygghetspunkterna för att kunna möta längre avbrott, bland annat genom förstärkning med reservkraft och förbättrad utrustning. Utvecklingen mäts framåt genom nyckeltalet andel kommuninvånare som har tillgång till en trygghetspunkt inom 30 minuters gångavstånd. Detta ger en konkret bild av både tillgänglighet och faktisk nytta för allmänheten.
Kommunikation
Den samlande analysen visar att uppfattningarna och bedömningarna i mätningen rör sig inom ett litet intervall av procentenheter för området "service och bemötande" medan "tillgänglighet/enkelhet" har en vikande negativ trend som ligger strax under målvärdet. Nyckeltalen bekräftar att det långsiktiga arbetet med service och tillgänglighet/enkelhet behöver fortsätta inom organisationen för att få en positiv effekt.

Sammanfattning

Arbetet har fokuserat på att utveckla trygghetspunkternas funktion och tillgänglighet genom investeringar, övningar och stärkt samverkan med civilsamhället. Den faktiska mätningen av tillgänglighet kommer att kunna genomföras när samtliga planerade trygghetspunkter etablerats.

Arbetet med etableringar, platsvarumärke, marknadsföring, evenemang och besöksnäring kompletterar företagsklimatarbetet genom att stärka Salas samlade attraktionskraft. Att näringsliv, marknad och kommunikation nu finns inom samma enhet skapar bättre förutsättningar att koppla samman faktisk utveckling med hur Sala uppfattas och kommuniceras. En mer proaktiv och varumärkesstärkande kommunikation kan därmed bidra till att synliggöra kommunens utveckling, stärka bilden av Sala och skapa stolthet och förtroende.

Slutsats

Utvecklingen bedöms ligga i linje med målsättningen. Även om nyckeltalet ännu inte kan följas upp har genomförda åtgärder stärkt kommunens robusthet och skapat bättre förutsättningar att nå målet om ökad tillgänglig till trygghetspunkter.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Ett prioriterat område framåt är att säkerställa att alla samhällsviktiga verksamheter har fastställda kontinuitetsplaner. Arbetet har påbörjats under 2025 och fortsätter under 2026, där andelen verksamheter med godkända kontinuitetsplaner blir en avgörande indikator för långsiktig robusthet och hållbarhet.
Personalenheten

En god arbetsmiljö, ett bra ledarskap och fungerande medarbetarskap samt väl fungerande riktlinjer och rutiner vid sjukfrånvaro är grunden i verksamheternas arbete för att få så låg sjukfrånvaro som möjligt.

Att marknadsföra och uppmuntra alla medarbetare att använda friskvårdsbidraget ökar sannolikheten att fler använder bidraget och därmed ökas också friskvården.

Sammanfattning

Säkerhet och beredskapsenheten
Under perioden har fokus legat på att införa ett enhetligt arbetssätt för kontinuitetsplanering. Genom digitalt stöd, utbildning och verksamhetsnära stöd har stora delar av Vård- och omsorgskontoret färdigställt sina kontinuitetsplaner, samtidigt som arbetet etablerats inom Tekniska kontoret, bland annat inom VA-verksamheten.

Personalenheten
Måluppfyllelsen för verksamhetsområde personal kan inte ensidigt påverka utfallet. Verksamhetsområde personal ger förutsättningar och stöd, men äger inte det slutliga ansvaret i flera av frågorna. En god dialog och bra samverkan med tydliga ansvar är viktigt för ett gott resultat.

Slutsats

Arbetet bedöms utvecklas enligt plan och stärker kommunens långsiktiga motståndskraft. Genom att kontinuitetsplanering nu genomförs i flera samhällsviktiga verksamheter har kommunen tagit ett viktigt steg mot målet att säkerställa att samhällsviktig verksamhet kan upprätthållas även vid allvarliga störningar. Den fortsatta inriktningen är att successivt införa arbetssättet inom samtliga berörda verksamheter.

Målet om att ge operativt och strategiskt stöd till chefer så anses målet uppnås. En sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet av de fem senaste årens sjukfrånvaronivåer (genomsnitt av 2021–2025) = 8,34 % sjukfrånvaro ser ut att hamna på något under nivån vid förra årets delårsbokslut.
Gällande målet “ökad friskvård” så bedöms målet nås.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Målet Ett tryggt och rättvist Sala är nära kopplat till enhetens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Statistiken visar att anmälda våldsbrott i Sala har ökat från 1 225 till 1 322 per 100 000 invånare mellan 2023 och 2024. En stor del av dessa anmälningar är kopplade till Salberga anstalten och påverkar därmed inte den faktiska tryggheten i kommunen, men statistiken riskerar ändå att ge en missvisande bild. För att bättre mäta trygghetsutvecklingen lokalt används därför indikatorer inom ramen för EST (Effektiv samordning för trygghet), antalet framtagna och genomförda åtgärder.

Utöver detta stärks krisberedskapen genom införandet av ett lokalt krishanteringsråd, som fördjupar samverkan mellan kommunen, civilsamhället, föreningslivet och näringslivet. Genom avtalet med Frivilliga resursgruppen (FRG) förstärks kommunens kapacitet att möta extraordinära händelser med extra personal och stödresurser. Sammantaget finns fortsatt behov av prioriterade insatser inom både brottsförebyggande samverkan och beredskap för att långsiktigt nå målet om ett tryggt och rättvist Sala.

Kanslienheten
Kanslienheten har tagit fram nya indikatorer och nyckeltal under året därav finns ingen befintlig lägesbild. Kanslienheten vill mäta handläggningstid för e-förslag och motioner för att säkerställa en effektiv och rättssäker ärendeprocess. Vidare kommer andel laglighetsprövningar som lett till upphävda beslut mätas för att säkerställa att vi har en god juridisk rådgivning samt regelefterlevnad.

Sammanfattning

Kommunen har bedrivit ett kontinuerligt brottsförebyggande arbete genom EST, lokala BRÅ och regional samverkan. Lägesbild, åtgärdsplan, utbildningsinsatser och säkerhetshöjande åtgärder har bidragit till en stärkt trygghets- och säkerhetsförmåga.

Genomsnittlig handläggningstid för e-förslag och motioner uppnår det uppsatta målet om ett år. Även om någon trend ännu inte kan utläsas eftersom delåret 2026 utgör första mätvärdet, visar resultatet på en effektiv och rättssäker ärendeprocess. När det gäller juridisk rådgivning och regelefterlevnad som indikator så kan någon slutsats ännu inte dras då det inte finns inte ett tillräckligt underlag för bedömning. Sammantaget är bedömningen att målet är uppfyllt.

Slutsats

Under perioden har 12 EST-möten genomförts, tre lokala BRÅ samt en kommunövergripande lägesbild och åtgärdsplan tagits fram. Dessa aktiviteter har resulterat i ett flertal genomförda trygghetsskapande åtgärder och utgör grunden för kommunens fortsatta brottsförebyggande arbete.
Utvecklingen bedöms ligga väl i linje med kommunfullmäktiges mål.

Kanslienheten kommer att fortsätta arbetet med att etablera en tydlig och hållbar systematik för uppföljning för att säkerställa att verksamheterna genomför sitt uppdrag på ett kvalitetssäkert och effektivt sätt. Aktiviteter som kommer att genomföras är fortsatt planering av ansvarsfördelning och minskad sårbarhet vid frånvaro, fortsätta arbetet med att upprätta interna rutiner samt öka samarbetet ytterligare med kontoren.

Framtiden

Många olika utvecklingsinsatser pågår inom kommunledningens verksamheter samt i verkställandet av den antagna verksamhetsplanen. Det är framöver viktigt att samordna, genom att följa upp och utvärdera dessa.

Den aktuella perioden präglas av hanteringen av valet till riksdag, region och kommun samt ett fortsatt fokus mot att arbeta för uppföljningen av kommunens ekonomi och ge stöd för kommunens kontor i detta arbete. Arbetet med att ta fram utbildningsinsatser inför den kommande mandatperioden pågår och verksamhetsplaner för 2027 ska antas.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Trygghetspunkter, tillgång och tillgänglighet för allmänheten	Andel kommuninvånare inom 30 minuters gångavstånd till en trygghetspunkt	-	-	Mäts under hösten 2026	
Service och bemötande.	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras	Nivån minst 80% av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant	86,8 %	82,4 %	83,1 %	
Enkelt att få hjälp med sitt ärende	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras	Nivån minst 73 % av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant	73,4 %	71,1 %	74,2 %	

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Kontinuitetshantering implementerad i samhällsviktig verksamhet	Andel samhällsviktiga verksamheter med fastställd kontinuitetsplan	-	-	Mäts under hösten 2026	
Sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet av de fem senaste årens sjukfrånvaronivåer	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid ska vara på samma nivå eller lägre än genomsnittet av de senaste fem årens sjukfrånvaronivå. (genomsnitt av 2021-2025) =8,34%	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid	7,5 %	7,8 %		Sjukfrånvaron ser, även 2026 ut att hamna på en nivå kring 8 % av totalt arbetad tid
Ökad friskvård	Ökad nyttjandegrad av friskvårdsbidraget i förhållande till föregående år	Antal anställda som nyttjar friskvårdsbidraget i förhållande till totalt antalet anställda.	40,5 %	46 %		Nyttjandegraden ser fortsatt ut att öka

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Brottsförebyggande åtgärder	Antal framtagna och genomförda åtgärder genom ramen för EST	-	-		

Effektiv och rätts-säker ärendepro-cess	Demokratiska pro-cesser och nämnd-administration	Genomsnittlig handläggningstid för e-förslag och motioner	-	-		
Effektiv och rätts-säker ärendepro-cess	Juridisk rådgivning och regelefterlev-nad	Andel laglighets-prövningar som lett till upphävda beslut (%)	-	-		

TEKNISKA KONTORET

Perioden som gått

ÖVERGRIPANDE
Inledningen på året 2026 har inom Tekniska kontoret präglats av åtgärder för ekonomi i balans.
Beslutad organisation på verksamhet Fastighet är under genomförande. Fastighetsutredningens slutsatser har samlats i ett åtgärdsprogram under namnet Fastighetsresan, vilket löper på enligt plan. Måltidsutredningen har slutförts där ytterligare åtgärden för att nå en långsiktig stabilitet i verksamheten har identifierats. Park- och gatuverksamheten är i ett skede där processer och rutiner nu sätts.

TEKNISK LEDNING
- Samhällsfinansierade resor; Kollektivtrafikförvaltningen aviserade inför året en kostnadsökning i storleksordningen 7 – 8 % till följd av högre kostnader i det nya transportavtal som upphandlats under 2025. Under maj månad aviserade Kollektivtrafikförvaltningen att det faktiska kostnadsutfallet under våren pekade på en ökning om hela 40%. Enligt parternas avtal ska differens från överenskommen preliminär fakturering regleras i januari följande år.

MÅLTID
- Under våren har Måltidsverksamheten slutfört en genomlysning för en effektiv och långsiktig hållbar verksamhet med en ekonomi i balans. Ett antal utvecklingsområden har identifieras och nästa steg är att ta fram en prioriterad färdplan för arbete med dessa utvecklingsområden.
- Kommunstyrelsen har under april månad fattat beslut om att årligen indexera måltidspriser för Skolkontoret och Vård- och omsorgskontoret enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV).
- Förslag till nya riktlinjer och rutiner har under våren tagits fram för förskola och skola i samarbete med Måltidsverksamheten och Skolkontorets representanter i syfte att säkerställa kvalitativa likvärdiga måltider och ansvarsområden. Livsmedelsverket presenterade i januari 2026 uppdaterade Nationella riktlinjer för måltider i skola.
- Under våren har samverkansmöten genomförts mellan kök och kostombud på olika Säbo (särskilda boenden) i syfte att nå en ökad kundnöjdhet på maten och hela måltidsupplevelsen.

PARK/GATA
- Under året har fokus legat på att arbeta bort underhållsskulder i form av slyröjningar, klotterborttagning, underhåll av parkbroarna, renovering av gräsytor. Men även mindre aktiviteter som har till syfte att stärka platsvarumärket "Sala" som ny design på p-skivor, påskpynt i rondeller, alla hjärtans-dag pynt vid stationen, nya sandlådor på lekplatser och vid Agueliplatsen har åtgärder genomförts genom att komplettera med plattor där plattor tidigare har brutits loss från kanten mot vattnet.
- Vintern gav ett stort snöfall i januari som krävde bortforsling av snö med lastbilar vilket föranledde omprioriteringar inom budgetramen för att säkerställa utrymme för vinterväghållning i slutet av året. Då det var första året på den upphandlade vinterentreprenaden fanns det också initiala problem och förseningar.
- Kommunens förvaltning av det egna skogsinnehavet är certifierat med FSC-märkning. En omcertifiering genomfördes under våren med godkänt resultat vilket innebär att FSC-märkningen kvarstår ytterligare en period.
- Gång- och cykelvägen mellan Ransta och Kumla kyrkby är nu helt färdigställd med en fungerande belysningsanläggning.
- Gång- och cykelvägen mellan Sala och Kumla kyrkby är påbörjad och arbetet väntas pågå till våren 2027. Därefter påbörjas arbetet med busshållplatser in mot Sala och sedan Stockholmsrondellen.
- Kommunen har fortsatt att följa Trafikverkets arbete med väg 56 Sala–Heby, där åtgärder omfattar ombyggnad till 2+1-väg, cirkulationsplats samt gång- och cykelväg. Förberedande arbeten påbörjas under hösten 2026 och de större arbetena planeras att starta 2027.
- Under perioden har kommunen fortsatt att följa och samverka kring Trafikverkets järnvägsåtgärder i Sala kommun. Åtgärder på Dalabanan genomförs för att möjliggöra ökad turtäthet och kortare restider, samtidigt som planeringen av planskilda korsningar och åtgärder vid Sala bangård och Ransta station fortskrider.
- Under hösten påbörjas renoveringen av två broar längs Sörskogsleden, vid Emmylund och Willys.

SANERINGSPROJEKTET
Under våren slutfördes täckningsarbetet vid centrala gruvområdet och Sala bly och hytta. Arbetet med ansöknings-

handlingar, inklusive teknisk beskrivning, inför ansökan om miljötillstånd för åtgärder längs Pråmån från Silvergruvan till Ekebydamm har varit huvudfokus under perioden. Flera tester för att hitta lämpligaste reningsteknik för gruvvattnet har genomförts. Ytterligare tester och pilotförsök planeras under hösten.

FASTIGHET
Under årets första del har verksamhet Fastighet fortsatt att utvecklats med fokus på gemensamt ansvarstagande, tydlighet i uppdrag och roll, arbetsmiljö och engagemang. För att nå hållbar förvaltning, god service och långsiktigt värdeskapande vägleder de tre målen; ”en budget i balans”, en ”välfungerande, robust och effektiv verksamhet” och ”en välmående arbetsplats”, fastighetsverksamheten framåt. En långsiktig färdplan leder verksamheten framåt i de olika delprojekt för att uppnå uppsatta mål. Riktlinjer för lokalförsörjning samt riktlinjer för uthyrning av lokaler har tagits upp för beslut, hyresavtal omförhandlas och upprättas och fortsatt arbete med kostnadstäckning har skett.

- Energikostnaderna har varit högre jämfört med föregående år, där både el- och fjärrvärmekostnaderna ökat kraftigt. Trots åtgärder som minskar förbrukningen generellt har de högre energipriser motverkat de ekonomiska effekterna av de insatser som gjorts. Ackumulerat januari till augusti 2026 ligger förbrukningen på 7 200 MWH jämfört med motsvarande period 2025 där förbrukningen låg på 8 900 MWh. Prognosen förutsätter en normal höst- och vintersäsong ur energisynpunkt. Det som förnärvarande påverkar kostnadsutvecklingen negativt är hydrologiska läget (vattentillgång) och geopolitiska läget (omvärldsläge).
- Under 2025 prioriterades många underhållsåtgärder ned till följd av det negativa ekonomiska läget. Fortsatt återhållsamhet råder där översyn av kostnader sker kontinuerligt samtidigt som driftåtgärder utförs för att säkra fastighetsvärde, funktion och säkerhet.
- Avetablering av modul på Kila skola har skett och ersätts mot redan inhyrda moduler från f.d. Ekdalens förskola. Avetableringskostnad kommer debiteras hyresgäst.
- Under perioden har Fastighet Gustafsborg 2/Fabriksgatan 12 sålts av till ny fastighetsägare. Annonsering för försäljning av Fastighet Sörsalbo 6:51/fd. Salbo förskola, Fastighet Kristina 4:76/Sala järnvägsstation samt Fastighet Möklinta Prästgård 1:47/Åsgården fd. särskilt boende ligger ute på öppen marknad. Extern annonsering för Salbergahallen pågår. Aktivt löpande arbete sker med uthyrning av hyreslägenheter och omförhandling av avtal för inhyrda lokaler.
- Av Sala kommuns fastighetsavtal på inhyrda lokaler har 20 avtal klassats som finansiella avtal. Dessa tas då upp som en finansiell anläggningstillgång och hanteras på liknande sätt som om Sala kommun ägt dessa lokaler. Under året har ett avtal omvärderats samt förändrad tidsplan, för övrigt inte större förändringar. Den finansiella leasingen påverkar kommunens resultat negativt med 1,1 mkr.
- För “Projekt badhus” har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats och akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur och Fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svar upp till inriktningsbeslutet.

GEODATA (FD KART/MÄT)
- Arbetet med att migrera kommunens kartsystem från Geosecma till Gaida har pågått under våren. Migreringen är nödvändig eftersom det tidigare systemet inte längre stöds av leverantören. Arbetet har visat sig vara mer omfattande än beräkna.

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG I VERKSAMHETSPLANEN:
I Sala kommun, “strategisk plan och budget 2026 – 2029” har uppdrag till kommunstyrelsen givits som berör Tekniska kontoret. Uppdrag sker i samverkan över kontorsgränser.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument:
- Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med en verksamhet där budgeten är i balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt riktlinjer för uthyrning av lokaler inväntar politiskt beslut. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder kommer hanteras under kommande år, för att möte de beslutade riktlinjerna.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen:
- För badhusprojektet har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats, akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och

kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur och Fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svara upp mot inriktningsbeslutet.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-30 416	-39 549	9 133	-45 622	-50 813	5 191
Interna intäkter	-232 165	-224 052	-8 113	-348 231	-335 981	-12 250
Summa intäkter	**-262 582**	**-263 601**	**1 019**	**-393 853**	**-386 795**	**-7 058**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	30 805	24 409	6 396	46 205	37 018	9 187
Personalkostnader	56 342	52 419	3 923	84 509	82 852	1 657
Övriga kostnader	209 176	214 652	-5 476	313 748	310 706	3 042
Interna kostnader	43 246	59 504	-16 258	64 866	82 838	-17 972
Summa kostnader	**339 569**	**350 984**	**-11 415**	**509 328**	**513 413**	**-4 085**
Resultat	**76 987**	**87 384**	**-10 397**	**115 475**	**126 619**	**-11 144**

PERIODENS RESULTAT
Periodens resultat om -10,4 mnkr mot budget omfattar tre större avvikelser.

Vinterns stora snöfall i januari och februari krävde bortforsling av snö med lastbilar vilket är kostnadsdrivande och påverkar periodens utfall på Gata negativt.

Ett skrivfel i budgetarbetet för skogsdriften påverkar utfall mot budget negativt. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.

Kollektivtrafikförvaltningen har via mail aviserat en kraftig höjning av kostnaderna för särskild kollektivtrafik med en helårseffekt på 7,7 mnkr. Sala Kommun har bestridit denna kostnad och dialog med KTF pågår. Höjningen aviserades utan underlag och endast med hänvisning till ökade trafikkostnader utan vidare specifikation eller förslag på kostnadsreducerande åtgärder. Den aviserade kostnadsökningen är ännu inte fakturerad till kommunen men en uppbokning om 5,2 mnkr som avser perioden till sista augusti är gjord. Periodens utfall innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

ÅRSPROGNOS
Helårsprognosen för Tekniska kontoret visar på en budgetavvikelse om –11,2 mnkr, varav –2,7 mnkr kopplas till skogsförvaltning.

För att möta periodens ökade vinterväghållningskostnader har justeringar gjorts i gatuunderhållsplaneringen för att säkerställa utrymme för vinterväghållning i slutet av året inom beslutad budget.
Ett negativt utfall i förhållande till budgeterat överskott för skogen är tyvärr oundvikligt. Verksamhet har vidtagit åtgärder för att minimera kostnadsutfallet och i möjligaste mån ökat intäkterna.
Den aviserade kostnadsökningen för den särskilda kollektivtrafiken beräknas få en helårseffekt om 7,7 mnkr

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT
Skillnaden i resultatet avseende periodens utfall uppräknat på helårsprognos förklaras till stor del av högre kostnader än budgeterat avseende vinterväghållning och samhälsfinansierade resor.

Helårsprognosen visar på en resultatförsämring om 0,8 mnkr i förhållande till utfallet på delår mot budget.

RISKER KOPPLADE TILL OMVÄRLDSLÄGET
Kontoret ser effekter av det osäkra världsläget som nu bidrar till väsentligt högre energipriser. Detta i kombination

med en kall vinter och historiskt låga vattennivåer i vattenmagasinen i norra Sverige gör prisutvecklingen på el och drivmedel mycket svår att förutse.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Teknisk ledning	203	-2 729	2 932	305	514	-209
Samhällsfin. resor	39 825	49 112	-9 287	59 734	67 456	-7 722
Gata	19 074	20 392	-1 318	28 609	28 649	-40
Park, inkl. Skog	4 250	6 870	-2 620	6 374	9 648	-3 274
Geodata (f.d. Kart/mät)	2 049	2 984	-935	3 073	3 322	-249
Projekt & Utv.	3 217	2 939	278	4 825	4 225	600
Fastighet	7 704	6 099	1 605	11 555	11 805	-250
Gruvans sanering	0	-256	256	0	0	0
Måltid	667	1 973	-1 306	1 000	1 000	0
Summa	**76 987**	**87 384**	**-10 397**	**115 475**	**126 619**	**-11 144**

PERIODENS RESULTAT

TEKNISK LEDNING
1,5 mnkr avser semesterlöneskulden som påverkar periodens resultat, semesterlöneskulden justeras under året.

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR
Den aviserade kostnadsökningen från Kollektivtrafikförvaltningen är ännu inte fakturerad till kommunen men en uppbokning om 5,2mnkr som avser perioden till sista augusti är gjord. Periodens utfall innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

GATA
Kostnadsutfallet för perioden är något högre än budgeterat 1,3 mnkr. Omfattande snöfall under januari och februari med snöröjning, halkbekämpning och bortforsling av snö med extra lastbilar och grävmaskiner ledde till att tre fjärdedelar av budget för vinterväghållning 2026 upparbetades under perioden. För att säkerställa tillräckliga medel inför hösten 2026 har justeringar genomförts inom ram med sammanlagt 1,9 mnkr.

PARK INKL SKOGSDRIFT
Ett skrivfel i budgetarbetet för skogen påverkar utfallet mot budget negativt med 2,6 mnkr. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.
Övrig parkverksamhet följer i stort budget, kostnadsutfallet för perioden är något högre än budgeterat då parkverksamheten är säsongsbetonad, kostnaden kommer att jämnas ut över året.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Avvikelsen i periodens kostnadsutfall beror på att årets internfördelning av kostnader för GIS-system ännu inte har genomförts. Internfördelningen görs under senhösten när samtliga leverantörsfakturor har inkommit.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Verksamheten följer budget.

GRUVANS SANERING
Saneringsprojektet är ett fullfinansierat projekt från Naturvårdsverket, periodavvikelsen avser kostnader som ännu inte kunnat avropas från Naturvårdsverket.

FASTIGHET
Verksamheten följer budget. Periodens avvikelse om 1,6 mnkr jämfört med budget avser den ramfinansierade politiska prioriteringen vilket inte påverkar utfallet på totalen.

MÅLTID
Verksamheten följer budget. Periodens avvikelse om 1,3 mnkr jämfört med budget avser den ramfinansierade politiska prioriteringen vilket inte påverkar utfallet på totalen.

ÅRSPROGNOS

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR
Kollektivtrafikförvaltningen har via mail aviserat en kraftig höjning av kostnaderna för särskild kollektivtrafik med en helårseffekt på 7,7 mnkr. Sala Kommun har bestridit denna kostnad och dialog med KTF pågår. Höjningen aviserades utan underlag och endast med hänvisning till ökade trafikkostnader utan vidare specifikation eller förslag på kostnadsreducerande åtgärder. Prognosen innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

MÅLTID
Verksamheten följer budget. Interna intäkter följer budget för förskolor och skolor, däremot ser vi en avvikelse 0,5 mnkr för minskade intäkter inom SÄBO. Denna kostnadsavvikelse kan hämtas hem genom lägre livsmedelskostnader på totalen. Demografiutvecklingen är fortfarande en osäkerhetsfaktor som i nuläget är svårbedömd, men följs noga under året.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Helårsprognosen visar på ett underskott som delvis beror på kostnader för den pågående uppgraderingen av GIS-systemet. Kostnaderna kommer till största delen att fördelas enligt schablon på berörda användare genom internfördelning. Prognosen påverkas även av högre hyreskostnader än budgeterat, dessa har tillkommit i samband med genomlysningen av fastighetskostnaderna och behöver ses över till nästa år.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Verksamheten följer budget i stort. Något högre intäkter än budgeterat på trafikverksamheten.

GRUVANS SANERING
Saneringsprojektet är ett fullfinansierat projekt från Naturvårdsverket där årsprognosen är noll.

FASTIGHET
Verksamheten följer i stort budget. Beslut kring tilldelade medel från kommunstyrelsen förfogande är i plan att beviljas under september månad. Äskandet avser att täcka uteblivna intäkter på moduler med 7,9 mkr. För att minimera underskott har omfördelning hanterats inom ram där kostnader består av finansiell leasing kopplat till externt inhyrda lokaler samt uteblivna intäkter för tomställda lokaler.

GATA
Verksamheten följer budget. Tre fjärdedelar av budget för vinterväghållning 2026 upparbetades under årets första månader. För att säkerställa tillräckliga medel inför hösten 2026 har justeringar genomförts inom ram med sammanlagt 1,9 mnkr. Utvecklingen av drivmedelskostnaderna är svår att förutse och är en osäkerhetsfaktor i prognosen.

PARK INKL SKOGSDRIFT
Ett skrivfel i budgetarbetet för skogen påverkar utfallet mot budget negativt med 3,3 mnkr. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.
Övrig parkverksamhet följer i stort budget.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Åtgärd	Status	Kommentar	Effekt 2026, tkr
Skogsförvaltning	Pågår	Kostnader för återplantering som går att skjuta till 2027 kommer så att göras	2100 tkr
Kollektivtrafiken	Pågår	Dialog pågår med Kollektivtrafikförvaltningen om hur kommunen kan påverka det nyss upphandlade transportavtalet	0 tkr

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Ramtillskott måltidsenheten hållbart producerade livsmedel (Ökad andel närproducerade livsmedel)	1 000	pågår	Återtag av kött från Ösby är planerat under hela året samt dialog pågår med andra lokala leverantörer utifrån initiativet att anmäla intresse att leverera livsmedel till sala kommun.
Park utökad drift	1 400	Pågår	Ambitionshöjningen 2026 har till stor del handlat om att lägga en plan framåt och komma i kapp och ta hand om gamla underhållsskulder. Utöver det har enheten skapat små snackisar i Sala med hjälp av till exempel trähjärtan på Alla-hjärtans-dag, påskpynt i rondeller, optimering av sommarblomsplanteringar
Driftkostnader Dalhem/ekorren och Emmylund	110	Pågår	Skivor har satts upp för att täcka dörrar och fönster.
Förstudie/alternativa provningar	2 000	Pågår	Ösby anpassat gymnasium, familjecentral för Regionen, ersättning Emmylunds förskola, utredning LSS
Gata driftskostnader för medfinansiering statlig infrastruktur	1 140		
Hyra evakueringslokaler Emmylund	4 295	Pågår	Avser merkostnad för hyra från modulleverantören.
Samhällsfinansierade resor – lägre färdtjänsttaxa leder till mer resande	2 500	Pågår	Politisk prioritering för justerad färdtjänsttaxa 2023 och avgiftsfria resor till dagligverksamhet 2022.
Avgiftsfri kollektivtrafik	750	Pågår	Tills annat beslutas

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-4 021	4 021	0	-4 021	4 021
Utgifter	36 650	24 955	11 695	54 975	46 286	8 689
Summa	**36 650**	**20 934**	**15 716**	**54 975**	**42 265**	**12 710**
Kontorsledn.						
Gata	**12 975**	**8 625**	**4 350**	**19 462**	**15 773**	**3 689**
Park	**2 267**	**680**	**1 587**	**3 400**	**2 894**	**506**
Karta/mät	**233**	**0**	**233**	**350**	**0**	**350**
Proj. Utv.	**1 855**	**-2 802**	**4 657**	**2 783**	**-3 738**	**6 521**
Lokal	**19 320**	**14 430**	**4 890**	**28 980**	**27 336**	**1 644**
Summa	**36 650**	**20 934**	**15 716**	**54 975**	**42 265**	**12 710**

GATUPROGRAM
Genomförda beläggningsarbeten/asfalteringar: Långgatan, Josefsdalsvägen, Silvermyntsgatan/Väsbygatan, Ringgatan, Åkrarondeller/Dalhemsleden, Sandvägen, Mossvägen, Källvägen, Infart Soldatvägen (Östra). Utöver det har även renovering av två broar påbörjats under hösten 2026.

GRUVANS VATTENSYSTEMPROGRAM
Förstärkning av dammvallarna vid Olov-Jons har planerats och pågår.

LOKALPROGRAM
Årets reinvesteringar innefattar till största delen planerat underhåll. Fokus under året ligger framför allt på tak, fasad och fönster. Ytskiktsrenovering av matta i gymnastikhallarna på Kilbo skola och Centralskolan i Västerfärnebo har genomförts med fina resultat. Ett större arbete där avloppsledningar har bytts ut på Björkgården, som startade 2025, är nu färdigställt. Ökade kostnader för detta projekt har inneburit att några tänkta planerade åtgärder fått omprioriteras till 2027. Bedömningen är dock att senareläggandet inte ska påverka dessa i någon större omfattning. Årets budget för planerat underhåll om 15 mnkr har upparbetats till hälften, samtidigt kommer avropen för resterande del genomförs under hösten.
För att säkra tillgängligheten kommer hissar att ersättas på Vallaskolan, Björkgården samt Rådhusgatan 4, då dessa nått sin tekniska livslängd. Byte av värmekälla till bergvärme, från oljepanna, på Kilbo skola har genomförts under sommaren och driftsatts under augusti månad. Ventilationsåtgärder kommer genomföras på stadsbiblioteket under hösten. Anpassningarna, till LSS boende, på Jakobsbergsgården Ålängan har genomförts och hyresgäster är inflyttade. Vidtagna radonåtgärder har fått godkänt resultat på Ösby Naturbruksgymnasiums elevhem L, M och O. Övriga reinvesteringar så som åtgärder av myndighetskrav, säkerhetsåtgärder och tillgänglighetsanpassningar löper enligt plan och prognosen för lokalprogrammet är enligt budget.

PARKPROGRAMMET
Parken har 2026 en total investeringsbudget på 3. 400 tkr. Huvuddelen utgörs av reinvesteringar, för att upprätthålla befintliga anläggningar och säkerställa gällande lagkrav.
De strategiska investeringar som finns i årets budget är utsmyckning samt gångstråket runt Ekeby dammar, som främst är en reinvestering. 300 tkr har tilldelats från Jöns och Alfvida Åkermans fond för att jobba med stråket runt Ekeby dammar.
Utfallet vid delårsbokslutet är +1. 760 tkr. Prognos för återstående del av året är att hela investeringsbudgeten kommer att upparbetas, förutom 500 tkr för parkarbeten vid exploatering.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.
En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.
Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA
Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom en väl fungerande infrastruktur och ett effektivt genomförande av antagna detaljplaner.

Analys

FASTIGHET
Utifrån beslutade riktlinjer är målsättning att kommunala verksamheter, i första hand, ska bedrivas i kommunens egenägda fastigheter. Merparten av funktionen för inhyrning är lokaler för kontorsverksamhet, liten andel utbildningslokaler, samt mindre lokaler för dagligverksamhet och lägenheter. Rikssnittet (källa: AI) för kommuner; andel av inhyrda lokaler ligger 2026 på mellan 10-15 %. Här är lägenheter ej inräknade vilket gör att Sala ligger väldigt nära genomsnittet. Många mindre kommuner ligger under 10 %. Salas andel egenägda verksamhetslokaler ligger på 17 %.
För att främja ökad kostnadseffektivitet och överskådlig planering jobbar Fastighet tillsammans med verksamheterna med behov samt för att minska antalet externa inhyrningar, där det är möjligt. Att bedriva verksamheterna i helt eget fastighetsbestånd ses inte som möjligt, inom en 20 årsperiod, dels utifrån ett kostsamt investeringsperspektiv samt dels utifrån nuvarande längd på gällande avtal.

MÅLTID
Genom att arbeta för en ökad andel elever i högstadium och gymnasieskolor som äter näringsriktiga skolmåltider ges förutsättningar för individuell hälsa och välmående och att orka med skolarbetet under dagen. För högstadieelever finns en utmaning i rätta förutsättningar i matsallokalen. Utifrån ökning av antalet inskrivna elever och schemaläggning av lunchtider finns det inte alltid rätta förutsättningar för en lugn måltidsmiljö.
Elever på Ösby vistas ute i praktik under sin skolgång, och elevers boende på internat gör att undervisningen slutar innan lunch på fredagen vilket förklarar deras resultat.

Sammanfattning
Många kommuner utmanas av minskande befolkning, så även Sala. Detta syns i resultaten för målen av ett Växande Sala och tar sig uttryck både i överkapacitet i lokaler och i minskad expansion. Det troliga är att dessa förutsättningar kommer att bestå kommande år och därmed påverka kommunen ytterligare. Att jämföra resultat mellan mål och år är av vikt för att få en bild av utvecklingen i kommunen.

Slutsats
Utifrån indikatorer och resultat ovan är det svårt att bedöma Tekniska kontorets bidrag till målet Ett växande Sala. För att kunna göra rätt prioriteringar och avyttra eller tillskapa lokalytor behövs kartläggningar och ett löpande lokalförsörjningsarbete finns som underlag. Genom att verksamhet Fastighet inom Tekniska kontoret arbetar med att kartlägga lokalkapaciteten i kommunens lokaler kommer detta på sikt att bidra till bättre kontroll, att få en gemensam struktur som i sin tur bidrar till måluppfyllelse.
Tekniska kontoret bör fortsätta sitt arbete med att ta fram indikatorer och nyckeltal som svarar upp mot målet. Det bör också väljas nyckeltal som är jämförbara mellan år för att skapa en bättre bild av utvecklingen och för att kunna få en mer samlad och övergripande bild av kommunen.

ETT HÅLLBART SALA
Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom klimateffektiva internservicetjänster inom lokalvård, måltidsproduktion, fordon- och lokalförsörjning samt förvaltning av kommunens gröna miljöer, naturmarker och skogar.

Analys

PARK OCH GATA
Verksamheten har under året tagit fram en långsiktig investeringsplanering för fordon/maskiner och redskap.

FASTIHET
Nyckeltalet speglar hur stor andel av den totala energiförbrukningen som kommer från hållbara källor, och används för att följa upp målsättningen om fossilfri uppvärmning. Då Sala kommun består till stor andel landsbygd, där fjärrvärmenät inte täcker hela kommunens area, kommer bergvärme användas som värmekälla vid utbyte. Investeringen per objekt är generellt avsevärt mycket högre för bergvärme i jämförelse om fjärrvärmenät hade funnits i byggnadens närhet, för anslutning. Fler av befintliga olja-och pelletspannor börja nå slutet på sin tekniska livslängd. Inom kommande fem års period planeras utbyte av dessa, vilket kommer resultera i ökning av nyckeltalet.

MÅLTID
Nyckeltalet kring matsvinn ger information kring utveckling i det årliga arbetet, och även möjlighet att sätta fokus på mängden uppäten mat. Vi ser att vi ligger bra till i jämförelse med andra kommuner och under hösten kommer Livsmedelsverket att redovisa nationella statistik från deltagande kommuner i årets mätning. Vi kommer att analysera och fokusera på att öka mängden uppäten mat i förskolor som är något lägre än snittet för andra kommuner. För att få en mer rättvis mätning har måltidsverksamheten infört att det är samma maträtter som serveras under årets två mätningar.
Koldioxidekvivalenter per kg inköpta livsmedel fortsätter att minska enligt mål för ett hållbart Sala. Vi ser att förskolor och gymnasieskolor har gjort en minskning under vårterminen.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Användningen av GIS/Geosecma följs upp inom verksamheten. Under 2026 pågår en uppgradering av GIS-miljön, vilket innebär förändrade arbetssätt och förutsättningar för användningen. Det är därför ännu för tidigt att bedöma utvecklingen av nyttjandet i förhållande till tidigare år. Uppgraderingen syftar till att skapa bättre förutsättningar för ett fortsatt effektivt nyttjande av GIS som stöd i kommunens planering, analys och beslutsunderlag.

Sammanfattning
Trots svårigheter att utläsa något resultat i nyckeltalen kan ändå en trend anas att Tekniska kontoret har en progression i måluppfyllelsen. Detta framförallt genom de aktiviteter som genomförts där flera av aktiviteterna bygger på fokus på grunduppdraget och att skapa struktur för det fortsatta arbetet.
Ett fokus på underhållsskulder i den offentliga miljön har fått ett gott gensvar.
Måltidsenhetens arbete med att ta fram mätetal för matsvinnet i kombination med medvetandegörande insatser utvecklar en positiv trend där minskningen av svinnet stadigt går ner.

Slutsats
Målet är delvis nått. Måluppfyllelsen baseras på de framgångsrika aktiviteterna som gjorts under med fokuset på grunduppdraget i verksamheterna.
Att fortsätta detta arbete är av största vikt inom Tekniska kontoret och dess verksamheter för att över tid få förutsättningar att arbeta mer proaktivt och kunna planera framtida utvecklingsinsatser.
Dessutom visar flera av aktiviteterna på att när man arbetar medvetandegörande och att det man belyser och bearbetar ofta ger positiva förändringar.
En annan slutsats som kan dras utifrån resultaten av aktiviteterna är att det kan vara viktigt att våga satsa på och göra investeringar i olika projekt för att på sikt nå de planer som satts upp till exempel inom miljö och hållbarhet.
Flera av de förändringar som gjort hittills under året och de aktiviteter som skapar bättre strukturer behöver mer tid för att säkerställa att dessa ger önskat resultat över tid.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA
Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom en rättssäker myndighetsutövning och upphandling av resurser och tjänster samt genom en effektiv förvaltning av Salas utemiljöer.

Analys

PARK OCH GATA
Stärka tryggheten, slyröjning på igenväxta områden så som bortprioriterade höggräsytor och kanter runt dammarna, generell hantering av underhållsskuld (röjning, klottersanering, målning, reparationer), undervegetation, klippt fram ljuskällor, trygghetsvandringar, höjt träd för att förbättra trafiksäkerhet, identifiera mörka platser. Öka attraktionen för att människor vill röra sig på platserna.
Medborgardialog via t.ex. enkäter när miljöer ska utvecklas för att samla in medborgarnas åsikter och önskemål.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Planering av säkra gångpassager och hastighetsäkrade övergångställen pågår.

Sammanfattning
Då nyckeltal och mätetal saknas till flera av indikatorerna för Ett hållbart Sala går det inte att göra jämförelser med tidigare år eller andra kommuner. En planerad aktivitetslista har ändå bidragit till goda resultat och utveckling mot målen. Dialog som metod, med medborgare samt övriga kontor inom Sala kommun, visar på god progression
Inom hela verksamheten.

Slutsats
Genom framgångsrika aktiviteter kopplade till indikatorerna är slutsatsen att Tekniska kontoret delvis bidragit till Ett tryggt och rättvist Sala. Till kommande år bör Tekniska kontoret utveckla sin förmåga och kompetens kring indikatorer och nyckeltal för att kunna formulera en mer mätbar uppföljning så att det över tid går att se utvecklingen och jämföra nyckeltal.
Arbetet med att skapa rutiner och strukturer ökar medborgarnas rättssäkerhet men också tjänstepersoners förutsättningar att både göra rätt saker och göra saker rätt. Även arbetet med instruktioner har bidragit till att minska sårbarheten för verksamheten vid sjukskrivningar eller byte av personal. Rutiner och strukturer medför också ett mer likartat arbetssätt vilket säkrar både effektivitet och likvärdighet. Utifrån det bidrar arbetet till både ett tryggare Sala och ett mer rättvist Sala. För Tekniska kontoret är detta arbete viktigt att fortsätta med för att använda befintliga resurser på ett smart och effektivt sätt.
Genom att utveckla dialogmodeller för medborgarna där de får komma till tals men också öka medvetenheten om kommunens uppdrag och verksamhet leder detta till en större förståelse och acceptans för varför vi gör som vi gör vilket i sin tur leder till ökad trygghet hos medborgare. Denna modell kan och bör utvecklas inom flera områden för att skapa transparens kring kommunens verksamhet men också ta pulsen och fånga medborgarnas synpunkter.

UPPFÖLJNING AV NÄMNDENS MÅL

MÅL	
Indikator: Minska sjukfrånvaron med 1 procentenhet (exempel fr Vård och omsorg)	
2023: xx % 2024: xx % 2025: XX % Prognos 2026: xx % alt sjunkande	
Aktiviteter	**Resultat**

Framtiden

TEKNISK NÄMND

- Kommunfullmäktige har beslutat om inrättande av teknisk nämnd från årsskiftet 2026/2027. Tekniska kontoret arbetar med att förbereda detta tillsammans med kansliet.

KONTORSLEDNING:
Ledningsgruppen för Tekniska kontoret fortsätter sitt arbete med att utveckla styrningen och ledningen av verksamheten. Fokus är fortsatt på verksamheternas grunduppdrag och att långsiktigt skapa struktur och rutiner för verksamhetsprocesserna.

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR:

- Arbetet med att ta fram förslag till effektiviseringar inom kollektivtrafiken fortsätter med fokus på den särskilda kollektivtrafiken.
- Regionala riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst är framtagna. Sala kommun kommer att ta ställning till att anta dem eller att i delar harmonisera de egna riktlinjerna.

FASTIGHET

- För att nå målen i EU:s lagstiftning för att minska energianvändningen och växthusgasutsläppen från fastigheter. (s.k. EPBD) till 2050 krävs en strategisk och systematisk omställning. Fokus ligger på att fasa ut fossila bränslen, radikalt minska energianvändningen och integrera förnybar energi i hela fastighetsbeståndet. Projekt inom verksamheten startas upp för att kartlägga byggnaders energiprestanda. Utifrån det kan åtgärdsplan med prioriterade energieffektiviseringar tas fram.
- Lagförändring från 2026-07-01, ställer krav på att offentliga byggnader, över 250 kvm, ska inneha aktuell energideklaration. Vidare ska energirenoveringsplaner upprättas av fastighetsägare, via en oberoende expert. Deklaration och plan ska registreras hos Boverket.
- Ett kraftigt hydrologiskt underskott, pågående kärnkraftsrevisioner och ett oroligt världsläge skapar en överhängande risk för höga elpriser. Mot bakgrund av detta, samt den höga prisnivån som setts under våren och sommaren, bedöms höstens elpriser hamna på en för årstiden relativt hög prisnivå. Fjärrvärmekostnaderna höjs från 2026-09-01 med 2%, vilket det tagits höjd för i prognos framåt.
- Översyn och sammanställning för att uppnå kostnadstäckning av tomställda lokaler samt hantering och plan för dessa fortlöper. I samverkan med lokalstrateg genomarbetas objektslista för byggnader samt systematiskt arbete med att strukturera och stödja kontoren i att ta fram lokalbehovsplaner. Dessa planer ska vara underlag för investeringsplaneringsarbetet samt sättas samman till en framtida lokalförsörjningsplan.
- Utifrån e-förslag kring mensskydd på idrottsanläggningar har poliskt beslut tagits. Utförande kommer ske i samverkan med kontoren Kultur och Fritid samt Skola. Förarbete och upphandling kommer påbörjas under hösten 2026.
- Organisationsförändringen fortsätter att genomföras, rekryteringar och fortbildning sker inom verksamheten.
- Försäljning av fastigheter fortskrider och aktiv uthyrning av vakanser fortsätter.
- Försäljning av mark sker till Salberga Fastighetsförvaltning AB, utifrån avtal för förtida tillträde av mark, samt kommande förvärv av mark för Fastighet Kristina 4:4. Marken har nyttjats för tillfälliga Gärdesta modulskola samt Ekdalens modulförskola. Extern hyresgäst har hyrt delar av moduler för f.d. Ekdalens förskola. Uppsägning och skett och utflytt sker per 2026-09-30. Modulerna kommer stå kvar på ytan fram till senast 2028-03-31.

MÅLTID

- Genomlysningen av Måltidsverksamheten har genererat en färdplan som under hösten ska prioriteras.
- Utredning för en hållbar ekonomisk modell fortsätter i en arbetsgrupp med representanter från Ekonomikontoret och Måltid under hösten och stäms av med beställande verksamheter (Skolkontoret och Vård- och omsorgskontoret).
- Etablera samarbete med beställande verksamheter i syfte att ta fram en gemensam långsiktig strategi utifrån demografisk utveckling, kvalitet, kombinationstjänster, lunchtidsplanering m.m.
- Säkerställa ett tydligt politiskt uppdrag för en säker hantering av matlådor inom hemtjänsten över tid i och med att Äldre- och omsorgsnämnden beslutade i december 2025 att inte tillämpa annan utförare vid leverans av matlådor till Hemtjänsten.
- Arbeta vidare med kontinuitetsplanering i samarbete med andra berörda verksamheter.

PARK/GATA

- Fokus på utveckling av vår nya organisation. Roller, taktisk planering, grunduppdrag, arbetssätt, m.m.
- Fortsatt effektivisering med hjälp av rätt maskiner samt god resursplanering med fokus på våra olika högsäsonger både i det mer operativa och mer strategiska arbetet.
- Utveckling av platsvarumärke och entréerna till Sala genom fokus på dess infarter, t.ex. rondeller
- Förvaltningen av skogen planeras att tas över i egen regi. 2027 kommer fokus vara markberedning och återplanteringar av de senaste årens avverkningar för att säkerställa ett hållbart skogsbruk för framtiden.
- Fortsatt arbete med Fordonsverksamheten kopplat till åtgärder efter avslutad utredning.

GEODATA (FD KART/MÄT)

- Migreringen från Geosecma till det nya verksamhetssystemet Gaida fortsätter under hösten. Då genomförs migreringen av VA-modulen, vilket är en omfattande och komplex del av projektet och kan medföra tillfälliga störningar i verksamheten.
- Intresset för geografiskt kopplad information (geodata) har ökat inom delar av organisationen, särskilt inom Park och Gata. Under hösten planeras ett fortsatt arbete med att omsätta detta i praktisk användning genom utveckling av arbetssätt och ökad integration av geodata i verksamhetens processer.

Bilaga 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Ändamålsenliga lokaler	Låg andel inhyrda kvm ytor	Andel egenägda respektive inhyrda lokaler i % av total lokal- och lägenhetsyta		80%	83%	Bibehålla eller öka andelen, relevant kan vara att röra sig i spannet 80 – 85%
Näringsriktiga måltider	Hälsa och välmående hos unga för långsiktig utveckling	Andelen elever i högstadie- och gymnasieskolor som äter skolmåltiden i procent	23/24 KSG: 68 % Ösby: 57 % Valla/Ekeby 7-9: 71 %	24/25 KSG: 71 % Ösby: 58 % Valla/Ekeby 7-9: 69 %	25/26 KSG: 76% Ösby: 55% Valla/Ekeby 7-9: 69%	Öka andelen ätande. 85% gymnasiet 90% högstadiet

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Hållbara transporter	Att kommunens andel av fossil oberoende fordon ska öka	Fossil oberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	70,3	73,4	61%	75%
Säker, hållbar och välfungerande service och infrastruktur	Kommunens kostnader för väg- och järnvägsnät, parkering samt parker ska öka	Nettokostnad väg- och järnvägsnät, parkering samt parker, kr/inv	1 737	2093		

Ändamålsenliga lokaler: energieffektivisera kommunens byggnader	Andel kommunala byggnader som drivs med förnyelsebar energi.	Andel av kommunens egenägda objekt, som drivs med förnybar energi (fjärr/berg/solel)	-	-	74%	
Tillhandahålla uppdaterad, kvalitetssäkrad geografisk information.	Öka GIS-användningen i organisationen (%)	Andel av medarbetare inom kommunen som använder GIS/Geosecma aktivt i % (mer än 10 ggr/år)	5,49	5,39		Inväntar helår
Hållbara måltider	Minskat matsvinn i förskola, grundskola, gymnasieskola och i äldreomsorg	Serverings- och tallriksvin, gram per ätande	Fsk:49Grsk: 35 Gy: 66 ÄO: 84	Fsk: 39 Grsk: 34 Gy: 53 ÄO: 8	Fsk: 32 gram Grsk: 40 gram Gy: 31 gram ÄO: 92 gram	Målsättningen är 32 g i förskola/skola 52 g i ÄO
Hållbara måltider	Utsläpp av koldioxidekvivalenter per kg inköpta livsmedel ska minska i %,	CO2e i % per kg inköpta livsmedel i Måltidsenheten	1,96	1,99	1,98	
Hållbara resor	Antalet resor med kollektivtrafik ska öka	Antal resor med kollektivtrafik (buss), tusental	373	368		

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
God skötsel och utveckling av vägar, gång- och cykelvägar, offentliga platser och belysning.	Kostnaden för gatubelysning ska minska per ljuspunkt	Driftskostnad gatubelysning, kr/ljuspunkt		476,3		
Ändamålsenliga kommunala lokaler	Medborgarnas upplevelse av kommunal fastighetsförvaltning	Skötsel av byggnader där kommunen har verksamhet fungerar bra i kommunen, andel (%)	37,9			
God skötsel och utveckling av vägar, gång- och cykelvägar, offentliga platser och belysning.	Öka trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter	Säkra minst ett övergångsställe varje år	2	5	3	
Trygg dricksvattenförsörjning	Andelen odebiterat vatten i %	Skillnaden mellan producerad och debiterad vattenmängd, som andel av producerad mängd	26,6 %	25,9 %		Målet är att minska över tid Målvärde 15 %
Trygg avloppsförsörjning	Antal avloppsstopp/km ledning	Förekomsten av stopp i spillvattennätet i förhållande till ledningsnätets längd	0,13 %	0,21 %		Målet är mindre än 0,09 Ökning pga av bättre rapportering

Perioden som gått

VA-VERKSAMHETEN

- För att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi beslutade kommunfullmäktige i december 2025 om en höjning av VA-taxan från och med den 1 januari 2026. Både anläggningsavgift och brukningsavgift höjdes med 25 procent, vilket motsvarar kostnadsutvecklingen enligt KPI sedan föregående taxehöjning. Även efter justering ligger VA-taxan fortsatt i den nedre delen nationellt sett.
- Kommunens VA-plan från 2021 har reviderats och uppdaterats. ABVA (Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp) har uppdaterats till KFVA (Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen) och beslutats av kommunfullmäktige.
- Dialoger kring exploateringsområdena Norrberg och Bältarhagen har pågått under våren. Projekteringen för båda områdena är i huvudsak färdigställd och beslut om fortsatt inriktning inväntas.
- Arbetet med detaljplanerna för Ängshagen, Hammarhagen Östra, Norrberg och Kärrbäcksbo har fortsatt under våren för att säkerställa framtida VA-försörjning.
- Planering och prioritering av kommande reinvesterings- och förnyelseåtgärder har fortsatt genom revidering av underhållsplanen för VA-ledningsnätet.
- Ett större ledningssaneringsprojekt genomförs under året. Den första etappen på Swederusgatan har färdigställts och resterande arbete på samma väg planeras efter sommaren.
- Drift- och underhållsarbeten har genomförts löpande för att säkerställa en trygg och säker leverans av dricksvatten och avloppshantering.
- Arbetet med den nya kommunikationslösningen för VA - anläggningarna fortsätter i samarbete med Sala-Heby Energi. Etapp två driftsattes under våren och ytterligare anslutningar planeras under hösten. Projektet pågår över flera år.
- Pilotprojekt för digitala vattenmätare har påbörjats under våren. Upphandling planeras till hösten 2026 och driftsättning av pilot beräknas till våren 2027 i ett avgränsat område.
- Arbetet med att hantera konsekvenserna efter skyfallet 2023 fortsätter. Dialoger och förhandlingar pågår löpande med försäkringsbolag avseende regresskrav, vilket hittills lett till ett fåtal utbetalningar.
- Tekniska beskrivningar och förslag till nya vattenskyddsföreskrifter är framtagna för Knipkällan, Viggbo, Nötmarken och Hedåker. Nästa steg är samråd och därefter handläggning hos länsstyrelsen. För Sätrabrunn, Broddbo och Möklinta har första versionen färdigställts och samråd med länsstyrelsen inleds.
- Beslut om vattenskyddsområde för Ransta inväntas från länsstyrelsen.
- Med anledning av nya gränsvärden för PFAS från 1 januari 2026 har en utredning genomförts för Hedåkers vattenverk. Lämplig reningsteknik har valts och utrustning beställts före sommaren. Installation och driftsättning planeras under hösten i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Arbetet med att stärka VA-verksamhetens beredskap och robusthet har påbörjats med fokus på kontinuitetsplanering, rutiner och anpassning till NIS2 (Cybersäkerhetsdirektiv) och krav på samhällsviktig verksamhet.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-28 109	-29 118	-1 009	-42 162	-45 557	3 395
Interna intäkter	-2 147	-3 530	-1 383	-3 220	-3 220	0
Summa intäkter	**-30 256**	**-32 649**	**-2 392**	**-45 382**	**-48 777**	**3 395**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	100	128	28	150	150	0
Personalkostnader	8 417	10 241	-1 824	12 624	15 102	-2 477
Övriga kostnader	14 922	15 497	-575	22 382	23 337	-955
Interna kostnader	6 817	6 784	-33	10 225	10 225	0
Summa kostnader	**30 256**	**32 650**	**-2 394**	**45 382**	**48 814**	**-3 432**
Resultat	**0**	**1**	**1**	**0**	**37**	**-37**

PERIODENS RESULTAT

Avvikelserna på intäktssidan beror främst på att höjningen av VA-taxan beslutades efter att budgeten fastställdes. Avvikelserna inom personalkostnader beror på en omfördelning av personal inom kontoret, vilket medför ökade personalkostnader men samtidigt ökade interna intäkter. Under övriga kostnader återfinns utbetalda skadeståndskrav med anledning av översvämningarna 2023.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen visar ett överskott jämfört med budget. Överskottet beror främst på högre intäkter till följd av den beslutade VA-taxan. Personalkostnaderna bedöms fortsatt vara högre än budgeterat till följd av omfördelningen av personal. Året inleddes med ett underskott på VA-balanskontot, eventuellt överskott under året justeras mot kontot.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
VA-verksamhet	0	0	0	0	0	0
Summa						

Helårsprognosen för VA beräknas att gå med nollresultat.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Exploateringar	6 000	0	6 000	9 000	2 480	6 520
Övr. Investeringar	6 600	5 415	1 185	9 900	9 910	-10
Reinvesteringar						
Summa	**12 600**	**5 415**	**7 185**	**18 900**	**12 390**	**6 510**
Programnivå netto						

PERIODENS RESULTAT

Periodens låga utfall beror främst på förskjutningar i tidplaner. Under året har fokus hittills legat på planering och förberedelser inför genomförandet. Investeringstakten förväntas öka under årets resterande månader och årets planerade investeringar bedöms genomföras.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen pekar på ett överskott kopplat till exploateringsområdena Bältarhagen och Norrberg. Områdena är i uppstartsfas och det är i nuläget osäkert hur mycket som hinner upparbetas under året.

Övriga investeringar beräknas genomföras enligt plan.

Framtiden

VA-VERKSAMHETEN

- Arbete pågår med att ta fram förslag till höjning av VA-taxan för att bättre spegla kostnadsutvecklingen och skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara investeringar.
- Framtagande av inriktningsbeslut för Tvärhandsbäcken.
- Nytt förslag av Riktlinjer för utsläpp av avloppsvatten framtagna.
- Planering och genomförande av VA-sanering av ledningsnätet fortsätter, bland annat i områdena Flädern och Svederusgatan. Detta ingår i en fortsatt satsning på reinvesteringar och förnyelse av ledningsnätet.
- Arbetet med exploateringsområdena Norrberg och Bältarhagen fortgår enligt den politiska prioriteringen.
- Fortsatt hantering av skadestånds- och skyfallsärenden kopplade till översvämningarna 2023. Kostnadsbild och utfall är ännu osäkert, men kostnader kommer att belasta VA-kollektivet samt i vissa delar även Gata.
- Proaktivt arbete med att identifiera och åtgärda felkopplat dagvatten har påbörjats, men har till viss del försenats på grund av resursbrist. Uppstart planeras under hösten.
- Arbetet med spillvattenövervakning fortsätter som en del i att minska ovidkommande vatten i ledningsnätet.
- Säkerhetshöjande åtgärder genomförs löpande. Under andra halvan av året driftsätts ny kommunikationslösning, och utbyggnaden fortsätter under kommande år.
- Uppgradering av styrsystem för driftövervakning under hösten som en del i att stärka robusthet och driftssäkerhet.
- Anpassning till nya PFAS-riktvärden från 2026 pågår. För Hedåker planeras installation av ny reningsutrustning med driftsättning under hösten.
- Arbetet med vattenskyddsområden fortsätter: beslut inväntas för Härsved, politisk behandling pågår för Knipkällan och Hedåker, och tidigt samråd planeras för Sätrabrunn, Broddbo och Möklinta.
- Arbetet med kontinuitetsplaneringen fortsätter under hösten.

RÄDDNINGSTJÄNST

Perioden som gått

- Förslag till kommunstyrelsen om att utöka räddningstjänstens organisation genom att införa brandvärn bestående av tolv personer utöver ordinarie bemanning på stationerna i Sala kommun.
- Rekrytering av Räddningspersonal i beredskap (RIB) fortgår eftersom det är kontinuerlig omsättning på denna typ av tjänst.
- Börjat utbildat RIB-personal i USAR (Urban sök och räddning) enligt Myndigheten för civilt försvars (MCF) utbildningsplan för Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB).
- Planerat för stärkt beredskap, drivmedelsdepå Sala, reservkraft RIB-stationer, material för USAR.
- Uppstart av brandriskrapport, med hjälp av AI ta fram relevanta brandriskdata samlade i ett dokument. Skickas ut till operativ personal kl 07:00 under skogsbrandssäsongen.

Uppföljning av beslutade uppdrag

- Genomföra kommunstyrelsens beslut om att införa brandvärn.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-11 497	-12 713	1 216	-17 245	-18 621	1 376
Interna intäkter	-547	-171	-376	-820	-812	-8
Summa intäkter	**-12 044**	**-12 883**	**839**	**-18 065**	**-19 433**	**1 368**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	608	873	-265	912	873	39
Personalkostnader	23 042	24 516	-1 474	34 561	37 173	-2 613
Övriga kostnader	4 711	4 123	588	7 066	5 827	1 238
Interna kostnader	1 789	1 771	18	2 683	2 686	-3
Summa kostnader	**30 149**	**31 282**	**-1 133**	**45 221**	**46 559**	**-1 338**
Resultat	**18 105**	**18 398**	**-293**	**27 156**	**27 126**	**30**

PERIODENS RESULTAT

Räddningstjänsten redovisar ett negativt resultat för perioden. De externa intäkterna är högre än budgeterat, vilket bland annat beror på försäljning av fordon som genererat en reavinst på ca 0,6 mnkr samt att verksamheten har tilldelats två stöd från MCF på totalt ca 0,9 mnkr. De interna intäkterna är lägre än budgeterat eftersom internfakturering avseende automatslarmavtal och handbrandsläckarserviceavtal sker först i slutet av året.

Köp av huvudverksamhet avviker i delårets utfall då årets kostnader har tagits i början av året. Personalkostnadernas utfall är högre än budgeterat, vilket bland annat beror på för lågt budgeterade personalkostnader samt utbildningar för deltidspersonal. Övriga kostnader visar ett överskott, vilket främst beror på många mindre positiva avvikelser inom verksamheten.

ÅRSPROGNOS

Räddningstjänstens årsprognos visar ett resultat i nivå med budget. De externa intäkterna prognostiseras bli högre än budgeterat för helåret, vilket bland annat beror på försäljningen av flera fordon som har genererat en reavinst på 0,6 mnkr. Verksamheten har även tilldelats ett utökat stöd från MCF om 0,9 mnkr.

Personalkostnaderna prognostiseras bli högre än budgeterat, vilket bland annat beror på för lågt budgeterade personalkostnader samt utbildningsinsatser för deltids personalen. Övriga kostnader prognostiseras visa ett överskott för helåret, vilket främst beror på flera mindre positiva avvikelser inom verksamheten.

Sammantaget bedöms Räddningstjänsten redovisa ett resultat i nivå med budget för helåret.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT
Inga större avvikelser.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Räddningstjänsten	18 105	18 398	-293	27 156	27 126	30
Summa	**18 105**	**18 398**	**-293**	**27 156**	**27 126**	**30**

Räddningstjänsten har bara en verksamhet/enhet.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-605	605	0	-605	605
Utgifter	667	1 472	-850	1 000	1 472	-472
Summa	**667**	**867**	**-200**	**1 000**	**867**	**133**
Programnivå netto						

Årsprognosen visar ett mindre överskott avseende investeringar. Inköp av en ny brandbil har genomförts under året och inga ytterligare inköp planeras göras i år. Försäljning av tre brandbilar har genomförts, vilket har genererat ett mindre överskott för helåret.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.
En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.
Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Analys

Räddningstjänsten bidrag till målet genom att vara en närvarande aktör i samhället med fokus på att effektivt skapa trygghet och säkerhet hos invånarna.

Sammanfattning

Räddningstjänsten ska skydda och rädda människor, egendom och miljö. Genom förebyggande arbete ska sannolikheten för att bränder och andra olyckor inträffar minska konsekvenserna av inträffande händelser.

Slutsats

Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Analys

Genom utbildningar, rådgivning och riskförebyggande insatser minskar risken för olyckor och skador samtidigt som invånarnas kunskap och beredskap ökar. Räddningstjänsten spelar också en viktig roll i samhällets klimatanpassning genom att hantera konsekvenserna av exempelvis skogsbränder, översvämningar och andra extrema väderhändelser.

Sammanfattning

Genom förebyggande insatser, utbildning och samverkan förbättras invånarnas möjligheter att leva ett säkert, hälsosamt och självständigt liv. Verksamheten stödjer samtidigt samhällets arbete med klimatanpassning och bidrar till att minska de sociala och ekonomiska konsekvenserna av olyckor. På så sätt stärks både individens och samhällets förutsättningar för långsiktig hållbar utveckling.

Slutsats

Räddningstjänsten är en viktig samhällsaktör för att nå målen inom hållbar utveckling. Genom att kombinera förebyggande arbete, utbildning, trygghetsskapande insatser och klimatanpassning bidrar verksamheten till de sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsdimensionerna. Resultatet blir ett säkrare, mer resilient och mer hållbart samhälle där människor ges bättre förutsättningar att leva ett hälsosamt, tryggt och självständigt liv.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Analys

Räddningstjänsten bidrar till målet genom att ha en avgörande roll i att säkerställa trygghet och säkerhet för invånarna i Sala kommun. Förväntningarna är höga och tjänsten måste vara både snabb, effektiv och förebyggande för att möta samhällets behov.

Sammanfattning

Snabb utryckning, strategisk placering av resurser och effektiv kommunikation med SOS Alarm och andra aktörer är avgörande i en nödsituation. Med välutbildad personal och modern fungerande utrustning kan räddningstjänsten genomföra insatser på ett säkert och effektivt sätt. Genom kontinuerliga brandinspektioner och säkerhetsrådgivning förbättras brandskyddet i samhället. Räddningstjänsten har beredskap dygnet runt, året om och ska ha en förtroendeingivande närvaro och vara stöd vid kriser och katastrofer.

Slutsats

Genom att leva upp till förutsättningarna i grunduppdraget skapas en tryggande vardag för invånare och företag i kommunen. Samtidigt bidrar detta till en säker och stabil kommunmiljö.

Framtiden

- Genomföra organisationen med brandvärn.
- RUHB-arbete (Räddningstjänst under höjd beredskap). Samarbete med Myndigheten för Civilt försvar och räddningstjänstorganisationerna för att stärka räddningstjänsternas förmåga att agera vid höjd beredskap och ytterst krig.

- Rekrytera RIB-personal (deltid).
- Arbeta vidare med stärkt förmåga, inköp av elverk, drivmedelsdepå och ta fram kontinuitetsplaner för dessa.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva och välkoordinerade räddningsinsatser	Responstid (median)	Direktvärde i minuter (112 -> första resurs på plats)				
Säkerställa kommunens förmåga vid höjd beredskap genom planering och utbildning av personal	Andel utbildad personal	Andel utbildad (%) = (Antal utbildade / Totalt antal berörd personal) * 100				

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Bidra till hållbar utveckling genom att integrera miljö- och klimatperspektiv i insatser och förebyggande arbete	Andel tillsyner med miljöfokus	(Miljörelaterade tillsyner / Totalt antal tillsyner) * 100				

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Larmbehandlingstid (median)	Direktvärde i minuter				
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Responstid (median)	Direktvärde i minuter (112 -> första resurs på plats)				
Öka upplevd trygghet och service hos medborgarna	Andel positiva i medborgarundersökningen (%)	(Antal positiva svar / Totalt antal svar) * 100				

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTOR

Perioden som gått

- Inlett arbete med Tematiskt tillägg till översiktsplan för förnybar energi, avgränsningssamråd med Länsstyrelsen genomfört under kvartal 2
- Pågående arbete med uppdatering av Bostadsförsörjningsprogram
- Antagit detaljplan för Salberga
- Granskning av detaljplanen för södra och östra Ängshagen (inklusive granskningsmöte för allmänheten) samt samråd för Kumla Prästgård
- Pågående dialoger med intressenter/markägare för Ica samt Salaborg inför detaljplanearbete
- Pågående utredningsarbete detaljplan Kärrbäcksbo
- Markanvisningstävling initierad för Östra kvarteren/Silvervallen
- Startbesked för exploateringarna
    - Bältarhagen startbesked (TK)
    - Förlängt markanvisningsavtal samt startbesked (TK) för exploatering av Norrberg
- Antagit Salaspecifika riktvärden för föroreningar kopplade till historisk gruvdrift inom Sala tätort
- Implementering av Policy för kommunens markägarskap som ger stöd och struktur
- Försäljning av fastigheterna
    - Gustafsborg 2 (gamla centralförrådet)
    - Del av Kristina 4:4 (mark till Salberganastalten)
    - Stadsskogen 2:236 (arrendetomt)
- Inköp av fastighet
    - Ängshagen, för möjliggörande av detaljplanen för Södra och östra Ängshagen.
- Implementering av nytt system för arrenden som innebär att strategiska arbeten kunnat initieras gällande förvaltning av kommunens markinnehav
- Hantering av ”vilande exploateringsfastigheter” i väntan på exploatering
    - Sågen 1, arbetar med uppdrag om alternativ hantering än rivning av befintliga byggnader
- Mycket arbete kopplat till förstärkning av elnätet inom kommunen (nationellt, regionalt och lokalt nät)
- Underhåll av exploateringsfastigheter samt (påbörjad) rivning av riskbyggnad
- Undertecknat tillägg till brytningsrättsavtal med Björka minerals
- Pågående arbete inom ramen för projektet SUVERÄN (Södermanland, Uppsala och Västmanland för Energi över gRÄNserna) kring revidering av klimat- och energiplan
- Antagit ny Plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel
- Aktiverat medlemskap i Västmanlands luftvårdsförbund

Uppföljning av beslutade uppdrag

Nedan följer uppdragen ur beslutad verksamhetsplan för Samhällsbyggnadskontoret (KS) 2026-2028.

- Implementering av, uppföljning och kompletteringar genom tematiska tillägg till översiktsplanen pågår.
- Fortsatt arbete av pågående detaljplaneprojekt för att ta dem genom processen och därmed göra plats för kommande detaljplaner enligt prioriteringsgrunder fortsätter enligt inarbetad rutin. Kommunen för också dialog med Trafikverket om kommande detaljplaneprojekt där så är nödvändigt för planskilda korsningar till järnvägsövergångar.
- Markaffären med Skandrenting är i slutskede.
- Exploateringsprojekten Norrberg och Bältarhagen har givits startbesked för byggande av infrastruktur.
- Mark har köpts in vid Ängshagen för att möjliggöra genomförande av detaljplan.

- Pågående dialog med aktör för Salaborg inför fortsatt detaljplanearbete.
- Markanvisningstävling initierad för utveckling av Östra kvarteren/Silvervallen.
- Rapporter framtagna gällande Salaspecifika riktvärden, samt hantering av föroreningar inom Sala tätort. Riktvärdena har beslutats av kommunfullmäktige. Framgent kommer implementering av riktvärdena vara i fokus, samt informationsspridning kring dessa.
- Nytt system för hantering av kommunens arrende har implementerats.
- Förberedande arbete för översyn av arrendeavgifter har gjorts.
- Fortsatt implementering av Policy för kommunens markägarskap. Policyn ligger till grund för kommande uppdateringar av flera styrdokument kopplade till markförvaltningsfrågor inom kommunen.
- Aktivt arbete med revidering av kommunens klimat- och energiplan (genom SURVERÄN-projektet som finansieras av Energimyndigheten) som går parallellt med tematiskt tillägg (TÖP) för Förnybar energi till översiktsplanen.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-2 622	-1 619	-1 003	-3 933	-2 183	-1 750
Interna intäkter	-20	9	-29	-30	5	-35
Summa intäkter	-2 642	-1 610	-1 032	-3 963	-2 178	-1 785
Köp av huvudverksamhet, bidrag	25	0	25	37	-37	74
Personalkostnader	8 766	7 462	1 304	13 148	11 159	1 989
Övriga kostnader	2 596	2 100	496	3 895	3 770	124
Interna kostnader	-1 402	-1 652	250	-2 103	-2 134	31
Summa kostnader	9 984	7 911	2 073	14 976	12 758	2 218
Resultat	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433

PERIODENS RESULTAT

De externa intäkterna bygger i budget på schablonsierade siffror på ett snitt över tid. Utifrån det ekonomiska omvärldsläget har intäkterna varit mindre än ett normalår, både när det gäller byggande (intäkter i form av planavgifter i samband med bygglov) samt att externt finansierade detaljplaneprojekt har varit vilande/pausade i större omfattning än vad vi räknat med ursprungligen (exempelvis Hopparen, Gnejsen och Salaborg).

De minskade intäkterna har balanserats med lägre kostnader, dels kring konsultkostnader (utredningar) som dragits ner under perioden samt lägre egna personalkostnader.

ÅRSPROGNOS

Likt periodens resultat har anpassningar gjorts mellan minskande intäkter och kostnader för helåret där fördröjda projekt som innebär förskjutna intäkter kompenserats med att inte ersätta föräldrarlediget, samt ett flertal medarbetare som arbetar deltid under resterande del av året. Viss osäkerhet finns kring skötsel och underhåll av kommunala fastigheter samt byggnader som går under Plan- och utvecklingsenhetens ansvar kring behov av eventuella akuta åtgärder.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT
Periodens resultat bedöms inte avvika till en större del i jämförelse med årsprognosen gällande drift. Det finns en viss osäkerhet kopplat till eventuella behov av akuta åtgärder enligt ovan där det saknas medel avsatta i budget idag.

Gällande investeringarna görs ett plusresultat om ca 11,8 mkr i jämförelse med 0-budget. 3 fastigheter finns ute på den öppna marknaden för försäljning. Om någon av dessa skulle överlåtas under året blir avvikelsen på året större än periodens resultat.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Plan och utveckl-ingsenheten	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433
Summa	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433

Plan och utvecklingsenheten har bara en verksamhet/enhet.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-17 659	-17 659	0	-17 659	17 659
Utgifter	0	0	0	0	5 900	5 900
Summa	**0**	**-17 659**	**-17 659**	**0**	**-11 760**	**11 760**
Programnivå netto						

Under året har pengar för försäljning av fastigheterna Gustavsborg 2 och del av Kristina 4:4 (Salberga) kommit in till kommunen. Samtidigt har del av fastigheten Kristina 4:246 köpts in inför genomförande av Södra Ängshagen-projektet.

Under året kommer ca 170 tkr tillkomma i samband med försäljningen av tidigare arrendetomten Stadsskogen 2:236. Vidare har kommunen flera fastigheter ute på öppna marknaden för försäljning (Salbohedskolan i Salbohed, Åsgården i Möklinta samt Stationshuset i Sala).

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.
En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i Bilaga 1: Sammanställning av mål,

indikatorer och nyckeltal.
Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att skapa förutsättningar för att växa befolkningsmässigt på ekonomiskt hållbart sätt. Vidare skapar kontoret förutsättningar för attraktiva boendemiljöer och nya arbetstillfällen genom planering, genomförande och försäljning av mark, som i sin tur lägger en grund för ett stärkt näringsliv och tillgång på bra utbildning i hela kommunen.

Analys

Kommunen märker fortsatt av det ekonomiska omvärldsläget, vilket innebär, tillsammans med andra faktorer kopplade till genomförandet, att planreserven inte nyttjas på det sätt som vore önskvärt under mer normala omständigheter. Under 2026 har vi sett en ökad investeringsvilja vilket tyder på att läget kan vara på väg att förändras.
I samband med införandet av uppföljningsmålen för grundverksamheten kan det konstateras att ett skifte i prioriteringar kan vara motiverat framöver från en historisk tyngd kring planering av mark för bostäder till verksamheter.

Sammanfattning

Gällande bostadsmark i planreserv ligger kommunen bra till utifrån satta mål, det saknas ca 40 bostäder i planreserv för att uppnå målet enligt nu gällande räknemetodik. Under året har en uppdatering av räknesätt diskuterats internt kring bostäder i planlagd mark. Om nya räknesättet implementeras kommer resultatet se än bättre ut i förhållande till de nu satta målen. Det nya räknesättet skulle ge en mer systematiserad bild gällande möjligheter i de detaljplaner som är gällande samt i beräkning av pågående planprojekt. Vidare finns det planlagd mark för bostäder i samtliga servicenoder.

Gällande verksamhetsmark har ca 2,5 ha tillkommit under året vilket ger en total på 11 ha verksamhetsmark i gällande planer. Målet är på 50 ha. Pågående planprojekt syftar till att utöka planreserven ytterligare. Det saknas idag mark för verksamhet i flera av servicenoderna.

Slutsats

För att uppnå målen inom samtliga delar krävs viss omprioritering gällande inriktning på kommande planprojekt. Vid en översyn av räknesätt tydliggörs indikatorerna för målet och blir därmed enklare att följa över tid.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att verka för att kommunen ska vara socialt hållbar för människor i alla livsskeden. Vidare verkar kontoret för att värna de naturtillgångar som finns och eftersträvar ekologisk mångfald samt att kommunen ska bli fossilfri. Kulturarvet vårdas noggrant, och vi planerar framtiden med respekt för kulturella värden. En central utgångspunkt i planeringen för det framtida Sala är de goda kommunikationer som finns och att nyttja närheten till andra städer och kommuner, samt de natur- och kulturvärden som finns inom kommunen och i vår närhet. Resurser används för god ekonomisk hushållning med långsiktiga investeringsplaner och tydliga prioriteringar.

Analys

Under året har samhällsbyggnadskontoret haft möjlighet att arbeta med de strategiska inriktningar som målet indikerarar. Utifrån att det inte varit några pågående exploateringar har delar av målet inte kunnat praktiserats.

Sammanfattning

Under året har samhällsbyggnadskontoret arbetet i linje med flera av målen. Platsspecifika riktvärden finns på plats, detaljplaners utredningar som berör klimatanpassningsaspekter genomförs för ett förändrat framtida klimat. Vidare arbetas det för att relevanta styrdokument tas fram i linje med de projekt kommunen deltar i. Kontoret har under året inte arbetat i genomförande av exploateringsprojekt och därmed har målet kring strävan om klimatneutralitet inte hanterats.

Målet är delvis uppfyllt.

Slutsats

Samhällsbyggnadskontoret arbetar vidare med beslutade uppdrag kopplat till målområdet. Flera strategiska dokument är i behov av översyn framgent för att få fullt utslag på målområdet.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att skapa förutsättningar inom ramen för likabehandlingsprincipen, att alla ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter i arbetet med att utveckla vår kommun. Tillsammans arbetar kontoret för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla drar till varandras trygghet och ökad delaktighet i utvecklingen, vilket i förlängningen ökar förtroende för kontorets arbete.

Analys

Under året har Samhällsbyggnadskontoret aktivt arbetat för att identifiera ärenden där pågående projekt som lämpar sig för utökat inflytande i jämförelse med lagstiftningens krav. Utifrån antalet pågående aktiva ärenden och var de befinner sig i processen har det varit sparsamt med tillfällen för detta. Vidare har kontoret börjat identifiera vilka strategiska dokument som kan uppdateras för att komplettera arbetet med social hållbarhet inom kontorets grunduppdrag.

Sammanfattning

Inom målområdet är kontoret i behov att ta fram indikatorer och nyckeltal för att tydliggöra framtida uppföljning. Arbete pågår löpande inom båda områden, trots att de inte är uppföljningsbara enligt idag gällande struktur.

Slutsats

Målområdet är i behov av att tydliggöra indikatorer och nyckeltal för möjlighet att systematisera utvecklingen enligt kommungemensam modell för uppföljning. Arbete inom målområdet fortgår parallellt med detta arbete.

Framtiden

- Fortsatt framdrift av tematiskt tillägg till översiktsplan för förnybar energi.
- Fortsatt framdrift i pågående detaljplaneärenden, samt möjliggöra utrymme för kommande projekt med hög prio.
- Fortsatt framdrift i exploateringsprojekten Östra kvarteren, Bältarhagen och Norrberg.
- Implementering av Salaspecifika riktvärden och informationsspridning internt samt externt kopplat till detta för berörda aktörer.
- Påbörjar arbete med översyn av arrendeavgifter samt fortsatt implementering av Policy för kommunens markägarskap.
- Fortsatt framdrift i projektet SUVERÄN som syftar till att ta fram en klimat- och energiplan.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grundupp-dragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Vi ska alltid ha minst 500 bostäder i planreserv	Antal bostäder i planreserv	500	-	463	468	2026 - 468
Planreserv för bostäder ska finnas i Sala stad och samtliga tre servicenoder	Planlagd mark för bostäder i samtliga servicenoder	ja/nej	ja	ja	ja	
Vi ska alltid minst ha 50 ha verksamhetsmark i planreserv	50 ha mark för verksamhet i planreserv	50	8,5	8,5	8,5	2026 - 11
Planreserv för verksamhetsmark ska finnas i Sala stad och samtliga tre servicenoder	Planlagd mark för verksamhet ska finnas i samtliga servicenoder	ja/nej	nej	nej	nej	Nej

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grundupp-dragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
I Sala har vi platsspecifika riktvärden kring historiska gruvföroreningar i mark	Beslutade SSRV	ja/nej	nej	nej	nej	2026
Detaljplaner ska vara klimatanpassade	Berörda utredningar beställs med klimatfaktor	ja/nej	-	-	ja	

Exploateringen av detaljplaner ska sträva efter klimatneutralitet	-	-	-	-	-	-
Kommunen ska ha relevanta och uppdaterade styrdokument kring klimat och miljö.	Styrdokument revideras löpande	Antal revide-rade styrdoku-ment	-	-	0	2026 - 1
Kommunen tar fram en klimat-färdplan för net-tonoll	Beslutad klimat-färdplan	ja/nej	Nej	nej	nej	

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grundupp-dragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Fler röster hörs i samtalet om Sa-las utveckling	Antalet genom-förda öppna mö-ten	-	-	1	1	2026 - 1
I Sala arbetar vi socialt hållbart med blandad be-byggelse, livet mellan husen, olika upplåtelse-former och bo-städer för alla plånböcker	-	-	-	-	-	

SALA KOMMUN
Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

Dnr 2026/14

KSLU § 150 Delårsrapport 2026-08-31, Sala kommun

INLEDNING
Kommunens ekonomi utvecklas i en positiv riktning jämfört med de senaste åren. Det prognostiserade resultatet för helåret uppgår till 24,9 mnkr vilket är en budgetavvikelse på -14,7 mnkr. Nämndernas sammanlagda budgetavvikelse uppgår till -6,5 mnkr.

Den finansiella ställningen har stärkts genom förbättrad soliditet och god likviditet, men kommunen har fortfarande kvar ett betydande underskott från 2024 att återställa kommande år. Prognosen visar därför att fortsatt ekonomisk återhållsamhet och anpassning av verksamheternas kostnadsnivåer är nödvändig för att långsiktigt nå god ekonomisk hushållning.

Sammantaget bedöms måluppfyllelsen för god ekonomisk hushållning som svag. Två av tre finansiella mål bedöms inte uppnås och måluppfyllelsen för de långsiktiga utvecklingsmålen är låg. Även om prognosen visar ett positivt resultat och balanskravet bedöms uppfyllas, är detta inte tillräckligt för att väga upp den bristande måluppfyllelsen i övrigt. Det är därför angeläget att fortsatt stärka såväl den ekonomiska utvecklingen som verksamheternas resultat och måluppfyllelse.

I samband med delårsrapporten ska den beslutade internkontrollplanen följas upp och nämndernas uppföljning finns bifogad i en bilaga.

Ekonomiska konsekvenser
Vid fastställande av resultat enligt balanskravet ska realisationsvinster och orealiserade vinster i värdepapper räknas ifrån årets resultat. Det ekonomiska resultatet enligt balanskravet beräknas uppgå till 14,1 mnkr vilket innebär att Sala kommun beräknas uppnå balanskravet för 2026.

Det medför också att återställandet av 2023 års negativa balanskravsresultat kan slutföras under året och kvar att återställa från 2024 års negativa resultat är 89,2 mnkr.

Beslutsunderlag
KS 2026.4433 – Missiv
KS 2026.4434 – Bilaga 1, delårsrapport 2026-08-31, Sala kommun
KS 2026.4435 – Bilaga 2, nämndernas verksamhetsberättelser Delår 2026
KS 2026.4436 – Bilaga 3 uppföljning internkontrollplane
KS 2026.4437 – Bilaga 4 måluppföljning Delårsrapport 2026-08-31
KS 2026.4438 – Bilaga 5 nämndernas beslutsprotokoll

Ärendet föredras av ekonomichef Mikaela Assarsson. Controller Anna Cedervång deltar vid ärendets behandling.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

KSLU § fortsättning

att godkänna delårsrapporten för 2026, samt
att godkänna redovisningen av internkontrollplanerna för 2026.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna delårsrapporten för 2026, samt
att godkänna redovisningen av internkontrollplanerna för 2026.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Ekonomienheten
Mikaela Assarsson
Ekonomichef

MISSIV

Delårsrapport 2026 för Sala kommun

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kommunens ekonomi utvecklas i en positiv riktning jämfört med de senaste åren. Det prognostiserade resultatet för helåret uppgår till 24,9 mnkr vilket är en budgetavvikelse på -14,7 mnkr. Nämndernas sammanlagda budgetavvikelse uppgår till -6,5 mnkr.

Den finansiella ställningen har stärkts genom förbättrad soliditet och god likviditet, men kommunen har fortfarande kvar ett betydande underskott från 2024 att återställa kommande år. Prognosen visar därför att fortsatt ekonomisk återhållsamhet och anpassning av verksamheternas kostnadsnivåer är nödvändig för att långsiktigt nå god ekonomisk hushållning.

Sammantaget bedöms måluppfyllelsen för god ekonomisk hushållning som svag. Två av tre finansiella mål bedöms inte uppnås och måluppfyllelsen för de långsiktiga utvecklingsmålen är låg. Även om prognosen visar ett positivt resultat och balanskravet bedöms uppfyllas, är detta inte tillräckligt för att väga upp den bristande måluppfyllelsen i övrigt. Det är därför angeläget att fortsatt stärka såväl den ekonomiska utvecklingen som verksamheternas resultat och måluppfyllelse.

I samband med delårsrapporten ska den beslutade internkontrollplanen följas upp och nämndernas uppföljning finns bifogad i en bilaga.

Ekonomiska konsekvenser

Vid fastställande av resultat enligt balanskravet ska realisationsvinster och orealiserade vinster i värdepapper räknas ifrån årets resultat. Det ekonomiska resultatet enligt balanskravet beräknas uppgå till 14,1 mnkr vilket innebär att Sala kommun beräknas uppnå balanskravet för 2026.

Det medför också att återställandet av 2023 års negativa balanskravsresultat kan slutföras under året och kvar att återställa från 2024 års negativa resultat är 89,2 mnkr.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

att godkänna delårsrapporten för 2026, samt

att godkänna redovisningen av internkontrollplanerna för 2026

Bilagor:

1 Delårsrapport 2026 Sala kommun

2 Nämndernas verksamhetsberättelser Delår 2026

3 Uppföljning av internkontrollplaner Delår 2026

4 Måluppföljning Delår 2026

5 Nämndernas beslutsprotokoll Delår 2026

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktions-nedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

DELÅRSRAPPORT 2026-08-31

SALA KOMMUN

INNEHÅLL

INLEDNING 4
Politik och organisation i Sala kommun 4
Sala kommun 5 år i sammandrag 5
Den kommunala koncernen 6
UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG I BUDGET 2026 PLAN 2027–2029 7
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 10
Nuläge och väsentliga händelser 10
God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse 12
Ekonomisk uppföljning - kommunen 15
Ekonomisk uppföljning – bolagen 21
Framtid 22
Väsentliga personalförhållanden 23
EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR 26
Resultaträkning 26
Kassaflödesanalys 27
Balansräkning 28
DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING 30
NOTER 34
Begreppsförklaringar 49
Nyckeltalsbeskrivningar 49

INLEDNING

Politik och organisation i Sala kommun

Den politiska organisationen i Sala kommun består av kommunfullmäktige (KF), kommunstyrelse (KS), fem facknämnder samt demokratiberedning, kommunrevision, valnämnd, krisledningsnämnd och överförmyndare.

Till KS finns två utskott och till Social- och arbetsmarknadsnämnden ett utskott.

Under mandatperioden 2022–2026 styrs Sala kommun av en koalition som består av Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Tillsammans har de fyra partierna 23 av de 45 mandaten i fullmäktige.

Fördelning av Sala kommunfullmäktiges 45 mandat:

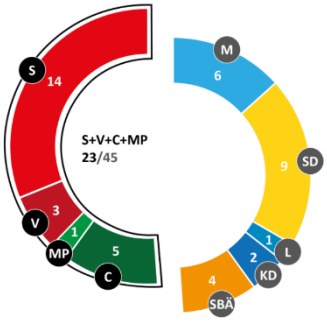

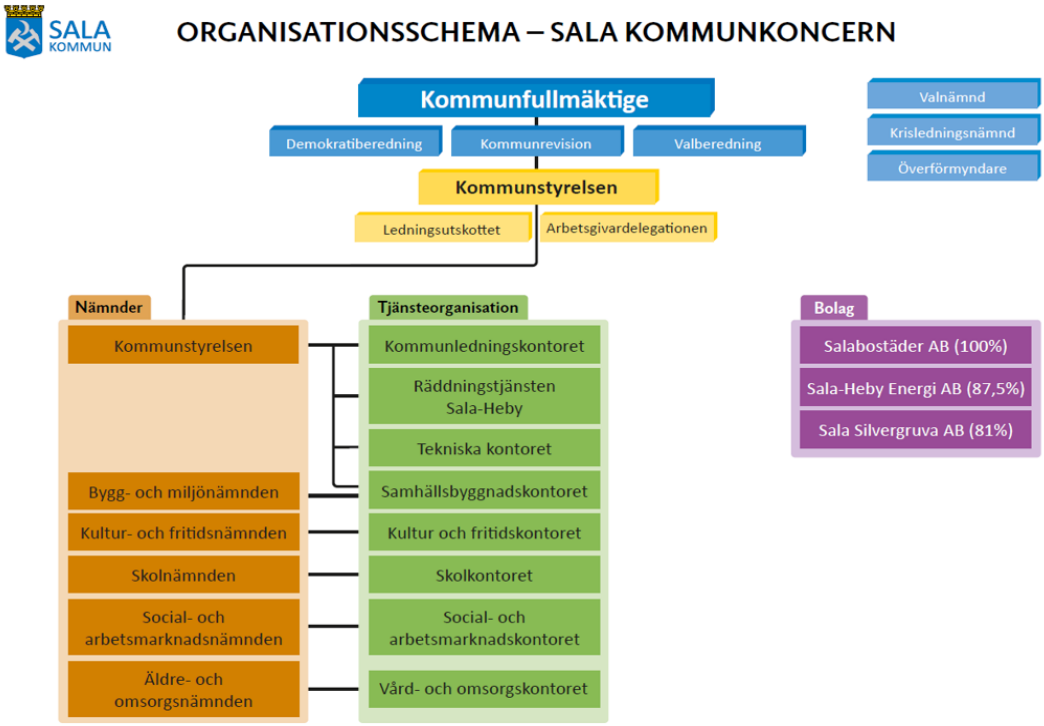

Sala kommun 5 år i sammandrag

Nyckeltal/mått		Bokslut 2022	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Budget 2026	Prognos 2026
Årets resultat	mnkr	-2,2	-7,1	0,1	29,0	39,5	24,9
Årets resultat som andel av skatteintäkter, bidrag och utjämning	%	-0,1	-0,4	0,0	1,6	2,1	1,4
Verksamhetens nettokostnaders andel av skatteintäkter, bidrag och utjämning	%	100	100	99,0	96,8	95,8	96,9
Självfinansieringsgrad investeringar	%	77,1	56,2	50,0	97,0	156,4	234,0
Nettoinvesteringar	mnkr	90,3	177,9	282,3	127,8	90,0	52,9
Nettokostnader	mnkr	1 601,1	1 665,0	1 684,5	1 710,3	1 769,2	1 767,6
-förändring från föregående år	%	7,0	4,0	1,2	1,5	3,4	3,4
Skatteintäkter, bidrag, utjämning	mnkr	1 598,0	1 664,5	1 707,9	1 767,9	1 845,9	1 824,9
- förändring från föregående år	%	4,7	4,2	2,6	3,5	4,4	3,2
Finansnetto	mnkr	1,0	-6,6	-23,3	-28,3	-37,2	-32,3

Den kommunala koncernen

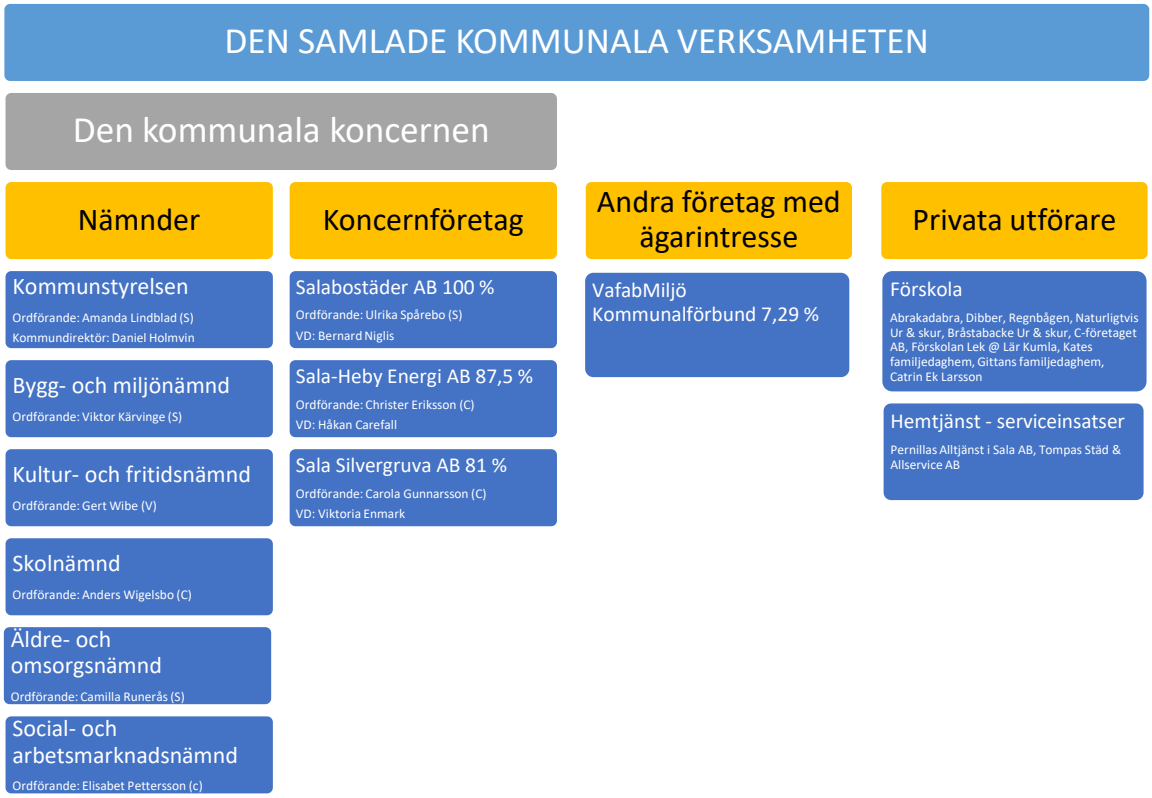

I kommunkoncernen bedrivs verksamhet i olika driftsformer för att servicen till kommuninvånarna ska vara så god som möjligt och utföras på effektivaste sätt.

I koncernen ingår kommunens nämnder, det helägda allmännyttiga bostadsbolaget Salabostäder AB (SaboAB) och det delägda energibolaget Sala-Heby Energi AB (SHEAB) som ägs tillsammans med Heby kommun. Sala Silvergruva AB (SSAB) är ett publikt företag, som bedriver verksamhet inom besöksnäringen, där Sala kommun är huvudägare.

Kommunfullmäktige fattade 2023-04-24 beslut (KF § 36) om att köpa samtliga B-aktier i Sala Silvergruva AB som därmed kommer att bli ett helägt bolag. Köp och inlösen av aktier pågår fortfarande.

Kommunen har även ägarintressen i VafabMiljö Kommunalförbund som sköter renhållningen. Kommunen anlitar privata utförare inom två väsentliga områden, förskola och hemtjänst.

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG I BUDGET 2026 PLAN 2027–2029

KF § 73 2025-06-16

Styrelse och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet.

Äldre- och omsorgsnämnden: Verksamheterna har arbetat systematiskt för att använda kommunens resurser ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Arbetet har bland annat skett genom täta ekonomiska uppföljningar och restriktiv vikarietillsättning.
Som en del av samma effektiviseringsarbete har indexreglering genomförts utifrån fastställt prisindex för att säkerställa korrekta och aktuella avgiftsnivåer. Rutiner och årshjul för processen har också setts över och korrigerats.
Arbetet har även omfattat regelbunden dialog om möjligheten till kompetensväxling. Genom fortsatt översyn av yrkesroller och arbetsuppgifter eftersträvas att verksamheterna kan effektiviseras samtidigt som kvaliteten bibehålls.
Som ytterligare en del av arbetet med att utveckla verksamheterna har brukare med biståndsbeslut om mathållning från februari fått möjlighet att köpa sina matlådor från skolköken i Ransta och Möklinta. Det har inneburit att även brukare på landsbygden fått tillgång till ett större utbud av måltider. Förändringen har också underlättat hemtjänstens planering, eftersom samtliga matlådor tidigare hämtades i Sala tätort.
Även digitala lösningar har ingått i arbetet med att effektivisera och utveckla verksamheterna med bibehållen kvalitet. I samband med utbyte av trygghetslarm har installation av sensorer på Parklängan 1 pågått i syfte att förebygga fallolyckor och som en del av den digitala transformeringen. Som ytterligare ett led i den digitala utvecklingen har en ny upphandling genomförts av tillsynskameror inom hemtjänstens område. Förhoppningen är att fler tillsynskameror ska kunna användas nattetid utifrån biståndsbeslut.

Social- och arbetsmarknadsnämnden: Detta uppdrag har verksamheten hanterat genom ett systematiskt arbete tillsammans med ledning och controller för att verksamheternas resurser ska användas ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Konkreta åtgärder har beskrivits i dokumentet Budget i balans samt i månadsuppföljningar. Stort fokus har legat på att avsluta konsulentstödda familjehem för att i stället kontraktera egna familjehem.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden.

Frågor om samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser samordnas via främst kommunledningsgruppen. Ett aktivt arbete över kontorsgränserna och resursutnyttjande för ett effektivt nyttjande av resurserna är centrala. Områden för samnyttjande identifieras och inventeras av kommunledningskontoret. Under perioden har kommunledningskontoret fortsatt arbeta med att identifiera resurser som kan samutnyttjas mellan de olika nämnderna och kontoren. Ett aktivt arbete pågår inom framför allt områden som digitalisering och upphandlade avtal och tjänster.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ställa om arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument.

Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med verksamhet där budget är balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt uthyrning av lokaler är nu politiskt beslutade. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder utförs under 2026, för att möta de beslutade riktlinjerna.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och som ett led i det inrätta en tipsfunktion mot oseriösa aktörer.

En ny e-tjänst för tips om oseriösa aktörer har upprättats och lanserats. Sala kommun är även en av tre svenska pilotkommuner som valts ut för att samarbeta med Utbetalningsmyndigheten för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun.

Arbete pågår. Sala kommun har beslutat om "Salaspecifika riktvärden". Utifrån det beslutet kommer sedan informationen spridas och implementeras internt, samt formuleras på kommunens plattformar och instruktioner tydliggöras i samband med tillståndsansökningar för hantering av massor.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen.

Efter ett politiskt inriktningsbeslut har tekniska kontoret tillsammans med kultur- och fritidskontoret tagit fram en gemensam treårsplan för prioritet och upprätthållande av drift av det befintliga badhuset. Konsekvenser och kostnader för alternativ placering av nytt badhus inom Lärkan-området ska utredas och så även konsekvenserna för alternativa lösningar för simundervisning, föreningsliv och folkhälsa. Avrop av teknisk konsult, med uppdrag att driva projektet av nytt badhus framåt, har påbörjats.

Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med en stärkt måluppfyllelse, höjd kvalitet och ökad likvärdighet för alla barn och elever inom Sala kommuns förskolor och skolor.

Fortbildningen ”Bokcirkeln” har startats för lärare i lägre åldrar, vilken syftar till likvärdiga förutsättningar att göra välgrundade val i sin undervisning när det gäller språk-, läs- och skrivinlärning utifrån forskning och beprövad erfarenhet.
Fortbildning för rektorer har genomförts i pedagogiskt ledarskap i samarbete med Högskolan Dalarna och i systematiskt kvalitetsarbete i samarbete med Skolverket.
Den läsfrämjande satsningen Läsa äger har genomförts i syfte att stärka läslust och läsförmåga

Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta det systematiska arbetet för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor.

Skolnämndens resursfördelningsmodell finjusteras utifrån olika indikatorer där en av indikatorerna är socioekonomisk viktning. Dessa utgör en grund för fördelning av ekonomiska medel. Kvalitetsdialoger har genomförts för att systematiskt identifiera och differentiera stöd till enheter.

Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med att stärka tryggheten för barn, elever och personal i Salas skolor.

Skolsocialt team har inrättats. Effektiv samordning för trygghet (EST) är ett forum där socialtjänst, polis och skola samverkar för att öka tryggheten i skolan.

Skolnämnden ges i uppdrag att tillhandahålla arbetskläder till förskolepersonal samt fritidspersonal.

Under vårterminen har förskole- och fritidspersonal provat ut och beställt arbetskläder.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att i samarbete och samverkan inom kommunens egna verksamheter och med civilsamhället arbeta för att motverka ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa.

Verksamheterna har fortsatt att utveckla förebyggande insatser och samverkan med civilsamhället. Det gemensamma projektet *Att få göra det och på riktigt* fortgår och ett volontärprojekt har startats på ett särskilt boende. Arbetet med omställningen till den nya socialtjänstlagen fortsätter också, med fokus på att utveckla förebyggande insatser som stärker delaktighet, social gemenskap och psykisk hälsa.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att ta bort minutstyrningen på särskilda boenden.

Arbetet med att ta bort minutstyrningen på särskilt boende och samtidigt utveckla arbetssättet kring planeringssystemet pågår. Syftet är att skapa en mer personcentrerad omsorg, stärka medarbetarnas handlingsutrymme och säkerhetsställa att planeringssystemet används som ett stöd i verksamheterna.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbeta för att sänka sjukfrånvaron i sina verksamheter.

Verksamheterna har fortsatt arbeta för att minska sjuktalen med stöd av kontorets tjänsteskrivelse ”Plan för minskning av sjuktalen 2023”. Sjuktalen för delårsperioden uppgår till 9,7 % 2026 vilket är 1,4 procentenheter lägre än samma period 2025. Långtidssjukfrånvaron motsvarar 47 % av den totala sjukfrånvaron, motsvarande andel 2025 var 46,3 %.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att arbeta strategiskt för att framtidssäkra organisationen för att möta demografiska behov.

Verksamheterna har genomfört satsningar på kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Genom statliga medel, bland annat via Äldreomsorgslyftet, språkombudsutbildningar, Yrkesresan och omställningen till Nära vård, har medarbetare fått möjlighet att stärka sin kompetens. Insatserna bidrar till att verksamheterna bättre kan möta framtida behov och den demografiska utvecklingen.
Som en del av arbetet med att framtidssäkra organisationen har arbetet med den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens krisberedskap fortsatt. Flera verksamheter har färdigställt kontinuitetsplaner i syfte att minska sårbarheten vid kris. Därutöver har planering påbörjats för att organisera och iordningställa ett krisberedskapslager.
Verksamheterna har även fortsatt att utveckla förebyggande och hälsofrämjande insatser genom samverkan med kultur och

fritid. Det gemensamma projektet *Att få göra det på riktigt*, tillsammans med Köpings kommun, fortgår. Under sommaren 2026 har aktiviteter erbjudits dagligen under drygt två veckor till målgruppen inom Omsorgen om funktionsnedsatta. Projektet bidrar till att stärka delaktighet, meningsfullhet och social gemenskap.
För att stärka det förebyggande perspektivet har samverkan mellan biståndsenheten och rehabteamet vid gemensamma hembesök i samband med första ansökan om bistånd permanentats. Arbetssättet gör det möjligt att tidigt identifiera behov, resurser och rehabiliterande insatser som kan främja självständighet och skjuta upp behovet av mer omfattande stöd. Träningsgrupper i samverkan mellan rehabteamet, dagverksamheten och mötesplatsen Jakobsbergsgården fortgår med stöd av statliga stimulansmedel. Insatsen stärker det förebyggande arbetet genom att främja fysisk förmåga, självständighet och fortsatt aktivitet hos målgruppen.

Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att arbeta särskilt med förebyggande och tidiga insatser där familjecentral i Sala kommun är en viktig del.

Verksamheten har tillsammans med övriga samverkanspartners i nuvarande familjecentralsliknande verksamhet arbetat med att kunna öppna en fullskalig familjecentral. Arbete pågår med att ta fram förslag på hyreskostnader utifrån den tilltänkta lokalen och de ombyggnationerna som krävs. Ett samverkansavtal håller på att färdigställas. Vid bokslut kan genomförandet av uppdraget beskrivas ytterligare.

Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med övriga kommunala kontor identifiera övriga områden för samverkan med anledning av den nya socialtjänstlagen.

Detta område har verksamheten hanterat genom att bland annat arbeta med en kommunövergripande Barnkonsekvensanalys där mål och syfte är att lägga fram förslag på kommunövergripande åtgärder för att kunna jobba förebyggande och tillgängligt med stöd för barn och unga där alla kontor finns med. Verksamheten har även varit delaktig i framtagande av Friluftsplanen med koppling till förebyggande faktorer för folkhälsa samt tillgänglighet för alla målgrupper. Verksamheten har även anställt medarbetare till skolsociala teamet tillsammans med skolan.

Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att intensifiera arbetet med att få fler personer som står långt från arbetsmarknaden i egen försörjning, genom stärkta samverkansinsatser med näringsliv, civilsamhälle och andra myndigheter.

En medveten utveckling av verksamhetens interna arbetssätt och stärkta externa relationer. Samverkan mellan arbetsmarknadsenheten (AME) och enheten för ekonomiskt bistånd har fördjupats och trepartssamarbetet med Arbetsförmedlingen har skapat en mer sammanhållen och effektiv kedja av stöd för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. Parallellt med detta har matchningsarbetet utvecklats mot mer flexibla, individanpassade insatser och utökad samverkan med näringslivet, med ett tydligt fokus på kompetensförsörjning.

Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att stärka arbetet med stöd till föreningar, föreningslokaler och föreningsdrivna anläggningar.

Samverkan har stärkts med föreningslivet genom regelbundna dialoger och gemensam planering. Föreningsstödet har utvecklats och anpassats utifrån föreningarnas behov, samtidigt som stödet till drift och underhåll av föreningslokaler och anläggningar har förstärkts för att bidra till långsiktig hållbarhet. Insatser har prioriterats för att öka tillgängligheten för barn och unga, personer med funktionsnedsättning och andra underrepresenterade grupper.

Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att arbeta med utvecklingen av Kulturkvarteret Täljstenen.

Kultur- och fritidsnämnden har arbetat med att ta fram underlag för en ansökan om bidrag från Boverket inom stödformen Icke-statliga kulturlokaler. Syftet är att utveckla och anpassa fler lokaler i kvarteret Täljstenen för ett breddat och mer tillgängligt kulturutbud.

Bygg- och miljönämnden ges i uppdrag att bedriva en effektiv och renodlad myndighetsutövning.

Under året har nämnden fortsatt arbetet med att effektivisera verksamheten genom utvecklade arbetssätt, digitalisering av processer och ökad standardisering av handläggningen. Resurser och prioriteringar har löpande anpassats för att säkerställa att tillsyn, prövning och övrig myndighetsutövning genomförs på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Nuläge och väsentliga händelser

Demografi

Vid halvårsskiftet 2026 uppgick invånarantalet i Sala kommun till 22 615 personer[1]. Det är en ökning med 15 personer jämfört med 31 december 2025.
Födelsenettot är negativt, -44 personer, d v s det är fler avlidna än födda. Fler personer har dock flyttat till kommunen än härifrån, vilket ger ett positivt flyttnetto på 49 personer. SCB redovisar även en justeringspost[2] på +9 personer under första halvåret.

Av det totala invånarantalet är, vid halvårsskiftet, 53,5 % i arbetsför ålder (20–66 år) vilket är en minskning med 3,2 procentenheter jämfört halvårsskiftet 2016.
Det innebär att den s k demografiska försörjningskvoten har ökat, d v s andelen arbetande sjunker i förhållande till barn och äldre. Det är framför allt de äldre åldersgrupperna som har ökat tillsammans med barn i grundskole- och gymnasieåldern. En minskning ses i gruppen i förskoleåldern.

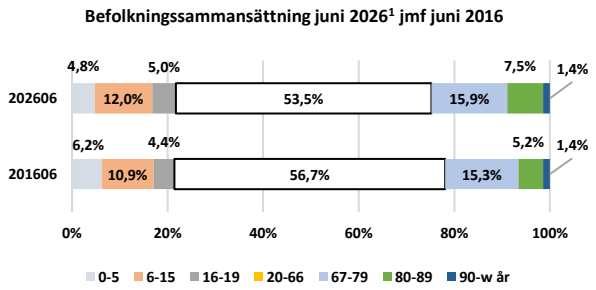

Enligt den senaste befolkningsprognosen (september 2026) förväntas invånarantalet i Sala kommun vara 22 556 personer sista december 2026. Den prognostiserade befolkningsminskningen påverkar kommunens ekonomiska förutsättningar genom lägre skatteintäkter och förändrade behov av kommunal service. För att upprätthålla en långsiktigt hållbar ekonomi behöver verksamheternas omfattning och resursfördelning anpassas till den demografiska utvecklingen.

Arbetsmarknad

Enligt Arbetsförmedlingens månadsstatistik så har antalet personer i åldersgruppen 16–66 år som är öppet arbetslösa eller sökande i program minskat i Sala kommun. I augusti 2026 är 664 personer registrerade jämfört med 727 personer i augusti 2025. Det motsvarar en förändring på -8,7 %.

Ekonomi

Helårsprognosen för 2026 pekar på ett resultat på 24,9 mnkr, vilket motsvarar en budgetavvikelse på -14,6 mnkr.

Prognosen över skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning och fastighetsavgiften visar på minskade intäkter i förhållande till budget. Avvikelsen beror delvis på att befolkningsunderlaget blev lägre än vad som antogs i budgetberäkningen, men även på att skatteunderlaget minskar.

Nämndernas månadsuppföljningar har sammantaget ett underskott på -6,4 mnkr vilket motsvarar en budgetavvikelse på -0,35 %.

Det finns två specifika osäkerhetsfaktorer som påverkar prognosen. Den ena är, från kollektivtrafikförvaltningen, aviserade ökade kostnader för kollektivtrafiken på 7,7 mnkr, vilka är inräknade i prognosen. Dialog förs med kollektivtrafikförvaltningen kring kostnadsökningen.

Den andra osäkerhetsfaktorn är hur stor den ekonomiska konsekvensen blir för kommunen för de regresskrav som ställts på kommunen för skador uppkomna i samband med översvämningen 2023. Merparten av kostnaderna kommer belasta VA-kollektivet och delar även gatuverksamheten. Dialoger och förhandlingar pågår med försäkringsbolag och ingen tillförlitlig beräkning har kunnat göras, vilket lämnar posten utanför prognosen.

Åtgärder för budget i balans

För att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi beslutade kommunfullmäktige i december 2025 om en höjning av VA-taxan från och med den 1 januari 2026. Både anläggningsavgift och brukningsavgift höjdes med 25 procent, vilket motsvarar kostnadsutvecklingen enligt KPI sedan föregående taxehöjning. Även efter justering ligger VA-taxan fortsatt i den nedre delen nationellt sett.

Social- och arbetsmarknadsnämnden har i november 2025 fått ett särskilt uppdrag av kommunstyrelsen att fortsätta sitt arbete med kostnadsutveckling och kostnadskontroll för ekonomi i balans. Nämnden har tagit fram en åtgärdsplan för budget i balans. Arbetet med planen har återrapporterats till kommunstyrelsen löpande under året.

Bygg- och miljönämnden har i augusti fått ett särskilt uppdrag av kommunstyrelsen att prioritera arbete med ekonomi i balans. Arbetet skall återrapporteras i månadsuppföljningar 2026.

[1] Enl SCB:s befolkningsstatistik där en liten kontrollerad slumpmässig osäkerhet ingår.

[2] Justeringsposten avser förändringar som rapporterats under perioden, men som inträffat före periodens början.

Kommunstyrelsen har beslutat att uppdra till samtliga nämnder att uppnå balans mellan verksamheter och finansiering och att återrapportera utfallet i samband med årets månadsuppföljningar.

Säkerhet och beredskap

Ett antal åtgärder har genomförts i syfte att stärka kommunens säkerhet och beredskap. Bland annat har kommunens beredskapsplan reviderats och krisledningsförmågan stärkts genom redundant internetuppkoppling via Starlink.

Arbetet med att stärka VA-verksamhetens beredskap och robusthet har påbörjats med fokus på kontinuitetsplanering, rutiner och anpassning till NIS2 (Cybersäkerhetsdirektiv) och krav på samhällsviktig verksamhet.

Det pågår ett arbete med att ta fram kontinuitetshanteringsplaner i samtliga verksamheter och uppdatera befintliga planer för kris och beredskap.

Trygghet och brottsförebyggande

Kommunens trygghetspunkter har resursförstärkts genom investering i mobil reservkraft. Etableringen har påbörjats av ett lokalt krishanteringsråd och Forum för totalförsvar och beredskap.

Förslag om att utöka räddningstjänstens organisation genom att införa brandvärn har lämnats till kommunstyrelsen.

Kommunens lagstadgade lägesbild och åtgärdsplan för det brottsförebyggande arbetet har tagits fram.
Förtroendevalda har utbildats inom hot, hat och våld i samverkan med SKR.

Sala kommun har, av Utbetalningsmyndigheten, valts ut som pilotkommun i arbetet med att motverka välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar. Första steget är att ta fram och testa arbetssätt, tekniska lösningar och samverkan i praktiken.

En sårbarhetsanalys har genomförts av upphandlingsprocessen och möjliga åtgärder för att minska risken för välfärdsbrott har identifierats.
För att säkerställa en enhetlig och rättssäker hantering av samtliga direktupphandlingar har en särskild modul införts.

Samhällsbyggnad och infrastruktur

Startbesked har getts till exploateringsområdena Bältarhagen och Norrberg där även markanvisningsavtalet har förlängts.
En markanvisningstävling är initierad för Östra kvarteren/Silvervallen.

Gång- och cykelvägen mellan Ransta och Kumla Kyrkby är nu helt färdigställd med fungerande belysningsanläggning.
Gång- och cykelvägen mellan Kumla Kyrkby och Sala är påbörjad och arbetet väntas pågå till våren 2027.

Kommunens VA-plan har reviderats.
Arbetet med detaljplanerna för Ängshagen, Hammarhagen Östra, Norrberg och Kärrbäcksbo har fortsatt under våren för att säkerställa framtida VA-försörjning.
Planering och prioritering av kommande reinvesterings- och förnyelseåtgärder har fortsatt genom revidering av underhållsplanen.
Ett större ledningssaneringsprojekt genomförs under året

Kommunala bolag

Salabostäder AB har sålt två fastigheter i Möklinta med totalt 30 lägenheter. Under första veckan i augusti flyttade hela verksamheten in i nya lokaler på Dammgatan och samtliga medarbetare har sin gemensamma arbetsplats där.
Under året har tre större projekt genomförts för att utveckla och förbättra den yttre miljön i våra bostadsområden. ROT-projekten har löper på enligt plan.

Sala Silvergruva AB fortsätter att utvecklas som besöksmål. Antalet besökare på området har ökat, samtidigt som sommarsäsongen visar att det ökade besöksantalet inte fullt ut har omsatts i motsvarande försäljning.
En strategiskt viktig fråga under året är den långsiktiga tillgängligheten till gruvan. Arbetet med att utreda en ny hisslösning till 155-metersnivån har intensifierats och en teknisk förstudie genomförs. Parallellt pågår arbete med att identifiera möjliga externa finansieringslösningar.

Övriga väsentliga verksamhetshändelser

Landsbygdsprogram 2025–2035 har antagits och förberedelser har genomförts inför etablering av ett Landsbygdsråd.

Anbudsskolor har hållits för lokala företag för att öka deltagandet i upphandlingar.

Bygg och miljö samt bostadsanpassning

Det avslutade samarbetet med Heby kommun i bygg- och miljöfrågor har inneburit en mindre organisation och färre medarbetare. Nya arbetssätt utvecklas med en förflyttning från specialistroller till ett mer generalistbaserat arbetssätt.
Antalet bygglov och förhandsbesked ligger fortsatt på en låg nivå, men utvecklingen visar tecken på återhämtning.
Kostnaderna för bostadsanpassningsbidrag har minskat kraftigt jämfört med föregående år. Samverkan med vård- och omsorgskontoret och Salabostäder AB ses som trolig anledning till minskad kostnadsutveckling.

Kultur och fritid

Bidrag från Statens kulturråd möjliggör ett utökat inslag av professionell kultur i grundskolan och ökar tillgången till konst- och kulturupplevelser som en del av utbildningen.
Arbetet med att ta fram en friluftsplan för Sala kommun har pågått under perioden.

Utbildning
Två utvecklingslärare med fokus inom svenska och matematik har anställts som stödfunktioner.
Skolsocialt team arbetar bland annat med att främja närvaro i skolan.

Vård och omsorg
Kommunfullmäktige har beslutat att frångå Lagen Om Valfrihet (LOV) på serviceinsatser inom hemtjänsten. Från 1 januari utförs samtliga serviceinsatser, beslutade enligt socialtjänstlagen, av kommunen.
Arbetet med att införa en digital styrmodell för behovsbaserad resursfördelning inom hemtjänsten har påbörjats i samverkan med biståndsenheten.
Fast omsorgskontakt införs inom särskilt boende och fast vårdkontakt inom den kommunala hälso- och sjukvården. Genom införandet säkerställs att verksamheten uppfyller de lagstadgade kraven.
Språkombud har utbildats inom flera verksamheter för att inom vård och omsorg möta det lagstadgade språkkravet. Språkombuden stödjer verksamheterna genom att stärka medarbetares språkliga kompentens.
Inom LSS-verksamheten har tre dagliga verksamhetsgrupper och ett gruppboende flyttat från externt inhyrda lokaler till kommunägda.
Brukarrevisioner är genomförda på socialpsykiatrins sysselsättning- och boendeverksamheter. Handlingsplaner är upprättade utifrån resultaten.

Individ- och familjeomsorg
Ett pilotprojekt är också 'Samsjuklighet Regions Västmanland Välfärd'. Medel har beviljats till en processledare för att kunna implementera 'Bostad först' som är en evidensbaserad modell för att hjälpa långtidshemlösa till egen bostad.
I länspiloten 'Samverkan för barn och ungas bästa i Västmanland' pågår bland annat arbete med stötta verksamheterna i uppföljning och utveckling av insatser utan behovsprövning och framtagande av digitalt föräldraskapsstöd.
För att möta beslutet om aktivitetskrav har det påbörjats ett arbete med att skapa individanpassade aktiviteter och åtgärder som stärker den enskildes möjligheter till arbete och egenförsörjning.
Blås Grönt, som är en drogförebyggande kampanj, genomfördes under valborg. 203 ungdomar deltog vilket är en ökning med 81 personer jämfört med förra året.

God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse

Kommunen ska enligt Kommunallagen bedriva sin verksamhet så att god ekonomisk hushållning uppnås ur såväl finansiellt som verksamhetsperspektiv. Kommunfullmäktige har antagit riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Sala kommun och de finansiella målen definieras och beslutas årligen i kommunens budget.

För att förverkliga sin övergripande vision har kommunfullmäktige identifierat tre strategiska målområden med fokus på samhällsbyggande och hållbar utveckling:

- Ett växande Sala
- Ett hållbart Sala
- Ett tryggt och rättvist Sala

Dessa mål ska styra kommunens utveckling under de kommande åren. Målen är formulerade på en övergripande nivå och har kopplats till kontorens grunduppdrag, vilket gör det möjligt för nämnder och kontor att aktivt bidra till måluppfyllelsen. I bilaga Måluppföljning delårsrapport 2026-08-31 analyseras utvecklingen inom respektive område med stöd av tillgängliga resultat och nämndernas rapportering tillsammans med en samlad bedömning av målens utveckling. Målen följs upp med särskilda indikatorer och nyckeltal som ger en aktuell bild av utvecklingen, även om vissa bygger på tidigare års data.

Långsiktiga utvecklingsmål

Symbolförklaring till måluppfyllelse:

🟢 Målet bedöms bli uppfyllt	🟡 Målet bedöms bli delvis uppfyllt	🔴 Målet bedöms inte uppfyllas

Ett växande Sala 🟡

Inom målet *Ett växande Sala* har kommunfullmäktige identifierat flera strategiska områden som är centrala för kommunens utveckling. Målet omfattar kommunens attraktivitet, företagande, arbetstillfällen, befolkningsrörelser och arbetslöshet samt invånarnas och företagens upplevelse av kommunens service.

Kommunens ambition är att skapa goda förutsättningar för människor att leva, verka och utvecklas i hela kommunen. Attraktiva boendemiljöer, ett livskraftigt näringsliv, tillgång till utbildning och välfärdstjänster samt en väl fungerande infrastruktur är viktiga delar i detta arbete. Kommunens service, bemötande och förmåga att möta invånarnas och företagens behov har också betydelse för Salas långsiktiga attraktivitet.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med bland annat företagsdialog, etableringsfrågor, arbetsmarknadsin-

satser, markberedskap, samhällsplanering och platsutveckling. Arbetet omfattar även utveckling av utbildning, kultur- och fritidsutbud, kommunikationer, lokaler och välfärdstjänster. Sammantaget bidrar insatserna till att stärka de förutsättningar som krävs för tillväxt och en positiv utveckling i kommunen.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom näringslivsarbete, utbildning, arbetsmarknadsinsatser, kultur- och fritidsverksamhet, infrastruktur, myndighetsservice och välfärdstjänster. Insatserna visar på en bred aktivitet i organisationen och skapar förutsättningar för målets utveckling. I vilken utsträckning detta ännu avspeglas i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

SAMMANFATTNING – ETT VÄXANDE SALA

Målet visar en blandad men förbättrad bild jämfört med föregående delår 2025. Arbetslösheten minskar, servicevärdena återhämtas och företagens bedömning av dialogen med kommunen förbättras. Det totala antalet företag visar också en positiv preliminär utveckling. Samtidigt saknar flera centrala näringslivs- och utbildningsindikatorer aktuella 2026-värden.
Nämndernas insatser stärker förutsättningarna för attraktivitet och tillväxt, men flera redovisningar beskriver genomförda aktiviteter snarare än uppnådda effekter eller resultat av aktiviteter. Underlaget ger därför stöd för en positiv riktning inom delar av målet, men inte för att målet som helhet kan bedömas bli uppfyllt.

Utifrån sammanfattningen av målet att skapa "Ett växande Sala" bedöms målet bli delvis uppfyllt under året.

Positiva aspekter:

- Senaste delårsdata visar ett positivt flyttningsnetto
- Arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten har minskat under 2026.
- Företagens bedömning av handläggning, rådgivning och dialog har förbättrats.
- Service för telefoni har återigen vänt upp efter försämringen 2025.
- Antalet företag visar en positiv preliminär utveckling.
- Siffror från juni visar ett positivt flyttningsnetto.

Kvarstående utmaningar:

- Flera centrala resultat för 2026 är ännu inte publicerade, alternativt finns halvårsdata som inte är jämförbar med helår
- Långtidsarbetslöshet och svagare etablering för vissa målgrupper kvarstår
- Nämndernas redovisade aktiviteter kan endast delvis kopplas till mätbara kommunövergripande effekter.

Ett hållbart Sala

Inom målet *Ett hållbart Sala* har kommunfullmäktige fastställt flera strategiska områden som är centrala för en långsiktigt hållbar utveckling. Målet omfattar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet genom minskad klimatpåverkan, högre utbildningsnivå, förbättrade studieresultat och folkhälsa samt ökad egenförsörjning.

Kommunens ambition är att skapa hållbara livsvillkor för dagens invånare utan att begränsa kommande generationers möjligheter. Arbetet omfattar en ansvarsfull användning av energi och andra resurser, goda förutsättningar för utbildning och hälsa samt insatser som stärker människors möjligheter till delaktighet, arbete och egen försörjning.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med bland annat energieffektivisering, hållbara transporter och inköp, minskat matsvinn och en mer effektiv användning av lokaler och andra resurser. Parallellt bedrivs ett långsiktigt arbete för att stärka utbildningens kvalitet, främja hälsa och förebygga ohälsa, motverka utanförskap samt stödja fler invånare på vägen mot arbete och egen försörjning.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom utbildning, förebyggande insatser, arbetsmarknads- och sociala insatser, miljöarbete, samhällsplanering och utveckling av kommunens egna verksamheter. Insatserna visar att hållbarhetsarbetet bedrivs inom flera delar av organisationen och stärker förutsättningarna för en långsiktig förflyttning. I vilken utsträckning arbetet ännu avspeglas i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

SAMMANFATTNING – ETT HÅLLBART SALA

Den samlade bilden har övervägande utmaningar eller är för delåret otillräckligt belagd, men det finns ljusglimtar. Utbildningsnivån i befolkningen förbättras och flera verksamheter utvecklar strukturer för hållbarhet, men klimatutsläpp, grundskoleresultat, gymnasieexamen, lärarbehörighet, ohälsotal, fallskador och aktuella biståndsmått såvitt de senaste data visar, pekar i fel riktning. För flera folkhälsoindikatorer saknas dessutom återkommande mätningar.
Jämfört med föregående delår har de tidigare positiva utbildningssignalerna försvagats något. Det finns otillräckligt med stöd i nyckeltal för att vid delåret bedöma vilken riktning kommunen går i för indikatorn.

Utifrån sammanfattningen av målet att skapa "Ett hållbart Sala" bedöms målet inte bli uppfyllt

Positiva aspekter:

- Andelen invånare med låg utbildningsnivå fortsätter att minska.
- Flera verksamheter har utvecklat strukturer för energieffektivisering, kontinuitet, förebyggande arbete och individuell planering.
- Arbetslösheten minskar och vissa verksamhetsnära mått visar effektivare resursanvändning.

Kvarstående utmaningar:

- Senast kända klimatutsläpp och andelen fossiloberoende fordon utvecklas negativt.
- Grundskolans resultat, gymnasieexamen och lärarbehörighet har försämrats i senaste mätning.
- Ohälsotal, fallskador och aktuella mått på ekonomiskt bistånd utvecklas negativt.
- Väsentliga folkhälsoindikatorer saknar återkommande mätningar och flera 2026-resultat publiceras först efter delåret.

Ett tryggt och rättvist Sala

Inom målet *Ett tryggt och rättvist Sala* har kommunfullmäktige identifierat flera strategiska områden som är centrala för kommunens sociala hållbarhet. Målet omfattar förtroendet för kommunen, invånarnas nöjdhet med kommunens verksamheter, upplevd och faktisk trygghet samt möjligheten till delaktighet och demokratiskt inflytande.

Kommunens ambition är att Sala ska vara en trygg och inkluderande kommun där invånarna bemöts likvärdigt, får god service och har möjlighet att påverka frågor som berör dem. Rättssäker myndighetsutövning, tillgänglig information, ett gott bemötande och öppen dialog är viktiga förutsättningar för att stärka tilliten till kommunen.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med medborgardialog, kommunikation och ökad tillgänglighet till den demokratiska processen. Parallellt bedrivs ett brett trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete genom bland annat samverkan, beredskap, förebyggande insatser och utveckling av offentliga miljöer. Inom skola, omsorg och social verksamhet pågår också arbete för att stärka trygghet, delaktighet, inflytande och ett likvärdigt bemötande.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom service och myndighetsutövning, utbildning, omsorg, sociala insatser, räddningstjänst, samhällsplanering samt kultur- och fritidsverksamhet. Insatserna visar att arbetet med trygghet, tillit och delaktighet bedrivs inom flera delar av organisationen. I vilken utsträckning detta ännu avspeglas i invånarnas upplevelser och i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

SAMMANFATTNING – ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Målområdet visar både tydliga förbättringar och kvarstående problem. Företagens förtroende för dialogen har stärkts, den senast mätta tryggheten utomhus har förbättrats och flera verksamhetsnära resultat visar bättre bemötande, inflytande och trygghet. Samtidigt har medborgarnas samlade nöjdhet minskat, den officiella skoltryggheten försämrats i två elevgrupper och demokratiindikatorerna utvecklas åt olika håll.
Den faktiska tryggheten har förbättrats något sedan 2024 men inte återgått till 2023 års nivå. Den kraftiga försämringen inom särskilt boende och bristen på resultatmått i flera verksamhetsrapporter gör att utvecklingen inte kan bedömas på ett fullständigt sätt.

Utifrån sammanfattningen av målet att skapa "Ett tryggt och rättvist Sala" bedöms målet bli delvis uppfyllt

Positiva aspekter:

- Företagens bedömning av dialogen med kommunens beslutsfattare har förbättrats tydligt.
- Senast mätta trygghet utomhus på kvälls- och nattetid har förbättrats.
- Lokala verksamhetsresultat visar förbättringar inom skoltrygghet, hemtjänstens bemötande och vissa former av brukarinflytande.
- Kommunen har utvecklat strukturer för brottsförebyggande arbete, beredskap, dialog och demokratisk tillgänglighet.

Kvarstående utmaningar:

- Medborgarnas samlade nöjdhet med kommunens verksamheter har minskat i senaste mätning.
- De kommunövergripande skoltrygghetsmåtten försämras för årskurs 8 och gymnasiets år 2.
- Demokratiindikatorerna visar blandad utveckling och fortsatt låga nivåer för upplevt inflytande.
- Särskilt boende visar en tydlig försämring i helhetsbedömning och upplevd tid med personal.
- Flera nämnder redovisar aktiviteter men saknar resultat som visar faktisk effekt.

Finansiella mål

Mnkr	Bokslut 2025	Budget 2026	Prognos 2026	
Årets resultat som andel av skatteintäkter, bidrag och utjämning, %	1,6	2,1	1,4	
Självfinansieringsgrad, %	97,0	*156,4	234,0	
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, bidrag och utjämning, %	96,8	95,8	96,9	

* inkl överförda TA-anslag

Kommunfullmäktige har, i budget för 2026, beslutat om ett resultatmål på 39,5 mnkr. Det motsvarar 2,1 % av de budgeterade intäkterna för skatter, generella statsbidrag och utjämning. Prognosen pekar nu på ett resultat på 24,9 mnkr (1,4 %) vilket innebär att resultatmålet inte kommer uppnås.

Kommunen har som målsättning att självfinansiera investeringar. Självfinansieringsgraden är budgeterad till 156,4 % med beslutade tilläggsanslag från bokslut 2025 inräknade. Prognosen pekar på att självfinansieringsgraden kommer uppgå till 234 % då investeringsnettot beräknas bli lägre på grund av tillkomna investeringsinkomster samt att alla beslutade investeringar inte kommer att genomföras enligt plan. Målet bedöms uppnås.

Verksamheternas nettokostnader är i budget 2026 beräknade att uppgå till 95,8 % av intäkterna från skatter, bidrag och utjämning. Prognosen pekar på ett utfall som är 1,1 procentenhet högre.
Verksamhetens kostnader utvecklas i nivå med budget, delvis på grund av reavinster från försäljning av mark och inventarier. Däremot blir skatteintäkter, bidrag och utjämning lägre än beräknat, vilket innebär att en större andel av kommunens intäkter behöver användas till den löpande verksamheten än vad som planerats. Verksamhetens nettokostnader beräknas öka med 3,4 procent jämfört med 2025, medan intäkterna ökar med 3,25 procent. Målet bedöms därför inte uppnås.

Sammanfattande slutsats

Utvecklingen för de långsiktiga utvecklingsmålen mot måluppfyllelse är svag. Sammantaget så sker många viktiga insatser inom målområdena och kommer så göra även framgent. Det är av vikt att det påbörjade arbetet kan fortsätta och att det finns förutsättningar för dialog kring resultatet och utrymme till eventuella förändringar.

Av de tre finansiella målen bedöms ett uppnås. Målet om självfinansiering av investeringar uppnås till följd av investeringsinkomster samt att vissa investeringar senareläggs, vilket medför ett lägre investeringsnetto än budgeterat. De två övriga finansiella målen bedöms inte uppnås. Den främsta förklaringen är att skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning utvecklas svagare än vad som låg till grund för budgeten. Skatteunderlagsprognoserna har reviderats ned och befolkningsutvecklingen har varit svagare än budgeterat, vilket påverkar kommunens intäkter negativt. Det, tillsammans med att nämnderna sammantaget prognostiserar ett underskott, gör att ur ett finansiellt perspektiv bedöms måluppfyllnaden svag.

Sammantaget bedöms måluppfyllelsen för god ekonomisk hushållning som svag. Två av tre finansiella mål bedöms inte uppnås och måluppfyllelsen för de långsiktiga utvecklingsmålen är låg. Även om prognosen visar ett positivt resultat och balanskravet bedöms uppfyllas, är detta inte tillräckligt för att väga upp den bristande måluppfyllelsen i övrigt. Det är därför angeläget att fortsatt stärka såväl den ekonomiska utvecklingen som verksamheternas resultat och måluppfyllelse.

Ekonomisk uppföljning - kommunen

RESULTATUTVECKLING

Helårsprognosen för 2026 pekar mot ett resultat på 24,9 mnkr att jämföra med budgeterat resultat på 39,6 mnkr. Under åren 2022–2024 har inte de budgeterade resultatmålen nåtts och balanskravsresultaten har varit negativa, vilket inneburit att ett återställandekrav har uppstått. Resultatmålet 2025 reviderades ned under löpande verksamhetsår och uppnåddes därefter.

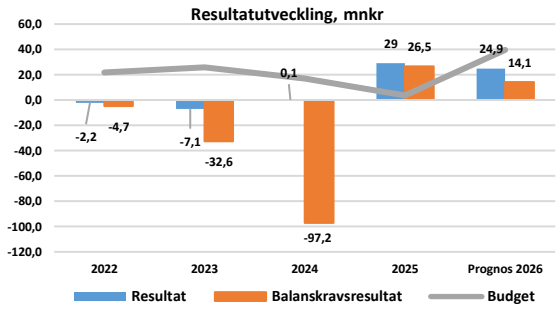

Från det prognostiserade resultatet räknas reavinster och orealiserade vinster bort i balanskravsutredningen. Försäljning av mark och maskiner har genererat reavinster motsvarande 9,8 mnkr och orealiserade vinster för kapitalförsäkring 1 mnkr. Med dessa avräknade blir prognosen för balanskravresultatet 14,1 mnkr och balanskravet uppfylls.

Balanskravsutredning

Mnkr	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Prognos 2026
Årets resultat enligt resultaträkning	**-7,1**	**0,1**	**29,0**	**24,9**
Reducering av samtliga realisationsvinster	-40,6	-98,5	-1,6	-9,8
Justering för realisationsförluster med undantagsmöjlighet	-	2,0	-	-
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper		-0,8	-0,9	-1,0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper		-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**-47,7**	**-97,2**	**26,5**	**14,1**
Reservering av medel till resultatreserv	-	-	-	-
Användning av medel från resultatreserv	-	-	-	-
Medel från resultatutjämningsreserv	15,1	-	-	-
Årets balanskravsresultat	**-32,6**	**-97,2**	**26,5**	**14,1**

Återställande av negativt resultat

Det negativa balanskravsresultatet från 2023 ska återställas senast 2026 vilket klaras inom denna resultatprognos.

Därefter återstår 8 mnkr av balanskravsresultatet till att återställa delar av 2024 års underskott.

Kommunfullmäktige har beslutat att återställa 2024-års negativa balanskravsresultat senast 2030, vilket är över längre period än vad regelverket förespråkar.
Enligt beslut i fullmäktige ska de negativa balanskravsresultaten täckas genom det budgeterade resultatmålen.

Återställande av negativt resultat

Mnkr	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Prognos 2026
IB ack ej återställda negativa resultat	**-32,6**	**-129,8**	**-103,3**
- varav från 2023	-32,6	-32,6	-6,1
- varav från 2024		-97,2	-97,2
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**-97,2**	**26,5**	**14,1**
Medel från resultatutjämningsreserv	-	-	-
Årets negativa balanskravsresultat att återställa	-97,2	-	-
UB negativa resultat att återställa inom tre år	**-129,8**	**-103,3**	**-89,2**
- varav från 2023	-32,6	-6,1	0,0
- varav från 2024		-97,2	-89,2

VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER

Avvikelse nämndernas/styrelsens nettokostnader

Mnkr	Period-avvikelse 20260831	Periodavvikelse exkl sem- o ferielöneskuld 20260831	Avvikelse-prognos 2026
Kommunstyrelsen	-5,5	-8,8	-6,0
Revisionen	0,3	0,3	0,0
Överförmyndaren	0,8	0,8	0,5
Bygg- och miljönämnden	2,0	1,8	-0,2
Kultur- och fritidsnämnden	2,5	1,9	-0,2
Skolnämnden	24,8	1,8	1,1
Äldre- och omsorgsnämnden	15,1	8,8	7,1
Social- och arbetsmarknadsnämnden	-6,4	-7,9	-8,7
Summa nämnderna	***33,7***	***-1,5***	***-6,5***
Finansförvaltningen	14,7	14,7	8,0
Summa totalt	**48,3**	**13,1**	**1,5**

Periodavvikelse

Verksamhetens nettokostnader avviker positivt från periodbudgeten med 48,3 mnkr. I periodresultatet ingår reavinster motsvarande 9,8 mnkr.
Semester- och ferielöneskulden är vid balanstidpunkten för delårsperioden bokförd till sitt verkliga värde. Det förbättrar periodresultatet med totalt 35,2 mnkr.

Under hösten beräknas skulden åter upparbetas med ca 35 mnkr vilket ingår i nämndernas helårsprognoser.

Helårsprognos

Prognosen för verksamhetens nettokostnader pekar sammantaget på en avvikelse från budget på +1,5 mnkr. Nämnderna beräknas avvika med -6,5 mnkr och finansförvaltningens delar med + 8 mnkr.

Prognosen för ***kommunstyrelsens*** verksamheter visar sammanlagt ett underskott på -6 mnkr. *Tekniska kontoret* beräknas göra ett underskott på -11,2 mnkr. Kollektivtrafikförvaltningen har aviserat en kraftig höjning av kostnaderna för särskild kollektivtrafik där helårseffekten motsvarar budgetavvikelsen för verksamheten Samhällsfinansierade transporter, -7,7 mnkr. Förvaltningen av skogen beräknas avvika från budget med -2,7 mnkr då ett förtida uttag av skog förra året påverkar årets möjligheter att avverka i enlighet med gällande skogsbruksplan. Ett antal justeringar har gjorts i gatuunderhållsplaneringen i avsikt att säkerställa utrymme för klara vinterväghållningen i slutet av året inom beslutad budget.
Kommundirektör/Kommunledningskontoret, (+4,8 mnkr). Intäkter för bidrag från staten för beredskapsförsörjning och från EU för ett ESF-projekt beräknas ge 2,4 mnkr mer i intäkter än budgeterat. Personalvakanser inom flera enheter bidrar till 5,2 mnkr i lägre personalkostnader. Överskottet tas till viss del ut av kostnader för kompetensutveckling, konsulter och inhyrd personal samt ökade kostnader för systemunderhåll.
Samhällsbyggnadskontorets plan- och utvecklingsenhet (+0,4 mnkr). Intäkterna för planavgifter och externt finansierade detaljplaneprojekt beräknas minska bland annat för att projekt fördröjs. Intäktstappet möts av lägre personalkostnader då flera medarbetare arbetar deltid under delar av året.
Räddningstjänsten beräknas klara verksamheten inom budget. Intäkterna bedöms överstiga budget i och med utökat stöd från Myndigheten för Civilt Försvar (MCF) samt reavinster uppkomna i samband med försäljning av fordon. Personalkostnaderna ryms inte inom befintlig budget, bland annat beroende på kostnader i samband med utbildningsinsatser för deltidspersonalen.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Kommunstyrelsen KD/KLK		
Utökat bidrag Sala silvergruva	6 500	Utbetalat
Ledningsplats/datorhall	500	Ökad lokalhyra
MS licenser- prisjustering	900	Högre licenskostnad i o m ny upphandling
Marknadsföring och evenemang	1 000	Går enligt plan

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Kommunstyrelsen TK		
Ramtillskott hållbart producerade livsmedel	1 000	Återtag av kött från Ösby. Pågår dialog med andra lokala leverantörer.
Avgiftsfri kollektivtrafik	750	Tillämpas tills annat beslutas.
Driftskostnader Dalhem/ Emmylund/Ekorren	110	Skivor har satts upp för att täcka dörrar och fönster.
Förstudie alternativa prövningar	2 000	
Gata Driftkostnader för medfinansiering statlig infrastruktur	1 140	Tillämpas.
Hyra evakueringslokaler Emmylund	4 295	Avser merkostnad för hyra från modulleverantören.
Park utökad drift	1 400	Komma i kapp och ta hand om gamla underhållsskulder samt skapa ”snackisar”.
Samhällsfinansierade resor lägre färdtjänsttaxa	2 500	Justerad färdtjänsttaxa och avgiftsfria resor till daglig verksamhet.

Revisionen beräknas klara verksamheten inom budgeterad ram.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Utökade arvodeskostnader	157	

Bygg- och miljönämnden prognostiserar ett underskott på -0,2 mnkr. Personalvakanser ger ett överskott mot budget (+1,9 mnkr) men innebär också minskade intäkter (-1,1 mnkr) då antalet debiterbara timmar sjunker. Till viss del ersätts vakanser med inhyrd personal och konsulter (-1,1 mnkr).

Kultur- och fritidsnämndens helårsprognos beräknas avvika från budget med -0,2 mnkr. Erhållna riktade statsbidrag (+1,8 mnkr) bidrar till att intäkterna beräknas överstiga budget med totalt 2,1 mnkr. Statsbidragen innebär även att kostnadssidan ökar i samma omfattning, främst för personal men även andra driftskostnader.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Föreningsdrivna anläggningar	560	”Projektet Barn & Ungdom”/BG10. Insatser för att motverka barns, ungas och föräldrars utanförskap. Personalkostnader.
Ramförstärkning föreningslokaler	1 561	Hyreskostnadstäckning för Sala Gymnastik Arena och polishuset.
Investeringsstöd föreningsdrivna anläggningar	303	Kapitalinvesteringsmedel för föreningsdrivna idrotts- och friluftsanläggningar och samlingslokaler.
Evenemangsstöd	403	Ger kulturföreningar möjligheten att ansöka om finansiering för tillfälliga publika evenemang.
Föreningsstöd fritidsaktiviteter	302	Förstärka föreningsdrivna anläggningar. Detta för att skapa förutsättningar för fritidsaktiviteter, i första hand till föreningsverksamhet.
Projekt BG 10	353	Hyreskostnad för Allaktivitetshuset ”Berggatan 10”.
Skapande skola	300	Skapar förutsättningar att ta del av Statens kulturråds bidrag inom Skapande skola. Satsningen möjliggör fler kulturinsatser och stärker elevernas tillgång till professionell kultur i grundskolan.

Skolnämndens helårsprognos pekar på ett överskott på +1,1 mnkr. Därtill redovisas 0,1 mnkr i finansiella intäkter (se nedan).
De externa intäkterna beräknas bli 13,6 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen förklaras främst av högre statsbidrag, men även av den avgiftskontroll som genomförts inom förskola och fritidshem samt ökade interkommunala ersättningar. Statsbidragen är förenade med krav på motprestationer i verksamhet, vilket innebär ökade kostnader för bland annat personal och läromedel.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Hyreskompensation	4 250	Möter ökade kostnader för Möklinta skola, Åkra skola och förskola.
Fler grundskolor än demografin motiverar	12 900	
Arbetskläder fritids- och förskolepersonal	520	Kläder har provats ut och beställts under våren.
Ökad tillgänglighet elevhälsa	1 310	

Äldre- och omsorgsnämndens prognos visar en nettoavvikelse på 7,1mnkr. Bruttointäkterna beräknas överstiga budget med totalt 4,8 mnkr. Försäljningen av specialistuppdrag (HSL) till regionen beräknas ge ett överskott på 2,4 mnkr tillsammans med 4,5 mnkr i ökade statsbidrag. Prognosen för taxor och avgifter pekar på ca 1,5 mnkr i lägre intäkter än budgeterat.
På kostnadssidan uppgår beräknade avvikelsen till +2,3 mnkr. Köp av huvudverksamhet och bidrag, +1,8 mnkr, vilket främst förklaras av lägre kostnader för externa placeringar. Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) ansökan förra året hos förvaltningsrätten om att döma ut en särskild avgift för ej verkställda beslut om särskilt boende medförde en uppbokad kostnad på 3,9 mnkr i bokslut 2025. Ärendena är nu avgjorda till Salas fördel vilket innebär att summan återförs och påverkar årets resultat positivt. Ökade kostnader för hyror och inhyrd personal inom hälso- och sjukvården minskar överskottet.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Hög grundbemanning särskilt boende	6 433	Möjliggjort att inte behöva sänka grundbemanningen ytterligare.
Hög andel undersköterskor	1 440	Möjliggjort att ha hög kompetensnivå på vårdpersonal.
Hyreskompensation B 30	3 134	Täcker kostnader för tomhyror.
Generösare riktlinjer biståndsbedömning	2 000	Kompenserat för kostnader som generösare riktlinjer innebär.
Flera korttidsplatser	1 500	Möjliggjort att ökat antal korttidsplatser kunnat bemannas vid högt tryck på platser.
Borttagande av delade turer	4 500	Möjliggjort borttagande av delade turer.
Ökning av habiliteringsersättning	750	Möjliggjort höjning av ersättningen i enlighet med KF beslut.
Rätten till heltid	7 000	Kompenserat för utökade kostnader när alla erbjöds heltid.

Social- och arbetsmarknadsnämndens prognosavvikelse uppgår till -8,7 mnkr.
Intäkterna beräknas bli 4,3 mnkr högre än budgeterat främst på grunda av ökade bidrag från staten.
Bruttokostnaderna prognostiseras avvika med -13 mnkr. Köp av huvudverksamhet och försörjningsstöd avviker med -9,1 mnkr där merparten avser placeringskostnader för barn och unga. Personalkostnaderna beräknas avvika med -3,7 mnkr där kostnaderna för familjehemsvård i egen regi är huvudorsaken.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Familjecentral	1 033	Arbete pågår med att finna lämplig lokal, skapa samverkansavtal.
Tidiga insatser för hemmaplanslösningar barn, unga och vuxna	10 600	Insatser utan behovsbedömning, tidiga insatser, förebyggande arbete.
Anpassning ny socialtjänstlag	2 500	Insatser utan behovsbedömning, tidiga insatser, förebyggande arbete.
Feriearbete	2 183	Utgår finns inom ram.
Kostnad för CMHV (Centrum mot Hedersrelaterat våld)	37	Planenligt.
Matlådor sommarläger	60	
Verksamhetsbidrag kvinnojouren	373	Utbetalt.
Omställning placeringssamordnare välfärdsbrottlighet	2 062	Personalkostnader omställning.
Hög ambition familjehemsvård	4 899	Avsluta konsulentstödda familjehem och kontraktera egna familjehem.

De av verksamhetens nettokostnader som återfinns inom ***finansförvaltningen*** beräknas avvika med +8 mnkr fördelat enligt följande.
Prognosavvikelsen för *intäkter* uppgår till +8,7 mnkr, där realisationsvinster för såld mark står för merparten (8,3 mnkr) och resterande poster är kravintäkter och återvunna kundfordringar.
Pensionskostnaderna beräknas avvika med -0,6 mnkr, till stor del beroende på att en aktualisering av pensionskostnader för enskilda individer inneburit extra premieinbetalningar utöver budget.
Arbetsgivaravgifter och *arbetsmarknadsförsäkringar* beräknas avvika med -4 mnkr, vilket delvis möts av ökade intäkter för *po-pålägg* +2,8 mnkr.
De interna *ränteintäkterna* beräknas bli totalt -2,2 mnkr sämre än budgeterat, dessa fördelas mellan ränta för VA:s andel av kommunens lån (+1 mnkr), intäkter för aktiverade anläggningstillgångar (-3,1 mnkr) då investeringar inte genomförts enligt plan.
I budget 2026 avsattes 4,9 mnkr som en *prioritering* i avsikt att möta det intäktstapp som, det då beräknade, antalet färre invånare skulle innebära och den posten förbättrar nettoavvikelsen.
I prognosen är inräknat att de medel (11,5 mnkr) som återstår av KS förfogande per sista augusti kommer att förbrukas.

Prioriteringar	Tkr	Kommentar
Möta intäktsminskning pga befolkningsminskning	4 861	Kompenserar delvis för minskade skatteintäkter.

Pensionsförpliktelser inkl särskild löneskatt

Mnkr	2024-08-31	2025-08-31	2026-08-31
Avsatt till pensioner	44,3	44,1	41,1
Ansvarsförbindelser	474,1	460,7	436,8
Finansiella placeringar	2,5	3,0	4,4
Summa	**520,9**	**507,8**	**482,3**

Kommunens totala pensionsåtagande uppgår till 482,3 mnkr per den 31 augusti 2026, vilket är en minskning med 25,5 mnkr jämfört med samma tidpunkt föregående år. Minskningen stärker kommunens långsiktiga ekonomiska ställning. För framtida politikerpensioner enligt OPF-KR finns medel placerade i en kapitalförsäkring som redovisas som en finansiell placering.

SKATTER, BIDRAG OCH UTJÄMNING

Mnkr	Budget 2026	Utfall 2026-08-31	Prognos 2026
Skatteintäkter	1 283,3	841,8	1 262,7
Generella statsbidrag och utjämning, fastighetsavgift	562,6	374,7	562,1
Summa	**1 845,9**	**1 216,5**	**1 824,8**

Periodutfallet för skatteintäkterna och de generella statsbidragen motsvarar 65,9 % av årsbudgeten.
De budgeterade intäkterna för skatter, bidrag och utjämning baseras på skatteunderlagsprognosen i SKR:s cirkulär 25:21 och ett prognostiserat befolkningsunderlag.
Prognosen för skatteunderlaget har därefter reviderats ned samt att det befolkningstalet inte nådde upp till vad som antogs vid budgetberäkningen.
I SKR:s senaste cirkulär (26:27) är prognosen att slutavräkningarna för både 2025 och 2026 blir negativa.
Sammantaget är prognosavvikelsen för skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning -21,1 mnkr.

FINANSNETTO

Mnkr	Budget 2026	Utfall 2026-08-31	Prognos 2026
Skolnämnden	0,0	0,1	0,1
Finansförvaltningen	-37,2	-20,0	-32,4
Summa	**-37,2**	**-19,9**	**-32,3**

De finansiella kostnaderna är 19,9 mnkr högre än de finansiella intäkterna per sista augusti.

Helårsprognosen för finansnettot är 32,3 mnkr, vilket är 4,8 mnkr lägre än budgeterat.
De finansiella intäkterna beräknas bli ca 3,7 mnkr högre än budget, bland annat beroende på överskottsutdelning från Kommuninvest (0,7 mnkr), borgensavgifterna och utdelningen från de kommunala bolagen som är högre än budgeterat (0,7 mnkr), samt bankränta (1,0 mnkr) och orealiserad vinst kopplat till kapitalförsäkring (1,0 mnkr). På skolnämnden redovisas 0,1 mnkr i insatsutdelning från Lantmännen kopplat till spannmålsproduktion.
Prognosen för de finansiella kostnaderna uppgår till 43,4 mnkr vilket är 1,1 mnkr högre än budget. Den finansiella kostnaden kopplad till finansiell leasing beräknas uppgå till 8,2 mnkr. Den posten möts av en minskad kostnad inom verksamhetens kostnader. Räntekostnaderna för lån beräknas bli 1,3 mnkr lägre än budgeterat på grund av att räntenläget förbättrats något samt att ytterligare amortering av lån har gjorts.

SOLIDITET

	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Utfall 2026-08-31
Soliditet, %	31,4	29,0	28,7	30,8
Soliditet inkl ansvarsförbindelsen, %	11,9	10,7	11,7	14,5

Soliditeten visar hur stor del av tillgångarna som finansierats med eget kapital. Faktorer som påverkar soliditeten är utvecklingen av resultatet och skuldernas storlek.
Vid delårsrapportens upprättande uppgår soliditeten till 30,8 % vilket är 2,1 procentenheter högre än bokslut 2025.
Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen har förbättrats med 2,8 procentenheter till 14,5 %. En bidragande orsak är att pensionsförpliktelserna utanför balansräkningen har minskat samt att periodresultatet påverkar soliditeten positivt.

LIKVIDITET

	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Utfall 2026-08-31
Kassalikviditet, %	87	54	94	125
Balanslikviditet, %	90	58	99	130
Kassalikviditet inkl checkkredit, %	104	72	90	145

Kommunens likviditet är god. Årets förhållandevis låga investeringsbudget är en bidragande orsak till det.
Kassalikviditeten uppgår till 125 % vid delårsperiodens slut. Balanslikviditeten är 130 % vilket innebär att värdet på omsättningstillgångarna är högre än de kortfristiga skulderna.
75 mnkr av likviditetsöverskottet förvaltas av extern part med placering i fondandelar i enlighet med kommunens finanspolicy.
De regresskrav som ställts på kommunen kopplat till översvämningen 2023 är dock en osäkerhetsfaktor i likviditetsplaneringen.
Kommunen har en checkräkningskredit på 60 mnkr som ökar förmågan att göra de löpande utbetalningarna. Krediten har inte nyttjats under året.

INVESTERINGAR

Investeringsredovisning netto, mnkr

Nämnder/styrelse	Budget 2026	Utfall 2026-08-31	Prognos 2026	Avvikelse
Kommunstyrelsen	78,0	9,7	49,5	28,5
Kultur- och fritidsnämnden	0,5	0,0	0,5	0,0
Skolnämnden	6,9	3,2	6,9	0,0
Äldre- och omsorgsnämnden	4,6	0,0	0,1	4,5
Summa	**90,0**	**12,9**	**56,9**	**33,1**

Den beslutade investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 71 mnkr, därtill har 19 mnkr överförts i tilläggsanslag från bokslut 2025. Total investeringsbudget är därefter 90 mnkr.

Nettoutgifterna uppgår till 12,9 mnkr under perioden. Det låga utfallet beror på att 23,2 mnkr i investeringsinkomster utöver budget har redovisats. Inkomsterna avser försäljning av mark (17,7 mnkr), erhållna investeringsbidrag (4 mnkr) samt försäljning av maskiner och inventarier (1,5 mnkr).

Per sista augusti har totalt 40 % (36 mnkr) av investeringsutgifternas årsbudget upparbetats.
I kommunstyrelsens verksamheter har inom lokalprogrammet större underhålls- och säkerhetsåtgärder genomförts på vissa skolor och äldreboenden. En ny värmeanläggning har installerats vid Kilbo skola. Under hösten kommer hissar att ersättas samt att ventilationen på stadsbiblioteket kommer åtgärdas.
Beläggningsarbeten/asfalteringar har genomförts på ett antal vägar i Sala och Salbohed samt att två broar renoveras under hösten.
Inom parkprogrammet har reinvesteringar gjorts i ett antal anläggningar för att bland annat säkerställa gällande lagkrav. Utsmyckning och renovering av gångstråket runt Ekeby dammar bekostas delvis av medel från Jöns och Alfvida Åkermans fond.
VA-verksamheten beräknas genomföra reinvesteringar enligt plan. Exploateringsområdena Bältarhagen och Norrberg är i uppstartsfasen och VA-anläggningarna beräknas inte bli färdigställda under året.

En ny brandbil har köpts in av räddningstjänsten under delårsperioden.
Kommunledningskontoret planerar för att investeringar i IT-säkerhet ska göras under hösten och plan- och utveckling för inköp av tomtmark.

Kultur- och fritidsnämnden planerar för inköp av biblioteks- och idrottsutrustning under hösten.

Skolnämnden har köpt in inventarier till skolor och förskolor samt en minibuss till Ösby. Asfaltering runt elevhemmen är gjord.

Endast en mindre del av äldre- och omsorgsnämndens investeringsmedel beräknas upparbetas under året. Det planerade öppnandet av fler särskilda boendeplatser och det nya LSS-boendet kommer inte ske i år.

Helårsprognosen visar nettoinvesteringsutgifter på 56,9 mnkr, vilket är 33,1 mnkr lägre än budget. Den positiva avvikelsen beror främst på investeringsinkomster från markförsäljningar, bidrag samt försäljning av maskiner och inventarier. Därutöver kommer vissa exploateringsprojekt och andra planerade investeringar att genomföras senare än planerat, vilket innebär att en del av investeringsbudgeten behöver flyttas fram till kommande år.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Kommunens ekonomi utvecklas i en positiv riktning jämfört med de senaste åren. Helårsprognosen pekar på ett resultat om 24,9 mnkr och ett positivt balanskravsresultat om 14,1 mnkr, vilket innebär att balanskravet bedöms uppfyllas. Det medför också att återställandet av 2023 års negativa balanskravsresultat kan slutföras under året.

Samtidigt är resultatet betydligt lägre än budgeterat och påverkas av engångseffekter i form av realisationsvinster från mark- och maskinförsäljningar. Verksamheternas prognoser visar fortsatt ekonomiska utmaningar, främst inom kommunstyrelsen och social- och arbetsmarknadsnämnden.

Den finansiella ställningen har stärkts genom förbättrad soliditet och god likviditet, men kommunen har fortfarande kvar ett betydande underskott från 2024 att återställa kommande år. Prognosen visar därför att fortsatt ekonomisk återhållsamhet och anpassning av verksamheternas kostnadsnivåer är nödvändig för att långsiktigt nå god ekonomisk hushållning.

Ekonomisk uppföljning – bolagen

Resultatutveckling

Mnkr	Bokslut 2023	Bokslut 2024	Bokslut 2025	Utfall 20260831	Prognos 2026
Sala-Heby Energi AB	13,0	0,5	6,9	14,9	20,0
Salabostäder AB	1,6	18,9	8,2	15,9	7,9
Sala Silvergruva AB	-7,1	0,0	0,1	4,0	0,0

Sala-Heby Energi AB:s periodresultat per 31 augusti uppgår till 14,9 mnkr. Prognosen för helåret visar på ett resultat om 20 mnkr.
Koncernens verksamhet och ekonomiska utveckling följer fastställd plan och ligger fortsatt i fas med årets mål och prioriteringar. Omvärldsläget är fortsatt turbulent, med risk för snabba förändringar inom bland annat energipriser och andra externa kostnader. De kraftiga prisökningarna på bränsle har dock stannat upp även under året och en prisjustering om 2 procent genomförs från och med hösten.

Genom den fastställda finansstrategin har koncernen kunnat amortera dyrare lån och stärka finansieringsstrukturen. Soliditeten har samtidigt ökat från 21,0 procent till 25,87 procent jämfört med motsvarande period föregående år.

Bedömningen av helåret är oförändrad och prognosen ligger fortsatt i nivå med fastställd budget. Utvecklingen följs noggrant.

Salabostäder AB:s periodresultat uppgår till 15,9 mnkr och årsprognosen till 7,9 mnkr.
Hyreshöjningarna börjar motsvara kostnadsökningarna igen vilket visar sig som en positiv trend på resultatet under de första 8 månaderna. Verksamhetens intäkter har ökat med 4,7 mnkr, en ökning med 3 % jämfört med motsvarande period föregående år. Verksamhetens kostnader har ökat med 8,1 mnkr jämfört med föregående år, vilket motsvarar en ökning på 6,5 % vilket kan härledas till både minskade kostnader (bland annat fastighetsskötsel och underhåll) och ökade kostnader (främst taxebundna utgifter). Vakansgraden har under de senaste tolv månaderna legat på en relativt stabil nivå. Efter en tidigare långsam ökning ser vi nu en utplaning och vakansgraden uppgår för närvarande till 2,5 procent. Statistik från SCB visar att Sala tappade cirka 250 invånare under 2025, vilket har bidragit till en minskad efterfrågan på lägenheter. För att möta den förändrade marknadssituationen har bolaget under året genomfört en översyn av uthyrningsprocessen och justerat uthyrningspolicyn.

Enligt ägardirektivet ska bolaget ha en soliditet om lägst 15 % i genomsnitt under de tre senaste åren. Soliditeten har de tre senaste föregående åren pendlat något och treårsgenomsnittet beaktat med prognos 2026 uppgår till 14,5 %, vilket är en något lägre nivå än föregående år.

Direktavkastningen ska enligt ägardirektivet uppgå till 5 %. Direktavkastningen, i vilket underhållet normaliserats till 25 mnkr för att uppnå jämförbarhet mellan åren, har de tre närmast föregående åren i genomsnitt legat omkring 2,9 %. Utvecklingen har tidigare år varit successivt fallande, men vi ser en förändring med prognosen 2026 som ger 4,1 % för 2026. Det ekonomiska omvärldsläget, präglat av fortsatt osäkerhet i räntemarknaden och sjunkande marknadsvärden på bolagets fastigheter, innebär att de fastställda ekonomiska målen inte bedöms kunna uppnås.

Bolagets upplåning har, i enlighet med ägardirektivet, enbart skett med kommunal borgen och inom den borgensram som kommunfullmäktige har beslutat om. Låneskulden har under året ökat med 59,1 mnkr. Enligt aktuell prognos planeras inga ytterligare nyupplåningar under 2026.

För ***Sala Silvergruva AB*** är periodresultatet positiv och uppgår till 4 mnkr. Årsprognosen pekar på ett nollresultat.
Verksamheten är tydligt säsongsberoende och årets starkaste intäktsperiod ligger till stor del under sommarmånaderna. Under årets återstående fyra månader fortsätter bolaget att bära betydande fasta drift-, personal- och kapitalkostnader samtidigt som intäktsnivån normalt är lägre. Hela årets kommunala driftsbidrag om 10 mnkr är dessutom redan redovisat per augusti och kommer därmed inte att ge något ytterligare resultatbidrag under resten av året. Resultatet om +4 mnkr per augusti ska därför inte ses som indikativt för helårsresultatet.
Driftkostnaderna är fortsatt en viktig faktor för bolagets ekonomiska utveckling. Elkostnaderna har under perioden ökat jämfört med föregående år och fortsatt höga kostnader förväntas under resten av året, bland annat till följd av elprisutvecklingen och ökad pumpning i samband med pågående testpumpning inom miljösaneringsprojektet.

Soliditeten, beräknad som justerat eget kapital i procent av balansomslutningen, uppgick till –19,15 % per 2025-12-31. Eget kapital uppgick vid samma tidpunkt till –4 mnkr. En extern värdering av byggnader och mark, genomförd hösten 2025, indikerar ett övervärde om cirka 9,6 mnkr i förhållande till redovisat värde. Den långfristiga låneskulden är oförändrad sedan årsskiftet.
Bolagets egna intäkter utvecklas positivt, men verksamheten är med nuvarande kostnadsmassa fortsatt beroende av kommunalt driftsbidrag.

Framtid

Samhällsekonomiska förutsättningar

Tillväxten i omvärlden är inte vidare stark och konjunkturutsikterna för nästa år kantas av frågetecken. Kriget i Mellanöstern och höga energipriser utgör en uppenbar risk för världsekonomin. Trots detta ökar BNP i Sverige allt snabbare i år.

Helåren 2026 och 2027 bedöms ge hög BNP-tillväxt, där en stark uppgång för hushållens konsumtionsutgifter är den huvudsakliga drivkraften. Den stigande hushållskonsumtionen understödjs av stora ökningar av de reala disponibla inkomsterna både i år och nästa år. I år ger expansiv finanspolitik ett tydligt bidrag till de stigande realinkomsterna.

Nästa år är det en mer betydande uppgång för sysselsättningen som gynnar förvärvsinkomsterna. Inflationen i Sverige i år blir tämligen låg, trots kriget i Mellanöstern och de höga energipriserna. I hög grad förklaras detta av tillfälliga skattesänkningar och subventioner som upphör 2027.

Lokala förutsättningar och pågående arbeten

Kommunens ekonomiska situation kräver ett fortsatt fokus på ekonomi i balans. Ett stort negativt balanskravsresultat måste återställas de kommande åren samtidigt som kommunens intäkter förväntas minska då invånarantalet och därmed även skatteunderlaget sjunker.

Räddningstjänstens organisation ska utökas med brandvärn.
För att stärka räddningstjänsternas förmåga att agera vid höjd beredskap ska ett samarbete med MCF och räddningstjänstorganisationerna påbörjas.

Arbetet med att ta fram förslag till effektiviseringar inom kollektivtrafiken fortsätter med fokus på den särskilda kollektivtrafiken.

För att nå målen i EU:s lagstiftning för att minska energianvändningen och växthusgasutsläppen från fastigheter. (s.k. EPBD) till 2050 krävs en strategisk och systematisk omställning. Fokus ligger på att fasa ut fossila bränslen, radikalt minska energianvändningen och integrera förnybar energi i hela fastighetsbeståndet. Projekt inom verksamheten startas upp för att kartlägga byggnaders energiprestanda och utifrån det göra handlingsplaner.

Från halvårsskiftet ställs lagkrav på att offentliga byggnader, över 250 kvm, ska inneha aktuell energideklaration. Vidare ska energirenoveringsplaner upprättas av fastighetsägare, via en oberoende expert. Deklaration och plan ska registreras hos Boverket.

Den genomlysning som gjorts av måltidsverksamheten har genererat en färdplan som ska prioriteras under hösten. Ett samarbete ska etableras med beställande verksamheter i syfte att ta fram en gemensam strategi utifrån demografisk utveckling, kvalitet, lunchtidsplanering, kombinationstjänster med mera.

Parkenheten fortsätter effektiviseras med hjälp av rätt maskiner och god resursplanering med fokus på olika högsäsonger både i det mer operativa arbetet som det strategiska.

Kommunen fortsätter att följa Trafikverkets arbete med väg 56 Sala–Heby, där åtgärder omfattar ombyggnad till 2+1-väg, cirkulationsplats samt gång- och cykelväg. Förberedande arbeten påbörjas under hösten 2026 och de större arbetena planeras att starta 2027.

Under hösten påbörjas renoveringen av två broar längs Sörskogsleden.

Samhällsbyggnadskontoret arbetar vidare med handlingsplan för förorenade områden och implementering av Sala-specifika Riktvärden.

Inom omsorgen om äldre påbörjas under hösten, i samverkan med andra delar av kommunen, ett arbete med att ta fram en plan för förebyggande insatser för äldre i kommunen.

Planering för breddinförande av volontärverksamhet pågår med det särskilda boendet på Johannesbergsgatan 2 som nästa verksamhet.

Kompetensutvecklingsprogrammet Yrkesresan införs inom äldreomsorgen och genom Äldreomsorgslyftet möjliggörs utbildning till både stödpedagog och specialistundersköterska under hösten.

Ett barn- och ungdomsboende LSS startas upp med placering på en av verksamhetsområdets gruppbostäder och med personal som har anpassad kompetens.

Ett beredskapslager för krissituationer organiseras och iordningsställs för förbruknings- och sjukvårdsmaterial.

Arbetet med förberedelser inför kommande lagförändringar i samband med samsjuklighetsreformen fortsätter i samarbete med representanter från region och kommuner i länet.

Under hösten påbörjas arbete, inom individ- och familjeomsorgen, med att implementera verktyget 'Individbaserad systematisk uppföljning' (ISU) där givna insatser dokumenteras och följs upp.

Hur användandet av AI-stöd kan utvecklas vid dokumentation och journalföring, inom social- och arbetsmarknadsnämndens verksamheter, ska utredas.

SHE-koncernen fortsätter på den inslagna linjen med fokus på hög kostnadseffektivitet och finansiell stabilitet. Genomförda utvecklingsprojekt fortsätter att omsättas i effektivare processer, tydligare styrning och ett bättre resursutnyttjande i verksamheten.
Likviditeten ska fortsatt hållas i linje med den fastställda

finansstrategin samtidigt som koncernens finansiella ställning successivt stärks. Prioriterade investeringar inom framför allt elnät och fjärrvärme ska genomföras med balans mellan verksamhetens behov och koncernens finansiella kapacitet.

För Salabostäder AB bedöms den positiva resultatutvecklingen fortsätta, även om det fortfarande finns en viss osäkerhet kring vakansutvecklingens påverkan på verksamheten.
Under hösten kommer flera större projekt att aktiveras. Inom Stamparen 6 aktiveras ROT-projektet för Dammgatan 2. Inom Salabostäders bestånd aktiveras även ROT-projektet för Dolomiten 2 samt flera omfattande utemiljöprojekt. Detta kommer att medföra ökade avskrivningar samtidigt som underhållskostnaderna påverkas.
Projekteringen av den första etappen av ROT-projektet Fältspaten färdigställs under hösten, medan arbetet med den andra etappen fortsätter en bit in på nästa år.
Fastigheten Smeden 18, där bolagets tidigare kontor är beläget, har varit utbjuden till försäljning under våren. Ett köpeavtal förväntas tecknas under september och tillträde planeras till den 1 november. Därutöver planeras försäljning av ytterligare två mindre fastigheter som tidigare använts som personalutrymmen. Den ena fastigheten kommer att annonseras ut under hösten, medan den andra kräver en ändring av gällande detaljplan innan en försäljning kan genomföras, vilket innebär en längre process.

Sala Silvergruva AB har framåt fortsatt fokus på ekonomisk stabilitet och ökade egna intäkter, utveckling av besöksupplevelsen samt att föra hissprojektet vidare mot en genomförbar och långsiktigt finansierad lösning. Bolaget kommer även löpande pröva verksamhetens arbetssätt och organisation utifrån kvalitet, effektivitet och ekonomisk hållbarhet.

Väsentliga personalförhållanden

ANTAL MEDARBETARE

Sala kommun är organiserad under en förvaltning, kommunstyrelsens förvaltning. I förvaltningen finns åtta kontor (Kommunledningskontor, Kultur- och fritidskontor, Räddningstjänsten Sala-Heby, Samhällsbyggnadskontor, Tekniska kontoret, Skolkontor, Vård- och omsorgskontor samt Social- och arbetsmarknadskontor) I kommunkoncernen ingår även de tre bolagen, Salabostäder AB, Sala Heby Energi AB samt Sala Silvergruva AB.

Antal medarbetare per 31 augusti

	Koncernen		Kommunen	
	2025	2026	2025	2026
Tillsvidareanställda	2 167	2 151	2 048	2 035

De senaste åren har antalet medarbetare inom kommunkoncernen legat på en relativt stadig nivå med endast mindre variationer.

Fördelning mellan män och kvinnor, koncern (antal pers, ej årsarbetare) per 31 augusti

	Kommun	SaboAB	SHEAB	SSAB	Totalt
Kvinnor	1 464	14	15	8	1 501
Män	455	23	50	6	534
Summa	**1 919**	**37**	**65**	**14**	**2 035**

Antal anställda medarbetare i den kommunala koncernen per den 31 augusti 2026 var 2 035 st, av dessa är 74 % kvinnor och 26 % män.

Sala kommun har stora kvinnodominerade arbetsplatser, främst inom vård och omsorg samt Skolkontoret. Inom de kommunala bolagen har Sala Silvergruva AB 57 % kvinnor och i Salabostäder AB samt Sala-Heby Energi AB finns övervägande män, Salabostäder AB har 38 % kvinnor och Sala-Heby Energi AB 23 % kvinnor.

Antal medarbetare, kommun per 31 augusti

	2022	2023	2024	2025	2026
Tillsvidareanställda	2 146	2 169	2 118	2 048	2 035

Antal medarbetare har legat på en stabil nivå de senaste åren. Delåret 2026 visar en minskning med 13 medarbetare, vilket i princip inte är någon förändring att dra några slutsatser ifrån.

Fördelning mellan män och kvinnor, kommun (antal visstidsanställda) 2026-07-31

	Skolkontor	Vård och omsorg	Övriga[3]	Summa
Kvinnor	572	614	278	1 464
Män	148	126	181	455
Summa	**720**	**740**	**459**	**1 919**

De två största verksamheterna är vård och omsorg samt skolkontoret. Traditionellt är kommunsektorn kvinnodominerad. Sala kommun utgör inget undantag med 76 % kvinnor och 24 % män i augusti 2026. För Skolkontoret visar siffran i augusti på 79 % kvinnor och för vård och omsorg 83 %, kvinnor.

Andel heltidsanställda, kommun delåret 2026 (2025)

	Skolkontor	Vård och omsorg	Övriga
Kvinnor	99 % (98 %)	99 % (99 %)	97 % (97 %)
Män	99 % (99 %)	100 % (100 %)	96 % (95 %)

I Sala kommun är rätten till heltidstjänst norm, med deltid som en möjlighet. Det innebär att i princip samtliga medarbetare har en heltidstjänst i botten. Kulturskolan och modersmålslärarna är undantagna rätten till heltid utifrån verksamheternas art.

ÅLDER

Antal tillsvidareanställda medarbetare i kommunen som kan ta ut allmän pension (64 år) samt uppnår riktålder

Ålder under 2026	**60 år**	**61 år**	**62 år**	**63 år**	**64 år**
Året man fyller 65 år	2031	2030	2029	2028	2027
Antal totalt	62	55	58	56	49
Ålder under 2026	**65 år**	**66 år**	**67 år**	**68 år**	**69 år**
Året man fyller 65 år	2026	2025	2024	2023	2022
Antal totalt	35	23	12	4	3

Andelen medarbetare som uppnår pensionsålder ökar. Den som så önskar kan börja ta ut allmän pension från 64 års ålder.

Från år 2026 kommer riktålder att införas, vilket innebär att om vi (i genomsnitt) lever längre framöver, kommer den ålder för när det är möjligt att ta ut allmänpension (även garantipension) att följa medellivslängdens utveckling.

Årskullarna 1958–1959 har riktålder 66 år.

Årskullarna 1960–1964 har riktålder 67 år.

Årskullarna 1965–1966 har riktålder 67 år.

Genomsnittsålder bland Sala kommuns medarbetare i augusti 2026 är 46,6 år (2025 46,4 år).

HÄLSA OCH ARBETSMILJÖ

Friskvård

Sala kommun uppmuntrar hälsofrämjande aktiviteter för personal genom att erbjuda ett friskvårdsbidrag, till ett värde av 2 000 kr, att användas som betalning för hälsofrämjande friskvård. Nyttjandegraden per den 31 augusti var 48 % för år 2026, vilket var 2 procentenheter högre än vid delåret 2025.

SJUKFRÅNVARO

Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid, kommun vid respektive delår

Sjukfrånvaro delår i %	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Sjukfrånvaro totalt	7,7	7,6	7,5	7,8	6,6
Sjukfrånvaro, > 60 dgr i % av totalt antal	32,5	40,7	44,6	46,3	43,0
Sjukfrånvaro, kvinnor	8,7	8,3	8,4	8,7	7,4
Sjukfrånvaro, män	4,9	5,3	4,9	5,1	4,2
Sjukfrånvaro, 18–29 år och yngre	8,2	8,4	6,6	7,6	6,4
Sjukfrånvaro, 30–49 år	7,8	7,2	6,7	7,4	6,0
Sjukfrånvaro, 50 år och äldre	8,2	7,8	8,5	8,2	7,4

Sjukfrånvaron inom Sala kommun för delåret 2026 visar på totalt 6,6 % av totalt arbetad tid, vilket är 1,2 procentenheter lägre utfall i förhållande till delåret 2025. Sjuktalen har sjunkit både bland kvinnor och män samt i de olika åldersgrupperna. Analyser kring sjuktalen sker i respektive verksamhet i enlighet med arbetsgivarens rutin.

[3]Kommunledningskontoret, Tekniska kontoret, Samhällsbyggnadskontoret, Räddningstjänsten, Kultur- och fritidskontoret samt Social- och arbetsmarknadskontoret

Målet för sjukfrånvaron i Sala kommun är 8,34 % för 2026 på helår, vilket är ett genomsnitt av de sista fem årens sjukfrånvaro.

Sjukfrånvaro av sammanlagd ordinarie arbetstid

Sjukfrånvaro i %	Koncernen		Kommunen	
	202508	202608	202508	202608
Sjukfrånvaro totalt	7,5	6,4	7,8	6,6
Sjukfrånvaro, > 60 dgr i % av totalt antal	47,0	43,7	46,3	43,0
Sjukfrånvaro, kvinnor	8,6	7,3	8,7	7,4
Sjukfrånvaro, män	4,7	4,1	5,1	4,2
Sjukfrånvaro, 29 år och yngre	7,4	6,2	7,6	6,4
Sjukfrånvaro, 30–49 år	7,1	5,7	7,4	6,0
Sjukfrånvaro, 50 år och äldre	8,1	7,4	8,2	7,4

Sjukfrånvaro av sammanlagd ordinarie arbetstid, kommunala bolagen vid respektive delår

Sjukfrånvaro i %	SaboAB		SHEAB		SSAB	
	2025	2026	2025	2026	2025	2026
Sjukfrånvaro totalt	5,0	5,0	3,0	1,5	7,5	2,6
Sjukfrånvaro, > 60 dgr i % av totalt antal	51,1	72,7	100	67	66,8	0,0
Sjukfrånvaro, kvinnor	6,3	1,4	4,9	2,0	5,6	5,3
Sjukfrånvaro, män	4,1	9,1	2,5	1,3	0,4	0,9
Sjukfrånvaro, 29 år och yngre	7,5	2,0	0,0	0,0	0,0	6,4
Sjukfrånvaro, 30–49 år	1,2	1,6	1,2	0,4	21,1	1,9
Sjukfrånvaro, 50 år och äldre	8,5	12,1	4,4	2,7	10,9	3,0

Sjukfrånvaron inom den kommunala koncernen för delåret 2026 visar en sjukfrånvaro på totalt 6,4 %, av den sammanlagda ordinarie arbetstiden.

Sjukfrånvaro av sammanlagd ordinarie arbetstid

Totalt i %	Delår 2025	Delår 2026
Vård och omsorg	10,3	9,7
Skolkontor	6,0	5,1
Tekniska kontoret	6,3	6,4
Salabostäder AB	5,0	5,5
Samhällsbyggnadskontor	8,1	6,6
Sala Heby Energi AB	3,0	1,5
Sala Silvergruva AB	7,5	2,6
Räddningstjänst	1,3	0,9
Kommunledningskontor	5,7	4,0
Kultur- och fritidskontor	3,2	2,2

LÖNER 2026

Löneöversyn har genomförts med berörda arbetstagarorganisationer i enlighet med gällande huvudöverenskommelser (HÖK). Översynen för samtliga förbund var avklarad och nya löner utbetalades innan sommaren 2026. Utfallet för Sala kommun 2026 blev 3,17 %.

MEDARBETARSAMTAL OCH LÖNESAMTAL

Medarbetarsamtal och lönesamtal genomförs årligen med samtliga medarbetare inom kommunen. Som stöd för genomförande finns föreläsning via webb för chefer samt en partsgemensamt framtagen mall, inklusive medarbetarplan, tillgänglig på kommunens intranät. Avstämning görs, med de fackliga organisationerna i samband med avslut av löneöversynsprocessen, för att följa upp att samtalen genomförts samt för att fånga upp eventuella förbättringsförslag.

INTERNA UTBILDNINGAR

En arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under perioden, omfattningen var tre heldagar. Under hösten 2026 kommer utbildningen att erbjudas ytterligare en gång, även denna gång tre heldagar.

Två utbildningskampanjer, webb utbildningar, har erbjudits under perioden, "Bli en modig chef" samt "Tillitsbaserat ledarskap"

Alla kommunens chefer ska genomgå ledarskapsutbildningen Utvecklande ledarskap (UL) som är framtagen av försvarshögskolan och bygger på svensk och internationell forskning. En grupp gick utbildningen under våren 2026. Satsningen inleddes 2023 och i princip samtliga chefer har nu genomgått utbildningen. Utbildning för nya chefer planeras framåt.

HR har hållit i en tematräff för chefer under våren ”Digital referenstagning”.

Ett ledarforum på temat ”återkoppling” har genomförts under våren.

Övrig kompetensutveckling planeras och hanteras behovsanpassat inom respektive verksamhet.

EKONOMISKA SAMMANSTÄLLNINGAR

Resultaträkning

Mnkr	Not	Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget 2026	Prognos 2026
Verksamhetens intäkter	3	418,6	265,7	253,3	350,6	376,0
Verksamhetens kostnader	4, 32	-2 012,2	-1 307,1	-1 314,0	-2 021,7	-2 040,8
Jämförelsestörande poster	5	-2,0	-1,4	5,3		5,3
Avskrivningar	6	-114,6	-75,7	-78,5	-98,1	-108,3
Verksamhetens nettokostnader		**-1 710,3**	**-1 118,5**	**-1 133,9**	**-1 769,2**	**-1 767,6**
Skatteintäkter	7	1 232,1	822,3	841,6	1 283,3	1 262,7
Generella statsbidrag och utjämning	8	535,5	353,6	374,7	562,6	562,1
Verksamhetens resultat		**57,3**	**57,4**	**82,5**	**76,7**	**57,2**
Finansiella intäkter	9	13,3	8,3	8,7	7,3	11,1
Finansiella kostnader	10	-41,6	-27,8	-28,6	-44,5	-43,4
Resultat efter finansiella poster		**29,0**	**37,9**	**62,6**	**39,5**	**24,9**
Årets resultat		**29,0**	**37,9**	**62,6**	**39,5**	**24,9**

Kassaflödesanalys

Mnkr	Not	Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget inkl TA 2026	Prognos 2026
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN						
Årets resultat		29,0	37,9	62,6	39,5	24,9
Justering för ej likviditetspåverkade poster	11	108,0	77,7	81,7	99,5	109,1
Övriga likviditetspåverkande poster	12	0,5	0,5	-74,9		-74,9
Poster som redovisas i annan sektion	13	-1,6	-0,3	-9,8		-9,8
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		136,0	**115,8**	**59,7**	**139,0**	**49,3**
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		-22,4	-31,2	9,3		
Ökning/minskning kortfristiga skulder		-6,5	-26,2	-9,2		
Ökning/minskning förråd, lager och exploateringsmark		-0,7	0,0	-0,5		
Kassaflöde från den löpande verksamheten		106,3	**58,4**	**59,3**	**139,0**	**49,3**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN						
Investering i immateriella tillgångar		0,0	0,0	0,0		0,0
Investering i materiella tillgångar		-136,0	-96,1	-36,0	-90,0	-75,2
Försäljning av materiella tillgångar		2,9	0,4	19,2		18,3
Förvärv av i finansiella tillgångar		-0,3	-0,2	0,0		0,0
Avyttring av finansiella tillgångar		0,0	0,0	0,0		0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	**14**	**-133,4**	**-95,9**	**-16,9**	**-90,0**	**-57,0**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Nyupptagna lån		150,0	75,0	0,0		0,0
Amortering av långfristiga skulder		-6,9	-3,7	-13,2	-16,4	-16,4
Amortering av skulder för finansiell leasing		-19,7	-13,0	-12,9		-12,9
Ökning av långfristiga fordringar		-0,8	-0,5	-1,0		-1,0
Erhållna offentliga investeringsbidrag		5,6	0,0	4,0		4,0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		128,3	**57,8**	**-23,0**	**-16,4**	**-26,2**
UTBETALNNG AV BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR						
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur		0,0	0,0	0,0	-6,4	-6,4
Kassaflöde från bidrag till statlig infrastruktur		0,0	**0,0**	**0,0**	**-6,4**	**-6,4**
Årets kassaflöde		101,2	**20,3**	**19,4**	**26,3**	**-40,3**
Likvida medel vid årets början		17,4	**17,4**	**118,6**	**65,7**	**118,6**
Likvida medel vid årets slut		118,6	**37,7**	**138,0**	**92,1**	**78,4**

Balansräkning

Mnkr	Not	Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Immateriella anläggningstillgångar	15	0,3	0,4	0,2
Materiella anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	16	2 159,3	2 154,2	2 108,5
Maskiner och inventarier	17	104,6	106,5	98,5
Finansiella anläggningstillgångar	18	47,9	47,4	48,9
Summa anläggningstillgångar		**2 312,0**	**2 308,5**	**2 256,1**
Bidrag till statlig infrastruktur	19	**28,9**	**29,5**	**27,6**
Omsättningstillgångar				
Förråd, lager, exploateringsfastigheter	20	13,4	12,6	13,8
Kortfristiga fordringar	21	176,2	185,0	166,8
Kortfristiga placeringar	22	0,0	0,0	75,2
Kassa och bank	23	118,6	37,7	138,0
Summa omsättningstillgångar		**308,1**	**235,3**	**393,9**
SUMMA TILLGÅNGAR		**2 649,0**	**2 573,3**	**2 677,6**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Ingående eget kapital	24	**732,3**	**732,3**	**761,2**
Direktbokning mot eget kapital		0,0	0,0	0,0
Årets resultat		29,0	37,9	62,6
Summa eget kapital		**761,2**	**770,2**	**823,9**
Avsättningar				
Pensioner och andra förpliktelser	25	41,4	44,1	41,1
Övriga avsättningar	26	13,9	19,8	13,9
Summa avsättningar		**55,3**	**63,9**	**55,0**
Skulder				
Långfristiga skulder	27, 31	1 519,8	1 446,3	1 495,3
Kortfristiga skulder	28	312,7	293,0	303,4
Summa skulder		**1 832,5**	**1 739,2**	**1 798,7**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**2 649,0**	**2 573,3**	**2 677,6**

Mnkr	Not	Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
Ansvarsförbindelser				
Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna	29	450,1	460,7	436,8
Övriga ansvarsförbindelser	30	1 197,3	1 180,2	1 258,9

Kommunen har pensionsutfästelser åt Sala-Heby Energi AB och Västmanlands Avfalls AB.

Sala kommun har i april 2009 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 298 kommuner och regioner som per 2026-06-30 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser.
Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest Ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av i Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest Ekonomisk förening.
Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Sala kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2026-06-30 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 680 475,1 mnkr och totala tillgångar till 694 695,3 mnkr. Sala kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 2 075,3 mnkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 2118,2 mnkr.

Sala kommun har ett skogsinnehav på 4 088 ha med ett grovt beräknat marknadsvärde på ca 606,7 mnkr som till betydande del ligger utanför balansräkningen.

Ansvarsförbindelse – Regresskrav efter översvämningen 2023
Efter översvämningen 2023 har regresskrav riktats mot kommunen. Endast ett fåtal krav har reglerats och förhandlingar pågår fortsatt. Osäkerhet råder kring den totala ekonomiska konsekvensen och därför har ingen avsättning redovisats.

DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING

Driftredovisning, mnkr	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget 2026	Prognos 2026	Budgetavvikelse
Kommunstyrelsen	**182,5**	**[4]182,1**	**[5]264,9**	**270,8**	**-6,0**
Intäkter	-325,6	-322,1	-473,3	-472,9	-0,4
Kostnader	508,1	504,2	738,2	743,7	-5,5
Revisionen	**0,5**	**0,7**	**1,4**	**1,4**	**0,0**
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kostnader	0,5	0,7	1,4	1,4	0,0
Överförmyndaren	**1,4**	**1,4**	**3,3**	**2,9**	**0,5**
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kostnader	1,4	1,4	3,3	2,9	0,5
Bygg- och miljönämnden	**0,0**	**8,5**	**15,8**	**16,0**	**-0,2**
Intäkter	0,0	-4,6	-7,5	-6,4	-1,1
Kostnader	0,0	13,1	23,3	22,4	0,9
Kultur- och fritidsnämnden	**43,4**	**44,4**	**70,5**	**70,7**	**-0,2**
Intäkter	-5,9	-5,8	-4,9	-7,0	2,1
Kostnader	49,4	50,3	75,4	77,7	-2,3
Skolnämnden	**414,8**	**[4]434,4**	**684,8**	**683,7**	**1,1**
Intäkter	-433,6	-455,9	-678,8	-695,6	16,8
Kostnader	848,4	890,3	1 363,6	1 379,2	-15,6
Äldre- och omsorgsnämnden	**348,7**	**353,4**	**552,6**	**545,5**	**7,1**
Intäkter	-44,7	-43,7	-61,3	-66,1	4,8
Kostnader	393,3	397,1	613,9	611,7	2,3
Social- och arbetsmarknadsnämnden	**127,5**	**129,4**	**184,5**	**193,2**	**-8,7**
Intäkter	-17,8	-15,4	-25,6	-30,0	4,4
Kostnader	145,3	144,9	210,1	223,1	-13,1
Finansförvaltningen	**-0,4**	**-20,4**	**[5]-8,5**	**-16,5**	**7,9**
Intäkter	-5,7	-8,6	-1,2	-9,8	8,6
Kostnader	5,3	-11,8	-7,3	-6,7	-0,7
Avgår interna poster					
Intäkter	567,0	593,0	902,0	902,0	
Kostnader	-567,0	-593,0	-902,0	-902,0	
Summa intäkter	**-266,3**	**-263,2**	**-350,6**	**-385,7**	**35,1**
Summa kostnader	**1 384,7**	**1 397,1**	**2 119,7**	**2 153,3**	**-33,6**
Verksamhetens nettokostnader	**1 118,4**	**1 133,9**	**1 769,2**	**1 767,6**	**1,5**

[4] Inklusive finansiella poster avseende ränta VA-verksamhet och insatsutdelning Lantmännen
[5] Inklusive ombudgetering av kommunstyrelsens förfogande

Kommentarer på avvikelser mellan utfall och prognos driftredovisning

Periodens resultat vid delåret omräknat till helår avviker från årsprognosen med totalt -52,8 mnkr. Avvikelsen mellan periodens resultat och årsprognosen beror till stora delar del på:

Kommunstyrelsen, +2,3 mnkr.
Kommunledningskontoret, -1,5 mnkr.
Periodens resultat, omräknat till helår, visar en positiv avvikelse jämfört med årsprognosen. Anledningen att en stor del av det prognostiserade överskottet redan hunnit upparbetats vid delårsbokslutet är att de ökade intäkterna kommit redan i början på året.

Samhällsbyggnadskontoret, -1,1 mnkr.
Periodens resultat bedöms inte avvika till en större del i jämförelse med årsprognosen gällande drift. Det finns en viss osäkerhet kopplat till eventuella behov av akuta åtgärder enligt ovan där det saknas medel avsatta i budget idag.

Tekniska kontoret, +4,4 mnkr.
Skillnaden i resultatet avseende periodens utfall uppräknat på helårsprognos förklaras till stor del av högre kostnader än budgeterat avseende vinterväghållning och samhälsfinansierade resor.

Räddningstjänsten, +0,5 mnkr.
Inga större avvikelser.

Bygg- och miljönämnden, -3,3 mnkr.
Skillnaden mellan periodens resultat och årsprognosen förklaras främst av att större kostnader inom bostadsanpassningsbidrag väntas uppstå under årets sista kvartal. Därutöver har en betydande del av årets externa årliga avgifter redan fakturerats, samtidigt som debiteringsgraden fortsatt är lägre än budgeterat. Detta medför att helårsprognosen bedöms blir sämre än periodresultatet.

Kultur- och fritidsnämnden, -4,0 mnkr.
Periodens resultat, omräknat till helår, visar en positiv avvikelse jämfört med årsprognosen. Detta beror bland annat på semesterlöneskulden som är uppbokad vid delåret samt fakturerade intäkter som avser hela året.

Skolnämnden, -32,2 mnkr.
Per sista augusti redovisar Skolnämnden ett överskott mot budget om 24,9 mnkr medan helårsprognosen visar ett överskott mot budget om 1,1 mnkr. Skillnaden mellan periodutfallet och helårsprognosen förklaras främst av personalkostnaderna. Det starka utfallet per augusti påverkas positivt av förändringen av semesterlöneskulden, som ger en effekt om 22,9 mnkr. Exklusive denna effekt bedöms personalkostnaderna i all väsentlighet följa den kostnadsutveckling som periodutfallet visar, vilket innebär att det redovisade överskottet per augusti inte bedöms bestå under resten av året. Externa intäkter bedöms bli högre på helår än vad periodutfallet indikerar. Detta beror på att samtliga statsbidrag ännu inte har intäktsförts per augusti utan kommer att redovisas successivt under årets återstående månader.

Interna kostnader redovisar ett överskott mot budget per augusti, främst eftersom måltidskostnaderna är lägre under årets första månader och inte fördelas jämnt över året. Avvikelsen bedöms därför minska under hösten. På helår prognostiseras måltidskostnaderna bli cirka 0,5 mnkr lägre än budget. Kostnaderna för lokalhyror och städ prognostiseras däremot överstiga budget med 6,3 mnkr. Detta förklaras dels av ökade kostnader i samband med att nya Åkraskolan och förskolan tagits i bruk, dels av att Skolkontorets kostnadsansvar för Ekdalen inte var känt vid tidpunkten för budgetarbetet.

Äldre- och omsorgsnämnden, -15,5 mnkr.
Vid omvandling av periodens resultat till helår framkommer en positiv avvikelse på personalkostnader mot årsprognos. Avvikelsen avser förändringen av semesterlöneskulden som nämnts ovan. Vid omvandling av periodens resultat till helår, med förändringen av semesterlöneskuld borträknad, framkommer dock ingen nämnvärd avvikelse.

Vid omvandling av periodens resultat till helår för övriga kostnader framkommer en avvikelse på +6,3 mnkr. Denna beror till största del på att viteskostnaden som tidigare nämnts och som inte uppkom förväntades inkomma under första delen av året vilket sänker periodresultatet.

Social- och arbetsmarknadsnämnden, +1,0 mnkr.
Om periodens resultat för externa intäkter räknas om till helår så uppstår en avvikelse. Det beror på att det förväntas uppkomma mer kostnader kopplade till statsbidrag och därmed mer intäkter, mot hösten och slutet av året.

Personalkostnaderna förväntas bli högre under hösten och mot slutet av året. Även förändringar i semesterlöneskulden påverkar kostnadsutfallet. Detta medför en avvikelse mellan periodens resultat och årsprognosen.

Om periodens resultat för övriga kostnader jämförs med årsprognosen så uppstår en avvikelse, det beror på att kostnader som till exempel tillfälligt inhyrd personal förväntas öka under hösten.

Semester-, ferie- och uppehållslöneskuld samt okompenserad övertid påverkar utfall och prognos då de endast bokförs till delår- och årsbokslutet.

Investeringsredovisning, mnkr	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget inkl TA 2026	varav TA 2026	Prognos 2026	Budgetavvikelse
Kommunstyrelsen	**80,0**	**9,7**	**78,0**	**10,9**	**45,4**	**32,5**
Inkomster	-0,4	-22,3	0,0	0,0	-22,3	22,3
Utgifter	80,4	31,9	78,0	10,9	67,7	10,2
Kultur- och fritidsnämnden	**2,9**	**0,0**	**0,5**	**0,0**	**0,5**	**0,0**
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgifter	2,9	0,0	0,5	0,0	0,5	0,0
Skolnämnden	**13,1**	**3,2**	**6,9**	**3,5**	**6,9**	**0,0**
Inkomster	0,0	-0,9	0,0	0,0	-0,9	0,9
Utgifter	13,1	4,1	6,9	3,5	7,8	-0,9
Äldre- och omsorgsnämnden	**0,0**	**0,0**	**4,6**	**4,6**	**0,1**	**4,5**
Inkomster	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgifter	0,0	0,0	4,6	4,6	0,1	4,5
Summa	**95,9**	**12,9**	**90,0**	**19,0**	**52,9**	**37,1**

I budget 2026 budgeterades för en investeringsvolym på 71,0 mnkr. I samband med behandlingen av bokslut 2025 överfördes investeringsanslag på 19,0 mnkr. Totalt uppgår därefter investeringsbudgeten till 90,0 mnkr.

Drift- och investeringsredovisningens uppbyggnad

Fullmäktige anvisar i budgeten resurser till kommunstyrelsen och nämnderna för drift och investeringar. Sala kommun arbetar med en budgetmodell som fastställer budget för kommande år samt plan för ytterligare tre år. När fullmäktige tagit budgetbeslutet upprättar kommunstyrelsen och nämnderna sin detaljbudget inför det kommande året.

Driftbudget

Fullmäktige tilldelar kommunstyrelsen och nämnderna nettoanslag som binds på styrelse/nämndsnivå. Kommunstyrelse och nämnder tar sedan beslut om fördelning mellan verksamhetsområden. Omdisponering av nettoanslag under året kan beslutas av fullmäktige och omdisponering mellan verksamheter kan beslutas av kommunstyrelse eller nämnd.

Nämndernas detaljbudgetar görs brutto uppdelat på intäkter och kostnader.

Kommunstyrelsen och nämndernas budgetavvikelser överförs inte regelmässigt mellan år. Nämnderna har i samband med bokslutet möjlighet att begära överföring av budgetavvikelse till nästkommande år men fullmäktige tar beslutet om så ska ske.

I fullmäktiges budgetbeslut avsätts en summa till kommunstyrelsens förfogande. Enligt antagen riktlinje är förfogandet i första hand till för att täcka koncerninterna oförutsedda enstaka händelser. Maximalt 10 % av förfogandet kan delas ut till externa parter.

Investeringsbudget

Fullmäktige tilldelar kommunstyrelsen och nämnderna anslag som binds på styrelse/nämndsnivå.

Investeringarna har en planeringshorisont på tio år, fullmäktigebeslutet innebär dels ett anvisningsbeslut om medel till en investering för budgetåret dels ett beslut om investeringsramar för planperioden som är tre år och dels ett inriktningsbeslut för de därpå följande sex åren. Kommunstyrelse och nämnder har i samband med bokslutet möjlighet att begära överföring av investeringsmedel för pågående projekt samt projekt som inte hunnit påbörjats.

Bolagen

Den löpande verksamheten i kommunens bolag finansieras med deras egna försäljningsintäkter och när så är nödvändigt med koncernbidrag.

Bolagens investeringar beslutas av bolagets styrelse och finansieras med egna medel och/eller lån. När kommunal borgen krävs är det fullmäktige som beslutar om borgensåtagande.

Beskrivning av drift- och investeringsredovisningens samband med årsredovisningens övriga delar

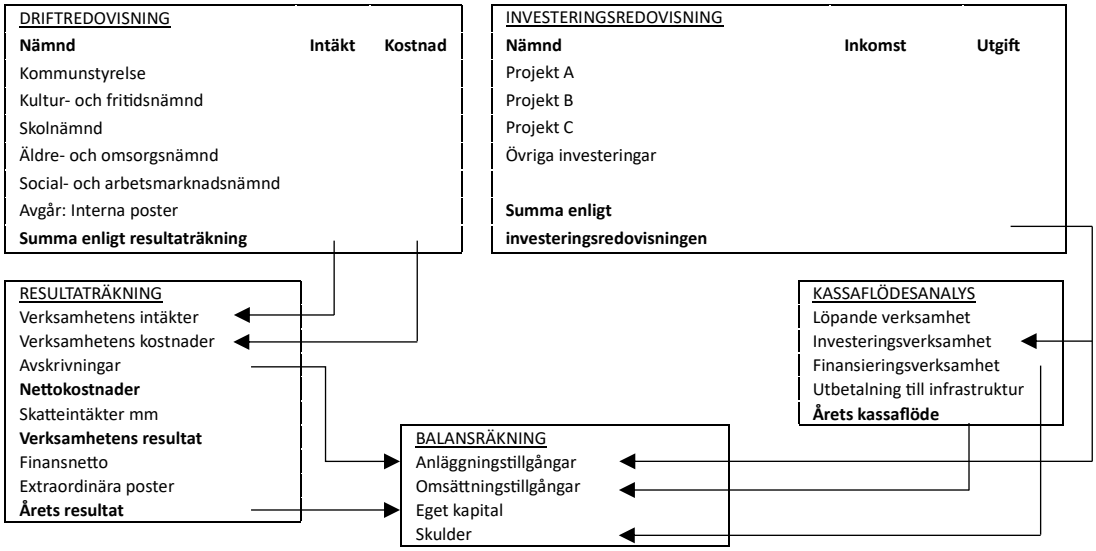

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Redovisningen har upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och god redovisningssed och enligt gällande rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt anvisningar från Sveriges kommuner och regioner (SKR). Samma redovisningsprinciper och beräkningsmetoder har använts i delårsrapporten som i den senaste årsredovisningen.

Kommunfullmäktige har under 2018, KF § 122, fattat beslut om att frångå huvudregeln i RKR:s information om redovisning av rivnings- och saneringsutgifter och aktivera dessa utgifter som markanläggning i stället för att de kostnadsförs direkt.

Säsongsvariationer eller cykliska effekter som påverkar verksamheten
I kommunens budget är intäkter respektive kostnader till stor del rakt fördelade över årets 12 månader varför avvikelser förekommer under verksamhetsåret mot faktiskt utfall då intäkter och kostnader kan variera mellan olika perioder under året på grund av säsongsvariationer i kommunens olika verksamheter.

Anläggningstillgångar
Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst tre (3) år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde som har satts till ett (1) prisbasbelopp enligt kommunens riktlinjer. Det gäller som gemensam gräns för materiella tillgångar och därmed också för finansiella leasingavtal.

Investeringar med en ekonomisk livslängd på max tre (3) år och inventarier av mindre värde, max ett (1) prisbasbelopp, kostnadsförs direkt.

Kommunen tillämpar så kallad rak nominell metod där avskrivning sker på tillgångarnas anskaffningsvärde. Avskrivning påbörjas månaden efter att investeringen tagits i bruk.

Från och med 2015 tillämpas komponentavskrivning på objekt där komponenter tydligt kan urskiljas. Objekt med ett bokfört värde överstigande 25 mnkr vid bokslut 2013 har uppdelats i komponenter utifrån en schablon. Grundinvesteringarna har sedan procentuellt fördelats ut på respektive komponent och framtida avskrivningar anpassas till komponentens avskrivningstid. Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen för; byggnader och tekniska anläggningar: 10, 15, 20, 25, 30, 33, 50 och 100 år, och för maskiner och inventarier; 5, 7, 10, 15, 20 och 25 år. Systematisk omprövning sker årligen i samband med bokslutsarbetet för samtliga anläggningstillgångar med en nyttjandeperiod på 10 år eller mer.

Pågående projekt samt markreserv avskrivs inte alls.

Omsättningstillgångar
Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar är upptagna till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Avgränsade exploateringsområden klara för försäljning redovisas som omsättningstillgång. Enstaka tomter utanför avgränsat exploateringsområde redovisas som materiella anläggningstillgångar då de har ett ringa värde.

Lager med väsentligt värde, värderas till värkligt värde och lager med ringa värde kostnadsförs direkt.

Hyra och leasing
Leasingavtal där de ekonomiska fördelarna och riskerna som förknippas med ägandet av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren ska klassificeras som finansiell leasing. Finansiell leasing ska tas upp som tillgång i leasetagarens balansräkning. Ett finansiellt leasingavtal medför avskrivningar och räntekostnader som ska redovisas i resultaträkningen. Tillgången ska skrivas av enligt samma princip som gäller för andra tillgångar av samma slag. Leasingavtal som inte klassificeras som finansiellt är ett operationellt leasingavtal. Leasingavtal som uppfyller kriterierna för korttidsinventarier ska redovisas som operationella.

<u>Fast egendom</u>
Finansiell leasing redovisas på de externa förhyrningar som kommunen gör samt även på de verksamhetslokaler som hyrs från dotterbolaget Salabostäder AB i enlighet med RKR R5.

Resultaträkningen påverkas med ett betydligt lägre belopp netto än balansräkningen. Den redovisning som görs i resultaträkningen är att de kostnader för löpande hyror och leasingavgifter som betalats för identifierade finansiella leasingavtal

bokas bort från verksamhetens nettokostnader i resultaträkningen. Samtidigt redovisas en leasingtillgång och leasingskuld i balansräkningen. Årets avskrivningar på leasingtillgången bokförs som avskrivning på verksamheten och årets räntekostnad för leasingskulden bokförs i resultaträkningen som finansiell kostnad.

Lös egendom
De leasingavtal av lös egendom som finns i kommunen och som tecknats från och med 2019-01-01 redovisas i enlighet med RKR R5.

Samtliga leasingavtal för lös egendom tecknade före 2019-01-01 redovisas som operationella. Finansiella leasingavtal redovisas som anläggningstillgång och förpliktelsen att betala leasingavgiften redovisas som skuld i balansräkningen.

Skulder och avsättningar
Investeringsbidrag och anslutningsavgifter
Erhållna investeringsbidrag och anslutningsavgifter för VA bokförs som förutbetalda intäkter och redovisas bland långfristiga skulder i balansräkningen. Investeringsbidragen och anslutningsavgifterna för VA periodiseras ut som intäkter i resultaträkningen. Investeringsbidragen periodiseras över anläggningens nyttjandeperiod och anslutningsavgifterna för VA på 70 år.

Pensioner
Kommunen redovisar sina pensionsåtaganden enligt blandmodellen. D v s pensioner intjänade från och med 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen och pensionsförmåner som intjänats till och med 1997 redovisas som ansvarsförbindelse. Avsättning för pensioner värderas enligt RIPS i enlighet med RKR R10.

Pensionsförpliktelserna för förtroendevalda (PBF) har skuldförts.

Pensionsförpliktelser för förtroendevalda (OPF-KR25) har säkerställts i en kapitalförsäkring som redovisas som finansiell tillgång och pensionsskuld i balansräkningen. Kapitalförsäkringen värderas till verkligt värde. Värdeförändringen sedan föregående balansdag redovisas i resultaträkningen.

Den avgiftsbestämda pensionen (tjänstepensionsavtalet) redovisas som kortfristig skuld. KAP-KL betalas ut för individuell förvaltning i mars nästkommande år. AKAP-KR kvartal ett och två betalas ut i september och december för individuell förvaltning och kvartal tre och fyra betalas ut i mars och juni nästkommande år.

Samtliga pensioner redovisas inklusive särskild löneskatt 24,26 %.

Skatteintäkter och övriga intäkter
Skatteintäkterna redovisas det år den beskattningsbara inkomsten har intjänats av den skattskyldige. Periodisering görs utifrån SKR:s senaste prognos, cirkulär 26:27. Differens mellan slutlig taxering och redovisad skatteintäkt föregående år redovisas som justeringspost.

Personalkostnader
Intjänad semester-, ferie- och upphållslön samt okompenserad övertid har värderats till sitt verkliga värde inklusive personalomkostnadspålägg (40,24 %) och redovisas som kortfristig skuld i balansräkningen.

Arbetsgivaravgifter för augusti har periodiserats.

Lån och räntor
Kostnads- och intäktsräntor har periodiserats. Nästkommande års amorteringar är bokförda som kortfristig skuld.

Redovisningsprinciper i driftredovisningen
Poster som kalkylmässigt simuleras i driftredovisningen är:

Personalomkostnader i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt. Po-pålägget uppgår 2026 till 40,24 %.

Kapitalkostnader i form av avskrivningar och ränta på bundet kapital. Den internt beräknade räntan har 2025 satts till 2,50 %. Kapitalkostnaderna beräknas enligt rak nominell metod, dvs linjär avskrivning och ränta på bokfört restvärde. För information om avskrivningstider se redovisningsprinciper.

Gemensamma kostnader som fördelas mellan kommunens olika verksamheter genom interndebitering är:

- hyreskostnader för lokaler
- kostnader för fordon och bilar
- kost
- vissa IT-licenser

Gemensamma kostnader som fördelas med schabloner är:

- försäkringar

Gemensam central administration som ekonomi, personal och upphandling fördelas inte ut på de olika verksamheterna.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar

I noten redovisas väsentliga uppskattningar och bedömningar som ligger till grund för de finansiella rapporterna.

Avsättningar
Avsättningar för pensioner redovisas enligt KPA pensionsskuldsberäkning per 2026-08-13.

Gåvor
Gåvor värderas till verkligt värde. Om verkligt värde inte på ett tillförlitligt sätt kan fastställas så värderas de till gåvogivarens anskaffningsvärde eller produktionskostnad.

Exploatering
Se ovan under omsättningstillgångar i not 1.

Grunder för bedömning av vad som är jämförelsestörande poster
Jämförelsestörande poster är poster som normalt inte förekommer i verksamheten eller som sker vid enstaka tillfällen. Jämförelsestörande poster särredovisas på egen rad i resultaträkningen.

Grund för periodisering
Periodisering sker av intäkter respektive kostnader när beloppet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och det är sannolikt att transaktionen kommer ske.

Riktade statsbidrag som är uppbokade i balansräkningen avser medel som erhållits med särskilda villkor för användning. Om villkoren ännu inte är uppfyllda redovisas bidragen som en kortfristig skuld (förutbetalda intäkter) eftersom det finns en skyldighet att antingen uppfylla kraven eller återbetala medlen. De ligger kvar i balansräkningen tills villkoren uppfylls och intäkten kan resultatföras, alternativt tills det står klart att bidraget helt eller delvis måste återbetalas.

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget 2026	Prognos 2026
Not 3	Verksamhetens intäkter					
	Försäljningsintäkter	48,0	27,0	30,1		
	Taxor, avgifter och ersättningar	88,5	60,6	60,4		
	Hyror och arrenden	32,3	20,6	22,3		
	Bidrag från staten	140,1	86,0	71,1		
	Offentliga investeringsbidrag	1,6	1,0	1,3		
	EU-bidrag	3,0	2,2	2,8		
	Övriga bidrag	2,6	0,8	2,6		
	Försäljning av verksamhet och entreprenader	102,6	67,4	62,7		
		418,6	**265,7**	**253,3**	**350,6**	**376,0**
Not 4	Verksamhetens kostnader					
	Personalkostnader inkl sociala avgifter	-1 213,6	-777,4	-811,3		
	Pensionskostnader inkl särskild löneskatt	-126,9	-88,7	-79,8		
	Inköp anläggningstillgångar och underhålls-material	-10,8	-8,0	-6,1		
	Bränsle, energi, vatten	-45,9	-29,2	-29,8		
	Köp av huvudverksamhet	-199,1	-135,9	-122,4		
	Övriga tjänster	-181,6	-115,9	-120,7		
	Lokal- och markhyror	-47,4	-33,3	-26,4		
	Lämnade bidrag	-69,7	-46,3	-47,0		
	Övriga kostnader	-117,3	-72,5	-70,4		
		-2 012,2	**-1 307,1**	**-1 314,0**	**-2 021,7**	**-2 040,8**
Not 5	Jämförelsestörande poster					
	Översvämningskostnader	-2,4	-1,0	-0,8		-0,8
	Reavinster	1,6	0,3	9,8		9,8
	Utrangeringar	-1,3	-0,7	-3,7		-3,7
		-2,0	**-1,4**	**5,3**		**5,3**
Not 6	Avskrivningar					
	Immateriella tillgångar	-0,4	-0,3	-0,1		
	Mark, byggnader och tekniska anläggningar	-96,1	-63,7	-65,5		
	varav finansiell leasing	*-17,9*	*-11,7*	*-12,6*		
	Maskiner och inventarier	-18,0	-11,6	-12,9		

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget 2026	Prognos 2026
	varav finansiell leasing	*-3,3*	*-2,1*	*-1,4*		
		-114,6	**-75,7**	**-78,5**	**-98,1**	**-108,3**
Not 7	Skatteintäkter					
	Kommunalskatt, preliminär	1 239,5	826,3	853,4		1 280,0
	Skatteavräkning föregående år, justeringspost	-0,2	-0,8	-0,2		-0,2
	Skatteavräkning innevarande år, prognos	-7,3	-3,2	-11,4		-17,1
		1 232,1	**822,3**	**841,8**	**1 283,3**	**1 262,7**
Not 8	Generella statsbidrag och utjämning					
	Inkomstutjämningsbidrag/-avgift	375,0	250,0	259,2		384,0
	Kostnadsutjämning	25,3	16,8	22,2		38,0
	Regleringsbidrag/-avgift	60,4	40,3	42,2		63,3
	LSS utjämningsbidrag/-avgift	4,3	2,9	6,1		9,1
	Fastighetsavgift	65,1	43,5	44,5		66,7
	Bidrag skolor mot brott	0,1	0,0	0,0		
	Kompensation uteblivet elstöd	5,2	0,0	0,0		
	Statsbidrag medverkan vid val till riksdag, region och kommunfullmäktige	0,0	0,0	0,4		0,8
	Statsbidrag lagerhållning av sjukvårdsprodukter	0,0	0,0	0,1		0,2
		535,5	**353,6**	**374,7**	**562,6**	**562,1**
Not 9	Finansiella intäkter					
	Bankränta	1,2	0,7	1,2		
	Övriga ränteintäkter	0,2	0,0	0,7		1,4
	Ränteintäkter kundfordringar	0,2	0,2	0,2		
	Borgensavgifter	6,8	4,4	5,0	6,8	7,1
	Överskottsutdelning Kommuninvest	1,6	1,6	0,0		0,7
	Uttag överskottsfond KPA	0,8	0,0	0,0		
	Värdeförändring Trygg Politiker Pension	0,9	0,5	1,0		1,0
	Värdeförändring depåinnehav	0,0	0,0	0,2		0,0
	Övriga finansiella intäkter	1,8	0,9	0,5	0,5	0,8
		13,3	**8,3**	**8,7**	**7,3**	**11,1**

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831	Budget 2026	Prognos 2026
Not 10	Finansiella kostnader					
	Låneräntor	-32,1	-21,0	-22,7	-35,7	-34,3
	Finansiell kostnad pension	-1,2	-1,1	-0,4	-0,6	-0,5
	Räntor leasingskuld	-8,0	-5,4	-5,1	-8,2	-8,2
	Övriga finansiella kostnader	-0,2	-0,4	-0,4		-0,4
		-41,6	**-27,8**	**-28,6**	**-44,5**	**-43,4**
Not 11	**Justering för ej likviditetspåverkade poster**					
	Avskrivningar	114,6	75,7	78,4	101,2	108,3
	Utrangeringar	1,3	0,7	3,8		3,8
	Gjorda avsättningar	-2,2	0,5	-0,3	-2,8	-2,8
	Återförda avsättningar	-5,9	0,0	0,0		
	Upplösning av anläggnings- och anslutningsavgifter	-0,5	0,0	0,0		
	Upplösning av investeringsbidrag	-1,7	-1,0	-1,3		-1,3
	Upplösning av bidrag till infrastruktur	1,9	1,3	1,3	1,1	1,1
	Övriga ej likviditetspåverkande poster	0,6	0,5	-0,2		
		108,0	**77,7**	**81,7**	**99,5**	**109,1**
Not 12	Övriga likviditetspåverkande poster					
	Anläggnings- och anslutningsavgifter	0,5	0,5	0,2		0,2
	Kortfristiga placeringar	0,0	0,0	-75,0		-75,0
		0,5	**0,5**	**-74 9**		**-74,9**
Not 13	Poster som redovisas i annan sektion					
	Realisationsresultat vid försäljning av anläggnings-tillgångar	-1,6	-0,3	-9,8		-9,8
Not 14	Kassaflöde från investeringsverksamheten					
	Investeringsutgifter	-136,3	-96,3	-36,0		-76,1
	Investeringsinkomster	2,9	0,4	19,2		19,2
	varav fastighetsförsäljningar	*2,4*	*0,3*	*17,7*		*17,7*
	varav försäljning maskiner o bilar	*0,5*	*0,1*	*1,5*		*1,5*
		-133,4	**-95,9**	**-16,9**	**-90,0**	**-57,0**

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
Not 15	Immateriella anläggningstillgångar			
	Licenser	0,3	0,4	0,2
	Ack Investeringar	2,6	2,6	2,6
	Ack Avskrivningar	-2,0	-2,0	-2,4
	Ingående bokfört värde	**0,7**	**0,7**	**0,3**
	Nyanskaffning inkl pågående projekt	0,0	0,0	0,0
	Årets Avskrivningar	-0,4	-0,3	-0,1
	Utgående bokfört värde	**0,3**	**0,4**	**0,2**
Not 16	Mark, byggnader o tekniska anläggningar			
	Markreserv	60,1	61,2	61,2
	Verksamhetsfastigheter	1 682,6	1 684,7	1 631,9
	Fastigheter för affärsverksamhet	225,3	219,9	226,0
	Publika fastigheter	146,3	146,5	148,1
	Fastigheter för annan verksamhet	44,9	42,0	41,4
		2 159,3	**2 154,2**	**2 108,5**
	Ack. Investeringar	3 125,1	3 103,2	3 185,9
	Utrangeringar	53,9	53,9	58,9
	Ack. Avskrivningar	-1 018,6	-1 015,5	-1 085,6
	Nedskrivningar	0,0	-0,7	-3,8
	Ingående bokfört värde	**2 160,3**	**2 140,9**	**2 155,5**
	Nyanskaffning inkl pågående projekt	112,8	77,4	27,6
	Justering pga omvärdering leasingavtal	3,8	0,0	0,3
	Avyttringar	-2,5	-0,3	-17,7
	Årets Avskrivningar	-96,1	-64,0	-65,5
	Utrangeringar/Nedskrivningar	-20,3	0,0	0,0
	Reavinster	1,2	0,2	8,3
	Utgående bokfört värde	**2 159,3**	**2 154,2**	**2 108,5**
	därav finansiell leasing	*294,4*	*296,7*	*282,0*
Not 17	Maskiner och inventarier			
	Maskiner	5,2	5,4	4,5
	Inventarier	70,9	72,4	64,8

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Bilar	28,6	28,7	29,2
		104,6	**106,5**	**98,5**
	Ack. Investeringar	413,1	413,1	431,2
	Ack. Avskrivningar	-315,1	-315,1	-328,3
	Ack. Justeringar	1,9	1,9	1,7
	Ingående bokfört värde	**99,9**	**99,9**	**104,6**
	Nyanskaffningar	23,2	18,7	8,3
	Avyttringar	-0,4	-0,1	-1,5
	Årets avskrivningar	-18,0	-11,6	-12,9
	Justeringar	-0,5	-0,5	-1,6
	Reavinster	0,4	0,1	1,5
	Utgående bokfört värde	**104,6**	**106,5**	**98,5**
	därav finansiell leasing	*7,9*	*9,1*	*4,9*
Not 18	Finansiella anläggningstillgångar			
	Aktier i Kommunaktiebolaget	0,0	0,0	0,0
	Aktier i Sala-Heby Energi AB	0,1	0,1	0,1
	Aktier i Sala Silvergruva AB	5,2	5,2	5,2
	Aktier i Salabostäder AB	10,2	10,2	10,2
	Aktier i Inera AB	0,0	0,0	0,0
	Andelskapital i Kommuninvest ek förening	21,6	22,7	21,6
	Andelar	1,5	1,4	1,5
	Bostadsrätter	0,0	0,0	0,0
	Kapitalförsäkring förtroendevalda	3,4	3,0	4,4
	Utlämnat reverslån VafabMiljö Kommunalförbund	4,7	4,7	4,7
	Överinsats Kommuninvest	1,1	0,0	1,1
		47,9	**47,4**	**48,9**
Not 19	Bidrag till statlig infrastruktur			
	Citybanan			
	Totalt bidrag	19,3	19,3	19,3
	Ack upplösning	-10,0	-9,8	-10,6
	varav årets upplösning	*-0,8*	*-0,5*	*-0,5*
	Summa bidrag Citybanan	**9,3**	**9,5**	**8,7**

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Cykelbana Kumla-Ransta			
	Totalt bidrag	14,8	14,8	14,8
	Ack upplösning	-1,9	-1,7	-2,4
	varav årets upplösning	*-0,7*	*-0,5*	*-0,5*
	Summa bidrag cykelbana Kumla-Ransta	**12,9**	**13,1**	**12,4**
	Cykelbana Sala-Heby			
	Totalt bidrag	4,0	4,0	4,0
	Ack upplösning	-0,9	-0,8	-1,0
	varav årets upplösning	*-0,2*	*-0,1*	*-0,1*
	Summa bidrag cykelbana Sala-Heby	**3,1**	**3,2**	**3,0**
	Cirkulationsplats Fridhem/56			
	Totalt bidrag	4,0	4,0	4,0
	Ack upplösning	-0,4	-0,3	-0,5
	varav årets upplösning	*-0,2*	*-0,1*	*-0,1*
	Summa bidrag cirkulationsplats Fridhem/56	**3,6**	**3,7**	**3,5**
	Totalt bidrag till statlig infrastruktur	**28,9**	**29,5**	**27,6**

Upplösning av bidraget till Citybanan, ursprungligen 19,3 mnkr, har påbörjats 2013 och upplöses över 25 år.

Upplösning av bidrag till Cykelbana Kumla-Ransta, ursprungligen 2,0 mnkr har påbörjats år 2020 med tillägg 1,0 mnkr år 2021 samt 11,8 mnkr 2024, upplöses över 20 år.

Upplösning av bidrag till Cykelbana Sala-Heby, ursprungligen 4,0 mnkr, har påbörjats 2021 och upplöses över 20 år.
Upplösning av bidrag till cirkulationsplats Fridhem/56, ursprungligen 4 mnkr, har påbörjats 2024 och upplöses över 20 år.

Not 20	Förråd, lager, exploateringsfastigheter			
	Lager	4,2	3,5	4,7
	Exploateringsfastigheter	9,2	9,2	9,2
	varav Silvervallen	*0,7*	*0,7*	*0,7*
	varav Salaborg	*2,9*	*2,9*	*2,9*
	varav Norrängen	*5,4*	*5,4*	*5,4*
	varav Skuggan 4	*0,0*	*0,0*	*0,0*
	varav Bältarhagen	*0,2*	*0,2*	*0,2*
		13,4	**12,6**	**13,8**

Not 21	Kortfristiga fordringar			
	Kundfordringar	26,8	12,9	23,5
	Kommunalskattefordringar	4,1	3,4	0,0
	Övriga kortfristiga fordringar	28,4	33,5	28,3
	Fordran kommunal fastighetsavgift	66,8	64,5	69,4

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	50,2	70,7	45,6
		176,2	**185,0**	**166,8**
Not 22	Kortfristiga placeringar			
	Söderberg & Partners	0,0	0,0	75,2
Not 23	Kassa och bank			
	Avräkningskonton	0,0	1,0	0,9
	Kassa	0,0	0,0	0,0
	Bank	118,0	36,3	136,4
	Sparkonto Lantmännen	0,5	0,4	0,7
		118,6	**37,7**	**138,0**
Not 24	Eget kapital			
	Anläggningskapital	765,8	827,9	733,4
	Rörelsekapital	-4,5	-57,7	90,4
		761,2	**770,2**	**823,9**
	Specifikation av det egna kapitalets förändring			
	Ingående eget kapital	732,3	732,3	761,2
	varav ingående eget kapital VA	*0,0*	*0,0*	*0,0*
	Årets resultat	29,0	37,9	62,6
	varav årets resultat VA	*-1,2*	*0,0*	*-1,2*
	Summa utgående eget kapital	**761,2**	**770,2**	**823,9**
	varav Summa utgående eget kapital VA	***-1,2***	***0,0***	***-1,2***
	I eget kapital ingår 0,5 mnkr som avser Sala Kulturfond.			
Not 25	Avsättningar för pensioner och andra förpliktelser			
	Avsättning pensioner			
	Ingående avsättning, inkl löneskatt	43,6	43,6	41,4
	Pensionsutbetalning	-3,4	-2,3	-2,0
	Nyintjänad pension	2,3	1,6	2,0
	Ränte- och basbeloppsuppräkning	1,2	1,1	0,4
	Övrigt	-1,9	0,0	-0,6
	Förändring löneskatt	-0,4	0,1	-0,1
	Summa avsättning pensioner	**41,4**	**44,1**	**41,1**

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Aktualiseringsgrad	97 %	97 %	97 %
	Överskottsfond hos KPA	0,8	0,0	0,8
Not 26	Övriga avsättningar			
	Avsättning cykelbana Kumla-Ransta			
	Redovisat värde vid årets början	11,8	11,8	5,9
	Nya avsättningar	0,0	0,0	0,0
	Ianspråktagna avsättningar	-5,9	0,0	0,0
	Outnyttjat belopp som återförts	0,0	0,0	0,0
	Förändring av nuvärdet	0,0	0,0	0,0
	Utgående avsättning	**5,9**	**11,8**	**5,9**
	Avsättning cykelbana Sala-Heby			
	Redovisat värde vid årets början	4,0	4,0	4,0
	Nya avsättningar	0,0	0,0	0,0
	Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	0,0
	Outnyttjat belopp som återförts	0,0	0,0	0,0
	Förändring av nuvärdet	0,0	0,0	0,0
	Utgående avsättning	**4,0**	**4,0**	**4,0**
	Avsättning cirkulationsplats Fridhem/56			
	Redovisat värde vid årets början	4,0	4,0	4,0
	Nya avsättningar	0,0	0,0	0,0
	Ianspråktagna avsättningar	0,0	0,0	0,0
	Outnyttjat belopp som återförts	0,0	0,0	0,0
	Förändring av nuvärdet	0,0	0,0	0,0
	Utgående avsättning	**4,0**	**4,0**	**4,0**
	Summa övriga avsättningar	**13,9**	**19,8**	**13,9**
Not 27	Långfristiga skulder			
	Lån i banker och kreditinstitut	**1 148,7**	**1 076,9**	**1 135,5**
	Förutbetalda intäkter som regleras över flera år:			
	Förutbetalda investeringsbidrag, ingående värde	18,5	18,4	22,5
	Nya investeringsbidrag under året	5,7	0,0	4,0
	Resultatförda investeringsbidrag	-1,7	-1,0	-1,3
	Summa förutbetalda investeringsbidrag	**22,5**	**17,4**	**25,2**
	Återstående antal år (vägt snitt)	13 år	12 år	13 år

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Förutbetalda anläggnings-/anslutningsavgifter VA, ingå-ende värde	33,5	33,5	33,5
	Nya anslutningsavgifter under året	0,5	0,5	0,1
	Resultatförda anslutningsavgifter	-0,5	0,0	0,0
	Summa förutbetalda anslutningsavgifter	**33,5**	**34,0**	**33,6**
	Återstående antal år (vägt snitt)	61 år	64 år	61 år
	Leasingskulder som regleras över flera år:			
	Lös egendom			
	Leasingskuld, ingående värde	11,7	11,7	8,0
	Amortering leasingskulder	-3,6	-2,6	-3,0
	Nya leasingskulder under året	0,0	0,0	0,0
	Summa leasingskulder	**8,0**	**9,1**	**5,1**
	Fast egendom			
	Leasingskuld, ingående värde	338,9	338,9	307,1
	Amortering leasingskulder	-31,8	-29,9	-11,2
	Nya leasingskulder under året	0,0	0,0	0,0
	Summa leasingskulder	**307,1**	**308,9**	**295,9**
	Summa långfristiga skulder	**1 519,8**	**1 446,3**	**1 495,3**
Not 28	Kortfristiga skulder			
	Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	6,4	6,3	6,4
	Leverantörsskulder	66,3	64,8	54,6
	Moms och punktskatter	1,9	0,1	2,9
	Personalens skatter, avgifter och avdrag	40,9	43,8	44,7
	Upplupna personalkostnader (exkl pensioner)	68,4	34,3	33,2
	Upplupna pensionskostnader	41,1	66,5	64,4
	Kommunalskatteskulder	11,4	0,0	0,0
	Övriga kortfristiga skulder	3,8	1,3	1,4
	Förutbetalda generella statsbidrag	0,0	0,0	0,4
	Förutbetalda riktade statsbidrag och kostnadsersätt-ningar	17,8	25,3	47,4
	Övriga upplupna kostnader o förutbetalda intäkter	54,8	50,6	48,0
		312,7	**293,0**	**303,4**

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
	Förutbetalda generella statsbidrag består av två bidrag, bidrag för lagerhållning av sjukvårdsprodukter och bidrag för medverkan vid val till riksdag, region och kommunfullmäktige. Bidragen som är på totalt 0,9 mnkr har intäktsförts med 0,6 mnkr för perioden. Återstår 0,3 mnkr för september till december 2026.			
	Riktade statsbidrag intäktsredovisas i takt med att villkoren uppfylls. Erhållna ej redovisade statsbidrag uppgår till 47,4 mnkr. Av de upplupna riktade statsbidragen är huvuddelen hänförbara till skola 16,9 mnkr, äldreomsorg 26,3 mnkr samt civilt försvar 2,1 mnkr.			
Not 29	Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna			
	Ansvarsförbindelser IB inkl löneskatt	463,1	463,1	450,1
	Årets utbetalningar	-27,8	-18,5	-18,0
	Ränte- och basbeloppsuppräkning	15,9	15,2	7,3
	Övrig post	1,5	1,3	0,0
	Förändring av löneskatt	-2,5	-0,5	-2,6
	Ansvarsförbindelse UB inkl löneskatt	**450,1**	**460,7**	**436,8**
	Aktualiseringsgrad	**97%**	**97%**	**97%**
Not 30	Övriga ansvarsförbindelser			
	Borgensåtaganden			
	VafabMiljö Kommunalförbund	17,0	17,4	19,5
	Salabostäder AB	822,9	822,9	882,0
	Sala-Heby Energi AB	321,3	303,8	321,3
	Sala-Heby Energi Elnät AB	10,4	10,4	10,4
	Sala Silvergruva AB	25,7	25,7	25,7
		1 197,3	**1 180,2**	**1 258,9**
Not 31	Leasing			
	Lös egendom			
	Operationell leasing			
	Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:			
	med förfall inom 1 år	7,9	9,4	9,3
	med förfall inom 2–5 år	8,5	10,7	8,0
	med förfall senare än 5 år	0,0	0,0	0,0
		16,5	**20,1**	**17,3**
	Finansiell leasing			
	Totala minimileaseavgifter	8,5	9,5	5,3
	Framtida finansiella kostnader	-0,4	-0,5	-0,3
	Nuvärdet av minimileaseavgifter	**8,1**	**9,1**	**5,1**

Mnkr	Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
Nuvärdet av minimileaseavgifterna förfaller enligt följande:			
med förfall inom 1 år	4,2	4,6	1,8
med förfall inom 2–5 år	3,8	4,5	3,2
med förfall senare än 5 år	0,0	0,0	0,0
	8,1	**9,1**	**5,1**
Fast egendom			
Operationell leasing			
Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:			
med förfall inom 1 år	4,8	5,2	5,5
med förfall inom 2–5 år	7,0	8,9	5,4
med förfall senare än 5 år	1,2	1,2	1,1
	13,0	**15,3**	**12,0**
Varav kommunkoncerninterna operationella leasingavtal			
Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:			
med förfall inom 1 år	0,4	0,6	0,6
med förfall inom 2–5 år	0,1	0,6	0,1
med förfall senare än 5 år	0,0	0,0	0,0
	0,5	**1,2**	**0,7**
Finansiell leasing			
Totala minimileaseavgifter	393,3	397,2	376,9
Framtida finansiella kostnader	-85,9	-88,3	-81,0
Nuvärdet av minimileaseavgifter	**307,4**	**308,9**	**295,9**
Nuvärdet av minimileaseavgifterna förfaller enligt följande:			
med förfall inom 1 år	17,3	16,1	17,4
Med förfall inom 2–5 år	63,8	61,5	62,6
Med förfall senare än 5 år	226,2	231,3	215,9
	307,4	**308,9**	**295,9**
Varav kommunkoncerninterna finansiella leasingavtal			
Totala minimileaseavgifter	15,9	16,8	13,5
Framtida finansiella kostnader	-0,9	-1,0	-0,7
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	**15,0**	**15,7**	**12,8**
Nuvärdet av minimileaseavgifter förfaller enligt följande:			
med förfall inom 1 år	3,3	3,0	3,2
med förfall inom 2–5 år	5,8	6,5	4,4
med förfall senare än 5 år	5,9	6,2	5,3

Mnkr		Bokslut 2025	Redovisat 20250831	Redovisat 20260831
		15,0	**15,7**	**12,9**
Not 32	Upplysning om kostnader för räkenskapsrevision			
	Sakkunnigt biträde	0,7	0,3	0,5
	Förtroendevalda revisorer	0,4	0,2	0,2
		1,1	**0,5**	**0,7**

Begreppsförklaringar

Resultaträkningen redovisar intäkter och kostnader samt årets resultat. Interna intäkter och kostnader är eliminerade och ingår inte i resultaträkningen.

Posten skatteintäkter innehåller endast intäkter beräknade utifrån det egna skatteunderlaget. Det generella statsbidraget redovisas tillsammans med bidrag och avgifter i utjämningssystemet i posten generella statsbidrag och utjämning.

Balansräkningen visar i sammandrag kommunens samtliga tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på dagen för räkenskapsårets utgång.

Balansräkningen redovisar vad kommunens tillgångar består av samt hur dessa har finansierats. Tillgångarna delas in i anläggningstillgångar och omsättningstillgångar**.**

Anläggningstillgångarna är uppdelade i immateriella anläggningstillgångar, materiella anläggningstillgångar och finansiella anläggningstillgångar.

Omsättningstillgångarna visar tillgångar som inte är avsedda att stadigvarande innehas eller brukas.

I anslutning till posten ”eget kapital” är årets resultat specificerat. Skälet är att poster inte endast skall kunna bokas upp på balansräkningen utan måste redovisas över resultaträkningen. Förändringen av eget kapital kan avläsas genom att jämföra ingående och utgående balans av eget kapital i balansräkningen med resultaträkningens rad, ”årets resultat”.

Skulderna delas upp i långfristiga och kortfristiga skulder. Med kortfristiga avses sådana som förfaller inom ett år från balansdagen.

Kassaflödesanalysen/finansieringsanalysen visar hur en räkenskapsperiods investeringar och löpande verksamhet har finansierats och hur de har inverkat på verksamhetens likvida ställning.

För kommunens interna redovisning tillkommer även drift- och investeringsredovisning

Driftredovisningen, i vilken verksamheternas budgeterade och redovisade intäkter och kostnader visas. Resultaträkningen utgår ifrån driftredovisningens intäkter och kostnader.

Investeringsredovisningen, i vilken verksamheternas budgeterade och redovisade investeringsinkomster och utgifter ingår. De redovisade nettoinvesteringarna förs över till finansieringsanalysen.

Nyckeltalsbeskrivningar

Finansnetto: finansiella intäkter – finansiella kostnader

Soliditet %: eget kapital/totala tillgångar

Kassalikviditet %: omsättningstillgångar- lager/kortfristiga skulder

Balanslikviditet %: omsättningstillgångar/kortfristiga skulder

BILAGA
NÄMNDERNAS VERKSAMHETSBERÄTTELSER

DELÅR 2026-08-31
SALA KOMMUN

INNEHÅLL

KOMMUNSTYRELSE 4
UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG KF Budget 2026 4
KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTOR 5
RÄDDNINGSTJÄNST 15
SAMHÄLLSBYGGNADSKONTOR 20
TEKNISKA KONTORET exkl VA-verksamhet 26
TEKNISKA KONTORET VA-verksamhet 39
BYGG- OCH MILJÖNÄMND 42
KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND 50
SKOLNÄMND 57
ÄLDRE - OCH OMSORGSNÄMND 67
SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMND 80
ÖVERFÖRMYNDARVERKSAMHET 92
REVISION 93

KOMMUNSTYRELSE

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG KF Budget 2026

Från KF:s Budget 2026 Strategisk plan 2027–2029:

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en stärkt samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser inom de olika nämndernas verksamhetsområden.*

  Kommundirektören är direkt underställd kommunstyrelsen och verkställer det kommunstyrelsen beslutar samt ger underlag för att fatta beslut. Kommundirektören leder Kommunledningsgruppen där samtliga kommunens kontorschefer ingår samt ekonomichef och personalchef. Frågor om samordning och effektivt nyttjande av kommunens resurser samordnas via främst kommunledningsgruppen. Ett aktivt arbete över kontorsgränserna och resursutnyttjande för ett effektivt nyttjande av resurserna är centrala. Områden för samnyttjande identifieras och inventeras av kommunledningskontoret. Under perioden har kommunledningskontoret fortsatt arbete med att identifiera resurser som kan samutnyttjas mellan de olika nämnderna och kontoren. Ett aktivt arbete pågår inom framför allt områden som digitalisering och upphandlade avtal och tjänster.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ställa om arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument.*

  Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med verksamhet där budget är balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt uthyrning av lokaler är nu politiskt beslutade. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder utförs under 2026, för att möte de beslutade riktlinjerna.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och som ett led i det inrätta en tipsfunktion mot oseriösa aktörer.*

  En ny E-tjänst för tips om oseriösa aktörer har upprättats och lanserats. Sala kommun är även en av tre svenska pilotkommuner som valts ut för att samarbeta med för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa en effektiv och hållbar hantering av massor i Sala kommun.*

  Arbete pågår. Sala kommun har beslutat om "Sala specifika riktvärden". Utifrån det beslutet kommer sedan informationen spridas och implementeras internt, samt formuleras på kommunens plattformar och instruktioner tydliggöras i samband med tillståndsansökningar för hantering av massor.

- *Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen.*

  För badhusprojektet har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats Tekniska kontoret och akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur- och fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svar upp till inriktningsbeslutet.

KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTOR

Perioden som gått

Kommundirektören har fokuserat på att följa upp arbetet med en budget i balans och verkställandet av kommunens långsiktiga mål. Kommunstyrelsen verksamhetsplaner ligger som grund för det pågående arbetet. Ett särskilt fokus ligger på att utveckla företagsklimatet samt stärkt trygghet och beredskap, områden som är centrala för kommunens framtida attraktivitet och en hållbar utveckling.

Kommundirektörens verksamheter under perioden:

- Landsbygdsprogram 2025–2035 har färdigställts och antagits och förberedelser har genomförts inför etableringen av ett Landsbygdsråd.
- Arbetet med Salas platsvarumärke har fortsatt genom kommunledningsgruppens gemensamma varumärkesarbete, Storytelling, varumärkesnätverk, marknadsföring, evenemang.
- Kommunikationsarbetet har utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, där kommunen i högre grad identifierar och publicerar egna nyheter tidigt för att synliggöra verksamhet, resultat och utveckling.
- En ny tjänst för ljud- och bildsändning har införts, vilket bland annat ger möjlighet att följa kommunfullmäktiges sammanträden i realtid.
- Vidareutvecklat kommunens kontinuitetsplanering och gett stöd till verksamheternas arbete.
- Genomfört resursförstärkning av kommunens trygghetspunkter genom investering i mobil reservkraft.
- Stärkt krisledningsförmågan genom redundant internetuppkoppling via Starlink.
- Fortsatt arbetet med kommunens totalförsvarsplanering, krigsorganisation och krigsplaceringar.
- Påbörjat etableringen av ett lokalt krishanteringsråd och Forum för totalförsvar och beredskap.
- Reviderat kommunens beredskapsplan samt övnings- och utbildningsplan.
- Tagit fram kommunens lagstadgade lägesbild och åtgärdsplan för det brottsförebyggande arbetet.
- Förtroendevalda har utbildats inom hot, hat och våld i samverkan med SKR.
- Tagit fram en kommunövergripande policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.
- Genomfört säkerhetsskyddsanalys tillsammans med Sala-Heby Energi AB.
- Utfört övning med Västerås stads resursgrupp FBG (Frivilliga beredskapsgruppen).

Kommunledningskontoret verksamheter har under perioden präglats av en fortsatt utvecklig för stöd och styrning av de interna processerna. Styrmodellen har implementerats inom kommunens samtliga verksamheter. Arbetet med införandet av ett kommunövergripande ledningssystem har påbörjats under perioden, syfte är att underlätta inrapporteringen och skapa överblick för styrningen och uppföljningen av kommunens verksamheter.

Kommunledningskontorets verksamheter under perioden:

- Införande av digitaliseringsledning enligt PM3, en gemensam färdplan av Sala kommuns digitaliseringsarbete skapar samordning av resurser.
- Projekt av ItDs projektledare fortlöper, införande av e-arkiv, förstudie, ekonomi och inköpssystem, införande av digital post, införande av ledningssystem och även avslutad förstudie gällande digital signering.
- Fortsatt arbete med att förbättrad prognossäkerhet tillsammans med kommunens chefer och kontor.
- Kontinuitetsplan och rutiner för kritiska arbetsuppgifter är under framtagande
- Genomfört en sårbarhetsanalys av upphandlingsprocessen och identifierat åtgärder för att minska risken för välfärdsbrott.
- Infört en modul för direktupphandling för att säkerställa en enhetlig och rättssäker hantering av samtliga direktupphandlingar.
- Tagit fram en e-tjänst där lokala livsmedelsproducenter kan lämna en intresseanmälan för att leverera livsmedel.
- Genomfört anbudsskolor för lokala företag för att öka deltagandet i kommunens upphandlingar.
- Fortsatt samarbete med tekniska kontoret samt etablerat samarbetet med Vård och Omsorg kring planeringen och uppföljning av upphandlingar.
- Alla kommunens chefer har utbildats i tillitsbaserad ledning och styrning och som en fortsättning satsar kommunen på ledarskapsutbildning, utvecklande ledarskap (UL) för alla chefer. Under våren har en sådan utbildning genomförts. Samtliga chefer har nu genomgått utbildningen
- Verksamhetsområdet har utökats men en ny enhet ”ESF-kompetensförsörjning”. En enhet som består av en projektledare och projektmedarbetare som under 3 års tid ska driva ESF-projektet ”Framtidssäkra kompetensen tillsammans”.
- Tagit fram nya dokument- och informationshanteringsplaner
- Framtagande av nya rutiner för att minska sårbarheten samt öka enhetligheten kring nämndernas ärendeprocess.
- Utredning och övergång till extern avtalsbaserad hantering av internposten.

Uppföljning av KS verksamhetsplan 2026–2029

- *Särskild vikt läggs vid att uppnå de satta budgetmålen genom att nära följa kontorens och nämndernas utveckling samt att säkerställa en långsiktigt hållfast ekonomisk grund.*

  Under året har arbetet fortsatt med fokus på ekonomi i balans i nämnderna. Ekonomienheten är ett aktivt stöd till kommunens chefer i att ta fram underlag och analyser i arbetet med åtgärder för budget i balans. För närvarande har samtliga nämnder utom bygg- och miljönämnden samt social- och arbetsmarknadsnämnden budget i balans. Arbete pågår löpande med att arbeta fram åtgärder för budget i balans för de nämnder som prognosticerar ett underskott.

- *Stärka kommunens styrning, utveckling och service samt rapportering och uppföljning.*

  Styrmodellen har implementerats inom samtliga verksamheter och arbetet med införandet av ett kommunövergripande ledningssystem pågår med syfte att underlätta inrapporteringen och skapa överblick för styrningen och uppföljningen av kommunens verksamheter.

- *Kompetensförsörjning och ledarskap.*

  Fortsatt satsning på ledarskapet genom att tillse kursen utvecklande ledarskap (UL) till cheferna. Under perioden har de sista kvarvarande av kommunens chefer gått utbildningen. Samtliga chefer inom kommunen har därmed gått UL- utbildningen. ESF – projektet, kompetenscentrum, framtidssäkrad kompetens har tagit fram utbildningar utifrån identifierade behov inom och av verksamheterna, utbildningsinsatser sker löpande under perioden.

- *Höjd driftsäkerhet och it-skydd samt tillvaratagna möjligheter genom AI, automatisering och gemensamma digitaliseringsprojekt.*

  Införande av digitaliseringsledning (enligt PM3) pågår där en gemensam färdplan och objektplaner skapar tydlighet och verkar för ett effektivare fortskridande av Sala kommuns digitaliseringsarbete och skapa bättre samordning av resurser.

- *Utveckling av kommunikation och medborgarservice med fokus på digital tillgänglighet, e-tjänster och en förstärkt dialog med invånare.*

  Sala.se har vidareutvecklats med förbättrad design, tydligare ingångar och fokus på användarupplevelse.

  Kommunikationsarbetet har utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, där kommunen i högre grad identifierar och publicerar egna nyheter i ett tidigt skede för att öka insynen, synliggöra kommunens verksamhet och utveckling samt stärka förtroendet för Sala kommun.

- *Stärkt företagsklimat, utveckling av landsbygden och arbete med att attrahera nya etableringar.*

  Det strategiska etableringsarbetet har stärkts genom det regionala projektet InVästmanland och genom ett etableringsteam som utvecklar kommunens arbetssätt för att både ta hand om inkommande etableringsförfrågningar och arbeta mer proaktivt med etableringar.
  Landsbygdsprogram 2025–2035 har antagits och planering pågår inför uppstarten av Landsbygdsrådet under hösten.

- *Förstärkning inom säkerhets- och beredskapsområdet genom utvecklade risk- och sårbarhetsanalyser, samarbete med civilsamhälle och näringsliv samt kontinuitetsplanering.*

  Säkerhets- och beredskapsenheten har under perioden genomfört en uppdatering av kommunens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) inför valet 2026 samt tagit fram en verksamhetsskyddsanalys för valgenomförandet.
  Arbetet med kommunens trygghetspunkter har fortsatt. Den första övningen tillsammans med en bygdegårdsförening har genomförts med gott resultat. Kommunen har fortsatt att stödja bygdegårdarna i deras utvecklingsarbete och avser att fortsätta detta arbete.
  Förberedelserna för ett lokalt krishanteringsråd fortgår med syfte att etableras under hösten. Forumet ska skapa en långsiktig samverkansplattform mellan kommunen, näringslivet, civilsamhället och övriga samhällsviktiga aktörer för att stärka den lokala beredskapen.
  Kontinuitetsplaneringen av kommunens verksamheter pågår. Verksamheterna använder nu kommunens e-tjänst för kontinuitetsplanering, vilket skapar bättre struktur, förenklar uppföljningen och ger ett mer enhetligt arbetssätt.

- *Fortsatt arbete med affärsmässighet, transparens och samhällsnytta inom upphandlingsområdet. Särskilt fokus på att motverka välfärdsbrott, stärka beredskapen genom robusta avtal och skapa bättre möjligheter för lokala och mindre företag att delta i kommunens upphandlingar.*

  Arbetet med att stärka affärsmässighet, transparens och samhällsnytta inom upphandlingsområdet har fortsatt under perioden. Flera åtgärder har genomförts för att motverka välfärdsbrott, stärka rättssäkerheten och utveckla en mer effektiv och hållbar upphandlingsprocess. Bland annat har en sårbarhetsanalys genomförts, ett kreditupplysningsverktyg införts och gemensamma upphandlingsmallar samt kvalitetsgranskning implementerats för att

säkerställa en enhetlig tillämning av lagstiftningen.
En gemensam modul för direktupphandling har också införts för att förbättra stöd, uppföljning och kontroll. För att öka möjligheterna för lokala och mindre företag att delta i kommunens upphandlingar har utbildningsinsatser om lagen om offentlig upphandling, upphandlingsprocessen och anbudsgivning genomförts.

- *Uppnå de satta budgetmålen genom att nära följa kontorens och nämndernas utveckling samt att säkerställa en långsiktigt hållfast ekonomiska grund.*

  Resultatdialoger med samtliga kontorschefer samt ordförande har skett av kommundirektör, ekonomichef och kommunstyrelsens ordförande, i syfte att följa upp verksamhetens resultat.
  De nämnder där negativa budgetavvikelser prognosticeras har ytterligare dialoger genomförts för att diskutera ytterligare möjliga åtgärder för budget i balans. Nämnden har även rapporterat sitt arbete på Kommunstyrelsen under perioden.

- *Omställning av arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument.*

  Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med en verksamhet där budgeten är i balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt uthyrning av lokaler är nu politiskt beslutade. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder utförs under 2026, för att möte de beslutade riktlinjerna

- *Stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet och som ett led i det inrätta en tipsfunktion mot oseriösa aktörer.*

  En ny E-tjänst för tips om oseriösa aktörer har upprättats och lanserats. Sala kommun är även en av tre svenska pilotkommuner som valts ut för att samarbeta med för att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

- *Trygghetsarbete – arbeta med trygghetsskapande åtgärder och säkerhetshöjande insatser.*

  Under första halvåret har kommunens lagstadgade lägesbild och den tillhörande åtgärdsplanen tagits fram. De ger det brottsförebyggande arbetet en huvudsaklig inriktning för de kommande två åren. Det löpande brottsförebyggande arbetet har löpande drivits genom EST, lokala-Brå och samverkan på läns- och regionnivå, och har vid behov omsatts i konkreta åtgärder tillsammans med kontoren. Incidenter hanterats löpande, samtidigt som medarbetare stärkts genom utbildning och praktiska övningar i konflikthantering och riskbedömning. Parallellt har samverkan breddats mot externa aktörer, och kamerabevakningen har samordnats och förberetts för en tydligare styrning.

- *Inrättande av ett Landsbygdsråd och implementering av landsbygdsprogrammet för att stärka landsbygdens möjlighet att växa och utvecklas efter sina olika förutsättningar.*

  Landsbygdsprogram 2025–2035 har antagits och planering pågår inför uppstarten av Landsbygdsrådet hösten 2026. Programmet och rådet skapar en långsiktig struktur för dialog, samverkan och utveckling av kommunens landsbygder utifrån deras olika förutsättningar.

- *Arbeta vidare med att skapa möjligheter till kompetensutveckling som en satsning på den fast anställda personalen för att vara en attraktiv arbetsgivare, och öka fokus på friskfaktorer för att minska sjukfrånvaron.*

  Införande av ESF-projekt ”framtidssäkra kompetensen tillsammans”. Projektets syfte är att genom kompetenshöjande insatser stärka medarbetare och chefer inom Sala, Fagersta och Norbergs kommuner samt att utveckla metoder och strukturer för systematiskt lärande och kompetensutveckling som kan leva vidare efter projektets slut. Fortsatt tillämpa den nya rutinen gällande uppföljning av sjuktal som riktar in sig mer på analys ute i verksamheterna.

- *Fortsatt jobba för att säkerställa ett långsiktigt och samordnat arbete med social hållbarhet och implementera arbetet med CEMR-deklarationen.*

  Arbetet med implementering och styrning av den antagna CEMR – deklarationen pågår. Syftet är att skapa ett långsiktigt och hållbart arbetssätt som tydligare hålls samman och följs upp centralt inom KLK.

- *Implementera nya socialtjänstlagen genom att bland annat jobba med kommunövergripande förebyggande insatser.*

  Stärkt arbetet med det kommunövergripande arbetet gällande den nya socialtjänstlagen, utbildningsinsatser av chefer inom kommunen samt skattningsverktyg har genomförts enligt SKR:s framtagna modell.

- *Stärka samarbetet med de lokala företagen för att få ökad förstå else och samsyn kring offentliga affärer,*

  Anbudsskola har genomförts för lokala företag för att öka kunskapen om offentlig upphandling och stärka företagens förutsättningar att lämna anbud. Insatsen bidrar till ökad förståelse och bättre förutsättningar för konkurrens och goda offentliga affärer.

- *Fortsätta arbeta med sitt varumärke och marknadsföringen av kommunen som en plats att leva, bo, besöka och vara verksam i.*

  Varumärke och attraktionskraft har varit fokus i kommunledningsgruppen och tema för Näringslivsrådet, i syfte att skapa samsyn och engagera fler aktörer i arbetet med platsens utveckling. Ett mer proaktivt arbete med kommunikationsarbetet för att stärka varumärket tillämpas.
  Storytelling, marknadsföring, inflyttarinsatser, varumärkesnätverk och samverkan med besöksnäringen har genomförts.

- *Inrättande av ett lokalt krishanteringsråd för att säkerställa att en god samverkan kan uppnås med näringslivet, civilsamhället och andra aktörer inom kommunens geografiska ansvarsområde.*

  Syfte och genomförandeplan har tagits fram under perioden. Genom att samla representanter från kommunen, näringslivet, civilsamhället och andra externa aktörer skapas en långsiktig samverkansstruktur som stärker kommunens geografiska områdesansvar och den gemensamma förmågan att hantera fredstida kriser och höjd beredskap.

- *Stärka dialogen och medborgarinflytandet för att fortsatt säkerställa en välfungerande demokratisk process och delaktighet,*

  Dialogen med näringslivet sker löpande genom bland annat Näringslivsrådet, företagsbesök och andra forum där företag ges möjlighet att lyfta behov och bidra i frågor som påverkar näringslivets utveckling. Dialog och delaktighet har även varit en viktig del i framtagandet av Landsbygdsprogram 2025–2035.
  Kommunikationsarbetet har samtidigt utvecklats mot ett mer proaktivt arbetssätt, med fler egna nyheter som tidigt synliggör kommunens verksamhet, resultat och utveckling och därmed bidrar till ökad insyn.

- *Digitalisera kommunfullmäktige genom ökade möjligheter för medborgare att kunna följa fullmäktiges sammanträden i realtid, både med ljud och bild.*

  En ny tjänst för ljud- och bildsändning har införts som gör det möjligt för medborgare att följa kommunfullmäktiges sammanträden i realtid. Det ökar tillgängligheten till den politiska processen och bidrar till ökad insyn och transparens.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-5 945	-7 586	1 641	-8 916	-10 702	1 786
Interna intäkter	-2 074	-3 804	1 729	-3 112	-4 991	1 878
Summa intäkter	**-8 019**	**-11 389**	**3 370**	**-12 028**	**-15 693**	**3 664**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	10 265	14 316	-4 051	15 397	15 472	-75
Personalkostnader	46 365	40 068	6 297	69 543	63 877	5 667
Övriga kostnader	21 267	22 435	-1 166	31 900	36 027	-4 127
Interna kostnader	4 278	4 545	-268	6 416	6 785	-369
Summa kostnader	**82 175**	**81 364**	**812**	**123 256**	**122 162**	**1 095**
Resultat	**74 156**	**69 975**	**4 182**	**111 228**	**106 469**	**4 759**

PERIODENS RESULTAT

Periodavvikelsen uppgår till +4,2 mnkr. Avvikelsen beror på att intäkterna varit högre än budgeterat (3,4 mnkr), och även kostnaderna har varit lägre än budget (0,8 mnkr).

De minskade kostnaderna beror på personalkostnader, vilka understiger periodbudgeten med 6,3 mnkr. Dock tas detta till stor del ut av ökade kostnader för köp av huvudverksamhet, bidrag (-4,1 mnkr), med anledning av att bidrag till bland annat Sala Silvergruva och föreningar betalas ut i början på året. Därutöver överstiger övriga kostnader periodbudgeten (-1,2 mnkr), till stor del på grund av att verksamhet personal bekostat UL- och IL-utbildning till kommunens chefer under perioden, vilket inte varit budgeterat.

ÅRSPROGNOS

Helårsprognosen tyder på ett överskott om 4,8 mnkr.

Budgetavvikelsen beror på ökade intäkter (3,7 mnkr) med anledning av ESF-projektet inom verksamhet personal, ökade statsbidrag till Säkerhets- och beredskapsenheten samt ökade externa intäkter till Näringslivsenheten för samverkansprojekt.

Dessutom understiger kostnaderna budgeten med 1,1 mnkr, på grund av minskade personalkostnader (5,7 mnkr). Detta tas till stor del ut av ökade kostnader för drivmedel inom Säkerhet- och beredskapsenheten samt kostnader för UL- och IL-utbildningar inom verksamhet personal.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Årsprognosen uppgår till 4,8 mnkr, medan perioden budgetavvikelse uppgår till 4,2 mnkr. Anledningen att en stor del av det prognosticerade överskottet redan hunnit upparbetats vid delårsbokslutet är att de ökade intäkterna kommit redan i början på året.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Kommundirektör	12 025	10 992	1 031	18 036	17 273	763
Kommunlednings-kontor	62 131	58 983	3 151	93 192	89 196	3 996
Summa	**74 156**	**69 975**	**4 182**	**111 228**	**106 469**	**4 759**

PERIODENS RESULTAT

Kommundirektör

Periodavvikelsen uppgår till +1 mnkr, med anledning av ökade externa intäkter (0,5 mnkr) samt minskade kostnader för personal (0,4 mnkr) och övriga kostnader (0,2 mnkr).

Kommunledningskontor

Kontoret har fått mer intäkter under perioden än budgeterat (2,8 mnkr), vilket till största del beror på ESF-projektet inom verksamhet Personal.

Därutöver har kontoret minskade kostnader för personal (6,1 mnkr) med anledning av vakanta tjänster och tjänstledigheter.

Detta tas till viss del ut av ökade övriga kostnader för bland annat UL- och IL-utbildningar för chefer, vilket belastat verksamhet personal under året.

Sammantaget uppgår periodavvikelsen till 3,1 mnkr.

ÅRSPROGNOS

Kommundirektör

Det prognosticerade resultatet för kommundirektören uppgår till +0,8 mnkr.

Avvikelsen består av ökade externa intäkter (+1,2 mnkr) på Säkerhet- och beredskapsenheten samt Näringslivsenheten, med anledning av att kommunen tilldelats obudgeterade statsbidrag för beredskapsförsörjning samt externa bidrag för samverkansprojekt så som Nattljus & Vinterskimmer.

Överskottet tas till viss del ut av ökade drivmedelskostnader på Säkerhets- och beredskapsenheten, vilka lindras något av minskade kostnader för konsulter, utredningar och politiska uppdrag hos Kommundirektören.

Kommunledningskontor

Kommunledningskontorets helårsprognos tyder på ett överskott om 4 mnkr.
Överskottet beror på ökade intäkter (2,4 mnkr), främst med anledning av ESF-projektet inom verksamhet Personal samt minskade personalkostnader (5,2 mnkr) inom verksamhet personal, ekonomienheten, upphandlingsenheten och hållbar utvecklingsenheten.

Överskottet tas till viss del ut av ökade övriga kostnader (-3,7 mnkr) för bland annat systemunderhåll och konsultkostnader på It- och digitaliseringsenheten, upphandlingsenheten och ekonomienheten, samt kostnader för UL- och IL-utbildning för chefer som bekostats av verksamhet personal.

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
IT – Ledningsplats/datorhall	500	Pågår	Högre lokalhyra
IT- MS licenser – prisjustering för användare och serverlicenser	900	pågår	Högre licenskostnad pga ny upphandling
NL- Marknadsföring och evenemang	1 000	Pågår	Går enligt plan
Sala Silvergruva	6 500		

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Kommundirektör	1 450	129	1 321	2 175	741	1 434
Kommunlednings-kontor	627	3	624	940	943	-3
Summa	**2 077**	**132**	**1 945**	**3 115**	**1 684**	**1 431**

Kommundirektör

Helårsprognosen tyder på ett överskott om 1,4 mnkr, med anledning av att investeringsprojekten inte hinner genomföras under året. Investeringsmedlen kommer att behövas, men under nästkommande år, varpå begäran om tilläggsanslag (TA) kommer göras vid årsbokslutet.

Kommunledningskontor

Båda investeringsprojekten inom It- och digitaliseringsenheten har genomförts och har följt budgeten.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Säkerhet- och beredskapsenheten bidrar till målet *Ett växande Sala* genom att utveckla och förstärka kommunens trygghetspunkter. Dessa utgör en viktig resurs för invånarna vid störningar i samhällsviktiga funktioner och är en förutsättning för en robust och motståndskraftig kommun. Under verksamhetsåret har arbetet fokuserat på att höja tillgängligheten och utrusta trygghetspunkterna för att kunna möta längre avbrott, bland annat genom förstärkning med reservkraft och förbättrad utrustning. Utvecklingen mäts framåt genom nyckeltalet andel kommuninvånare som har tillgång till en trygghetspunkt inom 30 minuters gångavstånd. Detta ger en konkret bild av både tillgänglighet och faktisk nytta för allmänheten.
Kommunikation
Den samlande analysen visar att uppfattningarna och bedömningarna i mätningen rör sig inom ett litet intervall av procentenheter för området "service och bemötande" medan "tillgänglighet/enkelhet" har en vikande negativ trend som ligger strax under målvärdet. Nyckeltalen bekräftar att det långsiktiga arbetet med service och tillgänglighet/enkelhet behöver fortsätta inom organisationen för att få en positiv effekt.

Sammanfattning

Arbetet har fokuserat på att utveckla trygghetspunkternas funktion och tillgänglighet genom investeringar, övningar och stärkt samverkan med civilsamhället. Den faktiska mätningen av tillgänglighet kommer att kunna genomföras när samtliga planerade trygghetspunkter etablerats.

Arbetet med etableringar, platsvarumärke, marknadsföring, evenemang och besöksnäring kompletterar företagsklimatarbetet genom att stärka Salas samlade attraktionskraft. Att näringsliv, marknad och kommunikation nu finns inom samma enhet skapar bättre förutsättningar att koppla samman faktisk utveckling med hur Sala uppfattas och kommuniceras. En mer proaktiv och varumärkesstärkande kommunikation kan därmed bidra till att synliggöra kommunens utveckling, stärka bilden av Sala och skapa stolthet och förtroende.

Slutsats

Utvecklingen bedöms ligga i linje med målsättningen. Även om nyckeltalet ännu inte kan följas upp har genomförda åtgärder stärkt kommunens robusthet och skapat bättre förutsättningar att nå målet om ökad tillgänglig till trygghetspunkter.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Ett prioriterat område framåt är att säkerställa att alla samhällsviktiga verksamheter har fastställda kontinuitetsplaner. Arbetet har påbörjats under 2025 och fortsätter under 2026, där andelen verksamheter med godkända kontinuitetsplaner blir en avgörande indikator för långsiktig robusthet och hållbarhet.

Personalenheten
En god arbetsmiljö, ett bra ledarskap och fungerande medarbetarskap samt väl fungerande riktlinjer och rutiner vid sjukfrånvaro är grunden i verksamheternas arbete för att få så låg sjukfrånvaro som möjligt.

Att marknadsföra och uppmuntra alla medarbetare att använda friskvårdsbidraget ökar sannolikheten att fler använder bidraget och därmed ökas också friskvården.

Sammanfattning

Säkerhet och beredskapsenheten
Under perioden har fokus legat på att införa ett enhetligt arbetssätt för kontinuitetsplanering. Genom digitalt stöd, utbildning och verksamhetsnära stöd har stora delar av Vård- och omsorgskontoret färdigställt sina kontinuitetsplaner, samtidigt som arbetet etablerats inom Tekniska kontoret, bland annat inom VA-verksamheten.

Personalenheten
Måluppfyllelsen för verksamhetsområde personal kan inte ensidigt påverka utfallet. Verksamhetsområde personal ger förutsättningar och stöd, men äger inte det slutliga ansvaret i flera av frågorna. En god dialog och bra samverkan med tydliga ansvar är viktigt för ett gott resultat.

Slutsats

Arbetet bedöms utvecklas enligt plan och stärker kommunens långsiktiga motståndskraft. Genom att kontinuitetsplanering nu genomförs i flera samhällsviktiga verksamheter har kommunen tagit ett viktigt steg mot målet att säkerställa att samhällsviktig verksamhet kan upprätthållas även vid allvarliga störningar. Den fortsatta inriktningen är att successivt införa arbetssättet inom samtliga berörda verksamheter.

Målet om att ge operativt och strategiskt stöd till chefer så anses målet uppnås. En sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet av de fem senaste årens sjukfrånvaronivåer (genomsnitt av 2021–2025) = 8,34 % sjukfrånvaro ser ut att hamna på något under nivån vid förra årets delårsbokslut.
Gällande målet "ökad friskvård" så bedöms målet nås.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Analys

Säkerhet- och beredskapsenheten
Målet Ett tryggt och rättvist Sala är nära kopplat till enhetens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Statistiken visar att anmälda våldsbrott i Sala har ökat från 1 225 till 1 322 per 100 000 invånare mellan 2023 och 2024. En stor del av dessa anmälningar är kopplade till Salberga anstalten och påverkar därmed inte den faktiska tryggheten i kommunen, men statistiken riskerar ändå att ge en missvisande bild. För att bättre mäta trygghetsutvecklingen lokalt används därför indikatorer inom ramen för EST (Effektiv samordning för trygghet), antalet framtagna och genomförda åtgärder.

Utöver detta stärks krisberedskapen genom införandet av ett lokalt krishanteringsråd, som fördjupar samverkan mellan kommunen, civilsamhället, föreningslivet och näringslivet. Genom avtalet med Frivilliga resursgruppen (FRG) förstärks kommunens kapacitet att möta extraordinära händelser med extra personal och stödresurser. Sammantaget finns fortsatt behov av prioriterade insatser inom både brottsförebyggande samverkan och beredskap för att långsiktigt nå målet om ett tryggt och rättvist Sala.

Kanslienheten
Kanslienheten har tagit fram nya indikatorer och nyckeltal under året därav finns ingen befintlig lägesbild. Kanslienheten vill mäta handläggningstid för e-förslag och motioner för att säkerställa en effektiv och rättssäker ärendeprocess. Vidare kommer andel laglighetsprövningar som lett till upphävda beslut mätas för att säkerställa att vi har en god juridisk rådgivning samt regelefterlevnad.

Sammanfattning

Kommunen har bedrivit ett kontinuerligt brottsförebyggande arbete genom EST, lokala BRÅ och regional samverkan. Lägesbild, åtgärdsplan, utbildningsinsatser och säkerhetshöjande åtgärder har bidragit till en stärkt trygghets- och säkerhetsförmåga.

Genomsnittlig handläggningstid för e-förslag och motioner uppnår det uppsatta målet om ett år. Även om någon trend ännu inte kan utläsas eftersom delåret 2026 utgör första mätvärdet, visar resultatet på en effektiv och rättssäker ärendeprocess. När det gäller juridisk rådgivning och regelefterlevnad som indikator så kan någon slutsats ännu inte dras då det inte finns inte ett tillräckligt underlag för bedömning. Sammantaget är bedömningen att målet är uppfyllt.

Slutsats

Under perioden har 12 EST-möten genomförts, tre lokala BRÅ samt en kommunövergripande lägesbild och åtgärdsplan tagits fram. Dessa aktiviteter har resulterat i ett flertal genomförda trygghetsskapande åtgärder och utgör grunden för kommunens fortsatta brottsförebyggande arbete.
Utvecklingen bedöms ligga väl i linje med kommunfullmäktiges mål.

Kanslienheten kommer att fortsätta arbetet med att etablera en tydlig och hållbar systematik för uppföljning för att säkerställa att verksamheterna genomför sitt uppdrag på ett kvalitetssäkert och effektivt sätt. Aktiviteter som kommer att genomföras är fortsatt planering av ansvarsfördelning och minskad sårbarhet vid frånvaro, fortsätta arbetet med att upprätta interna rutiner samt öka samarbetet ytterligare med kontoren.

Framtiden

Många olika utvecklingsinsatser pågår inom kommunledningens verksamheter samt i verkställandet av den antagna verksamhetsplanen. Det är framöver viktigt att samordna, genom att följa upp och utvärdera dessa.

Den aktuella perioden präglas av hanteringen av valet till riksdag, region och kommun samt ett fortsatt fokus mot att arbeta för uppföljningen av kommunens ekonomi och ge stöd för kommunens kontor i detta arbete. Arbetet med att ta fram utbildningsinsatser inför den kommande mandatperioden pågår och verksamhetsplaner för 2027 ska antas.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Trygghetspunkter, tillgång och tillgänglighet för allmänheten	Andel kommuninvånare inom 30 minuters gångavstånd till en trygghetspunkt	-	-	Mäts under hösten 2026	
Service och bemötande.	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras	Nivån minst 80% av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant	86,8 %	82,4 %	83,1 %	
Enkelt att få hjälp med sitt ärende	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras	Nivån minst 73 % av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant	73,4 %	71,1 %	74,2 %	

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Kontinuitetshantering implementerad i samhällsviktig verksamhet	Andel samhällsviktiga verksamheter med fastställd kontinuitetsplan	-	-	Mäts under hösten 2026	
Sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet av de fem senaste årens sjukfrånvaronivåer	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid ska vara på samma nivå eller lägre än genomsnittet av de senaste fem årens sjukfrånvaronivå. (genomsnitt av 2021-2025) =8,34%	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid	7,5 %	7,8 %		Sjukfrånvaron ser, även 2026 ut att hamna på en nivå kring 8 % av totalt arbetad tid
Ökad friskvård	Ökad nyttjandegrad av friskvårdsbidraget i förhållande till föregående år	Antal anställda som nyttjar friskvårdsbidraget i förhållande till totalt antalet anställda.	40,5 %	46 %		Nyttjandegraden ser fortsatt ut att öka

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhet och beredskap	Brottsförebyggande åtgärder	Antal framtagna och genomförda åtgärder genom ramen för EST	-	-		
Effektiv och rättssäker ärendeprocess	Demokratiska processer och nämndadministration	Genomsnittlig handläggningstid för e-förslag och motioner	-	-		
Effektiv och rättssäker ärendeprocess	Juridisk rådgivning och regelefterlevnad	Andel laglighetsprövningar som lett till upphävda beslut (%)	-	-		

RÄDDNINGSTJÄNST

Perioden som gått

- Förslag till kommunstyrelsen om att utöka räddningstjänstens organisation genom att införa brandvärn bestående av tolv personer utöver ordinarie bemanning på stationerna i Sala kommun.
- Rekrytering av Räddningspersonal i beredskap (RIB) fortgår eftersom det är kontinuerlig omsättning på denna typ av tjänst.
- Börjat utbildat RIB-personal i USAR (Urban sök och räddning) enligt Myndigheten för civilt försvars (MCF) utbildningsplan för Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB).
- Planerat för stärkt beredskap, drivmedelsdepå Sala, reservkraft RIB-stationer, material för USAR.
- Uppstart av brandriskrapport, med hjälp av AI ta fram relevanta brandriskdata samlade i ett dokument. Skickas ut till operativ personal kl 07:00 under skogsbrandssäsongen.

Uppföljning av beslutade uppdrag

- Genomföra kommunstyrelsens beslut om att införa brandvärn.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-11 497	-12 713	1 216	-17 245	-18 621	1 376
Interna intäkter	-547	-171	-376	-820	-812	-8
Summa intäkter	**-12 044**	**-12 883**	**839**	**-18 065**	**-19 433**	**1 368**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	608	873	-265	912	873	39
Personalkostnader	23 042	24 516	-1 474	34 561	37 173	-2 613
Övriga kostnader	4 711	4 123	588	7 066	5 827	1 238
Interna kostnader	1 789	1 771	18	2 683	2 686	-3
Summa kostnader	**30 149**	**31 282**	**-1 133**	**45 221**	**46 559**	**-1 338**
Resultat	**18 105**	**18 398**	**-293**	**27 156**	**27 126**	**30**

PERIODENS RESULTAT

Räddningstjänsten redovisar ett negativt resultat för perioden. De externa intäkterna är högre än budgeterat, vilket bland annat beror på försäljning av fordon som genererat en reavinst på ca 0,6 mnkr samt att verksamheten har tilldelats två stöd från MCF på totalt ca 0,9 mnkr. De interna intäkterna är lägre än budgeterat eftersom internfakturering avseende automatslarmavtal och handbrandsläckarserviceavtal sker först i slutet av året.

Köp av huvudverksamhet avviker i delårets utfall då årets kostnader har tagits i början av året. Personalkostnadernas utfall är högre än budgeterat, vilket bland annat beror på för lågt budgeterade personalkostnader samt utbildningar för deltidspersonal. Övriga kostnader visar ett överskott, vilket främst beror på många mindre positiva avvikelser inom verksamheten.

ÅRSPROGNOS

Räddningstjänstens årsprognos visar ett resultat i nivå med budget. De externa intäkterna prognostiseras bli högre än budgeterat för helåret, vilket bland annat beror på försäljningen av flera fordon som har genererat en reavinst på 0,6 mnkr. Verksamheten har även tilldelats ett utökat stöd från MCF om 0,9 mnkr.

Personalkostnaderna prognostiseras bli högre än budgeterat, vilket bland annat beror på för lågt budgeterade personalkostnader samt utbildningsinsatser för deltids personalen. Övriga kostnader prognostiseras visa ett överskott för helåret, vilket främst beror på flera mindre positiva avvikelser inom verksamheten.

Sammantaget bedöms Räddningstjänsten redovisa ett resultat i nivå med budget för helåret.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Inga större avvikelser.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Räddningstjänsten	18 105	18 398	-293	27 156	27 126	30
Summa	**18 105**	**18 398**	**-293**	**27 156**	**27 126**	**30**

Räddningstjänsten har bara en verksamhet/enhet.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-605	605	0	-605	605
Utgifter	667	1 472	-850	1 000	1 472	-472
Summa	**667**	**867**	**-200**	**1 000**	**867**	**133**

Årsprognosen visar ett mindre överskott avseende investeringar. Inköp av en ny brandbil har genomförts under året och inga ytterligare inköp planeras göras i år. Försäljning av tre brandbilar har genomförts, vilket har genererat ett mindre överskott för helåret.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Analys

Räddningstjänsten bidrag till målet genom att vara en närvarande aktör i samhället med fokus på att effektivt skapa trygghet och säkerhet hos invånarna.

Sammanfattning

Räddningstjänsten ska skydda och rädda människor, egendom och miljö. Genom förebyggande arbete ska sannolikheten för att bränder och andra olyckor inträffar minska konsekvenserna av inträffande händelser.

Slutsats

Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatser kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Analys

Genom utbildningar, rådgivning och riskförebyggande insatser minskar risken för olyckor och skador samtidigt som invånarnas kunskap och beredskap ökar. Räddningstjänsten spelar också en viktig roll i samhällets klimatanpassning genom att hantera konsekvenserna av exempelvis skogsbränder, översvämningar och andra extrema väderhändelser.

Sammanfattning

Genom förebyggande insatser, utbildning och samverkan förbättras invånarnas möjligheter att leva ett säkert, hälsosamt och självständigt liv. Verksamheten stödjer samtidigt samhällets arbete med klimatanpassning och bidrar till att minska de sociala och ekonomiska konsekvenserna av olyckor. På så sätt stärks både individens och samhällets förutsättningar för långsiktig hållbar utveckling.

Slutsats

Räddningstjänsten är en viktig samhällsaktör för att nå målen inom hållbar utveckling. Genom att kombinera förebyggande arbete, utbildning, trygghetsskapande insatser och klimatanpassning bidrar verksamheten till de sociala, miljömässiga och ekonomiska hållbarhetsdimensionerna. Resultatet blir ett säkrare, mer resilient och mer hållbart samhälle där människor ges bättre förutsättningar att leva ett hälsosamt, tryggt och självständigt liv.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Analys

Räddningstjänsten bidrar till målet genom att ha en avgörande roll i att säkerställa trygghet och säkerhet för invånarna i Sala kommun. Förväntningarna är höga och tjänsten måste vara både snabb, effektiv och förebyggande för att möta samhällets behov.

Sammanfattning

Snabb utryckning, strategisk placering av resurser och effektiv kommunikation med SOS Alarm och andra aktörer är avgörande i en nödsituation. Med välutbildad personal och modern fungerande utrustning kan räddningstjänsten genomföra insatser på ett säkert och effektivt sätt. Genom kontinuerliga brandinspektioner och säkerhetsrådgivning förbättras brandskyddet i samhället. Räddningstjänsten har beredskap dygnet runt, året om och ska ha en förtroendeingivande närvaro och vara stöd vid kriser och katastrofer.

Slutsats

Genom att leva upp till förutsättningarna i grunduppdraget skapas en tryggande vardag för invånare och företag i kommunen. Samtidigt bidrar detta till en säker och stabil kommunmiljö.

Framtiden

- Genomföra organisationen med brandvärn.
- RUHB-arbete (Räddningstjänst under höjd beredskap). Samarbete med Myndigheten för Civilt försvar och räddningstjänstorganisationerna för att stärka räddningstjänsternas förmåga att agera vid höjd beredskap och ytterst krig.
- Rekrytera RIB-personal (deltid).
- Arbeta vidare med stärkt förmåga, inköp av elverk, drivmedelsdepå och ta fram kontinuitetsplaner för dessa.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva och välkoordinerade räddningsinsatser	Responstid (median)	Direktvärde i minuter (112 -> första resurs på plats)				
Säkerställa kommunens förmåga vid höjd beredskap genom planering och utbildning av personal	Andel utbildad personal	Andel utbildad (%) = (Antal utbildade / Totalt antal berörd personal) * 100				

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Bidra till hållbar utveckling genom att integrera miljö- och klimatperspektiv i insatser och förebyggande arbete	Andel tillsyner med miljöfokus	(Miljörelaterade tillsyner / Totalt antal tillsyner) * 100				

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Larmbehandlingstid (median)	Direktvärde i minuter				
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Responstid (median)	Direktvärde i minuter (112 -> första resurs på plats)				
Öka upplevd trygghet och service hos medborgarna	Andel positiva i medborgarundersökningen (%)	(Antal positiva svar / Totalt antal svar) * 100				

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTOR

Perioden som gått

- Inlett arbete med Tematiskt tillägg till översiktsplan för förnybar energi, avgränsningssamråd med Länsstyrelsen genomfört under kvartal 2
- Pågående arbete med uppdatering av Bostadsförsörjningsprogram
- Antagit detaljplan för Salberga
- Granskning av detaljplanen för södra och östra Ängshagen (inklusive granskningsmöte för allmänheten) samt samråd för Kumla Prästgård
- Pågående dialoger med intressenter/markägare för Ica samt Salaborg inför detaljplanearbete
- Pågående utredningsarbete detaljplan Kärrbäcksbo
- Markanvisningstävling initierad för Östra kvarteren/Silvervallen
- Startbesked för exploateringarna
    - Bältarhagen startbesked (TK)
    - Förlängt markanvisningsavtal samt startbesked (TK) för exploatering av Norrberg
- Antagit Salaspecifika riktvärden för föroreningar kopplade till historisk gruvdrift inom Sala tätort
- Implementering av Policy för kommunens markägarskap som ger stöd och struktur
- Försäljning av fastigheterna
    - Gustafsborg 2 (gamla centralförrådet)
    - Del av Kristina 4:4 (mark till Salberganastalten)
    - Stadsskogen 2:236 (arrendetomt)
- Inköp av fastighet
    - Ängshagen, för möjliggörande av detaljplanen för Södra och östra Ängshagen.
- Implementering av nytt system för arrenden som innebär att strategiska arbeten kunnat initieras gällande förvaltning av kommunens markinnehav
- Hantering av ”vilande exploateringsfastigheter” i väntan på exploatering
    - Sågen 1, arbetar med uppdrag om alternativ hantering än rivning av befintliga byggnader
- Mycket arbete kopplat till förstärkning av elnätet inom kommunen (nationellt, regionalt och lokalt nät)
- Underhåll av exploateringsfastigheter samt (påbörjad) rivning av riskbyggnad
- Undertecknat tillägg till brytningsrättsavtal med Björka minerals
- Pågående arbete inom ramen för projektet SUVERÄN (Södermanland, Uppsala och Västmanland för Energi över gRÄNserna) kring revidering av klimat- och energiplan
- Antagit ny Plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel
- Aktiverat medlemskap i Västmanlands luftvårdsförbund

Uppföljning av beslutade uppdrag

Nedan följer uppdragen ur beslutad verksamhetsplan för Samhällsbyggnadskontoret (KS) 2026-2028.

- Implementering av, uppföljning och kompletteringar genom tematiska tillägg till översiktsplanen pågår.
- Fortsatt arbete av pågående detaljplaneprojekt för att ta dem genom processen och därmed göra plats för kommande detaljplaner enligt prioriteringsgrunder fortsätter enligt inarbetad rutin. Kommunen för också dialog med Trafikverket om kommande detaljplaneprojekt där så är nödvändigt för planskilda korsningar till järnvägsövergångar.
- Markaffären med Skandrenting är i slutskede.
- Exploateringsprojekten Norrberg och Bältarhagen har givits startbesked för byggande av infrastruktur.
- Mark har köpts in vid Ängshagen för att möjliggöra genomförande av detaljplan.
- Pågående dialog med aktör för Salaborg inför fortsatt detaljplanearbete.
- Markanvisningstävling initierad för utveckling av Östra kvarteren/Silvervallen.

- Rapporter framtagna gällande Salaspecifika riktvärden, samt hantering av föroreningar inom Sala tätort. Riktvärdena har beslutats av kommunfullmäktige. Framgent kommer implementering av riktvärdena vara i fokus, samt informationsspridning kring dessa.
- Nytt system för hantering av kommunens arrende har implementerats.
- Förberedande arbete för översyn av arrendeavgifter har gjorts.
- Fortsatt implementering av Policy för kommunens markägarskap. Policyn ligger till grund för kommande uppdateringar av flera styrdokument kopplade till markförvaltningsfrågor inom kommunen.
- Aktivt arbete med revidering av kommunens klimat- och energiplan (genom SURVERÄN-projektet som finansieras av Energimyndigheten) som går parallellt med tematiskt tillägg (TÖP) för Förnybar energi till översiktsplanen.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-2 622	-1 619	-1 003	-3 933	-2 183	-1 750
Interna intäkter	-20	9	-29	-30	5	-35
Summa intäkter	-2 642	-1 610	-1 032	-3 963	-2 178	-1 785
Köp av huvudverksamhet, bidrag	25	0	25	37	-37	74
Personalkostnader	8 766	7 462	1 304	13 148	11 159	1 989
Övriga kostnader	2 596	2 100	496	3 895	3 770	124
Interna kostnader	-1 402	-1 652	250	-2 103	-2 134	31
Summa kostnader	9 984	7 911	2 073	14 976	12 758	2 218
Resultat	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433

PERIODENS RESULTAT

De externa intäkterna bygger i budget på schabloniserade siffror på ett snitt över tid. Utifrån det ekonomiska omvärldsläget har intäkterna varit mindre än ett normalår, både när det gäller byggande (intäkter i form av planavgifter i samband med bygglov) samt att externt finansierade detaljplaneprojekt har varit vilande/pausade i större omfattning än vad vi räknat med ursprungligen (exempelvis Hopparen, Gnejsen och Salaborg).

De minskade intäkterna har balanserats med lägre kostnader, dels kring konsultkostnader (utredningar) som dragits ner under perioden samt lägre egna personalkostnader.

ÅRSPROGNOS

Likt periodens resultat har anpassningar gjorts mellan minskande intäkter och kostnader för helåret där fördröjda projekt som innebär förskjutna intäkter kompenserats med att inte ersätta föräldraledighet, samt ett flertal medarbetare som arbetar deltid under resterande del av året. Viss osäkerhet finns kring skötsel och underhåll av kommunala fastigheter samt byggnader som går under Plan- och utvecklingsenhetens ansvar kring behov av eventuella akuta åtgärder.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Periodens resultat bedöms inte avvika till en större del i jämförelse med årsprognosen gällande drift. Det finns en viss osäkerhet kopplat till eventuella behov av akuta åtgärder enligt ovan där det saknas medel avsatta i budget idag.

Gällande investeringarna görs ett plusresultat om ca 11,8 mkr i jämförelse med 0-budget. 3 fastigheter finns ute på den öppna marknaden för försäljning. Om någon av dessa skulle överlåtas under året blir avvikelsen på året större än periodens resultat.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Plan och utveckl-ingsenheten	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433
Summa	7 342	6 301	1 041	11 013	10 580	433

Plan och utvecklingsenheten har bara en verksamhet/enhet.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-17 659	-17 659	0	-17 659	17 659
Utgifter	0	0	0	0	5 900	5 900
Summa	**0**	**-17 659**	**-17 659**	**0**	-11 760	**11 760**

Under året har pengar för försäljning av fastigheterna Gustavsborg 2 och del av Kristina 4:4 (Salberga) kommit in till kommunen. Samtidigt har del av fastigheten Kristina 4:246 köpts in inför genomförande av Södra Ängshagen-projektet.

Under året kommer ca 0,2 mnkr tillkomma i samband med försäljningen av tidigare arrendetomten Stadsskogen 2:236. Vidare har kommunen flera fastigheter ute på öppna marknaden för försäljning (Salbohedskolan i Salbohed, Åsgården i Möklinta samt Stationshuset i Sala).

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att skapa förutsättningar för att växa befolkningsmässigt på ekonomiskt hållbart sätt. Vidare skapar kontoret förutsättningar för attraktiva boendemiljöer och nya arbetstillfällen genom planering, genomförande och försäljning av mark, som i sin tur lägger en grund för ett stärkt näringsliv och tillgång på bra utbildning i hela kommunen.

Analys

Kommunen märker fortsatt av det ekonomiska omvärldsläget, vilket innebär, tillsammans med andra faktorer kopplade till genomförandet, att planreserven inte nyttjas på det sätt som vore önskvärt under mer normala omständigheter. Under 2026 har vi sett en ökad investeringsvilja vilket tyder på att läget kan vara på väg att förändras.
I samband med införandet av uppföljningsmålen för grundverksamheten kan det konstateras att ett skifte i prioriteringar kan vara motiverat framöver från en historisk tyngd kring planering av mark för bostäder till verksamheter.

Sammanfattning

Gällande bostadsmark i planreserv ligger kommunen bra till utifrån satta mål, det saknas ca 40 bostäder i planreserv för att uppnå målet enligt nu gällande räknemetodik. Under året har en uppdatering av räknesätt diskuterats internt kring bostäder i planlagd mark. Om nya räknesättet implementeras kommer resultatet se än bättre ut i förhållande till de nu satta målen. Det nya räknesättet skulle ge en mer systematiserad bild gällande möjligheter i de detaljplaner som är gällande samt i beräkning av pågående planprojekt. Vidare finns det planlagd mark för bostäder i samtliga servicenoder.

Gällande verksamhetsmark har ca 2,5 ha tillkommit under året vilket ger en total på 11 ha verksamhetsmark i gällande planer. Målet är på 50 ha. Pågående planprojekt syftar till att utöka planreserven ytterligare. Det saknas idag mark för verksamhet i flera av servicenoderna.

Slutsats

För att uppnå målen inom samtliga delar krävs viss omprioritering gällande inriktning på kommande planprojekt. Vid en översyn av räknesätt tydliggörs indikatorerna för målet och blir därmed enklare att följa över tid.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att verka för att kommunen ska vara socialt hållbar för människor i alla livsskeden. Vidare verkar kontoret för att värna de naturtillgångar som finns och eftersträvar ekologisk mångfald samt att kommunen ska bli fossilfri. Kulturarvet vårdas noggrant, och vi planerar framtiden med respekt för kulturella värden. En central utgångspunkt i planeringen för det framtida Sala är de goda kommunikationer som finns och att nyttja närheten till andra städer och kommuner, samt de natur- och kulturvärden som finns inom kommunen och i vår närhet. Resurser används för god ekonomisk hushållning med långsiktiga investeringsplaner och tydliga prioriteringar.

Analys

Under året har samhällsbyggnadskontoret haft möjlighet att arbeta med de strategiska inriktningar som målet indikerarar. Utifrån att det inte varit några pågående exploateringar har delar av målet inte kunnat praktiserats.

Sammanfattning

Under året har samhällsbyggnadskontoret arbetet i linje med flera av målen. Platsspecifika riktvärden finns på plats, detaljplaners utredningar som berör klimatanpassningsaspekter genomförs för ett förändrat framtida klimat. Vidare arbetas det för att relevanta styrdokument tas fram i linje med de projekt kommunen deltar i. Kontoret har under året inte arbetat i genomförande av exploateringsprojekt och därmed har målet kring strävan om klimatneutralitet inte hanterats.

Målet är delvis uppfyllt.

Slutsats

Samhällsbyggnadskontoret arbetar vidare med beslutade uppdrag kopplat till målområdet. Flera strategiska dokument är i behov av översyn framgent för att få fullt utslag på målområdet.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Samhällsbyggnadskontoret bidrar till målet genom att skapa förutsättningar inom ramen för likabehandlingsprincipen, att alla ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter i arbetet med att utveckla vår kommun. Tillsammans arbetar kontoret för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla drar till varandras trygghet och ökad delaktighet i utvecklingen, vilket i förlängningen ökar förtroende för kontorets arbete.

Analys

Under året har Samhällsbyggnadskontoret aktivt arbetat för att identifiera ärenden där pågående projekt som lämpar sig för utökat inflytande i jämförelse med lagstiftningens krav. Utifrån antalet pågående aktiva ärenden och var de befinner sig i processen har det varit sparsamt med tillfällen för detta. Vidare har kontoret börjat identifiera vilka strategiska dokument som kan uppdateras för att komplettera arbetet med social hållbarhet inom kontorets grunduppdrag.

Sammanfattning

Inom målområdet är kontoret i behov att ta fram indikatorer och nyckeltal för att tydliggöra framtida uppföljning. Arbete pågår löpande inom båda områden, trots att de inte är uppföljningsbara enligt idag gällande struktur.

Slutsats

Målområdet är i behov av att tydliggöra indikatorer och nyckeltal för möjlighet att systematisera utvecklingen enligt kommungemensam modell för uppföljning. Arbete inom målområdet fortgår parallellt med detta arbete.

Framtiden

- Fortsatt framdrift av tematiskt tillägg till översiktsplan för förnybar energi.
- Fortsatt framdrift i pågående detaljplaneärenden, samt möjliggöra utrymme för kommande projekt med hög prio.
- Fortsatt framdrift i exploateringsprojekten Östra kvarteren, Bältarhagen och Norrberg.
- Implementering av Salaspecifika riktvärden och informationsspridning internt samt externt kopplat till detta för berörda aktörer.
- Påbörjar arbete med översyn av arrendeavgifter samt fortsatt implementering av Policy för kommunens markägarskap.
- Fortsatt framdrift i projektet SUVERÄN som syftar till att ta fram en klimat- och energiplan.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Vi ska alltid ha minst 500 bostäder i planreserv	Antal bostäder i planreserv	500	-	463	468	2026 - 468
Planreserv för bostäder ska finnas i Sala stad och samtliga tre servicenoder	Planlagd mark för bostäder i samtliga servicenoder	ja/nej	ja	ja	ja	
Vi ska alltid minst ha 50 ha verksamhetsmark i planreserv	50 ha mark för verksamhet i planreserv	50	8,5	8,5	8,5	2026 - 11
Planreserv för verksamhetsmark ska finnas i Sala stad och samtliga tre servicenoder	Planlagd mark för verksamhet ska finnas i samtliga servicenoder	ja/nej	nej	nej	nej	Nej

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
I Sala har vi platsspecifika riktvärden kring historiska gruvföroreningar i mark	Beslutade SSRV	ja/nej	nej	nej	nej	2026
Detaljplaner ska vara klimatanpassade	Berörda utredningar beställs med klimatfaktor	ja/nej	-	-	ja	
Exploateringen av detaljplaner ska sträva efter klimatneutralitet	-	-	-	-	-	-
Kommunen ska ha relevanta och uppdaterade styrdokument kring klimat och miljö.	Styrdokument revideras löpande	Antal reviderade styrdokument	-	-	0	2026 - 1
Kommunen tar fram en klimatfärdplan för nettonoll	Beslutad klimatfärdplan	ja/nej	Nej	nej	nej	

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Fler röster hörs i samtalet om Salas utveckling	Antalet genomförda öppna möten	-	-	1	1	2026 - 1
I Sala arbetar vi socialt hållbart med blandad bebyggelse, livet mellan husen, olika upplåtelseformer och bostäder för alla plånböcker	-	-	-	-	-	

TEKNISKA KONTORET exkl VA-verksamhet

Perioden som gått

ÖVERGRIPANDE
Inledningen på året 2026 har inom Tekniska kontoret präglats av åtgärder för ekonomi i balans.
Beslutad organisation på verksamhet Fastighet är under genomförande. Fastighetsutredningens slutsatser har samlats i ett åtgärdsprogram under namnet Fastighetsresan, vilket löper på enligt plan. Måltidsutredningen har slutförts där ytterligare åtgärden för att nå en långsiktig stabilitet i verksamheten har identifierats. Park- och gatuverksamheten är i ett skede där processer och rutiner nu sätts.

TEKNISK LEDNING
- Samhällsfinansierade resor; Kollektivtrafikförvaltningen aviserade inför året en kostnadsökning i storleksordningen 7 – 8 % till följd av högre kostnader i det nya transportavtal som upphandlats under 2025. Under maj månad aviserade Kollektivtrafikförvaltningen att det faktiska kostnadsutfallet under våren pekade på en ökning om hela 40%. Enligt parternas avtal ska differens från överenskommen preliminär fakturering regleras i januari följande år.

MÅLTID
- Under våren har Måltidsverksamheten slutfört en genomlysning för en effektiv och långsiktig hållbar verksamhet med en ekonomi i balans. Ett antal utvecklingsområden har identifieras och nästa steg är att ta fram en prioriterad färdplan för arbete med dessa utvecklingsområden.
- Kommunstyrelsen har under april månad fattat beslut om att årligen indexera måltidspriser för Skolkontoret och Vård- och omsorgskontoret enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV).
- Förslag till nya riktlinjer och rutiner har under våren tagits fram för förskola och skola i samarbete med Måltidsverksamheten och Skolkontorets representanter i syfte att säkerställa kvalitativa likvärdiga måltider och ansvarsområden. Livsmedelsverket presenterade i januari 2026 uppdaterade Nationella riktlinjer för måltider i skola.
- Under våren har samverkansmöten genomförts mellan kök och kostombud på olika Säbo (särskilda boenden) i syfte att nå en ökad kundnöjdhet på maten och hela måltidsupplevelsen.

PARK/GATA
- Under året har fokus legat på att arbeta bort underhållsskulder i form av slyröjningar, klotterborttagning, underhåll av parkbroarna, renovering av gräsytor. Men även mindre aktiviteter som har till syfte att stärka platsvarumärket "Sala" som ny design på p-skivor, påskpynt i rondeller, alla hjärtans-dag pynt vid stationen, nya sandlådor på lekplatser och vid Agueliplatsen har åtgärder genomförts genom att komplettera med plattor där plattor tidigare har brutits loss från kanten mot vattnet.
- Vintern gav ett stort snöfall i januari som krävde bortforsling av snö med lastbilar vilket föranledde omprioriteringar inom budgetramen för att säkerställa utrymme för vinterväghållning i slutet av året. Då det var första året på den upphandlade vinterentreprenaden fanns det också initiala problem och förseningar.
- Kommunens förvaltning av det egna skogsinnehavet är certifierat med FSC-märkning. En omcertifiering genomfördes under våren med godkänt resultat vilket innebär att FSC-märkningen kvarstår ytterligare en period.
- Gång- och cykelvägen mellan Ransta och Kumla kyrkby är nu helt färdigställd med en fungerande belysningsanläggning.
- Gång- och cykelvägen mellan Sala och Kumla kyrkby är påbörjad och arbetet väntas pågå till våren 2027. Därefter påbörjas arbetet med busshållplatser in mot Sala och sedan Stockholmsrondellen.
- Kommunen har fortsatt att följa Trafikverkets arbete med väg 56 Sala–Heby, där åtgärder omfattar ombyggnad till 2+1-väg, cirkulationsplats samt gång- och cykelväg. Förberedande arbeten påbörjas under hösten 2026 och de större arbetena planeras att starta 2027.
- Under perioden har kommunen fortsatt att följa och samverka kring Trafikverkets järnvägsåtgärder i Sala kommun. Åtgärder på Dalabanan genomförs för att möjliggöra ökad turtäthet och kortare restider, samtidigt som planeringen av planskilda korsningar och åtgärder vid Sala bangård och Ransta station fortskrider.
- Under hösten påbörjas renoveringen av två broar längs Sörskogsleden, vid Emmylund och Willys.

SANERINGSPROJEKTET
Under våren slutfördes täckningsarbetet vid centrala gruvområdet och Sala bly och hytta. Arbetet med ansökningshandlingar, inklusive teknisk beskrivning, inför ansökan om miljötillstånd för åtgärder längs Pråmån från Silvergruvan till Ekebydamm har varit huvudfokus under perioden. Flera tester för att hitta lämpligaste reningsteknik för gruvvattnet har genomförts. Ytterligare tester och pilotförsök planeras under hösten.

FASTIGHET
Under årets första del har verksamhet Fastighet fortsatt att utvecklats med fokus på gemensamt ansvarstagande, tydlighet i uppdrag och roll, arbetsmiljö och engagemang. För att nå hållbar förvaltning, god service och långsiktigt värdeskapande vägleder de tre målen; ”en budget i balans”, en ”välfungerande, robust och effektiv verksamhet” och ”en välmående arbetsplats”, fastighetsverksamheten framåt. En långsiktig färdplan leder verksamheten framåt i de olika delprojekt för att uppnå uppsatta mål. Riktlinjer för lokalförsörjning samt riktlinjer för uthyrning av lokaler har tagits upp för beslut, hyresavtal omförhandlas och upprättas och fortsatt arbete med kostnadstäckning har skett.

- Energikostnaderna har varit högre jämfört med föregående år, där både el- och fjärrvärmekostnaderna ökat kraftigt. Trots åtgärder som minskar förbrukningen generellt har de högre energipriser motverkat de ekonomiska effekterna av de insatser som gjorts. Ackumulerat januari till augusti 2026 ligger förbrukningen på 7 200 MWH jämfört med motsvarande period 2025 där förbrukningen låg på 8 900 MWh. Prognosen förutsätter en normal höst- och vintersäsong ur energisynpunkt. Det som förnärvarande påverkar kostnadsutvecklingen negativt är hydrologiska läget (vattentillgång) och geopolitiska läget (omvärldsläge).
- Under 2025 prioriterades många underhållsåtgärder ned till följd av det negativa ekonomiska läget. Fortsatt återhållsamhet råder där översyn av kostnader sker kontinuerligt samtidigt som driftåtgärder utförs för att säkra fastighetsvärde, funktion och säkerhet.
- Avetablering av modul på Kila skola har skett och ersätts mot redan inhyrda moduler från f.d. Ekdalens förskola. Avetableringskostnad kommer debiteras hyresgäst.
- Under perioden har Fastighet Gustafsborg 2/Fabriksgatan 12 sålts av till ny fastighetsägare. Annonsering för försäljning av Fastighet Sörsalbo 6:51/fd. Salbo förskola, Fastighet Kristina 4:76/Sala järnvägsstation samt Fastighet Möklinta Prästgård 1:47/Åsgården fd. särskilt boende ligger ute på öppen marknad. Extern annonsering för Salbergahallen pågår. Aktivt löpande arbete sker med uthyrning av hyreslägenheter och omförhandling av avtal för inhyrda lokaler.
- Av Sala kommuns fastighetsavtal på inhyrda lokaler har 20 avtal klassats som finansiella avtal. Dessa tas då upp som en finansiell anläggningstillgång och hanteras på liknande sätt som om Sala kommun ägt dessa lokaler. Under året har ett avtal omvärderats samt förändrad tidsplan, för övrigt inte större förändringar. Den finansiella leasingen påverkar kommunens resultat negativt med 1,1 mkr.
- För “Projekt badhus” har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats och akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur och Fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svar upp till inriktningsbeslutet.

GEODATA (FD KART/MÄT)
- Arbetet med att migrera kommunens kartsystem från Geosecma till Gaida har pågått under våren. Migreringen är nödvändig eftersom det tidigare systemet inte längre stöds av leverantören. Arbetet har visat sig vara mer omfattande än beräkna.

UPPFÖLJNING AV BESLUTADE UPPDRAG I VERKSAMHETSPLANEN:
I Sala kommun, “strategisk plan och budget 2026 – 2029” har uppdrag till kommunstyrelsen givits som berör Tekniska kontoret. Uppdrag sker i samverkan över kontorsgränser.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkerställa arbetet med kommunens fastigheter till en strategisk och effektiv verksamhet med syfte att sänka kostnader och som motsvarar gällande styrdokument:

- Arbetet med grunduppdraget fortsätter utifrån satt färdplan. Målet är att få en effektiv, välmående, långsiktigt hållbar organisation med en verksamhet där budgeten är i balans. Reviderade riktlinjer för lokalförsörjning samt riktlinjer för uthyrning av lokaler inväntar politiskt beslut. Instruktioner, anpassningar, utveckling, utredningar och åtgärder kommer hanteras under kommande år, för att möte de beslutade riktlinjerna.

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen:

- För badhusprojektet har medel från kommunstyrelsens förfogande tilldelats, akuta driftåtgärder har utförts. Politiskt inriktningsbeslut har tagits där funktion ska upprätthållas för befintligt badhus och nytt badhus ska byggas på annan plats inom Lärkan området, än befintligt badhus. Vidare ska konsekvenser och kostnader utredas utifrån möjliga platser för placering av nytt badhus. Även konsekvenser, alternativa lösningar och kostnader för simundervisning och påverkan för föreningsliv och folkhälsa ska kartläggas. En gemensam treårsplan, tillsammans med Kultur och Fritidskontoret har tagits fram, för prioritet och upprätthållande drift av nuvarande badhuset. Avrop av teknisk konsult har påbörjats, där uppdrag ligger i att driva projektet av nytt badhus framåt och svara upp mot inriktningsbeslutet.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-30 416	-39 549	9 133	-45 622	-50 813	5 191
Interna intäkter	-232 165	-224 052	-8 113	-348 231	-335 981	-12 250
Summa intäkter	**-262 582**	**-263 601**	**1 019**	**-393 853**	**-386 795**	**-7 058**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	30 805	24 409	6 396	46 205	37 018	9 187
Personalkostnader	56 342	52 419	3 923	84 509	82 852	1 657
Övriga kostnader	209 176	214 652	-5 476	313 748	310 706	3 042
Interna kostnader	43 246	59 504	-16 258	64 866	82 838	-17 972
Summa kostnader	**339 569**	**350 984**	**-11 415**	**509 328**	**513 413**	**-4 085**
Resultat	**76 987**	**87 384**	**-10 397**	**115 475**	**126 619**	**-11 144**

PERIODENS RESULTAT

Periodens resultat om -10,4 mnkr mot budget omfattar tre större avvikelser.

Vinterns stora snöfall i januari och februari krävde bortforsling av snö med lastbilar vilket är kostnadsdrivande och påverkar periodens utfall på Gata negativt.

Ett skrivfel i budgetarbetet för skogsdriften påverkar utfall mot budget negativt. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.

Kollektivtrafikförvaltningen har via mail aviserat en kraftig höjning av kostnaderna för särskild kollektivtrafik med en helårseffekt på 7,7 mnkr. Sala Kommun har bestridit denna kostnad och dialog med KTF pågår. Höjningen aviserades utan underlag och endast med hänvisning till ökade trafikkostnader utan vidare specifikation eller förslag på kostnadsreducerande åtgärder. Den aviserade kostnadsökningen är ännu inte fakturerad till kommunen men en uppbokning om 5,2 mnkr som avser perioden till sista augusti är gjord. Periodens utfall innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

ÅRSPROGNOS

Helårsprognosen för Tekniska kontoret visar på en budgetavvikelse om –11,2 mnkr, varav –2,7 mnkr kopplas till skogsförvaltning.

För att möta periodens ökade vinterväghållningskostnader har justeringar gjorts i gatuunderhållsplaneringen för att säkerställa utrymme för vinterväghållning i slutet av året inom beslutad budget.
Ett negativt utfall i förhållande till budgeterat överskott för skogen är tyvärr oundvikligt. Verksamhet har vidtagit åtgärder för att minimera kostnadsutfallet och i möjligaste mån ökat intäkterna.
Den aviserade kostnadsökningen för den särskilda kollektivtrafiken beräknas få en helårseffekt om 7,7 mnkr

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Skillnaden i resultatet avseende periodens utfall uppräknat på helårsprognos förklaras till stor del av högre kostnader än budgeterat avseende vinterväghållning och samhälsfinansierade resor.

Helårsprognosen visar på en resultatförsämring om 0,8 mnkr i förhållande till utfallet på delår mot budget.

RISKER KOPPLADE TILL OMVÄRLDSLÄGET
Kontoret ser effekter av det osäkra världsläget som nu bidrar till väsentligt högre energipriser. Detta i kombination med en kall vinter och historiskt låga vattennivåer i vattenmagasinen i norra Sverige gör prisutvecklingen på el och drivmedel mycket svår att förutse.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Teknisk ledning	203	-2 729	2 932	305	514	-246
Samhällsfin. resor	39 825	49 112	-9 287	59 734	67 456	-7 722
Gata	19 074	20 392	-1 318	28 609	28 649	-40
Park, inkl. Skog	4 250	6 870	-2 620	6 374	9 648	-3 274
Geodata (f.d. Kart/mät)	2 049	2 984	-935	3 073	3 322	-249
Projekt & Utv.	3 217	2 939	278	4 825	4 225	600
Fastighet	7 704	6 099	1 605	11 555	11 805	-250
Gruvans sanering	0	-256	256	0	0	0
Måltid	667	1 973	-1 306	1 000	1 000	0
Summa	**76 987**	**87 384**	**-10 397**	**115 475**	**126 619**	**-11 144**

PERIODENS RESULTAT

TEKNISK LEDNING
1,5 mnkr avser semesterlöneskulden som påverkar periodens resultat, semesterlöneskulden justeras under året.

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR
Den aviserade kostnadsökningen från Kollektivtrafikförvaltningen är ännu inte fakturerad till kommunen men en uppbokning om 5,2mnkr som avser perioden till sista augusti är gjord. Periodens utfall innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

GATA
Kostnadsutfallet för perioden är något högre än budgeterat 1,3 mnkr. Omfattande snöfall under januari och februari med snöröjning, halkbekämpning och bortforsling av snö med extra lastbilar och grävmaskiner ledde till att tre fjärdedelar av budget för vinterväghållning 2026 upparbetades under perioden. För att säkerställa tillräckliga medel inför hösten 2026 har justeringar genomförts inom ram med sammanlagt 1,9 mnkr.

PARK INKL SKOGSDRIFT
Ett skrivfel i budgetarbetet för skogen påverkar utfallet mot budget negativt med 2,6 mnkr. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.
Övrig parkverksamhet följer i stort budget, kostnadsutfallet för perioden är något högre än budgeterat då parkverksamheten är säsongsbetonad, kostnaden kommer att jämnas ut över året.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Avvikelsen i periodens kostnadsutfall beror på att årets internfördelning av kostnader för GIS-system ännu inte har genomförts. Internfördelningen görs under senhösten när samtliga leverantörsfakturor har inkommit.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Verksamheten följer budget.

GRUVANS SANERING
Saneringsprojektet är ett fullfinansierat projekt från Naturvårdsverket, periodavvikelsen avser kostnader som ännu inte kunnat avropas från Naturvårdsverket.

FASTIGHET
Verksamheten följer budget. Periodens avvikelse om 1,6 mnkr jämfört med budget avser den ramfinansierade politiska prioriteringen vilket inte påverkar utfallet på totalen.

MÅLTID
Verksamheten följer budget. Periodens avvikelse om 1,3 mnkr jämfört med budget avser den ramfinansierade politiska prioriteringen vilket inte påverkar utfallet på totalen.

ÅRSPROGNOS

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR
Kollektivtrafikförvaltningen har via mail aviserat en kraftig höjning av kostnaderna för särskild kollektivtrafik med en helårseffekt på 7,7 mnkr. Sala Kommun har bestridit denna kostnad och dialog med KTF pågår. Höjningen aviserades utan underlag och endast med hänvisning till ökade trafikkostnader utan vidare specifikation eller förslag på kostnadsreducerande åtgärder. Prognosen innehåller även 2 mnkr i kostnadsreglering från år 2025.

MÅLTID
Verksamheten följer budget. Interna intäkter följer budget för förskolor och skolor, däremot ser vi en avvikelse 0,5 mnkr för minskade intäkter inom SÄBO. Denna kostnadsavvikelse kan hämtas hem genom lägre livsmedelskostnader på totalen. Demografiutvecklingen är fortfarande en osäkerhetsfaktor som i nuläget är svårbedömd, men följs noga under året.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Helårsprognosen visar på ett underskott som delvis beror på kostnader för den pågående uppgraderingen av GIS-systemet. Kostnaderna kommer till största delen att fördelas enligt schablon på berörda användare genom internfördelning. Prognosen påverkas även av högre hyreskostnader än budgeterat, dessa har tillkommit i samband med genomlysningen av fastighetskostnaderna och behöver ses över till nästa år.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Verksamheten följer budget i stort. Något högre intäkter än budgeterat på trafikverksamheten.

GRUVANS SANERING
Saneringsprojektet är ett fullfinansierat projekt från Naturvårdsverket där årsprognosen är noll.

FASTIGHET
Verksamheten följer i stort budget. Beslut kring tilldelade medel från kommunstyrelsen förfogande är i plan att beviljas under september månad. Äskandet avser att täcka uteblivna intäkter på moduler med 7,9 mkr. För att minimera underskott har omfördelning hanterats inom ram där kostnader består av finansiell leasing kopplat till externt inhyrda lokaler samt uteblivna intäkter för tomställda lokaler.

GATA
Verksamheten följer budget. Tre fjärdedelar av budget för vinterväghållning 2026 upparbetades under årets första månader. För att säkerställa tillräckliga medel inför hösten 2026 har justeringar genomförts inom ram med sammanlagt 1,9 mnkr. Utvecklingen av drivmedelskostnaderna är svår att förutse och är en osäkerhetsfaktor i prognosen.

PARK INKL SKOGSDRIFT
Ett skrivfel i budgetarbetet för skogen påverkar utfallet mot budget negativt med 3,3 mnkr. Under senare delen av 2025 fattades ett politiskt beslut om ett förtida uttag av skog, vilket påverkar årets intäkter. I enlighet med gällande skogsbruksplan behöver uttaget från skogen därmed vara lägre än budgeterat.
Övrig parkverksamhet följer i stort budget.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Åtgärd	Status	Kommentar	Effekt 2026, tkr
Skogsförvaltning	Pågår	Kostnader för återplantering som går att skjuta till 2027 kommer så att göras	2 100 tkr
Kollektivtrafiken	Pågår	Dialog pågår med Kollektivtrafikförvaltningen om hur kommunen kan påverka det nyss upphandlade transportavtalet	0

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Ramtillskott måltidsenheten hållbart producerade livsmedel (Ökad andel närproducerade livsmedel)	1 000	pågår	Återtag av kött från Ösby är planerat under hela året samt dialog pågår med andra lokala leverantörer utifrån initiativet att anmäla intresse att leverera livsmedel till sala kommun.
Park utökad drift	1 400	Pågår	Ambitionshöjningen 2026 har till stor del handlat om att lägga en plan framåt och komma i kapp och ta hand om gamla underhållsskulder. Utöver det har enheten skapat små snackisar i Sala med hjälp av till exempel trähjärtan på Alla-hjärtans-dag, påskpynt i rondeller, optimering av sommarblomsplanteringar
Driftkostnader Dalhem/ekorren och Emmylund	110	Pågår	Skivor har satts upp för att täcka dörrar och fönster.
Förstudie/alternativa provningar	2 000	Pågår	Ösby anpassat gymnasium, familjecentral för Regionen, ersättning Emmylunds förskola, utredning LSS
Gata driftskostnader för medfinansiering statlig infrastruktur	1 140		
Hyra evakueringslokaler Emmylund	4 295	Pågår	Avser merkostnad för hyra från modulleverantören.
Samhällsfinansierade resor – lägre färdtjänsttaxa leder till mer resande	2 500	Pågår	Politisk prioritering för justerad färdtjänsttaxa 2023 och avgiftsfria resor till dagligverksamhet 2022.
Avgiftsfri kollektivtrafik	750	Pågår	Tills annat beslutas

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-4 021	4 021	0	-4 021	4 021
Utgifter	36 650	24 955	11 695	54 975	46 286	8 689
Summa	**36 650**	**20 934**	**15 716**	**54 975**	**42 265**	**12 710**
Kontorsledn.						
Gata	**12 975**	**8 625**	**4 350**	**19 462**	**15 773**	**3 689**
Park	**2 267**	**680**	**1 587**	**3 400**	**2 894**	**506**
Karta/mät	**233**	**0**	**233**	**350**	**0**	**350**
Proj. Utv.	**1 855**	**-2 802**	**4 657**	**2 783**	**-3 738**	**6 521**
Lokal	**19 320**	**14 430**	**4 890**	**28 980**	**27 336**	**1 644**
Summa	**36 650**	**20 934**	**15 716**	**54 975**	**42 265**	**12 710**

GATUPROGRAM

Genomförda beläggningsarbeten/asfalteringar: Långgatan, Josefsdalsvägen, Silvermyntsgatan/Väsbygatan, Ringgatan, Åkrarondeller/Dalhemsleden, Sandvägen, Mossvägen, Källvägen, Infart Soldatvägen (Östra). Utöver det har även renovering av två broar påbörjats under hösten 2026.

GRUVANS VATTENSYSTEMPROGRAM
Förstärkning av dammvallarna vid Olov-Jons har planerats och pågår.

LOKALPROGRAM
Årets reinvesteringar innefattar till största delen planerat underhåll. Fokus under året ligger framför allt på tak, fasad och fönster. Ytskiktsrenovering av matta i gymnastikhallarna på Kilbo skola och Centralskolan i Västerfärnebo har genomförts med fina resultat. Ett större arbete där avloppsledningar har bytts ut på Björkgården, som startade 2025, är nu färdigställt. Ökade kostnader för detta projekt har inneburit att några tänkta planerade åtgärder fått omprioriteras till 2027. Bedömningen är dock att senareläggandet inte ska påverka dessa i någon större omfattning. Årets budget för planerat underhåll om 15 mnkr har upparbetats till hälften, samtidigt kommer avropen för resterande del genomförs under hösten.

För att säkra tillgängligheten kommer hissar att ersättas på Vallaskolan, Björkgården samt Rådhusgatan 4, då dessa nått sin tekniska livslängd. Byte av värmekälla till bergvärme, från oljepanna, på Kilbo skola har genomförts under sommaren och driftsatts under augusti månad. Ventilationsåtgärder kommer genomföras på stadsbiblioteket under hösten. Anpassningarna, till LSS boende, på Jakobsbergsgården Ålängan har genomförts och hyresgäster är inflyttade. Vidtagna radonåtgärder har fått godkänt resultat på Ösby Naturbruksgymnasiums elevhem L, M och O. Övriga reinvesteringar så som åtgärder av myndighetskrav, säkerhetsåtgärder och tillgänglighetsanpassningar löper enligt plan och prognosen för lokalprogrammet är enligt budget.

PARKPROGRAMMET
Parken har 2026 en total investeringsbudget på 3. 400 tkr. Huvuddelen utgörs av reinvesteringar, för att upprätthålla befintliga anläggningar och säkerställa gällande lagkrav.
De strategiska investeringar som finns i årets budget är utsmyckning samt gångstråket runt Ekeby dammar, som främst är en reinvestering. 300 tkr har tilldelats från Jöns och Alfvida Åkermans fond för att jobba med stråket runt Ekeby dammar.
Utfallet vid delårsbokslutet är +1. 760 tkr. Prognos för återstående del av året är att hela investeringsbudgeten kommer att upparbetas, förutom 500 tkr för parkarbeten vid exploatering.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom en väl fungerande infrastruktur och ett effektivt genomförande av antagna detaljplaner.

Analys

FASTIGHET
Utifrån beslutade riktlinjer är målsättning att kommunala verksamheter, i första hand, ska bedrivas i kommunens egenägda fastigheter. Merparten av funktionen för inhyrning är lokaler för kontorsverksamhet, liten andel utbildningslokaler, samt mindre lokaler för dagligverksamhet och lägenheter. Rikssnittet (källa: AI) för kommuner; andel av inhyrda lokaler ligger 2026 på mellan 10-15 %. Här är lägenheter ej inräknade vilket gör att Sala ligger väldigt nära genomsnittet. Många mindre kommuner ligger under 10 %. Salas andel egenägda verksamhetslokaler ligger på 17 %.
För att främja ökad kostnadseffektivitet och överskådlig planering jobbar Fastighet tillsammans med verksamheterna med behov samt för att minska antalet externa inhyrningar, där det är möjligt. Att bedriva verksamheterna i helt eget fastighetsbestånd ses inte som möjligt, inom en 20 årsperiod, dels utifrån ett kostsamt investeringsperspektiv samt dels utifrån nuvarande längd på gällande avtal.

MÅLTID
Genom att arbeta för en ökad andel elever i högstadium och gymnasieskolor som äter näringsriktiga skolmåltider ges förutsättningar för individuell hälsa och välmående och att orka med skolarbetet under dagen. För högstadieelever finns en utmaning i rätta förutsättningar i matsallokalen. Utifrån ökning av antalet inskrivna elever och schemaläggning av lunchtider finns det inte alltid rätta förutsättningar för en lugn måltidsmiljö.
Elever på Ösby vistas ute i praktik under sin skolgång, och elevers boende på internat gör att undervisningen slutar innan lunch på fredagen vilket förklarar deras resultat.

Sammanfattning

Många kommuner utmanas av minskande befolkning, så även Sala. Detta syns i resultaten för målen av ett Växande Sala och tar sig uttryck både i överkapacitet i lokaler och i minskad expansion. Det troliga är att dessa förutsättningar kommer att bestå kommande år och därmed påverka kommunen ytterligare. Att jämföra resultat mellan mål och år är av vikt för att få en bild av utvecklingen i kommunen.

Slutsats

Utifrån indikatorer och resultat ovan är det svårt att bedöma Tekniska kontorets bidrag till målet Ett växande Sala.
För att kunna göra rätt prioriteringar och avyttra eller tillskapa lokalytor behövs kartläggningar och ett löpande lokalförsörjningsarbete finns som underlag. Genom att verksamhet Fastighet inom Tekniska kontoret arbetar med att kartlägga lokalkapaciteten i kommunens lokaler kommer detta på sikt att bidra till bättre kontroll, att få en gemensam struktur som i sin tur bidrar till måluppfyllelse.
Tekniska kontoret bör fortsätta sitt arbete med att ta fram indikatorer och nyckeltal som svarar upp mot målet. Det bör också väljas nyckeltal som är jämförbara mellan år för att skapa en bättre bild av utvecklingen och för att kunna få en mer samlad och övergripande bild av kommunen.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom klimateffektiva internservicetjänster inom lokalvård, måltidsproduktion, fordon- och lokalförsörjning samt förvaltning av kommunens gröna miljöer, naturmarker och skogar.

Analys

PARK OCH GATA
Verksamheten har under året tagit fram en långsiktig investeringsplanering för fordon/maskiner och redskap.

FASTIHET
Nyckeltalet speglar hur stor andel av den totala energiförbrukningen som kommer från hållbara källor, och används för att följa upp målsättningen om fossilfri uppvärmning. Då Sala kommun består till stor andel landsbygd, där fjärrvärmenät inte täcker hela kommunens area, kommer bergvärme användas som värmekälla vid utbyte. Investeringen

per objekt är generellt avsevärt mycket högre för bergvärme i jämförelse om fjärrvärmenät hade funnits i byggnadens närhet, för anslutning. Fler av befintliga olja-och pelletspannor börja nå slutet på sin tekniska livslängd. Inom kommande fem års period planeras utbyte av dessa, vilket kommer resultera i ökning av nyckeltalet.

MÅLTID
Nyckeltalet kring matsvinn ger information kring utveckling i det årliga arbetet, och även möjlighet att sätta fokus på mängden uppäten mat. Vi ser att vi ligger bra till i jämförelse med andra kommuner och under hösten kommer Livsmedelsverket att redovisa nationella statistik från deltagande kommuner i årets mätning. Vi kommer att analysera och fokusera på att öka mängden uppäten mat i förskolor som är något lägre än snittet för andra kommuner. För att få en mer rättvis mätning har måltidsverksamheten infört att det är samma maträtter som serveras under årets två mätningar.
Koldioxidekvivalenter per kg inköpta livsmedel fortsätter att minska enligt mål för ett hållbart Sala. Vi ser att förskolor och gymnasieskolor har gjort en minskning under vårterminen.

GEODATA (FD KART/MÄT)
Användningen av GIS/Geosecma följs upp inom verksamheten. Under 2026 pågår en uppgradering av GIS-miljön, vilket innebär förändrade arbetssätt och förutsättningar för användningen. Det är därför ännu för tidigt att bedöma utvecklingen av nyttjandet i förhållande till tidigare år. Uppgraderingen syftar till att skapa bättre förutsättningar för ett fortsatt effektivt nyttjande av GIS som stöd i kommunens planering, analys och beslutsunderlag.

Sammanfattning
Trots svårigheter att utläsa något resultat i nyckeltalen kan ändå en trend anas att Tekniska kontoret har en progression i måluppfyllelsen. Detta framförallt genom de aktiviteter som genomförts där flera av aktiviteterna bygger på fokus på grunduppdraget och att skapa struktur för det fortsatta arbetet.
Ett fokus på underhållsskulder i den offentliga miljön har fått ett gott gensvar.
Måltidsenhetens arbete med att ta fram mätetal för matsvinnet i kombination med medvetandegörande insatser utvecklar en positiv trend där minskningen av svinnet stadigt går ner.

Slutsats
Målet är delvis nått. Måluppfyllelsen baseras på de framgångsrika aktiviteterna som gjorts under med fokuset på grunduppdraget i verksamheterna.
Att fortsätta detta arbete är av största vikt inom Tekniska kontoret och dess verksamheter för att över tid få förutsättningar att arbeta mer proaktivt och kunna planera framtida utvecklingsinsatser.
Dessutom visar flera av aktiviteterna på att när man arbetar medvetandegörande och att det man belyser och bearbetar ofta ger positiva förändringar.
En annan slutsats som kan dras utifrån resultaten av aktiviteterna är att det kan vara viktigt att våga satsa på och göra investeringar i olika projekt för att på sikt nå de planer som satts upp till exempel inom miljö och hållbarhet.
Flera av de förändringar som gjort hittills under året och de aktiviteter som skapar bättre strukturer behöver mer tid för att säkerställa att dessa ger önskat resultat över tid.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.
Tekniska kontoret inom Kommunstyrelsen bidrar till målet genom en rättssäker myndighetsutövning och upphandling av resurser och tjänster samt genom en effektiv förvaltning av Salas utemiljöer.

Analys
PARK OCH GATA
Stärka tryggheten, slyröjning på igenväxta områden så som bortprioriterade höggräsytor och kanter runt dammarna, generell hantering av underhållsskuld (röjning, klottersanering, målning, reparationer), undervegetation, klippt fram ljuskällor, trygghetsvandringar, höjt träd för att förbättra trafiksäkerhet, identifiera mörka platser. Öka attraktionen för att människor vill röra sig på platserna.
Medborgardialog via t.ex. enkäter när miljöer ska utvecklas för att samla in medborgarnas åsikter och önskemål.

PROJEKT OCH UTVECKLING
Planering av säkra gångpassager och hastighetsäkrade övergångställen pågår.

Sammanfattning
Då nyckeltal och mätetal saknas till flera av indikatorerna för Ett hållbart Sala går det inte att göra jämförelser med tidigare år eller andra kommuner. En planerad aktivitetslista har ändå bidragit till goda resultat och utveckling mot målen. Dialog som metod, med medborgare samt övriga kontor inom Sala kommun, visar på god progression
Inom hela verksamheten.

Slutsats

Genom framgångsrika aktiviteter kopplade till indikatorerna är slutsatsen att Tekniska kontoret delvis bidragit till Ett tryggt och rättvist Sala. Till kommande år bör Tekniska kontoret utveckla sin förmåga och kompetens kring indikatorer och nyckeltal för att kunna formulera en mer mätbar uppföljning så att det över tid går att se utvecklingen och jämföra nyckeltal.
Arbetet med att skapa rutiner och strukturer ökar medborgarnas rättssäkerhet men också tjänstepersoners förutsättningar att både göra rätt saker och göra saker rätt. Även arbetet med instruktioner har bidragit till att minska sårbarheten för verksamheten vid sjukskrivningar eller byte av personal. Rutiner och strukturer medför också ett mer likartat arbetssätt vilket säkrar både effektivitet och likvärdighet. Utifrån det bidrar arbetet till både ett tryggare Sala och ett mer rättvist Sala. För Tekniska kontoret är detta arbete viktigt att fortsätta med för att använda befintliga resurser på ett smart och effektivt sätt.
Genom att utveckla dialogmodeller för medborgarna där de får komma till tals men också öka medvetenheten om kommunens uppdrag och verksamhet leder detta till en större förståelse och acceptans för varför vi gör som vi gör vilket i sin tur leder till ökad trygghet hos medborgare. Denna modell kan och bör utvecklas inom flera områden för att skapa transparens kring kommunens verksamhet men också ta pulsen och fånga medborgarnas synpunkter.

Framtiden

TEKNISK NÄMND

- Kommunfullmäktige har beslutat om inrättande av teknisk nämnd från årsskiftet 2026/2027. Tekniska kontoret arbetar med att förbereda detta tillsammans med kansliet.

KONTORSLEDNING:
Ledningsgruppen för Tekniska kontoret fortsätter sitt arbete med att utveckla styrningen och ledningen av verksamheten. Fokus är fortsatt på verksamheternas grunduppdrag och att långsiktigt skapa struktur och rutiner för verksamhetsprocesserna.

SAMHÄLLSFINANSIERADE RESOR:

- Arbetet med att ta fram förslag till effektiviseringar inom kollektivtrafiken fortsätter med fokus på den särskilda kollektivtrafiken.
- Regionala riktlinjer för färdtjänst och riksfärdtjänst är framtagna. Sala kommun kommer att ta ställning till att anta dem eller att i delar harmonisera de egna riktlinjerna.

FASTIGHET

- För att nå målen i EU:s lagstiftning för att minska energianvändningen och växthusgasutsläppen från fastigheter. (s.k. EPBD) till 2050 krävs en strategisk och systematisk omställning. Fokus ligger på att fasa ut fossila bränslen, radikalt minska energianvändningen och integrera förnybar energi i hela fastighetsbeståndet. Projekt inom verksamheten startas upp för att kartlägga byggnaders energiprestanda. Utifrån det kan åtgärdsplan med prioriterade energieffektiviseringar tas fram.
- Lagförändring från 2026-07-01, ställer krav på att offentliga byggnader, över 250 kvm, ska inneha aktuell energideklaration. Vidare ska energirenoveringsplaner upprättas av fastighetsägare, via en oberoende expert. Deklaration och plan ska registreras hos Boverket.
- Ett kraftigt hydrologiskt underskott, pågående kärnkraftsrevisioner och ett oroligt världsläge skapar en överhängande risk för höga elpriser. Mot bakgrund av detta, samt den höga prisnivån som setts under våren och sommaren, bedöms höstens elpriser hamna på en för årstiden relativt hög prisnivå. Fjärrvärmekostnaderna höjs från 2026-09-01 med 2%, vilket det tagits höjd för i prognos framåt.
- Översyn och sammanställning för att uppnå kostnadstäckning av tomställda lokaler samt hantering och plan för dessa fortlöper. I samverkan med lokalstrateg genomarbetas objektslista för byggnader samt systematiskt arbete med att strukturera och stödja kontoren i att ta fram lokalbehovsplaner. Dessa planer ska vara underlag för investeringsplaneringsarbetet samt sättas samman till en framtida lokalförsörjningsplan.
- Utifrån e-förslag kring mensskydd på idrottsanläggningar har poliskt beslut tagits. Utförande kommer ske i samverkan med kontoren Kultur och Fritid samt Skola. Förarbete och upphandling kommer påbörjas under hösten 2026.
- Organisationsförändringen fortsätter att genomföras, rekryteringar och fortbildning sker inom verksamheten.
- Försäljning av fastigheter fortskrider och aktiv uthyrning av vakanser fortsätter.

- Försäljning av mark sker till Salberga Fastighetsförvaltning AB, utifrån avtal för förtida tillträde av mark, samt kommande förvärv av mark för Fastighet Kristina 4:4. Marken har nyttjats för tillfälliga Gärdesta modulskola samt Ekdalens modulförskola. Extern hyresgäst har hyrt delar av moduler för f.d. Ekdalens förskola. Uppsägning och skett och utflytt sker per 2026-09-30. Modulerna kommer stå kvar på ytan fram till senast 2028-03-31.

MÅLTID

- Genomlysningen av Måltidsverksamheten har genererat en färdplan som under hösten ska prioriteras.
- Utredning för en hållbar ekonomisk modell fortsätter i en arbetsgrupp med representanter från Ekonomikontoret och Måltid under hösten och stäms av med beställande verksamheter (Skolkontoret och Vård- och omsorgskontoret).
- Etablera samarbete med beställande verksamheter i syfte att ta fram en gemensam långsiktig strategi utifrån demografisk utveckling, kvalitet, kombinationstjänster, lunchtidsplanering m.m.
- Säkerställa ett tydligt politiskt uppdrag för en säker hantering av matlådor inom hemtjänsten över tid i och med att Äldre- och omsorgsnämnden beslutade i december 2025 att inte tillämpa annan utförare vid leverans av matlådor till Hemtjänsten.
- Arbeta vidare med kontinuitetsplanering i samarbete med andra berörda verksamheter.

PARK/GATA

- Fokus på utveckling av vår nya organisation. Roller, taktisk planering, grunduppdrag, arbetssätt, m.m.
- Fortsatt effektivisering med hjälp av rätt maskiner samt god resursplanering med fokus på våra olika högsäsonger både i det mer operativa och mer strategiska arbetet.
- Utveckling av platsvarumärke och entréerna till Sala genom fokus på dess infarter, t.ex. rondeller.
- Förvaltningen av skogen planeras att tas över i egen regi. 2027 kommer fokus vara markberedning och återplanteringar av de senaste årens avverkningar för att säkerställa ett hållbart skogsbruk för framtiden.
- Fortsatt arbete med Fordonsverksamheten kopplat till åtgärder efter avslutad utredning.

GEODATA (FD KART/MÄT)

- Migreringen från Geosecma till det nya verksamhetssystemet Gaida fortsätter under hösten. Då genomförs migreringen av VA-modulen, vilket är en omfattande och komplex del av projektet och kan medföra tillfälliga störningar i verksamheten.
- Intresset för geografiskt kopplad information (geodata) har ökat inom delar av organisationen, särskilt inom Park och Gata. Under hösten planeras ett fortsatt arbete med att omsätta detta i praktisk användning genom utveckling av arbetssätt och ökad integration av geodata i verksamhetens processer.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Ändamålsenliga lokaler	Låg andel inhyrda kvm ytor	Andel egenägda respektive inhyrda lokaler i % av total lokal- och lägenhetsyta		80%	83%	Bibehålla eller öka andelen, relevant kan vara att röra sig i spannet 80 – 85%
Näringsriktiga måltider	Hälsa och välmående hos unga för långsiktig utveckling	Andelen elever i högstadie- och gymnasieskolor som äter skolmåltiden i procent	23/24 KSG: 68 % Ösby: 57 % Valla/Ekeby 7-9: 71 %	24/25 KSG: 71 % Ösby: 58 % Valla/Ekeby 7-9: 69 %	25/26 KSG: 76% Ösby: 55% Valla/Ekeby 7-9: 69%	Öka andelen ätande. 85% gymnasiet 90% högstadiet

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Hållbara transporter	Att kommunens andel av fossil oberoende fordon ska öka	Fossil oberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)	70,3	73,4	61%	75%
Säker, hållbar och välfungerande service och infrastruktur	Kommunens kostnader för väg- och järnvägsnät, parkering samt parker ska öka	Nettokostnad väg- och järnvägsnät, parkering samt parker, kr/inv	1 737	2093		
Ändamålsenliga lokaler: energieffektivisera kommunens byggnader	Andel kommunala byggnader som drivs med förnyelsebar energi.	Andel av kommunens egenägda objekt, som drivs med förnybar energi (fjärr/berg/solel)	-	-	74%	
Tillhandahålla uppdaterad, kvalitetssäkrad geografisk information.	Öka GIS-användningen i organisationen (%)	Andel av medarbetare inom kommunen som använder GIS/Geosecma aktivt i % (mer än 10 ggr/år)	5,49	5,39		Inväntar helår
Hållbara måltider	Minskat matsvinn i förskola, grundskola, gymnasieskola och i äldreomsorg	Serverings- och tallriksvin, gram per ätande	Fsk:49Grsk: 35 Gy: 66 ÄO: 84	Fsk: 39 Grsk: 34 Gy: 53 ÄO: 8	Fsk: 32 gram Grsk: 40 gram Gy: 31 gram ÄO: 92 gram	Målsättningen är 32 g i förskola/skola 52 g i ÄO
Hållbara måltider	Utsläpp av koldioxidekvivalenter per kg inköpta livsmedel ska minska i %,	CO2e i % per kg inköpta livsmedel i Måltidsenheten	1,96	1,99	1,98	
Hållbara resor	Antalet resor med kollektivtrafik ska öka	Antal resor med kollektivtrafik (buss), tusental	373	368		

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
God skötsel och utveckling av vägar, gång- och cykelvägar, offentliga platser och belysning.	Kostnaden för gatubelysning ska minska per ljuspunkt	Driftskostnad gatubelysning, kr/ljuspunkt		476,3		
Ändamålsenliga kommunala lokaler	Medborgarnas upplevelse av kommunal fastighetsförvaltning	Skötsel av byggnader där kommunen har verksamhet fungerar bra i kommunen, andel (%)	37,9			
God skötsel och utveckling av vägar, gång- och cykelvägar, offentliga platser och belysning.	Öka trafiksäkerheten för gång- och cykeltrafikanter	Säkra minst ett övergångsställe varje år	2	5	3	
Trygg dricksvattenförsörjning	Andelen odebiterat vatten i %	Skillnaden mellan producerad och debiterad vattenmängd, som andel av producerad mängd	26,6 %	25,9 %		Målet är att minska över tid Målvärde 15 %
Trygg avloppsförsörjning	Antal avloppsstopp/km ledning	Förekomsten av stopp i spillvattennätet i förhållande till ledningsnätets längd	0,13 %	0,21 %		Målet är mindre än 0,09 Ökning pga av bättre rapportering

TEKNISKA KONTORET VA-verksamhet

Perioden som gått

VA-VERKSAMHETEN

- För att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi beslutade kommunfullmäktige i december 2025 om en höjning av VA-taxan från och med den 1 januari 2026. Både anläggningsavgift och brukningsavgift höjdes med 25 procent, vilket motsvarar kostnadsutvecklingen enligt KPI sedan föregående taxehöjning. Även efter justering ligger VA-taxan fortsatt i den nedre delen nationellt sett.
- Kommunens VA-plan från 2021 har reviderats och uppdaterats. ABVA (Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp) har uppdaterats till KFVA (Kommunala föreskrifter om användningen av den allmänna VA-anläggningen) och beslutats av kommunfullmäktige.
- Dialoger kring exploateringsområdena Norrberg och Bältarhagen har pågått under våren. Projekteringen för båda områdena är i huvudsak färdigställd och beslut om fortsatt inriktning inväntas.
- Arbetet med detaljplanerna för Ängshagen, Hammarhagen Östra, Norrberg och Kärrbäcksbo har fortsatt under våren för att säkerställa framtida VA-försörjning.
- Planering och prioritering av kommande reinvesterings- och förnyelseåtgärder har fortsatt genom revidering av underhållsplanen för VA-ledningsnätet.
- Ett större ledningssaneringsprojekt genomförs under året. Den första etappen på Swederusgatan har färdigställts och resterande arbete på samma väg planeras efter sommaren.
- Drift- och underhållsarbeten har genomförts löpande för att säkerställa en trygg och säker leverans av dricksvatten och avloppshantering.
- Arbetet med den nya kommunikationslösningen för VA - anläggningarna fortsätter i samarbete med Sala-Heby Energi. Etapp två driftsattes under våren och ytterligare anslutningar planeras under hösten. Projektet pågår över flera år.
- Pilotprojekt för digitala vattenmätare har påbörjats under våren. Upphandling planeras till hösten 2026 och driftsättning av pilot beräknas till våren 2027 i ett avgränsat område.
- Arbetet med att hantera konsekvenserna efter skyfallet 2023 fortsätter. Dialoger och förhandlingar pågår löpande med försäkringsbolag avseende regresskrav, vilket hittills lett till ett fåtal utbetalningar.
- Tekniska beskrivningar och förslag till nya vattenskyddsföreskrifter är framtagna för Knipkällan, Viggbo, Nötmarken och Hedåker. Nästa steg är samråd och därefter handläggning hos länsstyrelsen. För Sätrabrunn, Broddbo och Möklinta har första versionen färdigställts och samråd med länsstyrelsen inleds.
- Beslut om vattenskyddsområde för Ransta inväntas från länsstyrelsen.
- Med anledning av nya gränsvärden för PFAS från 1 januari 2026 har en utredning genomförts för Hedåkers vattenverk. Lämplig reningsteknik har valts och utrustning beställts före sommaren. Installation och driftsättning planeras under hösten i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Arbetet med att stärka VA-verksamhetens beredskap och robusthet har påbörjats med fokus på kontinuitetsplanering, rutiner och anpassning till NIS2 (Cybersäkerhetsdirektiv) och krav på samhällsviktig verksamhet.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-28 109	-29 118	-1 009	-42 162	-45 557	3 395
Interna intäkter	-2 147	-3 530	-1 383	-3 220	-3 220	0
Summa intäkter	**-30 256**	**-32 649**	**-2 392**	**-45 382**	**-48 777**	**3 395**
Köp av huvudverk-samhet, bidrag	100	128	-28	150	150	0
Personalkostnader	8 417	10 241	-1 824	12 624	15 102	-2 477
Övriga kostnader	14 922	15 497	-575	22 382	23 337	-955
Interna kostnader	6 817	6 784	33	10 225	10 225	0
Summa kostnader	**30 256**	**32 650**	**-2 394**	**45 382**	**48 814**	**-3 432**
Resultat	**0**	**1**	**1**	**0**	**37**	**-37**

PERIODENS RESULTAT

Avvikelserna på intäktssidan beror främst på att höjningen av VA-taxan beslutades efter att budgeten fastställdes. Avvikelserna inom personalkostnader beror på en omfördelning av personal inom kontoret, vilket medför ökade personalkostnader men samtidigt ökade interna intäkter. Under övriga kostnader återfinns utbetalda skadeståndskrav med anledning av översvämningarna 2023.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen visar ett överskott jämfört med budget. Överskottet beror främst på högre intäkter till följd av den beslutade VA-taxan. Personalkostnaderna bedöms fortsatt vara högre än budgeterat till följd av omfördelningen av personal. Året inleddes med ett underskott på VA-balanskontot, eventuellt överskott under året justeras mot kontot.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Vatten- och avlopps-verksamhet	0	0	0	0	0	0
Summa	**0**	**1**	**1**	**0**	**37**	**-37**

Helårsprognosen för VA beräknas att gå med nollresultat.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Exploateringar	6 000	0	6 000	9 000	2 480	6 520
Övr. Investeringar	6 600	5 415	1 185	9 900	9 910	-10
Reinvesteringar						
Summa	**12 600**	**5 415**	**7 185**	**18 900**	**12 390**	**6 510**

PERIODENS RESULTAT

Periodens låga utfall beror främst på förskjutningar i tidplaner. Under året har fokus hittills legat på planering och förberedelser inför genomförandet. Investeringstakten förväntas öka under årets resterande månader och årets planerade investeringar bedöms genomföras.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen pekar på ett överskott kopplat till exploateringsområdena Bältarhagen och Norrberg. Områdena är i uppstartsfas och det är i nuläget osäkert hur mycket som hinner upparbetas under året.

Övriga investeringar beräknas genomföras enligt plan.

Framtiden

VA-VERKSAMHETEN

- Arbete pågår med att ta fram förslag till höjning av VA-taxan för att bättre spegla kostnadsutvecklingen och skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara investeringar.
- Framtagande av inriktningsbeslut för Tvärhandsbäcken.
- Nytt förslag av Riktlinjer för utsläpp av avloppsvatten framtagna.
- Planering och genomförande av VA-sanering av ledningsnätet fortsätter, bland annat i områdena Flädern och Svederusgatan. Detta ingår i en fortsatt satsning på reinvesteringar och förnyelse av ledningsnätet.
- Arbetet med exploateringsområdena Norrberg och Bältarhagen fortgår enligt den politiska prioriteringen.
- Fortsatt hantering av skadestånds- och skyfallsärenden kopplade till översvämningarna 2023. Kostnadsbild och utfall är ännu osäkert, men kostnader kommer att belasta VA-kollektivet samt i vissa delar även Gata.
- Proaktivt arbete med att identifiera och åtgärda felkopplat dagvatten har påbörjats, men har till viss del försenats på grund av resursbrist. Uppstart planeras under hösten.
- Arbetet med spillvattenövervakning fortsätter som en del i att minska ovidkommande vatten i ledningsnätet.
- Säkerhetshöjande åtgärder genomförs löpande. Under andra halvan av året driftsätts ny kommunikationslösning, och utbyggnaden fortsätter under kommande år.
- Uppgradering av styrsystem för driftövervakning under hösten som en del i att stärka robusthet och driftssäkerhet.
- Anpassning till nya PFAS-riktvärden från 2026 pågår. För Hedåker planeras installation av ny reningsutrustning med driftsättning under hösten.
- Arbetet med vattenskyddsområden fortsätter: beslut inväntas för Härsved, politisk behandling pågår för Knipkällan och Hedåker, och tidigt samråd planeras för Sätrabrunn, Broddbo och Möklinta.

Arbetet med kontinuitetsplaneringen fortsätter under hösten.

BYGG- OCH MILJÖNÄMND

Perioden som gått

Samhällsbyggnadskontoret

- Övergången till en mindre organisation som enbart ansvarar för Sala kommun har inneburit att vi behövt utveckla nya arbetssätt. Färre medarbetare ska idag täcka samma breda myndighetsområde som tidigare hanterades inom samverkan med Heby kommun, vilket har medfört en förflyttning från specialistroller till ett mer generalistbaserat arbetssätt.
- Införande av nytt verksamhetssystem, anpassning till nytt lovregelverk för bygglov, utveckling av e-tjänster samt förberedelser för digital post, e-arkiv och förenklad delgivning har genomförts.
- Hemsida och dokumentmallar har reviderats för att öka användarvänligheten för medborgare och medarbetare.
- Arbetet med digitaliseringsledning har påbörjats, inklusive roller, ansvar, avtal och kostnadsfördelning.
- Yttre tillsyn av försäljning av receptfria läkemedel har genomförts på samtliga försäljningsställen i kommunen.
- Antalet bygglov och förhandsbesked ligger fortsatt på en låg nivå, men utvecklingen visar tecken på återhämtning. Handläggningstiderna har kunnat bibehållas trots låg bemanning.
- Tillsynsarbetet enligt plan-och bygglagen har varit nedprioriterat på grund av vakans och införande av nytt verksamhetssystem. Ärenden med sanktionsavgifter har prioriterats.
- Kostnaderna inom bostadsanpassningsbidrag har minskat kraftigt jämfört med föregående år. Samverkan med Vård- och omsorgskontoret och Salabostäder ses som trolig anledning till minskad kostnadsutveckling.
- Inom livsmedelstillsyn har konsultstöd anlitats då ordinarie kompetens saknades under första halvåret.
- Inom hälsoskyddsområdet har totalt 50 tillsyner genomförts av skolor, hygieniska verksamheter och solarier. Mindre avvikelser konstaterades vid samtliga tillsyner, men inga avvikelser var av sådan omfattning att myndighetsbeslut eller andra krav behövde ställas.
- För miljöskydd har fokus legat på inkommande ärenden, uppstart av U-tillsyn och uppföljning av strandskyddsärenden.
- Inventering av små avlopp fortsätter. Första etappen av fyra i området mellan Salbohed och Västerfärnebo är genomförd.

Uppföljning av beslutade uppdrag

Nämndens utvecklingsmål
Bygg- och miljönämnden har i en workshop 250826 skickat med följande prioriteringar till Samhällsbyggnadskontorets arbete.

Service

Korta och förutsägbara handläggningstider.
Uppföljning: Indikator för handläggningstid i byggärenden är fortsatt kort i förhållande till lagkrav.

Ring hellre än att skicka brev för förtydliganden, kompletteringar och uppföljning.
Uppföljning: Aktivt arbete kring kommunikation i ärendehantering, rådgivning och myndighetsutövning.

Hjälp människor att göra rätt från början.
Uppföljning: Omfattande rådgivning och medverkande vid lotsmöten.

Korta och förutsägbara handläggningstider.
Uppföljning: Indikator för handläggningstid i byggärenden är fortsatt kort i förhållande till lagkrav.

Stärk rådgivningen.
Uppföljning: Anpassat rådgivning efter bemanning och efterfrågan

Samarbete nämnd och kontor

Samarbetet BMN-SBK är viktigt.
Uppföljning: Löpande arbete pågår.

Viktigt att politiken får förvarning om centrala frågor. Ärenden av principiellt viktig karaktär kan behöva lyftas till nämnden. Dialog behöver ske med berörd chef och ordförande.
Uppföljning: Löpande arbete pågår.

Bevilja det som går – avslå det vi måste.
Uppföljning: Löpande arbete pågår.

Undvik överhandläggning.
Uppföljning: Löpande arbete pågår.

Det ska finnas tydliga och sökbara riktlinjer som underlättar för enskilda att göra egna bedömningar av vad som exempelvis är anmälningspliktigt så nämnden inte hanterar ärenden när det inte är helt nödvändigt.
Uppföljning: Löpande arbete pågår.

NKI-mätningen är fortsatt viktig.

Uppföljning:	Resultat månad 1-6 2026	Resultat månad 1-6 2025
Byggenheten	70	89
Miljöenheten	77	58
Livsmedel	85	73
Servering	ej specificerad	ej specificerad

Tillsyn och inriktning

Tillsyn mot skola/förskola sprids ut för att lättare hanteras av verksamheten.
Uppföljning: Tillsyn är planerad och utförd i samråd med verksamheten.

Förorenad mark – behöver både en tydlig och en pragmatisk hantering. Skälighetsbedömning behöver ges särskild vikt, bedömningarna får inte innebära att bebyggelse försvåras för mycket.
Uppföljning: Nya beslutade riktvärden ger ett underlag för utveckling av arbetssätt och hantering av förorenad mark.

Ingen inventerande strandskyddstillsyn.
Uppföljning: Kontorets arbete med strandskyddstillsyn omfattas endast av uppföljning kring pågående ärenden.

Fokus på avlopp utan efterföljande rening vid kravställning.
Uppföljning: Arbete sker enligt beslutad tillsynsplan.

Tillsyn på ovårdade tomter och byggnader – särskilt riksintresset och entréerna till tätorterna.
Uppföljning: Aktiv uppsökande tillsyn har under delåret nedprioriterats.

Tydliga sanktioner i tid mot den som inte sköter sig.
Uppföljning: Arbetet för tidiga och tydliga åtgärder vid konstaterade överträdelser pågår.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-4 655	-4 164	-491	-6 982	-6 012	-970
Interna intäkter	-328	-404	76	-493	-360	-132
Summa intäkter	**-4 983**	**-4 568**	**-415**	**-7 475**	**-6 372**	**-1 103**
Köp av huvudverk-samhet, bidrag	3 133	1 783	1 350	4 700	4 500	200
Personalkostnader	8 686	6 612	2 074	13 028	11 168	1 861
Övriga kostnader	672	1 825	-1 153	1 007	2 270	-1 263
Interna kostnader	3 026	2 851	175	4 538	4 464	74
Summa kostnader	**15 517**	**13 071**	**2 446**	**23 274**	**22 402**	**872**
Resultat	**10 533**	**8 503**	**2 030**	**15 799**	**16 030**	**-231**

PERIODENS RESULTAT

För perioden gör Bygg- och miljönämnden ett överskott om 2 mnkr. Den största avvikelsen förklaras av lägre personalkostnader än budgeterat, vilket delvis har kompenserats av ökade konsultkostnader. Även Bostadsanpassningsbidrag bidrar positivt till resultatet och visar ett överskott om 1,4 mnkr för perioden. Samtidigt redovisas ett intäktsunderskott på 0,4 mnkr, vilket främst beror på färre medarbetare och en lägre debiteringsgrad/självförsörjningsgrad än planerat.

ÅRSPROGNOS

Bygg- och miljönämndens prognostiserar ett underskott om 0,2 mnkr för helåret. Personalkostnader beräknas blir cirka 1,9 mnkr lägre än budget, vilket till viss del kompenseras av konsultkostnader på drygt 0,1 mnkr. Den minskade bemanningen medför samtidigt lägre intäkter, vilka bedöms understiga budget med cirka 1,1 mnkr.

Även kostnaderna för bostadsanpassningsbidrag väntas blir lägre än budgeterat och prognostiseras ge ett positivt utfall om cirka 0,2 mnkr för helåret.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Skillnaden mellan periodens resultat och årsprognosen förklaras främst av att större kostnader inom bostadsanpassningsbidrag väntas uppstå under årets sista kvartal. Därutöver har en betydande del av årets externa årliga avgifter redan fakturerats, samtidigt som debiteringsgraden fortsatt är lägre än budgeterat. Detta medför att helårsprognosen bedöms blir sämre än periodresultatet.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Bygg- och miljö-nämnd	570	412	158	855	708	146
Byggenheten	3 278	2 077	1 201	4 917	4 127	790
Bostadsanpassnings-bidrag	3 133	1 783	1 350	4 700	4 500	200
Miljöenheten	3 231	3 925	-694	4 846	6 225	-1 379
Alkohol- och tobaks-enheten	321	306	15	481	470	11
Summa	**10 533**	**8 503**	**2 030**	**15 799**	**16 030**	**-231**

PERIODENS RESULTAT

Bygg- och miljönämnd
Nämnden lämnar fortsatt en positiv prognos. Utfallet påverkas främst av kostnader för arvoden till förtroendevalda samt ersättning för förlorad arbetsinkomst i samband med nämndens sammanträden, vilka avgör nämndens ekonomiska resultat i förhållande till budget.

Byggenheten
Antalet inkomna lov- och anmälningsärenden bedöms minska under höst- och vintermånaderna. Mängden ärenden är generellt högre under vår och sommar då fler bygg- och anläggningsprojekt planeras och påbörjas.

Bostadsanpassningsbidrag
När det gäller kostnaden för bostadsanpassningsbidrag kan en försiktigt positiv utveckling konstateras. Samverkan mellan berörda kontor bedöms ha bidragit till minskade kostnader. Samtidigt förväntas större utbetalningar under årets sista kvartal, vilket innebär att kostnadsutvecklingen fortsatt behöver följas noggrant.

Miljöenheten
På grund av en hög personalomsättning har enheten anlitat konsultstöd. Det gör att enhetens kostnader inte mötts upp av intäkter i den grad den behöver.

Alkohol- och tobaksenheten
En del av årsdebiteringar har genomförts, vilket medför en mindre tillsynsskuld. Bedömningen är att den kommer att hanteras fullt ut innan årets slut.

ÅRSPROGNOS

Bygg- och miljönämnd
Nämnden lämnar fortsatt en positiv prognos. Utfallet påverkas främst av kostnader för arvoden till förtroendevalda samt ersättning för förlorad arbetsinkomst i samband med nämndens sammanträden, vilka avgör nämndens ekonomiska resultat i förhållande till budget.

Byggenheten
Byggenhetens bemanning prognostiseras vara cirka 0,4 årsarbetare lägre än budgeterat, vilket medför minskade personalkostnader om cirka 0,3 mnkr. Samtidigt prognostiseras intäkterna från bygglovshandläggning bli cirka 0,4 mnkr högre än budgeterat.

Bostadsanpassningsbidrag
När det gäller kostnaden för bostadsanpassningsbidrag kan en försiktigt positiv utveckling konstateras. Samverkan mellan berörda kontor bedöms ha bidragit till minskade kostnader. Samtidigt förväntas större utbetalningar under årets sista kvartal, vilket innebär att kostnadsutvecklingen fortsatt behöver följas noggrant.

Miljöenheten
Miljöenheten prognostiserar ett underskott. Verksamheten debiterar färre timmar än budgeterat och arbete pågår för att successivt öka debiteringsgraden utan att riskera en ohållbar arbetsbelastning för medarbetarna. Bemanningsutmaningar har medfört lägre personalkostnader än budgeterat, vilket delvis har kompenserats genom inköp av konsultstöd som redovisas under övriga kostnader. Efter prognosen per den 31 maj tog enhetschef fram en åtgärdsplan som har haft positiv effekt och bidrar till att minska underskottet, men prognosen visar fortfarande på ett underskott

vid årets slut. Rekryterade medarbetare bedöms på sikt stärka enhetens intäkter, men det tar tid innan de fullt ut kan bidra till kostnadstäckning genom debiterbar tid.

Alkohol- och tobaksenheten
Verksamheten följer i allt väsentligt sin budget och inga större avvikelser förväntas under året.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Åtgärd	Status	Kommentar	Effekt 2026, tkr
Åtgärdsprogram inom miljöenheten	Pågår	Prioritering av avgiftsfinansierad tillsyn	100tkr
Restriktion ersättningsrekryteringar	Pågår	Ej ersätta vakant tjänst inom bygglov	130tkr

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Bostadsanpassning	500		God kostnadstäckning.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områden växande, som har flera dimensioner. En viktig dimension är att individer ges möjlighet att utvecklas och växa som individer, i ett livslångt lärande. En annan dimension är att kommunen också växer befolkningsmässigt och ekonomiskt hållbart.

Sala ska erbjuda attraktiva boenden och verka för arbetstillfällen, stärkt näringsliv och bra utbildning i hela kommunen.

Bygg- och miljönämndens del

Nämnden ser det som väldigt viktigt att arbetet som sker inom nämndens ansvarsområde tydligt beaktar målet om ett växande Sala. Bygglovshanteringen ska fortsätta vara så bra som den är i Sala. Dialogen mellan plan- och bygg behöver vara tät och om en fråga kan avgöras av BMN om det sparar resurser hos plan är det önskvärt. Nämnden ser positivt exempelvis på att vara progressiva i bedömningar av avvikelser mot plan med mera om det innebär en förenkling för sökande och kommunen. Vi ska använda det lagrum som finns.

Miljöfrågor måste hanteras med stor fokus på rimlighet där nyttan av miljöåtgärder tydligt ställs mot de kostnader de innebär för enskilda. Kostnader för enskilda kan i längden innebära en kostnad för det allmänna om det leder till att folk och verksamheter väljer bort Sala.

Analys, sammanfattning och slutsats

Byggenheten och Plan- och utveckling har etablerade och väl fungerande arbetsformer och forum tillsammans med hela SBK och Tekniska kontoret. Bygglovshanteringen fungerar fortsatt på ett likartat sätt men anpassat efter nya regelverk. Progressiva bedömningar i ärenden är ett ständigt pågående arbete. Dialog har förts och ett arbete pågår att tydligare kommunicera rimlighetsavvägningar i miljöärenden.

ETT HÅLLBART SALA

Detta mål behandlar områdena hållbarhet, fokus på människors hälsa och välmående genom hela livet. Sala ska vara en socialt hållbar kommun för människor i alla livsskeden, och arbetar innovativt för ökad mångfald och välfärd. Kommunen värnar om naturtillgångar och strävar efter ekologisk mångfald och att bli fossilfri. Kulturarvet vårdas noggrant, och vi bygger för framtiden med respekt för kulturella värden. Goda kommunikationer utnyttjar närheten till större städer och natur- och kulturvärden. Resurser ska användas för god ekonomisk hushållning med långsiktiga investeringsplaner och tydliga prioriteringar.

Bygg- och miljönämndens del

Nämnder lägger vikt på helhetsbedömningar i frågan om hållbarhet. I frågor om exempelvis masshantering, återvinning/bedömning av avfall eller krav på ombyggnationer av avlopp eller annat som är resurskrävande är det viktigt att nyttan för ur ett miljöperspektiv ställs mot kostnaden ur ett annat. Det är viktigt att material återanvänds och att ingenting flyttas eller byts ut till stora kostnader om det inte är tydligt motiverat.

I byggfrågor är det viktigt att nämnden tidigt agerar mot verksamhetsutövare som riskerar att förvanska stadens kulturhistoriska värden genom ovarsamma renoveringar med mera.

Analys, sammanfattning och slutsats

Rimlighetsavvägningar görs alltid vid kravställande. För att det ska vara möjligt krävs ett underlag att utgå ifrån. Ett arbete pågår för att underlätta hanteringen för både miljöinspektör och verksamhetsutövare. Förvaltningen delar bilden att det är positivt om verksamhetsutövare återanvänder material där det inte föreligger miljö- eller hälsoskäl att inte göra det. Minst ett ärende kring förvanskning av riksintresse har hanterats under delåret. Byggenheten har också allmän vaksamhet och initierar tillsyn vid behov.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta mål behandlar att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati. Kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Tillsammans arbetas det för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet. Delaktighet ökar förtroendet.

Nämndens arbete ska vara tydligt, tryggt och rättvist. Erfarenheter från ärenden vars beslut gått en sökande tillmötes ska tas med till andra ärenden så det inte finns risk att verksamhetsutövare med mindre resurser att driva sin sak ska känna sig orättvist behandlade. Likabehandlingsprincipen är viktig. Nämndens arbete ska

ligga i framkant när det kommer till att hitta lösningar inom lagens ramar. Större resursstarka kommuner som hittar vägar fram kan användas som inspiration när det är lämpligt. Alla nämndens beslut ska vara transparenta och lätta att förstå.

Det är av stor vikt att Sala-specifika miljöfrågor kommuniceras på ett ansvarsfullt sätt så att det inte skapas en bild av att Sala på grund av spår från silvergruvan är något annat än hälsosam och trygg att bo och verka i.

Analys, sammanfattning och slutsats

Likabehandlingsprincipen är ett lagkrav som förvaltningen ständigt tar hänsyn till i bedömningar. Ett arbete med införande av klarspråk har påbörjats inom förvaltningen och är ett löpande arbete framåt. Förvaltningen arbetar också för att mallarna inom alla verksamheter ska vara mer lika.

Framtiden

- Arbetet kring handläggningsrutiner och kostnadsutveckling inom bostadsanpassning fortsätter.
- Fortsatt hantering av både händelsestyrda ärenden och ordinarie tillsyn enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftning.
- Introduktion av ny medarbetare inom miljöskyddsområdet.
- Vidare arbete med handlingsplan för förorenade områden samt implementering av Sala Specifika Riktvärden.
- Arbete med anpassning av rutiner efter nytt lovregelverk, nya byggregler och nytt verksamhetssystem.
- Öka prioriteringen av tillsyn enligt plan- och bygglagen.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Indikatorer Samhällsbyggnadskontoret 2026

Nyckeltal	Beskrivning	Mått	Periodens resultat	Kommentar
Beviljade lov	Beviljade bygg-, mark-, rivningslov	antal	64	260731
Färdigställda bostäder	Antal lägenheter som fått slutbesked	antal	5	260731
Handläggningstid lovärenden	Genomsnittlig handläggningstid	dagar	Q1: 28 Q2: 30 (medel), 24 (median) Q3: 33 (medel), 26 (median) Q4:	260731
Överklagade beslut	Beslut som fastställts vid överklagande	antal	3*/3	260731
Miljötillsyn - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	B anläggning – 3/9 C anläggning – 2/24	260731
Livsmedelskontroll	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	50/156	260731
Hälsoskydd - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	32/33	260731
Alkohol – yttre tillsyn, Tobak – yttre tillsyn	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	7/20 10/15	260731

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND

Perioden som gått

Skapande skola, har beviljats 553 tkr i bidrag från Statens kulturråd för höstterminen 2026 och vårterminen 2027. Bidraget möjliggör ett utökat inslag av professionell kultur i grundskolan och stärker elevernas tillgång till konst- och kulturupplevelser som en del av utbildningen.

Projektet Bokstart –är numera en integrerad del av bibliotekets ordinarie verksamhet. Genom arbetet stärks det läsfrämjande arbetet för de yngsta barnen och deras familjer, med fokus på att tidigt väcka intresse för språk, läsning och litteratur.

Projektet: Att få göra det och på riktigt – Genomfört fritidsaktiviteter under sommaren med högt deltagande av vuxna med beslut inom LSS och Socialpsykiatrin.

Friluftsplan – En projektledare har anställts för perioden 2026-01-01 till 2026-06-30 med uppdrag att leda arbetet med att ta fram Sala kommuns friluftsplan. Uppdraget omfattar att planera och samordna processen, leda dialoger och samverkan med berörda förvaltningar, föreningar och andra aktörer samt ta fram underlag och utarbeta förslag till friluftsplan.

Uppföljning av beslutade uppdrag

Beslutspunkter budget 2026
18. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen.

Uppföljning
Arbetet med Sala kommuns framtida badhus har bedrivits genom möten och dialoger. Planeringsarbetet har dock behövt prioriteras ned eftersom det nuvarande badhuset har krävt omfattande personalresurser och ekonomiska insatser för att säkerställa den löpande driften. Ett framtida badhus är en strategiskt viktig investering för att möta kommande behov av simundervisning, folkhälsa och rekreation samt för att utveckla Lärkans sportfält till ett sammanhållet aktivitetsområde för invånare i alla åldrar.

29. Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att stärka arbetet med stöd till föreningar, föreningslokaler och föreningsdrivna anläggningar.

Uppföljning
Kultur- och fritidsnämnden har stärkt samverkan med föreningslivet genom regelbundna dialoger och gemensam planering. Föreningsstödet har utvecklats och anpassats utifrån föreningarnas behov, samtidigt som stödet till drift och underhåll av föreningslokaler och anläggningar har förstärkts för att bidra till långsiktig hållbarhet. Insatser har prioriterats för att öka tillgängligheten för barn och unga, personer med funktionsnedsättning och andra underrepresenterade grupper.

30. Kultur- och fritidsnämnden ges i uppdrag att arbeta med utvecklingen av Kulturkvarteret Täljstenen.

Uppföljning
Kultur- och fritidsnämnden har arbetat med att ta fram underlag för en ansökan om bidrag från Boverket inom stödformen Icke-statliga kulturlokaler. Syftet är att utveckla och anpassa fler lokaler i kvarteret Täljstenen för ett breddat och mer tillgängligt kulturutbud.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-2 428	-4 458	2 030	-3 642	-5 444	1 802
Interna intäkter	-823	-1 388	565	-1 235	-1 557	322
Summa intäkter	**-3 251**	**-5 846**	**2 595**	**-4 877**	**-7 001**	**2 124**

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Köp av huvudverk-samhet, bidrag	6 075	5 745	330	9 113	9 086	27
Personalkostnader	20 227	20 474	-247	30 340	31 846	-1 507
Övriga kostnader	6 869	6 140	729	10 303	11 179	-876
Interna kostnader	17 067	17 930	-863	25 600	25 544	56
Summa kostnader	**50 239**	**50 289**	**-51**	**75 355**	**77 656**	**-2 301**
Resultat	**46 988**	**44 443**	**2 544**	**70 478**	**70 655**	**-177**

PERIODENS RESULTAT

Delårsrapporten visar totalt ett överskott på 2,5 mnkr.
Överskottet avseende interna intäkter beror huvudsakligen på att debiteringen sker för hela året i början av året. De externa intäkterna består till stor del av statsbidrag kopplade till olika projekt, vilket påverkar intäktssidan positivt under perioden. Dessa intäkter är samtidigt kopplade till kostnader som uppstår i takt med att projekten genomförs och kommer därför att balanseras över tid. Periodens resultat påverkas även av semesterlöneskulden, vilket innebär att delårsresultatet inte fullt ut speglar det förväntade resultatet för helåret.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen visar ett underskott på 0,2 mnkr. Underskottet kommer att hanteras under hösten genom åtgärder för att nå ett nollresultat vid årets slut. De externa intäkterna beräknas öka med 1,8 mnkr, vilket till stor del förklaras av erhållna statsbidrag. Intäktsökningen motsvaras samtidigt av ökade kostnader, främst för personal samt övriga verk-samhetskostnader.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Periodens resultat, *-4,0 mnkr* omräknat till helår, visar en positiv avvikelse jämfört med årsprognosen. Detta beror bla på semesterlöneskulden som är uppbokad vid delåret samt fakturerade intäkter som avser hela året.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Kultur- och fritidschef	2 230	1 299	931	3 345	3 345	0
Bibliotekschef	6 434	6 053	381	9 650	9 648	2
Föreståndare	5 099	5 071	28	7 648	7 699	-51
Fritidsutvecklare	6 821	6 718	103	10 230	10 221	9
Kulturutvecklare	8 193	7 819	374	12 290	12 274	16
Platschef /Anläggning	13 206	12 991	215	19 810	19 897	-87
Platschef/ Badhuset	5 004	4 492	512	7 505	7 570	-65
Summa	**46 988**	**44 443**	**2 544**	**70 478**	**70 655**	**-177**

PERIODENS RESULTAT

Kultur- och fritidschefens positiva resultat förklaras av att semesterlöneskulden är fördelad på verksamheten. Resul-tatet påverkas av verksamhetens kostnadsfördelning och periodisering, där en större andel av kostnaderna belastar verksamheten under hösten. Det redovisade överskottet bedöms därför successivt förbrukas under årets resterande månader genom planerade inköp, aktiviteter och övriga kostnader. Prognosen är att resultatet vid årets slut närmar sig budgeterad nivå.

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen uppgår till -0,2 mnkr och kommer att hanteras under hösten med målsättningen att nå ett nollresultat.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Åtgärd	Status	Kommentar	Effekt 2026, tkr
Återhållsamhet i verksamheterna	Pågår	Budget i balans	177 tkr

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Evenemangsstöd	403	Klar	Återställning av tidigare besparing i budgetram 2024 samt övertagande av nya arrangemang. Detta bidrag är avsett för att ge kulturföreningar möjligheten att ansöka om finansiering för tillfälliga publika evenemang
Föreningsdrivna anläggningar	560	Klar	”Projektet Barn & Ungdom”/BG10 för att skapa metoder och insatser för att motverka barns, ungas och föräldrars utanförskap i bl.a. bostadsområden. Personalkostnader
Föreningsstöd - skapa förutsättningar för fritidsaktiviteter	302	Klar	Budgeten har använts till att förstärka föreningsdrivna anläggningar. Detta för att skapa förutsättningar för fritidsaktiviteter, i första hand till föreningsverksamhet
Kapitalinvesteringsstöd föreningsdrivna anläggningar o lokaler	303	Klar	Återställning av tidigare besparing i budgetram 2024. Kapitalinvesteringsmedel för föreningsdrivna idrotts- och friluftsanläggningar samt föreningsdrivna samlingslokaler
Kultur – Skapande skola	300	Klar	Budgeten utökas med 300 tkr för att skapa förutsättningar att ta del av Statens kulturråds bidrag inom Skapande skola. Satsningen möjliggör fler kulturinsatser och stärker elevernas tillgång till professionell kultur i grundskolan
Projekt BG 10	353	Klar	Allaktivitetshuset ”Berggatan 10” för att skapa metoder och insatser för att motverka barns, ungas och föräldrars utanförskap i bl.a. bostadsområden. Hyreskostnader
Ramförstärkning föreningslokaler	1 561	Klar	Hyreskostnadstäckning för Sala Gymnastik Arena samt Polismuseet

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	0	0	0	0	0
Utgifter	334	0	334	500	500	0
Summa	**334**	**0**	**334**	**500**	**500**	**0**

Kultur- och fritidsnämnden har ännu inte påbörjat investeringsinköpen för 2026.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Nedan görs en sammanställning av målområdena med indikatorernas utfall jämfört med målet och tidigare år.

Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Analys

Kultur- och fritidsnämnden har genom målmedvetna insatser inom föreningsliv, kultur och fritid samt genom att skapa attraktiva och trygga mötesmiljöer bidragit till kommunens ambition om ett växande Sala. Åtgärderna bidrar till att stärka kommunens attraktionskraft, främja folkhälsa och skapa goda förutsättningar för en hållbar utveckling på lång sikt.

Sammanfattning

Indikatorerna visar sammantaget en positiv utveckling inom flera områden. Antalet kultur- och fritidsarrangemang påverkades av de besparingar som genomfördes under 2024. Samtidigt har verksamheternas synlighet och räckvidd i sociala medier ökat. Sammantaget visar utvecklingen att nämndens insatser bidrar till ökad delaktighet och stärker Sala kommuns attraktivitet som plats att bo, leva och verka på.

Slutsats

Målet bedöms kunna uppnås. Genom förstärkta och återställda resurser har nämnden kunnat upprätthålla ett varierat utbud inom kultur och fritid, Det finns samtidigt ett fortsatt behov av att utveckla verksamheterna för att nå fler invånare, förbättra tillgängligheten och ytterligare stärka möjligheterna till deltagande för unga och andra grupper som i dag är mindre representerade.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Här ingår indikatorer och nyckeltal som speglar utvecklingen inom såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska dimensioner av hållbarhet. Nedan görs en sammanställning av målområdets indikatorer med utfall i relation till uppsatta mål och tidigare årsresultat.

Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Analys

Kultur- och fritidsnämnden bidrar till kommunens arbete för ett hållbart och klimatneutralt Sala genom energieffektivisering, hållbara driftlösningar och stöd till föreningslivet. En ökad användning av robotgräsklippare och övergången till LED-belysning har bidragit till lägre energiförbrukning och minskad klimatpåverkan. Parallellt skapar stödet till föreningslivet förutsättningar för fysisk aktivitet, gemenskap och delaktighet, vilket stärker både folkhälsan och den sociala hållbarheten.

Sammanfattning

Indikatorerna visar sammantaget en gynnsam utveckling. Energieffektiva lösningar och mer hållbara metoder för drift och skötsel av kommunens anläggningar har bidragit till att minska klimatavtrycket. Samtidigt ger tillgången till idrottsanläggningar och stödet till föreningslivet invånarna bättre möjligheter till fysisk aktivitet och hälsosamma levnadsvanor över tid. Sammantaget bidrar nämndens insatser både till minskad miljö- och klimatpåverkan och till förbättrad folkhälsa.

Slutsats
Målet bedöms kunna uppnås. Nämndens insatser har bidragit till minskad klimatpåverkan genom energieffektivisering och mer hållbara driftåtgärder, samtidigt som förutsättningarna för ett livskraftigt föreningsliv har stärkts. Arbetet bidrar till ett mer hållbart Sala, men det finns fortsatt behov av att utveckla energieffektiva lösningar, förbättra tillgängligheten och skapa ännu bättre förutsättningar för delaktighet och engagemang i föreningslivet.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati.

Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Analys
Kultur- och fritidsnämnden har under 2026 fortsatt att erbjuda ett varierat och inkluderande utbud med särskilt fokus på barns och ungas utveckling och delaktighet. BG10 har etablerats som en betydelsefull mötesplats genom samarbete med Salabostäder AB och en kontinuerlig dialog med de boende. Bibliotekets satsning Mer läsning bidrar till att stärka ungas läsvanor och läsförmåga, medan den uppsökande och gränsöverskridande fältverksamheten främjar trygghet och gemenskap genom samordnade insatser mellan flera aktörer.

Sammanfattning
Indikatorer och nyckeltal pekar på en övervägande positiv utveckling. Kulturskolans kostnader utvecklas i linje med kostnadsnivåerna, samtidigt som utbudet av sommarläger och Sommararenan har breddats. Satsningen Mer läsning har bidragit till att stärka ungdomars läsförmåga, medan BG10 har utvecklats till en välbesökt och uppskattad mötesplats. Simkunnigheten bland elever i årskurs 2 ligger fortsatt på en stabil nivå. Även trygghetsarbetet har stärkts genom samverkan inom fältverksamheten.

Slutsats
Målet bedöms kunna uppnås. Kultur- och fritidsnämndens insatser har skapat bättre förutsättningar för barns och ungas utveckling, läsande och trygghet genom tillgängliga och attraktiva verksamheter. Det finns samtidigt ett fortsatt behov av att utveckla arbetssätten för att öka delaktigheten, stärka tryggheten och möta förändrade och framtida behov. Medborgarnas upplevelse av kommunens kultur- och fritidsutbud kan även fortsättningsvis påverkas av det nuvarande badhusets skick, kapacitet och begränsningar.

MÅL: Bidra till att skapa en gemenskap och framtidstro i samhällets alla delar och därigenom möjliggöra goda uppväxtvillkor för alla barn och ungdomar och bidra till god hälsa genom livets alla faser

UPPFÖLJNING AV NÄMNDENS MÅL

MÅL – ***BIDRA TILL ATT SKAPA EN GEMENSKAP OCH FRAMTIDSTRO I SAMHÄLLETS ALLA DELAR OCH DÄRIGENOM MÖJLIGGÖRA GODA UPPVÄXTVILLKOR FÖR ALLA BARN OCH UNGDOMAR OCH BIDRA TILL GOD HÄLSA GENOM LIVETS ALLA FASER***	
Indikator:	**Bibliotekets verksamhet, öka service och tillgänglighet för invånarna** **Badhuset Antalet besökande i badhuset**
Antal besökare på biblioteket 2023: 106 277 2024: 109 153 2025: 109 226 Prognos 2026: **ökande**	
Barnbokslån, antal/barn 0-17år 2023: 11,5 2024: 11,9 2025: 13,3 Prognos 2026: **ökande**	
Antalet besökande i badhuset 2023: 52 411 2024: 54 517 2025: 79 563 Prognos 2026: **ökande**	
Aktiviteter	**Resultat**
Fortsätta utveckla biblioteken, med en tydlig målsättning att nå alla oavsett var du bor eller vilken bakgrund du har.	Biblioteket har upprätthållit ett stabilt och tillgängligt grundutbud i enlighet med biblioteksplanens mål och prioriteringar. Genom externa projektmedel från Kulturrådet och finansiering via Sala Sparbanksmiljonen har verksamheten samtidigt kunnat utveckla ett omfattande utbud av läsfrämjande, kultur- och utbildningsinsatser. Projekten har möjliggjort riktade satsningar till barn och unga,
Stärka möjligheterna till spontanidrott och träning genom att fortsätta utveckla idrottsplatser, friluftsområden och anläggningar	Verksamheten har utvecklats genom Strå Flowtrail, vandringsleden helgonmossen och multileden Ekebymosseloopen, vilket stärker kommunens utbud av frilufts- och rekreationsmöjligheter. kultur- och fritidsnämnden har även övertagit ansvaret för multiarenan på Jakobsberg och bangolfanläggningen i stadsparken samt genomfört investeringar på lärkans sportfält för att utveckla anläggningarnas kvalitet, tillgänglighet och långsiktiga hållbarhet

Framtiden

Vision Lärkan är att utveckla Lärkans sportfält till en levande, attraktiv och tillgänglig mötesplats för idrott, motion och friluftsliv. Genom moderna och hållbara anläggningar som möter invånarnas behov stärks folkhälsan, den sociala gemenskapen och Sala kommuns attraktivitet. För att förverkliga visionen krävs fortsatta investeringar i området. Den högst prioriterade satsningen är ett nytt badhus, som är avgörande för att möta framtida behov av simundervisning, folkhälsa och rekreation samt för att utveckla Lärkan till ett sammanhållet aktivitetsområde för alla åldrar.

Kommunens framtagande av en **friluftsplan** under 2026 är en strategiskt viktig satsning som stärker folkhälsa, attraktivitet och hållbar utveckling. Eftersom friluftsfrågorna berör flera verksamheter behövs en samordnande funktion. En friluftsutvecklare kan skapa struktur, samordna aktörer och driva utvecklingen av friluftsområden, leder och anläggningar. För att säkerställa ett långsiktigt och effektivt arbete bör ansvaret för friluftsfrågorna ligga inom kultur- och fritidsförvaltningen i nära samverkan med övriga berörda förvaltningar. Detta stärker medborgarfokuset, förbättrar planering, drift och underhåll samt minskar risken för ökade kostnader på sikt.

Skapande skola – Skapa förutsättningar för ett långsiktigt och hållbart samarbete mellan berörda förvaltningar där Skapande skola blir en naturlig del av skolans verksamhet. Insatserna ska kopplas till läroplanens övergripande mål, såsom demokrati, normer och värden samt språk, lärande och identitetsutveckling.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Vidareutvecklar vår närvaro och synlighet i digitala kanaler för att nå ut med våra aktiviteter och upplevelser inom kultur-, fritid- och friluftsområdet till alla Sala kommuns invånare och besökare.	Mätning av närvaro och synlighet i digitala kanaler.	Följare/sociala medier.	8 871	10 248	Ej mätt	Ökande
		Antalet biblioteksslån per invånare överstiger rikssnittet.	5,3/5,0	5,5/5,0	Ej mätt	Ökande
		Arrangemang	53	37	Ej mätt	Minskande
Erbjuda barn och unga kvalitativ undervisning och möjligheter till fördjupning och bredd i olika kulturella och konstnärliga uttryckssätt i deras fria tid	Mätning av verksamheten via KOLADA	Antal deltagare och kurser vid kulturskolan.	Nytt	Nytt	Nytt	Analyseras i bokslut
		Kostnad musik- och kulturskola, kr/inv	273	293	Ej mätt	Kostnaderna ökar

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Målet att minska koldioxidutsläppen och förbättra folkhälsan genom en renare miljö.	Plan för en hållbar och klimatneutral skötsel av gräsplanerna.	Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv.	5,04	Inga uppg.	Inga uppg.	Ökande
	Folkhälsan förbättras.	Antal deltagartillfällen i idrottsföreningar, antal/inv 7-20år.	25,7	Inga uppg.	Inga uppg.	Ökande

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
De ungas egna intressen, erfarenheter och kunskaper tillvaratas för att bidra till personlig och social utveckling i en frivillig, öppen och trygg miljö.	Tillgång till mångsidig biblioteks-, kultur- och fritidsgårdsverksamhet.	Kostnad musik- och kulturskola, kr/inv.	273	293	Ej mätt 19	Ökande
		Sommarläger	16	19		Stabilt över år.
	Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter.	Medborgarundersökningen- Bra möjlighet att nyttja kommunens idrotts- och motionsanläggningar, andel (%).	-	76%	-	Liten ökning över år.
		Antal besökare i Täljstenen.	9 500	9 750	Ej mätt	Ökande
		85 % av eleverna i åk 2 ska ha lärt sig simma.	85%	82%	Ej mätt	Ökande de senaste åren med en minskning 2025.

SKOLNÄMND

Perioden som gått

- Under våren 2026 har samarbetet med Högskolan Dalarna och Skolverket inom *Samverkan för bästa skola* (SBS) avslutats.
- Kila skola har utökats med klassrum i nya moduler.
- Uppstart av *Läsa äger* är en läsfrämjande satsning som syftar till att stärka barns läslust. I Sala kommun har feriearbetande ungdomar engagerats som läsande förebilder och genomfört högläsning som är en läsfrämjande satsning som syftar till att stärka barns läslust och motverka det tapp i läsförmåga som många elever riskerar under sommarlovet. I Sala kommun har feriearbetande ungdomar engagerats som läsande förebilder och genomfört högläsning och andra läsfrämjande aktiviteter för barn i fritidshem under sommaren.
- De vakanta stödfunktionerna vad gäller kvalitet i utbildningen har tillsats med två utvecklingslärare med fokus inom svenska och matematik.
- I samarbete med socialtjänsten har ett skolsocialt team upprättats i syfte att främja närvaro i skolan. Teamet arbetar bland annat med att organisera kommunens övergripande närvaroarbete, men ger även råd och stöd till skolornas respektive elevhälsoteam och träffar enskilda elever, vårdnadshavare och skola för att skapa en skolnärmandeplan.

Uppföljning av beslutade uppdrag

Kommunfullmäktiges uppdrag 2027–2029 (punkter nedan gäller skolnämnden)

18. Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med en stärkt måluppfyllelse, höjd kvalitet och ökad likvärdighet för alla barn och elever inom Sala kommuns förskolor och skolor.

- Fortbildningen ”Bokcirkeln” har startats för lärare i lägre åldrar, vilken syftar till likvärdiga förutsättningar att göra välgrundade val i sin undervisning när det gäller språk-, läs- och skrivinlärning utifrån forskning och beprövad erfarenhet.
- Fortbildning för rektorer i pedagogiskt ledarskap har genomförts i samarbete med Högskolan Dalarna.
- Fortbildning för rektorer i systematiskt kvalitetsarbete har genomförts i samarbete med Skolverket.
- Den läsfrämjande satsningen *Läsa äger* har genomförts i syfte att stärka läslust och läsförmåga.

19. Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta det systematiska arbetet för att stärka det kompensatoriska uppdraget inom kommunens förskolor och skolor.

- Vår resursfördelningsmodell finjusteras utifrån olika indikatorer där en av indikatorerna är socioekonomisk viktning. Dessa utgör en grund för fördelning av ekonomiska medel.
- Kvalitetsdialoger har genomförts för att systematiskt identifiera och differentiera stöd till enheter.

20. Skolnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbetet med att stärka tryggheten för barn, elever och personal i Salas skolor.

- Skolsocialt team har inrättats.
- Effektiv samordning för trygghet (EST) är ett forum där socialtjänst, polis och skola samverkar för att öka tryggheten i skolan.

21. Skolnämnden ges i uppdrag att tillhandahålla arbetskläder till förskolepersonal samt fritidspersonal.

- Under vårterminen har förskole- och fritidspersonal provat ut och beställt arbetskläder.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-95 210	-100 368	5 158	-146 130	-159 728	13 598
Interna intäkter	-355 139	-355 453	314	-532 682	-535 839	3 157
Summa intäkter	**-450 349**	**-455 821**	**5 472**	**-678 812**	**-695 567**	**16 755**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	66 683	66 192	491	100 019	99 057	962
Personalkostnader	328 900	308 184	20 716	492 901	499 288	-6 388
Övriga kostnader	35 982	39 900	-3 918	53 971	62 014	-8 044
Interna kostnader	478 030	475 882	2 148	716 745	718 882	-2 137
Summa kostnader	**909 595**	**890 159**	**19 436**	**1 363 635**	**1 379 242**	**-15 607**
Resultat	**459 246**	**434 338**	**24 908**	**684 823**	**683 675**	**1 148**

PERIODENS RESULTAT

Per sista augusti redovisar Skolnämnden ett överskott mot budget om 24,9 mnkr. Avvikelsen beror främst på att personalkostnaderna understiger budget med 20,7 mnkr. Den positiva avvikelsen hänförs huvudsakligen till förändringen av semesterlöneskulden, vilket ger en effekt om +22,9 mnkr. Samtidigt överstiger övriga personalkostnader budget med 2,2 mnkr, vilket innebär att överskottet inom personalkostnaderna i sin helhet förklaras av semesterlöneskulden. Externa intäkter överstiger budget med 5,2 mnkr per augusti. Avvikelsen beror främst på högre intäkter för elever folkbokförda i andra kommuner som går i Sala kommuns verksamheter, intäkter till följd av genomförd avgiftskontroll inom förskola och fritidshem samt högre försäljningsintäkter från mjölkproduktionen vid Ösby.

Övriga kostnader överstiger budget med 3,9 mnkr, främst till följd av högre kostnader för läromedel samt foder till djuren på Ösby. De högre foderkostnaderna hänger samman med en ökad mjölkproduktion och motsvarande högre försäljningsintäkter. Merparten av avvikelsen avseende läromedel finansieras genom statsbidrag och bedöms därför kompenseras av högre intäkter under året. Interna kostnader är 2,1 mnkr lägre än budget vilket främst beror på lägre kostnader för måltider. Utfallet påverkas av att måltidskostnaderna inte är jämnt fördelade över året utan varierar med bland annat lovdagar. En del av överskottet är därför av teknisk karaktär och bedöms minska under årets senare del.

ÅRSPROGNOS

Helårsprognosen visar ett överskott om 1,1 mnkr. Externa intäkter prognostiseras bli 13,6 mnkr högre än budget. Avvikelsen förklaras främst av högre statsbidrag, men även av den avgiftskontroll som genomförts inom förskola och fritidshem samt högre intäkter för barn och elever folkbokförda i andra kommuner som har sin skolgång i Sala kommuns verksamheter. I prognosen ingår även statsbidrag som avser år 2025 men där det tidigare fanns osäkerhet kring om bidragen skulle beviljas. Under 2026 beviljades statsbidragen och intäktsfördes, vilket förbättrar helårsprognosen. Flera av statsbidragen som tillhör år 2026 men som är högre än budget eller saknades i budget är förenade med krav på motprestationer i verksamheten, främst i form av ökade kostnader för läromedel och personal. En del av intäktsökningen finansierar därmed de prognostiserade högre kostnaderna inom verksamheterna.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Per sista augusti redovisar Skolnämnden ett överskott mot budget om 24,9 mnkr medan helårsprognosen visar ett överskott mot budget om 1,1 mnkr. Skillnaden mellan periodutfallet och helårsprognosen förklaras främst av personalkostnaderna. Det starka utfallet per augusti påverkas positivt av förändringen av semesterlöneskulden, som ger en effekt om 22,9 mnkr. Exklusive denna effekt bedöms personalkostnaderna i all väsentlighet följa den kostnadsutveckling som periodutfallet visar, vilket innebär att det redovisade överskottet per augusti inte bedöms bestå under resten av året. Externa intäkter bedöms bli högre på helår än vad periodutfallet indikerar. Detta beror på att samtliga statsbidrag ännu inte har intäktsförts per augusti utan kommer att redovisas successivt under årets återstående månader.

Interna kostnader redovisar ett överskott mot budget per augusti, främst eftersom måltidskostnaderna är lägre under årets första månader och inte fördelas jämnt över året. Avvikelsen bedöms därför minska under hösten. På helår prognostiseras måltidskostnaderna bli cirka 0,5 mnkr lägre än budget. Kostnaderna för lokalhyror och städ prognostiseras däremot överstiga budget med 6,3 mnkr. Detta förklaras dels av ökade kostnader i samband med att nya Åkraskolan och förskolan tagits i bruk, dels av att Skolkontorets kostnadsansvar för Ekdalen inte var känt vid tidpunkten för budgetarbetet.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Nämnd och styrelseverksamhet	797	658	139	1 196	1 150	46
Central förvaltning	17 614	14 657	2 958	26 371	25 274	1 097
Förskola	95 722	95 607	115	143 404	142 139	1 265
Anpassad gymnasieskola	4 066	3 577	489	6 084	8 543	-2 459
Anpassad grundskola	15 393	14 489	904	23 067	23 692	-625
Grundskola	234 531	223 404	11 128	351 439	351 811	-375
Gymnasieskola	81 907	73 872	8 035	119 445	117 281	2 164
Vuxenutbildning	9 213	8 077	1 136	13 819	13 786	33
Summa	**459 246**	**434 338**	**24 908**	**684 823**	**683 675**	**1 148**

PERIODENS RESULTAT

Störst budgetavvikelse för perioden återfinns främst inom grundskolan (+11,1 mnkr), gymnasieskolan (+8,0 mnkr) och central förvaltning (+3,0 mnkr). Viktigt att notera är att inom varje verksamhetsområde ingår såväl den kommunala verksamheten som interkommunala kostnader och intäkter samt utbetalning av barn-och elevpeng till fristående verksamheter.

Nämnd och styrelseverksamhet (+0,1 mnkr)
Inga väsentliga budgetavvikelser per sista augusti.

Central förvaltning (+3,0 mnkr)
Central förvaltning redovisar ett överskott om 3,0 mnkr per augusti. Avvikelsen förklaras främst av vakanta tjänster samt en positiv påverkan från semesterlöneskulden om 0,9 mnkr.

Förskola (+0,1 mnkr)
Förskolan redovisar ett resultat i nivå med budget per augusti med ett överskott om 0,1 mnkr. Utfallet påverkas positivt av förändringen av semesterlöneskulden med 1,9 mnkr. Exklusive denna effekt redovisar verksamheten ett underskott, främst till följd av högre kostnader för lokaler och personal. Underskottet motverkas delvis av lägre kostnader för barnpeng till fristående huvudmän.

Anpassad gymnasieskola (+0,5 mnkr)
Anpassad gymnasieskola redovisar ett överskott om 0,5 mnkr per augusti. Resultatet påverkas positivt av förändringen av semesterlöneskulden som uppgår till cirka 0,7 mnkr. Överskottet motverkas delvis av högre kostnader för köp av huvudverksamhet och lägre interkommunala intäkter.

Anpassad grundskola (+0,9 mnkr)
Anpassad skola redovisar ett överskott om 0,9 mnkr per augusti. Utfallet påverkas i stor utsträckning av förändringen av semesterlöneskulden som uppgår till 0,8 mnkr. Exklusive denna effekt är resultatet i stort sett i nivå med budget.

Grundskola (+11,1 mnkr)
Grundskolan redovisar ett överskott om 11,1 mnkr per augusti. Utfallet påverkas i stor utsträckning av förändringen av semesterlöneskulden som uppgår till 13,6 mnkr. Exklusive denna effekt redovisar verksamheten ett mindre underskott, främst hänförligt till högre kostnader för lokaler och lönekostnader.

Gymnasieskola (+8,0 mnkr)
Gymnasieskolan redovisar ett överskott om 8,0 mnkr per augusti. Avvikelsen förklaras till stor del av förändringen av semesterlöneskulden som uppgår till 4,7 mnkr. Därutöver bidrar högre interkommunala intäkter positivt till resultatet.

Vuxenutbildning (+1,1 mnkr)
Vuxenutbildningen redovisar ett överskott om 1,1 mnkr per augusti. Avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader för köp av huvudverksamhet samt lägre personalkostnader än budgeterat. Överskottet motverkas delvis av lägre statsbidragsintäkter under perioden.

ÅRSPROGNOS

Skolnämndens helårsprognos visar ett överskott om 1,1 mnkr. Överskott inom central förvaltning, förskola och gymnasieskola bedöms överstiga underskotten inom anpassad gymnasieskola, anpassad grundskola och grundskola. I den senaste månadsuppföljningen var Skolnämndens helårsprognos 3,3 miljoner kronor. Differensen på cirka 2,1 miljoner kronor förklaras bland annat av nytillkommen hyreskostnad för Ekdalen på cirka 2,0 miljoner kronor.

Nämnd och styrelseverksamhet (+0,0 mnkr)
Inga väsentliga budgetavvikelser.

Central förvaltning (+1,1 mnkr)
Central förvaltning prognostiserar ett överskott som i huvudsak består av vakanta tjänster.

Förskola (+1,3 mnkr)
Förskolan prognostiserar ett överskott om 1,3 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader för köp av huvudverksamhet till följd av färre barn hos förskolor med annan huvudman samt högre intäkter från statsbidrag och från den avgiftskontroll som genomförts. Detta motverkas delvis av högre kostnader för lokaler och personal.

Anpassad gymnasieskola (-2,5 mnkr)
Anpassad gymnasieskola prognostiserar ett underskott om 2,5 mnkr, vilket främst förklaras av högre kostnader för köp av huvudverksamhet och lägre interkommunala intäkter än budgeterat.

Anpassad grundskola (-0,6 mnkr)
Verksamheten anpassad grundskola prognostiserar ett underskott om 0,6 mnkr. Fler elever och ökade stödbehov har medfört att en större elevpeng än budgeterat fördelats till verksamheten. De ökade intäkterna har samtidigt möjliggjort en förstärkning av personalresurserna för att möta elevernas behov.

Grundskola (-0,4 mnkr)
Grundskolan prognostiserar ett mindre underskott om 0,4 mnkr. Verksamheten bedöms därmed i huvudsak redovisa ett resultat i nivå med budget. Högre kostnader för bland annat personal och lokaler motverkas av högre externa intäkter, främst statsbidrag.

Gymnasieskola (+2,2 mnkr)
Gymnasieskolan prognostiserar ett överskott om 2,2 mnkr. Överskottet förklaras främst av högre interkommunala intäkter, vilket kompenserar för högre personalkostnader inom den kommunala verksamheten. Kostnaderna för köp av gymnasieplatser hos andra huvudmän bedöms samtidigt överstiga budget, men prognosen är osäker då höstterminens elevantal och programval ännu inte är helt fastställda.

Vuxenutbildning (+0,0 mnkr)
Vuxenutbildningen prognostiserar ett resultat i nivå med budget.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Då Skolnämnden prognostiserar ett resultat i nivå med budget finns inga formella åtgärder för budget i balans. Däremot tillämpas en generell återhållsamhet avseende personalrekryteringar och verksamhetsinköp.

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Hyreskompensation nya skolor/förskolor	4 250	Löpande	
Elevhälsa ökad tillgänglighet	1 310	Löpande	
Fler grundskolor än demografin motiverar	12 900	Löpande	
Arbetskläder fritidspersonal	400	Pågående	Fortsatta inköp sker under hösten.
Arbetskläder förskolepersonal	120	Pågående	Fortsatta inköp sker under hösten.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inkomster	0	-895	895	0	-895	895
Utgifter	4 580	4 059	521	6 870	7 765	-895
Summa	**4 580**	**3 164**	**1 416**	**6 870**	6 870	**0**

Per augusti har investeringar om 3,2 mnkr genomförts. Prognosen för helåret är 6,9 mnkr, vilket motsvarar budget. Återstående investeringar avser främst Ösby samt planerade investeringar inom grundskolans verksamheter.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Skolnämnden bidrar till målet genom att skolkontoret arbetar med grunduppdraget–kunskapsuppdraget.

Analys

Det finns ännu inga data tillgängliga för analys. Data finns tillgängligt först under hösten och en analys av kunskapsuppdraget kommer i samband med bokslut 2026.

Sammanfattning

Utifrån de nationella målen och vårt grunduppdrag är inriktningen att stärka barns och elevers framtida möjligheter genom ökad kvalitet i undervisningen. Under perioden har arbetet med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet fortsatt inom ramen för Samverkan för bästa skola (SBS), med särskilt fokus på ledning, styrning och kvalitetsarbete. Syftet har varit att stärka rektorernas förmåga att analysera resultat, identifiera utvecklingsområden och leda förbättringsarbete i den egna verksamheten. Rektorerna har även fortsatt utbildats i pedagogiskt ledarskap för att stärka förutsättningarna för högre kvalitet i undervisningen.

Det treåriga samarbetet med Högskolan Dalarna och Skolverket har avslutats under våren.

Slutsats

Data för analys finns inte tillgängligt förrän senare i höst. Slutsats kommer därav först i samband med bokslut.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Skolnämnden bidrar till målet genom att skolkontoret arbetar med grunduppdraget – det kompensatoriska uppdraget.

Analys

Skolledarnas bedömningar visar en positiv utveckling när det gäller fördelningen av ekonomiska och personella resurser i syfte att utjämna skillnader i barns och elevers förutsättningar och behov. En viktig förklaring är att resursfördelningsmodellen löpande har analyserats och justerats, vilket har gjort det möjligt att fördela ekonomiska medel med större precision. Tillsammans med tydligare ekonomistyrning och utbildning för rektorerna har detta stärkt deras förutsättningar att planera organisation, bemanning och stödinsatser utifrån verksamhetens behov.
Utvecklingen påverkas framför allt av interna faktorer som huvudmannen kan styra över, exempelvis resursfördelning, ledning och styrning, budgetansvar samt stöd till rektorerna. Genom utbildning i ekonomi, roller och ansvar samt skollagens krav har rektorerna fått ökad förståelse för sambandet mellan ekonomiska ramar, organisatoriska beslut och barns och elevers behov. Det har bidragit till bättre förutsättningar att arbeta mer strategiskt med det kompensatoriska uppdraget.

Samtidigt påverkas utfallet av externa faktorer som demografiska förändringar, variationer i barns och elevers behov och tillgången till behörig personal. Dessa faktorer gör att resursfördelningen behöver följas upp kontinuerligt och anpassas över tid. Resultatet tyder på att förutsättningarna har stärkts, men att det fortsatt är viktigt att följa upp om resurser och insatser får avsedd effekt i undervisningen och bidrar till ökad likvärdighet.

Sammanfattning

Sammantaget visar utvecklingen att arbetet med det kompensatoriska uppdraget har stärkts under perioden. Tydligare resursfördelning, ökad budgetförståelse och förstärkt ledning och styrning har förbättrat rektorernas förutsättningar att organisera verksamheten utifrån barns och elevers olika behov.
Samtidigt behöver effekterna i undervisningen följas upp ytterligare för att säkerställa att de förbättrade förutsättningarna leder till ökad likvärdighet i praktiken.

Slutsats

Slutsatsen är att arbetet med det kompensatoriska uppdraget har tagit tydliga steg framåt under perioden. Bedömningen grundas i att resursfördelningen har blivit tydligare, ekonomistyrningen har stärkts och rektorernas kunskap om ledning, styrning, roller och ansvar har utvecklats. Sammantaget har detta förbättrat förutsättningarna att organisera verksamheten utifrån barns och elevers olika behov och att skapa en mer likvärdig utbildning.

Arbetet behöver fortsatt följas upp och utvecklas för att säkerställa att resurser och insatser får avsedd effekt i undervisningen. Framåt behöver fokus ligga på att följa upp effekterna på enhetsnivå, analysera hur resurserna påverkar undervisningens kvalitet samt fortsatt stödja rektorerna i att omsätta resurser och styrning till konkreta insatser för barn och elever.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Skolnämnden bidrar till målet genom att skolkontoret arbetar med grunduppdraget – det demokratiska uppdraget.

Analys

Resultaten visar att arbetet med trygghet och det demokratiska uppdraget har stärkts under perioden. Skolledarnas självskattning visar en ökning när det gäller att systematiskt följa upp och motverka diskriminering och kränkande behandling. En viktig förklaring är att arbetet har tydliggjorts genom fortbildning, gemensamma mallar och mer strukturerad dokumentation. Att planerna följs upp i kvalitetsdialogerna har också stärkt styrkedjan mellan huvudman, verksamhetschef och enhet.

Även resultaten i verksamheterna visar en positiv utveckling. I förskolan uppfattar vårdnadshavarna i mycket hög grad att barnen får omsorg i en trygg och god lärmiljö, och resultatet har förbättrats jämfört med föregående år. Även i grundskolan har elevernas upplevelse av trygghet och arbetsro stärkts. Gymnasieskolan visar fortsatt stabila och höga resultat inom både trygghet och arbetsro.

Utvecklingen tyder på att det systematiska trygghetsarbetet, värdegrundsarbetet med fokus på skolkultur samt samverkan genom EST och SSPF har bidragit till bättre förutsättningar att förebygga, upptäcka och samordna insatser.

Samtidigt visar skillnaden mellan trygghet och arbetsro, särskilt i grundskolan, att trygghet inte automatiskt leder till tillräcklig arbetsro i undervisningen. Arbetsro påverkas i hög grad av undervisningens kvalitet, lärarens ledarskap i klassrummet och rektors pedagogiska ledarskap. Det är därför ett område som verksamheten fortsatt kan påverka genom riktad uppföljning, stöd och utvecklingsinsatser.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar analysen att arbetet med trygghet, delaktighet och likvärdighet har stärkts genom ett mer systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling, tydligare uppföljning i kvalitetsdialogerna samt genom ett gemensamt värdegrundsarbete med fokus på skolkultur. Arbetet förstärks genom samverkansformer som EST och SSPF, vilket ger bättre förutsättningar att tidigt identifiera risker och samordna förebyggande insatser. Resultaten visar att tryggheten upplevs som hög i både förskola, grundskola och gymnasieskola, men att arbetsro och undervisningens kvalitet fortsatt behöver vara prioriterade utvecklingsområden, särskilt inom grundskolan.

Sammantaget visar resultaten en positiv utveckling inom trygghet och det demokratiska uppdraget. Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling har blivit mer systematiskt, och barn och elever upplever i hög grad trygghet i verksamheterna. Arbetsro har förbättrats, men är fortsatt ett utvecklingsområde, särskilt inom grundskolan.

Slutsats

Slutsatsen är att skolkontorets arbete med trygghet, delaktighet och det demokratiska uppdraget har stärkts under perioden. Bedömningen grundas i förbättrade resultat för trygghet, ökad systematik i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling samt förstärkt samverkan genom EST och SSPF.

Framåt behöver arbetet inriktas på att hålla i den positiva utvecklingen och samtidigt prioritera arbetsro och undervisningens kvalitet, särskilt inom grundskolan. Det innebär att rektorernas förutsättningar att leda trygghetsarbetet och följa upp undervisningens kvalitet behöver fortsätta stärkas, så att insatserna får tydligt genomslag i den dagliga verksamheten.

Framtiden

Skolkontorets gemensamma långsiktiga utvecklingsområden är:

- Systematiskt kvalitetsarbete – Ett kontinuerligt pågående arbete genom hela styrkedjan i forum benämnt Kvalitetsverkstad.
- Ledning och styrning – Ett kontinuerligt pågående arbete genom hela styrkedjan i forum benämnt Kvalitetsverkstad.
- Kvalitet i undervisningen – Verksamhetschefer tillsammans med verksamhetsutvecklare arbetar med utvecklingen av kvalitet i undervisningen. Till exempel har vi inrättat två centrala utvecklingslärartjänster, i syfte att systematiskt följa, analysera och utveckla undervisningens kvalitet i våra skolor. Genom undervisningsnära granskning, dialog med lärare och rektorer samt stöd i det kollegiala lärandet bidrar de till att stärka undervisningen och skapa bättre förutsättningar för barns och elevers lärande.
- Värdegrundsarbete – Genomförande av internat för samtliga medarbetare inom skolkontoret med tema arbetsplatskultur där syftet är att stärka den kollegiala gemenskapen och vi-känslan.
- Elevhälsans uppdrag – Verksamhetschefer tillsammans med verksamhetsutvecklare arbetar med utvecklingen av elevhälsans uppdrag på respektive enhet.
- Barn och elevers närvaro – Verksamhetschefer, verksamhetsutvecklare och det skolsociala teamet arbetar för att främja barn och elevers närvaro.
- Kris- och beredskapshantering – Fortsatt arbete med att uppdatera planer för kris och beredskap.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grundupp-dragsmål/ Nationella mål	Nämndens mål		Indikator/Nyckeltal	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Kunskapsupp-draget	Att fortsätta ar-betet med att stärka mål-upp-fyllelsen, höjd kvalitet och bättre resultat	Förskola	Heltidstjänst i förskolan med förskollärarlegiti-mation, kommunal regi, andel (%)	Kolada ID: N11810	42%	48%	Mars -27	
			Inskrivna barn per årsar-betare, kommunal regi, (antal)	Kolada ID: N11104	5,3	5,3	Mars -27	
		Grundskola	Elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen, kommunala sko-lor, andel (%)	Kolada ID: N15419	73,6	70,4	v.39	
			Elever i åk 9 som är behö-riga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)	Kolada ID: N15436	85,2	82,6	v.39	
			Elever i åk 9, meritvärde kommunala skolor, ge-nomsnitt (17 ämnen)	Kolada ID: N15505	212,9	209,0	v.39	
			Elever i åk 9 som uppnått betygskriterierna i alla ämnen, avvikelse från modellberäknat värde, kommunala skolor, pro-centenheter (-2024)	Kolada ID: U15457	Salsavärde +7,0	Salsa-värde: +5,5	Tidsangi-velse sak-nas	
			Elever i åk 9, genomsnitt-ligt meritvärde avvikelse från modellberäknat värde, kommunala skolor, meritvärdespoäng (-2024)	Kolada U15459	Salsa-värde: -3,0	Salsa-värde: -9,5	Tidsangi-velse sak-nas	
		Gymnasie-skola	Gymnasieelever med exa-men inom 3 år, högskole-förberedande program, kommunala skolor, andel (%)	Kolada ID: N17452	77,5	78,6	v.49	
			Gymnasielever med exa-men inom 3 år, yrkespro-gram, kommunala skolor	Kolada ID: N17453	66,7	71,0	v.49	
		Vuxnas lä-rande	Kursdeltagare i komvux på grundläggande nivå som har avslutat med godkända betyg, i huvud-mannens skolenheter, an-del av de som avslutat kurs, (%)	Kolada ID: N18947	86	85	v.23	
			Kursdeltagare i komvux på gymnasial nivå som har avslutat med god-kända betyg, i huvudman-nens skolenheter, andel av de som avslutat kurs under året, (%)	Kolada ID: N18948	94	94	V.23	

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grundupp-drags-mål/Nation-ella mål	Nämndens mål		Indikator/Nyckeltal	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Det kompen-satoriska uppdraget	Att öka lik-värdigheten i arbetet med elevhäl-san i kom-munen. Att öka kvali-teten i arbe-tet med ele-ver i behov av särskilt stöd. Att systema-tiskt arbeta för att stärka det kompen-satoriska uppdraget inom kom-munens för-skolor och skolor.	Samtliga skol-former	Vi fördelar ekonomiska och personella resurser med syfte att utjämna skillnader i barns och elevers förutsätt-ningar och behov, andel med svar *Håller med helt och hål-let och Håller med till stor del* (%)	*Faktorer för fram-gångsrik skolutveckl-ing.* Skolverkets en-kät, en självskattning för skolledare.	25		83,8	
			Vi har goda förutsättningar att utjämna skillnader i barns och elevers förutsättningar och behov i undervisningen, andel med svar *Håller med helt och hållet och Håller med till stor del* (%)	*Faktorer för fram-gångsrik skolutveckl-ing.* Skolverkets en-kät, en självskattning för skolledare.	25		61,3	

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grundupp-dragsmål/Nat-ionella mål	Nämndens mål		Indikatorer/Nyckel-tal	Vad mäts	2024	2025	2026	Utveckling
Det demokra-tiska uppdraget		Samtliga skolfor-mer	Vi arbetar systema-tiskt för att följa upp och motverka diskri-minering och krän-kande behandling, andel med *svar Hål-ler med helt och hål-let och Håller med till stor del* (%)	*Faktorer för fram-gångsrik skolut-veckling.* Skolver-kets enkät, en själv-skattning för skolle-dare.	75		83,9	
		Förskola	"Mitt barn får om-sorg i en trygg och god lärmiljö" andel med *svar Stämmer, stämmer delvis* (%)	Skolkontorets kvali-tetsenkät	95,7	93,7	96,0	
		Grundskola	Hur ofta är det ar-betsro på lektion-erna? andel med *svar Alltid, Ofta* (%)	Skolkontorets kvali-tetsenkät	-	74	78	
			Känner du dig trygg i skolan? andel med *svar All-tid, Ofta* (%)	Skolkontorets kvali-tetsenkät	-	90	93	
		Gymnasieskolan	Hur ofta är det ar-betsro på lektion-erna? andel med *svar Alltid, Ofta* (%)	Skolkontorets kvali-tetsenkät	87,0		90,9	
			Känner du dig trygg i skolan? andel med *svar Alltid, Ofta* (%)	Skolkontorets kvali-tetsenkät	95,3		96,1	

ÄLDRE - OCH OMSORGSNÄMND

Perioden som gått

- Under perioden har arbetet med att säkerställa en budget i balans fortsatt genom tät uppföljning och regelbundna dialoger mellan controller och chefer.
- Sedan den 1 januari utför Vård- och omsorgskontoret samtliga kommunens biståndsbeslutade serviceinsatser enligt socialtjänstlagen.
- Arbetet med att införa en digital styrmodell för behovsbaserad resursfördelning har påbörjats. Modellen ska utgöra underlag för resursfördelning inom hemtjänsten och införs i samverkan med biståndsenheten.
- Statsbidrag är beviljat för att Stärka socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens beredskap, Habiliteringsersättning, En mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst, Säkerställa en god omsorg och hälso- och sjukvård för äldre personer, Utveckling av en god och nära vård, Äldreomsorgslyftet samt Kompetensförsörjning i hälso- och sjukvård.
- Språkombud samt ansvarig enhetschef har utbildats inom flera verksamheter och i alla verksamhetsområden, för att möta det lagstadgade lagkravet som började att gälla 1 juli. Språkombud stödjer verksamheternas arbete med att uppfylla språkkravet inom Vård och omsorg genom att stärka medarbetares språkliga kompetens.
- Volontärverksamheten på SÄBO fortsätter att utvecklas i nära samverkan med anhörigcentrum, svenska kyrkan och demensföreningen. Idag finns volontärverksamhet på Ekebygården.
- Ett riktat utvecklingsarbete har genomförts för att stärka överensstämmelsen med viljeriktningen i den nya socialtjänstlagen (Nya SoL). För att möjliggöra delaktighet och ta tillvara medarbetarnas idéer har en digital idélåda skapats, där samtliga medarbetare inom Vård och omsorg kan lämna förbättringsförslag och utvecklingsidéer. Arbetet med att vidareutveckla och omsätta idéer från tidigare genomförda workshops har också fortsatt. Under året har kontoret även deltagit i arbetet med den kommungemensamma barnkonsekvensanalysen kopplad till omställningen utifrån nya SoL.
- Flytt av Karpgatan 2 våning 3, LSS gruppbostad till Jakobsbergsgatan 4 E våning 4 är genomförd. Flytten har medfört att verksamheten numera är i kommunens egna lokaler.
- Flytt av tre dagliga verksamhetsgrupper inom LSS är genomförd från externa lokaler till en kommunägd lokal.
- En ny daglig verksamhet LSS har startat upp i samarbete med Salabostäder.
- Brukarrevisioner är genomförda på Socialpsykiatrins sysselsättning och boende. Verksamheterna har gjort handlingsplaner utifrån resultaten och påbörjat att arbeta med dem.
- Under perioden har Korttidsenheten klarat av att möta behovet av korttidsplatser. Till stor del beror det på att antalet särskilda boendeplatser bättre motsvarat behovet.
- Riktlinjen för Hälso- och sjukvård har färdigställts och beslutats under perioden. Riktlinjen tydliggör ansvar, krav och tydligare förutsättningar för att säkerhetsställa en god och säker vård. Implementering och kommunikation av riktlinjen har påbörjats.
- Från och med den 1 juli införs fast omsorgskontakt inom särskilt boende. Genom införandet säkerställs att verksamheten uppfyller det lagstadgade kravet och att samtliga boende erbjuds en utsedd fast omsorgskontakt. För att vara fast omsorgskontakt krävs undersköterskeutbildning.
- Från och med den 1 juli träder flera förändringar inom den kommunala hälso- och sjukvården i kraft. En fast vårdkontakt införs för att säkerställa att verksamheten uppfyller lagkraven och för att stärka trygghet, kontinuitet och samordning för den enskilde. Samtidigt ersätts benämningen *hemsjukvård* med *hälso- och sjukvård i hemmet* i enlighet med nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen. Den 1 juli träder även förtydliganden och nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) i kraft. Dessa stärker tillgången till medicinsk kompetens inom den kommunala hälso- och sjukvården. Från den 1 september anställs en medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) i Sala kommun.

Uppföljning av beslutade uppdrag Beslutspunkter KF § 73 2025-06-16

Styrelser och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet.

För att möta uppdraget har verksamheterna arbetat systematiskt för att använda kommunens resurser ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Arbetet har bland annat skett genom täta ekonomiska uppföljningar och restriktiv vikarietillsättning.
Som en del av samma effektiviseringsarbete har indexreglering genomförts utifrån fastställt prisindex för att säkerställa korrekta och aktuella avgiftsnivåer. Rutiner och årshjul för processen har också setts över och korrigerats.
Arbetet har även omfattat regelbunden dialog om möjligheten till kompetensväxling. Genom fortsatt översyn av yrkesroller och arbetsuppgifter eftersträvas att verksamheterna kan effektiviseras samtidigt som kvaliteten bibehålls.
Som ytterligare en del av arbetet med att utveckla verksamheterna har brukare med biståndsbeslut om mathållning från februari fått möjlighet att köpa sina matlådor från skolköken i Ransta och Möklinta. Det har inneburit att även brukare på landsbygden fått tillgång till ett större utbud av måltider. Förändringen har också underlättat hemtjänstens planering, eftersom samtliga matlådor tidigare hämtades i Sala tätort.
Även digitala lösningar har ingått i arbetet med att effektivisera och utveckla verksamheterna med bibehållen kvalitet. I samband med utbyte av trygghetslarm har installation av sensorer på Parklängan 1 pågått i syfte att förebygga fallolyckor och som en del av den digitala transformeringen. Som ytterligare ett led i den digitala utvecklingen har en ny upphandling genomförts av tillsynskameror inom hemtjänstens område. Förhoppningen är att fler tillsynskameror ska kunna användas nattetid utifrån biståndsbeslut.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att samarbete och samverkan inom kommunens egna verksamheter och med civilsamhället arbeta för att motverka ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa.

För att möta uppdraget har verksamheterna fortsatt att utveckla förebyggande insatser och samverkan med civilsamhället. Det gemensamma projektet *Att få göra det på riktigt* fortgår och ett volontärprojekt har startats på ett särskilt boende. Arbetet med omställningen till den nya socialtjänstlagen fortsätter också, med fokus på att utveckla förebyggande insatser som stärker delaktighet, social gemenskap och psykisk hälsa.

Äldre– och omsorgsnämnden ges i uppdrag att ta bort minutstyrningen på särskilda boenden.

Arbetet med att ta bort minutstyrningen på SÄBO och samtidigt utveckla arbetssättet kring planeringssystemet pågår. Syftet är att skapa en mer personcentrerad omsorg, stärka medarbetarnas handlingsutrymme och säkerhetsställa att planeringssystemet används som ett stöd i verksamheterna.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att fortsätta arbeta för att sänka sjukfrånvaron i sina verksamheter.

För att möta uppdraget har verksamheterna fortsatt att arbeta för att minska sjuktalen med stöd av kontorets tjänsteskrivelse ”Plan för minskning av sjuktalen 2023”. Den totala sjukfrånvaron för delåret har minskat från 11,1 procent 2025 till 9,7 procent 2026. Långtidssjukfrånvaron uppgår till 47 procent av den totala sjukfrånvaron, jämfört med 46,3 procent 2025. Jämförelsen behöver dock ses i relation till att gruppen som omfattas av statistiken har minskat med cirka 40 personer. Sett till förändringen i jämförelsegruppen visar utfallet inte på en faktisk ökning av långtidssjukfrånvaron.

Äldre- och omsorgsnämnden ges i uppdrag att arbeta strategiskt för att framtidssäkra organisationen för att möta demografiska behov.

För att möta uppdraget har verksamheterna genomfört satsningar på kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Genom statliga medel, bland annat via Äldreomsorgslyftet, språkombudsutbildningar, Yrkesresan och omställningen till Nära vård, har medarbetare fått möjlighet att stärka sin kompetens. Insatserna bidrar till att verksamheterna bättre kan möta framtida behov och den demografiska utvecklingen.

Som en del av arbetet med att framtidssäkra organisationen har arbetet med den kommunala hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens krisberedskap fortsatt. Flera verksamheter har färdigställt kontinuitetsplaner i syfte att minska sårbarheten vid kris. Därutöver har planering påbörjats för att organisera och iordningställa ett krisberedskapslager.

Verksamheterna har även fortsatt att utveckla förebyggande och hälsofrämjande insatser genom samverkan med kultur och fritid. Det gemensamma projektet ”Att få göra det på riktigt”, tillsammans med Köpings kommun, fortgår. Under sommaren 2026 har aktiviteter erbjudits dagligen under drygt två veckor till målgruppen inom FO. Projektet bidrar till att stärka delaktighet, meningsfullhet och social gemenskap.

För att stärka det förebyggande perspektivet har samverkan mellan biståndsenheten och rehabteamet vid gemensamma hembesök i samband med första ansökan om bistånd permanentats. Arbetssättet gör det möjligt att tidigt identifiera behov, resurser och rehabiliterande insatser som kan främja självständighet och skjuta upp behovet av mer omfattande stöd.

Träningsgrupper i samverkan mellan rehabteamet, dagverksamheten och mötesplatsen Jakobsbergsgården fortgår med stöd av statliga stimulansmedel. Insatsen stärker det förebyggande arbetet genom att främja fysisk förmåga, självständighet och fortsatt aktivitet hos målgruppen.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-37 199	-40 148	2 949	-55 795	-61 223	5 428
Interna intäkter	-3 687	-3 586	-101	-5 531	-4 886	-645
Summa intäkter	**-40 886**	**-43 734**	**2 848**	**-61 326**	**-66 109**	**4 783**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	3 801	2 724	1 077	5 700	3 925	1 776
Personalkostnader	323 971	317 210	6 761	485 932	485 377	555
Övriga kostnader	30 008	25 204	4 804	45 010	44 080	931
Interna kostnader	51 588	51 957	-369	77 296	78 275	-979
Summa kostnader	**409 368**	**397 096**	**12 272**	**613 939**	**611 656**	**2 283**
Resultat	**368 482**	**353 362**	**15 120**	**552 613**	**545 548**	**7 065**

PERIODENS RESULTAT

Periodutfallet för externa intäkter avviker positivt mot periodbudgeten med 2,9 mnkr, vilket främst förklaras av högre statsbidragsintäkter än budgeterat samt högre intäkter från specialistuppdrag som utförs åt regionen. Även köp av huvudverksamhet och bidrag uppvisar en positiv avvikelse mot periodbudgeten till följd av lägre kostnader för externa placeringar (+1,1 mnkr).

Förändringen av semesterlöneskulden uppgår till 6,3 mnkr, vilket bidrar till en positiv avvikelse inom personalkostnaderna där den totala avvikelsen mot periodbudget uppgår till 6,8 mnkr. Övriga kostnader, som avser verksamhetens driftkostnader, avviker positivt med 4,8 mnkr mot periodbudgeten. Avvikelsen förklaras främst av budgeterade kostnader för viten från IVO som inte bedöms uppstå under året (+3,9 mnkr).

ÅRSPROGNOS

Årsprognosen, liksom periodutfallet, uppvisar en positiv avvikelse för externa intäkter (+5,4 mnkr), vilket främst förklaras av högre statsbidragsintäkter än budgeterat samt högre intäkter från specialistuppdrag som utförs åt regionen. Prognosen för interna intäkter avviker däremot negativt mot budget (-0,6 mnkr), huvudsakligen till följd av lägre interna intäkter från Social- och arbetsmarknadsnämnden avseende gemensamma administrationskostnader.

Köp av huvudverksamhet och bidrag uppvisar en positiv avvikelse mot budget (+1,8 mnkr), vilket främst förklaras av lägre kostnader för externa placeringar. Även övriga kostnader visar en positiv avvikelse (+0,9 mnkr), huvudsakligen till följd av att budgeterade kostnader för viten från IVO inte bedöms uppstå under året.

De positiva avvikelserna motverkas delvis av högre kostnader för inhyrd personal inom hälso- och sjukvården samt högre interna kostnader än budgeterat. Interna kostnader prognostiseras avvika negativt mot budget (-1,0 mnkr), främst till följd av högre hyreskostnader.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Vid omvandling av periodens resultat till helår framkommer en positiv avvikelse på personalkostnader mot årsprognos. Avvikelsen avser förändringen av semesterlöneskulden som nämnts ovan. Vid omvandling av periodens resultat till helår, med förändringen av semesterlöneskuld borträknad, framkommer dock ingen nämnvärd avvikelse.

Vid omvandling av periodens resultat till helår för övriga kostnader framkommer en avvikelse på +6,3 mnkr. Denna beror till största del på att viteskostnaden som tidigare nämnts och som inte uppkom förväntades inkomma under första delen av året vilket sänker periodresultatet.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Nämndsövergripande	7 903	922	6 981	11 854	10 248	1 606
Administration	11 356	10 267	1 089	17 033	17 869	-836
Omsorg om funktions-hinder	78 782	72 750	6 032	118 167	114 664	3 503
Hemtjänsten	85 408	87 961	-2 553	128 101	130 389	-2 288
Hälso-och sjukvård	40 644	36 855	3 789	60 963	56 466	4 497
Särskilt boende	144 388	144 607	-218	216 496	215 912	584
Summa	**368 482**	**353 362**	**15 120**	**552 613**	**545 548**	**7 065**

PERIODENS RESULTAT OCH ÅRSPROGNOS

Nämndsövergripande +1,6 mnkr
Verksamheten prognostiserar en positiv avvikelse mot budget. Avvikelsen förklaras främst av lägre kostnader än budgeterat för bland annat friskvård, rehabiliteringsinsatser och försäkringar samt att vissa kostnader har omfördelats till verksamheten administration (+2,8 mnkr). Samtidigt prognostiseras personalkostnaderna överstiga budget med 1,1 mnkr till följd av avvecklingskostnader för personal.

Periodresultatet avviker positivt mot periodbudgeten med 7,1 mnkr, vilket huvudsakligen förklaras av förändringen av semesterlöneskulden om 6,3 mnkr men även de kostnader som nämns ovan och har förflyttats.

Administration -0,8 mnkr
Administration prognostiserar ett underskott om 0,8 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av ökade kostnader för friskvård, rehabiliteringsinsatser och försäkringar (-1,6 mnkr) samt lägre interna intäkter från Social- och arbetsmarknadsnämnden avseende gemensamma administrationskostnader (-0,8 mnkr). Underskottet motverkas delvis av högre statsbidragsintäkter (+1,5 mnkr).

Periodutfallet avviker positivt från periodbudgeten med 1,1 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av lägre verksamhetskostnader än budgeterat för bland annat licenser och förbrukningsinventarier, där kostnaderna förväntas uppstå under årets senare del. Även personalkostnaderna är lägre än budget för perioden, men bedöms öka under hösten.

Omsorg om funktionshinder +3,5 mnkr
Verksamheten prognostiserar ett överskott om 3,5 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av lägre personalkostnader till följd av vakanta tjänster (+1,9 mnkr), högre statsbidragsintäkter (+1,2 mnkr) samt lägre kostnader för externa placeringar (+1,8 mnkr). Överskottet reduceras delvis av högre verksamhetskostnader, främst för förbrukningsmaterial (-0,8 mnkr), samt högre lokalhyror än budgeterat (-0,5 mnkr).

Periodutfallet avviker positivt från periodbudgeten med 6,1 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av högre statsbidragsintäkter än budgeterat som har bokförts under perioden, lägre kostnader för externa placeringar samt lägre personalkostnader till följd av vakanta tjänster. Personalkostnaderna bedöms öka under hösten.

Hemtjänsten -2,3 mnkr
Hemtjänsten prognostiserar ett underskott om 2,3 mnkr, vilket främst förklaras av högre personalkostnader än budgeterat. Kostnadsökningen är i stor utsträckning kopplad till behov av dubbelbemanning och extrainsatt personal vid vakinsatser. Verksamheten hade dessutom en hög sjukfrånvaro i början av året, vilket bidrog till ett ökat behov av vikarier och inbeordring av ordinarie medarbetare.

Periodutfallet avviker negativt från periodbudgeten med 2,6 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av högre personalkostnader än budgeterat, bland annat till följd av ökade kostnader under sommarperioden. Även verksamhetskostnaderna är högre än budget, främst avseende förbrukningsmaterial.

Hälso – och sjukvård +4,5 mnkr
Verksamheten prognostiserar ett överskott om 4,5 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av högre externa intäkter för specialistuppdrag som utförs åt regionen (+2,4 mnkr) samt lägre personalkostnader än budgeterat (+5,0 mnkr), vilket delvis beror på vakanshållna tjänster. Överskottet reduceras dock av ökade kostnader för inhyrd personal (-2,5 mnkr).

Periodutfallet avviker positivt från periodbudgeten med 3,8 mnkr. Avvikelsen förklaras i huvudsak av lägre personalkostnader än budgeterat till följd av vakanshållna tjänster. Även de externa intäkterna för specialistuppdrag är högre än budgeterat under perioden. Intäkterna bedöms dock bli lägre under hösten.

Särskilt boende +0,6 mnkr
Särskilt boende prognostiserar ett överskott om 0,6 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av att budgeterade kostnader för viten från IVO inte bedöms uppstå under året (+3,9 mnkr) samt av högre statsbidragsintäkter än budgeterat (+1,8 mnkr). Överskottet motverkas dock av högre personalkostnader än budgeterat (-3,4 mnkr), till följd av ökade vikariekostnader kopplade till sjukfrånvaro, samt lägre intäkter från äldreomsorgstaxor än budgeterat (-0,9 mnkr).

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Hög grundbemanning SÄBO	6433	Pågår	Har möjliggjort att inte sänka grundbemanningen ytterligare.
Rätten till heltid	7000	Pågår	Kompenserat de utökade kostnader som blev när alla medarbetare erbjöds heltid.
Hög andel uskor jmf andra kommuner	1440	Pågår	Möjliggör att verksamheterna fortsatt kan ha en hög andel undersköterskor.
Hyreskompensation B 30	3134	Pågår	Täcker kostnad för tomhyror. Har inte varit möjligt att öppna resterande platser inom budgeterad ram.
Ökning av habiliteringsersättning- ersättning för deltagande i daglig verksamhet LSS	750	Pågår	Möjliggjort att klara av att verkställa kommunfullmäktigebeslut om höjd habiliteringsersättning till deltagare på daglig verksamhet LSS.
Borttagande av delade turer	4500	Pågår	Möjliggör fortsatt borttagande av delade turer.
Antal korttidsplatser	1500	Pågår	Möjliggjort att nuvarande antal korttidsplatser kunnat bemannas och användas fullt ut vid tillfällen med högt tryck på platserna.
Generösare riktlinjer biståndsbedömning	2000	Pågår	Kompenserat en del av kostnaderna för generösare riktlinjer.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Inventarier nytt äldreboende	2 825	0	2 825	4 237	0	4 237
Inventarier FO	133	0	133	200	100	100
Inventarier nytt LSS-boende	133	0	133	200	0	200
Summa	**3 091**	**0**	**3 091**	**4 637**	**100**	**4 537**

I dagsläget bedöms endast en del av investeringsmedlen för inventarier inom FO att nyttjas under året. Investeringar i inventarier till nytt LSS-boende samt till de utökade särskilda boendeplatserna på B30 förväntas inte genomföras under året.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Äldre- och omsorgsnämnden bidrar till målet genom att stärka individers självständighet och möjligheter till delaktighet i samhällslivet, samt genom insatser som stödjer ett aktivt och meningsfullt liv.

Analys

Analysen utgår från senast tillgängliga resultat och fokuserar på brukarens delaktighet, inflytande och möjlighet till självbestämmande inom olika verksamheter.

Inom LSS syns en försämring när det gäller brukarnas möjlighet till inflytande genom regelbundna gemensamma möten, så kallade brukarråd. Färre brukarråd har genomförts jämfört med tidigare år. En möjlig förklaring är att flera verksamheter under våren har genomfört delaktighetsslingor, en evidensbaserad samtalsmetod, vilket kan ha inneburit att inflytande och delaktighet har erbjudits i andra former än genom brukarråd. Samtidigt visar sysselsättning enligt SoL en ökad upplevelse av inflytande, vilket kan bero på ett aktivt arbete där deltagarna involveras i planering och genomförande av verksamhetens innehåll.

Samtidigt visar resultatet inom särskilt boende en tydlig försämring i brukarnas upplevelse av att personalen har tillräckligt med tid. Andelen positiva svar har minskat från 79 procent 2024 till 65 procent 2025. Minskningen behöver ses i relation till de ekonomiska anpassningar som genomfördes under 2025 och som innebar minskad bemanning. Resultatet visar att bemanningsnivå, kontinuitet, arbetssätt och planering sammantaget påverkar hur brukarna upplever personalens tillgänglighet. Det innebär att det fortsatta arbetet behöver fokusera på hur befintliga resurser används på bästa sätt, så att tiden i så hög grad som möjligt kommer den enskilde brukaren till del.

Resultatet i brukarundersökningen inom hemtjänstområdet visar en positiv utveckling av brukarinflytandet. Andelen brukare som upplever att hänsyn tas till deras önskemål och åsikter har ökat från 93 procent år 2024 till 96 procent år 2025. Den uppåtgående trenden indikerar att verksamheten i hög grad lyckas involvera brukarna i planering och genomförande av insatser.

Sammanfattning

Arbetet med att stärka brukarnas inflytande visar olika resultat mellan verksamheterna. Inom LSS har färre gemensamma möten genomförts, vilket kan ha påverkat möjligheten till inflytande genom etablerade forum. Samtidigt har delaktighetsslingor genomförts och kan ha bidragit till inflytande på andra sätt. Inom sysselsättning enligt SoL har upplevelsen av inflytande återgått till en högre nivå, vilket tyder på att arbetet med att omsätta brukarinflytande i praktiken har fått genomslag. Inom särskilt boende visar resultatet en negativ utveckling i brukarnas upplevelse av att personalen har tillräckligt med tid, från 79 procent 2024 till 65 procent 2025. Minskningen kan ses i relation till bemanningsanpassningar, men visar också behov av fortsatt utveckling av arbetssätt och planering.

Resultatet visar en positiv utveckling av brukarinflytandet inom hemtjänsten. Andelen brukare som upplever att hänsyn tas till deras önskemål och åsikter har ökat från 93 procent år 2024 till 96 procent år 2025. Ökningen tyder på att verksamhetens arbete med delaktighet och personcentrerad omsorg ger goda resultat. Samtidigt är det viktigt att fortsätta följa utvecklingen över tid för att säkerställa att den positiva trenden består och för att identifiera vilka arbetssätt som bidrar mest till framgången.

Slutsats

Målet bedöms som delvis uppnått. Resultaten visar stärkt brukarinflytande inom hemtjänst och sysselsättning enligt SoL, samtidigt som LSS-verksamheterna och särskilt boende har utvecklingsområden kopplat till inflytande, delaktighet och upplevelsen av personalens tid. Det fortsatta arbetet behöver därför fokusera på att utveckla former för delaktighet, följa upp brukarnas upplevelser och använda verksamhetens resurser så att de i större utsträckning kommer brukarna till del.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Äldre- och omsorgsnämnden bidrar till målet genom att säkerställa en långsiktigt hållbar vård och omsorg med god kvalitet, där insatser främjar hälsa, välbefinnande och jämlika levnadsvillkor.

Analys

Analysen utgår från senast tillgängliga resultat och fokuserar på kvalitet, tillgänglighet och förebyggande arbete.

Under 2025 ökade väntetiden till särskilt boende till 132 dagar, vilket visar att efterfrågan översteg tillgången på platser. Under senare delen av 2025 utökades kapaciteten med tio nya SÄBO-platser, och under första delen av 2026 har utökningen bidragit till att bättre möta behovet. Resultatet behöver följas över tid för att säkerställa att väntetiderna minskar varaktigt och att tillgången till platser motsvarar den demografiska utvecklingen.

LSS-verksamheterna visar på fortsatt goda resultat. Andelen brukare inom bostad med särskild service som har en aktuell genomförandeplan med individuellt utformade mål ligger kvar på 100 procent. Det tyder på att arbetet med individuellt stöd och dokumentation håller hög kvalitet och att verksamheten har en stark struktur för uppföljning. Även inom daglig verksamhet är nivån hög, där nivån på 97 procent kvarstår, när det gäller att brukarna har genomförandeplaner med dokumentation om delaktighet – ett resultat som hållit sig stabilt över åren. Dock finns utrymme att nå full måluppfyllelse även där.

Resultatet visar en negativ trend inom området information och kommunikation vid förändringar i hemtjänsten. Andelen brukare som upplever att förändringar har förmedlats på ett bra sätt har minskat från 79 procent år 2024 till 76 procent år 2025. Även om minskningen är relativt liten indikerar den att verksamheten fortsatt behöver stärka arbetssätt och rutiner för information vid förändrade insatser.

När det gäller fallskador är 2024 års utfall den senast publicerade statistiken. Resultatet visar ett fortsatt behov av att effektivisera befintliga insatser eller utveckla nya riktade arbetssätt för att förebygga fallskador. Arbetet berör flera kontor, där Vård- och omsorgskontorets insatser utgör en del av det samlade förebyggande arbetet. Eftersom ingen nya data är publicerad för 2025 kan ingen aktuell trend eller jämförelse göras.

Sammanfattning

Det finns en skillnad mellan utvecklingen inom LSS-verksamheterna och äldreomsorgen. LSS uppvisar fortsatt goda resultat vad gäller individuell planering och delaktighet. Den ökade väntetiden till särskilt boende som sågs under 2025 visar en positiv utveckling under första delen av 2026. Väntetiden tenderar att minska, vilket tyder på att tillgången till platser i större utsträckning möter behovet.

Hemtjänsten behöver stärka arbetssättet kring information vid förändrade insatser. Den minskning som ses mellan 2024 och 2025 visar ett behov av förbättrad följsamhet till rutiner samt ett ökat fokus på att säkerställa att brukaren upplever informationen som tydlig, begriplig och tillräcklig.
Resultaten inom LSS visar att det finns fungerande strukturer för dokumentation, delaktighet och uppföljning. Statistik för fallskador finns senast tillgänglig för 2024, vilket innebär att någon aktuell jämförelse ännu inte kan göras. Det fallförebyggande arbetet fortsätter och utvecklas i samverkan mellan flera kontor, där Vård- och omsorgskontoret är en aktiv del.

Slutsats

Målet bedöms som delvis uppnått. LSS-verksamheterna visar fortsatt goda resultat när det gäller individuell planering och delaktighet, medan äldreomsorgen har utvecklingsområden kopplat till väntetid till särskilt boende, information vid förändringar och fallförebyggande arbete. Det fortsatta arbetet behöver fokusera på boendekapacitet, tydlig kommunikation och förebyggande insatser för att stärka kvalitet och hållbarhet.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Äldre- och omsorgsnämnden bidrar till målet genom att erbjuda rättssäker, individanpassad vård och omsorg som stärker trygghet, självbestämmande och likvärdig service för alla invånare.

Analys

Analysen utgår från senast tillgängliga resultat och fokuserar på trygghet, likabehandling och brukarens upplevelse av kvalitet inom vård- och omsorgskontorets verksamheter.

Trygghet och rättvisa inom Vård- och omsorgskontoret handlar om hur människor upplever sin vardag.
Analysen visar att utvecklingen mellan 2024 och 2025 är ojämn. Inom särskilt boende har helhetsbedömningen minskat från 88 procent 2024 till 72 procent 2025, vilket är en tydlig negativ förändring. Minskningen kan delvis sättas i samband med det omfattande arbete som genomförts för att nå en budget i balans, eftersom förändringar i bemanning, arbetssätt och kontinuitet kan påverka de boendes upplevelse av trygghet och kvalitet. Resultaten behöver därför analyseras vidare på verksamhetsnivå för att tydligare identifiera vilka faktorer som påverkar nöjdheten och vilka åtgärder som behöver prioriteras.
Andelen genomförda riskbedömningar inom äldreomsorgen var 54 procent 2024. Genom det pågående förebyggande arbetet bör andelen riskbedömningar öka inom området. Riskbedömningar är centrala för att förebygga ohälsa, fall

och undernäring och bör följas upp kontinuerligt. Sjuksköterskeätätheten i särskilt boende var 0,04 sjuksköterskor per boendeplats under 2024. Ingen data är publicerad för 2025 gällande riskbedömningar och sjuksköterskeätäthet.

Resultaten inom socialpsykiatrin visar en blandad bild. Inom boende med särskild service enligt SoL ligger andelen brukare som upplever att de får bestämma om viktiga saker kvar på 71 procent, vilket skiljer sig från den brukarrevision som genomförts under våren och som visade högre nöjdhet. Resultatet behöver därför analyseras vidare. Inom boendestöd enligt SoL har resultatet förbättrats från 79 procent 2024 till 100 procent 2025, vilket tyder på att arbetssättet för ökad delaktighet och bekräftande dialog har haft positiv effekt.

Den försämring som fanns föregående år gällande andelen brukare som upplever att de alltid får ett bra bemötande inom hemtjänsten har stannat av, och vänts till en ökning från 79 procent 2024 till 82 procent 2025. Det är en ökning som behöver bibehållas och fortsätta att arbetas med. Arbetet kommer därför att fortsätta med fokus på att stärka medarbetarnas förståelse för hur bemötandet påverkar brukarnas upplevelse. Forum för dialog och reflektion, exempelvis på arbetsplatsträffar, kommer att användas för att diskutera bemötandefrågor och utveckla ett gemensamt förhållningssätt. Särskild vikt kommer att läggas vid att öka medvetenheten om att även små saker i vardagen kan ha stor betydelse för hur brukaren upplever bemötandet och kvaliteten i omsorgen.

Sammanfattning

Brukarbedömningen inom särskilt boende visar en negativ utveckling av den totala nöjdheten under 2025. Resultatet behöver analyseras vidare för att skapa en tydligare bild av vilka områden som påverkar de boendes upplevelse och vad som ligger bakom förändringen. Analysen blir ett viktigt underlag för att prioritera och genomföra förbättringsåtgärder som stärker kvalitet, trygghet och de boendes helhetsupplevelse av vården och omsorgen. Resultaten inom hemtjänst, socialpsykiatri och boendestöd visar på ett blandat resultat när det gäller bemötande och brukarnas upplevelse av inflytande. En grundlig analys behöver göras när det gäller boende särskild service SoL, när det gäller brukarens upplevelse av att få bestämma om saker som är viktiga. Det då brukarrevisionens positiva resultat visar en högre nöjdhet, än mätvärdet på 71 % i Kolada.

Resultatet visar att den negativa utvecklingen av brukarnas upplevelse av bemötandet inom hemtjänsten har vänt i en positiv riktning. Andelen brukare som upplever att de alltid får ett bra bemötande har ökat från 79 procent år 2024 till 82 procent år 2025. Detta tyder på att verksamhetens arbete har haft effekt. Samtidigt visar resultatet att det fortfarande finns förbättringspotential för att nå målet att alla brukare ska uppleva ett gott bemötande i varje möte med hemtjänsten. Bristen på uppdaterade uppgifter om riskförebyggande arbete och sjuksköterskeätäthet gör att det finns viss osäkerhet i helhetsbedömningen.

Slutsats

Målet bedöms som delvis uppnått. Resultaten visar en försämrad helhetsbedömning inom särskilt boende, en positiv utveckling av bemötandet inom hemtjänsten och blandade resultat inom socialpsykiatrin. Det fortsatta arbetet behöver fokusera på att analysera skillnaderna mellan verksamheterna, stärka trygghet och delaktighet samt följa upp riskförebyggande arbete och sjuksköterskebemanning.

Framtiden

- Fortsatt fokus på att genomföra insatser och åtgärder för att bibehålla en budget i balans under perioden
- Alla verksamheter kommer under hösten att genomföra en planeringsdag med innehåll kopplat till nya Socialtjänstlagen.
- Samtliga verksamheter slutför upprättande av kontinuitetsplaner i syfte att minska sårbarheten vid kris.
- Ett beredskapslager för krissituationer organiseras och iordningställs med förbrukningsmaterial samt sjukvårdsmaterial.
- Från och med den 1 september har kontoret anställt en projektanställd medarbetare som genom samverkan med andra delar av kommunen ska ta fram en plan för förebyggande insatser för äldre personer i kommunen.
- Ett barn och ungdomsboende LSS, startas upp med placering på en av verksamhetsområdets gruppbostäder. Där finns utrymme för att bedriva verksamheten i egna lokaler och med personal som har anpassad kompetens.
- Planering för breddinförande av volontärverksamhet pågår. Nästa verksamhet som startar upp volontärverksamhet är Johannesbergsgatan 2.
- Det nationella kompetensutvecklingsprogrammet Yrkesresan införs inom äldreomsorgen.

- Genom Äldreomsorgslyftet ges medarbetare inom vård och omsorg fortsatt möjlighet till kompetensutveckling. Satsningen möjliggör utbildning till både stödpedagog och specialistundersköterska, med utbildningsstart under hösten. Det bidrar till att stärka kompetensen och kvaliteten inom verksamheterna.

- Under hösten planeras workshops och utbildningsinsatser på Akademiskt boende, Bergsmansgatan 30, med fokus på att tillsammans med Mälardalens universitet utveckla och forma en metod för personcentrerad vård och omsorg.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Stärka brukarens delaktighet	Brukarinflytande verksamhetsnivå (LSS)	Enhetsundersökning (LSS), enheterna har regelbundna, gemensamma möten för de boende, bostad med särskild service, andel (%)	85	80	*	↘
Stärka brukarens delaktighet och inflytande	Brukarinflytande verksamhetsnivå, Hemtjänst	Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - hänsyn till åsikter och önskemål, andel (%)	93	96	*	↗
Stärka Brukarens delaktighet och inflytande	Hjälpens utförande verksamhetsnivå, Särskilt boende	Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - tillräckligt med tid, andel (%)	79	65	*	↘
Främja jämlika levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning	Brukarbedömning sysselsättning, SoL	Brukarbedömning sysselsättning, SoL- Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	88	93	*	↗
Stärka brukarnas inflytande och delaktighet	Brukarinflytande verksamhetsnivå (DV, LSS)	Enhetsundersökning LSS- Enheterna har regelbundna, gemensamma möte, daglig verksamhet, gemensamma möte, daglig verksamhet, andel (%)	85	69	*	↘

Bilagan utgör underlag för analys, sammanfattning och slutsats i målavsnittet. Färgmarkeringarna visar utvecklingen mellan senast tillgängliga utfall och föregående år. Asterisken markerar att 2026 års resultat ännu inte är publicerat.

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Upprätta hög kvalitet och kontinuerlig utveckling	Väntetid till särskilt boende	Väntetid i antal dagar från ansökningsdatum till första erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, medelvärde	90	132	*	↘
Upprätta hög kvalitet och kontinuerlig utveckling	Genomförandeplan (LSS, bostad)	Enhetsundersökning LSS – brukare med en aktuell genomförandeplan som innehåller individuellt utformade mål, bostad med särskild service, andel (%)	100	100	*	→
Upprätta hög kvalitet och kontinuerlig utveckling	Genomförandeplan (Daglig verksamhet, LSS)	Enhetsundersökning LSS – brukare med en aktuell genomförandeplan som innehåller dokumentation om delaktighet, daglig verksamhet, andel (%).	97	97	*	→
Upprätta hög kvalitet och kontinuerlig utveckling	Information om förändringar	Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg – information om förändringar, andel (%)	79	76	*	↘
Öka trygghet och välbefinnande för äldre	Folkhälsan förbättras	Fallskador bland personer 65 +, 3-årsm, antal slutenvårdstillfällen/100 000 inv	4030	Inget utfall rapporterat	*	

Bilagan utgör underlag för analys, sammanfattning och slutsats i målavsnittet. Färgmarkeringarna visar utvecklingen mellan senast tillgängliga utfall och föregående år. Asterisken markerar att 2026 års resultat ännu inte är publicerat.

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Säkerhetsställa rättssäkerhet och likabehandling	Brukarbedömning Särskilt boende	Brukarbedömning Särskilt boende Äldreomsorg - helhetssyn andel (%)	88	72	*	↘
Säkerhetsställa rättssäkerhet och likabehandling	Riskförebyggande åtgärder	Andel riskbedömningar (Fall, nutrition, mm)	54	Inget utfall rapporterat	*	
Öka trygghet och välbefinnande för äldre	Sjuksköterskor per plats	Enhetsundersökning, äldreomsorg sjuksköterskor/plats särskilt boende, äldreomsorg, vardagar, antal	0,04	Inget utfall rapporterat	*	
Stärka brukarnas delaktighet och inflytande	Brukarbedömning boende särskild service, SoL	Brukarbedömning boende särskild service SoL – Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	71	71	*	→
Stärka brukarnas delaktighet och inflytande	Brukarbedömning boendestöd, SoL	Brukarbedömning boendestöd SoL – Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)	79	100	*	↗
Säkerhetsställa rättssäkerhet och likabehandling	Bemötande, hemtjänst	Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - alltid bra bemötande, andel (%)	79	82	*	↗

Bilagan utgör underlag för analys, sammanfattning och slutsats i målavsnittet. Färgmarkeringarna visar utvecklingen mellan senast tillgängliga utfall och föregående år. Asterisken markerar att 2026 års resultat ännu inte är publicerat.

SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMND

Perioden som gått

- Arbetet med det ekonomiska underskottet och att skapa förutsättningar för budget i balans har varit högt prioriterat under perioden. Fokus har legat på att sänka placeringskostnaderna för barn och unga.
- Omställningen till socialtjänstlagen (2025:400) pågår i samtliga verksamheter och integreras i det dagliga arbetet genom utveckling och anpassningar för att möta behoven hos de målgrupper verksamheterna är till för.
- Kontoret har deltagit i SKR:s lärprocess som syftar till att stötta kommunerna i omställningen till socialtjänstlagen. Identifierade utvecklingsområden från första träffen är insatser utan behovsprövning inom äldreomsorgen, se över hur AI i dokumentation kan användas samt utveckla samverkan mellan socialtjänst, skola och fritid.
- Sala kommun har av Utbetalningsmyndigheten valts ut som pilotkommun i arbetet med att motverka välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar. Enheterna som berörs är Biståndsenheten och Ekonomiskt bistånd. Första steget i piloten är att ta fram och testa arbetssätt, tekniska lösningar och samverkan i praktiken.
- Verksamheten har beviljats totalt åtta statsbidrag. Medlen kan användas till vissa placeringskostnader, föräldraskapsstödjande insatser, förebyggande arbete och tidiga insatser inom områdena välfärdsbrottslighet, kriminalitet och våld i nära relation.
- Inom pilotprojekt samsjuklighet Region Västmanland Välfärd har kontoret beviljats medel i form av kostnader till en processledare för att kunna implementera Bostad först. Bostad först är en evidensbaserad modell för att hjälpa långtidshemlösa till egen bostad med eget kontrakt.
- Alla chefer har utbildats i kontinuitetshantering genom projektet civilt försvar och krisberedskap. Arbetet pågår med att ta fram kontinuitetshanteringsplaner ute på enheterna.
- Genom statsbidrag finns nu ett skolsocialt team. Syftet med teamet är att förebygga skolfrånvaro, stärka tryggheten och öka elevernas närvaro. Arbetet sker i samverkan mellan skola och socialtjänst för tidiga insatser.
- I länspiloten *Samverkan för barn och ungas bästa i Västmanland* pågår arbete med att stötta verksamheterna i utveckling och uppföljning av insatser utan behovsprövning, framtagande av digitalt föräldraskapsstöd och information till barn och unga om socialtjänsten. Piloten arbetar med att ta fram två länsgemensamma rutiner vid oro för ofödda barn samt för tidig upptäckt och tidigt stöd.
- Regeringen har fattat beslut om aktivitetskrav för de som uppbär försörjningsstöd och trädde i kraft 1 juli. Kontoret har påbörjat arbetet med att skapa individanpassade aktiviteter och åtgärder som stärker den enskildes möjligheter till arbete och självförsörjning. Exempel på aktiviteter är arbetsplatsförlagda aktiviteter och praktik, jobbsökaraktiviteter, språkinsatser och andra arbetsförberedande insatser.
- Gällande implementering av IBIC (individens behov i centrum) så har tre handläggare på Biståndsenheten utbildats till IBIC processledare, de har sedan utbildat arbetsgruppen.
- Verksamheten har arrangerat Blås Grönt som är en drogförebyggande kampanj där ungdomar blåser i en alkometer för att visa nykterhet och vinna priser. Arrangemanget ägde rum under valborg och 203 ungdomar deltog vilket är en ökning med 81 ungdomar mot förra året.
- Testperiod av den digitala relations- och föräldrastödsappen. Vid uppföljning av nyttjande av appen framkommer att det är 164 personer som är anslutna till appen och att det ökar med ca 5–10st per månad vilket ses som en normal nyttjande och utveckling. En större ökning förväntas ske i samband med kommande marknadsföring genom skola och förskola.
- Under perioden har Anhörigcentrum startat nya anhöriggrupper till exempel NPF grupp (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) samt efterlevnadsgrupp. De har även förbättrat möjligheten för anhöriga att delta i gruppverksamheten genom att anhörigstödjare samtidigt gör olika aktivitet med brukaren den tiden då gruppverksamheten pågår.

Uppföljning av beslutade uppdrag, Beslutspunkter KF § 73 2025-06-16

- Styrelse och nämnder ska kontinuerligt arbeta för att effektivisera verksamheterna med bibehållen kvalitet.

Detta uppdrag har verksamheten hanterat genom ett systematiskt arbete tillsammans med ledning och controller för att verksamheternas resurser ska användas ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Konkreta åtgärder har beskrivits i dokumentet Budget i balans samt i månadsuppföljningar. Stort fokus har legat på att avsluta konsulentstödda familjehem för att i stället kontraktera egna familjehem.

- Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att arbeta särskilt med förebyggande och tidiga insatser. Familjecentral i Sala kommun är en viktig del.

Verkställighet av uppdraget har skett genom att verksamheten tillsammans med övriga samverkanspartners i nuvarande familjecentralsliknande verksamheten arbetat med att kunna öppna en fullskalig familjecentral. Arbete pågår med att ta fram förslag på hyreskostnader utifrån den tilltänkta lokalen och de ombyggnationerna som krävs. Ett samverkansavtal håller på att färdigställas. Vid bokslut kan genomförandet av uppdraget beskrivas ytterligare.

- Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att tillsammans med övriga kommunala kontor identifiera övriga områden för samverkan med anledning av den nya socialtjänstlagen.

Detta område har verksamheten hanterat genom att bland annat arbeta med en kommunövergripande Barnkonsekvensanalys där mål och syfte är att lägga fram förslag på kommunövergripande åtgärder för att kunna jobba förebyggande och tillgängligt med stöd för barn och unga där alla kontor finns med. Verksamheten har även varit delaktig i framtagande av Friluftsplanen med koppling till förebyggande faktorer för folkhälsa samt tillgänglighet för alla målgrupper. Verksamheten har även anställt medarbetare till skolsociala teamet tillsammans med skolan.

- Social- och arbetsmarknadsnämnden ges i uppdrag att intensifiera arbetet med att få fler personer som står långt från arbetsmarknaden i egen försörjning, genom stärkta samverkansinsatser med näringsliv, civilsamhälle och andra myndigheter.

Verkställighet av detta uppdrag har skett genom en medveten utveckling av verksamhetens interna arbetssätt och stärkta externa relationer. Samverkan mellan Arbetsmarknadsenheten (AME) och Ekonomiskt bistånd har fördjupats och trepartssamarbetet med Arbetsförmedlingen har skapat en mer sammanhållen och effektiv kedja av stöd för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. Parallellt med detta har matchningsarbetet utvecklats mot mer flexibla, individanpassade insatser och utökad samverkan med näringslivet, med ett tydligt fokus på kompetensförsörjning.

EU-PROJEKT

Målgruppen för projektet Vägen till arbete är personer som står långt från arbetsmarknaden och som har behov av parallella och samordnade insatser för att göra en stegförflyttning mot långsiktig egen försörjning. 80% av deltagarna upplever sig ha gjort en stegförflyttning och 85% av deltagarna upplever att de fått sin kompetens synliggjord. Alla deltagare genomgår kartläggning/validering av tidigare yrkes- och/eller studieerfarenheter. Projektet har pågått i 20 månader och de flesta deltagarna i projektet upplever både en fysisk och psykisk förbättring av sitt mående. Genom tydlig matchning, intervjuträning, förberedelser och tät dialog med arbetsgivare har projektet lyckats skapa fler praktikplatser. Av de deltagare som avslutats hittills har fler gått vidare till arbete, studier och arbetsmarknadsanställning efter praktik.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	-16 578	-14 794	-1 784	-24 865	-29 153	4 288
Interna intäkter	-473	-634	161	-710	-829	119
Summa intäkter	**-17 051**	**-15 428**	**-1 623**	**-25 575**	**-29 982**	**4 407**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	45 491	51 980	-6 489	68 233	77 366	-9 133
Personalkostnader	80 209	79 328	881	120 308	124 064	-3 756
Övriga kostnader	5 173	4 062	1 111	7 759	7 200	559
Interna kostnader	9 177	9 498	-321	13 765	14 508	-743
Summa kostnader	**140 050**	**144 868**	**-4 818**	**210 065**	**223 139**	**-13 074**
Resultat	**122 999**	**129 440**	**-6 441**	**184 490**	**193 157**	**-8 667**

PERIODENS RESULTAT

Totalt -6,4 mnkr

De externa intäkterna avviker negativt med 1,7 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av att intäkterna för statsbidrag följer verksamhetens kostnader, som under perioden varit lägre än budget. Köp av huvudverksamhet, bidrag avviker negativt med 6,5 mnkr där placeringskostnader för barn och unga står för underskottet. Förändringen i semesterlöneskulden påverkar periodens resultat, när det gäller personalkostnader, positivt med 1,5 mnkr. Vilket gör att personalkostnaderna avviker positivt med 0,8 mnkr vid delåret. Övriga kostnader avviker positivt i delåret med ca 1,1 mnkr vilket beror på lägre kostnader än budgeterat.

ÅRSPROGNOS

Totalt -8,7 mnkr

De externa intäkterna förväntas bli ca 4,3 mnkr högre än budgeterat. Fler statsbidrag från staten än vad som fanns med i planen vid budgeteringen är främsta anledningen till avvikelsen.

Den beräknade kostnadsavvikelsen är -13 mnkr. Den största delen, -9,1 mnkr, beror på högre kostnader för köp av huvudverksamhet och utbetalda bidrag. Därutöver står -3,7 mnkr för personalkostnader, inklusive kostnader för familjehem i egen regi (arvoden och ersättningar). De interna kostnaderna förväntas bli ca 0,7 mnkr högre än budgeterat. Avvikelsen förklaras till största delen av för lågt budgeterade lokalhyror. De övriga kostnaderna förväntas bli ca 0,6 mnkr lägre än budgeterat.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Om periodens resultat för externa intäkter räknas om till helår så uppstår en avvikelse. Det beror på att det förväntas uppkomma mer kostnader kopplade till statsbidrag och därmed mer intäkter, mot hösten och slutet av året.

Personalkostnaderna förväntas bli högre under hösten och mot slutet av året. Även förändringar i semesterlöneskulden påverkar kostnadsutfallet. Detta medför en avvikelse mellan periodens resultat och årsprognosen.

Om periodens resultat för övriga kostnader jämförs med årsprognosen så uppstår en avvikelse, det beror på att kostnader som till exempel tillfälligt inhyrd personal förväntas öka under hösten.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Nämnd och styrelse-verksamhet	910	850	60	1 365	1 303	61
Arbetsmarknad och Integration	12 264	10 800	1 464	18 395	15 550	2 845
Individ och Familje-omsorg	83 171	92 053	-8 882	124 751	137 705	-12 954
Omsorg om äldre och funktionshind-rade	5 926	6 514	-591	8 889	9 354	-465
LSS-verksamheter	20 728	19 221	1 507	31 091	29 244	1 847
Summa	**122 999**	**129 440**	**-6 441**	**184 490**	**193 157**	**-8 667**

PERIODENS RESULTAT

För perioden redovisas ett underskott på 6,4 mnkr jämfört med budget. Den största negativa avvikelsen återfinns inom Individ- och familjeomsorgen med 8,9 mnkr. Högre kostnader för placeringar av barn och unga samt högre kostnader för ekonomiskt bistånd är orsaken till avvikelsen. Även Omsorg om äldre och funktionshindrade visar ett underskott på 0,6 mnkr. Den negativa avvikelsen motverkas delvis av positiva avvikelser inom Arbetsmarknad och integration med ca 1,5 mnkr samt LSS-verksamheter med 1,5 mnkr.

ÅRSPROGNOS

Helårsprognosen visar ett underskott på 8,7 mnkr jämfört med budget. Det största prognostiserade underskottet återfinns inom Individ- och familjeomsorgen 13,0 mnkr. Precis som för periodens resultat så orsakas avvikelsen i årsprognosen av högre kostnader för placeringar av barn och unga samt högre kostnader för ekonomiskt bistånd. Positiva prognoser inom Arbetsmarknad och integration på 2,8 mnkr samt LSS-verksamheter på 1,8 mnkr minskar det totala underskottet.

ÅTGÄRDER FÖR BUDGET I BALANS

Åtgärd	Status	Kommentar	Effekt 2026, tkr
Sänka kostnader för placeringar BoU	Genomförd och i prognos	Statsbidrag	1 900
Avsluta konsulentstödd familje-hemsvård	Genomförd och i prognos		3 600
Avsluta placeringar i familjehem	Beslutad och i prognos	Placeringar avslutade under perioden apr-aug	1 000
Minska interna kostnader	Genomförd och i prognos		400
Sänka kostnader för placeringar BoU	Genomförd och i prognos	Avslutade placeringar	2 400
Vakanser tillsätts ej	Genomförd och i prognos	Tre stycken	681
Sänka kostnader för placeringar BoU	Pågår, ej i prognos	Erbjuda stöd på hemmaplan, nya och revide-rade riktlinjer, se över arvoden och ersättningar till familjehem, Familjecentral	7 800
Minska utbetalningar, ekono-miskt bistånd	Pågår, ej i prognos	Se över riktlinjer och delegationsordning för ekonomiskt bistånd, arbeta med felaktiga utbe-talningar.	800

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Status	Kommentar
Familjecentral	1 033	Pågår	Pågår arbete med att finna lämplig lokal, skapa samverkansavtal
Anpassningar socialtjänstlagen	2 500	Pågår	Insatser utan behovsbedömning, tidiga insatser, förebyggande arbete
Verksamhetsbidrag Kvinnojouren	373	Klar	Utbetalt
Kostnad CMHV	37	Pågår	Faktureras från Västerås stad
Feriearbete	2 183	Utgår	Ingår i ram
Matlådor sommaraktivitet	60	Ej påbörjad	Har ännu inte blivit fakturerad
Tidiga insatser och hemmaplanslösningar	10 600	Pågår	Insatser utan behovsbedömning, tidiga insatser, förebyggande arbete
Hög ambition familjehemsvård	4 899	Pågår	Avsluta konsulentstödda familjehem och kontraktera egna familjehem
Omställningsarbete placeringssamordnare	1 031	Pågår	Familjehemssekreterare
Förebyggande arbete välfärdsbrottslighet	1 031	Pågår	Handläggare felaktiga utbetalningar ek. bistånd samt LSS

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Social- och arbetsmarknadsnämnden bidrar till målet genom att stärka individers möjligheter till självförsörjning. Genom riktade insatser inom arbete, utbildning och kompetensutveckling ska fler ges förutsättningar att nå självständighet och egen försörjning.

Analys

Resultat som redovisas i bilaga 1 för åren 2024 och 2025 är hämtade från databasen Kolada. Data för innevarande år presenteras i Kolada under 2027. I bilagan redovisas därför siffror som är hämtade från eget verksamhetssystem. Perioden avser januari till juli 2026.

I juli 2026 var 678 personer inskrivna som arbetslösa i Sala kommun, vilket motsvarar en arbetslöshet på 6,4 procent. Jämfört med samma månad föregående år har arbetslösheten minskat med 48 personer, vilket visar att arbetsmarknaden har stärkts i Sala trots att konjunkturen fortfarande är förhållandevis svag. Arbetslösheten i Sala ligger under genomsnittet för Västmanlands län men på ungefär samma nivå som riket.

Av de inskrivna arbetslösa utgör utlandsfödda fortsatt en stor andel och har en betydligt högre arbetslöshet än inrikes födda. Gruppen långtidsarbetslösa minskar successivt men utgör fortfarande en stor del av de inskrivna arbetssökande. Arbetslösheten bland unga 18–24 år har utvecklats positivt. Antalet arbetslösa ungdomar uppgår till 91 personer, vilket är 17 personer färre än vid samma tidpunkt förra året.

Den minskade arbetslösheten bör inte enbart tolkas som ett resultat av en förbättrad arbetsmarknad. En viktig förklaring är att arbetsgivarnas rekryteringsbehov successivt har ökat inom vissa sektorer, framför allt vård, omsorg, utbildning och delar av tjänstesektorn. Detta visar att arbetsmarknaden i allt större utsträckning präglas av ett matchningsproblem snarare än en generell brist på arbetstillfällen. Verksamhetens viktigaste uppgift blir därför att minska den strukturella arbetslösheten genom att stärka individernas anställningsbarhet och förbättra matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare. Från Arbetsmarknadsenheten (AME) har 15 personer gått till jobb eller studier under perioden. Det är på samma nivå som 2025 trots att målgruppen har ökat behov av samordnade insatser.

Externa faktorer har haft stor betydelse för utvecklingen. Den förbättrade konjunkturen, lägre inflation och gradvis sjunkande räntor har stärkt företagens framtidstro och ökat rekryteringsviljan. Samtidigt påverkar förändringar i statliga regelverk verksamheten. Ökningen av antal hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd beror sannolikt på sänkta ersättningsnivåer från A-kassan samt ökade boende- och levnadskostnader. Det förstärkta aktivitetskravet innebär att fler arbetssökande behöver delta i arbetsmarknadsinsatser och aktiviteter för att behålla sin ersättning. För kommunen innebär detta ett ökat ansvar att kunna erbjuda relevanta aktiviteter och säkerställa en nära samverkan med Arbetsförmedlingen. Därutöver påverkar den demografiska utvecklingen arbetsmarknaden. En åldrande befolkning ökar behovet av arbetskraft inom vård och omsorg samtidigt som färre personer i arbetsför ålder ska försörja fler äldre.

Även verksamhetens interna arbetssätt påverkar utvecklingen. Arbetsmarknadsenhetens samverkan med Ekonomiskt bistånd, samverkan med Arbetsförmedlingen, kommunens övriga verksamheter samt lokala arbetsgivare har stor betydelse för hur snabbt individer kan gå vidare till arbete eller studier. Ett ökat fokus på individanpassade insatser, arbetsplatsförlagda aktiviteter och utbildningsinsatser har bidragit till att fler kunnat lämna arbetslöshet. Samtidigt innebär de ökade kraven på dokumentation, uppföljning och samordning att en större del av verksamhetens resurser behöver användas till administration och myndighetsutövning.

Framåtblickande bedöms arbetsmarknaden fortsätta förbättras i en försiktig takt under kommande år. Samtidigt kommer grupper som står långt från arbetsmarknaden även fortsättningsvis att kräva omfattande stödinsatser. Detta innebär att kommunens arbetsmarknadsarbete behöver präglas av fortsatt samverkan, flexibla insatser och ett tydligt fokus på kompetensförsörjning för att möta både arbetsgivarnas behov och de krav som följer av förändringar inom arbetsmarknadspolitiken.

Sammanfattning

Arbetsmarknaden i Sala har utvecklats positivt med minskad arbetslöshet, något bättre än länet i övrigt. Samtidigt har utlandsfödda och långtidsarbetslösa fortfarande svårt att etablera sig på arbetsmarknaden samt att antal personer som uppbär ekonomiskt bistånd ökar, vilket innebär att skillnader i levnadsvillkor kvarstår. Arbetsgivarnas ökade krav på utbildning, erfarenhet och språkkunskaper gör att riktade insatser för kompetensutveckling blir allt viktigare.

För att nå målet om “Ett växande Sala” behöver kommunen fortsätta stärka individers anställningsbarhet genom arbetsmarknadsinsatser, utbildning och nära samverkan med Arbetsförmedlingen, näringslivet, vuxenutbildningen och civilsamhället. Även om arbetsmarknaden påverkas av externa faktorer som konjunktur och nationell politik kan nämnden bidra genom effektiva insatser som leder fler invånare till arbete, egen försörjning och en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning.

Målet är delvis uppfyllt.

Slutsats

Arbetsmarknaden i Sala utvecklas i en positiv riktning, men förbättringarna kommer ännu inte alla grupper till del. För att uppnå målet om Ett växande Sala krävs därför fortsatt fokus på riktade arbetsmarknadsinsatser, utbildning och samverkan för personer som står långt från arbetsmarknaden. Genom att stärka individers möjligheter till egen försörjning bidrar Social- och arbetsmarknadsnämnden både till ökad jämlikhet och till kommunens långsiktiga kompetensförsörjning, ekonomiska hållbarhet och attraktionskraft.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Social- och arbetsmarknadsnämnden bidrar till målet genom att erbjuda förebyggande och tidiga insatser riktade till barn, unga och familjer. Samt att arbeta för att motverka socioekonomiska skillnader och bidra till mer jämlika livsvillkor i kommunen.

Analys

Resultat som redovisas i bilaga 1 för åren 2024 och 2025 är hämtade från databasen Kolada. Data för innevarande år presenteras i Kolada under 2027. I bilagan redovisas därför siffror som är hämtade från eget verksamhetssystem. Perioden avser januari till juli 2026.

Gällande aktualiseringar ”vuxna utsatta för våld i nära relation” så ser vi en ökning. Resultatet påvisar att fler våldsutsatta individer aktualiserats. Ökningen kan bero på att verksamheten har fått bättre verktyg och metoder för att upptäcka våldsutsatta. Vilket leder till att flera kan erbjudas stöd och hjälp i större utsträckning än tidigare. Att erbjuda kompetenshöjande insatser för medarbetarna har gett en ökad förståelse och kunskap kring området våld i nära relationer. Det har också lett till förbättrad samsyn och samverkan. De rutiner och arbetsprocesser som har tagits fram och implementerats i verksamheterna är värdefulla verktyg för medarbetarna. Pågående aktiviteter, arbetsprocesser och insatser bedöms ha gett en positiv effekt för måluppfyllelsen. Det är av stor vikt att kunna fortsätta med de utbildning/kompetenshöjande insatserna främst till de nya medarbetarna som börjar. I dagsläget används statsbidrag för att kunna erbjuda kompetensutveckling och det är oklart om nya medel finns att söka nästa år. Arbetet fortgår enligt de styrande dokument som finns i verksamheterna för att bibehålla resultat och strävan efter att ytterligare förbättra resultatet.

Kostnad för missbruksvård fortsätter att minska. Vuxenenheten har de tidigare år haft ca 1–2 pågående LVM ärenden (lag om vård av missbrukare i vissa fall). Vård för LVM är mer kostsamma än vård på hemmaplan. Under de senaste åren har inga beslut om LVM tagits vilket bidragit till en lägre vårdkostnad. Flera av de placeringar som var aktuell under 2023 hade en hög grad av samsjuklighet vilket också bidragit till dyrare placeringar. En bidragande orsak till att enheten lyckats sänka kostnaderna för missbruksvård har varit att bland annat tydliga rutiner skapats. Nya arbetsprocesser har implementerats som bidragit till en kvalitetshöjning genom bättre matchningar vid placering, strukturerat arbete inför, under och vid hemtagning av individer som är aktuella för externvård. Arbetet har lett till att stöd och behandling i en större utsträckning kan erbjudas på hemmaplan. Tydliga gemensamma mål från ledning till handläggare har gett resultat. Enheten fortsätter att arbeta med de rutiner och processer som finns på enheten för att bibehålla eller förbättra målbilden.

Beträffande barn och unga som varit placerat i familjehem någon gång under året ser vi en ökning mellan 2023 och 2024. Resultatet är hämtat från Kolada och Sala jämförs med sju andra kommuner i landet och ligger i stort sett på samma nivå som fyra av kommunerna, två kommuner har nästa dubbelt så högt antal som Sala. En kommun ligger betydligt under Sala. Det pågår ett intensivt arbete med att minska antalet barn och unga som är placerade. Grunden för att kunna erbjuda och ge stöd och hjälp på hemmaplan är skapade. Reviderade riktlinjer, nya arbetsprocesser och samverkan med öppenvården är några av de faktorer som förväntas kunna leda till att minska placeringarna kommande period. Utifrån upprättad handlingsplan finns en tydlighet i de aktiviteter och åtgärder som ska leda till måluppfyllelse kommande period. Handlingsplanen följs upp regelbundet och revideras vid behov utifrån beslut från nämnd.

Att kunna erbjuda äldre insatser från hemtjänsten för att möjliggöra att de kan bo kvar hemma i eget boende så länge som möjligt är något som kommunen strävar efter. Invånare 80 + med hemtjänst har minskat något i jämförelse med samma period 2025, minskningen kan bero på flera samverkande faktorer. Under perioden har antalet avslagsbeslut varierat mellan cirka tre och sex per månad, medan resterande beslut har varit bifallsbeslut. Det innebär att andelen avslag är relativt låg. En möjlig förklaring till utvecklingen är arbetssättet vid det första hembesöket. I samband med det första besöket involveras oftast rehabteamet, som gör en bedömning av den sökandes behov av hemtjänst och hjälpmedel. I många fall framkommer det att den sökande i första hand är i behov av hjälpmedel och inte hemtjänst. Detta kan bidra till att behovet av hemtjänstinsatser minskar och därmed även antalet beslut om hemtjänst.

En annan faktor som kan ha påverkat utvecklingen är de nya riktlinjerna som togs fram sommaren 2025 i samband med att den nya socialtjänstlagen trädde i kraft den 1 juli 2025. Förändringarna i riktlinjer och arbetssätt kan ha påverkat både bedömningen av behov och utformningen av besluten. Det kan även finnas en skillnad i beslutens längd jämfört med tidigare. Tidigare hade hemtjänstkunder ofta längre beslutsperioder, medan besluten idag i större utsträckning gäller under kortare perioder. Detta kan innebära att antalet nya beslut och förlängningar påverkas över tid. Kostnaden för insatser kan ha en påverkan hos den enskildes vilja att ansöka om eller behålla insatsen. Det är svårt att veta hur antal beslutade hemtjänstinsatser utvecklas. Faktorer som kan påverka antal beslut i hemtjänsten är behovsbilden och lagstiftningen. Äldre över 80 år förväntas öka kraftigt under de kommande åren vilket innebär att behovet av vård och omsorg sannolikt kommer att öka.

Sammanfattning

Verksamheten har utvecklats positiv inom ett par områden. Verksamheten har ökat sin förmåga att upptäcka och erbjuda stöd till personer som utsatts för våld i nära relation samt sänkt placeringskostnader för vuxna. Verksamheten behöver fortsätta sitt arbete kring att finna alternativa lösningar för att kunna sänka placeringar för barn och unga. fokus ligger på att erbjuda hemmaplanslösningar så långt det är möjligt. Även om hemtjänstinsatser till invånare 80 + minskat lite så betyder det sammantaget inte att färre individer får stöd i sin vardag utan stöd och hjälp kan ha skett av andra instanser. För att nå målet om Ett hållbart Sala behöver verksamheten fortsätta sitt arbeta med att nå intentionen i socialtjänstlagen där stort fokus ligger på arbeta förebyggande, tidiga insatser samt lättillgänglig socialtjänst. Omställning till förändringarna i socialtjänstlagen pågår i alla verksamheter och behöver fortsätta att utvecklas genom olika anpassningar för att möta olika behov av stöd.

Målet är delvis uppfyllt.

Slutsats

Verksamhetens arbete avseende att erbjuda förebyggande och tidiga insatser riktade till barn, unga och familjer. Samt att arbeta för att motverka socioekonomiska skillnader och bidra till mer jämlika livsvillkor i kommunen utvecklas i rätt riktning. För att förbättra och uppnå målet krävs därför fortsatt fokus på implementering och omställning till förändringarna som skett i socialtjänstlagen. Genom att erbjuda förebyggande och tidiga insatser riktade till barn, unga och familjer samt bidra till mer jämlika livsvillkor i kommunen uppnås en högre måluppfyllelse.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Social- och arbetsmarknadsnämnden bidrar till målet genom att arbeta för att säkerställa rättssäkra beslut, likvärdig service samt ett gott och respektfullt bemötande.

Analys

Resultat som redovisas i bilaga 1 för åren 2024 och 2025 är delvis hämtade från databasen Kolada. Data för innevarande år presenteras i Kolada under 2027. I bilagan redovisas därför siffror som är hämtade från eget verksamhetssystem. Perioden avser januari till juli 2026.

Öppenvårdsinsatserna till vuxna har ökat markant jämfört med föregående år. Den största ökningen kan förklaras av att det numera är möjligt för vuxna att få stöd utan individuell behovsbedömning. Över hälften av de vuxna som har kommit till öppenvården har tagit del av insatser utan en sådan bedömning. Resultatet ligger helt i linje med den omställning som har genomförts inom verksamheten och med intentionerna i den nya socialtjänstlagen, där möjligheten att erbjuda stöd utan individuell behovsprövning är en viktig del. I samband med förändringarna i socialtjänstlagen har verksamheten utökat antalet öppenvårdsinsatser utan behovsprövning. Ovanstående kan vara en av anledningarna till att fler nyttjar insatserna. Att fler invånare nyttjar öppenvårdsinsatser behöver inte betyda att problemen i kommunen har ökat. I Salas fall tros den största anledningen till ökningen vara ett tecken på att socialtjänsten och öppenvården blivit mer tillgänglig, bättre på att upptäcka behov och lyckas erbjuda stöd tidigare. Den främsta utmaningen framöver blir att bibehålla den positiva utvecklingen och samtidigt säkerställa att verksamheten har kapacitet att möta den ökade efterfrågan. När fler vuxna får tillgång till stöd utan individuell behovsbedömning behöver verksamheten fortsätta utveckla arbetssätt, tillgänglighet och insatser så att stödet håller god kvalitet och når rätt målgrupper. Det blir också viktigt att följa upp vilka effekter de tidiga och lättillgängliga insatserna får, så att resurserna används på ett ändamålsenligt sätt.

Öppenvårdsinsatserna till barn och unga har minskat något från förra året enligt den statistik som verksamheten själv tagit fram. Bedömningen är dock att minskningen inte nödvändigtvis speglar en faktisk minskning av antalet insatser, utan snarare kan ha samband med förändrade rutiner för registrering och dokumentation. I början av året infördes ett arbetssätt där insatser utan behovsprövning skulle dokumenteras i verksamhetssystemet och egna upprättade filer skulle avslutas. När verksamheten senare skulle ta ut statistik visade det sig att verksamhetssystemet inte kunde leverera den data som efterfrågades. Under en period hade den tidigare egna Excelfilen samtidigt avslutats, vilket innebar att ärenden som kom in inte registrerades vare sig i verksamhetssystemet eller i den egna statistiken. Det finns därför

sannolikt ett visst bortfall i statistiken. Sammantaget är bedömningen att statistiken behöver tolkas med viss försiktighet och att den redovisade minskningen inte fullt ut speglar verksamhetens faktiska omfattning. Verksamhetens upplevelse är att omfattningen av insatserna till barn och unga ligger på en likvärdig nivå som föregående år, snarare än att den faktiskt har minskat.

Verksamheten har ökat andelen handläggare med socionomutbildning och minst ett års erfarenhet. Trots en förbättring av resultatet har enheten under perioden haft och har fortfarande hög personalomsättning. Idag finns flera vakanta tjänster. Det är som tidigare år svårt att rekryterat socionomer. De nyrekryterade medarbetarna har varit ny examinerade och utan erfarenhet av arbete inom socialtjänsten. Verksamheten har för avsikt att endast anställa socionomer till utredartjänster på barn och unga utifrån rådande lagkrav. För att täcka upp vakanta tjänster finns på IFO en resurshandläggare (socionom) som finns att tillgå i de fall det blir ett glapp under rekryteringsprocessen. Resurshandläggaren har en period stöttat upp på enheten Barn och unga. Vid hög personalomsättningen innebär att erfarenhet och kompetens försvinner ur verksamheten. När erfaren personal slutar behöver ny personal återkommande introduceras, handledas och utbildas in i verksamhetens olika arbetsprocesser. Verksamheten behöver framgent kunna attrahera fler sökande till socialtjänstens lediga tjänster och samtidigt hitta sätt att få fler att stanna kvar på sina tjänster. Detta sker genom att arbeta med båda delarna parallellt. Arbetsmiljö, rimlig arbetsbelastning, stöd från kollegor, gott ledarskap och karriärvägar och möjligheter till utveckling är centrala delar i de åtgärder som krävs.

Sammanfattning

Verksamhetens bidrag till målen i Ett tryggt och rättvist Sala har utvecklats positivt bland annat utifrån att de öppenvårdsinsatserna som erbjuds till vuxna i kommunen har ökat i antal och nyttjandet av insatserna har också ökat.

Öppenvårdsinsatserna till barn och unga visar en viss minskning jämfört med föregående år. Förändrade rutiner för registrering och dokumentation har lett till brister i statistikunderlaget och sannolikt ett visst bortfall av ärenden. Verksamhetens egen bedömning är att omfattningen av insatserna i praktiken ligger på ungefär samma nivå som föregående år, snarare än att insatserna faktiskt har minskat.

Verksamheten har ökat andelen handläggare med socionomutbildning och minst ett års erfarenhet, men har samtidigt fortsatt hög personalomsättning och flera vakanta tjänster. Det är svårt att rekrytera erfarna socionomer, vilket innebär att nyanställda ofta är nyexaminerade och saknar erfarenhet från socialtjänsten. För att möta lagkraven är ambitionen att endast anställa socionomer till utredartjänster inom barn och unga. Den höga personalomsättningen leder till att viktig erfarenhet och kompetens försvinner, samtidigt som ny personal behöver introduktion, handledning och utbildning. För att minska problemen behöver verksamheten både förbättra möjligheterna att rekrytera kompetent personal och skapa bättre förutsättningar för att behålla personal.

Målet är uppfyllt.

Slutsats

Verksamheten har utvecklats positivt på flera områden. Det finns en medvetenhet i hur öppenvårdsinsatser till både vuxna, barn och unga kan utvecklas och förbättras. För att bibehålla det goda resultatet om Ett tryggt och rättvist Sala krävs därför fortsatt fokus på det arbete som är påbörjat och skapa förutsättningarna för att verkställa de aktiviteter som krävs. En utveckling av kvalificerade öppenvårdsinsatser en viktig del i utvecklingen då medborgare kan få stöd på ett mindre ingripande sätt. Verksamheten behöver minska personalomsättningen, attrahera nya medarbetare och behålla den kompetens som finns.

Framtiden

- Arbetet med en budget i balans kommer att vara fortsatt prioriterat under kommande period.
- Fortsatt arbete mot att verksamheterna blir mer förebyggande och lättillgänglig för invånarna i kommunen.
- Arbetet med en kommungemensam barnkonsekvensanalys fortgår med fokus på dialog med barn och unga, dialog med civilsamhället samt ta fram konkreta utvecklingsförslag.
- Påbörja arbete med att implementera verktyget ISU (Individbaserad systematisk uppföljning) som innebär att beskriva, mäta och dokumentera enskilda personers behov och problem, de insatser som ges, samt vilket resultat det leder till.
- Arbeta vidare med det nya lagstadgade aktivitetskravet genom att fokusera på individuella bedömningar, nära samverkan med Arbetsförmedlingen och meningsfulla arbetsmarknadsinsatser som stärker den enskildes förutsättningar att nå egen försörjning.
- Fortsätta förbereda inför kommande lagförändringar i samband med samsjuklighetsreformen. Arbetet sker tillsammans med representanter från Region och kommuner i länet. Reformen träder i kraft 1 januari 2028.

- Följa de nya utredningar som regeringen tillsatt utifrån personligassistens. Utredningarna innehåller ett tydligare regelverk för långsiktiga och stabila förutsättningar för personlig assistans samt ett krav på att personer som bosätter sig i Sverige ska kvalificera sig för insatsen.
- Utreda hur kontoret kan utveckla användandet av AI-stöd inom dokumentation och journalföring.
- Ta del av Region Västmanlands kunskapshöjande insatser i form av bl a föreläsningar gällande arbete med unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) och kommunernas aktivitetsansvar (KAA).
- Fortsatt implementering av den digitala relations- och föräldrastöds appen.
- Kompetenshöjande insatser gällande *"Synliggöra våld i ungas relationer"* fortgår.
- Fortsatt implementering av det digitala verktyget Kuben som tillsammans med IBIC (Individens behov i centrum) kommer att utgöra ett strukturerat stöd för behovsbedömningar och resursfördelning inom social omsorg.
- Inventering och riskbedömning kommer att göras av kontorets säljverksamhet i enlighet med den nya lagen (2026:578) om offentlig säljverksamhet. Rutiner för särredovisning och utvärdering av verksamheten ska genomföras och implementeras.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Stärka individers möjligheter till självförsörjning	Arbetsmarknadsetablering	Antal inskrivna arbetslösa 16–66 år. Arbetsförmedlingen. (Innan 2026 var åldersspannet 16-65år)	599	726	678	↑
Öka delaktighet och inflytande	Arbetsmarknadsinsats	Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%). Kolada.	30 *Delår 17	27 *Delår 15	-- *Delår 17	↔
Stärka individens möjligheter till självförsörjning	Arbetsmarknadsinsats	Personer i kommunens aktivitetsansvar, andel (%) av inv. 16–19 år. Kolada	16,1 *Delår 69	13,9 *Delår 65	-- *Delår 68	↔
Stärka individens möjligheter till självförsörjning	Arbetsmarknadsinsats	Deltagare i arbetsmarknadsåtgärd (antal). Kolada	227 *Delår 179	203 *Delår 171	-- *Delår 164	↔
Ekonomisk och social trygghet	Ekonomiskt bistånd	Andel långvariga biståndsmottagare (10 månader eller mer). Kolada	49,0 *Delår 118	44,0 *Delår 103	-- *Delår 125	↓
Ekonomisk och social trygghet	Ekonomiskt bistånd	Andel hushåll med ekonomiskt bistånd. Kolada	280 *Delår 228	267 *Delår 227	-- *Delår 247	↓

*Egen statistik som redovisas och analyseras under rubrik *Ett växande Sala*

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Social utsatthet	Aktualiseringar vuxna utsatta för våld i nära relation. Kolada	48,9 --	17,7 *Delår 10	-- *Delår 27	↑
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Missbruksvård	Köpt missbruksvård (andel %). Kolada	39,5 *Delår 3,7 mnkr	34,5 *Delår 3,5 mnkr	-- *Delår 2,4 mnkr	↑
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Barn och unga, placering i familjehem någon gång under året	Antal B&U placeringar per 1000 invånare. Kolada	14,5 *Delår 61	-- *Delår 81	-- *Delår 84	↔
Minska ojämlikhet i levnadsvillkor	Invånare 80 + med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)	Antal invånare. Kolada	14,6 *Delår 318	12,4 *Delår 431	-- *Delår 415	↓

*Egen statistik som redovisas och analyseras under rubrik *Ett hållbart Sala*

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2024	2025	2026	Utveckling
Öka delaktighet och inflytande	Delaktighet/uppföljning	Öppenvårdsinsatser vuxen inkl VIR. inkl öppen ingång. Egen statistik	200 (helår) --	138 (helår) *Delår 80	-- *Delår 100	
Öka delaktighet och inflytande	Delaktighet/uppföljning	Öppenvårdsinsatser barn och unga inkl öppen ingång. Egen statistik	131 --	186 *Delår 133	-- *Delår 111	
Trygga rättssäkerhet och lika behandling	Andel handläggare med adekvat utbildning	Handläggare med socionomutbildning och minst ett års erfarenhet av barnutredningar, andel (%). Kolada	80	52	-- *Delår 67	

*Egen statistik som redovisas och analyseras under rubrik *Ett tryggt och rättvist Sala*

ÖVERFÖRMYNDARVERKSAMHET

Perioden som gått

Överförmyndarverksamheten bedrivs i samverkan med Västerås stad. Verksamheten har fortlöpt utan några anmärkningsvärda händelser. Ett omfattande lagstiftningsarbete under de senaste åren har resulterat i flertalet lagändringar som ska träda ikraft mellan åren 2023 – 2027.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter	0	0	0	0	0	0
Interna intäkter	0	0	0	0	0	0
Summa intäkter	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Köp av huvudverksamhet, bidrag	2 113	1 324	789	3 170	2 750	420
Personalkostnader	94	77	16	141	126	15
Övriga kostnader	0	7	-7	0	7	-7
Interna kostnader	19	0	19	28	0	28
Summa kostnader	**2 225**	**1 409**	**817**	**3 338**	**2 883**	**455**
Resultat	**2 225**	**1 409**	**817**	**3 338**	**2 883**	**455**

PERIODENS RESULTAT

Överförmyndarens verksamhet gör en positiv avvikelse för perioden på 0,8 mnkr. Den positiva avvikelsen beror till störst del på mindre uttag av arvode för gode män/förvaltare vilket bland annat och till stor del påverkas av antal ärenden som handläggs och beslutas om.

ÅRSPROGNOS

Verksamheten prognostiserar ett positivt resultat om 0,5 mnkr för året. Prognosen beror främst på lägre kostnader för arvoden till gode män och förvaltare, till följd av ett lägre antal ärenden än budgeterat.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Inga större avvikelser.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Överförmyndare	2 225	1 409	817	3 338	2 883	455
Summa	**2 225**	**1 409**	**817**	**3 338**	**2 883**	**455**

Överförmyndare har bara en verksamhet/enhet.

Framtiden

- Fortsatt samverkan med Västerås stad avseende överförmyndarverksamhet. Avtalet är skrivet till och med 31 december 2026.

REVISION

Perioden som gått

Revisionen har arbetat enligt det årshjul som finns för kommunal revision. Vilket har inneburit att revisionen genomfört eller påbörjat ett antal verksamhetsrevisionella granskningar samt granskning av årsredovisningen. Parallellt med detta pågår kontinuerligt revisionens grundläggande granskning av nämnder och styrelse. Revisionen har också tillsammans med kommunfullmäktiges presidium arbetat för ett närmare samarbete med varandra.

Uppföljning av beslutade uppdrag

Revisionen har inga av kommunfullmäktige beslutade uppdrag, utan arbetar utifrån den styrning som ges i Kommunallagen och i God sed för kommunal revision.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Externa intäkter						
Interna intäkter						
Summa intäkter	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
Köp av huvudverksamhet, bidrag						
Personalkostnader	292,7	207,0	85,7	439,1	439,1	0,0
Övriga kostnader	636,0	453,6	182,4	953,9	953,9	0,0
Interna kostnader						
Summa kostnader	**928,7**	**660,6**	**268,1**	**1 393,0**	**1 393,0**	**0,0**
Resultat	**928,7**	**660,6**	**268,1**	**1 393,0**	**1 393,0**	**0,0**

PERIODENS RESULTAT

Revisionens utfall är i enlighet med den budget som upprättats, vilket innebär en viss övervikt på det andra halvåret.

ÅRSPROGNOS

Revisionen prognostiserar för ett resultat i enlighet med tilldelad budget.

ÅRSPROGNOS I JÄMFÖRELSE MED PERIODENS RESULTAT

Revisionens utfall är något lägre för perioden. Detta beroende på att revisionens granskningar belastar budgeten när de är genomförda. Detta ger högre kostnader under senare delen av året.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Budget jan-aug 2026	Utfall jan-aug 2026	Avvikelse	Budget 2026	Helårsprognos 2026	Avvikelse
Revision	928,7	660,6	268,1	1 393,0	1 393,0	0,0
Summa	**928,7**	**660,6**	**268,1**	**1 393,0**	**1 393,0**	**0,0**

BILAGA UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLANER DELÅR 2026

INNEHÅLL

Kommunstyrelsen - Ange kontor 3

Kultur- och fritidsnämnd - Kultur och fritid 7

Skolnämnd - Skolkontoret 8

Äldre- och omsorgsnämnd - Vård- och omsorgskontoret 9

Social- och arbetsmarknadsnämnd - Social- och arbetsmarknadskontoret 10

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2026

Kommunstyrelsen - Ange kontor

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Bristfällig information om ekonomiskt utfall	Controllers och verksamhetscontrollers har arbetat tillsammans med chefer för att förbättra prognossäkerheten. Löpande arbete pågår med detta.	Fortsatt arbete behövs för att förbättra prognossäkerheten ytterligare.	Arbete inom verksamhetscontrollergruppen sker regelbundet för att säkerställa likvärdighet i bedömningar och antaganden.
Grunduppdrag	Likviditetsbrist	Likviditeten per sista augusti är god. Osäkerhet kvarstår dock kring regresskraven för översvämningen 2023.	Bevakning över regresskraven behövs för att säkerställa att likviditeten fortsätter att vara god.	Bevakning av regressärenden.
Välfärds-brottslighet	Utbetalningar till oseriösa leverantörer	Kontroller görs vid upplägg av nya leverantörer samt vid samtliga utbetalningar via Inyett.	Fortsatt arbete med bevakning av oseriösa leverantörer behövs.	Bevakning av oseriösa leverantörer via Inyett. Ekonomienheten uppmärksammar berörd verksamhet då en oseriös leverantör upptäckts i systemet i syfte att undvika fortsatta inköp.
Grunduppdrag	Felaktig ekonomisk information till externa intressenter, ex SCB, medborgare	Lathund till de som konterar finns på intranätet och utbildning till kommunens samtliga chefer och administratörer har genomförts. Revisionsgranskning för bokslut 2025 har genomförts utan anmärkning. Stickprover har genomförts bland annat gällande kontering av representation, kurser och konferenser, tillfälligt inhyrd personal, konsulttjänster och moms. Av de kontrollerade posterna var 15 % felkonterade. Vid granskningen uppmärksammades även brister i exempelvis information om syfte och deltagare vid representation samt kurser och konferenser.	Utbildningsinsatserna under slutet på förra året har varit uppskattade, och kommer fortsätta att genomföras regelbundet. Enligt stickproverna sker fortfarande många fel vad gäller kontering och efterlevande av redovisningsregler.	Fortsatta utbildningsinsatser till granskare och chefer. Riktad information till de som gjort fel i stickprovskontrollerna. Rätta felaktiga konteringar utifrån stickprovskontrollerna. Utbildning för moms och investeringar planeras under hösten genom ESF-projektet. Riktad information om de fel som upptäckts har skickats till berörda personer i verksamheterna.
Grunduppdrag, system/IT-säkerhet, digitalisering	Verksamhetssystem - leverantörer, säkerhetskrav, systemarkitektur, lösningsarkitektur bristfällig i flera av kommunens verksamhetssystem	Uppföljning sker inom Digitaliseringsledning tillsammans med objektledare och objektledare IT.	Flera verksamhetssystem står inför kommande upphandlingar och behöver anpassas för att möta framtida krav på funktionalitet, säkerhet och arkitektur. Arbetet bedrivs som en del av kommunens digitaliseringsledning.	Fortsätta arbetet inom digitaliseringsledningen med prioritering, kravställning och upphandling av verksamhetssystem för att säkerställa långsiktigt hållbara lösningar.

Grunduppdrag, digitalisering	Digitaliseringsprojekt - ett ökat behov att komma vidare med behoven av automatisering, integrationer och effektivisering i verksamheternas arbete	Uppföljaren sker inom i ITDs utvecklingsteam.	Arbetet med prioritering och produktionsstyrning har minskat backloggen och skapat bättre förutsättningar för genomförande av digitaliseringsinsatser.	Fortsätta prioritera digitaliseringsinitiativ med fokus på automatisering, integrationer och verksamhetsnytta.
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Hög risk för laglighetsprövning vid åsidosättande av delegationsordning, reglemente och ärendeberedningsprocess.	Kanslienheten har under delåret reviderat flera styrdokument, däribland delegationsordningar och reglementen, i samråd med verksamheterna samt hållit utbildningsinsatser och gett stöd i ärendeberedningsprocessen. Ingen laglighetsprövning med anledning av detta har skett.	Det finns en god kunskap och följsamhet inom organisationen för våra styrdokument av vad som kommer till kansliets kännedom. Regelbundenhet i revideringar samt löpande informationsinsatser behöver dock fortgå pga förändringar i uppdrag/regelverk samt nya medarbetare.	Inget behov av åtgärd. Fortsätter med löpande information till verksamheter.
Grunduppdrag	Politiska beslut verkställs ej	Arbetet med uppföljning av fattade beslut har påbörjats för vissa verksamheter och rutin har skapats för vissa ärendetyper. Det kvarstår dock uppföljningsarbete att genomföra. Regelbunden uppföljning av KS årshjul har genomförts.	Rutiner för uppföljningsarbete behöver implementeras för samtliga ärendetyper/verksamheter. KS årshjul behöver revideras inför kommande mandatperiod.	Fortsätta arbetet med att skapa rutin för uppföljning av samtliga beslut fattade av KS/KF. Revidera KS årshjul inför ny mandatperiod.
Grunduppdrag	Antalet olyckor i verksamheterna ökar	Antalet olyckor ser ut att öka något jämfört med samma period förra året. Ökningen består främst av ”skada annan person, även oavsiktligt”, odefinerad skada” samt ”hot, våld, chock eller rädsla”. Skolkontoret står för övervägande del av ökningen.	I dialogen med verksamheterna så framgår att vissa enheter står för en stor del av ökningen. Frågan ”Hot och våld” är även fråga i fokus för skolkontoret och har så varit under året.	HR tittar på var olyckorna ökat och tar en dialog med berörd verksamhet. Siffrorna kommer även att uppmärksammas i halvårsanalysen som ska genomföra spå respektive verksamhet.
Grunduppdrag	Sala kommun får en undermålig arbetsmiljö och klarar inte sitt arbetsmiljöansvar	Vi ser att de allra flesta chefer genomgår arbetsmiljöutbildning. För de chefer som ännu inte har genomgått så finns det även strukturerade sätt att fånga upp dessa i tex medarbetarsamtalet eller i den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.	HR enheten har under våren tillhandahållit arbetsmiljöutbildning för chefer. Andel chefer som har genomgått utbildning är fortsatt hög.	Inget behov av åtgärd. Arbetsmiljöutbildning för chefer kommer att erbjudas även i höst enligt ordinarie rutin.
Grunduppdrag	Brist i Räddningstjänstens rutiner	Genomgång och analys av insatser.	Genom att kontinuerligt uppdatera och tydliggöra våra processer och rutiner undviker vi brister i våra rutiner.	Fortsätta att ha löpande genomgångar och analyser av våra insatser.
Välfärds-brottslighet	Felaktigt utbetalda bostadsanpassningsbidrag	Kontroll behöver ske inom bostadsanpassningsverksamheten av att utbetalda bidrag i ärenden faktiskt är utförda samt att fakturaunderlag och offerter är rimliga.	Rutiner finns inom verksamheten för uppföljning av utbetalda bidrag. De uppdateras vid behov,	Inget behov av åtgärd, pågående arbete.
Välfärds-brottslighet	Sämre underbyggd myndighetsutövning	Under delåret har SBK anpassat sin myndighetsverksamhet mot BMN i och med	Uppdaterade och rättssäkra mallar, rutiner och checklistor samt väl underbyggda	Arbete pågår.

		organisationsförändring vid årsskiftet. Med minskad förvaltning blir också verksamheterna mer sårbara med risk för sämre underbyggd myndighetsutövning vid låg bemanning.	bedömningar i samband med beslut är en förutsättning för en fungerande myndighetsutövning tillsammans med utbildningsinsatser inom personalgrupp.	
Grunduppdrag	Intressenter/ etableringar missas pga utdragen process för planberedskap	Under delåret har inga intressenter/etableringar missats pga utdragen process för planberedskap. En plan med efterföljande processer har möjliggjort för önskad etablering (utbyggnad Salbergaanstalten).	För närvarande möter planberedskapen upp för intresseförfrågningar.	Framgent ser SBK ett behov av att öka andelen verksamhetsmark i planberedskap för att möta efterfrågan.
Grunduppdrag	En komplicerad och trög samhällsbyggnadsprocess för att etablera sig samt tillsynsärenden som fördröjs	SBK prövar i varje enskild planprocess möjligheten att korta denna inom ramen för vad lagen säger. Under delåret har SBK anpassat sin tillsynsverksamhet i och med organisationsförändring vid årsskiftet. Med minskad förvaltning blir också verksamheterna mer sårbara med risk för sämre underbyggda tillsynsärenden som fördröjs vid låg bemanning.	Fortsatt analys i varje enskild process om vad som är tillräckligt för att komma framåt i planarbetet. Uppdaterade och rättssäkra mallar, rutiner och checklistor samt väl underbyggda bedömningar i samband med beslut är en förutsättning för en fungerande tillsynsärendehantering tillsammans med utbildningsinsatser inom personalgrupp.	Tydliggöra processen från ett planeringsskede till ett genomförandeskede. Arbete pågår.
Grunduppdrag	Dyra och dåliga exploateringar och etableringar	Under delåret har inga dyra och dåliga exploateringar genomförts.	Fortsatt arbete med att identifiera och avbryta tänkt exploatering i tidigt planeringsskede innan den blir dyr och dålig.	Kalkylerna blir alltmer träffsäkra i tidiga skeden. Det behövs ett par genomförda exploateringar utifrån dagens förutsättningar för att kunna göra en fullständig utvärdering.
Grunduppdrag	Att vi inte har ändamålsenliga lokaler i rätt tid och till rimlig kostnad	Ett arbete pågår med att kartlägga nämndernas nuvarande och kommande lokalbehov. Arbetet kommer att fortsätta över årsskiftet innan alla lokalbehovsplaner är klara.	Innan ett effektivt prioriteringsarbete är möjligt behöver en heltäckande nulägesanalys och behovsinventering färdigställas.	Utifrån nämndernas behov kommer en lokalförsörjningsplan att upprättas där behoven samordnas och prioriteras i kostnadseffektiva lösningar.
Grunduppdrag	Risk för kostnadsökningar i investeringsprojekt	Pågående investeringsprojekt följs upp löpande för att tidigt identifiera eventuella avvikelser som kan leda till kostnadsökningar	Projektmodellen måste följas då kostnadsavvikelser primärt inte utgörs av kostnadsökningar utan av obudgeterade kostnader från projektets tidiga skeden som inte får aktiveras mot anläggningen	Ett arbete med att aktualitetsförklara projektmodellen och komplettera/revidera rutinbeskrivningar är planerat till Q4
Välfärdsbrottslighet	Risk att medarbetare eller förtroendevalda fattar felaktiga myndighetsbeslut på grund av hot, påtryckningar eller otillbörlig påverkan.	Införandet av en E.tjänst för välfärdsbrott minskar risken för påtryckningar och ökar sannolikheten för att förebygga välfärdsbrott.	Utbildning av förtroendevalda hot och våld under perioden samt framtagande av policy har minskat riskerna.	Policy framtagen för hot och våld.
Välfärdsbrottslighet	Otillräcklig uppföljning av leverantörer och externa aktörer leder till att fusk eller oegentligheter inte upptäcks i tid.	Upphandlingsenheten arbetar kontinuerligt med att följa upp avtalstrohet i samtliga verksamheter. Ekonomienheten följer upp och granskar fakturor inom området.	Sala kommun har ett väl implementerat spendanalysverktyg som möjliggör uppföljning av avtalstrohet i realtid. Upphandlingsenheten arbetar kontinuerligt	Uppföljning av arbete välfärdsbrott. Sala ingår i pilotprojket tillsammans med Utbetalningsmyndigheten i att minska möjligheterna för oegentligheter.

			med att följa upp avtalstrohet i samtliga verksamheter.	
Krisberedskap Krisledningsförmåga	Fördröjda beslut, otydliga mandat, bristande prioritering och ineffektiv samordning.	Kontroll har genomförts av kommunens förmåga till krisledning. Kommunens arbetssätt, roller och ansvar följs kontinuerligt upp genom utbildningar och övningar. Samverkan sker även med SHE och Sala Bostäder för att stärka förmågan att hantera samhällsstörningar.	Kommunens krisledningsförmåga är under fortsatt utveckling. Genomförda utbildningar och övningar har bidragit till att stärka förmågan, men regelbunden övning och uppföljning behövs för att säkerställa att förmågan upprätthålls över tid.	Kommunledningsgruppen har genomfört två krisledningsövningar under våren. Utbildningsinsatser har genomförts inom ramen för EFS-projektet och planering pågår för ytterligare stab- och beslutsövningar. En övningsbank har tagits fram för att underlätta återkommande övningar på olika nivåer.
Krisberedskap Samverkan och ledning	Felaktig lägesbild, dålig resursfördelning, motstridiga budskap.	Kontroll har genomförts av kommunens former för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Arbetet med att tydliggöra roller, ansvar och kontaktvägar fortsätter. Kommunen har även utvecklat samverkan med regionala och lokala aktörer.	Kommunens förutsättningar för samverkan och ledning har stärkts. Det finns etablerade former för samverkan, men arbetet behöver fortsätta för att säkerställa en tydlig och effektiv samordning vid större samhällsstörningar.	Säkerhets- och beredskapsenheten fortsätter utvecklingen av samverkansformer med regionala och lokala aktörer. Ett arbete har initierats med Forum för totalförsvar och krisberedskap, som ska bidra till stärkt samverkan mellan kommunen, externa aktörer och medborgare inom kommunens geografiska områdesansvar.
Krisberedskap Trygghetspunkter	Medborgare får inte stöd vid långvarig störning.	Kontroll har genomförts av kommunens förmåga att upprätta och förstärka trygghetspunkter vid längre samhällsstörningar. Även möjligheten till samverkan med samhällsviktiga funktioner och lokala aktörer har följts upp.	Kommunens förmåga att upprätta och förstärka trygghetspunkter har utvecklats. Det finns samtidigt behov av fortsatt utveckling av trygghetspunkternas funktion, bemanning och geografiska täckning.	Kommunen fortsätter att utveckla de mobila trygghetspunkterna och stärka deras koppling till kommunens fasta trygghetspunkter. Arbetet med att stödja bygdegårdar som vill etablera sig som trygghetspunkter fortsätter, vilket på sikt kan bidra till en bättre geografisk täckning och ökad motståndskraft i kommunen.

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2026

Kultur- och fritidsnämnd - Kultur och fritid

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Välfärdsbrottslighet	Felaktig användning av föreningsstöd	Uppföljning av föreningar som beviljats stöd genom stickprov samt besök vid utvalda arrangemang och verksamheter genomförs under hösten. Resultatet redovisas i samband med bokslutet.	Uppföljningen av föreningsstödet genomförs under hösten.	Ingen ytterligare åtgärd i dagsläget.
Avtalstrohet	Att kommunens ramavtal inte följs	Kultur- och fritidskontoret använder kommunens inköpsportal för de leverantörer som är anslutna till kommunens e-handel.	Det finns fortsatt behov av att öka följsamheten till kommunens inköpsrutiner. Etablerade arbetssätt kan vara svåra att förändra.	Ingen ytterligare åtgärd i dagsläget.
Policy mot mutor för anställda och förtroendevalda	Mottagande av mutor	Kultur- och fritidskontorets anställda har informerats om kommunens policy mot mutor för anställda genom information på arbetsplatsträffar (APT).	Det finns en kvarstående risk för att medarbetare kan utsättas för försök till mutor eller annan otillbörlig påverkan.	Ingen ytterligare åtgärd i dagsläget.
Uppföljning av beslut	Att beslut som nämnden fattar inte genomförs	Kultur- och fritidskontoret följer, i samverkan med administrationsenheten, upp kultur- och fritidsnämndens beslut i enlighet med beslutens innehåll och angivna tidsramar.	Uppföljningen visar att nämndens beslut genomförs eller kan genomföras utifrån beslutens utformning och angivna slutdatum.	Ingen ytterligare åtgärd i dagsläget.
Verksamhetskontroll	Risk för att personal och besökare kan utsättas för hot eller våld	Kultur- och fritidskontorets anställda har inte personallarm. Åtgärder har genomförts för att begränsa obehörigas tillträde till personalutrymmen.	Det finns fortsatt risk för att personal eller besökare kan utsättas för hot och våld, eftersom verksamheten ofta bedrivs i offentliga miljöer med många besökare och aktiva.	I samverkan med säkerhetsavdelningen genomförs fortlöpande behovsbedömningar och besiktningar av anläggningar. Identifierade åtgärder genomförs för att minska risken för hot och våld.

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2026

Skolnämnd - Skolkontoret

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Välfärdsbrottslighet	Risk att vårdnadshavare inte betalar rätt barnomsorgsavgift	Inkomstjämförelse är genomförd.	Skolkontoret har efter genomlysning under våren 2026 fakturerat vårdnadshavare för totalt 2 mkr.	Ingen åtgärd krävs.
Beredskaps-/ Kontinuitetsplan	Risk att verksamheten inte kan upprätthållas i kris	Samtliga enheter har påbörjat arbetet med beredskaps- och kontinuitetsplan. Arbetet leds av enhetschef för stöd och service.	Vi har kommit långt men arbetet kräver tid, samarbete, samverkan och dialog. Planerna ska vara upprättade i sin helhet senast december 2026.	Arbetet fortsätter under höstterminen.
Grunduppdrag - kunskap	Missvisande data i nationella system	En genomlysning och kontroll av insamlings- och rapporteringsprocessen är gjord.	Det är många professioner (administratörer, pedagoger, rektorer, handläggare, verksamhetschefer) som hanterar data. Kunskapen i vad, hur, när och var det ska ske är ojämn.	Vi ska fortsätta utbilda i hur de olika nationella systemen vill ha data redovisad för att säkerställa att inkommen data är korrekt.
Särskilt stöd	Att elever i behov av särskilt stöd inte utreds och får det stöd eleven har rätt till	En ny rutin är upprättad och implementerad. Utbildning har genomförts för nätverket för specialpedagoger i ärendet och ett utbildningsmaterial för ändamålet har införskaffats.	Området särskilt stöd ligger i vårt grunduppdrag och är återkommande i vårt systematiska kvalitetsarbete.	Fortsatt utbildning om särskilt stöd enligt årshjul.
Kränkande behandling	Att elever utsätts för kränkande behandling utan att det åtgärdas	En ny rutin har utarbetats och implementerats under året. Nätverket för specialpedagoger och kuratorer har i sitt uppdrag att sprida rutinen till samtliga medarbetare genom elevhälsoteamen.	Detta område ligger i plan mot kränkande behandling och diskriminering, vilken följs och uppdateras årligen. Det bör minska risken för att kränkningsanmälningar inte anmäls och följs upp.	Fortsatt utbildning i trygghetsarbetet enligt årshjul.

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2026

Äldre- och omsorgsnämnd - Vård- och omsorgskontoret

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Välfärdsbrottslighet Ersättning betalas ut från flera myndigheter och arbetsgivare till medarbetare med timanställning	Ingen känd välfärdsbrottslighet har uppkommit. Ingen dubbel ersättning har betalats ut.	Återkommande tertialuppföljningar i verksamheterna bidrar till att uppmärksamma i tid om ersättning betalas ut från fler och kontakt kan tas med berörda arbetsgivare och myndigheter.	Ingen ytterligare åtgärd är nödvändig
Grunduppdragets utförande - Kvalitet	Krisledning Avsaknad av krisledning, risk för att inte kunna upprätthålla samhällsviktig service.	En stab för krisledningsarbete inom Vård- och omsorgskontoret är utsedd.	Stab är utsedd och behöver kompetensutvecklas för att kunna säkerställa Vård och omsorgskontorets krisledningsarbete.	Utbildning för stab kommer att ske i samverkan med kommunens övriga staber för krisledningsarbete, troligtvis under senare delen av 2026.
Grunduppdragetsutförande – Kvalitet	Klarar ej att verkställa beslut inom lagstadgad tid	Arbetssätt kring utskrivningsprocessen från slutenvården samt inflytt till Särskilt boende har effektiviserats.	Arbetet med den nya processen har gett goda resultat och verkställighet har kunnat ske inom lagstadgad tid.	Fortlöpande uppföljning av arbetssätt för att beslut kan verkställas inom lagstadgad tid.
Grunduppdragetsutförande – Kvalitet	Höga sjuktal Högre sjukfrånvaro pga ansträngd ekonomisk situation	Jan- juli 2026 Total sjukfrånvaro: 9,7% Varav långtidssjukfrånvaro: 47% (Jämför med 2025 Jan – Juli: Total sjukfrånvaro 11,1 %, varav långtidssjukfrånvaro 46,3 %)	Vi ser en minskning av sjuktalen för perioden.	Fortlöpande arbete utifrån plan för minskning av sjuktalen.
Grunduppdragetsutförande – Kvalitet	Bristfälliga analyser av avvikelser.	En analysdag har genomförts med syfte att förtydliga arbetssättet av analyser av avvikelser	Arbetet är påbörjat men behöver följas upp och utvecklas kontinuerligt.	Arbetet behöver fortgå och ske på en aggregerad nivå för att förbättras och utvecklas

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2026

Social- och arbetsmarknadsnämnd - Social- och arbetsmarknadskontoret

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Felaktiga utbetalningar (FUT)	Verksamheten har genom ändrade arbetsprocesser och rutiner förbättrat sina möjligheter att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Finns en ökad risk för FUT vid hög ärendebelastning och vakanta tjänster på enheten.	Verksamheten har ökat sin medvetenhet om felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Verksamheten behöver fortsätta arbetet och säkerställa att arbetsprocesser och rutiner följs.	Följsamhet av arbetsprocesser och rutiner samt kompetenshöjande insatser för medarbetarna.
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Bristfällig information om ekonomiskt utfall	Från mars månad redovisas ekonomisk månadsuppföljning på varje nämnd. För övrigt följs kommunens ekonomi och verksamhetsstyrning. Ökad prognossäkerhet i placeringsärenden då bättre uppföljningsmallar tagits fram.	100 % följsamhet av verksamhetens ekonomi och verksamhetsstyrning.	Fortsätta följa ekonomiskt utfall inom de olika verksamheterna och åtgärder för en budget i balans. Fortsätta att följa kommunens ekonomi och verksamhetsstyrning.

Måluppföljning

Delårsrapport

2026-08-31

Innehållsförteckning

UPPFÖLJNING AV KOMMUNFULLMÄKTIGES UTVECKLINGSMÅL 4
Utvärdering av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål 4
ETT VÄXANDE SALA 5
Analys av indikatorer och nyckeltal 6
ETT HÅLLBART SALA 9
Analys av indikatorer och nyckeltal 10
ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA 13
Analys av indikatorer och nyckeltal 14

UPPFÖLJNING AV KOMMUNFULLMÄKTIGES UTVECKLINGSMÅL

Sala kommun ska bedriva sin verksamhet med god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktiges utvecklingsmål följs därför upp genom en samlad värdering av resultatnivå, utveckling över tid och nämndernas redovisade bidrag. Uppföljningen omfattar kommunens nämnder och kommunstyrelsens verksamheter.

Nämnder och styrelser inom Sala kommun har sina grunduppdrag reglerade i reglementen och ägardirektiv som fastställts av kommunfullmäktige. Deras ansvar är att utifrån respektive grunduppdrag etablera en tydlig koppling till de övergripande utvecklingsmålen. Genom att analysera och värdera resultatet av arbetet kan nämnder och styrelser identifiera behov av förflyttning. Utifrån denna analys formuleras aktiviteter och åtgärder som syftar till att stärka måluppfyllelsen och på ett systematiskt sätt bidra till kommunens långsiktiga utveckling.

Bedömningen utgår i första hand från de indikatorer och nyckeltal som är kopplade till kommunfullmäktiges mål. Nämndernas rapportering används för att förklara utvecklingen, synliggöra genomförda insatser och bedöma kommunens påverkansmöjligheter. Genomförda aktiviteter betraktas inte ensamma som belägg för måluppfyllelse; de vägs mot redovisade resultat och mot hur aktuellt och jämförbart underlaget är.

Utvärdering av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål

För att förverkliga sin övergripande vision har kommunfullmäktige i Sala identifierat tre strategiska målområden med fokus på samhällsbyggande och hållbar utveckling: *Ett växande Sala, Ett hållbart Sala* samt *Ett tryggt och rättvist Sala*. Dessa mål ska styra kommunens utveckling under de kommande åren och följs upp genom särskilda indikatorer och nyckeltal som ger en aktuell bild av utvecklingen, även om vissa bygger på tidigare års data.

Målen är formulerade på en övergripande nivå och har kopplats till kontorens grunduppdrag, vilket gör det möjligt för nämnder och kontor att aktivt bidra till måluppfyllelsen. Bedömningen av hur väl målen uppnås baseras i hög grad på jämförelser med andra kommuner i landet med stöd av statistik från databasen Kolada. På detta sätt lyfts invånarfokuset fram, då målen ytterst syftar till att stärka livskvaliteten för invånarna. Utifrån resultatet kommer åtgärder att sättas in för att säkerställa att utvecklingen sker i linje med kommunens vision.

- En indikator visar vad kommunen vill följa och i vilken riktning utvecklingen ska gå.
- Nyckeltalen visar de faktiska resultaten eller måtten.
- Analysen beskriver hur utvecklingen ser ut och den samlade bedömningen visar om kommunen är på väg att nå målet

Flera indikatorer publiceras endast årsvis eller vartannat år. Ett saknat värde från 2026 innebär därför inte ett oförändrat resultat. När underlaget är ofullständigt har detta i stället vägts in som osäkerhet i helhetsbedömningen.

Symbolförklaringar till måluppfyllelse:

🟢 Målet bedöms vara uppfyllt	🟡 Målet bedöms vara delvis uppfyllt	🔴 Målet bedöms inte vara uppfyllt

Symbolförklaring till nyckeltalens utveckling:

↗ Utveckling mot förbättrat resultat	→ Utveckling mot oförändrat resultat	↘ Utveckling mot försämrat resultat

ETT VÄXANDE SALA

Inom målet Ett växande Sala har kommunfullmäktige identifierat flera strategiska områden som är centrala för kommunens utveckling. Målet omfattar kommunens attraktivitet, företagande, arbetstillfällen, befolkningsrörelser och arbetslöshet samt invånarnas och företagens upplevelse av kommunens service.

Kommunens ambition är att skapa goda förutsättningar för människor att leva, verka och utvecklas i hela kommunen. Attraktiva boendemiljöer, ett livskraftigt näringsliv, tillgång till utbildning och välfärdstjänster samt en väl fungerande infrastruktur är viktiga delar i detta arbete. Kommunens service, bemötande och förmåga att möta invånarnas och företagens behov har också betydelse för Salas långsiktiga attraktivitet.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med bland annat företagsdialog, etableringsfrågor, arbetsmarknadsinsatser, markberedskap, samhällsplanering och platsutveckling. Arbetet omfattar även utveckling av utbildning, kultur- och fritidsutbud, kommunikationer, lokaler och välfärdstjänster. Sammantaget bidrar insatserna till att stärka de förutsättningar som krävs för tillväxt och en positiv utveckling i kommunen.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom näringslivsarbete, utbildning, arbetsmarknadsinsatser, kultur- och fritidsverksamhet, infrastruktur, myndighetsservice och välfärdstjänster. Insatserna visar på en bred aktivitet i organisationen och skapar förutsättningar för målets utveckling. I vilken utsträckning detta ännu avspeglas i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

På följande sidor redovisas först en översikt över indikatorer och nyckeltal. Därefter analyseras utvecklingen inom respektive område med stöd av tillgängliga resultat och nämndernas rapportering. Avsnittet avslutas med en samlad bedömning av målets utveckling

Ett Växande Sala

Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	2026	Utveckling
Antalet företag ökar	Nystartade företag, antal	103	122	121	71*	→
Antalet företag ökar	Totalt antal företag	2 881	2 831	2 888	2 945	↗
Antalet företag ökar	Nystartade företag per 1 000 invånare	8,0	9,5	9,5	Ej publicerat	→
Antalet arbetstillfällen ökar	Nystartade arbetsställen, antal	149	159	168	Ej publicerat	↗
Befolkningsrörelser	Inflyttade, antal	957	1 090	945	Ej publicerat helår	↘
Befolkningsrörelser	Utflyttade, antal	1 147	1 027	1 098	Ej publicerat helår	↘
Arbetslösheten minskar	Inskrivna arbetslösa 16–66 år**	634	690	716	678	↗
Förtroende och service förbättras	Handläggningstiden framstår som rimlig	3,75	3,87	3,32	3,77	↗
Förtroende och service förbättras	Råd och vägledning vid tillstånd, tillsyn eller kontroll	3,95	4,04	3,59	4,04	↗
Förtroende och service förbättras	Företagsklimat, ÖJ Insikt NKI	77	74	74	Ej publicerat	→
Förtroende och service förbättras	Nöjd med kommunen som plats att leva och bo (SCB medborgarundersökning)	90,8	–	91,1	Vartannat år	↗
Förtroende och service förbättras	Nöjd med bemötandet via telefon (Servicemätning)	86,6	86,8	82,4	83,1	↗
Förtroende och service förbättras	Enkelt att få hjälp via telefon (Servicemätning)	77,4	73,4	71,1	74,2	↗

*Preliminär uppgift per 23 juli 2026 och inte direkt jämförbar med tidigare helår.
**Åldersspannet ändrades 2026.
Pilen visar riktningen i senast jämförbara eller tillgängliga uppgifter, inte en bedömning av resultatnivån, Riktning visas alltså även om inte nyckeltal är publicerat för delåret.

Analys av indikatorer och nyckeltal

Vid delåret finns aktuella positiva signaler inom områden som arbetslöshet, företagsdialog och service. Samtidigt saknas fullständiga utfall för flera centrala indikatorer.

Indikator - *Antalet företag ökar*

Det totala antalet företag har ökat från 2 888 år 2025 till 2 945 den 23 juli 2026. Uppgiften är positiv men avser en tidpunkt under löpande år och bör tills helårsdata finns, tolkas försiktigt i förhållande till tidigare helår. Antalet nystartade företag uppgår samtidigt till 71 vid samma datum och kan inte jämföras direkt med helårsutfallet 121 för 2025. Den senaste fullständiga statistiken visar att nyföretagandet varit stabilt mellan 2024 och 2025, medan det totala företagsantalet återhämtats efter nedgången 2024.

Kommunledningskontoret redovisar ett förstärkt etableringsarbete, anbudsskolor, företagsbesök, näringslivsråd och ett mer samlat arbete med platsvarumärke och besöksnäring. Insatserna är relevanta för målet, men delårsunderlaget visar ännu inte vilken andel av företagsutvecklingen som kan hänföras till kommunens arbete.

Indikator - *Antalet arbetstillfällen ökar*

Antalet nystartade arbetsställen ökade från 149 år 2023 till 159 år 2024 och 168 år 2025. Något utfall för 2026 finns ännu inte. Ett nytt arbetsställe kan skapa nya arbetstillfällen, men måttet visar inte hur många arbeten som faktiskt har tillkommit. Indikatorn ger därför stöd för en positiv etableringsutveckling men i nuläget går det inte att dra några säkra slutsatser om antalet arbetstillfällen har ökat.

Indikator - *Befolkningsrörelser*

Under första halvåret 2026 ökade Salas befolkning svagt med 15 personer och uppgick den 30 juni till 22 615 invånare. Utvecklingen förklaras framför allt av ett positivt flyttningsnetto, där fler personer flyttade till kommunen än från den. Särskilt positivt är att Sala hade ett tydligt inflyttningsöverskott gentemot övriga Sverige på 65 personer. Det positiva flyttningsnettot motverkar samtidigt ett fortsatt negativt födelsenetto och bidrar till en sammantaget positiv befolkningsutveckling under perioden.

Den senaste helårsstatistiken visar emellertid en försämring. Under 2025 flyttade 945 personer till Sala och 1 098 personer från kommunen, vilket ger ett negativt flyttnetto på 153 personer. Det innebär en tydlig omsvängning från 2024, då flyttnettot var positivt med 63 personer. Eftersom 2026 års uppgifter för helåret publiceras först 2027 går det inte att bedöma om utvecklingen kommer att ha vänt under innevarande år.

Indikator - *Arbetslösheten minskar*

Arbetslösheten har minskat under 2026. Antalet inskrivna arbetslösa uppgår till 678 i juli. Jämförelsevärdet för 2025 skiljer sig mellan det centrala indikatorunderlaget och social- och arbetsmarknadsnämndens rapport, men båda underlagen visar en tydlig minskning. Även ungdomsarbetslösheten uppges ha minskat. Utlandsfödda och långtidsarbetslösa utgör samtidigt fortsatt grupper med svagare etablering, och antalet hushåll med ekonomiskt bistånd har ökat.

Social- och arbetsmarknadsnämnden redovisar att 15 deltagare lämnat kommunens arbetsmarknadsverksamhet för arbete eller studier under perioden. Det är ett konkret och positivt verksamhetsresultat men förklarar endast en begränsad del av kommunens samlade arbetsmarknadsutveckling. Förändrad konjunktur, arbetsgivarnas efterfrågan och statliga regelverk påverkar också utfallet.

Resultaten i mätningar av förtroende och service förbättras

Företagens bedömning av kommunens handläggningstid och rådgivning har förbättrats tydligt efter nedgången 2025. Värdet för rådgivning och vägledning har återgått till 2024 års nivå, medan bedömningen av handläggningstid ännu ligger något under 2024 års siffror. NKI enligt Öppna jämförelser ligger kvar på 74 i den senast publicerade mätningen.

Kommunens service inom telefoni har också förbättrats jämfört med 2025. Nöjdheten med bemötandet har ökat från 82,4 till 83,1 procent och andelen som upplever att det är enkelt att få hjälp från 71,1 till 74,2 procent. Det senare talet överstiger kommunledningskontorets angivna målvärde på 73 procent, vilket är positivt. Båda resultaten ligger dock under nivåerna 2023, vilket innebär att den kortsiktiga återhämtningen ännu inte motsvarar en långsiktigt obruten förbättring.

SAMMANFATTNING AV MÅLET

Målet visar en blandad men förbättrad bild jämfört med föregående delår 2025. Arbetslösheten minskar, servicevärdena återhämtas och företagens bedömning av dialogen med kommunen förbättras. Det totala antalet företag visar också en positiv preliminär utveckling. Samtidigt saknar flera centrala näringslivs- och utbildningsindikatorer aktuella 2026-värden.

Nämndernas insatser stärker förutsättningarna för attraktivitet och tillväxt, men flera redovisningar beskriver genomförda aktiviteter snarare än uppnådda effekter eller resultat av aktiviteter. Underlaget ger därför stöd för en positiv riktning inom delar av målet, men inte för att målet som helhet kan bedömas bli uppfyllt.

Slutsats

🟡 **Målet bedöms bli delvis uppfyllt**

Positiva aspekter

- Senaste delårsdata visar ett positivt flyttningsnetto
- Arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten har minskat under 2026.
- Företagens bedömning av handläggning, rådgivning och dialog har förbättrats.
- Service för telefoni har återigen vänt upp efter försämringen 2025.
- Antalet företag visar en positiv preliminär utveckling.
- Siffror från juni visar ett positivt flyttningsnetto

Kvarstående utmaningar

- Flera centrala resultat för 2026 är ännu inte publicerade, alternativt finns halvårsdata som inte är jämförbar med helår
- Långtidsarbetslöshet och svagare etablering för vissa målgrupper kvarstår
- Nämndernas redovisade aktiviteter kan endast delvis kopplas till mätbara kommunövergripande effekter

ETT HÅLLBART SALA

Inom målet Ett hållbart Sala har kommunfullmäktige fastställt flera strategiska områden som är centrala för en långsiktigt hållbar utveckling. Målet omfattar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet genom minskad klimatpåverkan, högre utbildningsnivå, förbättrade studieresultat och folkhälsa samt ökad egenförsörjning.

Kommunens ambition är att skapa hållbara livsvillkor för dagens invånare utan att begränsa kommande generationers möjligheter. Arbetet omfattar en ansvarsfull användning av energi och andra resurser, goda förutsättningar för utbildning och hälsa samt insatser som stärker människors möjligheter till delaktighet, arbete och egen försörjning.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med bland annat energieffektivisering, hållbara transporter och inköp, minskat matsvinn och en mer effektiv användning av lokaler och andra resurser. Parallellt bedrivs ett långsiktigt arbete för att stärka utbildningens kvalitet, främja hälsa och förebygga ohälsa, motverka utanförskap samt stödja fler invånare på vägen mot arbete och egen försörjning.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom utbildning, förebyggande insatser, arbetsmarknads- och sociala insatser, miljöarbete, samhällsplanering och utveckling av kommunens egna verksamheter. Insatserna visar att hållbarhetsarbetet bedrivs inom flera delar av organisationen och stärker förutsättningarna för en långsiktig förflyttning. I vilken utsträckning arbetet ännu avspeglas i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

På följande sidor redovisas först en översikt över indikatorer och nyckeltal. Därefter analyseras utvecklingen inom respektive område med stöd av tillgängliga resultat och nämndernas rapportering. Avsnittet avslutas med en samlad bedömning av målets utveckling

Ett Hållbart Sala

Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	2026	Utveckling
Koldioxidutsläppen minskar	Växthusgaser, ton CO_2-ekvivalenter per invånare	4,53	5,04	Ej publicerat	Ej publicerat	↘
Utbildningsnivån ökar	Invånare 25–64 år med låg utbildningsnivå, %	12,4	12,1	11,9	Ej publicerat	↗
Utbildningsnivån ökar	Gymnasieelever med examen inom fyra år, %	68,3	68,0	67,3	Ej publicerat	↘
Studieresultaten blir bättre	Årskurs 9, genomsnittligt meritvärde	207,2	212,9	209,9	Ej publicerat	↘
Studieresultaten blir bättre	Behöriga till yrkesprogram, %	84,5	85,2	82,6	Ej publicerat	↘
Studieresultaten blir bättre	Legitimerade och behöriga lärare, %	64,8	66,2	64,8	Ej publicerat	↘
Folkhälsan förbättras	Ohälsotal	28,3	29,0	29,1	Ej publicerat	↘
Folkhälsan förbättras	Bra självskattat hälsotillstånd, %	Ingen mätning	Ingen mätning	Ingen mätning	Ej publicerat	–
Folkhälsan förbättras	Fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka, %	Ingen mätning	Ingen mätning	Ingen mätning	Ej publicerat	–
Folkhälsan förbättras	Stillasittande mer än sju timmar per dag, %	Ingen mätning	Ingen mätning	Ingen mätning	Ej publicerat	–
Folkhälsan förbättras	Deltagartillfällen i idrottsföreningar per invånare 7–20 år	24,9	25,7	Ej publicerat	Ej publicerat	↗
Folkhälsan förbättras	Fallskador 65+, treårsmedel per 100 000*	3 950	4 030[1]	Ej publicerat	Ej publicerat	↘
Egenförsörjningen ökar	Ekonomiskt bistånd, helårsekvivalenter	137	134	Ej publicerat	Ej publicerat	↗

Flera nyckeltal publiceras efter delårsrapporten. Pilen visar senast kända utveckling. Lokala delårsmått från nämnderna kompletterar bedömningen men ersätter inte de kommunövergripande indikatorerna.
**Nyckeltalet omfattar samtliga invånare 65 år och äldre. Kommunens rådighet är begränsad till förebyggande insatser för de äldre som omfattas av kommunens hälso- och sjukvårdsinsatser och med hänsyn till den enskildes självbestämmande.*

Analys av indikatorer och nyckeltal

Den senaste tillgängliga statistiken visar förbättring inom utbildningsnivå men försämringar inom flera andra centrala områden. För 2026 saknas ännu aktuella nyckeltalsutfall för målområdet. Nämndernas rapportering visar samtidigt ett pågående utvecklingsarbete med bland annat energieffektivisering, stärkt kvalitetsarbete i skolan, fallförebyggande insatser och stöd till arbete och egen försörjning. Insatserna kan bidra till utveckling i önskad riktning men deras genomslag kan bedömas fullt ut först vid publicering av nyckeltal vid helår.

Indikator - *Koldioxidutsläppen minskar*

Senast tillgängliga kommunövergripande resultat avser 2024 och visar att utsläppen ökade från 4,53 till 5,04 ton koldioxidekvivalenter per invånare. Utvecklingen går därmed i motsatt riktning mot målet, och någon aktuell uppgift som visar ett trendbrott finns inte.

Tekniska kontoret och kultur- och fritidsnämnden redovisar energieffektivisering, LED-belysning, hållbarare drift och planerade byten till förnybar uppvärmning. Samtidigt har andelen fossiloberoende fordon i kommunorganisationen minskat från 73,4 procent 2025 till 61 procent

2026. Utsläppen från inköpta livsmedel har minskat marginellt från 1,99 till 1,98 kilo koldioxidekvivalenter per kilo men ligger fortfarande något över 2024 års nivå 1,96. Aktiviteterna visar ett pågående arbete, men inte en samlad minskning av klimatpåverkan.

Indikator - *Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre*

Andelen invånare med låg utbildningsnivå har minskat från 12,4 procent 2023 till 11,9 procent 2025, vilket är positivt. Samtidigt har andelen gymnasieelever med examen inom fyra år minskat till 67,3 procent.

Grundskolans senast tillgängliga resultat har försämrats. Meritvärdet har minskat från 212,9 till 209,9 och behörigheten till yrkesprogram från 85,2 till 82,6 procent. Andelen legitimerade och behöriga lärare har också minskat till 64,8 procent. Skolnämnden har inte inkommit med prognos för 2026 eftersom årets kunskapsresultat publiceras efter delåret. Det är en korrekt begränsning: utbildningar, resursfördelning och utvecklat kvalitetsarbete stärker förutsättningarna men visar ännu inte att elevernas resultat har förbättrats.

Indikator - *Folkhälsan förbättras*

Ohälsotalet har ökat från 28,3 år 2023 till 29,1 år 2025 och utvecklas därmed negativt. För självskattad hälsa, fysisk aktivitet och stillasittande saknas mätningar under flera år, vilket innebär att en väsentlig del av folkhälsomålet inte kan följas. Deltagandet i idrottsföreningar ökade i senast tillgängliga mätning, men senare utfall saknas.

Fallskador bland personer över 65 år ökade i senast publicerade treårsmedel från 3 950 till 4 030 per 100 000 invånare. Äldre- och omsorgsnämnden redovisar fortsatt fallförebyggande arbete, men saknar nya resultat. Andelen genomförda riskbedömningar var 54 procent 2024 och har inte uppdaterats. Underlaget visar därför inte att den negativa utvecklingen har brutits.

Indikator - *Egenförsörjningen bland medborgarna ökar*

Det senaste kommunövergripande utfallet visar en mindre minskning av ekonomiskt bistånd räknat i helårsekvivalenter, från 137 till 134. Mer aktuella verksamhetsuppgifter visar dock att antalet hushåll med ekonomiskt bistånd vid delåret har ökat från 227 till 247 och att antalet långvariga biståndsmottagare har ökat från 103 till 125. Den aktuella utvecklingen talar därför inte för ökad egenförsörjning.

Social- och arbetsmarknadsnämnden redovisar samtidigt lägre kostnader för köpt missbruksvård och ett mer strukturerat arbete med hemmaplanslösningar. Det är positivt för verksamhetens kvalitet och resursanvändning men väger inte upp försämringen inom ekonomiskt bistånd och familjehemsplaceringar. Antalet placerade barn och unga har ökat i delårsstatistiken.

Nämndernas bidrag till hållbar utveckling

Flera nämnder redovisar förbättrade arbetssätt: kontinuitetsplanering, minskat matsvinn i delar av måltidsverksamheten, effektivare lokalanvändning, resursfördelning i skolan, förebyggande socialt arbete och individuella genomförandeplaner inom LSS. Resultaten är relevanta för grunduppdragens kvalitet. De visar främst stärkt organisatorisk förmåga och strukturella förbättringar.

Matsvinnet har utvecklats olika mellan verksamheterna. Förskolan och gymnasieskolan redovisar minskning, grundskolan ökning och äldreomsorgen ett kraftigt förändrat värde som behöver kvalitetssäkras innan det används.

SAMMANFATTNING AV MÅLET

Den samlade bilden har övervägande utmaningar eller är för delåret otillräckligt belagd, men det finns ljusglimtar. Utbildningsnivån i befolkningen förbättras och flera verksamheter utvecklar strukturer för hållbarhet, men klimatutsläpp, grundskoleresultat, gymnasieexamen, lärarbehörighet, ohälsotal, fallskador och aktuella biståndsmått såvitt det de senaste data visar, i fel riktning.

För flera folkhälsoindikatorer saknas dessutom återkommande mätningar.

Jämfört med föregående delår har de tidigare positiva utbildningssignalerna försvagats något. Det finns otillräckligt med stöd i nyckeltal för att vid delåret bedöma vilken riktning kommunen går i för indikatorn.

Slutsats

● **Målet bedöms inte bli uppfyllt**

Positiva aspekter

- Andelen invånare med låg utbildningsnivå fortsätter att minska.
- Flera verksamheter har utvecklat strukturer för energieffektivisering, kontinuitet, förebyggande arbete och individuell planering.
- Arbetslösheten minskar och vissa verksamhetsnära mått visar effektivare resursanvändning.

Kvarstående utmaningar

- Senast kända klimatutsläpp och andelen fossiloberoende fordon utvecklas negativt.
- Grundskolans resultat, gymnasieexamen och lärarbehörighet har försämrats i senaste mätning.
- Ohälsotal, fallskador och aktuella mått på ekonomiskt bistånd utvecklas negativt.
- Väsentliga folkhälsoindikatorer saknar återkommande mätningar och flera 2026-resultat publiceras först efter delåret.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Inom målet Ett tryggt och rättvist Sala har kommunfullmäktige identifierat flera strategiska områden som är centrala för kommunens sociala hållbarhet. Målet omfattar förtroendet för kommunen, invånarnas nöjdhet med kommunens verksamheter, upplevd och faktisk trygghet samt möjligheten till delaktighet och demokratiskt inflytande.

Kommunens ambition är att Sala ska vara en trygg och inkluderande kommun där invånarna bemöts likvärdigt, får god service och har möjlighet att påverka frågor som berör dem. Rättssäker myndighetsutövning, tillgänglig information, ett gott bemötande och öppen dialog är viktiga förutsättningar för att stärka tilliten till kommunen.

Under året har kommunen fortsatt arbetet med medborgardialog, kommunikation och ökad tillgänglighet till den demokratiska processen. Parallellt bedrivs ett brett trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete genom bland annat samverkan, beredskap, förebyggande insatser och utveckling av offentliga miljöer. Inom skola, omsorg och social verksamhet pågår också arbete för att stärka trygghet, delaktighet, inflytande och ett likvärdigt bemötande.

Nämnderna bidrar utifrån sina respektive grunduppdrag genom service och myndighetsutövning, utbildning, omsorg, sociala insatser, räddningstjänst, samhällsplanering samt kultur- och fritidsverksamhet. Insatserna visar att arbetet med trygghet, tillit och delaktighet bedrivs inom flera delar av organisationen. I vilken utsträckning detta ännu avspeglas i invånarnas upplevelser och i kommunens samlade resultat bedöms utifrån indikatorernas utfall och det tillgängliga delårsunderlaget.

På följande sidor redovisas först en översikt över indikatorer och nyckeltal. Därefter analyseras utvecklingen inom respektive område med stöd av tillgängliga resultat och nämndernas rapportering. Avsnittet avslutas med en samlad bedömning av målets utveckling.

Ett Tryggt och Rättvist Sala

Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	2026	Utveckling
Förtroendet för kommunen ökar	Fråga Svenskt Näringslivs enkät. Dialog mellan företag och kommunen	2,84	2,78	2,99	3,28	↑
Medborgarna är mer nöjda	Kommunen sköter sina verksamheter bra, %	61,9	–	60,0	Vartannat år	↘
Upplevd trygghet ökar	Invånare som avstår från att gå ut ensamma, %	Ingen mätning	Ingen mätning	Ingen mätning	Ej publicerat	–
Upplevd trygghet ökar	Trygg utomhus när det är mörkt, %	78,2	–	84,8	Vartannat år	↗
Upplevd trygghet ökar	Trygg i skolan, årskurs 5, %	85,3	76,9	76,9	Vartannat år	→
Upplevd trygghet ökar	Trygg i skolan, årskurs 8, %	76,0	77,6	77,6	74,7	↘
Upplevd trygghet ökar	Trygg i skolan, gymnasiet år 2, %	88,8	88,2	88,2	86,5	↘
Faktisk trygghet ökar	Anmälda våldsbrott per 100 000 invånare	1 225	1 322	1 298	Ej publicerat	↗
Demokratin stärks	Möjlighet att påverka kommunala verksamheter, % (SCB)	34,7	–	31,6	Vartannat år	↘
Demokratin stärks	Möjlighet att påverka politiska beslut, % (SCB)	17,2	–	18,4	Vartannat år	↗
Demokratin stärks	Möjlighet att delta i kommunens utveckling, % (SCB)	26,7	–	28,5	Vartannat år	↗
Demokratin stärks	Information om större förändringar fungerar bra, % (SCB)	48,1	–	46,4	Vartannat år	↘
Demokratin stärks	Delaktighetsindex, andel av maxpoäng %	–	70	–	Ej publicerat	–

Analys av indikatorer och nyckeltal

Vid delåret finns en tydlig förbättring i företagens bedömning av dialogen med kommunen och positiva verksamhetsnära resultat inom bland annat skoltrygghet, hemtjänstens bemötande och boendestöd. Samtidigt utvecklas flera kommunövergripande trygghets- och demokratimått svagt eller i olika riktningar.

Indikator - *Förtroendet för kommunen ökar*

Företagens bedömning av dialogen med kommunens beslutsfattare har ökat från 2,99 år 2025 till 3,28 år 2026. Det är den tydligaste positiva förändringen inom målområdet. Kommunledningskontoret redovisar företagsbesök, näringslivsråd, anbudsskola och ett samlat etablerings- och kommunikationsarbete. Insatserna ligger i linje med förbättringen, men underlaget visar inte vilken enskild åtgärd som går att härleda till resultatet.

Indikator - *Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter*

Andelen som anser att kommunen sköter sina verksamheter bra minskade från 61,9 procent 2023 till 60,0 procent 2025. Nästa mätning genomförs först 2027. Flera verksamhetsnära under-

sökningar visar samtidigt förbättringar inom enskilda delar, bland annat i upplevelsen av hemtjänstens bemötande och möjligheten till inflytande inom boendestöd, vilket kompletterar den kommunövergripande bilden.

Indikator - ***Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar***

Andelen invånare som känner sig trygga utomhus när det är mörkt ökade från 78,2 procent 2023 till 84,8 procent 2025. Det är positivt, men någon ny mätning finns inte 2026. Kommunen redovisar ett fortsatt arbete genom EST, lokala BRÅ, trygghetsvandringar, slyröjning, belysning och andra trygghetsskapande åtgärder. Antalet möten och genomförda aktiviteter visar på arbetsinsatser inom området.

Skoltryggheten visar olika bilder beroende på mätning. De kommunövergripande indikatorerna visar minskad trygghet i årskurs 8 och gymnasiets år 2 under 2026. Skolkontorets egen kvalitetsenkät visar samtidigt högre nivåer och förbättringar i grundskolan samt fortsatt hög trygghet i gymnasiet. Resultaten avser olika frågor, urval eller undersökningar och ska därför redovisas parallellt, och kan inte slås samman, men visar en positiv utveckling. Sammantaget kvarstår behov av riktade insatser, särskilt eftersom arbetsro fortfarande är ett utvecklingsområde.

Indikator - ***Den faktiska tryggheten ökar***

Antalet anmälda våldsbrott minskade från 1 322 år 2024 till 1 298 år 2025 men ligger fortfarande över 2023 års nivå 1 225. Utvecklingen är därmed något förbättrad på kort sikt men fortsatt negativ i ett längre perspektiv. Salberga anstalt påverkar statistiken, anmälda våldsbrott från anstalten ingår i kommunens totala statistik, men speglar alltså inte tryggheten i kommunens offentliga miljöer.

Räddningstjänsten och kommunledningskontoret redovisar förstärkt beredskap, kontinuitetsplanering, trygghetspunkter och brottsförebyggande samverkan. Räddningstjänstens rapport saknar dock utfall för responstid, larmbehandlingstid och medborgarnas trygghetsupplevelse, vilket begränsar bidragets tyngd i resultatanalysen.

Indikator - ***Demokratin stärks***

Demokratiindikatorerna utvecklas åt olika håll. Upplevelsen av möjligheten att påverka politiska beslut och delta i kommunens utveckling har förbättrats något mellan 2023 och 2025. Samtidigt har upplevelsen av att kunna påverka kommunala verksamheter och av informationen vid större förändringar försämrats. Nivåerna är dessutom låga, särskilt för möjligheten att påverka politiska beslut.

Kommunledningskontoret redovisar direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden, mer proaktiv kommunikation, utvecklade forum för dialog och nya arbetssätt för e-förslag och motioner. Detta stärker tillgängligheten till den demokratiska processen. Handläggning inom ett år visar att det uppsatta processmålet nås vilket är positivt, men är inte i sig tillräckligt för att konstatera ökat inflytande eller rättssäkerhet.

Indikator - ***Trygghet, likabehandling och delaktighet i verksamheterna***

Äldre- och omsorgsnämndens resultat är blandade. Helhetsbedömningen av särskilt boende har minskat från 88 till 72 procent och upplevelsen av att personalen har tillräckligt med tid från 79 till 65 procent. Hemtjänstens bemötande har samtidigt förbättrats från 79 till 82 procent och hänsynen till önskemål från 93 till 96 procent. Inom boendestöd (SoL) har *upplevt inflytande* ökat till 100 procent, medan andra verksamheter visar oförändrade eller försämrade resultat.

Social- och arbetsmarknadsnämnden redovisar fler lättillgängliga öppenvårdsinsatser för vuxna och en högre andel erfarna socionomer. För barn och unga finns ett känt bortfall i statistiken,

och personalomsättning och vakanta tjänster innebär en fortsatt risk för kontinuitet och rättssäkerhet.

SAMMANFATTNING AV MÅLET

Målområdet visar både tydliga förbättringar och kvarstående problem. Företagens förtroende för dialogen har stärkts, den senast mätta tryggheten utomhus har förbättrats och flera verksamhetsnära resultat visar bättre bemötande, inflytande och trygghet. Samtidigt har medborgarnas samlade nöjdhet minskat, den officiella skoltryggheten försämrats i två elevgrupper och demokratiindikatorerna utvecklas åt olika håll.

Den faktiska tryggheten har förbättrats något sedan 2024 men inte återgått till 2023 års nivå. Den kraftiga försämringen inom särskilt boende och bristen på resultatmått i flera verksamhetsrapporter gör att utvecklingen inte kan bedömas på ett fullständigt sätt.

Slutsats

🟡 **Målet bedöms bli delvis uppfyllt**

Positiva aspekter

- Företagens bedömning av dialogen med kommunens beslutsfattare har förbättrats tydligt.
- Senast mätta trygghet utomhus på kvälls- och nattetid har förbättrats.
- Lokala verksamhetsresultat visar förbättringar inom skoltrygghet, hemtjänstens bemötande och vissa former av brukarinflytande.
- Kommunen har utvecklat strukturer för brottsförebyggande arbete, beredskap, dialog och demokratisk tillgänglighet.

Kvarstående utmaningar

- Medborgarnas samlade nöjdhet med kommunens verksamheter har minskat i senaste mätning.
- De kommunövergripande skoltrygghetsmåtten försämras för årskurs 8 och gymnasiets år 2.
- Demokratiindikatorerna visar blandad utveckling och fortsatt låga nivåer för upplevt inflytande.
- Särskilt boende visar en tydlig försämring i helhetsbedömning och upplevd tid med personal.
- Flera nämnder redovisar aktiviteter men saknar resultat som visar faktisk effekt.

SALA KOMMUN
Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

SALA KOMMUN

BILAGA NÄMNDERNAS BESLUTSPROTOKOLL DELÅR 2026

Dnr Ecos 2026-323

BMN § 84 Delårsrapport

INLEDNING
Delårsrapporten redovisar perioden som har gått. I den finns en ekonomisk redovisning för samhällsbyggnadskontoret i stort, samt, bland annat en uppföljning av bygg- och miljönämndens mål och uppdrag specifikt.

Beslutsunderlag
BMN 2026/84/1 – delårsrapport 2026 SBK bygg- och miljö

Enhetschef Maria Agnäs föredrar ärendet.

Yrkanden
Ordförande Viktor Kärvinge (S) yrkar,
att bygg- och miljönämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Bygg- och miljönämnden beslutar,
att godkänna *Delårsrapport 2026-08-31 Bygg- och miljönämnden*, samt

att överlämna *Delårsrapport 2026-08-31 Bygg- och miljönämnden* till kommunstyrelsen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Skickas till
Ekonomikontoret

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande

Dnr 2025/174

KFN § 106 Internkontrollplan 2026 - uppföljning

INLEDNING
Avrapportering av internkontrollplanen ska ske i samband med delårsrapporten samt bokslut.

De områden som kultur- och fritidsnämnden beslutade ska bevakas är: välfärdsbrottslighet, avtalstrohet, policy mot mutor för anställda och förtroendevalda, uppföljning av kultur- och fritidsnämndens beslut samt verksamhetskontroll.

Beslutsunderlag
KFN 2026.466 – Internkontrollplan 2026 – Uppföljning

Kultur- och fritidschef Roger Nilsson föredrar ärendet.

Yrkanden
Ordförande Gert Wibe (V) yrkar,
att kultur och fritidsnämnden beslutar,
att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för kultur- och fritidsnämnden, samt
att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Kultur och fritidsnämnden beslutar,
att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för kultur- och fritidsnämnden, samt

att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för kultur- och fritidsnämnden till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skickas till
Kommunstyrelsen via ekonomienheten

Dnr 2026/21

KFN § 107 Delårsrapport 2026 – kultur- och fritidsnämnden

INLEDNING
Nämnder och styrelser ska lämna delårsrapport med prognos per den 31 augusti för drift och investeringar samt en kortfattad version av den sammanfattade redovisningen som sker vid bokslut.

Beslutsunderlag
KFN 2026.467 – Delårsrapport 2026-08-31 - kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidschef Roger Nilsson föredrar ärendet.

Yrkanden
Ordförande Gert Wibe (V) yrkar,
att kultur och fritidsnämnden beslutar,
att godkänna *Delårsrapport 2026-08-31 för kultur- och fritidsnämnden*, samt
att överlämna *Delårsrapport 2026-08-31 för kultur- och fritidsnämnden* till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Kultur och fritidsnämnden beslutar,
att godkänna *Delårsrapport 2026-08-31 för kultur- och fritidsnämnden*, samt
att överlämna *Delårsrapport 2026-08-31 för kultur- och fritidsnämnden* till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skickas till
Kommunstyrelsen via ekonomienheten

Signature reference: 2be8537b-dafe-4aed-a04f-3680e956e7fc

Dnr 2026/10

SKN § 76 Delårsrapport 2026 - skolnämnden

INLEDNING
Nämnder och styrelser ska lämna delårsrapport med prognos per den 31/8 för drift och investeringar samt en kortfattad version av den sammanfattade redovisningen som sker vid bokslut.

Ekonomiska konsekvenser
Ärendet ryms inom budget och medför därmed inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
SKN 2026.1040 – Missiv från skolkontoret
SKN 2026.1042 – Delårsrapport 2026 – skolnämnden

Skolchef Carin Pärlesköld och verksamhetscontroller Sofia Fågelsbo föredrar ärendet.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att skolnämnden beslutar,
att godkänna *Delårsrapport 2026-08-31 skolnämnden*, samt
att överlämna *Delårsrapport 2026-08-31 skolnämnden* till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Skolnämnden beslutar,
att godkänna *Delårsrapport 2026-08-31 skolnämnden*, samt
att överlämna *Delårsrapport 2026-08-31 skolnämnden* till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skickas till
Kommunstyrelsen via ekonomienheten

Dnr 2025/152

SKN § 77 Internkontrollplan 2026 - uppföljning

INLEDNING
Avrapportering av internkontrollplanen ska ske i samband med delårsrapporten samt bokslut.

De områden som skolnämnden beslutade ska bevakas är: välfärdsbrottslighet, beredskaps-/kontinuitetsplan, grunduppdrag-kunskap, särskilt stöd och kränkande behandling.

Ekonomiska konsekvenser
Ärendet ryms inom budget och medför därför inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
SKN 2026.1028 – Missiv från skolkontoret
SKN 2026.1030 – Internkontrollplan 2026 - uppföljning

Skolchef Carin Pärlesköld och verksamhetscontroller Sofia Fågelsbo föredrar ärendet.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att skolnämnden beslutar,
att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för skolnämnden, samt
att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för skolnämnden till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Skolnämnden beslutar,
att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för skolnämnden, samt
att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för skolnämnden till kommunstyrelsen.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skickas till
Kommunstyrelsen via ekonomienheten

Dnr 2026/79

ÄON § 74 Delårsrapport 2026

INLEDNING
Äldre- och omsorgsnämnden ska lämna Delårsrapport per den 31 augusti med prognos per den 31 augusti för perioden till och med 31 december, gällande drift och investeringar.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte innebära några ekonomiska konsekvenser

Beslutsunderlag
ÄON 2026.319 missiv
ÄON 2026.320 delårsrapport 2026
Föredras av tf. vård- och omsorgschef Anneli L. Sundin och verksamhetscontroller Emma Moen

Yrkanden
Ordförande Camilla Runerås (S) yrkar,
att Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,

att godkänna delårsrapporten och överlämna den till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,

att godkänna delårsrapporten och överlämna den till kommunstyrelsen.

Protokollsanteckning

Koalition Sala via Sten Eriksson (KD) inkommer med en protokollsanteckning.

Koalition Sala anser att tiden som givits att gå igenom ärendet inte är tillräcklig.

Vi vill att protokollsanteckning biläggs protokollet.

För Koalition Sala, 2026-09-17
Sten Eriksson (KD)

Skickas till
Kommunstyrelsen

Dnr 2026/13

ÄON § 75 Internkontroll 2026 - uppföljning

INLEDNING
Uppföljning av Internkontrollen skall ske i samband med delårsbokslutet.
Redovisningen sker enligt den mall som Ekonomikontoret har fastställt.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte innebära några ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
ÄON 2026.321 missiv
ÄON 2026.322 Internkontrollplan 2026 – uppföljning
ÄON 2026.323 Internkontrollplan 2026
ÄON 2026.324 Riskinventering internkontrollplan 2026

Föredragning av tf. vård- och omsorgschef Anneli. L. Sundin

Yrkanden
Ordförande Camilla Runerås (S) yrkar,
att Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,

att godkänna Uppföljning Internkontrollplan 2026 för Äldre- och omsorgsnämnden.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Äldre- och omsorgsnämnden beslutar,
att godkänna Uppföljning Internkontrollplan 2026 för Äldre- och omsorgsnämnden.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Dnr 2026/78

SAN § 118 Delårsbokslut 2026 - social- och arbetsmarknadsnämnden

INLEDNING
Social- och arbetsmarknadsnämnden ska lämna Delårsrapport per den 31 augusti med prognos per den 31 augusti för perioden till och med 31 december, gällande drift och investeringar.

Ekonomiska konsekvenser
Beskriv vilka ekonomiska konsekvenser ärendet kan innebära samt hur det ska finansieras.

Beslutsunderlag
SAN 2026.403 - missiv

SAN 2026.404 - Delårsrapport 2026 - social- och arbetsmarknadsnämnden

Föredragning av verksamhetscontroller Katarina Pettersson och tf. social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors

Yrkanden
Ordförande Elisabet Pettersson (C) yrkar,
att Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,
att godkänna Delårsrapport 2026-08-31 social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att överlämna Delårsrapport 2026-08-31 social- och arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att godkänna Delårsrapport 2026-08-31 social- och arbetsmarknadsnämnden, samt

att överlämna Delårsrapport 2026-08-31 social- och arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen

Skickas till
Ekonomienheten
Kommunstyrelsen

Dnr 2026/13

SAN § 119 Internkontrollplan 2026 - uppföljning

INLEDNING
Avrapportering av Internkontrollen skall ske i samband med delårsbokslutet och bokslutet.

Avrapporteringen i delårsbokslutet är en indikation på vad som slutligen kan rapporteras i bokslutet för 2026.

Redovisningen sker enligt den mall som ekonomienheten har fastställt.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet kommer inte innebära några ekonomiska konsekvenser

Beslutsunderlag
SAN 2026.405 - missiv

SAN 2026.406 - Internkontrollplan 2026

SAN 2026.407 - Riskanalys internkontrollplan 2026

Föredragning av tf. social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors

Yrkanden
Ordförande Elisabet Pettersson (C) yrkar,
att Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,

att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för Social- och arbetsmarknadsnämnden, samt

att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för Social- och arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutar,
att godkänna uppföljning av internkontrollplan 2026 för Social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att överlämna uppföljning av internkontrollplan 2026 för Social- och arbetsmarknadsnämnden till kommunstyrelsen.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

SALA KOMMUN

Dnr 2026/828

KSLU § 143 Internkontroll; Förslag på kommunövergripande kontrollområden för verksamhetsåret 2027

INLEDNING
I riktlinjerna för intern kontroll i Sala kommun finns ett fastställt årshjul för framtagande av kontrollområden, genomförande av riskanalyser samt uppföljning och rapportering av den beslutade internkontrollplanen för kommunstyrelsens verksamheter.

I enlighet med dessa riktlinjer föreslår kommundirektören, i samverkan med kommunledningskontoret, förändringar av kontrollområden inför beslut om internkontrollplan för 2026. Följande kontrollområden föreslås utgå, särskilt fortgå samt tillkomma i interkontrollplanen:

Kontrollområden som föreslås

Krisledning och kontinuitetsplanering.

Pandemi, extremväder och ökade säkerhetshot de senaste åren visar tydligt hur avgörande det är att kommunen kan agera snabbt och leda arbetet vid en kris för att hålla samhällsviktig service igång. Regelbunden uppföljning behövs för att säkerställa att beredskapsplaner, rutiner, utbildningar och tekniska system är uppdaterade och fungerar som de ska. Brister i krisledningen kan få stora följder för både medborgarnas trygghet kommunens ekonomi och förtroende. Kommunens kontinuitetsplanering ses som av särskild vikt att följa upp under det kommande året.

Kontrollområde som föreslås

Välfärdsbrottlighet

Välfärdsbrott är ett nationellt prioriterat område där kommuner har en nyckelroll. Tidigare kontroller har visat att förebyggande arbete och uppföljning är nödvändigt för att motverka felaktiga utbetalningar och oegentligheter. Erfarenheter från tidigare granskningar visar att ett systematiskt förebyggande arbete och regelbunden uppföljning är avgörande för att förhindra felaktiga utbetalningar och andra oegentligheter, ett tydligt exempel är skolkontorets granskning av inkomster inom barnomsorgen. Genom att fortsätta och utveckla kontrollområdet skapas förutsättningar för enhetliga rutiner, bättre informationsutbyte och snabb upptäckt av fel eller brott. Att motverka välfärdsbrott skyddar skattebetalarnas medel och stärker allmänhetens förtroende för kommunens välfärdssystem.

Ekonomiska konsekvenser
Förebyggande arbete mot välfärdsbrott minskar felaktiga utbetalningar medan en stark krisorganisation reducerar risken för kostsamma skador, ersättningskrav och driftstopp vid kriser. Beslutet innebär främst en omfördelning av befintliga resurser och bedöms ge långsiktig ekonomisk nytta.

KSLU § Nr fortsättning

Beslutsunderlag
KS 2026.4418 – Missiv

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin.

Yrkanden
Ordförande Andreas Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att fastställa krisledning och kontinuitetsplanering samt välfärdsbrottslighet som kommunbergripande internkontrollområden för 2027.

Erik Hamrin (M) motyrkar,
att som första kontrollområde anta "Beredskap, krisledning och kontinuitetsplanering" med motiveringen;

"Åren sedan 2020 visar tydligt vikten av att kommunen har en god beredskap, kan leda arbetet vid en kris och upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid störningar.

Brister i beredskap, krisledning eller kontinuitetsförmåga kan få stora konsekvenser för medborgarnas trygghet, kommunens ekonomi och förtroendet för kommunen. Området bedöms därför vara av särskild vikt att följa upp under det kommande året."

Erik Hamrin (M) tilläggsyrkar,
att lägga till kontrollområdet "Effektivt resursutnyttjande" med motiveringen;

"Kommunens resurser ska användas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det innebär att arbetssätt, organisation och användning av personal, lokaler, inköp och andra resurser löpande behöver följas upp. Regelbunden kontroll behövs för att upptäcka onödig administration, dubbelarbete, ineffektiva arbetssätt och kostnader som inte står i rimlig proportion till verksamhetens resultat.

Uppföljningen ska bidra till att resurser kan användas där de gör störst nytta och att identifierade brister leder till åtgärder."

att lägga till kontrollområdet "Hantering av leverantörsfakturor" med motiveringen;

"Kommunens leverantörsfakturor ska hanteras korrekt, effektivt och enligt gällande regler och rutiner. Det innebär bland annat att fakturor ska granskas, konteras, attesteras och betalas på rätt sätt och i rätt tid.

Regelbunden kontroll behövs för att minska risken för felaktiga betalningar, dubbla fakturor, bristande attest, felaktig kontering eller andra avvikelser. Uppföljningen ska också säkerställa att ansvarsfördelningen är tydlig och att kommunens rutiner följs."

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot Erik Hamrins (M) motyrkande och finner sitt eget yrkande bifallet.
Ordförande ställer Erik Hamrins (M) tilläggsyrkanden mot avslag och finner tilläggsyrkandena avslagna.

KSLU § 143 fortsättning

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att fastställa krisledning och kontinuitetsplanering samt välfärdsbrottslighet som kommunbergripande internkontrollområden för 2027.

Reservation
Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

" Intern kontroll ska bidra till att kommunen har kontroll över sina risker, sina arbetssätt och hur de gemensamma resurserna används. Mot den bakgrunden anser vi att det är svårt att förstå varför våra förslag om att lägga till områdena effektivt resursutnyttjande och korrekt hantering av leverantörsfakturor i den övergripande internkontrollen för nästa år.

Inte heller vårt förslag att lägga till beredskap till krisledning och kontinuitetsplanering bifölls. Det är ofördelaktigt, milt uttryckt. Kommunens beredskap och kontinuitetsförmåga är avgörande för att verksamheten ska fungera även vid störningar och kriser.

Hur kommunens resurser används är samtidigt en central fråga i en organisation med stora ekonomiska åtaganden, och hanteringen av leverantörsfakturor är ett område där tydliga rutiner och fungerande kontroller är grundläggande för att förebygga fel och säkerställa en korrekt ekonomisk hantering.

Det handlar om kommunens förmåga att stå rustad när något händer, att använda skattebetalarnas pengar effektivt och att ha ordning och reda i den ekonomiska hanteringen. Vad kan möjligtvis tala emot att dessa inkluderas?

En internkontrollplan ska användas för att aktivt söka efter brister och förbättringsmöjligheter i sådana centrala delar av verksamheten. Att välja bort dessa kontrollområden är därför, enligt vår mening, en felaktig prioritering.

Vi reserverar oss till förmån för vårt eget förslag."

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Ekonomienheten
Daniel Holmvin
Kommundirektör

MISSIV

Förslag till nya kontrollområden i internkontrollplan 2027

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

I riktlinjerna för intern kontroll i Sala kommun finns ett fastställt årshjul för framtagande av kontrollområden, genomförande av riskanalyser samt uppföljning och rapportering av den beslutade internkontrollplanen för kommunstyrelsens verksamheter.

I enlighet med dessa riktlinjer föreslår kommundirektören, i samverkan med kommunledningskontoret, förändringar av kontrollområden inför beslut om internkontrollplan för 2026. Följande kontrollområden föreslås utgå, särskilt fortgå samt tillkomma i interkontrollplanen:

Kontrollområden som föreslås

Krisledning och kontinuitetsplanering.

Pandemi, extremväder och ökade säkerhetshot de senaste åren visar tydligt hur avgörande det är att kommunen kan agera snabbt och leda arbetet vid en kris för att hålla samhällsviktig service igång. Regelbunden uppföljning behövs för att säkerställa att beredskapsplaner, rutiner, utbildningar och tekniska system är uppdaterade och fungerar som de ska. Brister i krisledningen kan få stora följder för både medborgarnas trygghet kommunens ekonomi och förtroende. Kommunens kontinuitetsplanering ses som av särskild vikt att följa upp under det kommande året.

Kontrollområde som föreslås

Välfärdsbrottlighet

Välfärdsbrott är ett nationellt prioriterat område där kommuner har en nyckelroll. Tidigare kontroller har visat att förebyggande arbete och uppföljning är nödvändigt för att motverka felaktiga utbetalningar och oegentligheter. Erfarenheter från tidigare granskningar visar att ett systematiskt förebyggande arbete och regelbunden uppföljning är avgörande för att förhindra felaktiga utbetalningar och andra oegentligheter, ett tydligt exempel är skolkontorets granskning av inkomster inom barnomsorgen. Genom att fortsätta och utveckla kontrollområdet skapas förutsättningar för enhetliga rutiner, bättre informationsutbyte och snabb upptäckt

av fel eller brott. Att motverka välfärdsbrott skyddar skattebetalarnas medel och stärker allmänhetens förtroende för kommunens välfärdssystem.

Ekonomiska konsekvenser

Förebyggande arbete mot välfärdsbrott minskar felaktiga utbetalningar medan en stark krisorganisation reducerar risken för kostsamma skador, ersättningskrav och driftstopp vid kriser. Beslutet innebär främst en omfördelning av befintliga resurser och bedöms ge långsiktig ekonomisk nytta.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att fastställa krisledning och kontinuitetsplanering samt välfärdsbrottlighet som kommunövergripande internkontrollområden för 2027.

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Dnr 2026/16

KSLU § 141 Fastställande av skattesats år 2027

INLEDNING
Enligt kommunallagen ska beslut om skattesats för kommande år fastställas av kommunstyrelsen senast under oktober månad och av kommunfullmäktige senast under november månad.

Kommunalskatten i Sala kommun för 2026 uppgår till 22,31. Kommunalskatten föreslås vara oförändrad för 2027.

Ekonomiska konsekvenser
Eftersom skattesatsen föreslås vara oförändrad från 2026 till 2027 innebär förslaget i sig ingen förändring av de ekonomiska förutsättningarna för kommunens verksamheter. Kommunens intäkter kan dock påverkas av andra faktorer, vilket i sin tur kan påverka verksamheternas ekonomiska förutsättningar.

Beslutsunderlag
KS 2026.4414 – Missiv

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktiges beslutar,
att fastställa Sala kommuns utdebitering år 2027 till 22,31 per skattekrona.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktiges beslutar,
att fastställa Sala kommuns utdebitering år 2027 till 22,31 per skattekrona.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, ekonomienheten
Mikaela Assarsson
Ekonomichef

MISSIV

Fastställande av skattesats för 2027 Sala kommun

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt kommunallagen ska beslut om skattesats för kommande år fastställas av kommunstyrelsen senast under oktober månad och av kommunfullmäktige senast under november månad.

Kommunalskatten i Sala kommun för 2026 uppgår till 22,31. Kommunalskatten föreslås vara oförändrad för 2027.

Ekonomiska konsekvenser

Eftersom skattesatsen föreslås vara oförändrad från 2026 till 2027 innebär förslaget i sig ingen förändring av de ekonomiska förutsättningarna för kommunens verksamheter. Kommunens intäkter kan dock påverkas av andra faktorer, vilket i sin tur kan påverka verksamheternas ekonomiska förutsättningar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa Sala kommuns utdebitering år 2027 till 22,31 per skattekrona

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

KS Dnr 2026/633

KSLU § 138 Remiss - Delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)

INLEDNING
Sala kommun har bjudits in att lämna synpunkter över *Delbetänkande av Utredningen om nödvärn, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud (SOU 2026:48).*

Ekonomiska konsekvenser
Då detta endast är ett förslag finns inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4403 - Remissvar över betänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)
KS 2026.2920 – Remisslista
KS 2026-2919 - E-post – Remissutskick
KS 2026.2921 - Tillträdesförbud (SOU 2026:48) - Delbetänkande av Utredningen om nödvärn, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud

Ärendet föredras av säkerhetssamordnare Alexander Johansson.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till Justitiedepartementet avge Sala kommuns remissvar för delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU2026:48), i enlighet med reviderad bilaga KS 2026.4403.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till Justitiedepartementet avge Sala kommuns remissvar för delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU2026:48), i enlighet med reviderad bilaga KS 2026.4403.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kontor,
David Lugnet
Säkerhetschef

REMISSSVAR

Remissvar över betänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48) Diarienummer Ju2026/01671

SAMMANFATTNING

Sala kommun tillstyrker förslagen i betänkandet och ser positivt på de utökade möjligheterna att använda tillträdesförbud som ett verktyg för att förebygga brott, trakasserier och allvarliga störningar i berörda verksamheter.

Sala kommun har dock synpunkter gällande förutsättningarna för den praktiska tillämpningen i kommunal verksamhet, framför allt vid bibliotek och badanläggningar. Sala kommun bedömer att konsekvenserna för dessa verksamheter behöver belysas ytterligare och att det finns behov av tydlig nationell vägledning och stöd inför ett införande. Detta gäller särskilt ansvar och rutiner, utbildningsbehov, likformig tillämpning samt avvägningen mellan tillträdesförbud och bibliotekens särskilda tillgänglighetsuppdrag.

KONSEKVENSER FÖR KOMMUNAL VERKSAMHET

Sala kommuns huvudsakliga synpunkt gäller förslagens konsekvenser för bibliotek och badanläggningar.

Utredningen gör enligt kommunens bedömning inte någon tillräcklig analys av vad förslagen kräver av de verksamheter som i praktiken ska använda regelverket. Konsekvensanalysen för kommunernas del stannar i huvudsak vid att förslagen bedöms vara positiva för kommuner som driver badanläggningar och bibliotek samt att den kommunala självstyrelsen inte inskränks. Bedömningen att några särskilda informations- eller utbildningsinsatser inte behövs tar i första hand sikte på rättsväsendets myndigheter. Enheten ser därför en lucka i konsekvensanalysen.

Regelverket om tillträdesförbud ligger utanför kärnan i bibliotekens och badanläggningarnas uppdrag och personalen har därför i regel begränsad vana av att tillämpa denna typ av reglering. Erfarenheten från kommunal verksamhet är generellt att uppgifter som ligger vid sidan av verksamhetens huvuduppdrag kräver tydliga rutiner, återkommande utbildning och tillgång till stöd för att få genomslag i praktiken. Annars finns en risk att möjligheten inte används även när ett faktiskt behov föreligger.

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Box 304
733 25 Sala

Besöksadress: Stora Torget 1
Telefon: 0224-74 70 00
Fax: 0224-67 78 00
kommun.info@sala.se
www.sala.se

David Lugnet
Säkerhetschef
Enhet
david.lugnet@sala.se

Förslagen innebär dessutom att fler situationer kan komma att behöva hanteras av verksamheterna. Kommunen behöver säkerställa vem som är behörig att företräda verksamheten i frågor om tillträdesförbud, när ett tillfälligt förbud bör begäras i samband med ett polisingripande, hur samtycke och anmälan ska hanteras samt hur personuppgifter om meddelade förbud får behandlas. Detta ska fungera i verksamheter där personalen normalt inte har ett säkerhetsuppdrag och där juridiskt stöd sällan finns tillgängligt på plats.

Till detta kommer att verksamheterna får en viktig roll i vilka ärenden som initieras. Utredningen lyfter risken för diskriminering som ett argument i sina överväganden kring alternativa regleringar. Även med den föreslagna ordningen sker emellertid ett urval innan ett ärende når åklagaren. En likformig och rättssäker tillämpning förutsätter därför att verksamheternas företrädare har tillräcklig kunskap om på vilka grunder ett tillträdesförbud kan aktualiseras. Sala kommun anser mot denna bakgrund att behovet av nationell vägledning, informationsmaterial och utbildningsinsatser för berörda verksamheter bör bedömas på nytt i den fortsatta beredningen.

Sala kommun vill särskilt framhålla bibliotekens ställning. Biblioteken har enligt bibliotekslagen ett uppdrag att vara tillgängliga för alla. Utredningen uppmärksammar visserligen barns särskilda ställning samt bibliotekens betydelse för tillgång till bland annat information och digitala tjänster. Samtidigt innebär förslagen utökade möjligheter att besluta om tillträdesförbud, bland annat genom förändrade förutsättningar när någon trakasserar personer eller väsentligt stör verksamheten.

Sala kommun bedömer därför att konsekvensanalysen behöver utvecklas när det gäller hur dessa hänsyn ska omsättas i den praktiska tillämpningen vid bibliotek. Det gäller särskilt proportionalitetsbedömningen i förhållande till bibliotekens tillgänglighetsuppdrag och situationer som rör personer mellan 15 och 18 år. Det bör även övervägas om det behövs vägledning kring när och hur andra kommunala funktioner, exempelvis socialtjänsten, bör involveras när ett tillträdesförbud avser ett barn.

Regeringskansliet

Remiss

2026-07-07
Ju2026/01671

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Remiss av delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)

Remissinstanser

1. Alingsås kommun
2. Arbetsmiljöverket
3. Barnombudsmannen
4. Brottsförebyggande rådet
5. Bräcke kommun
6. Butikerna
7. Båstads kommun
8. Centrum för rättvisa
9. Civil Rights Defenders
10. Diskrimineringsombudsmannen
11. Domstolsverket
12. Ekobrottsmyndigheten
13. Fastighetsägarna Sverige
14. Finspångs kommun
15. Funktionsrätt Sverige
16. Företagarna
17. Gnesta kommun
18. Gävle kommun
19. Göteborgs kommun
20. Hagfors kommun

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Rosenbad
E-post: ju.registrator@regeringskansliet.se

21. Haninge kommun
22. Helsingborgs kommun
23. Huddinge kommun
24. Hudiksvalls kommun
25. Hässleholms tingsrätt
26. ICA-handlarnas Förbund
27. Institutet för mänskliga rättigheter
28. Integritetsskyddsmyndigheten
29. Justitiekanslern
30. Kalmar kommun
31. Katrineholms kommun
32. Kiruna kommun
33. Kriminalvården
34. Kungliga biblioteket
35. Landsorganisationen i Sverige
36. Lantbrukarnas Riksförbund
37. Linköpings kommun
38. Lysekils kommun
39. Marks kommun
40. Näringslivets regelnämnd
41. Orsa kommun
42. Polismyndigheten
43. Regelrådet
44. Riksantikvarieämbetet
45. Riksdagens ombudsmän
46. Riksförbundet Sveriges museer
47. Sala kommun
48. Sigtuna kommun
49. Skövde kommun
50. Solna kommun

51. Stiftelsen Tryggare Sverige
52. Stockholms universitet
    (Juridiska institutionen och Kriminologiska institutionen)
53. Strömstads kommun
54. Svea hovrätt
55. Svenljunga kommun
56. Svensk biblioteksförening
57. Svensk Dagligvaruhandel
58. Svensk Försäkring
59. Svensk Handel
60. Svenska Badmästareförbundet
61. Svensk Scenkonst
62. Svenskt Näringsliv
63. Sveriges advokatsamfund
64. Sveriges akademikers centralorganisation
65. Sveriges Kommuner och Regioner
66. Säkerhetspolisen
67. Södertörns tingsrätt
68. Tingsryds kommun
69. Tjänstemännens centralorganisation
70. Tranås kommun
71. Umeå kommun
72. Vellinge kommun
73. Vänersborgs tingsrätt
74. Åklagarmyndigheten

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet **senast den 9 november 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L5@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2026/01671 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighets-kraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen.
En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Multiply Solutions, tidigare Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Emelie Smiding
Ämnesråd

Kopia till

Multiply Solutions, e-postadress: regeringskansliet@multiplysolutions.se

From: "Jessica Sundqvist" <jessica.sundqvist@regeringskansliet.se> on behalf of "JU L5" <ju.l5@regeringskansliet.se>
Sent: 2026-07-07 14:50:54
To: "kommunstyrelsen@alingsas.se" <kommunstyrelsen@alingsas.se>; "arbetsmiljoverket" <arbetsmiljoverket@av.se>; "info" <info@barnombudsmannen.se>; "registrator@bra.se" <registrator@bra.se>; "bracke@bracke.se" <bracke@bracke.se>; "info@butikerna.org" <info@butikerna.org>; "bastads.kommun@bastad.se" <bastads.kommun@bastad.se>; "info@centrumforrattvisa.se" <info@centrumforrattvisa.se>; "info@crd.org" <info@crd.org>; "do" <do@do.se>; "domstolsverket@dom.se" <domstolsverket@dom.se>; "huvudregistrator" <huvudregistrator@ekobrottsmyndigheten.se>; "info@fastighetsagarna.se" <info@fastighetsagarna.se>; "kommun@finspang.se" <kommun@finspang.se>; "info@funktionsratt.se" <info@funktionsratt.se>; "info@foretagarna.se" <info@foretagarna.se>; "gnesta.kommun@gnesta.se" <gnesta.kommun@gnesta.se>; "kommunstyrelsen@gavle.se" <kommunstyrelsen@gavle.se>; "stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se" <stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se>; "kommun@hagfors.se" <kommun@hagfors.se>; "haningekommun@haninge.se" <haningekommun@haninge.se>; "kontaktcenter@helsingborg.se" <kontaktcenter@helsingborg.se>; "huddinge@huddinge.se" <huddinge@huddinge.se>; "kommun@hudiksvall.se" <kommun@hudiksvall.se>; "hassleholms tingsratt" <hassleholms.tingsratt@dom.se>; "info@icahandlarna.se" <info@icahandlarna.se>; "registrator" <registrator@mrinstitutet.se>; "imy" <imy@imy.se>; "registrator" <registrator@jk.se>; "kommun@kalmar.se" <kommun@kalmar.se>; "kommunledningsforvaltningen@katrineholm.se" <kommunledningsforvaltningen@katrineholm.se>; "kommun@kiruna.se" <kommun@kiruna.se>; "hk" <hk@kriminalvarden.se>; "kungl biblioteket" <kungl.biblioteket@kb.se>; "info@lo.se" <info@lo.se>; "info@lrf.se" <info@lrf.se>; "kommun@linkoping.se" <kommun@linkoping.se>; "registrator@lysekil.se" <registrator@lysekil.se>; "markskommun@mark.se" <markskommun@mark.se>; "info@nnr.se" <info@nnr.se>; "orsa.kommun@orsa.se" <orsa.kommun@orsa.se>; "registrator kansli" <registrator.kansli@polisen.se>; "regelradet@regelradet.se" <regelradet@regelradet.se>; "registrator" <registrator@raa.se>; "justitieombudsmannen@jo.se" <justitieombudsmannen@jo.se>; "info@sverigesmuseer.se" <info@sverigesmuseer.se>; "kommun.info@sala.se" <kommun.info@sala.se>; "sigtuna.kommun@sigtuna.se" <sigtuna.kommun@sigtuna.se>; "skovdekommun@skovde.se" <skovdekommun@skovde.se>; "kommunstyrelsen@solna.se" <kommunstyrelsen@solna.se>; "info@tryggaresverige.org" <info@tryggaresverige.org>; "registrator" <registrator@su.se>; "kommun@stromstad.se" <kommun@stromstad.se>; "svea hovratt" <svea.hovratt@dom.se>; "kansliet@svenljunga.se" <kansliet@svenljunga.se>; "info@svbib.se" <info@svbib.se>; "info@svdh.se" <info@svdh.se>; "info@insurancesweden.se" <info@insurancesweden.se>; "info@svenskhandel.se" <info@svenskhandel.se>; "info@svenskscenkonst.se" <info@svenskscenkonst.se>; "badmastareforbundet@outlook.com" <badmastareforbundet@outlook.com>; "remisser@svensktnaringsliv.se" <remisser@svensktnaringsliv.se>; "info@advokatsamfundet.se" <info@advokatsamfundet.se>; "remiss@advokatsamfundet.se" <remiss@advokatsamfundet.se>; "kansli@saco.se" <kansli@saco.se>; "registrator@skr.se" <registrator@skr.se>; "sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se" <sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se>; "sodertorns tingsratt" <sodertorns.tingsratt@dom.se>; "kommunen@tingsryd.se" <kommunen@tingsryd.se>; "info" <info@tco.se>; "tranaskommun@tranas.se" <tranaskommun@tranas.se>; "umea.kommun@umea.se" <umea.kommun@umea.se>; "vellinge.kommun@vellinge.se" <vellinge.kommun@vellinge.se>; "vanersborgs tingsratt" <vanersborgs.tingsratt@dom.se>; "registrator" <registrator@aklagare.se>
Cc: "Regeringskansliet@Multiplysolutions.se" <Regeringskansliet@Multiplysolutions.se>

Subject: Remiss av delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48) - Svar senast 9 november 2026

> Du får inte ofta e-post från ju.l5@regeringskansliet.se. Läs om varför det här är viktigt

SOU 2026:48: Tillträdesförbud - Regeringen.se

Remiss av delbetänkandet Tillträdesförbud (SOU 2026:48)

Remissinstanser

1. Alingsås kommun
2. Arbetsmiljöverket
3. Barnombudsmannen
4. Brottsförebyggande rådet
5. Bräcke kommun
6. Butikerna
7. Båstads kommun
8. Centrum för rättvisa
9. Civil Rights Defenders
10. Diskrimineringsombudsmannen
11. Domstolsverket
12. Ekobrottsmyndigheten
13. Fastighetsägarna Sverige
14. Finspångs kommun
15. Funktionsrätt Sverige
16. Företagarna
17. Gnesta kommun
18. Gävle kommun
19. Göteborgs kommun
20. Hagfors kommun
21. Haninge kommun
22. Helsingborgs kommun

23. Huddinge kommun
24. Hudiksvalls kommun
25. Hässleholms tingsrätt
26. ICA-handlarnas Förbund
27. Institutet för mänskliga rättigheter
28. Integritetsskyddsmyndigheten
29. Justitiekanslern
30. Kalmar kommun
31. Katrineholms kommun
32. Kiruna kommun
33. Kriminalvården
34. Kungliga biblioteket
35. Landsorganisationen i Sverige
36. Lantbrukarnas Riksförbund
37. Linköpings kommun
38. Lysekils kommun
39. Marks kommun
40. Näringslivets regelnämnd
41. Orsa kommun
42. Polismyndigheten
43. Regelrådet
44. Riksantikvarieämbetet
45. Riksdagens ombudsmän
46. Riksförbundet Sveriges museer
47. Sala kommun
48. Sigtuna kommun
49. Skövde kommun
50. Solna kommun
51. Stiftelsen Tryggare Sverige

52. Stockholms universitet
    (Juridiska institutionen och Kriminologiska institutionen)
53. Strömstads kommun
54. Svea hovrätt
55. Svenljunga kommun
56. Svensk biblioteksförening
57. Svensk Dagligvaruhandel
58. Svensk Försäkring
59. Svensk Handel
60. Svenska Badmästareförbundet
61. Svensk Scenkonst
62. Svenskt Näringsliv
63. Sveriges advokatsamfund
64. Sveriges akademikers centralorganisation
65. Sveriges Kommuner och Regioner
66. Säkerhetspolisen
67. Södertörns tingsrätt
68. Tingsryds kommun
69. Tjänstemännens centralorganisation
70. Tranås kommun
71. Umeå kommun
72. Vellinge kommun
73. Vänersborgs tingsrätt
74. Åklagarmyndigheten

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet **senast den 9 november 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ju.L5@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Ju2026/01671 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Multiply Solutions, tidigare Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Emelie Smiding
Ämnesråd

Kopia till

Multiply Solutions, e-postadress: regeringskansliet@multiplysolutions.se

Tillträdesförbud

Delbetänkande av Utredningen om nödvärn, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud

Stockholm 2026

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2026:48

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Multiply Solutions
Tryck och remisshantering: Multiply Solutions, Stockholm 2026

ISBN 978-91-525-1579-2 (tryck)
ISBN 978-91-525-1580-8 (pdf)
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 11 september 2025 att uppdra åt en särskild utredare att överväga vissa frågor rörande bl.a. tillträdesförbud, preventiva vistelseförbud och nödvärn. I den förstnämnda delen, som redovisas i detta delbetänkande, har utredningen haft att göra bl.a. en genomgång av tillämpningen av lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, ta ställning i vissa frågor om regleringen om straffsanktionerade tillträdesförbud och lämna förslag till en mer effektiv reglering.

Till särskild utredare förordnades den 11 september 2025 justitierådet Petter Asp.

Som sekreterare i utredningen anställdes den 12 september 2025 rättssakkunnige Henrik Starfelt.

Den 17 september 2025 förordnades rättssakkunnige, numera kanslirådet, Filip Lindström (Justitiedepartementet) som sakkunnig i utredningen och som experter biträdande rättschefen Marie Skåninger (Åklagarmyndigheten), poliskommissarien Kristian Malzoff (Polismyndigheten), utredaren Anna Öström (Brottsförebyggande rådet), juristen Petra Bergendahl (Socialstyrelsen), advokaten Ulrik Smedberg och hovrättsrådet Hedvig Trost (Svea hovrätt). Den 29 september 2025 entledigades Anna Öström från uppdraget att vara expert i utredningen och samtidigt förordnades i hennes ställe utredaren Lina Fjelkegård (från samma myndighet).

Arbetet har bedrivits i nära samråd med experterna och den sakkunnige, varför vi-form används i betänkandet. Experterna och den sakkunnige har också ställt sig bakom de redovisade förslagen och överväganden. Skilda uppfattningar i enskildheter och beträffande enskildheter har förekommit utan att detta har behövt komma till särskilt uttryck i delbetänkandet. I arbetet har utredningen kunnat

beakta lagstiftning och andra förhållanden fram till mitten av april 2026.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om nödvärn, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud (Ju 2025:18), får härmed överlämna delbetänkandet *Tillträdesförbud*, SOU 2026:48.

Arbetet fortsätter nu i enlighet med kommittédirektiven.

Stockholm i juni 2026

Petter Asp

Henrik Starfelt

Innehåll

Förkortningar **9**

Sammanfattning **11**

Summary **17**

1 Författningsförslag **23**

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek 23

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek 29

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister 31

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister 35

1.5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 36

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen 37

2 Utredningens uppdrag och genomförande 39

2.1 Utredningsuppdraget 39

2.2 Arbetet 40

2.3 Delbetänkandets disposition 40

3 Bakgrund 43

3.1 Inledning 43

3.2 Rätten att vistas på allmän plats 44

3.3 Inskränkningar i rätten att vistas på allmän plats 45

3.4 Översikt av det tidigare lagstiftningsarbetet 49
3.4.1 Portförbuden och NJA 1995 s. 84 49
3.4.2 Trygghetsutredningens förslag 50
3.4.3 Den första bearbetningen av förslagen 51
3.4.4 Den andra bearbetningen av förslagen 52
3.4.5 Förslag utarbetade till följd av lagrådsyttrandet 57
3.4.6 Egendomsskyddsutredningens förslag 63
3.4.7 Utredningen inför tillträdesförbudslagen 66
3.4.8 Ändringar i 4 kap. 6 § brottsbalken 68

3.5 Gällande reglering om tillträdesförbud 70
3.5.1 Inledning 70
3.5.2 Tillträdesförbudslagen 71

3.6 Utblick mot några nordiska rättssystem 78
3.6.1 Finland 78
3.6.2 Norge och Danmark 79

3.7 Problembild avseende den nuvarande tillträdesförbudsregleringen 80
3.7.1 Inledning 80
3.7.2 Handelsbranschen är särskilt brottsutsatt 82
3.7.3 Något om brottslighetens konsekvenser 83

4 Straffsanktionerade tillträdesförbud 87

4.1 Inledning 87

4.2 Genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen 89
4.2.1 Grundläggande statistik 89
4.2.2 Skillnader i tillämpningen? 91
4.2.3 Statistik avseende överträdelser av förbuden 93
4.2.4 Motivering av beslut 95
4.2.5 Betydelsen av tidigare brottslighet inom ramen för riskbedömningen 98
4.2.6 Uppgifter om längden av tillträdesförbud m.m. 99

4.3 Utgångspunkter för en översyn 99
4.3.1 Bör eventuella ändringar ske i lagstiftningen om olaga intrång eller i reglerna om tillträdesförbud? 99
4.3.2 Tillträdesförbudslagen bör bättre återspegla den principiella bestämmanderätten 104
4.3.3 Vilka platser bör ett förbud kunna avse? 105
4.3.4 En presumtion för tillträdesförbud vid brott 108
4.3.5 En mer nyanserad riskbedömning 110
4.3.6 En möjlighet att besluta om tillträdesförbud för personer under 15 år? 112
4.3.7 En förlängd längsta giltighetstid för förbuden? 113
4.3.8 En möjlighet att fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud 115
4.3.9 En ändrad straffskala? 118
4.3.10 Det utvidgade system för tillträdesförbud som föreslås är befogat 119

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 121

5.1 Ikraftträdande 121

5.2 Övergångsbestämmelser 121

6 Konsekvenser ... 123

6.1 Inledning ... 123

6.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet ... 124

6.3 Ekonomiska konsekvenser ... 126

6.4 Övriga konsekvenser och utvärdering ... 128

7 Författningskommentar ... 133

7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek ... 133

7.2 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek ... 149

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister ... 150

7.4 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister ... 152

7.5 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ... 153

7.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ... 153

Referenser ... 155

BILAGOR ... 161

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2025:82 ... 163

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2026:61 ... 179

Bilaga 3 Överväganden oavsett ställningstagande i sak m.m. .. 181

Bilaga 4 Åklagare som intervjuats ... 197

Förkortningar

Bet.	Betänkande
Ds	Departementsserien
Europadomstolen	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
Europakonventionen	Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, med de tillägg och ändringar som gjorts genom de protokoll som Sverige ratificerat
EU:s dataskyddsförordning	Europaparlamentets och rådets förordning (EU 2016/679) av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG
EUT C	Europeiska unionens officiella tidning, C-serien
FN	Förenta nationerna
FN:s barnrättskonvention	Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter
HD	Högsta domstolen
JO	Riksdagens ombudsmän
Kap.	Kapitel i författningar
Kontaktförbudslagen	Lag (1988:688) om kontaktförbud

LBK	Lovbekendtgørelse
LRF	Lantbrukarnas Riksförbund
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RP	Regeringens proposition[1]
rd	Riksdagen[2]
Rskr.	Riksdagsskrivelse
SOU	Statens offentliga utredningar
Tillträdesförbudslagen	Lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek
Tillträdesförbudslagarna	Tillträdesförbudslagen och lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang

[1] Avser Finlands regerings proposition till Finlands riksdag.
[2] Avser Finlands riksdag.

Sammanfattning

Uppdraget m.m.

Den del av utredningens uppdrag som redovisas i detta delbetänkande omfattar regleringen av straffsanktionerade tillträdesförbud till för allmänheten öppna lokaler, däribland butiker, badanläggningar och bibliotek. Utredningen har haft att överväga om möjligheterna till sådana förbud bör utökas och i så fall om det bör ske genom en utvidgning av straffansvaret för olaga intrång eller ändringar av tillträdesförbudslagen eller genom en kombination, samt att ta ställning i vissa frågor rörande tillträdesförbudslagen – bl.a. om den längsta giltighetstiden av förbuden bör förlängas, om interimistiska beslut om förbud bör möjliggöras och om lagens straffskala bör skärpas. I enlighet med uppdraget i denna del har utredningen även gjort en genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen.

Utredningen har följaktligen haft att göra bedömningar och lämna förslag i en rad olika frågor. De mest centrala av de förslag som följer av utredningens ställningstaganden i sak och de huvudsakliga skälen för dessa förslag kan sammanfattas på följande sätt.

Möjligheterna att utfärda tillträdesförbud bör utökas

Med ägande-, nyttjande- eller liknande rätt till en lokal följer som utgångspunkt också en rätt att bestämma över lokalen och om vem som får inträda och vistas i den. Denna bestämmanderätt får emellertid ett mycket begränsat genomslag rent straffrättsligt. En person som exempelvis av ägaren nekas tillträde eller ombeds lämna en fritt tillgänglig butik riskerar som regel inte straffansvar för olaga intrång enligt 4 kap. 6 § brottsbalken om denne ändå beträder eller fortsätter att vistas i butikslokalen. Det beror på att butiker som är öppna för all-

mänheten faller utanför den straffbestämmelsens tillämpningsområde (Se ”Skrantahallen” NJA 1995 s. 84). Detsamma torde vara fallet med andra för allmänheten öppna lokaler.

Tillträdesförbudslagens tillkomst får ses i ljuset av det sagda – ytterst syftar dess bestämmelser till att kompensera för det förhållandet att straffbestämmelsen om olaga intrång inte kan användas i relation till lokaler som är öppna för allmänheten. Samtidigt är förutsättningarna för att meddela ett tillträdesförbud mycket restriktiva i jämförelse med vad som skulle ha gällt om lokaler av detta slag hade omfattats av bestämmelsen om olaga intrång. Utredningen menar, bl.a. i ljuset av det nu sagda, att den grundläggande rätten att bestämma över sin lokal i större utsträckning bör återspeglas i tillträdesförbudsregleringen eller – om man så vill – att möjligheterna bör utökas för den med bestämmanderätt över en lokal att tillse att personer ur allmänheten inte har tillträde till lokalen.

Utökningarna bör ske genom ändringar av tillträdesförbudslagen

Det kan tyckas vara näraliggande att låta bestämmanderätten få genomslag i brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång, genom att utvidga den så att ägaren, nyttjaren eller liknande rådighetshavare till en lokal får utfärda egna tillträdesförbud – ett slags privata normer som staten sedan skyddar med straffrättsliga medel.

Bestämmelsen är dock primärt utformad med sikte på andra typer av situationer än de där någon går in i en lokal som hålls öppen för allmänheten. Till det kommer att en utvidgning på det nu beskrivna sättet kommer att möta åtskilliga praktiska och lagtekniska frågor – bl.a. om hur länge besluten om förbud ska kunna gälla, om vem som ska vara behörig att meddela besluten och om hur besluten ska göras kända för den berörde – vilka inte låter sig regleras i sådana generella och syntetiskt utformade straffbestämmelser som finns i brottsbalken. Vidare skulle legitima intressen med avseende på den förbudsaktuella parten kunna trädas för när om man bygger lagstiftningen helt kring den enskilde ägarens etc. bestämmanderätt över en lokal, exempelvis intresset av att motverka diskriminering och – när det gäller dagligvaruhandeln på mindre orter – var och ens intresse av att kunna handla livsmedel.

Sammanfattningsvis är tillträdesförbud till öppna lokaler en särskild typ av förbud som bäst hanteras genom särskilt utformad lagstiftning, dvs. inom ramen för tillträdesförbudslagen.

Tillträdesförbudslagens tillämpningsområde vidgas

Ett tillträdesförbud kan nu enbart avse en butik, dvs. en lokal i vilken den huvudsakliga verksamheten är försäljning av varor, en badanläggning eller ett bibliotek. Dagens reglering framstår som påtagligt kasuistisk – särskilt som lagen omfattar butiker men inte lokaler där tjänster försäljs – och det utan goda skäl.

Utredningen föreslår att tillträdesförbudslagens tillämpningsområde vidgas till att omfatta även andra affärslokaler än butiker, så att lagens skydd kan tillkomma inte bara butiker utan alla lokaler där varor, tjänster eller en kombination av dessa erbjuds i affärssyfte till allmänheten – exempelvis kaféer, restauranger, frisörsalonger, banker, uthyrningsfirmor, hotell och varuhus (även om flera näringsidkare säljer varor och tjänster i lokalen).

En presumtionsregel om förbud införs och riskbedömningen renodlas

Det nu gällande tillträdesförbudsinstitutet vilar på ett visst tillvägagångssätt, som anvisas i tillträdesförbudslagen, för att bedöma risken för att en förbudsaktuell person ska agera i strid med lagens skyddsintressen. Enligt lagens bestämmelser kan ett förbud meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns en risk för att den förbudsaktuella personen begår brott i en lokal som lagen omfattar eller allvarligt trakasserar någon som befinner sig där. Vad avser just bibliotek kan en risk för vissa ytterligare slags ageranden där också rendera ett förbud.

Dessa regler ändras för att bättre överensstämma med lokalägarens eller nyttjanderättshavarens bestämmanderätt över sin en egen lokal. Detta sker genom att den nuvarande hjälpregeln om att tidigare brottslighet särskilt ska beaktas vid riskbedömningen ersätts av en presumtionsregel, runt vilken det nya förbudsinstitutet konstrueras. Enligt denna regel ska tillträdesförbud som huvudregel meddelas en person som har begått ett brott i eller i anslutning till en lokal som omfattas

av lagen och som kan påverka verksamheten där. Detta gäller under förutsättning att en ansökan eller anmälan om förbud görs med anledning av brottet och inte särskilda skäl talar mot ett förbud. Presumtionsregeln syftar till att underlätta bedömningen av förbudsfrågan i situationer i vilka det från början står klart att det finns sakliga skäl bakom den önskan om tillträdesförbud som ägaren eller nyttjanderättshavaren ger uttryck för genom att begära ett sådant förbud.

I situationer där presumtionsregeln inte är tillämplig kan förbud meddelas med stöd av en ny generell regel som, liksom dagens reglering, bygger på en riskbedömning. Enligt denna regel får förbud meddelas vid en risk – som i motsats till vad som nu gäller inte behöver vara grundad i några särskilda omständigheter – för att den förbudsaktuella personen i eller i anslutning till en lokal som omfattas av lagen begår brott, trakasserar någon eller väsentligen stör verksamheten som bedrivs i lokalen. Riskbedömningen tar utgångspunkt i den förbudsaktuella personens beteende på den plats som är i fråga. Det bör räcka med att ett förbudsrelevant agerande upprepas inom en inte alltför lång tidsrymd för att en risk ska anses föreligga.

Interimistiska beslut om tillträdesförbud möjliggörs

Det är angeläget – både utifrån förbudens preventiva effekt och lokalinnehavarnas förtroende för rättsväsendets förmåga att hantera de problemsituationer som förekommer – att den förbudsrelevanta brottsligheten i klara fall kan mötas av en reaktion på plats.

Nya bestämmelser införs därför som innebär att polismän – om en företrädare för en lokal begär det – får meddela interimistiska beslut om tillträdesförbud. Dessa gäller omedelbart och fram till att förbudsfrågan avgörs av åklagare, men som längst i fyra veckor. En polisman kan utfärda ett sådant tillfälligt förbud direkt vid ett ingripande mot en person i eller i anslutning till en lokal som lagen omfattar, under förutsättning att det står klart att personen har begått en straffbelagd gärning på platsen och att det är sannolikt att åklagaren kommer att meddela ett tillträdesförbud med stöd av presumtionsregeln.

Handläggningen av de tillfälliga tillträdesförbuden särregleras, men i övrigt gäller lagens generella bestämmelser om delgivning, straffansvar m.m. för såväl de tillfälliga förbuden som de förbud som meddelas av åklagare.

Författningsförslag oavsett ställningstagande i sak

I uppdraget finns en fråga i vilken utredningen har haft att lämna författningsförslag oavsett ställningstagande i sak. Detta förslag redovisas i bilaga 3 (se även redogörelsen i kapitel 2).

Summary

The remit etc.

The part of the inquiry's remit outlined in this interim report concerns the regulation of punishable prohibition of access to premises that are open to the public, including shops, bathing facilities and libraries. The inquiry has been tasked with considering whether the possibilities for such prohibitions should be expanded, and if so, whether this should be done by expanding the criminal responsibility for unlawful intrusion or by amending the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries (2021:34), or through a combination thereof. The inquiry has also been tasked with considering certain questions concerning the Act, including whether the maximum duration of prohibitions should be extended, whether interim decisions on prohibitions should be possible, and whether the Act's penalty scale should be more severe. In this part of the remit, the inquiry has also reviewed the application of the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries.

The inquiry has thus been tasked with making assessments and presenting proposals on a number of different issues. The most significant of the proposals based on the inquiry's positions on the substance and the primary reasons for those proposals can be summarised as follows.

Possibilities to issue prohibitions of access should be expanded

As a basic rule, ownership rights, tenure rights or similar rights pertaining to premises also entail a right to decide how the premises are used and who may enter and stay on them. Nevertheless, this right to decide has very little practical effect under criminal law. For example, if the owner of a freely accessible shop denies an individual access to the shop or asks them to leave, and they enter anyway or remain on the premises, they are not ordinarily at risk of being held criminally responsible for unlawful intrusion under Chapter 4, Section 6 of the Swedish Criminal Code. This is because shops that are open to the public do not fall within the scope of the criminal provision (see Skrantahallen, NJA 1995 p. 84). The same is likely to be the case for other premises that are open to the public.

The establishment of the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries may be viewed in light of the above – its provisions ultimately aim to make up for the fact that the criminal provision on unlawful intrusion cannot be applied to premises that are open to the public. At the same time, the conditions for issuing a prohibition of access are very restrictive in comparison with what would apply if premises of this type had been covered by the provision on unlawful intrusion. In light of the above, the inquiry finds that the fundamental right to decide how one's premises are used should be better reflected in the regulations on prohibitions of access or – if preferred – the possibilities for those with a right to decide how premises are used to ensure that individual members of the public do not have access to the premises should be expanded.

Expansions should take place through amendments to the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries

It may seem logical to establish the right to decide in the Swedish Criminal Code provision on unlawful intrusion by expanding it so that the owner, usufructuary or similar person with the right to decide how premises are used may issue a prohibition of access – a sort of private 'rules' that the state can then enforce through criminal law.

However, the provision was drafted primarily with a view to situations that differ from those in which someone enters premises that are open to the public. Moreover, the aforementioned type of expansion would encounter numerous practical and legal questions – e.g. how long prohibition decisions should be able to apply, who should be authorised to issue decisions and how the affected individuals would be notified of such decisions – which cannot be regulated under criminal provisions that are as generally and abstractly formulated as those in the Swedish Criminal Code. Moreover, legitimate interests of the subject of the prohibition could arise if the legislation were built entirely around the right of individual owners etc. to decide how premises are used, such as the interest of counteracting discrimination and – as regards food retail in smaller towns – every individual's interest in being able to buy food.

In summary, a prohibition of access to open premises is a special type of prohibition that is best dealt with through specifically formulated legislation, i.e. within the framework of the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries.

Expanded scope of the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries

Currently, a prohibition of access may only concern a shop (i.e. premises in which the primary activity is the sale of goods), bathing facility or library. The current arrangement seems highly casuistic – particularly because the Act covers shops but not premises where services are sold – for no good reason.

The inquiry proposes that the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries be expanded to also cover commercial premises other than shops, whereby the protection under the Act could be afforded not only to shops but to all premises on which goods, services or a combination thereof are offered to the public for commercial purposes – e.g. cafes, restaurants, hairdressing salons, banks, rental services companies, hotels and department stores (including premises on which multiple business operators sell goods and services).

Introduction of a presumption rule on prohibitions and refinement of the risk assessment

The currently applicable system for prohibition of access is based on a certain approach, as outlined in the Act on Prohibitions of Access to Shops, Bathing Facilities and Libraries, in assessing the risk that a subject of a prohibition will act in violation of the Act's protective interests. Under the provisions of the Act, a prohibition can be issued if, due to special circumstances, there is a risk that the subject of a prohibition will commit an offence on premises covered by the Act or seriously harass someone there. As regards libraries, in particular, the risk that certain other types of conduct will take place there can also merit a prohibition.

These rules should be amended to better correspond to the right of the premises' owner or usufructuary to decide how the premises are used. This should be achieved by replacing the current guideline – that previous crime is to be given particular consideration in the risk assessment – with a presumption rule around which the new prohibition system is constructed. According to this rule, a prohibition of access should ordinarily be issued to an individual who has committed an offence on or adjacent to premises covered by the Act that can impact the activities there. This applies provided that an application for prohibition has been filed based on the offence and there are no special grounds for not issuing a prohibition. The presumption rule aims to facilitate the assessment of a prohibition in situations where it is clear from the outset that there are objective grounds on which the owner or usufructuary is requesting a prohibition of access.

For situations in which the presumption rule is not applicable, a prohibition can be issued pursuant to a new general rule that, like the current regulations, is based on a risk assessment. According to this rule, a prohibition may be issued when there is a risk – which, unlike now, does not have to be based on any special circumstances – that on or adjacent to premises covered by the Act, the subject of a prohibition will commit an offence, harass someone or seriously disturb the activities conducted on the premises. The starting point for the risk assessment is the conduct of the subject of a prohibition in the location in question. Repeated actions meriting a prohibition within a reasonable timeframe should be sufficient to substantiate that there is a risk.

Enabling interim decisions on prohibition of access

It is necessary – from the point of view of both the preventive effect of prohibitions and the confidence of owners of premises in the judicial system's ability to address problematic situations – to be able to tackle crime that warrants a prohibition, in clear-cut cases, by means of an immediate reaction.

New provisions should therefore be introduced to enable police officers – where requested by a representative of the premises – to issue interim decisions on prohibition of access. These would apply with immediate effect and until the question of a prohibition has been settled by a prosecutor, but no longer than four weeks. A police officer could issue such an interim prohibition immediately when taking action against an individual on or adjacent to premises covered by the Act, provided that it is clear that the individual has committed a punishable offence there, and it is likely that the prosecutor will issue a prohibition of access pursuant to the presumption rule.

The processing of an interim prohibition of access would be subject to special rules; otherwise, the Act's general provisions on service, criminal responsibility, etc. apply to both interim prohibitions and those issued by a prosecutor.

Legislative proposal regardless of position on the substance

The remit includes a question on which the inquiry is tasked with submitting a legislative proposal regardless of its position on the substance. The proposal is outlined in annex 3 (see also the account in chapter 2).

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek[1]

dels att rubriken till lagen ska ha följande lydelse,

dels att nuvarande 2 a § ska betecknas 4 §, 3–12 §§ ska betecknas 5–14 §§ och nuvarande 13–24 §§ ska betecknas 19–30 §§,

dels att 1 och 2 §§ och de nya 8, 14, 21, 29 och 30 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 3, 15, 16, 17 och 18 §§, av följande lydelse,

dels att det före 15 § ska införas en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek	**Lag om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek**
	1 §[2]
Enligt denna lag får en person förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik, en badanläggning eller ett bibliotek, där verksamhet bedrivs som riktar sig till allmänheten (tillträdesförbud).	Enligt denna lag får en person förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik, *en annan affärslokal,* en badanläggning eller ett bibliotek, där verksamhet bedrivs som riktar sig till allmänheten (till-

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 2022:406.
[2] Senaste lydelse 2022:406.

trädesförbud).

Tillträdesförbud får inte avse den som är under femton år.

Lagen påverkar inte den rätt som tillkommer den som förfogar över platsen att begränsa tillträdet till denna.

2 §[3]

En person *kan få tillträdesförbud, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att begå brott i butiken, badanläggningen eller biblioteket eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om personen tidigare har begått brott på eller i anslutning till platsen. Brott som personen har begått före femton års ålder får inte beaktas.*

En person kan även i annat fall än som avses i första stycket få tillträdesförbud till ett bibliotek, om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att han eller hon kommer att väsentligt störa verksamheten där eller orsaka betydande skada på bibliotekets egendom.

Om syftet med ett tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte meddelas.

Tillträdesförbud får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt

En person *som har begått ett brott i eller i anslutning till en butik, en annan affärslokal, en badanläggning eller ett bibliotek ska, om brottet kan påverka den verksamhet som bedrivs där, meddelas tillträdesförbud, om frågan om förbud tas upp efter en ansökan eller en anmälan som har gjorts med anledning av brottet och inte särskilda skäl talar mot ett tillträdesförbud.*

Ett tillträdesförbud avseende en sådan lokal som avses i första stycket får också meddelas om det annars på grund av personens beteende i eller i anslutning till lokalen bedöms finnas en risk för att han eller hon där kommer att

1. begå brott,

2. trakassera någon, eller

3. väsentligen störa verksamheten.

Brott som en person har begått före femton års ålder får inte beaktas vid bedömningen av om tillträdesförbud ska meddelas.

[3] Senaste lydelse 2022:406.

som åtgärden innebär för den enskilde.

3 §

Om syftet med ett tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte meddelas.

Tillträdesförbud får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde.

6 §[4]

Allmän åklagare prövar frågor om tillträdesförbud.

En fråga om tillträdesförbud tas upp på skriftlig ansökan av en företrädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket.

En fråga om tillträdesförbud tas också upp på anmälan av Polismyndigheten. En sådan anmälan får dock göras endast efter samtycke från en företrädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket. Polismyndigheten är inte part i det ärende som anmälan gett upphov till.

8 §

En fråga om tillträdesförbud tas upp på skriftlig ansökan av en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket.

En fråga om tillträdesförbud tas också upp på anmälan av Polismyndigheten. En sådan anmälan får dock göras endast efter samtycke från en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket. Polismyndigheten är inte part i det ärende som anmälan gett upphov till.

[4] Senaste lydelse 2022:406.

12 §[5]

Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det, får åklagaren häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud som har fattats av åklagaren eller domstolen. Åklagaren får dock utvidga ett förbud endast om det begärs av en företrädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket.

14 §

Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det, får åklagaren häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud som har fattats av åklagaren eller domstolen. Åklagaren får dock utvidga ett förbud endast om det begärs av en företrädare för butiken, *affärslokalen*, badanläggningen eller biblioteket.

Åklagaren får inte häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud om förbudet är föremål för domstolsprövning.

Tillfälliga tillträdesförbud

15 §

En polisman får, om en företrädare för lokalen begär det, meddela ett tillfälligt tillträdesförbud mot en person i samband med ett ingripande mot personen i eller i anslutning till en lokal som omfattas av denna lag, om

1. personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen, och

2. det är sannolikt att förutsättningarna för att meddela ett förbud med stöd av 2 § första stycket föreligger.

16 §

Innan ett beslut om ett tillfälligt förbud meddelas, ska den som förbudet avses gälla få tillfälle att yttra sig.

[5] Senaste lydelse 2022:406.

Vid handläggningen av en fråga om tillfälligt tillträdesförbud gäller i tillämpliga delar 10 § andra och tredje styckena och 13 § i denna lag.

17 §

Ett beslut om tillfälligt tillträdesförbud ska vara skriftligt och ange

1. parterna,

2. förbudets innebörd och omfattning samt när det upphör att gälla,

3. skälen för beslutet,

4. de bestämmelser som åberopas,

5. vad som kan bli följden av att bryta mot förbudet, och

6. möjligheterna att begära omprövning av beslutet.

18 §

Meddelar polismannen ett beslut om tillfälligt tillträdesförbud ska han eller hon samtidigt göra en anmälan om tillträdesförbud till åklagaren. Ett tillfälligt förbud gäller omedelbart och till dess att frågan avgörs av åklagaren, men som längst fyra veckor.

Ett tillfälligt förbud får hävas av en polisman eller någon annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten utsett, eller av åklagaren.

15 §[6]

Har åklagaren beslutat om tillträdesförbud är han eller hon skyldig att på begäran av en före-

21 §

Har åklagaren beslutat om tillträdesförbud är han eller hon skyldig att på begäran av en före-

[6] Senaste lydelse 2022:406.

trädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket föra dess talan vid domstolen, om inte särskilda skäl talar mot det.

trädare för butiken, *affärslokalen*, badanläggningen eller biblioteket föra dess talan vid domstolen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Domstolen ska begära yttrande av åklagaren, om det inte är obehövligt.

23 §[7]

Personuppgifter som avses i artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) får behandlas i den verksamhet som bedrivs i den butik eller badanläggning eller det bibliotek som anges i beslutet om tillträdesförbud om det behövs för att förhindra eller upptäcka överträdelse av tillträdesförbudet.

24 §

Behandling av personuppgifter med stöd av *23* § får inte ske efter det att tillträdesförbudets giltighetstid löpt ut eller om tillträdesförbudet dessförinnan upphävts.

29 §

Personuppgifter som avses i artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) får behandlas i den verksamhet som bedrivs i den butik, *affärslokal* eller badanläggning eller det bibliotek som anges i beslutet om tillträdesförbud om det behövs för att förhindra eller upptäcka överträdelse av tillträdesförbudet.

30 §

Behandling av personuppgifter med stöd av *29* § får inte ske efter det att tillträdesförbudets giltighetstid löpt ut eller om tillträdesförbudet dessförinnan upphävts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

[7] Senaste lydelse 2022:406.

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek

Härigenom föreskrivs att rubriken till förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek[1] samt 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Förordning om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek	**Förordning om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek**
1 §[2]	
När åklagaren har beslutat i fråga om tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, ska parterna underrättas om beslutet. Har Polismyndigheten gjort en anmälan om tillträdesförbud ska myndigheten underrättas om åklagarens beslut.	När åklagaren har beslutat i fråga om tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, ska parterna underrättas om beslutet. Har Polismyndigheten gjort en anmälan om tillträdesförbud ska myndigheten underrättas om åklagarens beslut.
Av 4 § lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek framgår att ett beslut om tillträdesförbud ska delges den som förbudet avser.	Av *6* § lagen om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek framgår att ett beslut om tillträdesförbud ska delges den som förbudet avser.

[1] Senaste lydelse av förordningens rubrik F 2022:410.
[2] Senaste lydelse F 2022:410.

4 §[3]

Åklagarmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.	Åklagarmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

[3] Senaste lydelse F 2022:410.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 3, 16 och 17 §§ lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Registret ska innehålla uppgifter om den som	
1. genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott,	
2. har ålagts förvandlingsstraff för böter,	
3. med tillämpning av 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd,	
4. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller	
5. har meddelats	
a) kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,	
b) tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, dock inte tillträdesförbud enligt 9 a § i den lagen,	
c) förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,	
d) tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller	d) tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek, *dock inte tillfälliga tillträdesförbud enligt 15 § i den lagen*, eller
e) vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.	

[1] Senaste lydelse 2024:8.

16 §[2]

En uppgift i registret ska gallras

1. om en överrätt genom dom eller beslut frikänt den registrerade för den åtalade gärningen,

2. om en domstol efter resning har meddelat dom eller beslut som avses i 1,

3. om dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har undanröjts,

4. om överrätt har upphävt ett beslut om förvandlingsstraff för böter,

5. om åklagares beslut att meddela åtalsunderlåtelse eller straffvarning har återkallats,

6. om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud har upphävts, eller	6. om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud har upphävts, eller

7. när den registrerade har avlidit.

17 §[3]

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

[2] Senaste lydelse 2024:8.
[3] Senaste lydelse 2026:527.

4. säkerhetsförvaring gallras tio år efter det att påföljden är helt verkställd,

5. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,

12. beslut om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och

13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och

14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 8 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	8 §[1]
I fråga om den som har meddelats kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang eller lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud ska belastningsregistret även innehålla uppgifter om beslutets innebörd och beslutets giltighetstid.	I fråga om den som har meddelats kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang eller lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud ska belastningsregistret även innehålla uppgifter om beslutets innebörd och beslutets giltighetstid.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2027.

[1] Senaste lydelse F 2024:12.

1.5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 35 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
35 kap.	
5 §[1]	
Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende	
1. enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,	
2. om en skyddsåtgärd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 606/2013 av den 12 juni 2013 om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor, i den ursprungliga lydelsen,	
3. enligt lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,	
4. enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek, eller	4. enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek, eller
5. enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

[1] Senaste lydelse 2024:9.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 § lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
12 §[1]	
En övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas om åtgärden, helt eller delvis, är oförenlig med	
1. sådana förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller	
2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek eller lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud	2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler*, badanläggningar och bibliotek eller lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.
En helt oförenlig övervakningsåtgärd ska anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1 eller 2.	
En åtgärd som har anpassats ska så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

[1] Senaste lydelse 2024:10.

2 Utredningens uppdrag och genomförande

2.1 Utredningsuppdraget

Direktiven för vårt uppdrag beslutades vid regeringssammanträdet den 11 september 2025 (dir. 2025:82).[1] Enligt dessa ursprungliga direktiv skulle uppdraget beträffande både regleringen om straffsanktionerade tillträdesförbud och lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud ha redovisats senast den 10 juli 2026. Sedan utredningens texter till ett sådant delbetänkande lämnats till sättning beslutades i juni 2026 tilläggsdirektiv, av vilka följer att endast den del som avser tillträdesförbud ska redovisas i juli och att den del som avser vistelseförbud ska redovisas under hösten.

Den del av uppdraget som redovisas inom ramen för detta delbetänkande omfattar således enbart regleringen av straffsanktionerade tillträdesförbud till för allmänheten öppna lokaler, däribland butiker, badanläggningar och bibliotek. Utredningen har att överväga om möjligheterna till sådana förbud bör utökas och i så fall om det bör ske genom en utvidgning av straffansvaret för olaga intrång, genom ändringar av tillträdesförbudslagen eller genom en kombination av sådana åtgärder. Oavsett vilket ställningstagande som görs i sak ska författningsförslag lämnas gällande båda de nyss nämnda vägarna. Utredningen har vidare att ta ställning till om förbudstiden och tidsgränsen för förlängning av förbud bör utökas, om det bör finnas en möjlighet för åklagare eller Polismyndigheten att fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud och om straffskalan för överträdelser av förbuden bör skärpas samt att lämna de författningsförslag som är nödvändiga. I uppdraget ingår det även att göra en genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen och vid behov lämna förslag

[1] Direktiven i dess helhet återfinns i bilaga 1.

på andra ändringar av lagen än de ovannämnda, i syfte att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig reglering.

2.2 Arbetet

Arbetet har bedrivits på sedvanligt sätt. Vi har haft regelbundna sammanträden med förordnade experter och den sakkunnige, varav ett slutsammanträde över två dagar i internatform. Särskilda möten har därutöver hållits med Åklagarmyndigheten och med företrädare för branschorganisationerna Svensk Handel, Fastighetsägarna, Visita och ICA-handlarnas Förbund på förfrågan från respektive organisation. Synpunkter på tillträdesförbudsregleringen har dessutom förts fram av branschorganisationer- och förbund.

Utredningen har i november 2025 och januari 2026 genomfört telefonintervjuer med tre åklagare med erfarenhet av handläggning av ärenden om tillträdesförbud. Vidare har utredningen granskat hur skälen är utformade i ett 120-tal slumpmässigt utvalda beslut i fråga om tillträdesförbud till butik, vilka meddelats under perioden januari–oktober 2025 vid ett 30-tal åklagarkammare hörande till de olika åklagarområdena. I urvalet av åklagarkammare har en jämn spridning i fråga om storlek och geografisk belägenhet eftersträvats. Per kammare har granskats i genomsnitt två beslut med utgången att förbud utfärdas och två beslut med motsatt utgång.

Under arbetet har vi även inhämtat statistik och annat material från Brottsförebyggande rådet (Brå), Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och Domstolsverket. Likaledes har statistik och publikationer från bl.a. dessa myndigheter och från de ovan nämnda branschorganisationerna konsulterats. Relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och kommittéväsendet har beaktats.

2.3 Delbetänkandets disposition

Utredningens författningsförslag finns i *kapitel 1*.

I *kapitel 3* redogörs översiktligt för det tidigare lagstiftningsarbetet rörande straffsanktionerade tillträdesförbud samt för straffbestämmelsen 4 kap. 6 § brottsbalken om olaga intrång från balkens införande till och med ändringarna av den 1 juli 2022. Där sammanfattas även statistik rörande handelns utsatthet för brott och konsekvenserna av

vanligt förekommande brottslighet som drabbar handeln. Kapitlet innehåller även beskrivningar av rätten att vistas på allmän plats m.m. samt av den gällande regleringen om tillträdesförbud. I kapitlet återges även den problembild som tecknas i bl.a. direktiven beträffande regleringen.

I *kapitel 4* redovisas dels våra överväganden rörande regleringen om straffsanktionerade tillträdesförbud till butiker, badanläggningar, bibliotek och andra lokaler, dels vår genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen.

I *kapitel 5* behandlas frågorna om den föreslagna lagstiftningens ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser.

Konsekvenserna av våra förslag behandlas i *kapitel 6*.

Författningskommentarerna finns i *kapitel 7*.

Delbetänkandet avslutas med *bilaga 1*, som utgörs av våra direktiv, *bilaga 2*, som utgörs av våra tilläggsdirektiv, *bilaga 3*, vilken innehåller de överväganden som görs och det författningsförslag som läggs fram oavsett ställningstagande i sak, med till detta författningsförslag hörande kommentar, samt en utredning av detta alternativa förslags konsekvenser, och *bilaga 4*, i vilken namnen på de åklagare som utredningen intervjuat är förtecknade.

3 Bakgrund

3.1 Inledning

Lagstiftningsarbetet med en tillträdesförbudsreglering som tar sikte på öppna lokaler inleddes i mitten av 1990-talet och är – vilket ju våra direktiv vittnar om – alltjämt pågående. I vår mening underlättar en översiktlig bild av det tidigare lagstiftningsarbetet avsevärt förståelsen av de centrala spörsmål som väcks vid utformningen av en sådan reglering och av det skälet ägnas i detta kapitel ett inte obetydligt utrymme åt att beskriva utvecklingen på området (se avsnitt 3.4). Vidare beskrivs i kapitlet den nuvarande tillträdesförbudsregleringen (avsnitt 3.5) med – av skäl som kommer att framgå i kapitel 4 – tonvikt på tillträdesförbudslagen, följt av en kort utblick mot vad som gäller på motsvarande område i våra grannländer. Bakgrundsvis söker vi även förmedla den problembild med regleringen som tecknas i våra direktiv och som framgår av diskursen runt regleringen (avsnitt 3.7). I anslutning härtill redovisas även viss statistik och andra uppgifter beträffande brottsligheten och annat som har koppling till tillträdesförbudslagens skyddsintressen.

Begreppet allmän plats är centralt för tillträdesförbudsregleringen. De i våra direktiv omtalade utökningarna av möjligheter att meddela tillträdesförbud – som ju utgör straffsanktionerade förbud för en enskild mot att beträda och uppehålla sig på en viss allmän plats – innebär med nödvändighet en inskränkning av den enskildes rörelsefrihet eftersom utgångspunkten är att friheten gäller på sådana platser. Sålunda inleds kapitlet med en översiktlig redogörelse för rätten att vistas på allmän plats och inskränkningarna i denna rätt i perspektiv som är relevanta för regleringen.

3.2 Rätten att vistas på allmän plats

Genom bestämmelsen i 2 kap. 1 § första stycket 4 regeringsformen tillförsäkras var och en frihet att anordna och delta i demonstrationer på allmän plats (demonstrationsfrihet). Genom bestämmelsen i 2 kap. 8 § första stycket andra meningen tillförsäkras medborgare[1] frihet att förflytta sig inom riket och att lämna det (s.k. rörelsefrihet). Att fritt kunna röra sig i samhället är en förutsättning för att utöva bl.a. demonstrationsfriheten och av de nu nämnda bestämmelserna följer att det på allmän plats gäller rörelsefrihet. Den närmare innebörden av begreppet allmän plats framgår varken av regeringsformen eller dess förarbeten, men begreppet förekommer i andra författningar och då med varierande betydelse.

I brottsbalken[2] omfattar begreppet varje plats, utomhus eller inomhus, som är upplåten för eller frekventeras av allmänheten, under den tid det är fritt för allmänheten att tillträda. I denna mening utgör alltså fritt tillgängliga delar av exempelvis flygplatser och andra trafikområden, väntsalar, spårvägs- och busstationer, restauranger, hotell, affärer, teatrar, biografer, idrottsområden, bad- och campingplatser, kyrkogårdar, tåg, bussar och andra allmänna kommunikationsmedel allmän plats.[3] Platser som är fritt tillgängliga för allmänheten endast under vissa tider är dock att anse som allmänna under de tiderna, men inte i övrigt.[4]

En något snävare innebörd än brottsbalkens ger legaldefinitionen i 1 kap. 4 § första stycket i plan- och bygglagen (2010:900), enligt vilken en allmän plats är en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov. Samma betydelse av begreppet kan utvinnas av lydelsen av 1 kap. 2 § första stycket 2 ordningslagen (1993:1617), enligt vilken allmän plats

[1] Friheten tillkommer även andra än svenska medborgare, men utländska medborgares rörelsefrihet kan (bortsett från frihetsberövande) begränsas genom förordning efter bemyndigande av riksdagen, vilket regeringsformen inte tillåter avseende svenska medborgare. Jfr Holmberg, E., Stjernquist, N., Isberg, M., Eliason, M. & Regner, G., *Grundlagarna, Regeringsformen, Successionsordningen, Riksdagsordningen*, version 3A, 2019-07-03 (JUNO), kommentaren till 2 kap. 8 § regeringsformen.

[2] Begreppet används i straffbestämmelserna i 16 kap. 11 och 16 §§ i brottsbalken om otillåtet förfarande med pornografisk bild respektive förargelseväckande beteende och torde ha motsvarande betydelse i bestämmelserna i 6 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen och 3 kap. 12 § första stycket 1 yttrandefrihetsgrundlagen. Jfr Roos, M-A., *Brottsbalken (1962:700)*, 2025-01-01, Lexino (JUNO), kommentaren till 16 kap. 11 §, avsnitt 2.2.1.

[3] Se prop. 1987/88:98, s. 12.Jfr även prop. 1962:10 del B s. 238. Se även Åberg, K., *Ordningslagen, Kommentarer och rättspraxis*, version 5, 2025-08-28 (JUNO), kommentaren till 1 kap. 2 §.

[4] Se prop. 1987/88:98, s. 12. Jfr även prop. 1962:10, del B s. 421 och 422 samt NJA 1995 s. 84 och NJA 2023 s. 1057.

är gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som sådan plats.

I ordningslagen används begreppet dock inom ramen för en uppräkning av de platser som utgör offentlig plats enligt lagen, vilket är en sammanfattande beteckning för allmänt tillgängliga trafikområden av skilda slag, även områden för gods- och gångtrafik. Till offentliga platser räknas således, förutom allmän plats (som upplåtits för sitt ändamål), allmänna vägar, områden som i detaljplan redovisas som kvartsmark för hamnverksamhet (om de upplåtits för detta ändamål och är tillgängliga för allmänheten) samt andra landområden och utrymmen inomhus som stadigvarande används för allmän trafik.[5] Sistnämnda inomhusområden kan vara s.k. väntsalar samt gångvägar i gallerior eller köpcentrum.[6] Samtliga platser som i en detaljplan redovisas som allmänna är också offentliga platser i ordningslagens mening. Om ett område bara är tillgängligt för allmänheten under vissa tider är det dock enbart en offentlig plats under de tiderna.[7]

Både begreppet allmän plats i brottsbalkens bemärkelse och begreppet offentlig plats i ordningslagens tar sikte på utrymmen och områden som frekventeras av allmänheten eller i vart fall fritt kan tillträdas av den. Dessa slags platser torde också vara allmänna i regeringsformens mening och som varandes sådana omfattas de av rörelsefriheten.

3.3 Inskränkningar i rätten att vistas på allmän plats

Rörelsefriheten är emellertid underordnad andra fri- och rättigheter vid normkonflikter av visst slag. Exempelvis bestämmer den som med ägande-, nyttjande eller annan liknande rätt förfogar över en plats normalt vem som får vistas där, även om platsen är allmän, och det står i princip den personen fritt att begränsa rätten till tillträde. Det kan göras exempelvis genom att platsen inhägnas eller – om den utgörs av en lokal – genom att bevakning av entrén ordnas. Ett sådant tillvaratagande av rätten att bestämma över platsen innebär inte nödvändigtvis att den som ändå tar sig in där riskerar straffansvar för handlingen.

[5] 1 kap. 2 § ordningslagen.
[6] Jfr prop. 1992/93:210 s. 49 och 50.
[7] Jfr 1 kap. 2 § tredje stycket ordningslagen.

Rörelsefriheten är inte heller absolut utan den är föremål för ett flertal begränsningar på det sätt som anges i 2 kap. 20–22 §§ regeringsformen. Som exempel på mer eller mindre direkta begränsningar kan nämnas regleringarna om totalförsvarsplikt och tvångsomhändertaganden samt vissa av de straffsanktionerade individuella förbud som regleras i lag och som tar sikte på förbud att vistas på en viss plats, såsom kontaktförbud, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud.

Sådana förbud riktas mot enskilda i syfte att påverka den förbudsunderkastade individens beteende (och inte samhället i stort) och de sanktioneras med straff vid en överträdelse. De avser att skydda snävare intressen än en kriminalisering, exempelvis att skydda friheten och friden för en enda person eller ordningen och säkerheten på en utpekad plats från en viss persons icke-önskvärda ageranden. Dessa ageranden är i regel redan kriminaliserade och det att en förbudsöverträdelse sanktioneras med straff utgör således en indirekt (eller tidigt placerad) kriminalisering, inom ramen för vilken det för straffansvar räcker att den förbudsunderkastade individen gör något som under normala förhållanden (dvs. i avsaknaden av ett förbud) inte kan föranleda straffansvar. I fallet med förbud enligt någon av tillträdesförbudslagarna räcker det att personen som meddelats ett förbud befinner sig inom förbudsområdet. Således är dessa typer av förbud att betrakta som mer förebyggande än reaktiva. Utmärkande för de straffsanktionerade individuella förbuden är vidare att de grundas på en bedömning av risken för ett framtida icke-önskvärt agerande av den person som är tilltänkt för ett förbud, i vilken den ifrågavarande personens tidigare agerande tillmäts en avgörande betydelse.[8] I svensk rätt är förbudsinstituten ovanliga; som exempel kan nämnas förbud enligt kontaktförbudslagen, tillträdesförbudslagarna, lagen om preventiva vistelseförbud, lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter och djurskyddslagen (2018:1192).

Några andra centrala begränsningar av rörelsefriheten är förverkligade genom polislagens (1984:387) och ordningslagens bestämmelser.

Exempelvis har en polisman befogenhet att förhindra eller avbryta vistelser på allmän plats – eller på vilket område eller utrymme som helst – om en person genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, eller för att avvärja en straffbelagd handling; detta genom att avvisa eller avlägsna personen

[8] Jfr t.ex. SOU 2013:85 s. 355 och Ds 2019:1 s. 151 och 152.

från området eller utrymmet.[9] En polisman kan även avvisa eller avlägsna den som försöker tränga in på ett område eller i ett utrymme till vilket tillträde har förbjudits med stöd av polislagen eller annan författning.[10] Med avvisande menas att personen hindras från att komma in på ett område eller i en byggnad och med avlägsnande att en person förs bort från den plats där hen befinner sig. Om avvisande eller avlägsnande är otillräckligt får polismannen i stället göra ett tillfälligt omhändertagande, vilken är en mer ingripande åtgärd som innebär att personen förs till en polisstation eller annan plats där hen kan hållas under uppsikt och förhöras. Ett omhändertagande ska skyndsamt anmälas till förman, vilken ska pröva om åtgärden ska bestå, och är föremål för vissa formkrav.[11]

Ordningsvakter, som inte är polismän utan personer vilka Polismyndigheten har förordnat att medverka till att upprätthålla allmän ordning, har samma rätt som polismän att avvisa, avlägsna och omhänderta personer som stör den allmänna ordningen eller är en omedelbar fara för denna, eller för att avvärja en straffbelagd handling, om inte förordnandet som ordningsvakt föreskriver annat. Om en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att personen skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman. Polismyndigheten får dock – om det är lämpligt med hänsyn till den omhändertagne och omständigheterna i övrigt och en förman beslutat att omhändertagandet ska bestå – överlämna till ordningsvakter att transportera personen till en plats som Polismyndigheten anger.[12]

På en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning är vissa bestämmelser i ordningslagen tillämpliga. Arrangören av en sammankomst eller tillställning svarar för att god ordning råder på platsen och Polismyndigheten får meddela de villkor som behövs för att upprätthålla ordningen och säkerheten där.[13] Den som inte följer myndighetens ordningsregler är skyldig att på tillsägelse lämna sammankomsten eller tillställningen.[14] Arrangören har att anmoda en besökare som inte följer ordningsreglerna att lämna arrangemanget och det bör även någon som agerar i arrangörens ställe, t.ex. en ordningsvakt, kunna göra.[15] Vidare får Polismyndigheten, under vissa förutsättningar som

[9] 13 § polislagen.
[10] 13 a § polislagen.
[11] Se 13 § andra stycket och 15 § polislagen.
[12] 29 § tredje stycket polislagen.
[13] 2 kap. 16 § ordningslagen.
[14] 2 kap. 17 § ordningslagen.
[15] Se Åberg, K., *Ordningslagen, Kommentarer och rättspraxis*, kommentaren till 2 kap. 17 §.

främst tar sikte på ordningsproblem och fara för de närvarande eller risk för det nu nämnda, besluta att upplösa respektive förbjuda en allmän sammankomst eller offentlig tillställning.[16] Om det behövs för att syftet med beslutet ska uppnås får en polisman avvisa eller avlägsna såväl deltagare som åskådare.[17] Detsamma gäller om en annan folksamling genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna och det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Ett avlägsnande får dock inte ske längre bort från området eller utrymmet än vad som är nödvändigt.[18]

Ordningslagen reglerar även ordningen och säkerheten i viss kollektiv persontrafik och enligt vissa bestämmelser får en person vägras tillträde till ett trafikföretags område eller färdmedel, som ju kan utgöra allmän plats, bl.a. om hen är berusad eller uppträder på ett sätt som gör att det finns anledning att befara att personen kommer att störa ordningen eller äventyra säkerheten i trafiken. Om personen är berusad eller stör ordningen eller äventyrar säkerheten i trafiken är denne också skyldig att lämna trafikföretagets område eller färdmedel på uppmaning av en trafiktjänsteman. Om den som har vägrats tillträde till eller uppmanats lämna området eller färdmedlet inte gör som hen blir tillsagd får en polisman eller ordningsvakt avvisa eller avlägsna personen.[19]

Det förekommer att lokaler som är öppna för allmänheten bevakas av väktare, vars tjänster anlitas via bevakningsföretag. Med väktare avses en person som är godkänd för anställning hos ett bevakningsföretag och som utför bevakningstjänst.[20] En väktare åtnjuter det straffrättsliga skydd som avses i 17 kap. 5 § brottsbalken när väktaren utför bevakningstjänst, men har – till skillnad från en ordningsvakt – inte några särskilda befogenheter utöver dem som tillkommer medborgare i allmänhet.[21]

[16] Jfr 2 kap. 22 och 23 §§ ordningslagen.
[17] 13 b § polislagen.
[18] Jfr 13 c § polislagen.
[19] Se 4 kap. 7–9 §§ ordningslagen.
[20] 7 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag.
[21] Se Berg, U., *Lagen (1974:191) om bevakningsföretag*, Karnov (JUNO) (hämtad 2026-03-05) och Bäcklund, A. Johansson, S., Trost, H. Wennberg, S. & Wersäll, F., *Brottsbalken, En kommentar*, Version 2025A, 2025-11-28 (JUNO), kommentaren till 17 kap. 5 §, under rubriken Särskild föreskrift.

3.4 Översikt av det tidigare lagstiftningsarbetet

3.4.1 Portförbuden och NJA 1995 s. 84

Under slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet användes s.k. portförbud som ett sätt att stänga ute personer som gjort sig skyldiga till upprepade snatterier eller uppträtt störande i butiker. Det var normalt butiksinnehavaren eller någon anställd i butiken som fattade beslutet om portförbud. Förbuden lär ofta ha getts formen av ett skriftligt avtal som också undertecknades av den som förbudet avsåg. Det brukade gälla i sex månader.[22] Den som överträtt ett sådant förbud tyckte sig underrätterna kunna döma för olaga intrång jämlikt bestämmelsen i 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken.[23] Bestämmelsens tillämpningsområde och straffskala var desamma från brottsbalkens ikraftträdande den 1 januari 1965 till den 1 juli 2022 då en ändring trädde i kraft. Vid tiden för bruket av portförbud löd den alltså:

> Inränger eller kvarstannar någon eljest obehörigen i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe, dömes för olaga intrång till böter.

I rättsfallet ”Skrantahallen” NJA 1995 s. 84 prövade Högsta domstolen om bestämmelsen var tillämplig på en mans upprepade överträdelser av ett i skrift meddelat årslångt förbud att besöka Konsumtionsföreningen Karlskogas samtliga butiker på orten. Mannen hade överträtt förbudet genom att gå in i butikerna. HD påpekade att bestämmelsen om olaga intrång hade tillkommit på förslag av Lagrådet (bestämmelsen fanns nämligen inte med i det lagrådsremitterade förslaget år 1958 om att införa brottsbalken) med motivet att skapa ett mer konsekvent utformat skydd för lokaler där människor arbetar eller annars vistas. Som exempel på sådana lokaler hade Lagrådet, förutom enskilda arbetsrum, nämnt andra arbetsplatser, föreningslokaler, skolsalar samt trappuppgångar och andra gemensamma utrymmen i fastigheter. Enligt Lagrådet borde förmodligen också myndigheters tjänsterum räknas som sådana lokaler. Att nattetid olovligen intränga i en offentlig, stängd byggnad eller liknande (t.ex. en inhägnad byggarbetsplats eller annan plats inrättad för visst ändamål och som det

[22] Se Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, Version 1, 2022-06-29 (JUNO), den inledande kommentaren till tillträdesförbudslagen och däri gjord hänvisning till Brå, Rapport 1989:4 *Ökad säkerhet inom handeln, En handbok*, s. 110.
[23] Se t.ex. prop. 2004/05:77 s. 12.

var angeläget att kunna freda mot obehöriga), borde enligt Lagrådet kunna föranleda straffansvar även om byggnaden på dagtid stod öppen för allmänheten. HD konstaterade vidare att rekvisitet obehörigen – som tillkommit under riksdagsbehandlingen – var tänkt att från tillämpningen avskilja fall där handlingen kunde anses överensstämma med lag, rätt, sedvana eller medgivande.

Mot bakgrund av dessa förarbeten och med beaktande av straffrättens legalitetsprincip fann HD att bestämmelsen inte kunde tolkas på annat sätt än att den var avsedd att skydda lokaler och vissa andra utrymmen som inte är tillgängliga för allmänheten. En affärslokal, dit allmänheten har fritt tillträde under öppethållandet, ansågs alltså inte vara en sådan lokal som åsyftades i bestämmelsen. Mannens handlande, att gå in i affärslokalerna under öppethållandet, var därför inte att bedöma som olaga intrång. I och med avgörandet kunde alltså överträdelser av portförbuden inte längre anses grunda straffansvar för olaga intrång. Förmodligen upphörde i stor utsträckning meddelandet av portförbud till förmån för andra åtgärder för att hålla oönskade personer utanför butikerna, som bevakning av entréerna och andra privatfinansierade säkerhetsåtgärder.

3.4.2 Trygghetsutredningens förslag

Trygghetsutredningen föreslog (i SOU 1995:146), i ljuset av bl.a. NJA 1995 s. 84, att straffbestämmelsen i 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken skulle utvidgas till att generellt omfatta *lokaler* samt inhägnade områden eller områden som annars är inrättade för ett bestämt ändamål, enligt följande lydelse.

> Intränger eller kvarstannar någon annars obehörigen i en lokal eller på ett inhägnat område eller på ett annat dylikt ställe döms för olaga intrång till böter.

Enligt förslaget skulle bestämmelsen alltså ändras så att den blev generellt tillämplig på andra lokaler och platser än bostäder (vilka omfattades av 4 kap. 6 § första stycket). Utredningen tänkte sig därmed att det skulle betraktas som olaga intrång om någon beredde sig tillträde till eller stannade kvar i en lokal som i och för sig var tillgänglig för

allmänheten, under förutsättning att ett förbud att vistas i lokalen hade meddelats personen.[24]

Utredningen resonerade om gränserna för ett sådant förbud och menade att det måste kunna dokumenteras, vare sig förbudet meddelats skriftligen eller muntligen, och inte kunna beaktas vid tillämpningen av straffbestämmelsen om förbudet stred mot lag, t.ex. om det innebar olaga diskriminering, eller kunna åberopas mot den som ville göra anspråk på en grundlagsskyddad rättighet (som den att få del av allmänna handlingar).[25]

Utredningen medgav att det saknades garantier för att förbuden inte skulle kunna meddelas utan tillräckliga skäl eller rentav godtyckligt, men resonerade att en sådan risk alltid föreligger i de fall då rättsordningen ger enskilda befogenhet att råda över sin egendom. I anslutning till detta noterade man att om t.ex. ett kommunalt och allmänt tillgängligt bibliotek ville meddela ett förbud torde det krävas stöd i reglemente eller motsvarande.

Som skäl för den rumsliga utvidgningen av straffbestämmelsen förde utredningen bl.a. fram att tillträdesförbud är en naturlig skyddsåtgärd från enskildas sida som dessutom fyller vissa allmänpreventiva funktioner, men att förbud får mycket liten effekt om det inte kan sanktioneras genom straffansvar. Utredningen diskuterade även våld och ordningsstörningar på idrottsanläggningar och som det får förstås menade man att bestämmelsen skulle ge skydd mot intrång i alla slags lokaler så länge ett förbud hade meddelats den enskilde.[26]

3.4.3 Den första bearbetningen av förslagen

Sedan vissa remissinstanser, bl.a. Riksåklagaren, Brå och Stockholms universitet, ställt sig tveksamma till eller avstyrkt förslaget inhämtade regeringen under hand synpunkter på en variant av Trygghetsutredningens förslag till straffbestämmelse.[27] Förslaget hade följande lydelse.

[24] Se SOU 1995:146, s. 242–244.
[25] Se SOU 1995:146, s. 264.
[26] Se SOU 1995:146, s. 243.
[27] Se beskrivningen i Ds 2002:25 s. 21.

> För olaga intrång döms också den som av en behörig person nekas att få komma in i eller uppmanas att lämna en plats, även om allmänheten har tillträde dit, men trots detta tränger sig in eller stannar kvar där. Är gärningen att anse som ringa skall inte dömas till ansvar.

Förslaget ifrågasattes bl.a. av Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Handikappombudsmannen. Kritiken gick i huvudsak ut på att förslaget medförde en risk för att skyddet mot olaga diskriminering och andra former av ovidkommande särbehandling skulle urholkas.[28]

3.4.4 Den andra bearbetningen av förslagen

Lagrådsremissen år 2000

År 2000 lagrådsremitterade regeringen[29] förslagen från Trygghetsutredningen i ännu en bearbetad form, med hänsyn tagen till synpunkterna som inkommit under hand på det tidigare förslaget, främst från ombudsmännen mot diskriminering. I en ny 6 a § i 4 kap. brottsbalken föreslogs att straffbestämmelsen om olaga intrång skulle ges följande lydelse.

> **6 a §** Den som, i annat fall än som avses i 6 §, obehörigen tränger in i eller stannar kvar i ett kontor, en fabrik, en annan byggnad eller ett fartyg, på en upplagsplats eller på ett annat liknande ställe dit allmänheten inte har tillträde döms för olaga intrång till böter.
>
> För olaga intrång döms också den som av en behörig person meddelats ett sakligt grundat och tydligt motiverat besked att just han eller hon inte har tillträde till en lokal eller en inhägnad plats, men trots beskedet tar sig in där. Detta gäller även om allmänheten har tillträde dit.

Regeringen delade Trygghetsutredningens bedömning att straffbestämmelsen skulle gälla lokaler eller inhägnade platser tillgängliga för allmänheten, men tyckte sig sakna resonemang om hur begreppet obehörigen skulle tolkas; vad som skulle krävas för att bli obehörig enligt straffbudet. Man menade att utredningens förslag medförde ett vitt tillämpningsområde med möjlighet att meddela generella förbud för någon viss person eller vissa grupper av personer att under en tid komma in i en lokal som normalt var öppen för allmänheten.

[28] Se beskrivningen i Ds 2002:25 s. 21 och 22.
[29] Se Lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000.

Man såg framför sig att t.ex. åldersgränser satta av en restaurang kunde grunda obehörighet i den mening som utredningen föreslagit.[30]

Specialregleringen i bestämmelsens andra stycke tillkom med hänvisning till kravet på förutsebarhet; regeringen avsåg att avgränsa det straffbara området på ett tydligt sätt.

Sakligt grundat syftade till att – från beskedet att någon inte har rätt att tillträda – exkludera förhållanden som var ovidkommande, slumpartade eller rent av stridande mot lag eller andra skyddsvärda intressen. Begreppet tog sikte på ett faktiskt förhållande hänförligt till den aktuella personen och grundat på objektiva omständigheter, varför bedömningen av om saklig grund förelegat skulle kunna falla ut olika beroende på vilken lokal och verksamhet som var aktuell. Under alla förhållanden skulle en omständighet som innebar olaga diskriminering eller en ovidkommande särbehandling (t.ex. att en näringsidkare ogillat en person eller en persons utseende), inte kunna utgöra saklig grund. Detta eftersom sådana omständigheter inte kunde anses vara objektiva. Omständigheter som tidigare brottslighet eller ordningsstörande beteende på platsen eller annars, eller berusning, dvs. förhållanden hänförliga till personens agerande, skulle dock kunna utgöra saklig grund, liksom krav på viss ålder för tillträde, under förutsättning att kravet upprätthölls konsekvent.[31]

Lokutionen *just han eller hon* markerade att den sakliga grunden var tvungen att ligga i förhållanden hänförliga till den aktuella personen. Nekandet av nya besökare till exempelvis en fullsatt restaurang skulle alltså falla utanför detta. Utan ett sådant krav resonerade regeringen att straffansvaret slumpartat kunde träffa ett stort antal personer och att det skulle vara svårt för den enskilde att veta om förhållandet som åberopats var hänförligt till denne själv eller ej. I linje med detta tänkte regeringen sig att förbudet måste delges den enskilde och att en förbudsskylt eller liknande som riktar sig till en grupp personer inte kunde grunda straffansvar vid överträdelse.[32]

Kravet på *tydligt motiverat besked* skulle markera att de faktiska förhållanden som åberopades till stöd för att neka personen tillträde tydligt måste framgå. Några formkrav för beskedet ställdes dock inte upp. I stället resonerades om lokalinnehavarens intresse av att säkra och dokumentera bevisning om beskedet.[33]

[30] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 14.
[31] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 16–18.
[32] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 16, 17 och 25.
[33] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 19.

Behörig person att lämna beskedet syftade på ägaren eller innehavaren av en nyttjanderätt till en lokal eller en inhägnad plats, i många fall även personer med ställnings- eller uppdragsfullmakt, t.ex. med anledning av anställning, avtal, sedvänja eller uppdrag. Som vanliga exempel på behöriga personer att lämna ett besked nämndes butiksanställda och s.k. matchvärdar.[34]

Även om markerade att det inte var en förutsättning för straffansvar att platsen var allmänt tillgänglig. Andra stycket skulle alltså tillämpas även om lokalen eller platsen var sådan att allmänheten hade tillträde dit. Ett inträngande i en lokal som var stängd för allmänheten nattetid var alltså tänkt att falla under bestämmelsens första stycke.[35]

Med *lokal* avsågs inte bara upplåtna lokaler och byggnader som innehas med äganderätt eller tomträtt utan även bibliotek eller myndighetslokaler och med *inhägnad plats* t.ex. en idrottsarena, uteservering eller inhägnad marknadsplats. Gator, torg, parker, skog och mark skulle inte träffas av bestämmelsen med mindre än att de genom staket eller tydlig gränsmarkering avskilts, som t.ex. kan vara fallet med ett marknads- eller festivalområde. I begreppet *plats* ansågs även ligga en geografisk begränsning, så att mycket vidsträckt inhägnade områden, t.ex. vilthägn, inte skulle omfattas av bestämmelsen.[36]

Med uttrycket *tar sig in* avsågs inte betvingande av fysiskt motstånd; att gå in i en lokal trots beskedet – även om ingen märkte det – skulle räcka för uppfyllande av rekvisitet.[37]

Som bekant omtalade inte den föreslagna lagtexten någon tidsperiod för förbudet, men regeringen menade att förbudet skulle kunna gälla under en viss tid och inte enbart vid tillfället då det lämnats. Om en förbudstid inte angetts i samband med beskedet skulle förbudet dock anses gälla endast vid tillfället för beskedet. Var det fråga om ett visst evenemang, t.ex. en fotbollsmatch, och tidsangivelse saknades, menade regeringen att förbudet borde anses gälla under den tid evenemanget pågick och i annat fall under aktuell dag eller kväll. Var det fråga om berusning borde förbudet endast anses gälla under den tid omständigheterna som utgjorde saklig grund förelåg, dvs. så länge personen var berusad. Rörde det sig om att personen tidigare betett

[34] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 19 och 24.
[35] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 25.
[36] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 15 och 25.
[37] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 25.

sig ordningsstörande tänkte regeringen sig att förbudet skulle kunna gälla en längre tid; dock under alla förhållanden högst ett år.[38]

Om den person som nekats tillträde släpptes in av en behörig person resonerade regeringen att detta i många fall skulle innebära att förbudet upphävts, men påpekade att:

> Om tillträdesförbudet dock fortfarande är gällande och detta faktum omfattas av uppsåt hos den som tar sig in kan det inte frita honom från ansvar att han släpps in av en person som inte kände till tillträdesförbudet.[39]

Som underliggande skäl för förslagen framfördes bl.a. att det straffrättsliga skyddet för den som med stöd av t.ex. äganderätten förfogar över en lokal eller plats behövde stärkas. Man ansåg att förbättrade möjligheter att förhindra personer som utgjorde risk för allmän ordning att ta sig in på vissa platser där allmänheten vistades var ägnat att motverka ordningsstörningar, bråk m.m. och skydda de som arbetade och vistades på platserna. I sammanhanget nämndes även brottslighet relaterad till idrottsevenemang.

Lagrådsremissen bemötte remisskritik som gick ut på att förbuden kunde få långtgående konsekvenser för t.ex. personer i glesbygd, vilka vid förbud kunde få svårt att få tag på vissa varor eller tjänster, och medföra de facto-inskränkningar i rätten att ta del av allmänna handlingar. Det påtalades att sistnämnda rätt inte lagligen fick inskränkas genom sådana förbud som det nu var fråga om men att det, liksom med varor och tjänster, kunde vara möjligt att finna praktiska lösningar som ändå möjliggör tillgång till allmänna handlingar.

De föreslagna kraven på saklig grund och tydlig motivering var ägnade att minska risken för godtycke och diskriminering, vilket var farhågor som vissa remissinstanser uttryckt. I sammanhanget påtalades även att poliser och ordningsvakter, som i och med straffbestämmelsen (och utifrån bestämmelserna i polislagen) skulle ha rätt att avvisa, avlägsna eller omhänderta personer vid överträdelser, borde ha att pröva rekvisiten i bestämmelsen, dvs. om personen fått ett sakligt grundat och tydligt motiverat besked innan företagandet av ett avvisande eller någon liknande åtgärd.[40]

Någon ändring av straffskalan, som var böter eller – vid grovt brott – fängelse i högst två år föreslogs inte.

---

[38] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 19 och 20.
[39] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 19.
[40] Se lagrådsremissen Olaga intrång av den 24 februari 2000, s. 19–21.

Lagrådets yttrande

Lagrådet yttrade sig över förslaget samma år[41] och godtog då införandet av en laglig möjlighet att bestraffa den som bryter mot ett förbud att ta sig in i exempelvis en allmänt tillgänglig affärslokal. Detta med hänvisning till att det redan stod t.ex. en butiksägare fritt att inte acceptera vissa personer som kunder. Dessutom menade man att det var rimligt att vissa tillgreppsbenägna och ordningsstörande personer kunde förbjudas tillträde till för allmänheten tillgängliga lokaler. Lagrådet tillstyrkte dock inte den föreslagna lagändringen; detta på grund av straffbudets utformning.

Inledningsvis ifrågasattes om inte förslaget innebar en alltför långtgående utvidgning av kriminaliseringen. Det påpekades att det inte framgick om lokaler och inhägnade platser som var offentliga enligt ordningslagen (t.ex. staketomgärdade parker, inomhustorg, gallerior samt Stockholms tunnelbana och centralstation) omfattades av straffbestämmelsen. Enligt Lagrådet verkade det för långtgående att bestämmelsen skulle omfatta sådana ställen, inte minst om de innehades av stat eller kommun. Man ansåg vidare att det kunde diskuteras om straffbestämmelsen skulle täcka områden som inhägnats för att skydda särskild verksamhet, t.ex. fabriker, kraftverk eller byggnationer.[42]

Vidare påpekades att rekvisiten *behörig person* samt *sakligt grundat och tydligt motiverat besked* kunde medföra tillämpningsproblem vilka var ägnade att minska effektiviteten av kriminaliseringen. Detta då en misstänkt skulle kunna invända att beslutet om förbud inte var sakligt grundat eller tillräckligt tydligt motiverat, eller att någon i lokalen som en tid efter beskedet släppt in denne varit behörig och därmed upphävt det tidigare förbudet. Det framhölls att rekvisit av sådana slag passade dåligt in i brottsbalken.

Lagrådet påpekade även att det inte ställdes något krav på att ett beteende som lagts till grund för ett förbud förekommit på den plats som förbudet skulle avse och frågade sig i vilken utsträckning exempelvis en ertappad snattare kunde meddelas förbud att besöka en butik där brottet inte begåtts, eller andra butiker i samma affärskedja i ett visst köpcentrum eller rentav på en hel ort.

Lagrådet ansåg även det vara en brist att tidsaspekten rörande förbuden var dåligt belyst och inte kom till uttryck i lagtexten samt att

[41] Se Lagrådets yttrande av den 7 mars 2000 över förslag till lag om ändring i brottsbalken.
[42] Se Lagrådets yttrande av den 7 mars 2000 över förslag till lag om ändring i brottsbalken, s. 1–3.

det inte framgick hur ett förbud förhöll sig grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Vidare påtalades det lagtekniska problemet med att bestämmelsens andra stycke kunde bli tillämpligt samtidigt som bestämmelsen om olaga intrång i första stycket. Lagrådet påpekade även att polisens möjligheter att ingripa mot en person som överträdde förbudet (dvs. vid fullbordat brott) inte torde vara så stora, till skillnad från vid brott jämlikt första stycket (för den bestämmelsen omfattade ju momentet *kvarstannande*).

Därtill lyfte Lagrådet fram att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet kunde övervägas att i en särskild lag ange förutsättningarna för tillträdesförbud och hur sådana skulle utformas och hänvisade till bl.a. (den då gällande) lagen om besöksförbud.[43]

3.4.5 Förslag utarbetade till följd av lagrådsyttrandet

Ds 2002:25

Med hänsyn till bl.a. Lagrådets invändningar utarbetades det inte någon proposition. Lagrådets uppmaning om att överväga en särskild lag om tillträdesförbud bar dock frukt en tid senare. I en departementspromemoria år 2002 (Ds 2002:25) föreslogs nämligen en sådan, vilken skulle gälla idrottsanläggningar och affärslokaler.

Av intresse är särskilt följande bestämmelser i förslaget.[44]

> **1 §** Enligt denna lag får förbud meddelas för en person att tillträda och vistas i vissa lokaler och på vissa platser även om lokalen eller platsen är sådan att allmänheten har tillträde dit (tillträdesförbud). Lagen påverkar inte den rätt som i övrigt tillkommer den som förfogar över en plats eller en lokal att besluta om tillträde till lokalen eller platsen.
>
> **2 §** Den som begått brott i en lokal som huvudsakligen utgör en affärslokal får, om brottet riktats mot näringsidkaren eller någon som vistats i lokalen, meddelas förbud att under viss tid tillträda och vistas i lokalen.
>
> Ett sådant förbud skall meddelas av näringsidkaren eller den som av näringsidkaren fått ett särskilt uppdrag att meddela ett sådant förbud.
>
> [– – –]
>
> **4 §** Ett besked om tillträdesförbud skall vara skriftligt och ange tiden och platsen för det brott som utgör grunden för förbudet.

[43] Se Lagrådets yttrande av den 7 mars 2000 över förslag till lag om ändring i brottsbalken, s. 4–6.
[44] Se Ds 2002:25, s. 7 och 8.

5 § Ett tillträdesförbud får upphävas av den som meddelat förbudet.

Ett tillträdesförbud enligt 2 § upphör att gälla senast ett år från tidpunkten för brottet på vilket tillträdesförbudet grundas. […]

6 § Förbudet får inte avse någon sådan offentlig plats som avses i ordningslagen (1993:1617) eller inskränka enskildas möjligheter att använda allmänna kommunikationer.

[– – –]

Promemorian tog fasta på Lagrådets (principiella) godtagande av straffsanktionerade tillträdesförbud till affärslokaler och resonerade om olika lagtekniska lösningar. Man konstaterade att det varit mycket svårt att tillgodose synpunkter som framkommit under beredningen av lagstiftningsprodukter härrörande från Trygghetsutredningens förslag, dvs. ett utvidgat tillämpningsområde för bestämmelsen i 4 kap. 6 § brottsbalken, och att en sådan reglering med nödvändighet skulle bli relativt generell.

Man ansåg att en fördel med att konstruera ett regelsystem av samma slag som (dåvarande) besöksförbudslagen var att det skulle minska risken för dels oklarheter gällande det meddelade förbudet i fråga, dels tillämpningssvårigheter vad gäller själva straffbestämmelsen. Som nackdelar lyftes fram komplikationerna och tidsutdräkten för den enskilde att få till stånd ett tillträdesförbud, och att uppbyggnaden och administrationen av ett sådant system skulle vara kostnadsdrivande för rättsväsendet. Nackdelarna med ett system helt utformat efter besöksförbudslagen ansågs väga över. En reglering i särskild lag föreslogs dock.[45]

Utgångspunkten för förslaget var att balansera behovet av effektiva medel för den som ville skydda en lokal eller plats från ovälkomna personer med intresset av att inte onödigtvis inskränka möjligheten för alla att vistas i lokaler och på platser som allmänheten normalt relativt fritt kan välja att besöka. Det straffbara området avgränsades därför till butiker och idrottsanläggningar, dvs. lokaler där behovet av skydd gjorde sig särskilt gällande. Man tog fasta på delar av Lagrådets synpunkter genom att i 6 § exkludera offentliga platser, och – för en enhetlig tillämpning gällande järnvägsstationer, flygplatsbyggnader och andra liknande utrymmen för allmänna kommunikationer – vissa ytterligare lokaliteter som terminaler, vänthallar, biljetthallar

[45] Se Ds 2002:25, s. 25–27.

etc. vilka (utifrån dåvarande rättsläge) inte utgjorde offentliga platser enligt ordningslagen.

Med hänvisning till principerna om förutsebarhet och likabehandling avgränsades enligt förslagen straffansvaret till fall av angrepp mot vissa grundläggande skyddsvärda intressen genom att det uppställdes krav på att personen i fråga skulle ha gjort sig skyldig till brott i affärslokalen för att få meddelas förbud. En sådan reglering ansågs överskådlig och lättillämpad och var därför att föredra framför en reglering som byggde på en bedömning av risken för att en person skulle agera på ett visst sätt i framtiden. En annan fördel som lyftes fram var att regleringen säkerställde att de omständigheter som åberopats som grund för tillträdesförbudet kunde bevisas i ett framtida brottmål.[46]

Kravet på att brottet skulle ha begåtts i affärslokalen (2 §) mot näringsidkaren själv eller någon som vistats i lokalen (i egenskap av arbetstagare eller kunder) ansågs utgöra en nödvändig begränsning av förbudet.

Vidare var kravet på direkt koppling mellan förbudet och affärslokalen där brottet förövats (2 §, jfr ”meddelas förbud att under viss tid tillträda och vistas i lokalen”) tänkt att begränsa förbudets räckvidd i tid och rum. Det ansågs nämligen väl långtgående att ett brott i en butik skulle ligga till grund för meddelande av tillträdesförbud till ett flertal eller samtliga butiker på en ort. I linje med detta resonemang ansågs det inte rimligt att en affärsinnehavare gavs rätt att förbjuda någon tillträde till en annan affärsinnehavares butik. På det praktiska planet förutsåg man därtill problem med att vissa butiksinnehavare i en butikskedja eller köpcentrum kunde anse att ett förbud som meddelats på deras vägnar var obehövligt och skulle hävas. I anslutning härtill belystes problematiken med att ha förbud som var obegränsade rumsligt, särskilt i köpcentrum – där gångstråk mellan de olika butikerna inte utgör en del av någon affärslokal och i vissa fall är offentliga enligt ordningslagens bestämmelser.[47]

Formkravet skriftlighet (4 §) motiverades med att överträdelser av förbud skulle mötas av en allvarlig sanktion i form av straffansvar, låt vara att kravet kunde medföra tillämpningsproblem och antas sänka kriminaliseringens effektivitet. Man ansåg att det för den som meddelar ett tillträdesförbud borde vara angeläget att innehållet be-

[46] Se Ds 2002:25, s. 27–30.
[47] Se Ds 2002:25, s. 31.

gränsas till uppgifter som är enkla att ta fram. Utan att beröra det intresse som den enskilde har av att inte inkriminera sig själv tillades att den som träffas av ett förbud borde vara intresserad av att få dokumenterat när och var det brott som åberopats till grund för förbudet förövats, eftersom det skulle avgöra förbudets räckvidd i tid och rum. I promemorian medgavs dock att den person som träffas av ett förbud kunde antas vara ovillig att medverka till att formkravet uppfylls och därtill inte var ålagd någon rättslig skyldighet att visa upp legitimation. Därför var det inte aktuellt att införa ett formkrav om att meddelandet om förbud skulle innehålla personuppgifter. För förbudets giltighet skulle inte heller krävas att det skriftliga meddelandet faktiskt togs emot av personen i fråga.

I promemorian resonerades det vidare om att en rad andra omständigheter än tiden och platsen för det brott som utlöst förbudet kunde bli tvistiga, t.ex. vad för slags brottslig gärning som åberopats, vem som meddelat förbudet och vem det avsåg. I promemorian förutsattes därför att den som meddelat ett förbud också skulle göra en polisanmälan avseende brottet och säkra bevisning från vittnen etc. om omständigheter som kunde bli tvistiga.

Vad gäller behörighetsfrågan ansågs det finnas risker med att låta någon annan än näringsidkaren själv meddela tillträdesförbud. Bl.a. förutsågs att en person vid skilda tillfällen kunde få olika besked från olika personer med ställningsfullmakt i butiken. Lokutionen i 2 § andra stycket ansågs ge näringsidkaren möjlighet att utifrån egna önskemål och organisation inrätta ett system som passade.

Vad gäller förbudstiden menades i promemorian att tillträdesförbud normalt skulle komma att meddelas omedelbart efter ett uppdagat brott och att förbudet inte borde gälla längre än ett år från brottstillfället (5 § andra stycket första meningen).

Rörande tillträdesförbudens förhållande till grundlagsskyddade fri- och rättigheter vidgicks det i promemorian att det i undantagsfall skulle kunna uppstå situationer där ett tillträdesförbud begränsade t.ex. tryckfrihetsförordningens spridningsrätt. Man menade att sådana förhållanden måste beaktas vid ställningstagandet till om ett förbud överhuvudtaget skulle få meddelas, och påtalade att lagen uteslutande skulle gälla platser och lokaler som privata subjekt förfogade över.[48]

[48] Se Ds 2002:25, s. 32–36 och 39–41.

Remissbehandlingen

Under remissbehandlingen rönte förslaget omfattande kritik, främst i den del som avsåg affärslokaler.

Enligt JO innebar konstruktionen att ge ett enskilt rättssubjekt rätt att utfärda ett straffsanktionerat förbud riktat till viss person att staten ställt den straffrättsliga sanktionsapparaten till förfogande för ena parten i syfte att underlätta för denne att tillgodose sina intressen. Man påpekade att i de fall lagstiftaren velat öppna en möjlighet att rikta ett förbud till en enskild person i syfte att begränsa dennes handlingsmöjligheter, så hade beslutanderätten lagts på ett offentligt organ och omgärdats av rättssäkerhetsgarantier (som i fallen med besöksförbud och näringsförbud). JO kritiserade avsaknaden av ett krav på proportionalitet mellan förbudet och det bakomliggande brottet, liksom avsaknaden av en begränsning till brott som föll under allmänt åtal (varför t.ex. brottet förolämpning skulle kunna grunda ett förbud). Vidare kritiserade JO att det inte skulle krävas ett lagakraftvunnet konstaterande av brottet som lagts till grund för tillträdesförbudet och att ”skuldfrågan” med dess komplicerade överväganden i stället skulle avgöras av den förbudsutfärdande parten – en lekman. Därtill skulle åtal för överträdelse av tillträdesförbudet innebära att domstolen skulle behöva göra en prövning av skuldfrågan för själva det förbudsgrundande brottet, vilket enligt JO kunde ifrågasättas med hänsyn till den oskuldspresumtion som följer av den Europakonventionsstadgade rätten till en rättvis rättegång. JO pekade även på den omständigheten att en näringsidkare saknar de formella utredningsbefogenheter som tillkommer polisen och därför skulle ha svårt med att säkra bevisning om t.ex. den förbjudnes identitet och med delgivning av beskedet om tillträdesförbud. Enligt JO var dessa brister ägnade att äventyra sanktioneringen av förbuden.[49]

Flera andra remissinstanser, exempelvis Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Domstolsverket, Advokatsamfundet och Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, hade liknande betänkligheter. De pekade på att det saknades en legaldefinition av vilka brott som kunde kvalificera för förbud, att giltighetstiden inte behövde framgå av det skriftliga meddelandet samt att det inte fanns något krav på att den förbjudna personen skulle få del av meddelandet eller ens finnas omnämnd med

[49] Se JO:s remissvar av den 9 september 2002 i Justitiedepartementets ärende Ju96/370/L5, särskilt s. 1 och 3–5.

namn i det dokument om förbudet som skulle ligga till grund för straffansvar.

Riksåklagaren ifrågasatte själva kriminaliseringen och påtalade att överträdelser av de intressen som ett tillträdesförbud avsåg att skydda (äganderätten, rätten till liv och hälsa samt frihet och frid i affärslokalen) redan var kriminaliserade genom olika straffbestämmelser i brottsbalken. Då ett straffsanktionerat förbud i praktiken kunde jämställas med ”förberedelse” till de brottstyper som var förbudsgrundande (t.ex. stöld och olaga hot) skulle förbudet kunna ses som en tilläggssanktion i förhållande till påföljden för det underliggande brottet, vilket enligt Riksåklagaren var betänkligt och gav upphov till konkurrensfrågor. Man menade även att sociala och rättspolitiska konsekvenser av förbuden skulle vara svåra att överblicka. Det kunde t.ex. inte anses rimligt att en person på en liten ort skulle förbjudas tillträde till den enda livsmedelsaffären där. Vidare ifrågasattes det att exempelvis restauranger skulle åtnjuta samma skydd som butiker.[50]

Till skillnad från tidigare förslag på området godtog nu ombudsmännen mot diskriminering förslaget i sak, dock med vissa anmärkningar.

På grund av den omfattande remisskritiken utarbetades det inte någon lagrådsremiss, varken rörande affärslokaler eller idrottsanläggningar.[51]

Ds 2004:50

Efter fortsatta propåer från idrottsrörelsen togs år 2004 en ny departementspromemoria fram (Ds 2004:40), vilken nu avsåg tillträdesförbud till enbart idrottsarrangemang. Promemorian remissbehandlades och omarbetades så småningom till propositionen (2004/05:77) med lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. Förslaget mötte inte några invändningar i riksdagen och lagen trädde i kraft den 1 juli 2005.

[50] Se Riksåklagarens remissvar av den 9 september 2002 i Justitiedepartementets ärende Ju96/370/L5, särskilt s. 2 och 4.
[51] Se prop. 2004/05:77 s. 12.

3.4.6 Egendomsskyddsutredningens förslag

Frågan om tillträdesförbud till butiker utreddes på nytt först år 2012, i och med ett uppdrag till Egendomsskyddsutredningen.[52]

Utredningen gjorde en genomgång av det tidigare lagstiftningsarbetet och konstaterade att det saknades en allmän diskussion om synen på straffsanktionerade individuella förbud mot visst oönskat beteende i relation till principerna för kriminalisering. Enligt utredningen hade det tidigare arbetet i stället fokuserat på hur förbuden skulle avgränsas för att bli effektiva och rättssäkra samt inte alltför betungande för den som åläggs dem. Utredningen menade att skälen för att införa en särskild lag som möjliggjorde tillträdesförbud, dvs. kriminalpolitiska sådana – att tillgreppsbrott av bl.a. bötesimmuna personer som därtill uppträdde aggressivt och hotfullt i samband med brotten vållade stora ekonomiska skador – var mindre starka än skälen mot att införa en sådan lag.

Utredningen resonerade inledningsvis om att straffsanktioneringen av överträdelser av kontaktförbud och tillträdesförbud till idrottsarrangemang innebar en kriminalisering av ett slags förstadier till brott, vars syfte var att förebygga och förhindra särskilt integritetskränkande brott respektive allvarliga ordningsstörningar. Det intresse som ett straffsanktionerat tillträdesförbud till butiker skulle skydda ansågs inte vara så allmänt och de handlingar som kunde utgöra överträdelser av intresset ansågs inte så integritetskränkande att en inskränkning i den grundlagsskyddade rätten till rörelsefrihet var motiverad. Man påpekade att tillgreppsbrott nämligen inte kunde betraktas som lika allvarliga som t.ex. brott mot person. Vidare påpekades att ordningsstörningar i butik var betydligt mindre vanligt förekommande än ordningsstörningar vid idrottsarrangemang.[53]

Utredningen gjorde även vissa invändningar mot adekvansen av en reglering med tillträdesförbud till butik. Den ifrågasatte varför straffhot vid överträdelse av ett förbud skulle verka mer avhållande än straffhotet för själva tillgreppsbrottet (särskilt i förhållande till bötesimmuna gärningsmän). Man såg framför sig att betydande undantag från möjligheten att meddela förbud skulle behöva göras, för att t.ex. inte riskera att utestänga någon från lokaler där det till-

[52] SOU 2013:85, se t.ex. s. 28.
[53] Se SOU 2013:85, s. 356–358.

handahålls viktiga samhällstjänster (eller där verksamhet bedrivs av statligt monopol).

Utredningen ansåg förbuden utgöra så betydande ingrepp i den enskildes liv att de endast borde få utfärdas av företrädare för rättsväsendet och att den enskilde – med hänvisning till rätten till effektivt rättsmedel – borde få överklaga besluten. Mot denna bakgrund ansågs en ordning i vilken fysiska eller juridiska personer gavs rätt att själva utfärda förbud olämplig. Även om beslutanderätten skulle vila på rättsväsendets företrädare tyckte utredningen sig inte kunna motivera att ökade resurser skulle allokeras till detta, i ljuset av rättsväsendets betydligt mer angelägna uppgifter att skydda enskildas liv och hälsa (exempelvis inom ramen för kontaktförbud).[54]

Utredningen bedömde mot denna bakgrund att det inte borde införas en särskild lag om tillträdesförbud till butik. För att ge regeringen ett bredare underlag övervägdes dock två alternativa lösningar.

Den ena var en utökad kriminalisering av försök till tillgrepp, så att försök till ringa stöld skulle bli straffbart. Man konstaterade att det skulle innebära ett avsteg från de principer som gäller för de andra centrala förmögenhetsbrotten (att ringa sådana ej är straffbara på försöksstadiet). Vidare ansågs det inte givet att kriminaliseringen skulle vara effektiv, med hänvisning till att det är svårare att bevisa försöksbrott än fullbordade brott, och att sådana bevisfakta som läggs till grund för slutsatsen att det är fråga om ett försöksbrott ändå ofta leder till att gärningen bedöms som försök till brott av normalgraden (ett exempel som angavs var medförandet av verktyg som tyder på tillgreppsavsikt).

Den andra var en lag som gav butiksägare möjlighet att med straffrättsligt bindande verkan för enskilda utfärda förbud mot att vistas i en utpekad butikslokal. För att regleringen skulle vara godtagbar, inte minst ur ett rättssäkerhetsperspektiv, menade utredningen att den måste omfatta bl.a. en begränsning av förbudet i tid och rum samt till straffmyndiga personer, krav på delgivning, förbud mot diskriminering samt rätt till domstolsprövning.[55]

Enligt utredningen kunde en lag med dessa utgångspunkter utformas ungefär enligt följande.[56]

[54] Se SOU 2013:85, s. 358 och 359.
[55] Se SOU 2013:85, s. 360 och 361.
[56] SOU 2013:85, s. 362.

1 § Den som äger eller förestår en rörelse som från fast lokal bedriver försäljning riktad mot allmänheten får förbjuda en person som är över femton år att vistas i lokalen. Ett sådant förbud ska grundas på att personen vid upprepade tillfällen har

1. gjort sig skyldig till tillgrepp i lokalen, eller
2. uppträtt kraftigt störande mot personal eller andra närvarande i lokalen.

2 § Ett förbud får utfärdas endast om skälen för förbudet uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den som förbudet riktas mot. Ett förbud får inte innebära att någon missgynnas därför att han eller hon tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

3 § Ett förbud får gälla högst sex månader och enbart avse en viss utpekad lokal. Förbudet får förlängas med högst sex månader i taget, om den som förbudet gäller har brutit mot detta vid flera tillfällen eller om det finns andra särskilda skäl för det. Förbudet kan när som helst upphävas av den som har meddelat det.

4 § Förbudet ska vara skriftligt. Skälen för förbudet ska framgå av beslutet. Förbudet gäller först när beslutet har delgetts den berörde enligt reglerna om stämningsmannadelgivning i delgivningslagen (2010:1932).

5 § Meddelas ett förbud får den mot vilken förbudet gäller ansöka hos åklagare om att förbudet upphävs. Förbudet gäller oberoende av att prövning begärts. Bifalls ansökan ska åklagaren undanröja förbudet.

Om ansökan inte bifalls får den mot vilken förbudet gäller skriftligen överklaga åklagarens beslut hos den tingsrätt inom vars domkrets förbudet har meddelats. Överklagandet ska ges in till åklagaren. Vid överklagande gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat sägs i denna lag.

[– – –]

Eftersom utredningen inte föreslog en lag om tillträdesförbud till butiker lämnades ingen författningskommentar till bestämmelserna. Regeringen gick inte vidare med denna del av utredningens förslag.

3.4.7 Utredningen inför tillträdesförbudslagen

Några år efter Egendomsskyddsutredningens betänkande väckte riksdagen frågan om tillträdesförbud till bl.a. butiker på nytt genom tillkännagivanden[57] och år 2018 gav regeringen en utredare i uppdrag[58] att undersöka möjligheten att vid straffansvar stänga ute personer från butikslokaler, simhallar och andra liknande platser där allmänheten har tillträde.

Som relevanta intressen identifierade utredaren skyddet för person och egendom samt i viss mån även skyddet mot allmänna ordnings- och säkerhetsstörningar, vilka i och för sig skulle vara godtagbara som grund för kriminalisering. Utredaren delade Straffanvändningsutredningens (SOU 2013:38) uppfattning att de beteenden som straffbeläggs genom tillträdesförbud närmast kan anses som förstadier till de ageranden som man ytterst vill motverka. Utredaren resonerade om att avståndet mellan det kriminaliserade beteendet och skyddsintressena var förhållandevis stort, att det för straffansvar enbart krävs att personen befinner sig på förbudsplatsen och att det till skillnad från de traditionella förstadieformerna inte krävs uppsåt i förhållande till det som återstår att göra för att ett fullbordat brott ska komma till stånd. Med hänsyn till detta och att beteendena som var aktuella för kriminalisering var normalt sett legitima menade utredaren (med hänvisning till bl.a. Straffanvändningsutredningens slutsatser) att en kriminalisering skulle användas i undantagsfall och för särskilt skyddsvärda intressen. Utredaren konstaterade att en reglering om tillträdesförbud skulle ta sikte på förmögenhetsbrott av vardagskaraktär, inte sällan begångna av återfallsförbrytare, och brott mot personal och besökare i butik, vilka i allmänhet ansågs vara av mindre allvarlig karaktär än de brott som kontaktförbudslagen tar sikte på. Mot den bakgrunden fann utredaren att de intressen som en reglering skulle ta sikte på inte var så skyddsvärda att en reglering kunde anses motiverad.[59]

Omfattningen och konsekvenserna av stölder i butik var enligt utredaren väldokumenterade, medan läget verkade något mer oklart beträffande andra brott i butiker. Utredarens undersökningar visade att en tillträdesförbudsreglering kunde antas få betydelse för stölder som begås av återfallsförbrytare, vilka svarade för en mindre del av

[57] Se bet. 2016/17:JuU16, p. 42 och rskr. 2016/17:211.
[58] Se bilagan i Ds 2019:1.
[59] Se Ds 2019:1, s. 177, 178 och 182.

alla tillgreppsbrott men vars brottslighet rörde betydande värden, och förmodligen skulle få viss verkan på frekvensen av brott omfattande våld, hot och skadegörelse i butiker. Vad gäller effektiviteten av kriminaliseringen ifrågasatte dock utredaren, likt Egendomsskyddsutredningen, att straffhot för överträdelsen av förbudet skulle vara mer brottsavhållande än straffhotet för den brottslighet som fullbordas i lokalen (exempelvis stöld eller misshandel). Samtidigt konstaterades att det skulle vara lättare att upptäcka brott mot straffsanktionerade tillträdesförbud, då det endast krävs att någon befinner sig på en viss plats, än t.ex. tillgreppsbrott. För att få en avgörande betydelse för brottsfrekvensen menade utredaren emellertid att överträdelser skulle behöva följas upp och lagföras i större utsträckning än de brott som förbuden avser att motverka, vilket skulle kräva resursavsättning i hela rättsväsendet. Utredaren konstaterade, på ett liknande sätt som Egendomsskyddsutredningen hade gjort, att det framstod som tveksamt att avsätta resurser för dessa ändamål. Utredaren noterade även att personer som begår brott på de platser som undersöktes i utredningen inte sällan var under 15 år och att det inte kunde bli aktuellt med straffrättsliga åtgärder mot dem.[60]

Enligt utredaren var rörelsefriheten inte något absolut hinder mot en reglering om tillträdesförbud till butik, men det påpekades att undantag måste göras för att inte utestänga personer från särskilt viktiga samhällsfunktioner. Med hänsyn till den inskränkning i rörelsefriheten som tillträdesförbud ändå skulle innebära menade utredaren att starka skäl fordrades för kriminaliseringen och ansåg det vara uteslutet att ge andra än företrädare för rättsväsendet befogenhet att utfärda besluten.

En samlad bedömning gav vid handen att skälen för att införa en tillträdesförbudsreglering inom ramen för en särskild lag inte var tillräckligt starka, varför utredaren förordade att en sådan inte skulle införas. I enlighet med uppdraget lämnade dock utredaren förslag till en författning om straffsanktionerade tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.[61]

Regeringen gick vidare med det sistnämnda författningsförslaget i den del som gällde butiker[62] och den nya lagen trädde i kraft den

[60] Se Ds 2019:1, s. 177, 178, 184 och 185.
[61] Ds 2019:1, s. 245–249, se även s. 181, 182 och 185.
[62] Se prop. 2020/21:52.

1 mars 2021. Sedan en Brå-rapport[63] visat visst stöd för att brott och ordningsstörningar var ett problem på många badanläggningar och bibliotek och riksdagen riktat tillkännagivanden till regeringen även i denna del[64] gick regeringen vidare med utredningens förslag om nu nämnda lokaler och den regleringen, som togs in i den befintliga tillträdesförbudslagen rörande butiker, trädde i kraft den 1 juli 2022.[65]

3.4.8 Ändringar i 4 kap. 6 § brottsbalken

Samtidigt med ändringarna av tillträdesförbudslagen trädde ändrade bestämmelser i 4 kap. 6 § brottsbalken i kraft. Språket moderniserades och vad gäller bestämmelsen om olaga intrång klargjordes att tillämpningsområdet skulle omfatta även gårdsplaner. Straffskalan för brott av normalgraden skärptes från böter till böter eller fängelse i högst ett år. För grovt brott skärptes straffskalan från fängelse i högst två år till fängelse i lägst sex månader och högst tre år. Samtidigt infördes i själva lagtexten tre omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott ska rubriceras som grovt.[66] Bestämmelsen i 4 kap. 6 § andra stycket har sedan den 1 juli 2022 följande lydelse.

> Den som i annat fall än som avses i första stycket obehörigen tränger in eller stannar kvar i en byggnad eller ett fartyg, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats döms för olaga intrång till böter eller fängelse i högst ett år.

Till grund för ändringarna låg en promemoria, som hade tagits fram inom Justitiedepartementet mot bakgrund av att riksdagen tillkännagett bl.a. att den såg behov av ett stärkt straffrättsligt skydd för djurhållare, livsmedelsproducenter och deras familjer mot trakasserier från djurskyddsaktivister och andra.[67]

Vad gäller gårdsplaner hade Lantbrukarnas riksförbund påtalat att det var otydligt om dessa omfattades av tillämpningsområdet och påpekat att manifestationer av djurrättsaktivister förekommer på sådana platser. Promemorian konstaterade att det saknades klar och

[63] Se Brå, Rapport 2020:10, *Simhallar och bibliotek, En kartläggning av brott och ordningsstörningar*.
[64] Se bet. 2020/21:JuU13, p. 4 och rskr. 2020/21:169.
[65] Se prop. 2021/22:108, s. 11.
[66] Se prop. 2021/22:194, s. 20, 21 och 27–29.
[67] Se bet. 2019/20:JuU25 p. 37 och rskr. 2019/20:256. Se även promemorian av den 9 april 2021 i Justitiedepartementets ärende Ju2021/01508 s. 6.

enhetlig rättspraxis rörande sådana platser, särskilt för gårdsplaner som inte är inhägnade, försedda med förbudsskyltar eller inrättade för visst ändamål. I promemorian fördes resonemang om att det även utan sådana anordningar var lätt att urskilja en gårdsplan från allmän plats liksom från skog och natur där allemansrätt råder och det påtalades att rekvisitet obehörigen ger utrymme för en intresseavvägning i det enskilda fallet, så att handlingar som mer allmänt kan uppfattas som inte i egentlig mening klandervärda kan låtas falla utanför straffansvaret. Bl.a. utifrån dessa resonemang och i ljuset av att lagstiftaren på senare år intagit en strängare syn på kränkning av enskildas personliga integritet, frihet och frid samt behovet av ett effektivt straffrättsligt skydd föreslogs att bestämmelsen uttryckligen skulle omfatta även gårdsplaner. Regeringen delade den bedömningen och pekade på att bl.a. den brottsaktiva djurrättsaktivismen orsakade skada och otrygghet för lantbrukare.[68]

När det gällde den rumsliga avgränsningen av straffansvaret övervägde regeringen att utforma en detaljerad bestämmelse av uppräknande slag. En sådan bestämmelse skulle vara lätt att tillämpa om den aktuella situationen föll in under ordalydelsen, men samtidigt medföra oöverblickbarhet och risk för att felaktigt uppfattas som uttömmande. Vidare skulle en sådan bestämmelse riskera att inte återspegla samhällsutvecklingen. Man valde så ”en väl avvägd uppräkning i kombination med vägledning om hur begreppen bör tolkas” och ersatte således tidigare uppräkning med färre begrepp som skulle fånga upp platserna som omfattas av det straffskyddade området. Den lösningen innebar enligt regeringen att risken minimerades för att nya platser i framtiden skulle uteslutas från tillämpningsområdet. Således avses det tidigare använda ”kontor, fabrik, annan byggnad” omfattas av begreppet byggnad, vilket enligt regeringen tveklöst innefattar även kontor, fabrikslokaler, enskilda arbetsrum, andra arbetsplatser, föreningslokaler, skolor och förskolor, stall samt trappuppgångar och andra gemensamma utrymmen i flerfamiljsfastigheter. Vidare avses det tidigare använda ”upplagsplats” samt skolgårdar till vilka allmänheten inte har fritt tillträde och som behöver kunna fredas mot obehöriga, omfattas av uttrycket ”på annan liknande plats”. Lagrådet hade ingen invändning mot förslagen i sak.[69]

[68] Prop. 2021/22:194, s. 21–23.
[69] Prop. 2021/22:194, s. 21.

Vad gäller skärpningen av straffskalorna framhölls att en strängare syn på olaga intrång var befogad. En utblick mot liknande brottsbalksbrott gjordes. Höjningen av minimistraffet för grovt brott motiverades med att man ville åstadkomma en höjd straffnivå. Vad gäller kvalifikationsgrunden att en gärning har varit av särskilt farlig art påtalades bl.a. att sådana situationer som LRF hade berört – t.ex. intrång i olåsta djurstall – skulle kunna medföra att ett brott bedöms som grovt. Införandet av fängelse i straffskalan för olaga intrång av normalgraden syftade till att möjliggöra en nyansering av straffmätningen för det brottet och i anslutning härtill påtalades att skärpningen även skulle möjliggöra s.k. envarsgripanden enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken.[70]

3.5 Gällande reglering om tillträdesförbud

3.5.1 Inledning

Med ägande-, nyttjande- eller liknande rätt till en viss lokal följer också en rätt att bestämma vem som får tillträda och vistas där, men ett utövande av den senare rätten genom exempelvis att neka en person tillträde till en lokal eller be en besökare att lämna densamma innebär inte nödvändigtvis att ett trotsande av beskedet medför en risk för straffansvar. Som framgår av ”Skrantahallen” NJA 1995 s. 84 omfattas inte butiker och troligen inte heller andra lokaler som är öppna för allmänheten, av straffbestämmelsen om olaga intrång. I sådana fall blir de rättsliga möjligheterna för rättighetshavaren att ingripa mot ovälkomna besökare mycket begränsade. Som framgår av redogörelserna för rätten att visats på allmän plats m.m. samt det tidigare lagstiftningsarbetet rörande tillträdesförbud och brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång, står två möjligheter till buds för den som vill utöva rätten att bestämma över sin lokal på de nu sagda sätten (här bortses från möjligheten att stänga lokalen för allmänheten, jfr ”Demonstranten som stannade kvar” NJA 2023 s. 1057).

Det ena sättet är att vidta praktiskt inriktade åtgärder som går ut på att tillse att lokalen inte blir helt fritt tillgänglig för allmänheten. Exempelvis kan en fysisk sluss konstrueras runt entrén eller bevakning

[70] Prop. 2021/22:194, s. 27–30.

av entrén ordnas, så att innehavaren i praktiken bestämmer vem som släpps in.

Det andra sättet är att ansöka om förbud enligt tillträdesförbudslagen. Lagen påverkar inte den rätt som tillkommer den som förfogar över platsen att begränsa tillträdet till denna och därmed kan rättighetshavaren både vidta praktiskt inriktade åtgärder och ansöka om förbud.[71] I det följande redogörs översiktligt för tillträdsförbudslagen i dess nuvarande utformning.

3.5.2 Tillträdesförbudslagen

Formella förutsättningar för förbud

Tillträdesförbudslagen trädde såvitt avser butiker i kraft den 1 mars 2021 och den 1 juli 2022 trädde lagändringarna i kraft varigenom tillämpningsområdet utökades till badanläggningar och bibliotek. Lagen definierar inte respektive lokaltyp, men begreppens betydelse åskådliggörs i författningskommentarerna. Av dessa framgår att en butik som utgångspunkt är en lokal för försäljning av varor, en badanläggning är en anläggning med en eller flera bassänger som i huvudsak är inrättad för sim- eller badaktivitet eller en kombination av båda och ett bibliotek är en lokal som har till huvudsakligt syfte att förvara och tillhandahålla böcker, t.ex. i form av utlåning. Någon begränsning rörande vad som säljs respektive tillhandahålls i de olika lokaliteterna uppställs inte och den omständigheten att en annan verksamhet i lokalen förekommer än den som vanligen bedrivs i en butik, en badanläggning eller ett bibliotek medför inte att lokalen i fråga faller utom lagens tillämpningsområde. Det är den huvudsakliga verksamheten som avgör om ett etablissemang kvalificerar som en butik, ett badhus eller ett bibliotek. Normalt sätt är lokalen eller anläggningen gränsen i fysisk bemärkelse men även viss verksamhet utanför kan omfattas.[72] Helt öppna försäljningsställen eller icke-avgränsade ytor faller dock utanför tillämpningsområdet. Enligt tillträdesförbudslagen kan ett förbud avse någon av de tre lokaltyperna, förutsatt att där bedrivs verksamhet som riktar sig till allmänheten. Sistnämnda krav går ut på att allmänheten ska ha tillträde till verksamheten som bedrivs på platsen. Vem som äger eller finansierar denna saknar emellertid bety-

[71] 1 § tredje stycket tillträdesförbudslagen.
[72] 1 § tillträdesförbudslagen, jfr prop. 2020/21:52 s. 99 och prop. 2021/22:108 s. 36.

delse.[73] Det finns inget hinder mot att låta ett beslut om förbud avse tillträde till flera olika lokaler, exempelvis en butik och ett bibliotek, eller flera etablissemang av samma slag, exempelvis två butiker.[74]

Förbudsfrågan ska vara väckt genom en skriftlig ansökan från företrädaren för lokalen i fråga eller genom en anmälan av Polismyndigheten med samtycke från en sådan företrädare.[75]

Förbud får bara avse den som är 15 år eller äldre.[76]

Materiella förutsättningar för förbud

Materiellt är förbudsinstitutet i lagen byggt kring en bedömning av risken för vissa framtida ageranden av den förbudsaktuella personen. Till en butik, en badanläggning eller ett bibliotek kan förbud meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den förbudsaktuella personen kommer att begå brott i lokalen i fråga eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Brotten kan vara vilka som helst, så länge de har koppling till den aktuella lokalen och de intressen som lagen avser att skydda, och med allvarliga trakasserier avses beteenden som inte nödvändigtvis är straffbara, men som ändå utgör kännbara kränkningar (det kan exempelvis röra sig om att besvära eller skrämma en person i lokalen). Avseende just bibliotek kan ett tillträdesförbud även meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för vissa andra icke-brottsliga ageranden av den förbudsaktuella personen, nämligen att denne kommer att väsentligt störa verksamheten (genom exempelvis berusat, högljutt eller aggressivt uppträdande om det når upp till viss nivå), eller orsaka betydande skada på bibliotekets egendom (exempelvis genom grovt vårdslös förstörelse av egendom som är dyr eller svår att ersätta).[77]

Riskbedömningen ska göras samlat och nyanserat. Ger den vid handen en klar och konkret risk för något av de uppräknade beteendena kan ett förbud komma i fråga. I bedömningen ska beaktas beteendets allvar, omfattning och frekvens samt tiden som förflutit sedan det ägde rum. Många slags omständigheter kan tala för en risk för förbudsgrundande ageranden, men den enskilt viktigaste är ett

[73] 1 § tillträdesförbudslagen. Jfr även prop. 2021/22:108 s. 36.
[74] Jfr prop. 2020/21:52 s. 99.
[75] 6 § andra och tredje styckena tillträdesförbudslagen.
[76] 1 § andra stycket tillträdesförbudslagen e contrario.
[77] 2 § första och andra styckena tillträdesförbudslagen, jfr prop. 2021/22:108 s. 38.

tidigare brottsligt agerande i lokalen, vilket också uttrycks i hjälpregeln i 2 § första stycket andra meningen, som säger att det vid riskbedömningen särskilt ska beaktas om personen tidigare har begått brott på eller i anslutning till platsen. En lagakraftvunnen fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller en åtalsunderlåtelse kan utan vidare tas till intäkt för att den förbudsaktuella personen har begått brott, men skuldfrågan behöver inte vara avgjord för att hjälpregeln ska kunna tillämpas. Brott som personen har begått före femton års ålder får inte beaktas.[78] Vidare innebär hjälpregeln att förbud som huvudregel inte bör meddelas om den förbudsaktuella personen inte tidigare har begått brott i eller i anslutning till ifrågavarande lokal.[79]

För att ett förbud ska få meddelas behöver ytterligare två materiella förutsättningar vara uppfyllda: syftet med förbudet ska inte kunna tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd och förbudet måste uppväga det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde.[80] En mindre ingripande åtgärd än förbud kan vara att personen talats tillrätta om att inte besöka lokalen i framtiden, medan den sistnämnda förutsättningen utgör ett allmänt krav på proportionalitet, vilket fordrar en avvägning mellan å ena sidan intresset av att förebygga brott och trakasserier (eller de andra ageranden ett tillträdesförbud kan ta sikte på) och å andra sidan den grundlagsskyddade rätten att röra sig fritt. Rätten till rörelsefrihet anses göra sig särskilt gällande i situationer då den förbudsaktuella personen vill ta viktig samhällsservice i anspråk, t.ex. nyttja bibliotekens digitala tjänster och delta i simundervisning, om undervisningen är kopplad till vissa kunskapskrav. I proportionalitetsbedömningen bör dock karaktären av de brott eller det andra förbudsgrundande beteende som personen gjort sig skyldig till beaktas.[81]

Några centrala handläggningsregler

Allmän åklagare prövar frågor om tillträdesförbud och en fråga kan tas upp antingen på skriftlig ansökan av en företrädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket (vilket torde vara vanligast) eller genom en anmälan av Polismyndigheten sedan samtycke från en före-

[78] 2 § första stycket tredje meningen tillträdesförbudslagen.
[79] Se prop. 2020/21:52 s. 101.
[80] 2 § tredje och fjärde styckena tillträdesförbudslagen.
[81] Jfr prop. 2020/21:52, s. 102 och prop. 2021/22:108 s. 38 och 39.

trädare inhämtats.[82] Görs anmälan muntligen har åklagaren att dokumentera vem anmälan avser, vem som gjort anmälan och de omständigheter som anförs till stöd för anmälan.[83]

Om inte ägaren av en lokal ansöker om förbudet får frågan vem som har rätt att företräda lokalen avgöras enligt allmänna regler om ställföreträdarskap och fullmakt. En person med ställningsfullmakt eller som är ombud för lokalen kan exempelvis vara behörig att göra ansökan. Åklagaren saknar emellertid möjlighet att på eget initiativ väcka förbudsfrågan. På åklagarens handläggning är – genom en hänvisning i 11 § tillträdesförbudslagen – vissa bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900) tillämpliga. Vad avser ansökan saknas andra formkrav än skriftlighet och en elektronisk ansökan är att likställa med en skriftlig. Det utredningsansvar som åklagaren har i och med hänvisningen till förvaltningslagen innebär att denne kan förelägga om att ansökan ska kompletteras och har att pröva om den uppgivna företrädaren är behörig att göra ansökan.[84]

Åklagaren får anlita hjälp av Polismyndigheten för utredning av frågor om förbuden och vad avser utredningen tillämpas vissa bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken.[85] Åklagaren har bl.a. rätt att använda tvångsmedel vid utredningen, vilka inbegriper exempelvis rätten att hålla förhör med var och en som kan antas lämna upplysningar av betydelse för utredningen och rätten att hämta en person till förhör (vilken rätt dock inte gäller vid delgivning av ett beslut om tillträdesförbud).[86]

Åklagaren är skyldig att underrätta den som är part, dvs. den förbudsaktuella personen och sökanden, om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten och bereda hen tillfälle att yttra sig över uppgiften. Åklagaren bestämmer hur underrättelsen ska ske och får avgöra förbudsfrågan utan kommunikation om åtgärderna är uppenbart obehövliga – exempelvis om uppgiften saknar betydelse – eller om avgörandet inte kan skjutas upp.[87]

Åklagarens beslut i fråga om tillträdesförbud, dvs. oavsett utgång i sak, kan prövas av allmän domstol på begäran av den som beslutet gått emot. De som varit parter vid åklagarens prövning, dvs. den för-

[82] Jfr 6 § tillträdesförbudslagen.
[83] 3 § förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.
[84] Prop. 2020/21:52 s. 103 och prop. 2021/22:108 s. 39.
[85] 8 § tillträdesförbudslagen.
[86] Se hänvisningarna till 23 kap. rättegångsbalken i 8 § tillträdesförbudslagen.
[87] 9 § tillträdesförbudslagen, jfr prop. 2020/21:52 s. 105.

budsaktuella personen och (företrädaren för) lokalen i fråga, intar sådan ställning även inför domstolen.[88] Begär den part som ålagts förbudet prövning har åklagaren att föra talan för den part som ansökt om förbudet, om det begärs och inte särskilda skäl talar emot.[89] Polismyndigheten intar inte partsställning, trots att myndigheten har rätt att väcka en fråga om förbud.[90]

Lagen (1996:242) om domstolsärenden är subsidiärt tillämplig på handläggningen i domstol. Enligt den lagen är förfarandet skriftligt, men i ett ärende om tillträdesförbud har den som är part en ovillkorlig rätt till sammanträde i tingsrätt.[91]

När domstolen ska pröva ett beslut i fråga om tillträdesförbud och den mot vilken förbudet avses gälla är misstänkt för brott som har betydelse för prövning av frågan om förbudet, får beslutet prövas i mål om allmänt åtal rörande brottet (då tillämpas bestämmelserna om rättegången i brottmål).[92]

Frågor om tillträdesförbud ska handläggas skyndsamt hos såväl åklagaren som vid domstol, men några särskilda tidsfrister gäller inte (varken enligt lagen eller föreskrifter på lägre nivå).[93]

Huvudregeln är att vardera parten står sin rättegångskostnad.[94]

Beslutet om förbud, förbudstidens längd, straffansvar m.m.

Åklagarens beslut om tillträdesförbud ska vara skriftligt och ange bl.a. de skäl som har bestämt utgången. Om det inte är uppenbart obehövligt ska beslutet även, vilket följer av vissa bestämmelser i förvaltningslagen, innehålla en s.k. klargörande motivering med uppgifter om bl.a. vilka omständigheter som varit avgörande för ställningstagandet.[95]

Ett beslut om tillträdesförbud gäller omedelbart om inte annat beslutas. Beslutar åklagaren inte annat gäller alltså förbudet även om det begärs prövat av domstol. Straffansvar aktualiseras dock först

[88] Se prop. 2020/21:52 s. 46.
[89] 15 § första stycket tillträdesförbudslagen.
[90] 6 § tredje stycket tillträdesförbudslagen.
[91] Se Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen*, *En kommentar*, kommentaren till 17 § tillträdesförbudslagen. I hovrättsprocessen gäller i stället 14 § lagen om domstolsärenden.
[92] 21 § tillträdesförbudslagen.
[93] Se Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen*, *En kommentar*, kommentaren till 5 § tillträdesförbudslagen.
[94] 19 § tillträdesförbudslagen.
[95] Se 10 § tillträdesförbudslagen och tillämpliga delar av 32 § förvaltningslagen.

efter det att delgivning av beslutet skett med den förbudsunderkastade personen.[96] Eftersom ett förbud är straffsanktionerat gäller samma begränsning som för delgivning av en stämningsansökan i brottmål och delgivning får således inte ske genom surrogatdelgivning, spikning i samband med stämningsmannadelgivning eller kungörelsedelgivning.[97]

Ett tillträdesförbud ska gälla för en viss tid, högst ett år. Efter att förbudstiden löpt ut kan förbudet, genom ett nytt beslut, förlängas med högst ett år åt gången (såvida förutsättningarna är uppfyllda). Det finns ingen gräns för hur många gånger ett förbud kan förlängas.[98]

Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det, får åklagaren häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud som har fattats av åklagaren eller domstolen. Detta under förutsättning att förbudet inte är föremål för domstolsprövning. Ett sådant beslut måste meddelas före förbudstidens utgång och träder i det tidigare beslutets ställe. Det kan komma i fråga om en person som underkastats ett förbud frikänns från den brottslighet som legat till grund för utfärdandet av förbudet eller om risken för det beteende som förbudet tar sikte på har undanröjts, exempelvis för att personen verkställer ett fängelsestraff eller drabbats av en allvarlig sjukdom som omöjliggör besök i lokalen i fråga. Åklagaren får dock utvidga ett förbud endast om det begärs av en företrädare för butiken, badanläggningen eller biblioteket, vilket sammanhänger med att åklagaren inte självmant får väcka förbudsfrågan.[99] Domstolen kan inhibera ett beslut om tillträdesförbud som åklagaren (eller underrätten) meddelat och även förordna om ett interimistiskt tillträdesförbud såvida ett förbud inte beslutats tidigare i processen.[100]

Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms, om fallet inte är ringa, för överträdelse av tillträdesförbud till böter eller fängelse i högst sex månader. Även sådana interimistiska tillträdesförbud som domstolen förordnat om enligt 16 § tillträdesförbudslagen omfattas

[96] 3 § andra stycket tillträdesförbudslagen, se Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, kommentaren till 3 och 4 §§ tillträdesförbudslagen.
[97] Jfr 4 § tillträdesförbudslagen.
[98] 3 § första stycket tillträdesförbudslagen, prop. 2020/21:52 s. 102.
[99] 12 § tillträdesförbudslagen. Se även prop. 2020/21:52 s. 107 och Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, kommentaren till 12 § tillträdesförbudslagen.
[100] 16 § tillträdesförbudslagen.

av straffansvaret. Som redogjorts för ovan måste förbudsbeslutet delges den förbudsunderkastade personen för att få straffrättslig verkan.[101]

Frågan om en gärning innebär att förbudet överträds är avhängig själva förbudets innebörd och omfattning. För att straffansvar ska inträda krävs alltså inte att överträdelsen gett upphov till någon viss effekt på den plats som omfattas av förbudet, utan i typfallet räcker det att personen som är underkastad ett förbud befinner sig inom det förbjudna området. Som framgått ska ringa överträdelser dock inte föranleda ansvar och således kan i rättstillämpningen bagatellartade överträdelser eller helt kortvariga vistelser i förbudsområdet undantas från straffansvaret. Det finns knappast något utrymme för att beakta eventuella materiella brister i förbudet inom ramen för prövningen av ett åtal för överträdelse av förbudet. Ansvarsfrihet bör dock kunna komma i fråga om beslutet om tillträdesförbud utgör en nullitet.[102]

Straffskalan om böter eller fängelse i högst sex månader innebär att normalpåföljden för överträdelser är böter. Vid flera överträdelser av ett tillträdesförbud eller vid återfall i brottet överträdelse av tillträdesförbud kan ett kraftigare bötesstraff eller fängelse väljas som påföljd. Straffskalan innebär vidare att en person som är misstänkt för överträdelse av tillträdesförbud inte får häktas – och därmed inte heller anhållas – men väl gripas av envar som påträffar denne på bar gärning eller flyende fot. Därmed har exempelvis ordningsvakter, väktare eller personal i lokalen i fråga rätt att gripa en person som överträtt ett tillträdesförbud. Polismän och ordningsvakter har därtill rätt att avvisa en person som står i begrepp att överträda ett tillträdesförbud, eller avlägsna den som har överträtt ett sådant förbud, om det behövs för att avvärja överträdelsen (en straffbelagd handling).[103]

[101] 22 § tillträdesförbudslagen.
[102] Se prop. 2020/21:52 s. 111 och Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, kommentaren till 22 § tillträdesförbudslagen.
[103] Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, kommentaren till 22 § tillträdesförbudslagen. Jfr även prop. 2020/21:52 s. 111.

3.6 Utblick mot några nordiska rättssystem

3.6.1 Finland

I Finland är den rättsliga utgångspunkten att en rörelseidkare har rätt att välja sina kunder och får neka personer ur allmänheten tillträde till rörelsens lokaler så länge det inte strider mot förbud mot diskriminering eller andra högre normer. Vidare kan en rörelseidkare förbjuda en person att komma in i en affärslokal om hen uppträder på ett störande sätt. Ett sådant förbud (som inte får vara diskriminerande) kan meddelas av rörelsens företrädare och är inte underkastat formkrav eller någon giltighet i tid. Förbudsrätten är emellertid inte reglerad i någon särskild lag utan vilar ytterst på strafflagsbestämmelsen om brott mot offentlig frid, genom vilken bl.a. agerandet att obehörigen tränga sig in[104] i en affärslokal (om intrånget inte föranleder endast liten olägenhet) är kriminaliserat och förskyller böter eller fängelse i högst sex månader.[105]

Ett beredningsarbete pågår emellertid med en tilltänkt lag enligt vilken företag inom handelsbranschen ska kunna ansöka om ett s.k. kontaktförbud mot personer som hotar eller stör ett företags verksamhet, vilket förbud ska få beslutas av myndigheter, liksom ett förtydligande av strafflagstiftningen på området. Justitieministeriet publicerade i april 2025 en förstudie om sådana kontaktförbud och ministeriets avsikt är att lämna en proposition i saken under år 2026.[106]

Således har den finska rättsordningen för närvarande ingen författning som motsvarar tillträdesförbudslagen. Det förekommer emellertid att tillträdesförbud regleras särskilt inom ramen för lagar som gäller för vissa slags verksamheter, utan att förbuden för den skull är sanktionerade med straff. Exempelvis är det enligt lagen om allmänna bibliotek möjligt att underkasta en person förbud om högst 30 dagar mot att använda ett visst bibliotek, såvida denne upprepade gånger har väsentligt stört bibliotekets verksamhet, äventyrat dess säkerhet eller gjort åverkan på biblioteksegendomen.[107] Vidare har

[104] I begreppet intrång kan här ligga att ett verbalt förbud överträds.
[105] 24 kap. 3 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen (39/1889). Jfr även RP 184/1999 rd, s. 19 och 24, se vidare Justitieministeriet (2026), *Införande av kontaktförbud för företag*. https://oikeusministerio.fi/sv/kontaktforbud-for-foretag (hämtad 31 mars 2026).
[106] Se Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2025:18, *Förstudie om kontaktförbud för företag*, 11 april 2025. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-521-0 (hämtad 31 mars 2026), se även Justitieministeriet (2026), *Införande av kontaktförbud för företag*. https://oikeusministerio.fi/sv/kontaktforbud-for-foretag (hämtad 31 mars 2026).
[107] 13–15 §§ lagen (1492/2016) om allmänna bibliotek.

en innehavare av en ensamrättslicens för vissa former av anordnande av spel om pengar enligt penningspelslagen, som trädde i kraft den 20 januari 2026, rätt att bl.a. vid misstanke om s.k. falskspel eller ordningsstörande beteende förbjuda en person tillträde till kasinolokaler, vilket förbud gäller tills vidare eller viss tid (då minst en månad och högst ett år).[108] Förmodligen kan överträdelser av sådana förbud i de flesta fall sanktioneras med att den förbudsunderkastade personen avvisas från lokalen i fråga.

3.6.2 Norge och Danmark

I både Norge och Danmark är den rättsliga utgångspunkten densamma som i Finland i fråga om rörelseidkares rätt att välja sina kunder, men de två skandinaviska ländernas respektive strafflagar saknar bestämmelser som uttryckligen tar sikte på obehöriga intrång i för allmänheten öppna lokaler. Att obehörigen tränga sig in i annans bostad eller ett annat ställe som inte är fritt tillgängligt, liksom att underlåta att lämna ett främmande område trots uppmaning därtill, är dock kriminaliserat genom bestämmelser i strafflagarna.[109] Hur respektive kriminalisering förhåller sig till fall i vilka föreståndaren för en öppen lokal nekar någon ur allmänheten tillträde dit eller ber en person att lämna platsen, undandrar sig utredningens vetskap.

I dansk lag finns ingen författning som motsvarar tillträdesförbudslagen, men den s.k. ordensbekendtgørelsen[110] – vilken reglerar allmän ordning på bl.a. allmänt tillgängliga gator, vägar, parker, väntthallar, nöjesställen, offentliga kontor och köpcentrum – erbjuder relativt stora möjligheter för polisen att underkasta enskilda personer förbud mot att tillträda sådana allmänt tillgängliga platser. Den som upprepade gånger byter mot bestämmelsen i lagens 2 kap. 3 § om att slagsmål, skrik, rop eller annat störande, våldsamt, förnärmande eller liknande uppträdande inte får äga rum på en skyddad plats, kan av polisen meddelas förbud mot att färdas fram och tillbaka och uppehålla sig inom 100 meter från den plats där den senaste överträdelsen begåtts, förutsatt att det finns grund för att tro att den förbudsaktu-

[108] Se 3 och 41 §§ penningspelslagen (10/2026).
[109] Jfr [den norska] lov (LOV-2005-05-20-28) om straff (straffeloven), § 268, och [den danska] straffeloven (LBK nr 1294 af 07/11/2025), § 264.
[110] Bekendtgørelse (BEK) nr. 511 af 20 juni 2005 om politiets sikring af den offentlige orden og beskyttelse af enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed mv., samt politiets adgang til at iværksætte midlertidige foranstaltninger.

ella personen annars kommer att upprepa förseelserna inom det tilltänkta förbudsområdet. Ett beslut om förbud ska vara skriftligt och förbudstiden får inte överstiga två år. Överträdelser av förbudet förskyller böter och därtill kan förbudsområdet utsträckas vid överträdelser.[111]

Har en person agerat särskilt otrygghetsskapande, vilket kan utgöras av narkotikahandel eller annat beteende med koppling till en aktuell kriminalitetstendens i det offentliga rummet, och det finns anledning att tro att denne kommer att upprepa beteendet kan – förutsatt att geografiska och andra hänsyn tillåter det (varvid proportionalitetsprincipen ska iakttas) – förbudsområdet omfatta en radie om intill 1 000 meter. För sådana större förbudsradier gäller en förbudstid om högst tre månader, vilken kan förlängas med högst tre månader åt gången. Besluten kan meddelas muntligen, men bör dokumenteras i skrift och tillställas den förbudsunderkastade parten.[112]

Inte heller i norsk författning finns någon motsvarighet till tillträdesförbudslagen. Polisen har rätt att – bl.a. i syfte att upprätthålla allmän ordning eller för att avvärja eller hejda lagöverträdelser – förbjuda att personer uppehåller sig i bestämda områden, men saknar en rätt att vid rena ordningsstörningar meddela sådana generella förbud som den danska ordensbekendtgørelsen tillåter.[113]

3.7 Problembild avseende den nuvarande tillträdesförbudsregleringen

3.7.1 Inledning

Flera branschorganisationer, bl.a. Svensk Handel och Fastighetsägarna, har i rapporter och andra publikationer återkommande framfört synpunkter rörande regleringen om tillträdesförbud, vilka går ut på att regleringen inte på ett tillräckligt effektivt sätt kan förebygga brottsliga och andra icke-önskvärda ageranden i för allmänheten öppna lokaler, i synnerhet butiker och andra affärslokaler. Motsvarande uppfattning om regleringen har också framförts under de möten med branschorganisationer som utredningen haft. Synsättet återspeg-

[111] Ordensbekendtgørelsen, 1 kap. 2 § och 2 kap. 3 och 6 §§.
[112] 6 §, BEK nr 860 af 28/06/2017, jfr även Vejledning (VEJ) nr 9319 af 31/03/2017 om meddelelse af zoneforbud efter ordensbekendtgørelsens § 6, stk. 4.
[113] Jfr Lov (LOV-1995-08-04-53) om politiet (politiloven), § 7.

las också i våra direktiv, vilka sammanfattar det så att det finns synpunkter som går ut på att regelverket är för restriktivt i förhållande till dess preventiva syfte och – vad gäller just tillträdesförbudslagen – att det kan ifrågasättas om förbuden som utfärdas med stöd av lagen har tillräcklig effekt.

Synpunkter av detta slag framförs inte sällan i ljuset av statistik och andra uppgifter som talar för att förekomsten av brottslighet och andra icke-önskvärda ageranden i öppna lokaler har ökat på senare tid och att det får stora konsekvenser för såväl näringsidkare, särskilt inom dagligvaru- och sällanvaruköpshandeln, som andra aktörer och de som tjänstgör i lokalerna, samt ytterst för samhället. Regleringsändringar av det slag som berörs i direktiven och som dryftas i den allmänna diskussionen om regleringen motiveras inte sällan med mer eller mindre uttalade antaganden om att regleringen då bättre skulle kunna förebygga den ökande brottsligheten och förekomsten av icke-önskvärda ageranden.

Som kommer att framgå i det följande är utredningens utgångspunkt i fråga om den nu gällande regleringen om tillträdesförbud att bestämmelserna har tillkommit för att kompensera för det förhållandet att straffbestämmelsen om olaga intrång inte kan användas i relation till lokaler som är öppna för allmänheten, samtidigt som förutsättningarna för att meddela ett tillträdesförbud är mycket restriktiva i jämförelse med vad som skulle ha gällt om lokaler av detta slag hade omfattats av bestämmelsen om olaga intrång. Vår uppfattning är, med andra ord, att den grundläggande rätten att bestämma över sin lokal, vilken följer av ägande, nyttjande eller liknande förhållanden, inte i tillräcklig utsträckning återspeglas i tillträdesförbudsregleringen och att detta är ett problem finns oavsett hur brottsutvecklingen ser ut.

Också med denna utgångspunkt finns emellertid skäl att översiktligt beskriva brottsligheten i handeln och dess konsekvenser för att illustrera det sammanhang i vilket de frågor som behandlas i betänkandet aktualiseras. I vår genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen (avsnitt 4.2) behandlas vissa ytterligare synpunkter från bl.a. branschorganisationerna.

3.7.2 Handelsbranschen är särskilt brottsutsatt

Varje år polisanmäls ett stort antal brott som har koppling till handeln. Stölder i butikslokaler utgör lejonparten av denna polisanmälda brottslighet. Sedan år 2009 har polisanmäld stöldbrottslighet i butikslokaler kontinuerligt minskat. Från och med år 2015 har antalet polisanmälda stöldbrott i butik per år varierat mellan cirka 42 000 och 50 000. År 2024 polisanmäldes drygt 43 000 sådana brott och år 2025 knappt 43 000.[114] Även andra slags tillgreppsbrott än butiksstölder förekommer. Det finns statistik vad avser butiksrån, av vilken framgår att antalet anmälda sådana rån minskat sedan år 2015, då drygt 800 anmäldes. År 2024 anmäldes drygt 200 butiksrån och år 2025 över 220.[115]

Annan brottslighet som drabbar eller har koppling till handeln, exempelvis stöld genom inbrott, skadegörelse och bedrägeri samt misshandel, olaga hot, ofredande samt liknande brott mot person och brottslighet grundad i diverse ordningsstörande beteenden, är inte föremål för lika detaljerad kriminalstatistik. Det går dock att följa det totala antalet anmälda brott som registrerats med målsägare inom handeln. Utvecklingen var under åren 2018–2023 något minskande, men relativt jämn under hela perioden med cirka 65 000–74 000 anmälda brott per år, enligt Brås rapport (2025:12) *Statistik om brott mot företag och organisationer*.[116]

Det finns anledning att tro att antalet brott inom handeln är högre än vad som framkommer i kriminalstatistiken. En studie från branschorganisationen Företagarna år 2023 indikerar att företagens allmänna benägenhet att polisanmäla brott är förhållandevis låg och att det varit så över tid.[117] Brås rapport (2025:16) *Brott mot företag* ger rentav vid handen att majoriteten av de brottsutsatta företagen inom handeln avstår från att göra polisanmälningar.[118] Den bilden bekräftas av en undersökning gjord av Svenskt Näringsliv år 2024, enligt vilken mindre än en fjärdedel av de tillfrågade företagen inom handeln uppgav att samtliga inträffade brott polisanmäls.[119]

---

[114] Se Brå (2026), *Stöld och snatteri*. https://bra.se/amnen/stold-och-snatteri. (hämtad 2025-11-03 och 2026-04-30).
[115] Se Brå (2026), *Rån*. https://bra.se/amnen/ran. (hämtad 2025-11-03 och 2026-04-30).
[116] Brå, Rapport 2025:12 *Statistik om brott mot företag och organisationer, Juridiska personer som målsägare för anmälda brott 2018–2023*., s. 36–39.
[117] Företagarna, *Brott mot företagare 2023, En kartläggning av företagares kontakter med polisen, anmälda brott och polistätheten i Sverige*, april 2023, s. 16.
[118] Brå, Rapport 2025:16 *Brott mot företag, En kartläggning av brott mot företag och andra organisationer*, s. 43–45.
[119] Svenskt Näringsliv, *Brottsbarometern 2024*, s. 11.

Oavsett hur väl den officiella kriminalstatistiken speglar antalet inträffade brott rör det sig om ett mycket stort antal, främst butiksstölder, som upprepade gånger drabbar ett förhållandevis litet antal målsäganden. Således är det inte förvånande att upprepad utsatthet för stöld- och tillgreppsbrottslighet är vanligare inom handeln i allmänhet och detaljhandeln i synnerhet, än inom andra branscher. Det visar Brås rapport (2025:12) *Statistik om brott mot företag och organisationer*. Enligt rapporten var 40 procent av samtliga anmälda stöld- och tillgreppsbrott under åren 2018–2023 riktade mot juridiska personer med målsägare inom handeln, trots att dessa utgör en relativt sett mindre andel, 18 procent, av samtliga målsägare för den brottsligheten under perioden. Enligt andra studier är handeln en av de mest brottsdrabbade branscherna överhuvudtaget.[120]

Att just detaljhandeln är mycket brottsutsatt framgår även av branschorganisationen Svensk Handels kvartalsvisa webbenkätundersökningar, som ställs till slumpmässigt utvalda av organisationens medlemsföretag och är tänkt att spegla fördelningen av samtliga butiker inom detaljhandeln. Butikschefer eller butiksansvariga får i enkäten svara på om butiken den senaste veckan utsatts för stöld eller ringa stöld samt den senaste månaden hot eller våld i samband med sådana tillgrepp, inbrott, bedrägeribrottslighet eller hotfullt beteende. År 2023 hade 44 procent av de svarande butikerna utsatts för minst ett av de brott eller det hotfulla beteende som enkäten omnämnt. Motsvarande andel för år 2024 var 46 procent, vilket är den högsta andelen på årsbasis sedan mätningarna inleddes. Under det tredje kvartalet 2025 uppmättes den högsta andelen på kvartalsbasis sedan mätningarna inleddes, 49 procent, och det konstaterades att andelen hade ökat två kvartal i rad.

3.7.3 Något om brottslighetens konsekvenser

Den brottslighet som drabbar handeln får naturligtvis konsekvenser. Redan i Brås rapport *Ökad säkerhet inom handeln* från år 1989 uppskattades det tillgripnas värde årligen uppgå till miljardbelopp, och samtidigt konstaterades det att den förlust som tillgreppen medför ytterst drabbar konsumenterna i form av högre priser samt butiks-

[120] Se t.ex. Stiftelsen Tryggare Sverige, *Företagens trygghetsundersökning 2024*, april 2024, s. 17 och 18 och Svenskt Näringsliv, *Brottsbarometern 2024*, s. 11.

besökare och personal i form av hotfulla och våldsamma situationer samt oro för sådana.[121] Brottsligheten kan leda till svårigheter att attrahera kunder och att rekrytera personal, och i förlängningen till att näringsidkare avstår investeringar i verksamheten, flyttar eller avslutar den. Bland följdeffekterna av brottsligheten mot handeln räknas sålunda ett sämre butiksutbud, minskade skatteintäkter och lägre produktivitet, särskilt på mindre orter och i brottsutsatta områden.[122]

Mycket talar för att det värde som tillgrips genom stöld i butiker har ökat kraftigt och kontinuerligt sedan Brås rapport, även med beaktande av förändringen av penningvärdet.[123] Svensk Handel har i rapporten *Stölder och brottslighet i handeln* från år 2024 uppskattat värdet på det som tillgreps i butiker år 2023 till 10,5 miljarder kronor, vilket enligt uppgift motsvarar en ökning med 20 procent sedan år 2021. Det motsvarar enligt rapporten 1,5 procent av dagligvaruhandelns årliga omsättning och 0,9 procent av sällanköpshandelns dito. Kostnaderna för detaljhandelns brottsförebyggande åtgärder som väktare, larmanordningar, kamerabevakning, ändringar i sortiment och butiksplanlösning samt utbildning av personal uppskattas i samma rapport till 10,4 miljarder kronor per år, vilket motsvarar över en procent av branschens årsomsättning. Sådana åtgärder vidtas inte enbart av ett fåtal större aktörer, utan kostnaderna för det brottsförebyggande arbetet bärs av en stor andel av både dagligvaru- och sällanvaruköpshandlarna.[124]

Enligt rapporten innebär brottsligheten vidare att 29 procent av sällanvaruköpshandlarna avstått från vissa investeringar och att 58 procent av dagligvaruhandlarna har svårt att bedriva verksamheten som vanligt. Inom respektive bransch har mer än 10 procent av handlarna övervägt att avsluta eller flytta sin verksamhet till följd av brottslighet. Vad gäller handeln i stort framkommer i en undersökning från Svenskt Näringsliv att 10 procent av företagen avstått från investeringar i verksamheten till följd av oro eller utsatthet för brott under de senaste tolv månaderna (undersökningen genomfördes juni och juli månader år 2024).[125] Mycket talar för att brottsligheten även medför svårigheter för företagen att anställda personal. Av nämnd rapport från Svensk Handel framgår att 32 procent av dagligvaruhandlarna

[121] Brå, Rapport 1989:4 *Ökad säkerhet inom handeln*, *En handbok*, s. 7.
[122] Se Svenskt Näringsliv, *Brottsbarometern 2024*, s. 27.
[123] Se prop. 2020/21:52 s. 27 och däri gjorda hänvisningar.
[124] Svensk Handel, *Stölder och brottslighet i handeln 2024*, s. 22 och 23.
[125] Se Svenskt Näringsliv, *Brottsbarometern 2024*, s. 31.

och 10 procent av sällanvaruköpshandlarna möter svårigheter i rekryteringen på grund av att arbetsplatsen i fråga inte upplevs som trygg.

Brottsligheten får konsekvenser även för den personal som näringsidkarna lyckas anställa. Av Arbetsmiljöverkets statistik år 2024[126] framgår bl.a. att av de sysselsatta inom kategorin försäljningsyrken inom detaljhandeln så hade under de senaste 12 månaderna 19 procent en till några gånger varit utsatt för våld eller hot i arbetet, 13 procent arbetat ensam en till några gånger och riskerat att hamna i otrygga eller hotfulla situationer, 17 procent varit i någon form av allvarlig konflikt eller bråk med andra personer än kollegor, t.ex. kunder, på arbetsplatsen och 8 procent varit utsatta för sexuella trakasserier av andra personer än kollegor, t.ex. kunder. Vad avser just butikssäljare inom dagligvaruhandeln är andelen som under samma period utsatts för våld eller hot 26 procent samt varit i en allvarlig konflikt eller bråk 22 procent. Enligt den ovan nämnda rapporten från Svensk Handel hade personal hos mer än hälften av dagligvaruhandlarna utsatts för hot, medan personal hos mer än en fjärdedel av handlarna utsatts för sexuella trakasserier och personal hos nästan en femtedel av handlarna utsatts för misshandel.

Att butikspersonal känner oro och otrygghet till följd av butiksrelaterad brottslighet framgår bl.a. av en undersökning gjord av Handelsanställdas förbund genom en enkät till ett antal av förbundets medlemmar, vilka slumpvis valts ut som respondenter. Enligt undersökningen är över 30 procent av de som arbetar i butik oroliga för att utsättas för våld, hot eller andra brott på sin arbetsplats och en något större andel upplever rädsla vid ensamarbete och i liknande situationer.[127]

Även näringsidkarna själva upplever oro över brottsligheten. Enligt rapporten från Svensk Handel är 58 procent av dagligvaruhandlarna och 35 procent av sällanköpsvaruhandlarna oroliga för att utsättas för hot eller våld i samband med stöldbrottslighet.

[126] Arbetsmiljöundersökningen år 2024 (Arbetsmiljöverkets statistik, hämtad i tabellform 2025-11-03 ur SCB:s statistikdatabas via sistnämnda myndighets webbplats: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0501__AM0501A/ArbmiljoAlderN/).

[127] Handelsanställdas Förbund, *Kortrapport om hot och våld*, oktober 2024.

4 Straffsanktionerade tillträdesförbud

4.1 Inledning

Som framgått har vi enligt våra direktiv i uppdrag att ta ställning till om möjligheterna att besluta om straffsanktionerade tillträdesförbud bör utökas.

Vi har också att ta ställning till om eventuella ändringar bör ske genom ändringar i straffansvaret för olaga intrång, genom ändringar i tillträdesförbudslagen eller genom en kombination av sådana ändringar. För- och nackdelar med de olika alternativen behöver därför övervägas.

Om prövningen utmynnar i att en utökning av möjligheterna bör ske genom ändringar av tillträdesförbudslagen så kan det, enligt direktiven, övervägas:

- om det bör införas en presumtion för tillträdesförbud efter en fällande dom för brott vid aktuell plats,
- om riskbedömningen som anvisas i bestämmelsen i 2 § bör nyanseras på så sätt att annat än tidigare brottslighet kan beaktas i större utsträckning, och
- om möjligheten att meddela tillträdesförbud bör utsträckas till även barn under 15 år, låt vara att de inte kan dömas till påföljd för överträdelse av sådana förbud.

Uppdraget rörande straffsanktionerade tillträdesförbud har, som vi berört bakgrundsvis, lämnats i ljuset av bl.a. synpunkter om att tillämpningen av tillträdesförbudslagen är för restriktiv i förhållande till dess preventiva syfte och att förbuden inte har tillräcklig effekt. I direktiven hänvisas till rapporter från branschorganisationer, i vilka det

framförts synpunkter som går ut på att tillträdesförbudslagen skulle kunna effektiviseras om förbud kunde omfatta samtliga butiker tillhörande en kedja på en ort, gälla för flera butiker inom samma galleria och inbegripa allmänna ytor i gallerior. I anslutning till rapporterna nämns att det skulle kunna övervägas om också andra slags centrum än gallerior skulle kunna träffas av ett tillträdesförbud.

Oavsett vilket ställningstagande som görs i sak ska utredningen, enligt direktiven, lämna författningsförslag om både en utvidgning av straffansvaret för olaga intrång och utökade möjligheter att besluta om förbud inom ramen för tillträdesförbudslagen.

I direktiven nämns vidare att LRF har framhållit att straffbestämmelsen om olaga intrång kan vara svårtillämpad och att den inte är tillräckligt verkningsfull i situationer i vilka aktivister förflyttar sig från enskild mark till allmän plats för att där fortsätta hotande eller skrämmande ageranden mot lantbrukare. Redan inom ramen för denna inledning till våra överväganden beträffande tillträdesförbudsregleringen kan sägas att utredningen inte funnit en lösning på den fråga som LRF har tagit upp. Som framgått bakgrundsvis innebar 2022 års ändringar av 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken bl.a. att stycket uttryckligen kom att omfatta gårdsplaner.[1] Detta torde innebära att det finns relativt goda möjligheter för att beivra vistelser som äger rum på ett lantbruk utan lantbrukarens tillåtelse. Lagstiftningsåtgärder som tar sikte på att hindra att någon som befinner sig på annan plats än sådan som tillhör lantbrukaren agerar hotfullt eller brottsligt förutsätter betydligt bredare överväganden än de som varit möjliga att göra inom ramen för den här utredningen. Vi lämnar följaktligen inga förslag i den delen.

[1] Prop. 2021/22:194, s. 41, jfr även s. 15 och 16.

4.2 Genomgång av tillämpningen av tillträdesförbudslagen

4.2.1 Grundläggande statistik[2]

Tabell 4.1 Åklagarmyndighetens beslut i fråga om tillträdesförbud

Redovisade per utgång och lokalitet för åren 2021–2025

År	Lokalitet	Avskrivning	Avslag	Förbud	Andel förbud
2021	Butik	29	308	142	31,6 %
2022	Badanläggning	2	13	13	50 %
	Bibliotek	0	1	3	75 %
	Butik	21	213	210	49,6 %
2023	Badanläggning	2	5	5	50 %
	Bibliotek	1	11	7	38,9 %
	Butik	31	221	254	53,5 %
2024	Badanläggning	0	1	4	80 %
	Bibliotek	0	7	10	58,8 %
	Butik	33	244	334	57,8 %
2025	Badanläggning	1	2	18	90 %
	Bibliotek	2	7	19	73,1 %
	Butik	37	287	382	57,1 %

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Åklagarmyndigheten.[3]

Tabellen visar antalet beslut i fråga om tillträdesförbud meddelade av Åklagarmyndigheten, per utgång (dvs. avskrivning, avslag eller förbuds utfärdande) och lokalitet för åren 2021–2025, samt andelen beslut att utfärda förbud under samma period.[4] Nästan alla beslut från det att lagen medgav förbud även till badanläggningar och bibliotek rör butiker. Det har således gjorts relativt få ansökningar eller anmälningar om förbud till badanläggningar och bibliotek. För år 2025 kan en viss ökning av antalet beslut om att utfärda förbud till badanläggningar och bibliotek skönjas, om än från förhållandevis låga nivåer.

Vad avser butiker var under det första året som tillträdesförbudslagen var i kraft antalet beslut om avslag större än antalet beslut om

[2] Med angivandet av År 2021 i tabellerna i detta avsnitt avses inte hela det året, utan enbart den tid då tillträdesförbudslagen var i kraft, dvs. fr.o.m. den 1 mars 2021 t.o.m. den 31 december 2021.
[3] Statistiken i tabellerna 4.1–4.6 har tagits fram av Åklagarmyndigheten respektive Domstolsverket på förfrågan av utredningen.
[4] I beräkningen av andelen ingår inte besluten om avskrivning.

utfärdande av förbud, men för åren därefter har förhållandet varit det motsatta. Antalet beslut om avskrivning har sedan lagens ikraftträdande varit ungefär lika stort varje år vad gäller butiker. Antalet beslut om utfärdande av förbud till butik har ökat varje år sedan lagens ikraftträdande. Ökningen motsvaras av en kontinuerlig ökning av antalet ansökningar eller anmälningar om förbud.

Andelen beslut om utfärdande av tillträdesförbud till butik har ökat sedan lagens ikraftträdande och de senaste åren har den uppgått till över 50 procent[5].

Tabell 4.2 Mediantid för handläggning av ärenden om tillträdesförbud hos Åklagarmyndigheten

Redovisad i antal kalenderdagar per utgång och lokalitet för åren 2021–2025

Lokalitet	Utgång	År				
		2021	2022	2023	2024	2025
Badanläggning	Avskrivning	–	31	6	–	5
	Avslag	–	9	44	6	34
	Förbud	–	9	14	18	56
Bibliotek	Avskrivning	–	–	12	–	64
	Avslag	–	15	19	9	27
	Förbud	–	9	29	15	21
Butik	Avskrivning	6	10	14	5	10
	Avslag	7	10	9	10	13
	Förbud	13	14	18	17	17

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Åklagarmyndigheten.

Tabellen visar mediantiden i kalenderdagar som det tagit Åklagarmyndigheten att handlägga ett ärende (genomströmningstiden) om tillträdesförbud, per utgång och lokalitet för åren 2021–2025. Handläggningstiden räknas från och med dagen då ansökan eller anmälan anhängiggjordes hos myndigheten till och med dagen för beslut. År 2025 var medianhandländläggningstiden för ärenden rörande butik 17 dagar när utgången var att tillträdesförbud utfärdas, medan den var 13 dagar när utgången var att en ansökan eller anmälan avslås.

[5] Jfr dock föregående fotnot.

Medianhandläggningstiden för ärenden rörande butik med utgångar av de två nu nämnda slagen synes ha ökat något sedan lagen infördes.

År 2025 var medianhandläggningstiden för ärenden om tillträdesförbud till butik betydligt lägre än för ärenden om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Mot bakgrund av att antalet ansökningar och anmälningar om förbud till sistnämnda lokaliteter är få är det emellertid svårt att dra några slutsatser av detta förhållande.

4.2.2 Skillnader i tillämpningen?

Branschorganisationen Svensk Handel har i två rapporter pekat på betydande skillnader i tillämpningen av lagen mellan landets olika åklagarkammare. Särskilt skillnader i andelen beslut om utfärdande av förbud har belysts. Enligt rapporterna utfärdas vid vissa åklagarkammare tillträdesförbud för majoriteten av ansökningarna, medan motsatt förhållande råder vid andra åklagarkammare.[6]

Antalet ansökningar om tillträdesförbud till butik är förhållandevis litet. Vissa kammare får bara in en handfull ansökningar per år. Frågan är om antalet ansökningar per kammare är tillräckligt stort för att medge slutsatsen att det förekommer en verklig skillnad i hur lagen tillämpas mellan kamrarna. Därtill lär skillnader i antalet ansökningar och andelen beslut om utfärdande av tillträdesförbud mellan enskilda åklagarkammare åtminstone delvis kunna förklaras av att butikstäthet och ansökningsbenägenhet varierar mellan olika orter och av andra omständigheter som ligger utanför Åklagarmyndighetens kontroll.

Av Åklagarmyndighetens tillsynsrapport (2024:01), *Tillträdesförbud till butik*, i vilken myndigheten granskat handläggningen av ärenden om tillträdesförbud under perioden 1 mars 2021–31 augusti 2023, framgår att man inte kunnat påvisa några tydliga regionala skillnader i tillämpningen av tillträdesförbudslagen mellan de fyra geografiska åklagarområdena. Det utesluter inte att andelen meddelade tillträdesförbud varierar mellan åklagarkamrarna, men det talar mot att några avgörande regionala skillnader förekommer.

[6] Jfr Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik, Utvärdering och analys*, 2024, s. 4 och Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik – två år senare*, april 2023, s. 5.

Tabell 4.3 Beslut om tillträdesförbud i åklagarområdena

Redovisade i bl.a. antal per utgång och åklagarområde för åren 2021–2025

Åklagarområde	År	Avskrivning	Avslag	Förbud	Andel förbud
01. Nord-Mitt	2021	2	74	36	32,7 %
	2022	2	48	51	51,5 %
	2023	4	68	47	40,9 %
	2024	5	53	91	63,2 %
	2025	8	65	87	57,2 %
02. Väst-Berg	2021	14	120	58	32,6 %
	2022	4	49	70	58,8 %
	2023	5	52	113	68,5 %
	2024	10	77	139	64,4 %
	2025	8	83	109	56,8 %
03. Stockholm	2021	5	34	21	38,2 %
	2022	9	40	22	35,5 %
	2023	16	36	25	41,0 %
	2024	6	32	19	37,3 %
	2025	11	48	65	57,5 %
04. Syd-Öst	2021	8	80	27	25,2 %
	2022	6	76	67	46,9 %
	2023	6	65	69	51,5 %
	2024	12	82	85	50,9 %
	2025	10	91	121	57,1 %
Samtliga områden	2021	29	308	142	31,6 %
	2022	21	213	210	49,6 %
	2023	31	221	254	53,5 %
	2024	33	244	334	57,8 %
	2025	37	287	382	57,1 %

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Åklagarmyndigheten.

Tabellen visar antalet beslut rörande tillträdesförbud meddelade av Åklagarmyndigheten för åren 2021–2025, per utgång och åklagarområde, samt andelen beslut genom vilka tillträdesförbud utfärdas, per åklagarområde för samma period. Även om variationer finns mellan åklagarområdena rörande antalet beslut om tillträdesförbud är det inte, i vart fall för år 2025, någon större skillnad mellan områdena rörande andelen beslut genom vilka tillträdesförbud till butik utfärdas. Inte heller denna information talar alltså för att det före-

kommer systematiska skillnader mellan olika geografiska områden i tillämpningen av lagen.

4.2.3 Statistik avseende överträdelser av förbuden

Åklagarmyndigheten har sedan lagens ikraftträdande fört statistik över brottsmisstankar bestående i överträdelser av förbuden.

Tabell 4.4 Brottsmisstankar om överträdelser av tillträdesförbud[7]

Redovisade i antal per år i kategorierna Inkomna och Beslutade

År	Inkomna brottsmisstankar	Beslutade brottsmisstankar
2021	50	34
2022	94	90
2023	191	174
2024	209	237

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Åklagarmyndigheten.

Tabellen visar antalet brottsmisstankar om överträdelser av tillträdesförbud som Åklagarmyndigheten registrerat som inkomna respektive beslutade för åren 2021–2024. Med brottsmisstanke avses, såsom Åklagarmyndigheten använder begreppet, en koppling mellan ett brott och en misstänkt person.[8] Med beslutade brottsmisstankar avses misstankar som lett till någon form av beslut.

[7] Från det att tillträdesförbudslagen trädde i kraft till den 1 januari 2025 saknades en brottskod för brottet överträdelse av tillträdesförbud (enligt 22 § tillträdesförbudslagen). Åklagarmyndigheten har fram till den 1 januari 2025 emellertid fört statistik över brottsmisstankar om överträdelser genom användandet av en s.k. juridisk benämning, vilken för aktuell brottstyp är Överträdelse av tillträdesförbud till butik m.m. (2396). Tabellen avser samtliga brottsmisstankar om överträdelser av tillträdesförbud, dvs. oberoende av förbudslokalitet.

[8] I och med denna användning kan ett brott ha flera misstänkta personer knutna till sig, dvs. att flera personer är misstänkta för samma brott. Vidare kan en misstänkt person ha flera brottsmisstankar riktade mot sig, dvs. att personen är misstänkt för flera brott. Ett ärende vid Åklagarmyndigheten också kan innehålla en eller flera brottsmisstankar och en eller flera misstänkta personer.

Tabell 4.5 Beslutade brottsmisstankar år 2025[9]

Redovisade i antal och antal misstänkta personer per beslutstyp

Beslut	Antal brottsmisstankar	Antal misstänkta personer
Förundersökning inleds ej	1	1
Förundersökning läggs ned	30	18
Förundersökningsledning överlämnas till utredande myndighet	7	7
Brottsmisstanken avslutas	5	3
Åtal väcks inte	3	3
Strafföreläggande	3	3
Åtalsunderlåtelse	9	6
Åtal	137	62
Total	**195**	**103**

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Åklagarmyndigheten.

Tabellen visar hur de brottsmisstankar under år 2025 som var föremål för Åklagarmyndighetens beslut närmare fördelar sig på olika typer av beslut. Majoriteten av de beslutade brottsmisstankarna har lett till åtal.

Tabell 4.6 Avgjorda brottmål om överträdelse av tillträdesförbud

Redovisade i antal per år i kategorierna Inkomna och Avgjorda

År	Antal inkomna brottmål	Antal avgjorda brottmål
2022	22	5
2023	43	33
2024	56	64
2025	74	66

Uppgifterna i tabellen utgörs av statistik från Domstolsverket.

Tabellen visar statistik avseende antalet i allmän domstol inkomna respektive avgjorda brottmål om överträdelser av tillträdesförbud jämlikt tillträdesförbudslagen.[10]

[9] Den 1 januari 2025 infördes en ny brottskod, 4145, som avser överträdelser av tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek. Uppgifterna i tabellen har genererats av Åklagarmyndigheten genom användandet av denna brottskod.
[10] År 2021 inkom det inte något brottmål om överträdelse av tillträdesförbudslagen till allmän domstol.

Tabell 4.7 Antalet lagförda brott bestående i överträdelse av tillträdesförbudslagen[11]

Redovisat per lagföringstyp för åren 2021–2025

År	Åtalsunderlåtelse	Strafföreläggande	Domslut[1]	Totalt antal
2021	0	0	10	10
2022	13	1	79	93
2023	6	0	77	83
2024	13	0	134	147
2025	10	3	147	160

[1] Med domslut avses en fällande dom i tingsrätt, oberoende av om den senare ändras i högre instans eller ej.

Brå, Kriminalstatistik (av myndigheten benämnd *Personer lagförda för brott* [*Samtliga lagförda brott. Årsvis*]) för åren 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025 (hämtad i tabellform via myndighetens webbplats: https://bra.se/statistik/statistik-om-rattsvasendet/personer-lagforda-for-brott (2025-04-30).[12]

Tabellen visar statistik från Brå över antalet lagförda brott mot tillträdesförbudslagen uppdelat på lagföringstyp, för åren 2021–2025.

4.2.4 Motivering av beslut

Det har framförts synpunkter, bl.a. från Svensk Handel, på att skälen för beslut om tillträdesförbud, framför allt när ansökningar avslås, inte utvecklas något vidare i besluten utan ofta är av summarisk karaktär. Branschorganisationen har med visst fog påpekat att beslut med standardmotiveringen ”Det saknas tillräckliga skäl att meddela ett tillträdesförbud” kan försvåra för den förbudssökande parten att förstå varför ansökan avslogs och vilka omständigheter som krävs för att nå framgång vid en domstols överprövning av beslutet eller en framtida ansökan om tillträdesförbud.[13] Enligt Svensk Handel har det på senare år blivit vanligare att skälen för beslut om tillträdesförbud inte preciseras.[14]

[11] En enskild person kan lagföras vid flera tillfällen under ett år.

[12] I Brås statistik redovisas lagföringarna rörande åren 2021–2024 under en rad benämnd 2021:34 Lag om tillträdesförbud i butik, trots 2022 års ändringar av lagen. Av myndighetens information om statistiken framgår dock att ny lagstiftning eller nya brott redovisas från det år de träder i kraft och att ny lagstiftning eller rubricering av brott som ersätter tidigare lydelse redovisas på samma rad. Statistiken omfattar således även lagföringar för överträdelser av förbud i lokaliteterna badhus och bibliotek som skett från och med den 1 juli 2022. För år 2025 redovisas lagföringarna på en rad benämnd 2021:34 Lag om tillträdesförbud i butiker, badanläggningar och bibliotek.

[13] Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik – två år senare*, april 2023, s. 12.

[14] Jfr Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik – två år senare*, april 2023 s. 13. Se även Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik, Utvärdering och analys*, 2024, s. 5.

Åklagarens beslut om tillträdesförbud ska vara skriftligt och ange bl.a. de skäl som bestämt utgången. Om det inte är uppenbart obehövligt ska besluten även, vilket följer av vissa bestämmelser i förvaltningslagen, innehålla en s.k. klargörande motivering med uppgifter om bl.a. vilka omständigheter som varit avgörande för ställningstagandet. En sådan motivering kan dock helt eller delvis utelämnas om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart men ska om möjligt lämnas i efterhand på begäran av en enskild.[15] Förvaltningslagens krav på klargörande motivering innebär inte att myndigheten alltid behöver redogöra ingående för sakförhållandena i ärendet eller för hur vart och ett av dessa bedömts. För okomplicerade ärenden kan motiveringen vara kortfattad.[16] Det lär dock krävas någon form av individualiserade skäl för att kravet ska anses vara uppfyllt.[17]

Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra tillhandahåller förslag på standardiserade skäl för beslut, vilka den handläggande åklagaren kan använda eller omformulera. I mallen för beslut att inte meddela tillträdesförbud föreslås skälstexten ”Det saknas tillräckliga skäl för att meddela ett tillträdesförbud”. I mallen för beslut att meddela tillträdesförbud till butik föreslås följande skälstext:

> Det finns på grund av särskilda omständigheter risk att den som meddelas förbudet kommer att begå brott i butiken enligt ovan eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där.

Mallen för beslut att inte meddela tillträdesförbud har uppdaterats av Åklagarmyndigheten i februari 2026 och de standardiserade skälen är nu betydligt utförligare. Inom ramen för den ovannämnda tillsynsrapporten har Åklagarmyndigheten mer ingående granskat de 133 beslut i fråga om tillträdesförbud som meddelats av åklagare under perioden 1 april–30 juni 2023, med särskilt fokus på avslagsbesluten.[18] Enligt rapporten var 60 procent av de 53 avslagsbesluten närmare motiverade utifrån omständigheterna i respektive ärende medan de standardiserade skälen nyttjades i 40 procent av besluten.

Utredningen har, som framgått i kapitel 2, granskat ett 120-tal slumpmässigt utvalda beslut om i fråga om tillträdesförbud till butik,

[15] Jfr 10 och 11 §§ tillträdesförbudslagen och 32 § förvaltningslagen.
[16] Lundmark, J. & Säfsten, M., *Förvaltningslagen, En kommentar*, Version 2, 2025-12-15 (JUNO), kommentaren till 32 §, under rubriken Myndigheten ska ge en klargörande motivering.
[17] Jfr JO 2016/17 s. 459.
[18] Se Åklagarmyndigheten, Tillsynsrapport 2024:1, *Tillträdesförbud till butik*, april 2024, s. 4 och 5.

vilka meddelats under perioden 1 januari–30 oktober 2025 vid ett 30-tal åklagarkammare hörande till de olika åklagarområdena.[19] De standardiserade skälen från mallarna förekom i en tredjedel av de granskade besluten och sådana skäl var ungefär lika vanliga i beslut genom vilka tillträdesförbud meddelades som i beslut med motsatt utgång. Långt vanligare var alltså mer preciserade skäl, som i de flesta fall, oavsett utgång i sak, utgjordes av en värdering av risken för framtida brott eller allvarliga trakasserier utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, inte sällan förekomsten av en misstänkt gärning i butiken som inträffat i närtid och eventuella lagföringar och misstankar rörande tidigare brottslighet.

I ett par av de granskade besluten avslogs en ansökan om tillträdesförbud med hänvisning till att personen i fråga upplysts av butikspersonalen om att hen inte var välkommen åter och att en mindre ingripande åtgärd än förbud därmed tillgodosett syftet med ett förbud. Av ytterligare något beslut framgick att det saknats förutsättningar att meddela ett förbud då personen i fråga var okänd. En ansökan om förbud avslogs av proportionalitetshänsyn då den aktuella matbutiken var den enda på orten. I flera av de granskade besluten skrevs ärendet om tillträdesförbud av från vidare handläggning på grund av att lokalen i fråga inte var sådan som omfattas av tillträdesförbudslagen. Vissa avslagsbeslut motiverades med att personen p.g.a. verkställighet av fängelsestraff inte hade möjlighet att besöka butiken.

Utredningen har intervjuat tre seniora åklagare med erfarenhet av handläggning av tillträdesförbudsärenden från åklagarkammare i lika många av de geografiska åklagarområdena. I intervjuerna framkom att beslutsskälen ofta är kortfattade, men som regel omtalar de konkreta omständigheter som varit avgörande för beslutet. Särskilt i tiden efter lagens ikraftträdande utvecklades skälen för besluten, för att belysa för handlarna vad som krävdes för att en ansökan skulle nå framgång. De beslut vi granskat och de uppgifter som förmedlats av de intervjuade åklagarna indikerar att det för närvarande är så att besluten ofta, men inte alltid, omtalar de omständigheter som varit avgörande för ställningstagandet. Enligt den nuvarande ordningen ska emellertid beslut om tillträdesförbud omfatta skälen för beslutet och som huvudregel innehålla en klargörande motivering. Åklagarmyndighetens Ut-

[19] I urvalet av åklagarkammare har en jämn spridning i fråga om storlek och geografisk belägenhet eftersträvats och per kammare har granskats i genomsnitt två beslut med utgången att förbud utfärdas och två beslut med motsatt utgång, dvs. att ansökan eller anmälan om förbud avslås eller att förbudsärendet skrivs av från vidare handläggning.

vecklingscentrum kommer under året att ta fram nya beslutsmallar med mer utförliga beslutsskäl, både för beslut om att meddela tillträdesförbud och att förlänga ett redan meddelat tillträdesförbud.

4.2.5 Betydelsen av tidigare brottslighet inom ramen för riskbedömningen

Det saknas refererade fall från HD och hovrätterna rörande tillämpningen av bestämmelsen i 2 § tillträdesförbudslagen. Antalet avgöranden från domstol är förhållandevis få och det saknas statistik över ändringsfrekvensen.[20] Det är därför svårt att uttala sig om hur bestämmelsen nu tillämpas. I Åklagarmyndighetens tillsynsrapport belyses inte åklagarnas tillämpning av bestämmelsen, men en genomgång av de fåtal avgöranden i tingsrätt som förekommit under den granskade perioden ger vid handen att tidigare brottslighet haft varierande betydelse för riskbedömningen enligt 2 § tillträdesförbudslagen.[21] En tredjedel av de åklagarbeslut i fråga om tillträdesförbud som utredningen granskat innehåller standardiserade skäl. Därmed är det svårt att dra några generella slutsatser annat än att betydelsen av tidigare brottslighet möjligen varierar.

Enligt de åklagare vi intervjuat krävs det något mer än ett misstänkt brott under en viss tidsperiod för att en risk enligt bestämmelsen i 2 § tillträdesförbudslagen ska anses föreligga i fråga om förbud till en butik. Generellt ansåg åklagarna att det för att en risk i bestämmelsens mening ska föreligga måste ske en upprepning av brottslighet i eller i anslutning till butiken inom en inte alltför lång period. I allmänhet kunde en fällande dom, alternativt ett godkänt strafföreläggande eller en åtalsunderlåtelse, i förening med ett par nya polisanmälningar som fick stöd av annat än målsägandens uppgifter räcka. För allvarligare brottslighet eller trakasserier mot personalen kunde något färre gärningar krävas än vid exempelvis stöldbrottslighet. Enligt åklagarna förekommer det att misstankar som blivit föremål för förundersökningsbegränsning räknas in, om misstankarna inte bedöms sakna grund.

[20] Exempelvis avgjordes det år 2024 i tingsrätt 106 ärenden enligt tillträdesförbudslagen, lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen om preventiva vistelseförbud. Såvitt utredningen förstår för Domstolsverket statistik över domstolsärenden om dessa tre förbudsformer samlat.

[21] Åklagarmyndigheten, Tillsynsrapport 2024:1, *Tillträdesförbud till butik*, april 2024, s. 25–29.

Ingen av åklagarna kunde dra sig till minnes något fall där risken som bestämmelsen i 2 § första stycket omtalar bestått av något annat än tidigare brottslighet.

4.2.6 Uppgifter om längden av tillträdesförbud m.m.

Varken Åklagarmyndigheten eller någon annan av de myndigheter vars statistik och publikationer utredningen konsulterat för statistik över den förbudstid som beslutas. Som nämnts fotnotsvis i föregående avsnitt för Domstolsverket statistik över ärenden enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, tillträdesförbudslagen, och lagen om preventiva vistelseförbud samlat. Följaktligen är det inte möjligt att få uppgift om antalet till allmän domstol inkomna samt avgjorda ärenden om just tillträdesförbud, eller hur stor andel av Åklagarmyndighetens beslut rörande sådana förbud som ändras i allmän domstol.

4.3 Utgångspunkter för en översyn

4.3.1 Bör eventuella ändringar ske i lagstiftningen om olaga intrång eller i reglerna om tillträdesförbud?

Bedömning

Den principiella rätten att bestämma över sin lokal bör få ett större genomslag i regleringen om tillträdesförbud. Det bör ske genom ändringar av tillträdesförbudslagen och inte genom ändringar av straffbestämmelsen om olaga intrång.

Utgångspunkter

Med ägande-, nyttjande- eller liknande rätt till en lokal följer som utgångspunkt också en rätt att bestämma över lokalen och vem som får vistas där. Som framgått av det föregående har en ägare av exempelvis en butik alltså i princip rätt att neka vissa personer ur allmänheten

tillträde till lokalen.[22] Det har i tidigare lagstiftningsärenden om straffsanktionerade tillträdesförbud uttryckts så att frågan om rätten till tillträde är en sak mellan ägaren och besökaren.

Denna bestämmanderätt måste ställas mot vissa andra intressen, exempelvis var och ens rätt att röra sig fritt i samhället. Rätten till rörelsefrihet stadgas som bekant i grundlagen[23] och är en förutsättning för att envar ska kunna sköta den dagliga livsföringen. Det kan inte anses stå i strid med rätten till rörelsefrihet att någon stängs ute från en viss lokal (t.ex. en butik), men det är ändå en aspekt att beakta vid bedömningen av hur en reglering om tillträdesförbud lämpligen bör utformas.

Härutöver kan bestämmanderätten ställas mot intresset att motverka diskriminering. En näringsidkare får i sin verksamhet inte diskriminera någon, vilket följer av förbudet mot olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken, men en rätt för den som äger, nyttjar eller annars disponerar lokaler som hålls öppna för allmänheten att meddela tillträdesförbud kan ändå skapa möjligheter till diskriminering.

Men även med beaktande av det sagda är utgångspunkten ägarens eller nyttjarens rätt att bestämma över lokalen.

Den principiella rätten att bestämma över sin lokal får emellertid, som framträtt i vår beskrivning av den gällande regleringen om tillträdesförbud, ett mycket begränsat genomslag rent straffrättsligt. En person som exempelvis av ägaren nekas tillträde eller ombeds lämna en fritt tillgänglig butik riskerar som regel inte straffansvar för olaga intrång enligt 4 kap. 6 § brottsbalken om hen ändå går in i, eller fortsätter att vistas i, butikslokalen. Det beror, som framgått ovan (se avsnitt 3.4.1 och 3.5.1), på att butiker som är öppna för allmänheten faller utanför den straffbestämmelsens tillämpningsområde. Så torde även vara fallet med andra för allmänheten öppna lokaler där tjänster tillhandahålls eller där det bedrivs annan kommersiell verksamhet. Därmed har den som bestämmer över lokalen inte heller någon rätt att använda tvång för att avvisa eller avlägsna personen. För att i en sådan situation kunna tillvarata sin rätt att bestämma över lokalen behöver ägaren eller nyttjanderättshavaren antingen vidta praktiskt inriktade åtgärder, som att ordna bevakning av lokalens entré så att den inte längre är helt öppen för allmänheten, eller ansöka om till-

[22] I det följande talas för enkelhets skull bara om ägare och om lokaler även om det kan vara fråga om andra än ägare och om annat än lokaler.
[23] 2 kap. 8 § regeringsformen.

trädesförbud enligt tillträdesförbudslagen. Båda dessa tillvägagångssätt kan sägas innebära ett slags medelbart tillvaratagande av rätten. Åtminstone det först nämnda tillvägagångssättet är vidare förknippat med betydande kostnader och olägenheter.

Enligt utredningens mening finns det – som kommer att framgå i det följande – goda skäl för att inte hantera det straffrättsliga skyddet för den som med grund i ägande, nyttjande eller liknande har rätt att bestämma över för allmänheten öppna lokaler genom bestämmelsen om olaga intrång. Samtidigt menar vi, som framgått av den problembild som skisserats ovan, att den grundläggande rätten att bestämma över sin lokal bättre bör återspeglas i regleringen av tillträdesförbud. Om man jämför de förslag som tidigare lämnats om en utvidgning av tillämpningsområdet för olaga intrång med den nuvarande regleringen om tillträdesförbud kan man se en tydlig diskrepans i hur rätten att bestämma över lokalen skyddas. En viss diskrepans kan visserligen sägas vara naturlig när man övergår från en reglering i brottsbalken som bygger på den enskildes beslut till en reglering som bygger på tillträdesförbud meddelade av det allmänna. Det framstår emellertid inte som motiverat att skillnaden i utgångspunkt är så stor som den har varit. Enligt vår bedömning bör alltså den nuvarande straffrättsliga regleringen på området ses över så att den något bättre motsvarar den principiella beslutanderätten över lokaler som tillkommer ägarna och andra.

Justeringar i tillträdesförbudslagen eller i bestämmelsen om olaga intrång?

Straffbestämmelsen om olaga intrång bygger – på samma sätt som bestämmelsen om hemfridsbrott – ytterst på ägarens, nyttjanderättshavarens etc. nyss omtalade rätt att bestämma över vem som ska ges tillträde till en viss lokal eller ett visst område.

Gällande rätt hindrar som sagt inte t.ex. en butiksägare att vägra en person ur allmänheten tillträde till sin butik. Samtidigt faller butiker och platser som är helt öppna för allmänheten som regel utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen om olaga intrång, låt vara att annat möjligen kan gälla i specifika situationer.

Mot denna bakgrund kan det tyckas vara näraliggande att skapa möjligheter till straffrättsligt skydd för ägarens, nyttjanderättshavarens etc. rätt att bestämma över sina lokaler genom att utvidga bestäm-

melsen om olaga intrång. Högsta domstolens avgörande i NJA 1995 s. 84 innebär ju bara att lokaler som är öppna för allmänheten inte omfattas av straffskyddet såsom bestämmelsen nu är utformad och avgörandet hindrar naturligtvis inte att bestämmelsen ändras så att också lokaler som är öppna för allmänheten omfattas av straffskyddet.

En utvidgad bestämmelse skulle då bygga på den rätt att bestämma om tillträde som vi redogjort för i det föregående och bestämmelsen skulle kunna utformas för att ge ägaren, nyttjanderättshavaren och den med liknande av rättsordningen erkänd rådighet över en lokal straffrättsligt skydd mot att dennes bestämmanderätt träds för när.

Samtidigt är det tydligt att de falltyper som skulle tillkomma genom en utvidgning av bestämmelsen om olaga intrång är sådana som i många avseenden är atypiska om man jämför med de fall som nu omfattas av bestämmelserna om olaga intrång (och hemfridsbrott). De fall som träffas av bestämmelsen är i första hand sådana där lokalen antingen inte är tillgänglig för allmänheten (t.ex. därför att den är låst eller därför att det annars är tydligt att lokalen är privat) eller där den enskilde vägras tillträde i ett visst fall (t.ex. nekas att komma in av ägaren eller av en vakt), medan en utvidgning i första rummet tar sikte på fall där det meddelas mer generella förbud i relation till en viss person. Och dessa generella förbud skulle gälla oberoende av att lokalen fortsatt hålls öppen för allmänheten och oberoende av om det sker någon form av inpasseringskontroll i det enskilda fallet. Såvitt gäller livsmedelsbutiker, bibliotek etc. är det ju typiskt sett så att dörren till lokalen står öppen och det finns heller ingen kontroll av vem som kommer in i lokalen eller av dem som vistas i lokalen.

Man kan uttrycka det sagda så att bestämmelsen om olaga intrång primärt är utformad med sikte på andra typer av situationer än de där någon går in i en lokal som hålls öppen för allmänheten.

Det sagda återspeglas i att syftet med tillträdesförbud i dessa fall normalt inte, såsom vid övriga fall av olaga intrång, är att hindra att obehöriga vistas i lokalen – utgångspunkten är tvärtom att var och en är behörig att gå in – utan snarare att förhindra att personen i fråga begår brott, t.ex. tillgreppsbrott, eller på annat sätt stör ordningen i lokalen. I den meningen träffar straffansvaret gärningar som ligger i tiden före de gärningar som man egentligen vill förhindra. Straffansvaret förutsätter emellertid bara att förbudet överträds och det fordras inte att den enskilde begår brott eller stör ordningen och heller inte att hen har uppsåt att begå brott eller att störa ordningen.

Av det sagda följer att en överträdelse av ett mer generellt förbud i många fall kommer att ha ett begränsat straffvärde som i huvudsak bygger just på själva förbudsöverträdelsen. Jämför t.ex. den situationen att någon i strid med ett meddelat förbud går in i en större butik, handlar som alla andra och sedan tas på bar gärning först när hen går ut ur butiken; det står klart att det straffvärda i detta fall i princip bygger uteslutande på själva överträdelsen. Det hindrar inte att det kan finnas fall av mer straffvärt slag, exempelvis fall där någon trakasserat butikspersonal och där redan dennes närvaro i sig skapar otrygghet och oro.

Den omständigheten att de tillkommande fallen tar sikte på situationer där någon på ett mer allmänt sätt förbjuds att besöka en viss lokal eller ett visst område innebär också att det uppstår åtskilliga praktiska och lagtekniska frågor. Det är ju i dessa fall inte bara fråga om ett beslut om att – här och nu – vägra en person tillträde, utan om ett beslut om ett slags privat förbudsnorm som ska kunna ligga till grund för straffansvar om den överträds. I praktiken innebär en reglering som möjliggör sådana beslut att enskilda ges makt att utfärda mer ett slags privata normer som staten sedan skyddar med straffrättsliga medel. Om man skulle gå den vägen väcks många frågor, bl.a. om hur länge besluten ska kunna gälla, om vem som ska vara behörig att meddela besluten, om hur besluten ska göras kända för den berörde, om det ska uppställas krav på att det finns goda skäl för åtgärden och om besluten bör kunna överprövas. Det väcks också frågor om i vilken utsträckning det ska uppställas krav på beslutens utformning.

Sådana frågor låter sig väl regleras i en särskild lagstiftning, men passar mycket illa i generella och syntetiskt utformade straffbestämmelser av den typ som finns i brottsbalken.

I sammanhanget måste också beaktas att det kan finnas legitima intressen hos den enskilde som måste tillvaratas och som skulle kunna trädas för när om man bygger lagstiftningen helt kring den enskilde ägarens eller nyttjanderättshavarens rätt att bestämma över egendom man äger respektive får nyttja. När det gäller butiker kan det t.ex., inte minst på mindre orter, vara nödvändigt att beakta den enskildes intresse av att kunna handla livsmedel. Ett annat intresse som måste beaktas är också det av att motverka diskriminering.

Redan mot den angivna bakgrunden framstår det för utredningen som tydligt att nackdelarna med att reglera generella tillträdesförbud

genom bestämmelsen om olaga intrång överväger fördelarna. Fråga är om en särskild typ av förbud som bäst hanteras genom särskilt utformad lagstiftning.

Sammanfattningsvis talar enligt vår mening starka skäl emot att lösa de problem som omtalas i direktiven genom att utvidga kriminaliseringen av olaga intrång. Det finns i stället skäl att överväga om det bör göras justeringar i tillträdesförbudslagen. Vid den bedömningen bör rätten att bestämma över sin lokal vara en utgångspunkt.

4.3.2 Tillträdesförbudslagen bör bättre återspegla den principiella bestämmanderätten

Bedömning

Regleringen i tillträdesförbudslagen bör justeras så att den bättre återspeglar innehavarens rätt att bestämma över sin lokal.

Ett förbud enligt tillträdesförbudslagen utgör som bekant varken straff eller rättsverkan av brott utan det är fråga om en åtgärd som tar sikte på att minska risken för att en individ kommer att begå brott eller annars bete sig störande i lokalen. Tanken bakom förbuden är att bestraffa själva tillträdet till platser där det finns risk för att individen begår sådana brott eller annars agerar på ett sätt som ska förhindras. Kriminaliseringen av överträdelser av förbud enligt tillträdesförbudslagen kan således sägas utgöra en tidigt placerad kriminalisering, som går ut på att det för straffansvar ska räcka att befinna sig på en viss plats. Tillträdesförbudslagen avser att, vad gäller butiker, skydda näringsidkarnas egendom, personer som vistas i butikerna och den allmänna ordning som ska råda där, från ett brett spektrum av ageranden av varierande karaktär och allvar. Det kan röra sig om tillgrepp, skadegörelse och handlingar som inbegriper våld, hot eller trakasserier av allmän eller sexuell natur samt många andra slags störande och stötande beteenden.[24]

Som framgått ovan kan allmän åklagare, på ansökan av en butiksägare eller en annan företrädare för butiken eller anmälan av Polismyndigheten med företrädarens samtycke, meddela ett tillträdesförbud mot en person för högst ett år i taget om det på grund av särskilda

[24] Prop. 2020/21:52 s. 29 och 33. Se även Ds 2019:1 s. 183.

omständigheter finns risk för att denne kommer att begå brott i butiken eller allvarligt trakassera någon där. Ytterligare förutsättningar för tillträdesförbud är att kravet på proportionalitet är uppfyllt och att någon mindre ingripande åtgärd inte står till buds.[25] De intressen som står mot den principiella bestämmanderätten över lokalen beaktas alltså primärt inom ramen för en övergripande bedömning av om förbud ska meddelas. Förutom att beaktandet av de motstående intressena är inbyggda i lagen garanterar den både ett visst mått av rättssäkerhet – bl.a. genom ett krav på att beslut ska delges och en rätt till domstolsprövning – och att det finns sakliga skäl för beslutet.[26]

Samtidigt återspeglar lagen i nuvarande utformning mindre väl ägarens, nyttjanderättshavarens etc. principiella rätt att bestämma över lokalen. Det är visserligen rimligt att lagstiftningen innebär viss kontroll av att det finns sakliga skäl att meddela ett tillträdesförbud, men när det finns objektivt konstaterbara skäl som talar för ett sådant förbud finns det enligt vår mening skäl att tydligare låta nämnda rättighetshavares bedömning bilda utgångspunkt för bedömningen. Hur detta kan göras diskuteras i avsnitt 4.3.4.

4.3.3 Vilka platser bör ett förbud kunna avse?

Bedömning och förslag

Det bör införas en möjlighet att meddela tillträdesförbud till andra affärslokaler än butiker. Det bör inte införas någon sådan möjlighet avseende gallerior, köpcentrum och liknande platser.

En första fråga som bör övervägas är vilka typer av lokaler som bör kunna omfattas av ett tillträdesförbud. Dagens reglering framstår redan vid en första anblick – med utpekandet av butiker, badanläggningar och bibliotek – som påtagligt kasuistisk. En fråga som har väckts under utredningsarbetet är om regleringen bör omfatta endast butiker eller om den bör omfatta också andra typer av affärslokaler (t.ex. lokaler där tjänster tillhandahålls, caféer och liknande).

Det torde visserligen vara så att butiker i många avseenden är mest utsatta för brott av olika slag (det gäller inte minst tillgreppsbrott),

[25] 2 § tredje och fjärde styckena tillträdesförbudslagen.
[26] Se 4 och 13 §§ tillträdesförbudslagen.

men det finns enligt vår mening inte skäl att låta lagens omfattning helt styras av frekvensen på problemen. Styrkan av skälen för ett tillträdesförbud i ett enskilt fall påverkas ju inte av om det är fråga om en butik eller en affärslokal där det tillhandahålls tjänster; om det t.ex. förekommer trakasserier mot personalen i en affärslokal kan skälen för ett tillträdesförbud inte anses starkare för att det är fråga om en butik än om det är fråga om en lokal där det endast tillhandahålls tjänster. Det sagda återspeglas också i det förhållandet att våra direktiv anger att vi ska överväga om justeringar bör ske i tillträdesförbudslagen eller i straffbestämmelsen om olaga intrång. Det framstår som klart att en reglering av det senare slaget inte skulle vara inskränkt till att gälla just butiker. Mot bakgrund av det nu sagda föreslår vi att regleringen i tillträdesförbudslagen vidgas så att den inte omfattar endast butiker, utan också andra affärslokaler.

Det skulle kunna övervägas om regleringen inte härutöver borde omfatta också andra avgränsade områden, t.ex. nöjesfält och liknande platser. Vi bedömer emellertid att ett tillträdesförbud, för att kunna ha någon effekt, måste avse mer begränsade områden och att det därför är lämpligt att knyta regleringen till just lokaler. Till detta kan läggas att det på nöjesfält och liknande områden regelmässigt finns ordningsvakter som kan hantera ordningsstörningar.

I direktiven nämns vidare frågorna om ett tillträdesförbud bör kunna omfatta samtliga butiker i en kedja eller en galleria, ett varuhus eller liknande.

Vi kan konstatera att det inte finns något formellt hinder mot att besluta om ett tillträdesförbud för en annan butik än där ett tidigare brott eller annat störande beteende har inträffat.[27] Tillträdesförbud kan alltså redan i dag meddelas för flera butiker även om personen i fråga bara begått brott i en av butikerna, såvida förutsättningarna för ett förbud är uppfyllda i förhållande till de aktuella butikerna.

Det framstår dock inte som ändamålsenligt att införa regler som innebär att brott i en butik som tillhör en viss kedja skulle kunna medföra ett förbud mot tillträde till samtliga butiker i kedjan. Det framstår som klart att en butiks tillhörighet till en viss kedja inte är styrande för den typiska gärningspersonens benägenhet att begå brott eller annars bete sig störande i butiken. Var butiken är belägen är sannolikt betydligt viktigare, och det måste anses finnas fog för uppfattningen att om en person begår brott i en viss butik så är risken betyd-

[27] Prop. 2020/21:52 s. 101.

ligt större att denne kommer att begå brott i närliggande butiker än i butiker som tillhör samma kedja men som ligger längre bort.

En reglering som möjliggör tillträdesförbud till en galleria, ett köpcentrum eller en annan avgränsad plats där det finns flera butiker eller andra affärslokaler framstår som mer näraliggande. En sådan reglering är emellertid problematisk av andra skäl.

Sådana avgränsade platser inrymmer även ytor som inte utgör butiker eller andra affärslokaler – inte minst gångvägar – på vilka den enskilde kan behöva förflytta sig för att nå andra lokaler vilka inte kan omfattas av tillträdesförbud enligt lagen. Dessutom ligger vissa allmänna kommunikationsmedel så till att de inte kan åtkommas utan att passera en avgränsad plats där flera butiker och andra affärslokaler är koncentrerade, dvs. en plats som den här typen av reglering skulle omfatta.

Ytor som inte tillhör någon lokal i en galleria eller en liknande plats kan vara allmänna, vilket innebär att den enskilde därtill som utgångspunkt kan bruka dem i syfte att mötas, demonstrera eller utöva vissa av de andra grundlagsstadgade fri- och rättigheterna. Också av det skälet finns anledning till viss återhållsamhet.

Dylika ytor kan visserligen bli samlingsplatser för personer som begår brott, trakasserar andra eller annars uppträder påtagligt störande. Det kan emellertid ifrågasättas om inte denna slags problematik är av mer ordningsstörande slag än något annat och som varandes sådan finns andra medel än tillträdesförbud som är mer ändamålsenliga att tillgripa. I regel torde det finnas ordningsvakter knutna till dylika platser, och i den mån det saknas ordningsvakter som kan ingripa, är det möjligt för polis att avvisa, avlägsna eller omhänderta personerna med stöd av polislagens bestämmelser. Vid allvarligare trakasserier och annan inte helt bagatellartad brottslighet kan det också bli aktuellt att använda de straffprocessuella tvångsmedlen. Om en plats riskerar att bli föremål för allvarlig gängrelaterad brottslighet finns därtill möjlighet att meddela preventiva vistelseförbud.

Mot denna bakgrund bedömer vi att det saknas tillräckliga skäl att utsträcka regleringen med tillträdesförbud till gallerior och andra liknande platser.

4.3.4 En presumtion för tillträdesförbud vid brott

Förslag

Den nuvarande hjälpregeln om att tidigare brottslighet särskilt ska beaktas vid riskbedömningen ersätts med en presumtionsregel som går ut på att den som begått brott i eller i anslutning till en lokal som omfattas av lagen, efter en ansökan eller anmälan med anledning av brottet, ska meddelas tillträdesförbud, om brottet kan påverka den verksamhet som bedrivs där och inte särskilda skäl talar mot ett förbud.

För att förbud enligt lagen ska få meddelas en person krävs enligt 2 § första stycket första meningen att det på grund av särskilda omständigheter finns en risk för att denne ska begå brott i butiken, badanläggningen eller biblioteket eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där. Vad avser bibliotek kan även de ageranden som nämns i 2 § andra stycket rendera ett förbud. Bedömningen ska göras samlat och nyanserat och med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, och en klar och konkret risk måste framträda för att förbud ska få meddelas.[28] Många slags omständigheter kan tala för en sådan risk, men den enskilt viktigaste är personens tidigare (brottsliga) agerande i lokalen. Detta förhållande kommer också till uttryck i hjälpregeln i 2 § första stycket andra meningen, som säger att det vid riskbedömningen särskilt ska beaktas om personen tidigare har begått brott på eller anslutning till platsen. Den innebär att förbud som huvudregel inte bör meddelas om personen inte tidigare har begått brott i eller i anslutning till ifrågavarande lokal.[29] Denna ordning – dvs. att personens tidigare agerande på den förbudsaktuella platsen ska läggas till grund för bedömningen av om det föreligger skäl för ett förbud – bedömer vi fortfarande bör gälla som huvudregel.

Den omständigheten att en person tidigare begått ett i förbudshänseende relevant brott i lokalen innebär dock inte nödvändigtvis att det bedöms föreligga en risk i bestämmelsens mening. Självfallet kan det finnas fall där en sådan bedömning är rimlig. Men det kan ifrågasättas om det inte vore bättre förenligt med regleringens grund i innehavarens rätt att bestämma över lokalen att, i fall där brott har

[28] Se prop. 2020/21:52 s. 100.
[29] Se prop. 2020/21:52 s. 101.

begåtts i lokalen och där företrädaren ansöker om tillträdesförbud eller Polismyndigheten anmäler frågan med samtycke (jfr 6 § tredje stycket), bygga regleringen kring en presumtion för tillträdesförbud från vilken man sedan kan avvika om det finns skäl för det. En sådan ordning skulle bidra till att underlätta bedömningen i situationer där det redan från början står klart att det i grunden finns sakliga skäl bakom innehavarens önskan om ett tillträdesförbud. Det sagda skulle innebära att man genom justeringar i tillträdesförbudslagen närmar sig ett sådant rättsläge som skulle råda om man i stället gjorde bestämmelsen om olaga intrång tillämplig på öppna lokaler, och samtidigt skulle man undvika de svårigheter som ovan nämnts med generella beslut meddelade av den enskilde ägaren eller nyttjaren av lokalen.

Lagtekniskt kan en sådan ordning åstadkommas genom att bestämmelsen i 2 § första stycket andra meningen ersätts med en presumtionsregel som innebär att den som begått ett brott i eller i anslutning till en butik, en annan affärslokal, en badanläggning eller ett bibliotek, ska meddelas tillträdesförbud, om inte särskilda skäl talar emot ett förbud och under förutsättning att brottet är av sådant slag att det kan påverka verksamheten i lokalen. I typfallet är skälen för ett tillträdesförbud som starkast omedelbart efter det att ett förbudsrelevant brott begåtts och intresset av en effektiv och förutsebar tillämpning av en sådan presumtionsregel talar för att den även bör villkoras att frågan om förbud tas upp med anledning av brottet. För att en sådan presumtion ska gälla bör vidare förutsättas antingen att skuldfrågan avseende brottet eller brottsligheten är fastställd genom en fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse eller att det annars bedöms stå klart att ett brott har begåtts.

Genom kravet på att det inte ska finnas särskilda skäl mot ett förbud säkerställs att förbud med stöd av presumtionen inte utfärdas alltför kategoriskt. Omständigheter är tänkbara som innebär att personen överhuvudtaget inte har möjlighet att överträda förbudet eller som minskar sannolikheten avsevärt för en överträdelse. Viktiga motstående intressen som den enskildes rörelsefrihet och fullgörandet av den dagliga livsföringen kan också beaktas och härtill kommer det krav på proportionalitet som fortsatt ska gälla. I och med att hänsyn av detta slag ska tas vid bedömningen av om ett förbud ska meddelas bedömer vi att den föreslagna presumtionsregeln inte möter något hinder med hänsyn till de intressen som kan stå mot ett tillträdes-

förbud. I sammanhanget bör noteras att de förslag som tidigare lagts fram om justeringar i bestämmelsen om olaga intrång i princip helt har lagt beslutanderätten i den enskilde butiksägarens händer.

Särskilt om förbudet mot dubbel lagföring

I artikel 4.1. i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll, som Sverige anslutit sig till och vilket gäller som svensk lag, stadgas rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger för samma brott (det s.k. dubbelbestraffningsförbudet). Såsom tillträdesförbudsregleringen är utformad utgör ett förbud inte ett straff eller en lagföring för ett brott utan ett förbud som syftar till att minska risken för framtida brottslighet eller vissa andra beteenden. Därför kan en bedömning att en person har begått ett brott, enligt den föreslagna presumtionsregeln, inte jämställas med en sådan anklagelse om brott som faller in under tillämpningsområdet för artikel 4.1 och andra konventionsbestämmelser.[30] Prövningen av om ett tillträdesförbud med stöd av presumtionsregeln ska utfärdas kan därför inte anses hindra en senare lagföring av den brottsliga gärning som ligger till grund för prövningen av om ett tillträdesförbud ska meddelas.

4.3.5 En mer nyanserad riskbedömning

Förslag

Utöver den presumtionsregel som vi föreslår bör det införas en allmän möjlighet att meddela tillträdesförbud, som bygger på en bedömning av risken för att personen i den aktuella lokalen i framtiden begår brott eller annars agerar på ett sätt som inte kan godtas. Förbud bör kunna meddelas om det på grund av personens beteende i eller i anslutning till lokalen i fråga finns risk för att hen där begår brott, trakasserar någon eller annars väsentligen stör verksamheten.

[30] Jfr NJA 2022 s. 188 p. 14 och 15 och däri gjorda hänvisningar, samt även Europadomstolens avgörande i målet Engel m.fl. mot Nederländerna, No. 5100/71, den 8 juni 1976, särskilt 82 och 83 §§.

Som framgår ovan föreslår vi att riskbedömningen ändras genom att det i bestämmelsen i 2 § första stycket tillträdesförbudslagen införs en presumtion för att meddela förbud vid en fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse eller då det annars bedöms stå klart att ett brott har begåtts i eller i anslutning till en sådan lokal som lagen gäller. Hjälpregelns omvandling till presumtionsregel bör dock inte innebära att möjligheten till tillträdesförbud utesluts i fall där någon brottslighet inte förekommit eller där brottslighet förekommit men förbudsfrågan inte väckts med anledning av denna. Enligt vår bedömning bör det således fortsatt finnas en allmän möjlighet att meddela förbud, vilken bör få nyttjas om det med hänsyn till personens beteende på platsen finns risk för att denne begår brott eller agerar i strid med vissa andra av lagens skyddsintressen.

Dessa bestämmelser är nu utformade så att en risk för brottslighet eller allvarliga trakasserier kan föranleda ett tillträdesförbud till en butik, ett badhus eller ett bibliotek. Vad avser bibliotek kan även en risk för väsentligt störande av verksamheten eller orsakande av betydande skada på bibliotekets egendom föranleda ett förbud. De risker som 2 § nu omtalar ska vara grundade i särskilda omständigheter för att ett tillträdesförbud ska få meddelas. Det brukar vidare anges att risken ska vara klar och konkret.

Detta har lett till att bedömningen enligt paragrafen är relativt restriktiv. Det kan därför finnas skäl att tillåta en mer nyanserad riskbedömning som i större utsträckning än i dag går ut på att se på om det finns sakliga skäl bakom innehavarens önskan om ett tillträdesförbud. En sådan mer nyanserad riskbedömning bör kunna åstadkommas genom att kravet på särskilda omständigheter och på att det måste föreligga risk för *allvarliga* trakasserier tas bort samt genom att det anges att förbud också kan meddelas om det finns risk för att personen i fråga väsentligen stör verksamheten.

Enligt vår mening saknas det vidare skäl att – i riskbedömningshänseende – särreglera de olika typer av lokaler som ska omfattas av lagen.

Mot denna bakgrund föreslår vi att förbud till någon av de lokaler som lagen ska omfatta ska kunna meddelas en person om det finns risk för att denne där kommer att begå brott som kan påverka verksamheten, trakassera någon eller annars väsentligen störa verksamheten. Riskbedömningen bör ta utgångspunkt i personens beteende i eller i anslutning till lokalen i fråga och det bör – i motsats till den

riskbedömning i 2 § första stycket första meningen samt andra stycket som nu gäller – inte krävas att risken har grund i några särskilda omständigheter.

4.3.6 En möjlighet att besluta om tillträdesförbud för personer under 15 år?

Bedömning

Det bör inte införas en möjlighet att besluta om förbud enligt tillträdesförbudslagen för personer under 15 år.

Enligt våra direktiv kan det övervägas om det bör införas en möjlighet att besluta om tillträdesförbud också i relation till personer under 15 år.

Vår bedömning är att det, på ett generellt plan, saknas skäl för en sådan reglering.

Syftet med tillträdesförbudslagen är, såvitt avser butiker, att förhindra brott och allvarliga trakasserier där genom att med straffhot stänga ute personer som riskerar att agera på det sättet i butikslokaler. Straffhotet får av naturliga skäl en mer tillbakaskjuten plats när det gäller barn under 15 år. Det får enligt bestämmelsen i 1 kap. 6 § brottsbalken inte dömas till påföljd för brott som någon begått före 15 års ålder. Brottsbalksstadgandet innebär att personer under 15 år, även om det blev möjligt att meddela tillträdesförbud mot dem, inte skulle kunna lagföras för eventuella överträdelser. Det straffhot som lagen går ut på saknar alltså i stor utsträckning verkan mot denna grupp. Detta talar starkt mot att utsträcka möjligheten att besluta om förbud till personer under 15 års ålder.

Man kan enkelt uttrycka det så att en reglering som tar sikte på att göra det straffbart att befinna sig på en viss plats inte rimligen bör kunna användas i relation till personer som enligt generella regler i brottsbalken inte kan straffas. En sådan reglering skulle med fog kunna kritiseras för att vara motsägelsefull och tandlös och ytterst riskera att leda till ett minskat förtroende för rättsordningen.

Bl.a. till följd av detta ställningstagande bör det även i fortsättningen vara otillåtet att beakta brott som en förbudsaktuell person

har begått före 15 års ålder vid bedömningen av om ett tillträdesförbud ska meddelas.

Den 26 januari 2026 beslutade regeringen om lagrådsremissen Skärpta regler för unga lagöverträdare. Förslagen har ännu inte lett till lagstiftning. En del av förslagen går ut på att påföljd – under en tid om fem år från ikraftträdandet av lagändringarna som föreslås – ska få ådömas den som begått brott när hen fyllt 13 men inte 15 år, förutsatt att det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år eller det är fråga om försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Som framgått ovan bedömer vi att det på ett generellt plan saknas skäl att utsträcka möjligheten att besluta om förbud till personer under 15 års ålder. Med hänsyn till att förslagen tar sikte på grov brottslighet – vid vilken ett tillträdesförbud överhuvudtaget inte framstår som en vare sig adekvat eller verksam åtgärd – framstår det som klart att det inte finns skäl att låta våra förslag påverkas av förslagen i lagrådsremissen.[31]

4.3.7 En förlängd längsta giltighetstid för förbuden?

Bedömning

Den längsta giltighetstiden för tillträdesförbud bör inte förlängas.

Som framgått ska ett tillträdesförbud gälla för en viss tid, högst ett år, och ett tillträdesförbud får vid utgången av den tiden förlängas om förutsättningarna för ett förbud är uppfyllda. Syftet med ett tillträdesförbud är som bekant att skydda personal, besökare och egendom på de platser som lagen omfattar från ett relativt brett spektrum av ageranden genom att vid straffhot stänga ute personen i fråga från lokalen. Med en kort giltighetstid följer naturligtvis en risk för att förbudet inte får en avskräckande verkan och det är tänkbart att risk för förbudsrelevanta ageranden kan bestå under längre tid än ett tillträdesförbud nu kan gälla. Som framgått av den översiktliga beskrivningen av tillträdesförbudslagen saknas emellertid en yttersta gräns för förlängning av förbud. Så länge förutsättningarna för ett tillträdesförbud är uppfyllda kan det alltså förlängas, låt vara att en förlängning

[31] Efter det att texterna till delbetänkandet lämnats till sättning gav regeringen besked om att den avser att gå vidare med förslag om tillfälligt gällande regler av det slag som beskrivs i stycket, men enligt vilka den lägsta straffbarhetsåldern ska vara 14 i stället för 13 år.

tar resurser i anspråk eftersom ett nytt beslut måste fattas och delges. I och med att det redan finns goda möjligheter att förlänga ett tillträdesförbud är det svårt att se att det finns skäl för en förlängd längsta giltighetstid.

En sådan förlängning är också svår att motivera i ljuset av regleringarna beträffande andra straffsanktionerade förbud. Ett kontaktförbud, som tar sikte på ett jämfört med tillträdesförbud mycket mer angeläget skyddsintresse i form av skyddspersonens rätt till trygghet, frihet och frid, kan gälla under högst ett års tid. Av de andra slagen av straffsanktionerade förbud kan enbart ett tillträdesförbud vid ett idrottsarrangemang ha en giltighetstid som överstiger ett år. Den längsta giltighetstiden för ett sådant förbud förlängdes den 1 april 2014 från ett till tre år mot bakgrund av intresset att motverka risken för allvarlig eller upprepad ordningsstörande brottslighet under idrottsarrangemang och för att giltighetstiden inte skulle understiga tiden som är möjlig att besluta om s.k. arrangörsavstängning.[32] I betänkandet *Tryggare idrottsarrangemang* (SOU 2025:46), vilket nämns i våra direktiv, har bl.a. en ytterligare förlängning av den längsta giltighetstiden för ett tillträdesförbud vid idrottsarrangemang föreslagits och även detta förslag synes ta sin utgångspunkt i omständigheter som är specifika för just idrottsarrangemang.

I sammanhanget ska beaktas att en längre giltighetstid skulle vara en faktor som skulle behöva beaktas vid bedömande av vilka förutsättningar som ska föreligga för att ett förbud ska kunna beslutas. Enligt vår bedömning är det vid den typ av tillträdesförbud som nu är aktuella viktigare att ett beslut kan komma till stånd snabbt – och i alla de fall där ett förbud är befogat – än att beslutet har en lång giltighetstid.

Mot denna bakgrund och då något egentligt behov av längre giltighetstider inte visat sig bedömer vi att det saknas skäl att förlänga den längsta giltighetstiden för tillträdesförbud.

[32] Se prop. 2013/14:68 s. 8 och 9.

4.3.8 En möjlighet att fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud

Förslag

Polis ska kunna meddela tillträdesförbud interimistiskt i samband med ett ingripande mot den förbudsaktuella personen i eller i anslutning till lokalen, om personen har begått en straffbelagd gärning där och det är sannolikt att förutsättningar föreligger för att meddela ett förbud med stöd av presumtionsregeln.

Som bekant finns redan i dag ett generellt krav på att frågor om tillträdesförbud ska handläggas skyndsamt. Därtill gäller ett beslut om tillträdesförbud som huvudregel omedelbart. Enligt vår mening tillgodoser den nuvarande ordningen – på ett generellt plan – intresset av att åklagaren ska kunna meddela snabba och omedelbart gällande beslut. Samtidigt ligger ett inte obetydligt värde i att ett beslut – i klara fall – kan meddelas redan i anslutning till det beteende som aktualiserar ett förbud och en ordning som innebär att så kan ske ligger också väl i linje med ägarens eller nyttjanderättshavarens rätt att besluta om tillträde till lokalen.

Utöver att ett beslutat tillträdesförbud får antas ha en viss preventiv effekt på de förbudsrelevanta agerandena – en effekt som härrör från såväl straffhotet i sig som den rättsliga möjligheten förbudet skänker de som tjänstgör i för allmänheten öppna lokaler att vidta åtgärder mot den som överträder förbudet – framstår det som angeläget att den typ av brottslighet som det här är fråga om kan mötas av en reaktion på plats. Detta kan ha betydelse både för den preventiva effekten och för lokalinnehavarens förtroende för rättsväsendets förmåga att hantera de problemsituationer som förekommer. En reaktion som kommer först i efterhand innebär, när det gäller lokaler som är öppna för allmänheten, att en person som t.ex. stulit eller hotat personal – utan att riskera straffansvar – kan återkomma bara en kortare stund efter att denne förmåtts att lämna lokalen.

Som framgått i det föregående föreslår vi en presumtionsregel som går ut på att tillträdesförbud i regel ska meddelas när en ansökan eller anmälan görs med anledning av att personen begått brott i eller i anslutning till en lokalitet som omfattas av lagen. Om utredningsläget är sådant att det bedöms stå klart att en straffbelagd gärning har be-

gåtts och det är sannolikt att förutsättningarna för att tillämpa presumtionsregeln är uppfyllda bör polisen, i linje med denna ordning, även ges rätt att meddela beslut som gäller till dess att frågan avgörs av åklagare. För att ett tillfälligt förbud ska få meddelas ska det alltså bedömas stå klart att personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen och det ska också vara sannolikt att åklagaren kommer att meddela ett beslut om tillträdesförbud, vilket betyder att det ska vara sannolikt dels att övriga brottsförutsättningar (t.ex. kravet på uppsåt) är uppfyllda och att brottet kan påverka verksamheten, dels att det inte finns särskilda skäl mot att meddela ett förbud. Det är ändamålsenligt att ett tillfälligt förbud får meddelas enbart i samband med ett ingripande mot den förbudsaktuella personen i eller i anslutning till lokalen i fråga och under förutsättning att företrädaren för lokalen begär ett sådant förbud.

När det gäller en polismans handläggning av en fråga om ett tillfälligt förbud kan – i och med att frågan ska avgöras i samband med ett ingripande avseende ett misstänkt brott och omständigheterna kring brottet är relevanta för förbudsfrågan – de regler som gäller för utredningen om brottet tillämpas även på utredningen rörande förbudsfrågan. Det kan dock uppkomma ett behov av att hantera frågan om ett tillfälligt förbud på ett från det misstänkta brottet mer fristående sätt. Detta skulle bl.a. kunna bli aktuellt om personen erkänner brottet men anger skäl till varför ett tillträdesförbud inte bör utfärdas. I de situationerna bör i huvudsak samma regler gälla som för utredningen av en fråga om ett ordinärt tillträdesförbud och för åklagarens handläggning av en sådan fråga, dvs. tillämpliga delar av 23 kap. rättegångsbalken och förvaltningslagen. I det interimistiska beslutets natur ligger emellertid att det inte är lika rättssäkert som ett slutligt dito och därför bör en polisman inte få meddela ett tillfälligt förbud utan att den som förbudet avses gälla åtminstone beretts tillfälle att yttra sig i förbudsfrågan.

Ett tillfälligt förbud ska gälla fram till dess förbudsfrågan avgörs av åklagare men som längst fyra veckor efter att beslutet meddelats. Det bör få hävas av en polisman eller någon annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten utsett, eller av allmän åklagare. Det är ändamålsenligt att en polis som meddelar ett tillfälligt förbud också, efter att samtycke från lokalföreträdaren inhämtats, ska göra en anmälan om tillträdesförbud till åklagaren.

För ett beslut om ett tillfälligt tillträdesförbud bör som utgångspunkt gälla samma slags formkrav som för ett beslut om ett ordinärt tillträdesförbud. Således ska ett beslut om ett tillfälligt tillträdesförbud vara skriftligt och i det ska anges bl.a. parterna samt – om beslutet innebär att förbud utfärdas – förbudets innebörd, omfattning och upphörandetidpunkt.

Enligt 3 § 5 d lagen (1998:620) om belastningsregister ska registret innehålla uppgifter om den som har meddelats tillträdesförbud. Ändras inte den bestämmelsen kommer således även ett tillträdesförbud som härrör från ett interimistiskt beslut att införas i den enskildes belastningsregister. Utfärdas ett tillfälligt förbud får det i verksamheten som bedrivs i den lokal vars företrädare begärt ett tillfälligt förbud behandlas personuppgifter om förbudet enligt vad som närmare anvisas i 23 § (som enligt våra förslag ska betecknas 29 §). Således torde företrädaren eller någon annan som tjänstgör i lokalen – vid ett envarsgripande eller polisingripande avseende en överträdelse av det tillfälliga förbudet – kunna åberopa beslutshandlingen om behov uppkommer. Från denna utgångspunkt kan vi inte se något större behov för polismän och andra med befogenhet till det av att kunna göra slagningar i belastningsregistret i syfte att sanktionera en eventuell överträdelse av ett tillfälligt tillträdesförbud. Registrering av uppgifter i en enskilds belastningsregister innebär ofrånkomligen ett ingrepp i dennes integritet och till det kommer, som nämnts ovan, att det i det interimistiska beslutets natur ligger att det inte är lika rättssäkert som ett slutligt beslut. Mot denna bakgrund finns skäl att undanta tillfälliga tillträdesförbud från den registreringsskyldighet som gäller i förhållande till personer som har meddelats tillträdesförbud.

I andra frågor än de som berörts ovan – i vilka en särskild reglering alltså bör införas avseende de tillfälliga förbuden – ska tillträdesförbudslagens generella regler gälla. Det innebär bl.a. att ett tillfälligt tillträdesförbud kan avse samma platser som ett ordinärt förbud, att det tillfälliga förbudet ska delges och att överträdelser förskyller böter eller fängelse i högst sex månader.

4.3.9 En ändrad straffskala?

Bedömning

Straffskalan för överträdelser av tillträdesförbud bör inte ändras.

Karaktären av en överträdelse av ett tillträdesförbud är som ovan utvecklats i regel formell. För straffansvar krävs enbart att personen befinner sig på den plats som förbudet avser. Det krävs inte heller uppsåt att begå något brott på platsen (annat än överträdelsen), vilket är en skillnad gentemot de traditionella förstadieformerna. Själva beteendet som kriminaliseras genom ett tillträdesförbud, att gå in i en lokal som omfattas av förbudet, är normalt sett inte störande i sig. Det är mot den bakgrunden svårt att se att det kan uppkomma situationer i vilka en överträdelse av ett tillträdesförbud någonsin skulle ha ett högre straffvärde än fängelse i sex månader, utan att detta beror på att andra brott har begåtts i anslutning till gärningen.

Vidare är en utvidgning av straffskalan svår att motivera i ljuset av straffskalorna för andra slags straffsanktionerade förbud. För brott mot kontaktförbud enligt lagen om kontaktförbud gäller en mer differentierad straffskala, vilket bl.a. följer av att kontaktförbud kan vara ordinära, utvidgade eller särskilt utvidgade. Överträdelser av ordinära kontaktförbud förskyller ett straff om fängelse i högst ett år eller böter om överträdelsen är ringa. Sådana överträdelser kan variera mer i allvar än överträdelser av tillträdesförbud till en lokal och tar, som sagts ovan, sikte på ett mer angeläget skyddsintresse i form av skyddspersonens rätt till trygghet, frihet och frid. För brott mot vistelseförbud enligt lagen om preventiva vistelseförbud gäller samma straffskala som för överträdelser av ordinära kontaktförbud. På motsvarande sätt kan det göras gällande att preventiva vistelseförbud syftar till att förebygga typiskt sett allvarligare kriminalitet än tillträdesförbud. Den lag som mest liknar tillträdesförbudslagen är lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och den använder samma straffskala som tillträdesförbudslagen, låt vara att det i betänkandet *Tryggare idrottsarrangemang* (SOU 2025:46) föreslås en utvidgning.

Normalpåföljden för överträdelser är böter, men det saknas hinder mot att vid upprepade överträdelser eller andra försvårande moment bestämma påföljden till fängelse. Vidare har det inte framkommit något i vår genomgång av lagen som talar för att förbuden skulle

iakttas i högre utsträckning vid hot om strängare straff. Snarare kan det antas att förbudens preventiva verkan på förbudsgrundande brottslighet är mer avhängig hur effektivt överträdelser av förbuden upptäcks, följs upp och lagförs. En effektivisering i sagda delar får därmed antas kunna ge en större brottspreventiv effekt än en skärpning av straffskalan för överträdelser av tillträdesförbud. Slutligen finns risk för att en utvidgning av straffskalan skulle leda till att överträdelser av förbud bestraffas oproportionerligt strängt jämfört med det vanligaste brottet som förbuden avser att hindra, nämligen ringa stöld. För detta brott gäller samma straffskala som för överträdelse av förbud enligt tillträdesförbudslagen.

Sammanfattningsvis saknas det skäl att skärpa straffskalan.

4.3.10 Det utvidgade system för tillträdesförbud som föreslås är befogat

Bedömning

Våra förslag innebär att systemet med tillträdesförbud utvidgas. För att de ändringar som föreslås ska få effekt behöver rättsväsendet emellertid fortsätta att avsätta resurser för att utreda ärenden om tillträdesförbud och sanktionera förbudsöverträdelser. Systemet är befogat även med hänsyn till den resursavsättning som måste ske, eftersom det ger de som utsätts för brott rimliga möjligheter att freda sig och är ägnat att upprätthålla de parternas tilltro till rättsväsendet.

Tidigare har gjorts bedömningen att det – givet att bl.a. polis och åklagare har andra och i många fall viktigare uppgifter – är tveksamt om det är befogat att allokera relativt stora resurser till den typ av brottslighet och den typ av problem som tillträdesförbudslagen är avsedd att hantera (se närmare i avsnitten 3.4.6 och 3.4.7). Vår bedömning är emellertid att det är viktigt för förtroendet för rättsväsendet att vanligt förekommande problem kan hanteras, liksom att regleringen ger den som utsätts för brott rimliga möjligheter att vidta åtgärder för att freda sin verksamhet. Även om systemet med tillträdesförbud inte heller med de nu föreslagna ändringarna kan sägas vara någon universallösning på den situation som föreligger, tror vi att

förslagen ändå ger innehavare av olika typer av affärslokaler ett rimligt skydd för sin bestämmanderätt över lokalen och därigenom får de också ett sätt att hantera mindre allvarlig men frekvent förekommande brottslighet. Det bör emellertid framhållas att en förutsättning för att systemet ska fungera på avsett sätt är att frågorna ges en rimlig prioritet i det vardagliga arbetet.

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

5.1 Ikraftträdande

Förslag

Lag- och förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Det framstår som angeläget att ändringarna av tillträdesförbudslagen och de följdändringar av annan lag och förordning som vi föreslår börjar gälla så snart det är möjligt. Med hänsyn till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarandet, den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet och riksdagsbehandlingen bör det kunna ske tidigast den 1 juli 2027. Vi föreslår därför detta datum för ikraftträdande.

5.2 Övergångsbestämmelser

Bedömning

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Av 2 kap. 10 § regeringsformen följer att ingen får dömas till straff eller annan brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den begicks och att det inte heller får dömas till svårare brottspåföljd för gärningen än den som var föreskriven då gärningen begicks. Principen om förbud mot retroaktiv tillämpning av straffbud till den tilltalades nackdel återspeglas också i artikel 7 i Europakonventionen och i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken.

Som framgått av våra överväganden avseende regleringen om tillträdesförbud är ett sådant förbud inte att anse som ett straff eller en lagföring utan förbudet syftar till att minska risken för framtida brott eller vissa andra beteenden. Vi föreslår inte någon ändring av det straffansvar som stadgas i tillträdesförbudslagen för överträdelse av ett förbud, utan ändringsförslagen rör vad ett förbud kan omfatta och förutsättningarna för att utfärda ett förbud. Ändras lagen i enlighet med våra förslag träffas alltså inte en tillämpning av de ändrade bestämmelserna av retroaktivitetsförbudet som nämnts ovan. Mot bakgrund av tillträdesförbudsinstitutets karaktär bedömer vi att det inte heller är påkallat med några särskilda övergångsbestämmelser.

I och med detta och då prövningen av frågan om ett förbud bör utfärdas ska göras utifrån förhållandena vid tidpunkten för när beslutet fattas kan brott eller andra ageranden som ägt rum före ikraftträdandet av lagändringarna beaktas inom ramen för den ordning som gäller när ett beslut fattas. I praktiken lär dock en sådan tillämpning inskränka sig till fall i vilka det görs en prövning av förbudsfrågan utifrån den föreslagna lydelsen av 2 § andra stycket tillträdesförbudslagen. Tillämpningen av den presumtionsregel som vi föreslår är nämligen villkorad att förbudsfrågan väcks med anledning av brottet i fråga, vilket lämnar ett mycket litet utrymme i tiden för att brott begångna före ikraftträdandet läggs till grund för ett förbud. Vidare är den nya bestämmelse om tillfälligt gällande förbud som vi föreslår utformad så att förbud får meddelas enbart i samband med ett polisingripande för en straffbelagd gärning begången i eller i anslutning till lokalen vid samma tillfälle. Det torde således inte bli fråga om att utfärda ett tillfälligt förbud på grund av en gärning som begåtts innan lagändringarnas ikraftträdande. Övriga ändringsförslag rör bestämmelser med regler av mer processuellt slag och det saknas skäl att frångå utgångspunkten att nya regler ska börja tillämpas genast efter ikraftträdandet. Inte heller med anledning av dessa förslag bör alltså några övergångsbestämmelser införas.

6 Konsekvenser

6.1 Inledning

I och med detta delbetänkande lämnar utredningen förslag om ändringar av tillträdesförbudslagen, och som följd därav ändringar av vissa andra lagar och förordningar. Av 2 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar följer att det i ett sådant fall ska redovisas en konsekvensutredning. En sådan utredning ska innehålla dels en redogörelse för vad som räknas upp i bestämmelsen i 6 §, av bl.a. de spörsmål – eller problem om man så vill – som utredningen identifierat och alternativen för att lösa ut dem, dels en analys bestående av beskrivningar samt en redogörelse och en bedömning enligt vad som föreskrivs i 7 §, vilken tar sikte på eventuella kostnader förslagen för med sig och andra konsekvenser som de kan få. Vid kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner ska utredningen i enlighet med 15 § kommittéförordningen (1998:1474) föreslå en finansiering. Därutöver följer det av utredningens direktiv att vi har att särskilt redovisa vilka konsekvenser som förslagen kan få för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

I delbetänkandets överväganden beskrivs löpande de problem som framstår som aktuella och de förändringar som framstår som motiverade för att möta dessa problem. Där utvärderas även för- och nackdelar med de alternativ som vi bedömer finns för att uppnå förändringarna. I övervägandena finns också en bedömning av förslagens förenlighet med Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll.

Återstår gör således analysen av eventuella konsekvenser av våra författningsförslag, vilken görs i det följande.

6.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Bedömning

De förändringar vi föreslagit torde kunna förväntas leda till en något minskad brottslighet och positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen om ändringar i tillträdesförbudslagen innebär att förbud kan meddelas för andra affärslokaler än butiker. Vidare innebär förslagen en presumtionsregel om att förbud ska meddelas vid fall av tidigare brottslighet i en lokal som lagen gäller och en allmän regel om att förbud annars får meddelas vid risk för brottslighet, trakasserier eller väsentliga störningar av verksamheten i en sådan lokal. Regeländringarna innebär alltså att brottslighet i sådana lokaler som omfattas av lagen blir mer eller mindre direkt förbudsgrundande, att flera andra ageranden kan läggas till grund för att utfärda förbud och den riskbedömning som ska göras i andra fall, än de där presumtionsregeln är tillämplig, nyanseras. Till det kommer en möjlighet att meddela tillfälligt gällande förbud.

Förändringarna innebär att tillträdesförbud kan meddelas i fler fall än vad det nuvarande regelverket tillåter. Även om daglig- och sällanvaruköpshandeln framstår som mycket mer brottsutsatt än andra branscher i vilka det förekommer lokaler som är öppna för allmänheten, kommer det sannolikt att finnas ett intresse hos företrädare för andra affärslokaler än butiker av att ansöka om förbuden. Hur frekvent polismän kommer att nyttja möjligheten att meddela tillfälliga förbud är svårt att bedöma och styrs delvis av hur Polismyndigheten prioriterar inom ramen för ingripandeverksamheten. Sannolikt kommer emellertid möjligheten att nyttjas i ett inte obetydligt antal fall. I ljuset av det ovan sagda gör utredningen antagandet att antalet tillträdesförbud som utfärdas av åklagare kommer att tredubblas. Det innebär, baserat på antalet tillträdesförbud år 2025, att cirka 1 150 förbud kan förväntas utfärdas per år om förslagen förverkligas, förutom under 2027 där lagstiftningen kommer att vara i kraft enbart under det andra halvåret och där antalet förbud därför bör bli färre.

Det är svårt att avgöra hur stor brottsavhållande verkan tillträdesförbuden har, om så ens låter sig göras utifrån den statistik och andra

information om förbuden som finns tillgänglig. Än svårare är att bedöma den allmänpreventiva effekten av att förbud överhuvudtaget kan meddelas, dvs. att hotet om att kunna träffas av ett förbud som i sin tur kan föranleda bestraffning avskräcker från förbudsrelevant brottslighet. Som vi berört i övervägandena i kapitel 4 är den preventiva effekten av meddelade förbud antagligen avhängig att överträdelser upptäcks och lagförs och det är oklart i hur hög utsträckning det sker. Det har dock inte framkommit något som ger oss skäl att frångå grundantagandet om att ett hot om straff för ett visst beteende allt annat lika minskar benägenheten för detsamma. Enligt det antagandet bör – i och med att frekvensen av tillträdesförbud lär öka – genomförandet av förslagen också i någon utsträckning kunna bidra till att minska antalet brott som kan föranleda tillträdesförbud, på de platser som omfattas av förbud. Av ett ökat antal tillträdesförbud följer samtidigt en ökad risk för brott bestående i att förbuden överträds. Som nämnts innebär våra förslag att möjligheterna att meddela tillträdesförbud utökas. Genomförs förslagen kan det förväntas att förbud i större utsträckning kommer att träffa personer utan någon – bortsett från själva det förbudsutlösande brottet – tidigare belastning. Mot denna bakgrund lär, om förslagen genomförs, antalet förbudsöverträdelser inte följa antalet utfärdade förbud – vilket vi som bekant antar kommer att tredubblas – på ett linjärt sätt. I stället uppskattar vi att antalet överträdelser av tillträdesförbud (som blir föremål för beslut av Åklagarmyndigheten) kommer att uppgå till cirka 600 per år, förutom år 2027, för vilket antalet – med hänsyn till ikraftträdandetidpunkten – bör bli något lägre.

Sammanfattningsvis är det svårt, för att inte säga omöjligt, att göra sig en välgrundad uppfattning av vad de sammantagna effekterna på brottsligheten blir om våra förslag rörande tillträdesförbud genomförs. Närmast till hands ligger den försiktiga slutsatsen att förbudsgrundande brottslighet kan antas minska i någon mån, låt vara att den närmare omfattningen svårligen kan bedömas.[1]

I ljuset av detta är det svårt att förutse vilka effekter för det brottsförebyggande arbetet som förslagen kan komma att få om de genomförs. Förbuden får antas vara brottsavhållande i någon utsträckning, vilket innebär att arbetet med att förebygga förbudsrelevant brottslighet bör underlättas. Våra förslag är ägnade att renodla tillämpningen

[1] Viss statistik rörande tillträdesförbud och den tillträdesförbudsgrundande brottsligheten med relevans för detta avsnitt finns redovisad i kapitel 3, avsnitt 3.7.2 och kapitel 4, avsnitt 4.2.

av tillträdesförbudslagen, vilket kan förenkla de brottsbekämpande myndigheternas arbete och därigenom medföra positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet. Även om variationer i brottsfrekvens, lokaltäthet och ansökningsbenägenhet mellan olika orter i landet också i fortsättningen lär stå för merparten av den skillnad mellan olika åklagarkammares tillämpning av tillträdesförbudslagen som upplevs finnas, kan det inte uteslutas att renodlingen av förbudsfrågan medför att tillämpningen av lagen blir mer likformig. Det kan också vara positivt för det brottsförebyggande arbetet.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

Bedömning och förslag

Om våra förslag genomförs kommer det att medföra ökade kostnader för vissa av rättsväsendets myndigheter. De flesta av kostnadsökningarna är dock inte större än att de kan rymmas inom respektive myndighets befintliga anslag. Anslaget för rättsliga biträden föreslås dock höjas med 1 miljon kronor per år från och med 2028, för att finansiera den lika stora ökade kostnaden för sådana biträden vilken bedöms bli en följd av förslagens genomförande.

Som vi redogjort för ovan kan genomförandet av förslagen om ändringar i tillträdesförbudslagen antas leda till en ökning av antalet ansökningar om förbud och en möjlig tredubbling av antalet utfärdade tillträdesförbud. Även om förslagen innebär att prövningen av tillträdesförbudsfrågan förenklas bedömer vi att mer arbetstid än nu kommer att gå åt för handläggningen av tillträdesförbudsärenden hos Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Vidare bedömer vi, som bekant, att ändringarna kommer att leda till att överträdelser av tillträdesförbuden ökar i antal (så att antalet överträdelser per år från och med 2028 kommer att uppgå till sammanlagt cirka 600) vilket kommer att ianspråkta nämnda myndigheters liksom de allmänna domstolarnas resurser. År 2025 meddelade Åklagarmyndigheten beslut om 246 brottsmisstankar avseende överträdelse av straffbestämmelsen i 22 § tillträdesförbudslagen, varav 172 beslut avsåg åtal, tio beslut åtalsunderlåtelse och tre beslut strafföreläggande. Även

i fortsättningen kan det förväntas att merparten av antalet beslut avseende tillträdesförbudsöverträdelser kommer att vara sådana som innebär lagföring och som därmed är av mer resurskrävande slag för Åklagarmyndigheten. Den föreslagna möjligheten för polismän att meddela tillfälligt gällande förbud bör emellertid inte medföra någon större resursåtgång för Polismyndigheten. Detta då förbuden ska meddelas i anslutning till ett redan genomfört ingripande och förhör med den brottsmisstänkte tillika förbudsaktuella personen, låt vara att dokumentationen rörande förbuden och skyldigheten att anmäla förbudsfrågan medför viss ytterligare administration för polismännen i de situationerna. De tillfälliga förbuden kräver att mindre anpassningar görs av Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens, liksom de allmänna domstolarnas verksamhetsstöd, samt eventuellt av andra it-system, vilket kommer att medföra en smärre engångskostnad för respektive myndighet.

Lag- och förordningsändringarna kan någon tid före och efter ikraftträdandet komma att kräva mindre uppdateringar av handböcker, informationsmaterial och liknande hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och de allmänna domstolarna. Kostnaderna för detta torde vara ringa. Vi bedömer att det inte finns behov av några särskilda informations- eller utbildningsinsatser och att det inte behöver tas någon särskild hänsyn till sådana åtgärder när det gäller tidpunkten för ikraftträdande. Omrubriceringen av tillträdesförbudslagen och den nya beteckningen för ett tillträdesförbud som är tillfälligt lär kräva smärre anpassningar av de allmänna domstolarnas, Domstolsverkets, Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens verksamhetsstöd.

Förslagen bedöms leda till att statens kostnader för rättsliga biträden (i form av försvarare) ökar med cirka 1 miljon kronor årligen från och med 2028[2], vilken kostnadsökning bedöms vara hänförlig till det ökade antal processer om tillträdesförbud och överträdelser av tillträdesförbud som blir följden av att förslagen genomförs.

Sammanfattningsvis bedömer vi att lag- och förordningsändringarna kommer att medföra ökade kostnader för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, bestående i engångskostnader för anpassning av verksamhetsstöd och eventuellt andra it-system och

[2] I och med att den föreslagna ikraftträdandetidpunkten är sex månader in på året 2027 och med hänsyn till den tidsutdräkt som blir mellan en förbuds- eller överträdelsefrågas anhängiggörande och uppkomsten av kostnader avseende rättsliga biträden bedöms kostnadsökningarna för sådana biträden under ikraftträdandeåret att vara försumbara.

årliga personalkostnader, samt ringa kostnader för Domstolsverket och de allmänna domstolarna avseende anpassningar av myndigheternas verksamhetsstöd. Kostnadsökningarna, utom den som är hänförlig till rättsliga biträden, bedöms inte vara större än att de kan rymmas inom respektive myndighets befintliga anslag. Vi föreslår att kostnadsökningen avseende rättsliga biträden finansieras genom en höjning av anslaget för dessa med 1 miljon kronor per år från och med 2028.

För överträdelse av tillträdesförbud är normalpåföljden böter och någon ökning av Kriminalvårdens kostnader aktualiseras därmed inte.

6.4 Övriga konsekvenser och utvärdering

Bedömning

Förslagen kan antas medföra positiva effekter för företag inom daglig- och sällanvaruköpshandeln. Med en ökning av antalet tillträdesförbud följer fler fall av ingrepp i rörelsefriheten och intrång i den personliga integriteten. Konsekvenserna bör kunna utvärderas tidigast fem år efter det att ändringarna trätt i kraft.

Konsekvenser för företag m.fl.

Genom våra förslag får den principiella rätten att bestämma över sin lokal ett större genomslag i regleringen om tillträdesförbud, vilket kommer de som äger, nyttjar eller har liknande rätt till de lokaler som lagen omfattar till del. Förslagen innebär vidare att förutsättningarna för att bedriva verksamhet från öppna lokaler förbättras. Verksamhet i butiker och andra affärslokaler som är öppna för allmänheten bedrivs allt som oftast i bolagsform eller inom ramen för enskild firma. Sådana företag, som till största del får räknas till dagligvaru- och sällanvaruköpsbranscherna, kommer alltså att påverkas positivt av ändringarna av tillträdesförbudslagen. Det gäller även aktörer som disponerar för allmänheten öppna badanläggningar eller bibliotek, låt vara att de inte är lika många. Således kan förslagen i denna del även bedömas vara positiva för bland andra de kommuner och regioner som driver sådana anläggningar. I och med att lagändringarna innebär att tillträdesför-

bud kan meddelas i fler fall och förbuden får antas ha en viss brottspreventiv effekt på förbudsgrundande gärningar borde behovet av, och därmed kostnaderna för, privat säkerhet att i någon mån minska, låt vara att minskningen måste bedömas som marginell. Till detta kommer att förslagen kan förväntas stärka de förbudssökande parternas tilltro till såväl det allmännas förmåga att förebygga brott som till själva systemet med tillträdesförbud till öppna lokaler, vilket är positivt.

Konsekvenser för den enskildes fri- och rättigheter m.m.

Som framgått av våra överväganden beträffande tillträdesförbudsregleringen (kapitel 4), kan det inte anses stå i strid med rätten till rörelsefrihet att någon stängs ute från en viss öppen lokal (t.ex. en butik). Ett straffsanktionerat förbud mot att befinna sig på en viss plats utgör likväl ett konkret ingrepp i bl.a. den enskildes rörelsefrihet, vilket kan bli kännbart under vissa omständigheter. Uppgifter om tillträdesförbud ska föras in i den enskildes belastningsregister. Således innebär ett (ordinärt) tillträdesförbud ett intrång också i den enskildes personliga integritet. Så kommer dock inte att vara fallet beträffande tillfälliga tillträdesförbud, för vilka vi föreslår att uppgifter inte ska föras in i belastningsregistret. Som framgått av våra överväganden bedömer vi att det är tillåtet att begränsa bl.a. rättigheterna i Europakonventionen och regeringsformen på det sätt som våra förslag innebär. Ändringarna av tillträdesförbudslagen bedöms dock medföra att antalet förbud ökar, både på så sätt att fler personer kommer att meddelas förbud och – i fall då en person begår brott eller annars agerar förbudsrelevant i mer än en lokal – fler förbud per person kommer att utfärdas. En konkret följd av förslagens genomförande är alltså att antalet ingrepp i den enskildes rörelsefrihet och intrång i den personliga integriteten kommer att öka.

Meddelandet av ett tillträdesförbud mot ett barn som är 15 år eller äldre har lagstiftaren bedömt vara förenligt med såväl FN:s barnrättskonvention, som sedan den 1 januari 2020 gäller som svensk lag, som Sveriges åtaganden enligt andra internationella överenskommelser om dessa rättigheter.[3] Förslagen som tog form i tillträdesförbudslagen var underställda ett krav på iakttagande av flera rätts-

[3] Jfr artikel 1 i FN:s barnrättskonvention och lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Jfr vidare exempelvis även Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EUT C 202/02, 2016), artikel 24.

säkerhetsprinciper som bl.a. stadgas i FN-konventionen, däribland proportionalitetsprincipen – vilken gör sig starkt gällande när den som utsätts för statlig maktutövning är underårig – samt principen om barnets bästa.

Våra ändringsförslag av tillträdesförbudslagen omfattar inte åldersgränsen under vilken en person inte får meddelas förbud. Således menar vi att förbud även i fortsättningen ska kunna meddelas barn som är 15 år eller äldre. Genomförs lagförslagen påverkas denna grupp på i princip samma sätt som gruppen förbudsaktuella personer som är 18 år eller äldre. De utökade möjligheterna att meddela tillträdesförbud kan i praktiken komma att medföra att fler barn som är 15 år eller äldre underkastas förbud, men vårt förslag till presumtionsregel om tillträdesförbud vid tidigare brottslighet är villkorad att särskilda skäl inte talar mot ett förbud och vi föreslår inte någon förändring av det generella kravet på proportionalitet. Således kan en persons unga ålder tillmätas betydelse för frågan om ett förbud bör utfärdas och principerna om proportionalitet samt barnets bästa få genomslag i tillämpningen. Till detta kan fogas den upplysningen att ett tillträdesförbud inte får avse den som är under 15 år. Sammanfattningsvis måste förslagen bedömas vara förenliga med FN:s barnrättskonvention.

Förslagen bedöms varken ha någon påverkan på den enskildes möjligheter att försvara sig mot brottsmisstankar eller utföra sin talan i en fråga om tillträdesförbud. Förslagen bedöms inte heller påverka utförandet av uppdrag som försvarare eller ombud för parter i brottmål eller domstolsärenden som rör förbuden.

Utvärdering av förslagens konsekvenser m.m.

Konsekvenserna bör kunna utvärderas tidigast fem år efter ikraftträdandet av lag- och förordningsändringarna. En sådan utvärdering kan göras genom en granskning av Åklagarmyndighetens statistik över ansökningar och beslut om tillträdesförbud samt ärenden om överträdelser av förbuden. För att utröna konsekvenserna för näringsidkare inom daglig- och sällanvaruköpshandeln kan Svensk Handels, Svenskt Näringslivs och andra branschorganisationers rapporter vara värdefulla, inte minst vad gäller den upplevda brottsutsattheten och dess följder. Den officiella kriminalstatistiken och rapporter från Brå

kan konsulteras i fråga om frekvensen av den polisanmälda förbudsrelevanta brottsligheten inom handeln. Även om någon kausalitet mellan ändringarna av tillträdesförbudslagen och en eventuell minskning av sådan brottslighet knappast kan beläggas genom statistiken kan den ge en indikation på om lagstiftningen haft någon effekt på brottsligheten. I den mån det finns intresse av att utvärdera den materiella tillämpningen av presumtionsregeln för tillträdesförbud och de andra ändringar vi föreslår kan det naturligtvis göras en genomgång av rättspraxis och en granskning av åklagares beslut i fråga om tillträdesförbud. I det sammanhanget kan det vara värt att notera att de förenklingar av tillämpningen av tillträdesförbudslagen som våra förslag innebär kan medföra att åklagares motiveringar av beslut i förbudsfrågan blir mindre utförliga än i dag.

Avslutningsvis bedömer vi att förslagen inte inskränker den kommunala självstyrelsen.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek

Till följd av att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till även andra affärslokaler än butiker ändras lagens rubrik till lag om tillträdesförbud till butiker, andra affärslokaler, badanläggningar och bibliotek.

1 §

Enligt denna lag får en person förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik, *en annan affärslokal,* en badanläggning eller ett bibliotek, där verksamhet bedrivs som riktar sig till allmänheten (tillträdesförbud).

Tillträdesförbud får inte avse den som är under femton år.

Lagen påverkar inte den rätt som tillkommer den som förfogar över platsen att begränsa tillträdet till denna.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och innehåller bl.a. definitionen av begreppet tillträdesförbud.

Det *första stycket* ändras på så sätt att ett tillträdesförbud utöver en butik får avse också en annan affärslokal. Ett tillträdesförbud får även, såsom tidigare, avse en badanläggning eller ett bibliotek. För att en lokal ska omfattas av lagen krävs också fortsättningsvis att det där bedrivs verksamhet som riktar sig till allmänheten.

Med ”affärslokal” avses som utgångspunkt en avgränsad plats där varor, tjänster eller en kombination av dessa erbjuds i affärssyfte till allmänheten. Det uppställs inte någon begränsning av vilka varor eller tjänster som erbjuds, men verksamheten måste vara kommersiell, dvs. erbjudandet av varor och tjänster måste ske mot betalning. Uttrycket

affärslokal omfattar även exempelvis kaféer, restauranger, frisörsalonger, skomakare, banker, uthyrningsfirmor, resebyråer, hotell, muséer och varuhus (och det gäller även om flera näringsidkare säljer varor eller tjänster i lokalen). Det saknar betydelse om den kommersiella verksamheten i affärslokalen är upplagd på sådant sätt att varorna eller tjänsterna kan köpas på plats eller ej. Således omfattas även lokaler i vilka ett företags varor eller tjänster marknadsförs till allmänheten, s.k. showrooms, av begreppet affärslokal. Tränings- och motionsanläggningar omfattas också, men simhallar och äventyrsbad faller under ordet ”badanläggning”, och regleras alltså särskilt.

Rent rumsligt bör begreppet affärslokal förstås i en bredare mening än som följer av 12 kap. 1 § jordabalken (1970:994). Det omfattar som utgångspunkt alla väggomgärdade ytor i byggnader som är öppna för allmänheten, dvs. som det står var och en fritt att tillträda för att där utföra det ärende man kan ha. Av det sagda följer att butiker är affärslokaler. Detta framgår också av lagtextens lokution ”en annan affärslokal”. Uttrycket butik har behållits i lagtexten av det skälet att tillträdesförbud till butik fortsatt kan förväntas vara den vanligast förekommande typen av förbud. Att entrén till en lokal är föremål för kontroll av exempelvis en väktare eller någon övervakningsanordning saknar betydelse för lagens tillämplighet på lokalen, liksom det förhållande att det krävs betalning eller uppvisande av biljett, medlemskort, identifikationshandling eller liknande för att beviljas inträde.

En affärslokal med bestämda öppettider är emellertid normalt tillgänglig för allmänheten enbart under dessa tider. Bereder sig någon tillträde till en sådan lokal som är stängd får handlingen bedömas enligt andra regler (jfr framför allt 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken).

Normalt sett utgör själva lokalen där verksamheten bedrivs gränsen för affärslokalen i fysisk bemärkelse. Ytor utanför en affärslokals väggar är således typiskt sett inte en del av lokalen. Så kan ändå vara fallet om ytan t.ex. är inhägnad i riktning mot affärslokalen, eller det framgår av sammanhanget att ytan tillhör lokalen. Mycket vidsträckta ytor utanför affärslokalen bör normalt inte anses utgöra en del av lokalen, även om ytorna är inhägnade i dess riktning. Således omfattar inte begreppet jord- eller skogsbruk, torghandelsplatser, campingplatser, dansbanor, tivolin, nöjesfält eller liknande avgränsade landområden även om det på marken finns ett väggomgärdat försäljningsställe som utgör en affärslokal i bestämmelsens mening. I sådana fall kan tillträdesförbud meddelas till själva affärslokalen, medan otillåtna

tillträden till de kringliggande ytorna får bedömas enligt andra regler än i denna lag.

Därutöver faller ett helt öppet försäljningsställe, exempelvis en utomhusbelägen kiosk där varor och pengar byter ägare genom lucka, utanför begreppet affärslokal. Inte heller utgör ett i en galleria beläget café som saknar väggar – och t.ex. har serveringen uppställd öppet i mittgången eller innanför ett räcke – en affärslokal. I den mån det förekommer sådana försäljningsställen i en affärslokal eller annan lokal som omfattas av lagen kan emellertid ett förbud meddelas avseende själva lokalen som omsluter försäljningsstället.

En byggnad som inrymmer flera olika affärslokaler utgör inte heller en affärslokal. Således faller gallerior, köpcentrum och liknande etablissemang utanför begreppet. Avgränsningen av vad som utgör en galleria eller ett köpcentrum i relation till ett varuhus där flera företag säljer varor eller tjänster under samma tak (jfr vad som sagts om varuhus strax ovan) måste bli en fråga för rättstillämpningen.

Det finns ingen begränsning rörande vem som disponerar affärslokalen eller med vilken rätt lokalen disponeras. Det saknar alltså betydelse om lokalen exempelvis används med nyttjanderätt eller innehas med äganderätt och om rättighetshavaren är en fysisk eller juridisk person.

Enligt det *tredje stycket*, som inte ändras, påverkar lagen inte den rätt som tillkommer den som förfogar över platsen att begränsa tillträdet till denna. Begreppet platsen syftar på de lokaliteter som pekas ut i första stycket. Någon ändring i sak avses inte utan det står även fortsättningsvis den som förfogar över exempelvis en affärslokal fritt att stänga den eller neka vissa personer ur allmänheten tillträde, så länge det inte sker i strid med t.ex. förbudet mot olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.3.

2 §

En person *som har begått ett brott i eller i anslutning till en butik, en annan affärslokal, en badanläggning eller ett bibliotek ska, om brottet kan påverka den verksamhet som bedrivs där, meddelas tillträdesförbud, om frågan om förbud tas upp efter en ansökan eller en anmälan som har gjorts med anledning av brottet och inte särskilda skäl talar mot ett tillträdesförbud.*

Ett tillträdesförbud avseende en sådan lokal som avses i första stycket får också meddelas om det annars på grund av personens beteende i eller i anslutning till lokalen bedöms finnas en risk för att han eller hon där kommer att

1. begå brott,

2. trakassera någon, eller

3. väsentligen störa verksamheten.

Brott som en person har begått före femton års ålder får inte beaktas vid bedömningen av om tillträdesförbud ska meddelas.

I paragrafen anges de närmare förutsättningarna för att ett tillträdesförbud till butiker, andra affärslokaler, badanläggningar och bibliotek ska få meddelas. De nuvarande tredje och fjärde styckena har flyttats till 3 §.

Det *första stycket* utgörs av en presumtionsregel vilken innebär att tillträdesförbud ska meddelas i fall där en person har begått ett brott i eller i anslutning till en av de uppräknade lokaliteterna, brottet kan påverka den verksamhet som bedrivs i lokalen och frågan om förbud tas upp efter en ansökan eller anmälan om tillträdesförbud som har gjorts med anledning av brottet. Detta under förutsättning att särskilda skäl inte talar mot ett förbud.

Presumtionsregeln är tillämplig inom ramen för bedömningen av om ett tillträdesförbud ska meddelas eller ej och utgör inte någon handläggningsregel för Polismyndigheten. Ordet ”ska” i styckets första mening medför alltså inte någon skyldighet för myndigheten att anmäla en fråga om tillträdesförbud till allmän åklagare. Även fortsättningsvis råder alltså den ordningen att det är den enskilde företrädaren för en lokal vilken omfattas av lagen som disponerar förbudsfrågan.

Den första förutsättningen för att presumtionsregeln ska vara tillämplig är att den person som är aktuell för ett förbud har begått ett brott i eller i anslutning till någon av de lokaliteter som omfattas, vilket kan påverka den verksamhet som bedrivs där.

Rekvisitet ”har begått ett brott” förutsätter att skuldfrågan avseende gärningen är klarlagd. Denna förutsättning är naturligtvis uppfylld om skuldfrågan är fastställd genom en fällande dom, ett godkänt strafföreläggande eller en åtalsunderlåtelse, men detta förutsätts inte om det på annan grund bedöms stå klart att ett brott har begåtts. Så kan vara fallet t.ex. om utredningen utmynnar i en förundersökningsbegränsning. Det kan även på ett tidigt stadium i utredningen stå klart att ett brott har begåtts, t.ex. om den misstänkte har erkänt en gär-

ning eller någon gripits på bar gärning för att ha stulit från en butik, men vissa utredningsåtgärder kvarstår innan åtal kan väckas.

Ett brott kan ha begåtts i anslutning till lokalen, exempelvis om skadegörelse har begåtts utanför en butik men ändå har riktat sig mot butiken.

Vad gäller själva brottet uppställs inte något uttryckligt krav på att det ska vara av något visst slag, men som framgår av lagtexten fordras att brottet *kan* påverka verksamheten i lokalen. ”Kan” får sägas vara ett något lägre ställt krav än det ofta använda ”ägnat att” och ger uttryck för att det är tillräckligt att det är möjligt att brottsligheten påverkar verksamheten. Det krävs alltså inte att brottet faktiskt har påverkat verksamheten.

Förbudsrelevant brottslighet kan vara skadegörelse, stöld eller andra tillgrepp, straffbara ageranden som omfattar våld, hot, trakasserier eller kränkningar mot person, försäljning av narkotika, förargelseväckande beteende eller hets mot folkgrupp. Även t.ex. straffbara försök till brott kan omfattas av presumtionsregeln. Vilken typ av brottslighet som är relevant kan variera beroende på vilken slags verksamhet som bedrivs i lokalen. Stöldbrottslighet kan t.ex. antas bli ett vanligt slag av verksamhetspåverkande beteende när det gäller butiker, medan det, vad gäller restauranger, kan tänkas bli fråga om våldsbrottslighet och innehav av narkotika. Att i en affärslokal förfalska en urkund utan koppling till lokalens verksamhet eller att per telefon utsätta någon som befinner sig utanför lokalen för bedrägeri är exempel på brott som inte kan anses påverka lokalens verksamhet.

Det krävs inte att brottet är av viss svårhet. Även brott med straffvärden motsvarande böter omfattas alltså i princip, under förutsättning att kravet på att brottet kan påverka verksamheten i lokalen är uppfyllt. Brottets svårhet kan emellertid påverka den proportionalitetsbedömning som alltid ska göras enligt 3 §.

Den andra förutsättningen för presumtionsregelns tillämplighet är att förbudsfrågan väckts efter en ansökan eller anmälan som har gjorts med anledning av brottet. Uttrycket ”med anledning av brottet” innebär ett krav på samband mellan ett konkret brott och ansökan eller anmälan i fråga. Presumtionsregeln gäller således enbart ett konkret förbudsrelevant brott som föranlett att frågan om förbud väckts. Om ansökan eller anmälan görs omedelbart när brottet begåtts eller i ett senare skede – exempelvis efter det att brottet hanterats rättsligt – spelar ingen roll, även om det kan antas att de flesta ansökningar

om tillträdesförbud kommer att göras i ett skede innan brottet har hanterats av åklagare eller i domstol. Har det däremot förflutit en längre tid från det att den rättsliga hanteringen avslutats till dess att frågan om tillträdesförbud aktualiseras kan brottet normalt inte läggas till grund för en tillämpning av presumtionsregeln.

Den tredje och sista förutsättningen är att särskilda skäl inte talar mot ett tillträdesförbud. Med sådana skäl åsyftas i första rummet konkreta omständigheter som är hänförliga till den förbudsaktuella personen och vilka – om de är för handen – medför att syftet med ett förbud förfelas. Vad som utgör särskilda skäl får avgöras från fall till fall med beaktande av omständigheterna. Fråga kan vara t.ex. om situationer där risken för brott är undanröjd genom exempelvis personens fysiska status, verkställande av ett fängelsestraff eller att denne har flyttat långt från orten där lokalen är belägen. Fråga kan också vara om situationer där en ung person har stulit varor till ett ringa värde och det saknas skäl att tro att personen kommer att upprepa brottsligheten. Även om det inte föreligger några omständigheter som medför att risken för beteende som påverkar verksamheten är undanröjd eller mycket låg kan viktiga motstående intressen, som den enskildes rörelsefrihet och fullgörandet av den dagliga livsföringen, behöva beaktas. Hänsyn till sådana mer abstrakta intressen bör emellertid tas inom ramen för proportionalitetsbedömningen i 3 §. Finns exempelvis bara en matbutik på orten där personen som är aktuell för ett förbud är bosatt kan sådana intressen innebära att proportionalitetskravet i 3 § inte är uppfyllt.

I det *andra stycket* finns en regel enligt vilken det är möjligt att meddela tillträdesförbud i de fall då presumtionsregeln inte är tillämplig. Tillträdesförbud enligt bestämmelsen kan avse samma lokaler som förbud enligt presumtionsregeln. För att förbud enligt andra stycket ska få utfärdas krävs att det bedöms finnas en risk för att den förbudsaktuella personen i eller i anslutning till lokalen i fråga kommer att agera på något av de sätt som räknas upp i styckets tre punkter. Bedömningen tar alltså sikte på risken för ett framtida agerande, och ska göras med utgångspunkt i personens tidigare beteende på platsen. Till skillnad från vad som gällde tidigare behöver risken inte ha grund i några särskilda omständigheter. Beteendet och omständigheterna däromkring – dess karaktär, hur långt tillbaka i tiden det ligger, om det upprepats osv. – är i stället avgörande för bedömningen.

Har den person som är aktuell för ett förbud vid två eller fler tillfällen inom en inte alltför lång tidsrymd i eller i anslutning till lokalen begått brott, trakasserat någon eller väsentligen stört verksamheten kan det antas finnas en risk för samma ifrågavarande agerande i framtiden. Risken ska emellertid framstå som beaktansvärd och någorlunda konkret för att ett förbud ska vara motiverat. Vilka krav som ska ställas på utredningen om det tidigare beteendet får avgöras från fall till fall, men ett påstående från den förbudssökande parten om en persons beteende som får stöd av utredningen bör ofta kunna godtas.

Den *första punkten* tar sikte på ageranden i lokalen som är brottsliga. Bedömningen tar sikte på risken för brott som kan anses påverka verksamheten i lokalen. Det krävs inte heller enligt denna punkt att brotten är av visst allvar. I praktiken kan punkten, med hänsyn till presumtionsregeln i första stycket, förväntas få relativt begränsad betydelse.

De *andra och tredje punkterna* tar sikte på ageranden som inte nödvändigtvis är brottsliga. Med att ”trakassera någon” menas alla former av störande, stötande eller kränkande handlanden mot en annan person som, utan att vara straffbara, går utöver vad som måste accepteras. Med att ”annars väsentligen störa verksamheten” avses ageranden som varken utgör brott eller trakasserier och som riktas mot själva verksamheten. Det kan exempelvis handla om berusat, högljutt eller aggressivt uppträdande. En störning får anses vara väsentlig om den är av sådan omfattning att verksamheten inte kan bedrivas normalt eller kräver att personal avdelas för att verksamheten ska kunna bedrivas som vanligt. Det förhållandet att ageranden enligt dessa båda punkter möjligen skulle kunna bedömas vara brottsliga, t.ex. genom att de skulle kunna utgöra ofredanden, hindrar inte tillämpning av punkterna, utan det ska enligt dessa göras en från straffrätten fristående bedömning av om förutsättningarna är uppfyllda.

Det *tredje stycket* anger att det vid bedömningen av om ett tillträdesförbud ska meddelas inte får beaktas brott som en person har begått före femton års ålder. Regeln motsvarar, så när som på en mindre språklig anpassning, den tidigare 2 § första stycket tredje meningen och någon förändring i sak är inte avsedd. Bestämmelsen förhindrar inte att handlingar som inte är brottsliga, och som en person har utfört före femton års ålder, beaktas vid bedömningen av om tillträdesförbud ska meddelas.

Överväganden finns i avsnitten 4.3.4–4.3.6.

3 §

Om syftet med ett tillträdesförbud kan tillgodoses genom en mindre ingripande åtgärd, får förbud inte meddelas.

Tillträdesförbud får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde.

Paragrafen motsvarar bestämmelserna i det tredje respektive fjärde stycket i 2 § i dess tidigare lydelse. Eftersom en presumtionsregel införs ökar emellertid betydelsen av den prövning som ska göras enligt bestämmelsen. Det gäller inte minst när presumtionen för ett tillträdesförbud grundas i rent bagatellartad brottslighet.

Som framgår av det *första stycket* ska det även fortsättningsvis bedömas huruvida någon mindre ingripande åtgärd än ett förbud finns. En sådan åtgärd kan exempelvis vara att den förbudsaktuella personen talas till rätta i samband med handläggningen av förbudsfrågan. Det gäller naturligtvis även när presumtionsregeln tillämpas.

Inom ramen för den proportionalitetsbedömning som anvisas i det *andra stycket* bör – i tillägg till intresset av att förebygga brott, trakasserier och verksamhetsstörande beteende – den bestämmanderätt över en lokal, som kommer till uttryck i 2 § första stycket få visst genomslag. Den vilja hos den med bestämmanderätt som manifesteras i en ansökan eller samtycke till anmälan om tillträdesförbud är således en faktor som ska beaktas vid proportionalitetsbedömningen. I andra vågskålen bör läggas konsekvenserna för den enskilde. Konsekvenserna av ett förbud beror bl.a. på den aktuella lokalens betydelse för den enskilde. Även i fortsättningen gäller också att principen om barnets bästa bör beaktas inom ramen för proportionalitetsbedömningen om den förbudsaktuella personen är mellan 15 och 18 år. Att den förbudsaktuella personen är ett barn medför också att skälen för ett tillträdesförbud behöver vara starkare än annars för att ett förbud ska få meddelas. Detsamma bör i viss utsträckning gälla även i förhållande till skolelever över 18 år. Vad gäller bibliotek behöver lokalernas särskilda ställning i fråga om möjligheten för den enskilde att nyttja digital service och ta del av information särskilt beaktas.

Övervägandena finns i avsnitten 4.3.4 och 4.3.6.

8 §

Allmän åklagare prövar frågor om tillträdesförbud.

En fråga om tillträdesförbud tas upp på skriftlig ansökan av en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket.

En fråga om tillträdesförbud tas också upp på anmälan av Polismyndigheten. En sådan anmälan får dock göras endast efter samtycke från en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket. Polismyndigheten är inte part i det ärende som anmälan gett upphov till.

I paragrafen, vars beteckning är ny, anges vem som får väcka respektive pröva en fråga om tillträdesförbud. De *andra* och *tredje styckena* anpassas så att bestämmelserna även omfattar företrädare för affärslokaler.

14 §

Om det på grund av ändrade förhållanden finns skäl till det, får åklagaren häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud som har fattats av åklagaren eller domstolen. Åklagaren får dock utvidga ett förbud endast om det begärs av en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket.

Åklagaren får inte häva eller ändra ett beslut om tillträdesförbud om förbudet är föremål för domstolsprövning.

Paragrafen, vars beteckning är ny, innehåller bestämmelser om hävande eller ändring av ett beslut om tillträdesförbud. Det *första stycket* ändras på så sätt bestämmelsen om när åklagaren får utvidga ett förbud gäller även i förhållande till affärslokaler.

Tillfälliga tillträdesförbud

15 §

En polisman får, om en företrädare för lokalen begär det, meddela ett tillfälligt tillträdesförbud mot en person i samband med ett ingripande mot personen i eller i anslutning till en lokal som omfattas av denna lag, om

1. personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen, och

2. det är sannolikt att förutsättningarna för att meddela ett förbud med stöd av 2 § första stycket föreligger.

Paragrafen innehåller förutsättningarna för att meddela tillfälliga tillträdesförbud. I 16–18 §§ (som är nya) finns ytterligare bestämmelser som bara gäller tillfälliga förbud. I frågor som inte regleras i sistnämnda paragrafer gäller för de tillfälliga förbuden därutöver lagens generella bestämmelser; bl.a. 1 § om de platser ett förbud kan avse, nya 6 § om delgivning och nya 28 § om straffansvar.

I paragrafen, som är ny, regleras möjligheten för en polisman att meddela ett interimistiskt beslut om ett tillfälligt tillträdesförbud.

En polisman får på begäran av en företrädare för lokalen meddela ett tillfälligt förbud om rekvisiten i punkterna 1 och 2 är uppfyllda. Det finns inga formkrav för en sådan begäran, men det torde allt som oftast finnas skäl för polismannen att dokumentera att en begäran har gjorts (jfr 16 § andra stycket och nya 13 § i denna lag samt 27 § förvaltningslagen). För att ett tillfälligt förbud ska få meddelas förutsätts *dels* att personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen, *dels* att det är sannolikt att förutsättningarna för att meddela ett förbud i enlighet med presumtionsregeln är uppfyllda. Ett tillfälligt förbud kan meddelas bara i samband med ett ingripande mot den förbudsaktuella personen i eller i anslutning till lokalen.

Som framgår av lagtexten kan ett tillfälligt förbud bara bygga på att personen begått en straffbelagd gärning och på att det är sannolikt att förutsättningarna för ett förbud enligt 2 § första stycket är uppfyllda. Ett tillfälligt gällande beslut om tillträdesförbud kan alltså inte meddelas för fall som beskrivs i 2 § andra stycket.

Den första förutsättningen för att meddela ett tillfälligt förbud är att personen har begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen. Det innebär att det ska stå klart att personen har begått en gärning som omfattas av en straffbestämmelse. Ofta torde det bli fråga om att personen har begått en stöld eller en ringa stöld och grips på bar gärning. För att kravet ska vara uppfyllt krävs bara att personens handlande omfattas av en straffbestämmelse. Det behöver inte stå klart att övriga brottsförutsättningar, t.ex. ett krav på uppsåt eller oaktsamhet, är uppfyllda, men de återstående brottsförutsättningarna omfattas av en sannolikhetsbedömning som ska ske enligt det andra ledet.

Enligt det andra ledet förutsätts att det är sannolikt att förutsättningarna för att meddela ett förbud enligt 2 § första stycket är uppfyllda. Det innebär att det ska vara sannolikt att övriga brottsförutsättningar är uppfyllda. Det ska alltså vara sannolikt att det inte finns

några omständigheter som rättfärdigar gärningen, att det allmänna skuldkravet om uppsåt eller – i förekommande fall – oaktsamhet är uppfyllt och att inte finns några ursäktande omständigheter. Således hindras inte med nödvändighet utfärdandet av ett tillfälligt förbud av invändningar från den misstänkte om att han eller hon exempelvis saknade uppsåt att stjäla eller utdelade slag mot någon annan person i nödvärn. Vidare fordras att det är sannolikt att brottet är sådant att det kan påverka verksamheten. Det fordras även att det är sannolikt dels att det inte finns särskilda skäl mot ett förbud, dels att ett förbud inte kommer att möta hinder i form av bristande proportionalitet.

För att bedöma sannolikheten för att ett förbud inte hindras av särskilda skäl eller bristande proportionalitet behöver typiskt sett den misstänkte höras. Om det framkommer uppgifter, vilka kan kontrolleras, som talar för att ett förbud inte kommer att meddelas av åklagaren bör ett tillfälligt förbud inte meddelas.

Som exempel på när rekvisiten i bestämmelsen är uppfyllda kan lyftas den situationen att en väktare i en butik iakttar att en person har plockat på sig en vara, lagt den i en väska eller i sin jacka och lämnat lokalen utan att betala för varan. Det står då klart att en straffbelagd gärning (åtminstone ett egenmäktigt förfarande) har begåtts. Det måste också bedömas som sannolikt att övriga brottsförutsättningar är uppfyllda. Om det inte finns några omständigheter som talar för att det finns särskilda skäl mot ett förbud eller för att åtgärden är oproportionerlig kan det bedömas vara sannolikt att ett tillträdesförbud enligt 2 § första stycket kan meddelas. Då föreligger också förutsättningarna för ett tillfälligt tillträdesförbud. Ett annat exempel kan vara att en ordningsvakt iakttar hur en krogbesökare slår en annan. Om det då är sannolikt att övriga brottsförutsättningar är uppfyllda och att det inte heller finns andra hinder mot ett tillträdesförbud, kan ett tillfälligt sådant meddelas av polisman.

Möjligheten att utfärda ett tillfälligt förbud torde alltså i praktiken komma att ta sikte på fall där personen i fråga tagits på bar gärning i eller i anslutning till lokalen och där det är klart att en förbudsrelevant och straffbelagd gärning har begåtts och det saknas uppgifter som talar för att ett förbud kommer att möta andra hinder i åklagarens prövning.

Beslutet om att ålägga en person ett tillfälligt tillträdesförbud får meddelas enbart i samband med ett ingripande mot personen i eller i anslutning till den lokal som tillträdesförbudet är tänkt att omfatta.

Med detta avses främst att en polisman griper eller konfronterar personen på platsen eller övertar ett envarsgripande som t.ex. personal eller väktare gjort. Rekvisitet kan emellertid vara uppfyllt även om gripandet sker efter ett kontinuerligt förföljande från platsen.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.8.

16 §

Innan ett beslut om ett tillfälligt förbud meddelas, ska den som förbudet avses gälla få tillfälle att yttra sig.

Vid handläggningen av en fråga om tillfälligt tillträdesförbud gäller i tillämpliga delar 10 § andra och tredje styckena och 13 § i denna lag.

I paragrafen, som är ny, finns regler om handläggningen av en fråga om ett tillfälligt tillträdesförbud.

I det *första stycket* anges att den som det tillfälliga förbudet avses gälla ska få tillfälle att yttra sig innan beslut om förbudet meddelas. Det uppställs inga formkrav på hur tillfälle ska beredas och som oftast torde det bli fråga om att ge den enskilde möjlighet att yttra sig över förbudsfrågan inom ramen för själva förhöret om den brottsliga gärningen. Är det omöjligt att bereda den enskilde tillfälle att yttra sig, exempelvis med hänsyn till personens fysiska tillstånd eller på grund av språksvårigheter som inte kan avhjälpas med tolk (jfr bestämmelsens andra stycke och nya 13 § i denna lag samt 13 § förvaltningslagen) eller på annat sätt, får förbudsfrågan anstå.

I det *andra stycket* anges att tillämpliga delar av nya 10 § andra och tredje styckena samt nya 13 § gäller vid handläggningen av en fråga om tillfälligt tillträdesförbud.

I många fall kommer frågan om tillfälligt tillträdesförbud att hanteras direkt på plats i samband med hanteringen av det misstänkta brottet och endast föranleda viss ytterligare utredning (t.ex. i form av frågor till den misstänkte), men 16 § andra stycket ger stöd för handläggningen i situationer där frågan om tillträdesförbud av någon anledning behöver hanteras mer självständigt.

Enligt stycket har Polismyndigheten att vid handläggningen av en sådan fråga iaktta de bestämmelser i 23 kap. rättegångsbalken respektive förvaltningslagen som de nyss nämnda lagrummen i tillträdesförbudslagen hänvisar till och polisen har också de befogenheter som följer av dessa bestämmelser.

Genom hänvisningen till nya 10 § andra stycket gäller de där uppräknade bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken för handläggningen av förbudsfrågan, i tillämpliga delar. Följaktligen gäller 23 kap. 4 §, som är ett uttryck för bl.a. principen om objektivitet, 6 §, som anger att förhör får hållas med var och en som kan antas kunna lämna upplysningar av betydelse för utredningen, 9 § om skyldighet att stanna kvar vid förhör och 12 § om förbud mot otillbörliga åtgärder under förhör. Bestämmelsen i 23 kap. 4 § rättegångsbalken gäller endast den som är misstänkt för brott, men vid tillämpningen av bestämmelsen ska, i och med hänvisningen till nya 10 § tredje stycket i tillträdesförbudslagen, vad som sägs om den misstänkte i stället avse den mot vilken tillträdesförbudet ska gälla. Av sagda hänvisning följer samtidigt att de andra uppräknade bestämmelserna inte ska tillämpas i de delar de tar sikte på en misstänkt. Således gäller skyldigheten att stanna kvar för förhör enligt 23 kap. 9 § rättegångsbalken maximalt sex timmar. Om den förbudsaktuella personen samtidigt är misstänkt för brott som är under utredning, kan dock han eller hon på den grunden vara skyldig att stanna kvar ytterligare sex timmar (jfr prop. 2020/21:52 s. 105).

Genom hänvisningen till 13 § gäller de där uppräknade bestämmelserna i förvaltningslagen för handläggningen av förbudsfrågan, i tillämpliga delar. Således gäller 5–8 §§ om grunderna för god förvaltning, 13 § om tolkning och översättning, vilket bl.a. innebär att Polismyndigheten (oftast i form av den ingripande polismannen) i förekommande fall ska använda tolk vid förhöret rörande förbudsfrågan och vid beredandet av tillfälle för den förbudsaktuella personen att yttra sig i frågan innan förbud meddelas, 23 § om utredningsansvaret, 24 § om att en enskild som huvudregel får lämna uppgifter muntligt i ett ärende, 27 § om dokumentation om uppgifter, vilket bl.a. innebär att Polismyndigheten har att dokumentera en begäran om tillfälligt förbud som framställs av en lokalföreträdare samt betydelsefulla uppgifter som den förbudsaktuella personen lämnar och 36 § om rättelse av skrivfel och liknande. I och med att nya 13 § särskilt utpekar vissa bestämmelser i förvaltningslagen är lagen i övrigt inte tillämplig (jfr prop. 2020/21:52, s. 44 och 107). Det innebär att ett beslut i fråga om ett tillfälligt förbud inte får överklagas eller kan omprövas med stöd av förvaltningslagens bestämmelser. Det innebär vidare att ett sådant beslut, så när som på rättelse av skrivfel och liknande, inte heller får ändras av polismannen eller någon annan. Ett beslut om att meddela

ett tillfälligt tillträdesförbud får dock hävas enligt vad som föreskrivs i 18 § andra stycket (som är ny).

När Polismyndighetens anmälan om förbud (jfr 18 § första stycket första meningen) inkommit till allmän åklagare gäller 13 § i dess helhet för åklagarens handläggning.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.8.

17 §

Ett beslut om tillfälligt tillträdesförbud ska vara skriftligt och ange

1. parterna,
2. förbudets innebörd och omfattning samt när det upphör att gälla,
3. skälen för beslutet,
4. de bestämmelser som åberopas,
5. vad som kan bli följden av att bryta mot förbudet, och
6. möjligheterna att begära omprövning av beslutet.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur den ingripande polismannens beslut i fråga om ett tillfälligt tillträdesförbud ska utformas.

Ett beslut ska vara skriftligt. Det ska ange parterna, dvs. den lokalföreträdare som begärt förbudet och den förbudsaktuella personen. Vidare ska, om ett tillfälligt tillträdesförbud utfärdas, förbudets innebörd, omfattning och upphörandetidpunkt framgå. Det innebär bl.a. att den plats som förbudet avser ska anges. Med ”skälen för beslutet”, vilken lokution återfinns i den *tredje punkten* avses inte någon ingående redogörelse för hur var och en av omständigheterna i ärendet bedömts, utan den tar sikte på de förbudsrelevanta sakförhållanden som är för handen och fordrar att det i beslutet summariskt redovisas om förutsättningarna i 15 § (som är ny) för ett tillfälligt tillträdesförbud är uppfyllda eller ej. Beslutet ska dessutom omtala de bestämmelser som åberopats. Innebär beslutet att ett tillfälligt tillträdesförbud utfärdas ska det vidare innehålla en upplysning om att den som bryter mot förbudet riskerar böter eller fängelse i högst sex månader samt om möjligheterna att begära omprövning av beslutet – dvs. om möjligheten för parterna att begära att beslutet hävs enligt 18 § andra stycket (som är ny).

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.8.

18 §

Meddelar polismannen ett beslut om tillfälligt tillträdesförbud ska han eller hon samtidigt göra en anmälan om tillträdesförbud till åklagaren. Ett tillfälligt förbud gäller omedelbart och till dess att frågan avgörs av åklagaren, men som längst fyra veckor.

Ett tillfälligt förbud får hävas av en polisman eller någon annan anställd vid Polismyndigheten som myndigheten utsett, eller av åklagaren.

Paragrafen, som är ny, reglerar bl.a. giltighetstiden av ett tillfälligt tillträdesförbud och möjligheten att häva ett beslut enligt vilket ett sådant förbud utfärdats.

Av *det första stycket* framgår att polismannen ska göra en anmälan till åklagaren i de fall ett tillfälligt förbud meddelas.

Av styckets andra mening följer att det tillfälliga förbudet gäller i fyra veckor, om inte förbudsfrågan dessförinnan avgörs av åklagaren eller beslutet hävs. Polismannen kan inte förordna närmare om förbudets längd och tidpunkt för ikraftträdande, utan förbudet får verkan omedelbart efter att det meddelats och gäller som längst fyra veckor. Om åklagarens avgörande dröjer längre än fyra veckor upphör det tillfälliga förbudet att gälla. Att ett förbud inte längre är gällande utgör dock inget hinder för en polisman att meddela ett nytt tillfälligt förbud rörande samma lokal, om personen på nytt ertappas med att ha begått en straffbelagd gärning i eller i anslutning till lokalen och de övriga förutsättningarna för ett sådant beslut är uppfyllda.

Enligt det *andra stycket* får en polisman, en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten utsett eller allmän åklagare häva ett beslut genom vilket ett tillfälligt tillträdesförbud utfärdats, om det inte längre finns förutsättningar för ett förbud. Frågan om hävning kan tas upp på eget initiativ av de myndigheter som handlägger förbudsfrågan. Frågan kan väckas även av den person som det tillfälliga förbudet gäller och av lokalföreträdaren i fråga. Förutsättningar för ett tillfälligt förbud föreligger inte längre om en lokalföreträdare återkallar sin begäran.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.8.

21 §

Har åklagaren beslutat om tillträdesförbud är han eller hon skyldig att på begäran av en företrädare för butiken, *affärslokalen,* badanläggningen eller biblioteket föra dess talan vid domstolen, om inte särskilda skäl talar mot det.

Domstolen ska begära yttrande av åklagaren, om det inte är obehövligt.

I paragrafen, vars beteckning är ny, regleras skyldigheten för åklagaren att föra talan och för domstolen att begära yttrande av åklagaren. Det *första stycket* ändras på så sätt att skyldigheten även gäller i förhållande till företrädare för affärslokaler.

29 §

Personuppgifter som avses i artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) får behandlas i den verksamhet som bedrivs i den butik, *affärslokal* eller badanläggning eller det bibliotek som anges i beslutet om tillträdesförbud om det behövs för att förhindra eller upptäcka överträdelse av tillträdesförbudet.

Paragrafen, vars beteckning är ny, reglerar möjligheten att behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning, dvs. uppgifter som rör lagöverträdelser. Paragrafen ändras på så sätt att den omfattar även personuppgiftsbehandling som sker i den verksamhet som bedrivs i affärslokaler.

30 §

Behandling av personuppgifter med stöd av *29* § får inte ske efter det att tillträdesförbudets giltighetstid löpt ut eller om tillträdesförbudet dessförinnan upphävts.

Paragrafen, vars beteckning är ny, begränsar den personuppgiftsbehandling som får ske med stöd av föregående paragraf, och anpassas till sagda paragrafs nya beteckning.

7.2 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2021:38) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek

Till följd av att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till även andra affärslokaler än butiker ändras förordningens rubrik till förordningen om tillträdesförbud till butiker, andra affärslokaler, badanläggningar och bibliotek.

1 §

När åklagaren har beslutat i fråga om tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, ska parterna underrättas om beslutet. Har Polismyndigheten gjort en anmälan om tillträdesförbud ska myndigheten underrättas om åklagarens beslut.

Av 6 § lagen om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek framgår att ett beslut om tillträdesförbud ska delges den som förbudet avser.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om underrättelse och delgivning av beslut om tillträdesförbud, anpassas språkligt till lagens nya rubrik och till den nya beteckningen på den paragraf som anges i det *andra stycket*.

4 §

Åklagarmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek.

Paragrafen, som reglerar Åklagarmyndighetens föreskriftsrätt rörande verkställigheten av tillträdesförbudslagen, anpassas språkligt till lagens nya rubrik.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

3 §

Registret ska innehålla uppgifter om den som

1. genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott,
2. har ålagts förvandlingsstraff för böter,
3. med tillämpning av 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd,
4. på grund av åklagares beslut enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, 9 eller 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare eller 46 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall inte har åtalats för brott, eller
5. har meddelats

a) kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,

b) tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, dock inte tillträdesförbud enligt 9 a § i den lagen,

c) förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,

d) tillträdesförbud enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, *dock inte tillfälliga tillträdesförbud enligt 15 § i den lagen,* eller

e) vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.

Paragrafen, som reglerar vilka uppgifter belastningsregistret ska innehålla, ändras dels på så sätt att det *första stycket 5 d)* anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik, dels på så sätt att tillfälliga tillträdesförbud enligt sagda lag undantas från registrering.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.8.

16 §

En uppgift i registret ska gallras

1. om en överrätt genom dom eller beslut frikänt den registrerade för den åtalade gärningen,
2. om en domstol efter resning har meddelat dom eller beslut som avses i 1,
3. om dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har undanröjts,
4. om överrätt har upphävt ett beslut om förvandlingsstraff för böter,
5. om åklagares beslut att meddela åtalsunderlåtelse eller straffvarning har återkallats,
6. om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesför-

bud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud har upphävts, eller

7. när den registrerade har avlidit.

Paragrafen, som reglerar gallring av uppgifter i belastningsregistret, ändras enbart på så sätt att det *första stycket 6* anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik.

17 §

Utöver vad som följer av 16 § ska uppgifter om

1. fängelse- eller förvandlingsstraff för böter gallras tio år efter frigivningen,

2. fängelsestraff som ska anses helt verkställt genom tidigare frihetsberövande eller från vilket någon genom beslut om nåd helt har befriats gallras tio år efter domen eller beslutet,

3. förvandlingsstraff för böter som har fallit bort enligt 18 § bötesverkställighetslagen (1979:189) gallras fem år efter det att straffet föll bort,

4. säkerhetsförvaring gallras tio år efter det att påföljden är helt verkställd,

5. skyddstillsyn eller villkorlig dom gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

6. ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomsövervakning gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

7. överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

8. överlämnande till rättspsykiatrisk vård gallras tio år efter utskrivningen,

9. böter gallras fem år efter domen, beslutet eller godkännandet av strafföreläggandet eller föreläggandet av ordningsbot,

10. att någon enligt 30 kap. 6 § brottsbalken har förklarats fri från påföljd gallras

a) tio år efter domen eller beslutet, eller

b) fem år efter domen eller beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet eller brotten,

11. åklagares beslut att inte åtala för brott gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) tre år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för brottet,

12. beslut om kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud och förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder gallras tio år efter beslutet,

13. beslut om tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek gallras fem år efter beslutet, och

14. beslut om vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud gallras

a) tio år efter beslutet, eller

b) fem år efter beslutet, om uppgiften avser en person som var under 18 år vid tidpunkten för beslutet.

Paragrafen, som även den reglerar gallring av uppgifter i belastningsregistret, ändras enbart på så sätt att det *första stycket 13* anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik.

7.4 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

8 §

I fråga om den som har meddelats kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, förbud enligt 3 kap. 5 § lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder, tillträdesförbud enligt lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang eller lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, eller vistelseförbud enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud ska belastningsregistret även innehålla uppgifter om beslutets innebörd och beslutets giltighetstid.

Paragrafen, som föreskriver att belastningsregistret – i fråga om den som meddelats ett visst förbud – ska innehålla vissa uppgifter om förbudsbeslutet, anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik.

7.5 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

35 kap.

5 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende

1. enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud,
2. om en skyddsåtgärd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 606/2013 av den 12 juni 2013 om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor, i den ursprungliga lydelsen,
3. enligt lagen (2015:642) om europeisk skyddsorder,
4. enligt lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek, eller
5. enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.

Paragrafen, som reglerar sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärenden om vissa förbud, ändras enbart på så sätt att det *första stycket 4* anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik.

7.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:485) om erkännande och uppföljning av beslut om övervakningsåtgärder inom Europeiska unionen

3 kap.

12 §

En övervakningsåtgärd i ett utländskt beslut ska anpassas om åtgärden, helt eller delvis, är oförenlig med

1. sådana förbud, föreläggande eller villkor som kan meddelas enligt 25 kap. rättegångsbalken, eller
2. förbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud, lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang, lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, *andra affärslokaler,* badanläggningar och bibliotek eller lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud.

En helt oförenlig övervakningsåtgärd ska anpassas genom att den ersätts med en åtgärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1. I övriga fall ska övervakningsåtgärden anpassas till en åt-

gärd som motsvarar ett förbud, föreläggande eller villkor som anges i första stycket 1 eller 2.

En åtgärd som har anpassats ska så långt det är möjligt motsvara övervakningsåtgärden i det utländska beslutet och får inte vara strängare än denna.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om anpassning av övervakningsåtgärder i utländska beslut, ändras enbart på så sätt att det *första stycket 2* anpassas språkligt till tillträdesförbudslagens nya rubrik.

Referenser

Departementspromemorior m.m.

Ds 2002:25 *Tillträdesförbud*.

Ds 2004:40 *Lag om tillträdesförbud*.

Ds 2008:20 *Ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar i samband med idrottsarrangemang*.

Ds 2019:1 *Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott.*

JO:s remissvar av den 9 september 2002 i Justitiedepartementets ärende Ju96/370/L5.

Lagrådsremissen *Olaga intrång* av den 24 februari 2000.

Lagrådets yttrande av den 7 mars 2000 över förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Promemorian *Ett modernare straffrättsligt skydd mot hemfridsbrott och olaga intrång*, av den 9 april 2021 i Justitiedepartementets ärende Ju2021/01508.

Riksåklagarens remissvar av den 9 september 2002 i Justitiedepartementets ärende Ju96/370/L5.

Kommittébetänkanden

SOU 1995:146 *Trygghet mot brott, Rollfördelning och samverkan*.

SOU 2013:85 *Stärkt straffrättsligt skydd för egendom*.

Litteratur

Berg, U., *Lagen (1974:191) om bevakningsföretag*, Karnov (JUNO).

Bäcklund, A. Johansson, S., Trost, H. Wennberg, S. & Wersäll, F., *Brottsbalken, En kommentar*, Version 2025A, 2025-11-28 (JUNO).

Dahlgren, N., *Tillträdesförbudslagstiftningen, En kommentar*, Version 1, 2022-06-29 (JUNO).

Holmberg, E., Stjernquist, N., Isberg, M., Eliason, M. & Regner, G., *Grundlagarna, Regeringsformen, Successionsordningen, Riksdagsordningen*, version 3A, 2019-07-03 (JUNO).

Lundmark, J. & Säfsten, M., *Förvaltningslagen, En kommentar*, Version 2, 2025-12-15 (JUNO).

Roos, M-A., *Brottsbalken (1962:700)*, 2025-01-01, Lexino (JUNO).

Åberg, K., *Ordningslagen, Kommentarer och rättspraxis*, version 5, 2025-08-28 (JUNO).

Propositioner

Prop. 1962:10 *med förslag till brottsbalk*.

Prop. 1987/88:98 *om knivförbud i vissa fall m.m*.

Prop. 1992/93:210 *om ny ordningslag m.m*.

Prop. 2004/05:77 *Lag om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang*.

Prop. 2008/09:78 *Ytterligare åtgärder mot ordningsstörningar vid idrottsarrangemang*.

Prop. 2013/14:68 *Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang*.

Prop. 2020/21:52 *Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgreppsbrottslighet*.

Prop. 2021/22:108 *Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek*.

Prop. 2021/22:194 *Ett modernare straffrättsligt skydd mot hemfridsbrott och olaga intrång*.

RP 184/1999 rd *med förslag till revidering av straffbestämmelserna om kränkning av integritet och frid samt om ärekränkning*.

Rapporter m.m.

Brå, Rapport 1989:4 *Ökad säkerhet inom handeln, En handbok*.

Brå, Rapport 2020:10 *Simhallar och bibliotek, En kartläggning av brott och ordningsstörningar*.

Brå, Rapport 2025:12 *Statistik om brott mot företag och organisationer, Juridiska personer som målsägare för anmälda brott 2018–2023*.

Brå, Rapport 2025:16 *Brott mot företag, En kartläggning av brott mot företag och andra organisationer*.

Företagarna, *Brott mot företagare 2023, En kartläggning av företagares kontakter med polisen, anmälda brott och polistätheten i Sverige*, april 2023.

Handelsanställdas Förbund, *Kortrapport om hot och våld*, oktober 2024.

Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2025:18, *Förstudie om kontaktförbud för företag*, 11 april 2025. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-521-0 (hämtad 31 mars 2026).

Justitieministeriet, Vejledning (VEJ) nr 9319 af 31/03/2017 om meddelelse af zoneforbud efter ordensbekendtgørelsen.

Stiftelsen Tryggare Sverige, *Företagens trygghetsundersökning 2024*, april 2024.

Svensk Handel, *Stölder och brottslighet i handeln 2024*.

Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik – två år senare*, april 2023.

Svensk Handel, *Tillträdesförbud till butik, Utvärdering och analys*, 2024.

Svenskt Näringsliv, *Brottsbarometern 2024*.

Åklagarmyndigheten, Tillsynsrapport 2024:1, *Tillträdesförbud till butik*, april 2024.

Rättsfall m.m.

Europadomstolens avgörande i målet Engel m.fl. mot Nederländerna, No. 5100/71, den 8 juni 1976.

JO 2016/17 s. 459.

NJA 1995 s. 84.

NJA 2022 s. 188.

NJA 2023 s. 1057.

Statistik

Arbetsmiljöundersökningen år 2024 (Arbetsmiljöverkets statistik, hämtad i tabellform 2025-11-03 ur SCB:s statistikdatabas via sistnämnda myndighets webbplats: https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0501__AM0501A/ArbmiljoAlderN/).

Brå, Kriminalstatistik (av myndigheten benämnd *Personer lagförda för brott* [*Samtliga lagförda brott. Årsvis*]) för åren 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025 (hämtad i tabellform 2025-11-03 och 2026-04-30) via myndighetens webbplats: https://bra.se/statistik/statistik-om-rattsvasendet/personer-lagforda-for-brott).

Brå (2026), *Rån*. https://bra.se/amnen/ran. (hämtad 2025-11-03 och 2026-04-30).

Brå (2026), *Stöld och snatteri*. https://bra.se/amnen/stold-och-snatteri. (hämtad 2025-11-03 och 2026-04-30).

Statistik framtagen av Åklagarmyndigheten respektive Domstolsverket på förfrågan från utredningen (se tabellerna 4.1–4.6 i delbetänkandet).

Utskottsbetänkanden och riksdagsskrivelser

Bet. 2016/17:JuU16 *Straffrättsliga frågor*.

Bet. 2019/20:JuU25 *Polisfrågor*.

Bet. 2020/21:JuU13 *Tillträdesförbud till butik och förstärkt straffrättsligt skydd mot tillgreppsbrottslighet*.

Rskr. 2016/17:211.

Rskr. 2019/20:256.

Rskr. 2020/21:169.

Webbmaterial

Justitieministeriet (2026), *Införande av kontaktförbud för företag*. https://oikeusministerio.fi/sv/kontaktforbud-for-foretag. (hämtad 2026-03-31).

BILAGOR

Kommittédirektiv 2025:82

En starkare nödvärnsrätt och ett effektivare tillträdesförbud

Beslut vid regeringssammanträde den 11 september 2025.

Sammanfattning

En särskild utredare ska lämna förslag som innebär en starkare nödvärnsrätt och bättre möjligheter att förhindra brottslighet och ordningsstörningar i butiker. Utredaren ska vidare lämna vissa förslag i syfte att göra preventiva vistelseförbud mer effektiva och se över straffansvaret för skyddande av brottsling.

Utredaren ska bl.a.

- göra en genomgång av tillämpningen av bestämmelserna om nödvärn och nödvärnsexcess,
- ta ställning till om bestämmelserna bör ändras i syfte att säkerställa att enskilda har ett tillräckligt utrymme att försvara sig och sin egendom samt, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär en starkare nödvärnsrätt för den som angrips i sitt hem eller i närhet till sin familj eller som är underlägsen till antal eller storlek,
- göra en genomgång av tillämpningen av lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek,
- ta ställning till om möjligheterna att besluta om straffsanktionerade tillträdesförbud bör utökas genom ändringar i straffansvaret för olaga intrång eller i lagen om tillträdesförbud och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär utökade sådana möjligheter på båda sätten,

- ta ställning till om den längsta giltighetstiden för preventiva vistelseförbud bör förlängas och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär en sådan förlängning,
- ta ställning till om det bör finnas en möjlighet att fatta interimistiska beslut om preventiva vistelseförbud och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som möjliggör en sådan ordning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget i den del som avser tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud ska redovisas senast den 10 juli 2026. Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 10 september 2027.

Arbetet för ett starkare samhällsskydd måste fortsätta

De senaste årtiondena har samhället och brottsligheten ändrats på ett markant sätt, inte minst på grund av den exceptionella utvecklingen av kriminella nätverk och annan organiserad brottslighet. Brottsligheten är numera i delar systemhotande och skapar risker och otrygghet långt utanför den kriminella miljön. Det behövs kraftfulla åtgärder för att bryta utvecklingen och öka tryggheten.

Regeringen genomför därför en övergripande omläggning av kriminalpolitiken. Det handlar i grunden om ett perspektivskifte. Fokus flyttas från gärningsmän till brottsoffer, brottsoffers behov av upprättelse och samhällets ökande behov av skydd mot farliga personer. En del i omläggningen har varit nya resurser och effektiva verktyg till brottsbekämpningen, vilket börjat ge effekt. Arbetet är dock inte klart. Ytterligare åtgärder behövs för att möta dagens behov av samhällsskydd och för att enskilda och näringsidkare ska kunna skydda sig från brottslighet och andra ordningsstörningar.

Uppdraget att säkerställa en stark nödvärnsrätt

Huvuddragen i nödvärnsrätten

Nödvärnsrätten utgör tillsammans med andra allmänna ansvarsfrihetsgrunder en central del av straffsystemet som begränsar det straffbara området. Nödvärnsrätten innebär i stort att en gärning som någon begår i nödvärn och som håller sig inom gränserna för nödvärnsrätten inte utgör brott, trots att den faller under en brottsbeskrivning.

Bestämmelsen om nödvärn finns i 24 kap. 1 § brottsbalken. Rätt till nödvärn finns enligt paragrafen i fyra situationer, närmare bestämt mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg, och
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse.

En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig.

Nödvärnsbestämmelsen, liksom vissa andra bestämmelser om ansvarsfrihetsgrunder, kompletteras av en regel i 24 kap. 6 § brottsbalken om excess. Den innebär bl.a. att en nödvärnshandling som ansetts vara uppenbart oförsvarlig ändå kan vara fri från ansvar om omständigheterna var sådana att han eller hon svårligen kunde besinna sig (s.k. nödvärnsexcess). Vid bedömningen av om en person svårligen kunde besinna sig beaktas dels farans art och den tid som stått till förfogande för övervägande, dels personens individuella egenskaper.

Nödvärnsrätten ska vara stark

Enligt förarbetena innebär nödvärnsrätten att det finns ett förhållandevis stort utrymme att försvara sig och sin egendom. Det är viktigt att det är på det sättet. För att bestämmelserna om nödvärn och

excess ska få avsedd effekt är det även viktigt att de är tydliga och förutsebara, så att enskilda enkelt kan bilda sig en uppfattning om vad som gäller och att bestämmelserna är enkla att tillämpa.

Bestämmelserna om nödvärn och excess har i allt väsentligt inte ändrats eller varit föremål för översyn på över 30 år. Sedan dess har både brottsligheten och samhällets syn på den förändrats. I olika sammanhang har dessutom synpunkter förts fram om att bestämmelserna tillämpas alltför snävt och att de i vissa avseenden är otydliga.

Som exempel har Lagrådet framfört att det är oklart i vilken utsträckning det finns en rätt till nödvärn vid hemfridsbrott och olaga intrång. Tidigare korresponderade bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång i 4 kap. 6 § brottsbalken på ett tydligare sätt med rätten till nödvärn enligt 24 kap. 1 § andra stycket 3 och 4 brottsbalken. Under 2022 ändrades dock bestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång (prop. 2021/22:194, bet. 2021/22:JuU40, rskr. 2021/22:325). Genom ändringarna klargjordes t.ex. att ett olovligt inträngande eller kvarstannande i en trädgård, på en gårdsplan eller på annan liknande plats kan utgöra hemfridsbrott. Lagrådet framförde i sitt yttrande över ändringsförslagen att det är oklart hur de förhåller sig till bestämmelsen om nödvärn, exempelvis om det finns en rätt till nödvärn mot någon som olovligen stannar kvar i en trädgård eller på en annan liknande plats. Några lagändringar som klargör hur kriminaliseringen av hemfridsbrott och olaga intrång – efter ändringarna – förhåller sig till nödvärnsrätten har inte gjorts.

Ett annat exempel är att det i den allmänna debatten och motioner framförts kritik om att nödvärnsrätten i vissa situationer är för inskränkt. Ofta har kritiken framförts mot bakgrund av vissa domar, såsom de s.k. Vallåkra- och Rättviksfallen vilka gäller personer som angripits vid sina hem. Det har framförts att det ställs alltför höga krav på den som angrips i sitt hem att göra svåra bedömningar i stunden. Det har också uttryckts att enskilda har en för stor skyldighet att fly trots att det kan innebära risker för dem. Andra anser att det i vissa situationer, som när någon blir oprovocerat angripen, när någon angrips i närhet till sin familj eller när den angripne är underlägsen angriparen, finns ett för litet utrymme att använda det våld som man i stunden uppfattar krävs för att avvärja ett angrepp.

Det finns mot denna bakgrund ett behov av att se över bestämmelserna om nödvärn och nödvärnsexcess, i syfte att säkerställa att enskilda har ett tillräckligt utrymme att försvara sig och sin egendom.

Som exempel kan det i linje med Lagrådets påpekande finnas skäl att förtydliga eller komplettera på vilka platser som ett olovligt intrång eller kvarstannande ger rätt till nödvärn. Det kan även finnas anledning att förtydliga eller komplettera hur försvarlighetsbedömningen eller bedömningen av excess ska göras.

En ändring som innebär att nödvärnsrätten utvidgas förutsätter en noggrann avvägning mellan motstående intressen. På ena sidan finns främst det starka intresset av att en person som blir angripen ska ha möjlighet att försvara sig och sin egendom. Det intresset måste dock vägas mot andra intressen, såsom det angelägna intresset av att rättssystemet inte ger upphov till en upptrappning av våldet i samhället. Nödvärnsrätten kan inte tillåtas lägga grunden för straffria uppgörelser eller våldsspiraler i och mellan kriminella nätverk. Inte heller är det rimligt att brottsliga angrepp möts av motåtgärder som inte på något sätt står i proportion till angreppen. En alltför vidlyftig nödvärnsrätt kan också ytterst innebära att staten gör sig skyldig till brott mot rätten till liv såsom den kommer till uttryck i bl.a. den europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Utredaren ska därför

- göra en genomgång av tillämpningen av bestämmelserna om nödvärn och nödvärnsexcess,
- ta ställning till om bestämmelserna bör ändras i syfte att säkerställa att enskilda har ett tillräckligt utrymme att försvara sig och sin egendom samt, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär en starkare nödvärnsrätt för den som angrips i sitt hem eller i närhet till sin familj eller som är underlägsen till antal eller storlek, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att föreslå ett mer effektivt tillträdesförbud

Tillträdesförbud ska motverka brott och ordningsstörningar på vissa platser

Butiker och andra liknande platser, där verksamhet som riktar sig till allmänheten bedrivs, har sedan länge varit särskilt drabbade av brott och ordningsstörningar. Brottsligheten påverkar inte bara människors trygghet och arbetsmiljö, utan medför även stor ekonomisk skada. Som exempel uppskattar Svensk Handel att stölderna i detaljhandeln år 2023 översteg10 miljarder kronor.

Under slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet använde butiksägare s.k. portförbud mot de som stulit eller uppträtt störande i butiker. Den som bröt mot ett sådant förbud kunde, i enlighet med underrättspraxis, dömas för olaga intrång enligt 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken. I rättsfallet NJA 1995 s. 84 slog Högsta domstolen dock fast att bestämmelsen om olaga intrång inte är tillämplig på platser som är tillgängliga för allmänheten. Bland annat därför föreslogs år 2000 i lagrådsremissen Olaga intrång att straffansvaret för olaga intrång skulle utvidgas till att omfatta vissa platser som är tillgängliga för allmänheten. Lagrådet ansåg då att utformningen av förslaget hade allvarliga brister och krävde ytterligare överväganden. Som exempel anförde Lagrådet att det i stället kunde övervägas att i en särskild lag ange förutsättningarna för tillträdesförbud och straffbestämmelser för överträdelser av sådana förbud. Förslaget i lagrådsremissen ledde inte till någon proposition till riksdagen. Däremot utarbetades senare förslag som ledde fram till lagen (2005:321) om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang och lagen (2021:34) om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek (lagen om tillträdesförbud).

Enligt lagen om tillträdesförbud får en person förbjudas att få tillträde till och vistas i en butik, en badanläggning eller ett bibliotek, där det bedrivs verksamhet som riktar sig till allmänheten (tillträdesförbud). Ett tillträdesförbud får inte avse en person som är under 15 år. En förutsättning för tillträdesförbud är att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att personen kommer att begå brott i butiken, badanläggningen eller biblioteket eller allvarligt trakassera någon som befinner sig där.

Ett tillträdesförbud ska gälla för en viss tid och högst ett år, men får under vissa förutsättningar förlängas med högst ett år i taget. All-

män åklagare prövar frågor om tillträdesförbud. Den som bryter mot ett tillträdesförbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Effektivare tillträdesförbud

Tillträdesförbud är ett viktigt verktyg för att motverka brott och ordningsstörningar i butiker, badanläggningar och bibliotek. Det kan dock ifrågasättas om verktyget har tillräcklig effekt. Det har upprepat framförts synpunkter om att regelverket är för restriktivt i förhållande till sitt preventiva syfte. Exempelvis har Svensk Handel i en rapport om tillträdesförbud från 2024 pekat på att lagstiftningen, även om den i vissa fall skapar en tryggare handel, används för sällan och att tillämpningen skiljer sig åt i olika delar av landet. I rapporten framförs också att lagen om tillträdesförbud skulle bli mer effektiv om ett tillträdesförbud kunde omfatta samtliga butiker tillhörande en kedja på en ort, liksom om de borde gälla för flera butiker inom samma galleria. En sådan översyn bör också inkludera andra typer av centrum och inte bara gallerior. Vidare har Fastighetsägarna i en ny rapport framfört att det finns ett behov av tillträdesförbud till allmänna ytor i gallerior och liknande för att motverka skjutningar, narkotikaförsäljning och annan brottslighet där. Andra berörda aktörer menar att ansökningstiderna är för långa i förhållande till de akuta situationer som kan ligga till grund för en ansökan och att förfarandet är krångligt.

Till detta kommer att bl.a. Lantbrukarnas riksförbund har framhållit att straffbestämmelsen om olaga intrång kan vara svårtillämpad och att lantbrukare inte har tillräckliga verktyg för att hantera aktivister på ett effektivt sätt, såsom när någon som vill hota eller skrämmas förflyttar sig från enskild mark till allmän plats för att kunna fortsätta sitt agerande utan att göra sig skyldig till brott.

Även om lagen om tillträdesförbud endast varit i kraft i några år finns det därför ett behov av att utvärdera tillämpningen och överväga vissa åtgärder i syfte att åstadkomma ett mer effektivt och ändamålsenligt utformat tillträdesförbud.

Det finns till att börja med skäl att överväga om möjligheterna att besluta om tillträdesförbud bör utökas och om det bör ske genom ändringar i straffansvaret för olaga intrång, ändringar i lagen om tillträdesförbud eller genom en kombination av sådana ändringar. Över-

vägandena kräver en avvägning av för- och nackdelar mellan olika alternativ. Det är exempelvis viktigt att enskilda får en likvärdig behandling när de besöker butiker och andra liknande platser.

Om prövningen landar i att möjligheterna till tillträdesförbud enligt lagen om tillträdesförbud bör utökas, är ett alternativ som kan övervägas om det bör införas en presumtion för tillträdesförbud efter en fällande dom för brott vid aktuell plats. Ett annat alternativ som kan övervägas är om den riskbedömning som ska göras inför beslut om tillträdesförbud bör nyanseras. Vid riskbedömningen ska det enligt lagen om tillträdesförbud särskilt beaktas om personen tidigare har begått brott på eller i anslutning till platsen. Enligt förarbetena innebär kraven att det endast i undantagsfall kan finnas skäl att besluta om tillträdesförbud om personen tidigare inte har begått brott där (prop. 2020/21:52 s. 101). Det kan ifrågasättas om intresset av att förebygga brott i tillräckligt hög grad tillgodoses genom dessa krav. En mer nyanserad riskbedömning som i större utsträckning tar hänsyn till annat än tidigare brottslighet skulle kunna göra det möjligt att förhindra brott i fler fall. Ett tredje alternativ som kan övervägas är om tillträdesförbud bör kunna avse ett barn som är under 15 år. En sådan möjlighet övervägdes när lagen om tillträdesförbud infördes, men avfärdades då bl.a. med hänsyn till att barn under 15 år inte uppnått straffbar ålder. Barn under 15 år begår dock brott. Att någon under 15 år inte kan dömas till påföljd för överträdelse av tillträdesförbud utesluter inte heller att ett tillträdesförbud har effekt. Det kan därför finnas skäl att på nytt överväga frågan.

För att ge regeringen ett brett beredningsunderlag bör utredaren, oavsett utredarens ställningstagande, lämna författningsförslag både om en utvidgning av straffansvaret för olaga intrång, så att t.ex. butiksägare själva kan besluta om straffsanktionerade tillträdesförbud på platser som lagen om tillträdesförbud gäller, och utökade möjligheter att besluta om tillträdesförbud enligt lagen om tillträdesförbud. Dessutom finns anledning att låta utredaren överväga och vid behov föreslå även andra ändringar i lagen om tillträdesförbud, i syfte att åstadkomma en mer effektiv och ändamålsenlig reglering. Det finns särskilt anledning att överväga om förbudstiden och tidsgränsen för förlängning av tillträdesförbud enligt lagen om tillträdesförbud bör utökas. Sådana utökningar har föreslagits för tillträdesförbud till idrottsarrangemang i betänkandet Tryggare idrottsarrangemang (SOU 2025:46).

Det finns också anledning att särskilt överväga om åklagare eller Polismyndigheten bör kunna fatta interimistiska beslut. Åklagare kan fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang om det slutliga avgörandet av frågan av särskilda skäl inte kan avvaktas (9 a § lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang). En sådan befogenhet övervägdes också i samband med att lagen om tillträdesförbud infördes. Det ansågs då sällan uppstå något behov, liknande det vid idrottsarrangemang, av att med särskild skyndsamhet kunna fatta beslut om tillträdesförbud (prop. 2020/21:52 s. 44 och 45). I detta sammanhang finns det alltså skäl att på nytt pröva den frågan.

En skärpt syn på överträdelser kan bidra till en ökad tilltro till regleringen från brottsoffer och andra aktörer. I sin tur skulle det kunna leda till att tillträdesförbud övervägs oftare än i dag. I betänkandet Tryggare idrottsarrangemang föreslås att straffskalan för överträdelser av tillträdesförbud vid idrottsarrangemang ska skärpas genom att maximistraffet höjs från sex månader till ett års fängelse. Mot den bakgrunden finns också ett behov av att särskilt överväga om överträdelser av nu aktuella tillträdesförbud ska kunna mötas av en kraftigare reaktion.

Utredaren ska därför

- göra en genomgång av tillämpningen av lagen om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek,
- ta ställning till om möjligheterna att besluta om straffsanktionerade tillträdesförbud bör utökas genom ändringar i straffansvaret för olaga intrång eller i lagen om tillträdesförbud och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär utökade sådana möjligheter på båda sätten,
- ta ställning till om förbudstiden och tidsgränsen för förlängning av tillträdesförbud enligt lagen om tillträdesförbud bör utökas,
- ta ställning till om det bör finnas en möjlighet för åklagare eller Polismyndigheten att fatta interimistiska beslut om tillträdesförbud,
- ta ställning till om straffskalan för överträdelse av tillträdesförbud bör skärpas,

- vid behov lämna förslag på andra ändringar i lagen om tillträdesförbud i syfte att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig reglering, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att föreslå ett mer ändamålsenligt preventivt vistelseförbud

Preventiva vistelseförbud ska öka tryggheten och förhindra brottslighet i lokalsamhället

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten och återupprätta tryggheten i lokalsamhället. En sådan åtgärd är införandet av preventiva vistelseförbud, dvs. möjligheten att under straffansvar förbjuda en person att inom ett avgränsat område vistas på allmän plats och vissa andra platser. Ett vistelseförbud får enligt lagen (2024:7) om preventiva vistelseförbud meddelas om det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att det inom en grupp kommer att utövas viss brottslig verksamhet inom det område där förbudet avses gälla, och kan befaras att en person som tillhör eller verkar för gruppen medvetet kommer att främja den brottsliga verksamheten (3 §). Ett vistelseförbud får meddelas endast om den brottsliga verksamheten har bakgrund i eller är ägnad att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken det finns risk för att skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne kan komma till användning, eller på något annat sätt är ägnad att allvarligt skada tryggheten hos allmänheten inom området (4 §). Ett vistelseförbud ska gälla för en viss tid, högst sex månader. Ett vistelseförbud får förlängas med högst sex månader i taget. Ett förbud med villkor om elektronisk övervakning får dock förlängas med högst tre månader i taget (8 §).

Det behöver säkerställas att de preventiva vistelseförbuden är ändamålsenliga

Lagstiftningen om preventiva vistelseförbud har sedan den trädde i kraft i februari 2024 tillämpats i relativt stor omfattning och detta har enligt Polismyndigheten haft positiva effekter. Bland annat har

den öppna drogförsäljningen stävjats på vissa platser där vistelseförbud har meddelats, vilket har lett till att tryggheten har ökat för dem som bor och vistas där. Den allvarliga brottsligheten ligger dock fortsatt på en oacceptabelt hög nivå. Regeringen har uttalat att det kan finnas skäl att följa upp lagen och dess tillämpning efter att den varit i kraft en tid och att regeringen avser att noga följa frågan (prop. 2023/24:57 s. 28). Det finns nu behov av att överväga åtgärder i syfte att åstadkomma ett mer ändamålsenligt och effektivt vistelseförbud.

Inledningsvis finns det anledning att överväga om den längsta giltighetstiden för vistelseförbud bör förlängas. I förarbetena till lagstiftningen anges att ett vistelseförbud, beroende på utformningen av förbudsområdet, kan innebära ett betydande ingrepp i den enskildes rörelsefrihet och att förbudet ska kunna meddelas för personer som inte själva dömts eller misstänkts för ett konkret brott. Mot den bakgrunden bedömdes en längsta giltighetstid om sex månader som lämplig. Samtidigt framhölls att vistelseförbudets giltighetstid inte kan vara för kort för att det ska vara möjligt för Polismyndigheten och kommunerna att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att återupprätta tryggheten i det aktuella området. Tvärtom ökar en längre förbudstid sannolikheten för att övriga åtgärder blir verkningsfulla (prop. 2023/24:57 s. 44 och 45). Det har nu framkommit att det redan i samband med beslut om vistelseförbud kan stå klart att sex månader inte är tid nog att vidta de åtgärder som krävs för att återupprätta tryggheten i lokalområdet. Det bör därför övervägas om den längsta giltighetstiden bör förlängas.

Det finns också anledning att överväga om åklagare eller Polismyndigheten bör kunna fatta interimistiska beslut om vistelseförbud. En befogenhet att fatta interimistiska beslut övervägdes i den promemoria som låg till grund för lagen om preventiva vistelseförbud. Promemorians bedömning var dock att det sällan torde uppstå något behov, liknande det vid idrottsarrangemang, att med särskild skyndsamhet kunna fatta beslut om vistelseförbud (Ds 2023:17 s. 114). Det har nu framkommit att det finns ett behov av att skyndsamt kunna besluta om vistelseförbud. Ett tillfälligt beslut om vistelseförbud innan förbudsfrågan avgörs slutligt skulle kunna vara ett effektivt medel för att exempelvis hindra allvarlig brottslighet på allmänna platser. Mot den bakgrunden finns det skäl att på nytt överväga om det bör införas en möjlighet att fatta interimistiska beslut om vistelseförbud.

Ett beslut om vistelseförbud ska delges den som förbudet avser. Delgivning av beslut om vistelseförbud sker enligt vissa bestämmelser i delgivningslagen (2010:1932). Användning av husrannsakan fördelgivning var tidigare förbehållen de fall där en tilltalad i ett brottmål ska delges en stämning eller en kallelse till förhandling (28 kap. 2 § rättegångsbalken). Från och med juli 2025 är det även möjligt att använda husrannsakan när en person ska delges ett beslut om kontaktförbud (5 § lagen [1988:688] om kontaktförbud). En förutsättning för att husrannsakan ska få göras är att försök till delgivning har misslyckats eller bedömts som utsiktslösa.

Ett beslut om vistelseförbud gäller omedelbart, om inte annat beslutas (8 § lagen om preventiva vistelseförbud). Den som bryter mot ett vistelseförbud döms för överträdelse av vistelseförbud till fängelse i högst ett år. Om brottet är ringa, döms till böter (29 §). Vissa vistelseförbud får förenas med villkor om elektronisk övervakning om det behövs för att kontrollera att förbudet följs (7 § första stycket). Den som har meddelats ett vistelseförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd eller kan fortgå döms för hindrande av elektronisk övervakning av vistelseförbud till böter eller fängelse i högst ett år (30 §). En förutsättning för att straffansvar ska kunna inträda är dock att beslutet delgetts förbudspersonen. Att använda husrannsakan för delgivning av beslut om vistelseförbud skulle kunna utgöra en effektiv åtgärd för att nå den som undanhåller sig delgivning. Det finns därför anledning att se över om det finns ett behov av att förbättra möjligheterna att delge beslut om vistelseförbud, exempelvis genom att tillåta husrannsakan för delgivning.

Det finns också anledning att överväga om det straffbara området för hindrande av elektronisk övervakning av vistelseförbud bör utvidgas. När det gäller kontaktförbud har det straffbara området för hindrande av elektronisk övervakning nyligen utvidgats så att det även omfattar sådan hantering av den elektroniska utrustningen som är ägnad att försvåra övervakningen. Brottsbeteckningen ändrades i samband med detta till hindrande eller försvårande av elektronisk övervakning. Det oaktsamma brottet betecknas oaktsamt hindrande eller försvårande av elektronisk övervakning (25 § lagen om kontaktförbud). I förarbetena anges att det förekommer att personer som har meddelats ett kontaktförbud med elektronisk övervakning sätter i

system att inte ladda batterierna i utrustningen. När batterinivån blir kritiskt låg går ett larm till Polismyndigheten, vilket är resurskrävande för myndigheten att hantera. Den tekniska utrustningen slutar inte att fungera förrän batterierna är helt urladdade. För att sådana situationer ska omfattas av straffansvar krävs att det straffbara området utvidgas (prop. 2024/25:123 s. 91).

Liknande problematik kan förekomma även när det gäller personer som har meddelats ett vistelseförbud. För att säkerställa att dessa personer medverkar till en elektronisk övervakning finns skäl att överväga om straffansvaret för hindrande av elektronisk övervakning av vistelseförbud bör utvidgas. I samband med detta kan bestämmelserna om den övervakades position behöva ses över.

Om det under uppdraget framkommer behov av andra åtgärder för att säkerställa att de preventiva vistelseförbuden är ändamålsenliga, ska utredaren ta upp och lämna förslag även om sådana åtgärder.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om den längsta giltighetstiden för preventiva vistelseförbud bör förlängas och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär en sådan förlängning,
- ta ställning till om det bör finnas en möjlighet att fatta interimistiska beslut om preventiva vistelseförbud och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som möjliggör en sådan ordning,
- ta ställning till om det finns ett behov av att förbättra möjligheterna att delge beslut om preventiva vistelseförbud och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som möjliggör att husrannsakan används för delgivning,
- ta ställning till om straffansvaret för hindrande av elektronisk övervakning av preventiva vistelseförbud bör utvidgas och, oavsett ställningstagande, lämna författningsförslag som innebär en sådan utvidgning,
- vid behov lämna förslag på andra åtgärder i syfte att skapa en mer ändamålsenlig reglering och lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att se över straffansvaret för skyddande av brottsling

En viktig del i att bekämpa den organiserade brottsligheten är att det finns en respekt för rättsprocessen och möjligheter att upprätthålla straffsystemets effektivitet. Ett av de brott som tar sikte på detta är skyddande av brottsling. För skyddande av brottsling döms bl.a. den som döljer den som begått brott, hjälper honom eller henne att komma undan, undanröjer bevis eller på annat liknande sätt motverkar att brottet upptäcks eller att någon lagförs för det (17 kap. 11 § första stycket brottsbalken). Straffbestämmelsen ändrades senast 2022, bl.a. på så sätt att straffskalorna skärptes och språket i bestämmelsen moderniserades (prop. 2021/22:186).

Omfattningen av det straffbara området för skyddande av brottsling har prövats i olika sammanhang, bl.a. av Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2019 s. 294, ”Alibit”. Högsta domstolen uttalade då att det i och för sig kan utgöra skyddande av brottsling att lämna falska uppgifter i polisförhör till förmån för någon som har begått ett brott, men att straffansvaret inte omfattar falska uppgifter som endast kan påverka bevisläget, t.ex. att ge falskt alibi. Enligt Högsta domstolen kan den typen av uppgifter inte heller anses innebära att bevis undanröjs eller att man på annat liknande sätt, t.ex. genom att förvanska ett äkta bevis eller skapa ett falskt bevis, motverkar att brottet upptäcks eller lagförs.

Ansvar för skyddande av brottsling har bl.a. mot den bakgrunden inte kunnat bli aktuellt när någon delar sekretessbelagda uppgifter från en förundersökning och instruerar förhörspersoner att lämna felaktiga uppgifter till polisen för att påverka bevisläget, trots att ett sådant agerande kan framstå som synnerligen klandervärt (Svea hovrätts dom den 10 oktober 2022 i mål nr B 9454-22). Bestämmelsen täcker inte heller om någon förmedlar information mellan en restriktionsbelagd klient och andra personer om tillskapandet av ett anpassat utredningsläge (Hovrätten för Västra Sveriges dom den 28 december 2022 i mål nr B 4842-22).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening att det bör utredas om brottet skyddande av brottsling ska kunna omfatta fler situationer än i dag och att brottet t.ex. bör omfatta sådana situationer där någon, till förmån för den som är misstänkt eller dömd för ett brott, under polisförhör eller på något annat sätt under en

brottsutredning, lämnar falska uppgifter som kan påverka bevisläget (bet. 2021/22:JuU35 punkt 15, rskr. 2021/22:347).

Det finns mot den angivna bakgrunden anledning att se över straffbestämmelsen om skyddande av brottsling.

Utredaren ska därför

- analysera tillämpningsområdet för straffbestämmelsen om skyddande av brottsling och ta ställning till om bestämmelsen bör ändras eller förtydligas eller om det finns behov av att på annat sätt utvidga straffansvaret för den som vidtar åtgärder som påverkar bevisläget, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Närliggande frågor

Det kan inte uteslutas att det under uppdraget uppkommer behov av att överväga också andra näraliggande frågor. Om utredaren bedömer att det är ändamålsenligt och ryms inom tiden för uppdraget får utredaren även ta upp och lämna förslag i sådana frågor.

Konsekvensbeskrivningar

I enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ingår i uppdraget att redogöra för konsekvenserna av förslagen. Såväl ekonomiska som andra konsekvenser ska belysas. Utredaren ska även redogöra för hur eventuellt ökade kostnader bör finansieras, i enlighet med 15 § kommittéförordningen (1998:1474). Utöver detta ska utredaren särskilt redovisa vilka konsekvenser som förslagen har för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen ska vara förenliga med grundläggande fri- och rättigheter, exempelvis rörelsefriheten, rätten till privatliv, rätten till liv, skyddet för den personliga integriteten och rätten till en rättvis rättegång, så som de kommer till uttryck i regeringsformen, Europakonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och andra internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter som Sverige åtagit sig att följa. Utgångspunkten bör vara att det är den som kränker och begränsar andra genom brott eller trakas-

serier som måste tåla en inskränkning i sina fri- och rättigheter och inte tvärt om.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Under utredningen ska utredaren vid behov hämta in synpunkter och upplysningar från myndigheter och andra aktörer som kan vara berörda, däribland Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Utredaren ska vidare hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom

Regeringskansliet och kommittéväsendet, såsom den fortsatta beredningen av betänkandet Tryggare idrottsarrangemang. Utredaren ska göra de internationella jämförelser som kan anses relevanta.

Uppdraget i den del som avser tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud ska redovisas senast den 10 juli 2026. Övriga delar av uppdraget ska redovisas senast den 10 september 2027.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv 2026:61

Tilläggsdirektiv till Utredningen om nödvärn, tillträdesförbud och preventiva vistelseförbud (Ju 2025:18)

Beslut vid regeringssammanträde den 25 juni 2026

Förlängd tid för en del av uppdraget

Regeringen beslutade den 11 september 2025 kommittédirektiven En starkare nödvärnsrätt och ett effektivare tillträdesförbud (dir. 2025:82). Enligt de ursprungliga direktiven ska ett delbetänkande lämnas senast den 10 juli 2026 som avser uppdraget att föreslå ett mer effektivt tillträdesförbud och ett mer ändamålsenligt preventivt vistelseförbud.

Utredningstiden förlängs i fråga om uppdraget att föreslå ett mer ändamålsenligt preventivt vistelseförbud. Uppdraget ska i den delen i stället redovisas senast den 30 september 2026. Utredningstiden i övrigt ligger fast. Uppdraget i fråga om att föreslå ett mer effektivt tillträdesförbud ska alltså delredovisas senast den 10 juli 2026 och uppdraget ska slutredovisas senast den 10 september 2027.

(Justitiedepartementet)

Överväganden oavsett ställningstagande i sak

Ändringar i straffansvaret för olaga intrång

Bedömning

En eventuell utvidgning av bestämmelsen om olaga intrång bör ta sikte på situationer där en person i ett enskilt fall antingen har vägrats inträde (trots att lokalen är öppen) och ändå går in i den eller i ett enskilt fall kvarstannar efter att ha avvisats.

Som framgått av våra ställningstaganden ovan menar vi att möjligheterna att besluta om straffsanktionerade tillträdesförbud inte bör utökas genom ändringar i det straffansvar som påbjuds av brottsbalksstadgandet om olaga intrång.

Enligt våra direktiv ska vi oavsett ställningstagande i sak lämna författningsförslag i denna del.

För det fall man, trots vad som sägs i detta betänkande, skulle vilja vidga ansvaret för olaga intrång så att det kan träffa också lokaler som är öppna för allmänheten under själva öppettiden är det enligt vår mening mest näraliggande att knyta straffbarheten till situationer där den enskilde i ett enskilt fall antingen vägrats inträde (trots att lokalen är öppen) och ändå gått in i lokalen eller i ett enskilt fall har avvisats i en sådan situation och inte lämnat lokalen inom skälig tid. En sådan lösning innebär inte – såsom de gamla portförbuden – att den som förfogar över lokalen ges en möjlighet att utfärda privata och straffsanktionerade förbudsnormer som gäller över tid, utan endast att dennes rätt att – här och nu – bestämma över lokalen ges ett straffrättsligt skydd. Genom en sådan utformning undviker man de problem som är förknippade med mer generella tillträdesförbud utfär-

dade av enskilda och man kan i stället falla tillbaka på vad som redan gäller i förhållande till bostäder och lokaler och andra områden som i nuläget omfattas av straffbestämmelserna om hemfridsbrott och olaga intrång. Från ett lagtekniskt perspektiv är det lämpligt att vidgandet av straffansvaret på det sätt som nu övervägts sker genom införandet av ett nytt tredje stycke i brottsbalksbestämmelsen, om *olaga intrång i öppen lokal*.

När det sedan gäller frågan om vilken straffskala som bör gälla för brottet får det – allt annat lika – anses vara mindre straffvärt att olovligen tränga sig in eller stanna kvar i en öppen lokal eller en därmed jämförlig plats än att förfara så i någons bostad eller en lokal som är stängd för allmänheten eller på de andra platser som nu skyddas av brottsbalksbestämmelsen. Till det kommer att karaktären av ett olovligt inträngande eller kvarstannande i en öppen lokal kan vara relativt formell; det bör för straffbarhet nämligen räcka – som berörts ovan – att en person förflyttar sig in i en öppen lokal i strid med ett besked från någon som bestämmer över vem som får vara i lokalen eller stannar kvar i en sådan lokal trots en uppmaning från den med bestämmanderätt om att lämna lokalen. I så måtto kommer en överträdelse enligt bestämmelsen om olaga intrång i öppen lokal att kunna likna en överträdelse av ett tillträdesförbud, för vilken brottstyp vi har tagit ställning till att inte ändra straffskalan om böter eller fängelse i sex månader. Dessa förhållanden bör återspeglas i straffskalan för det nya brott som ska beteckna olaga intrång och kvarstannanden i en öppen lokal. Följaktligen bör straffskalan vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Det är i och för sig möjligt att vidga straffansvaret för olaga intrång på det sätt som beskrivits ovan och samtidigt ändra tillträdesförbudslagen enligt vårt förslag. Det system som då tillskapas ger öppna lokaler dels ett allmänt straffrättsligt skydd mot intrång, dels ett specifikt dito som kan realiseras genom en ansökan om tillträdesförbud. Emellertid kan principiella invändningar göras mot att samma handling – att gå in i en öppen lokal i strid med viljan (uttryckt genom ett besked på plats eller ett tillträdesförbud) hos den som bestämmer över vem som får vara där – blir föremål för dubbla kriminaliseringar. Med en sådan ordning följer viss oförutsebarhet i rättstillämpningen, och därutöver kan det ifrågasättas om lokaler som genom ett tillträdesförbud redan åtnjuter straffrättsligt skydd mot vistelser under

öppettiderna av en utpekad person även har behov av ett allmänt straffrättsligt skydd mot intrång av samma person.

En sådan ordning framstår vidare som mindre väl förenlig med den närmare utformning av tillträdesförbudslagen som vi föreslår. En kriminalisering av olaga intrång rörande öppna lokaler kan nämligen medföra att den presumtion för tillträdesförbud vid tidigare brottslighet som vi föreslår blir tillämplig även vid överträdelser av brottsbalksbestämmelsen. Att man olovligen tillträtt eller kvarstannat i en öppen lokal skulle alltså i teorin kunna läggas till grund för ett straffsanktionerat förbud mot att göra samma sak. Det kan ifrågasättas ur ett systematiskt perspektiv och parallella ordningar kan också antas leda till tillämpningsproblem.

Även om tillträdesförbudslagen anpassas så att ett olaga intrång till en öppen lokal inte får läggas till grund för ett förbud kan en ordning med dubbla kriminaliseringar medföra tillämpningssvårigheter. Att olovligen gå in i en öppen lokal efter att ha vägrats tillträde på plats utlöser – om man sedan tidigare meddelats ett tillträdesförbud till lokalen – konkurrens mellan brottet olaga intrång i öppen lokal och överträdelsen av tillträdesförbudet, vars lösning inte är uppenbar. Om i stället personen som inträtt in i lokalen i strid med ett tillträdesförbud lämnar frivilligt efter att ha ombetts att gå behöver tillbakaträdandet inte nödvändigtvis leda till frihet från ansvar enligt båda straffbestämmelser. Det kan exempelvis hända att avlägsnandet bedöms ha skett inom den skäliga tid man utan att riskera straffansvar enligt brottsbalksstadgandet får lämna en lokal, samtidigt som gärningen ändå innefattar en överträdelse av tillträdesförbudet.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Bedömning

Lagändringen kan träda i kraft tidigast den 1 juli 2027. Någon särskild övergångsbestämmelse behövs inte.

Med hänsyn till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarandet, den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet och riksdagsbehandlingen bör lagändringen kunna träda i kraft tidigast den 1 juli 2027.

I och med bestämmelserna i 5 § första och andra styckena lagen (1964:163) om införande av brottsbalken är det inte nödvändigt med någon särskild övergångsbestämmelse.

Författningsförslag oavsett ställningstagande i sak

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 6 § brottsbalken (1962:700) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
6 §[1]	
Den som olovligen tränger in eller stannar kvar i någon annans bostad eller annat liknande boende döms för hemfridsbrott till böter eller fängelse i högst ett år. För hemfridsbrott döms även den som olovligen tränger in eller stannar kvar i en trädgård, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats som tillhör bostaden eller boendet.	
Den som i annat fall än som avses i första stycket obehörigen tränger in eller stannar kvar i en byggnad eller ett fartyg, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats döms för olaga intrång till böter eller fängelse i högst ett år.	
	Den som
	1. olovligen träder in i en lokal under tid som lokalen är öppen för allmänheten efter att, vid det aktuella tillfället, ha fått besked om att han eller hon inte får det, eller
	2. olovligen stannar kvar i lokalen efter att, vid det aktuella tillfället, ha uppmanats att lämna den,

[1] Senaste lydelse 2022:661.

döms för olaga intrång i öppen lokal, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är grovt, döms för grovt hemfridsbrott eller grovt olaga intrång till fängelse i lägst sex månader och högst tre år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har skett genom inbrott,
2. har innefattat våld, hot om brottslig gärning, ofredande eller skada på egendom, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

4 kap.

6 §

Den som olovligen tränger in eller stannar kvar i någon annans bostad eller annat liknande boende döms för hemfridsbrott till böter eller fängelse i högst ett år. För hemfridsbrott döms även den som olovligen tränger in eller stannar kvar i en trädgård, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats som tillhör bostaden eller boendet.

Den som i annat fall än som avses i första stycket obehörigen tränger in eller stannar kvar i en byggnad eller ett fartyg, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats döms för olaga intrång till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som

1. olovligen träder in i en lokal under tid som lokalen är öppen för allmänheten efter att, vid det aktuella tillfället, ha fått besked om att han eller hon inte får det, eller

2. olovligen stannar kvar i lokalen efter att, vid det aktuella tillfället, ha uppmanats att lämna den,

döms för olaga intrång i öppen lokal, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är grovt, döms för grovt hemfridsbrott eller grovt olaga intrång till fängelse i lägst sex månader och högst tre år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har skett genom inbrott,
2. har innefattat våld, hot om brottslig gärning, ofredande eller skada på egendom, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straffansvar för olaga intrång och grovt olaga intrång.

Ett nytt *tredje stycke* införs, som innebär att det straffbara området utvidgas. Således omfattar straffansvaret för olaga intrång i öppen lokal även öppethållna lokaler. Ordet lokal ska förstås i en bredare mening än den som följer av 12 kap. 1 § jordabalken; det avser som utgångspunkt väggomgärdade ytor i byggnader oavsett vad för slags verksamhet – om någon – som bedrivs där och oberoende av vem som disponerar lokalen och med vilken rätt. I normalfallet bör gränsen för en lokal anses gå vid dess väggar, men även inte alltför vidsträckta ytor utanför väggarna kan i vissa fall anses tillhöra lokalen såvida det framgår genom en avgränsning av ytan i riktning mot lokalen eller på något annat tydligt sätt.

En lokal omfattas av det straffrättsliga skyddet i det tredje stycket enbart under den tid som den är öppen för allmänheten. Med lokutionen ”öppen för allmänheten” avses att det är fritt för var och en att tillträda lokalen, i den meningen att alla och envar i teorin har en möjlighet att gå in där. Det saknar i princip betydelse att tillträde är villkorat av betalning, uppvisande av biljett, medlemskort, identifikationshandling eller liknande. Som typexempel på öppna lokaler kan nämnas butiker eller andra lokaler där varor eller tjänster säljs eller marknadsförs, samt lokaler där andra nyttigheter tillhandahålls, som bibliotek, muséer eller servicekontor. En lokal med bestämda öppettider är normalt att anse som öppen för allmänheten enbart under dessa tider. Bereder sig någon tillträde till en lokal som är stängd, exempelvis av det skälet att lokalen slutat hålla öppet för dagen, får handlingen bedömas utifrån paragrafens andra stycke.

De straffbara ageranden som regleras i det tredje stycket går ut på att man olovligen träder in respektive stannar kvar i en lokal (eller på en till lokalen hörande yta) som skyddas av bestämmelsen. Ett inträdande eller kvarstannande är olovligt enbart om det skett i strid med ett besked om nekat tillträde till lokalen eller en uppmaning om att lämna lokalen från någon som bestämmer över vem som får vara i lokalen. Bestämmanderätten kan följa av ägande-, nyttjande- eller liknande rätt, liksom av avtal, fullmakt, uppdrag, sedvänja eller något annat rättsförhållande eller av föreskrifter. Den som äger, disponerar eller förestår en lokal har rätt att bestämma över vem som får vara i lokalen. Tjänstgör det personal i eller i anslutning till lokalen bör sådan bestämmanderätt som utgångspunkt anses följa med deras

ställning. Det står emellertid den som äger eller annars har rätt till en lokal fritt att genom exempelvis fullmakt eller uppdrag ge någon särskild person rätt att bestämma om vem som får vistas i lokalen. Således kan det för varje enskild lokal inrättas en lämplig ordning.

I styckets två punkter används lokutionerna ”ha fått besked” respektive ”ha uppmanats” för att beskriva den åtgärd från den som har bestämmanderätt vilken kan ligga till grund för straffansvar. Någon skillnad i sak mellan dem är inte avsedd utan de tar båda sikte på en upplysning till en viss person med innebörden att denne inte får vara i lokalen. För att ett yttrande ska kvalificera som ett besked eller en uppmaning i respektive punkts mening krävs att det riktas till personen i fråga och på ett tydligt sätt klargör att denne inte får gå (eller på annat sätt förflytta sig) in i – eller måste lämna – lokalen. Ett sådant meddelande gäller – oavsett om det lämnas innan eller efter det att personen trätt in i lokalen – enbart vid ”det aktuella tillfället”, vilket uttryck syftar på ett hastigt övergående förlopp. Det tredje stycket tar sikte på fall där personen som nekats tillträde till eller ombetts lämna en lokal omedelbart trotsar detta genom att träda in i eller kvarstanna i lokalen. Träder en person, som nekats tillträde eller avvisats från en lokal, in i lokalen först en tid senare bör inträdandet betraktas som ett nytt tillfälle för vilket det tidigare meddelandet inte gäller. Vilken tidsrymd som ett enskilt tillfälle omfattar får dock bedömas från fall till fall.

Styckets *första punkt* tar sikte på fall av olovliga inträdanden. Med uttrycket ”träder in i en lokal” menas att från utsidan passera lokalens entré eller någon annan ingång till lokalen, eller gå in på en yta som tillhör lokalen. Det krävs inte att personen betvingar något fysiskt motstånd för att ta sig in, utan för ansvar är det tillräckligt att personen efter ett besked om nekat tillträde förflyttar sig in i lokalen. Även inträden som sker obemärkta omfattas. Straffansvaret omfattar även helt kortvariga vistelser i lokalen.

Styckets *andra punkt* tar sikte på fall av olovliga kvarstannanden. En person som ombetts lämna en lokal måste få skälig tid på sig att göra det. Vad som utgör skälig tid får bedömas från fall till fall med ledning av bl.a. lokalens planlösning och personens fysiska status. Efter att personen beretts skälig tid att lämna lokalen finns dock inget krav på att personen ska ha kvarstannat under någon viss tidsperiod för att straffansvaret ska inträda.

Liksom för olaga intrång enligt paragrafens första stycke krävs det för straffansvar enligt det tredje stycket att uppsåtet täcker rekvi-

sitet olovligen, dvs. personen ska ha uppsåt till att hen har fått ett besked eller en uppmaning av relevant slag.

Straffskalan för brott mot tredje stycket är böter eller fängelse i högst sex månader. Det återspeglar att straffvärdet för fall av olaga intrång i öppen lokal som utgångspunkt är lägre än för sådana intrång som sker i exempelvis bostäder eller stängda lokaler.

Övervägandena finns ovan i denna bilaga.

Konsekvenser

Inledning

Vi har tolkat förordningen om konsekvensutredningar och våra direktiv på så sätt att den konsekvensutredning som vi har att göra även ska omfatta det förslag som utredningen lämnar oavsett ställningstagande i sak.[2]

Inledningsvis kan vi konstatera att de redogörelser som påbjuds av 6 § konsekvensutredningsförordningen görs i respektive avsnitt av delbetänkandet, varför de inte upprepas här. Det kan tilläggas att eventuella problem som förslaget oavsett ställningstagande i sak kan föra med sig och nackdelarna med det framgår av i övervägandena i kapitel 4 och att sådant delvis belysts även i övervägandena i denna bilaga. Oaktat de problem som kan uppkomma bedömer vi att förslaget är förenligt med Sveriges förpliktelser enligt Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll samt med de skyldigheter som i övrigt följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Följaktligen kan konsekvensutredningen beträffande förslaget i denna bilaga avgränsas till en analys jämlikt 7 § konsekvensutredningsförordningen, som dock – vilket ligger i sakens natur – inte blir lika fullödig som motsvarigheten beträffande de förslag som följer av våra ställningstaganden.

[2] Se 2 § första stycket i förordningen.

Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet m.m.

Bedömning

Förslaget om ändring av brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång torde i någon mån kunna bidra till att minska brottslighet av det slag som är typiskt för öppna lokaler. Förslaget kan på ett mer konkret plan antas leda till ett relativt stort antal anmälningar om olaga intrång av det slag som kriminaliseras samt till att antalet fall av ifrågasatt diskriminering kommer att öka.

Förslaget innebär att bestämmanderätten över en för allmänheten öppen lokal får genomslag i brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång, på så sätt att den som trotsar viljan hos någon med bestämmanderätt, uttryckt som ett besked om nekat tillträde till lokalen eller en begäran om att personen ska lämna densamma, riskerar straffansvar för gärningen. Den rätt som enligt förslaget tillkommer den som har bestämmanderätt över lokalen kan antas bidra till att brottslighet som består i tillgrepp, trakasserier etc. i öppna lokaler minskar något. Detsamma gäller det faktum att en överträdelse av rättighetshavarens besked att en person inte får komma in innebär att rättighetshavaren har rätt att använda visst tvång för att förhindra personen att komma in samt för att mota ut personen. Det är emellertid svårt att tro att förslaget skulle leda till effekter som är märkbara i statistiken. Det gäller särskilt som de förbud mot att komma in respektive stanna kvar som kan meddelas enligt förslaget bara gäller momentant. Det kan antas att rättighetsvararna kommer att nyttja förbudsrätten frekvent och att förbud i många fall kommer att överträdas, vilket är ägnat att leda till ett relativt stort antal polisanmälningar om olaga intrång av det slag som kriminaliseras.

Det kan också antas att förslaget kommer att leda till en ökning både av påståenden om diskriminering och av faktisk diskriminering.

Som vi berört ovan finns det inget direkt hinder mot att kombinera ändringsförslaget rörande brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång med våra förslag om ändringar av tillträdesförbudslagen. Om båda förslagen genomförs kan det antas att efterfrågan på tillträdesförbud minskar något. Med hänsyn till att författningsförslaget avseende olaga

intrång tar sikte bara på överträdelser i direkt anslutning till ett avvisande eller en uppmaning att gå, kan emellertid minskningen inte förväntas bli särskilt stor.

Ekonomiska konsekvenser

Bedömning och förslag

Förslaget om ändring av brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång kommer sannolikt att leda till marginellt ökade kostnader för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och de allmänna domstolarna. För att finansiera de ökade kostnaderna för rättsliga biträden som sagda förslag förväntas leda till föreslås att anslaget för rättsliga biträden höjs med 500 000 kronor per år från och med 2028.

Som framgått ovan bedömer vi att den nya straffbestämmelsen om olaga intrång sannolikt kommer att tillämpas frekvent av de som utövar bestämmanderätt över öppna lokaler och att brottslighet bestående i olaga intrång följaktligen lär öka. Det är i sin tur ägnat att marginellt öka Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens kostnader för utredning och lagföring av fall av olaga intrång, och i viss mån även de allmänna domstolarnas kostnader för att handlägga mål om brotten. Detsamma gäller för brottslighet som omfattar olaga diskriminering.

Enligt förslaget är straffskalan för olaga intrång i öppen lokal böter eller fängelse i högst sex månader. Även om det torde vara möjligt att straffvärdet för upprepade fall av olaga intrång i öppen lokal eller ett intrång som präglas av försvårande moment uppnår fängelsenivå är det svårt att se framför sig att ett typiskt intrång kommer att ha ett sådant straffvärde. Därmed bör kriminaliseringen inte leda till någon nämnvärd ökning av Kriminalvårdens kostnader. Lagföringar för brottet olaga diskriminering kan som sagt förväntas öka i antal; det förskyller visserligen böter eller fängelse i högst ett år, men antalet påföljder för vars verkställighet Kriminalvården ansvarar kan inte förväntas bli stort. Förslagen bedöms inte leda till någon nämnvärd ökning av kostnaderna för rättsliga biträden under ikraftträdandeåret. Vi bedömer att kostnaderna för rättsliga biträden (i form av försvarare) därefter kommer att öka med cirka 500 000 kronor per år. Vi föreslår att kostnadsökningen finansieras genom en höj-

ning av anslaget för rättsliga biträden med 500 000 kronor per år från och med år 2028.

I och med att en tillförlitlig uppskattning av hur frekvent den nya straffbestämmelsen kommer att tillämpas av lokalföreståndarna etc. och hur ofta den kommer att överträdas inte låter sig göras, går det inte heller att precisera de ökade kostnaderna för de av rättsväsendets myndigheter som är berörda. Detsamma är fallet med de ökade kostnaderna för utredning, lagföring och domstolshandläggning av brottsmisstankar för olaga diskriminering som kan tänkas uppkomma. Annat har dock inte framkommit än att de marginella kostnadsökningarna kommer att rymmas inom respektive myndighets befintliga anslag. Slutligen är det möjligt att kostnadsökningarna för rättsväsendet kommer att i någon utsträckning absorberas av den nya straffbestämmelsens förebyggande effekt på typisk brottslighet i öppna lokaler.

Övriga konsekvenser och utvärdering

Bedömning

Förslaget kan antas medföra positiva effekter för de som utövar bestämmanderätt över öppna lokaler och därmed för företag i t.ex. dagligvaruhandelsbranschen och för offentliga aktörer med huvudmannaskap över verksamheter som omfattar öppna lokaler.

Ändringen av brottsbalksbestämmelsen om olaga intrång kan antas medföra fler fall av ingrepp i rörelsefriheten samt negativa konsekvenser för barn och en ökad risk för ovidkommande diskriminering.

Konsekvenserna bör kunna utvärderas tidigast fem år efter det att ändringen trätt i kraft.

Det straffrättsliga skyddet mot olaga intrång i öppna lokaler är inte begränsat till lokaler där det bedrivs kommersiell verksamhet eller som är upplåtna för specifika ändamål. Rätten att med straffrättslig verkan neka någon ur allmänheten tillträde till en lokal eller förmå någon sådan person att lämna en lokal kommer således alla som bestämmer över för allmänheten öppna lokaler till del. Det får, allt annat lika, sägas vara positivt för de som utövar sådan bestämmanderätt.

Inte bara företag i branscher där det är vanligt att bedriva verksamhet från öppna lokaler (t.ex. dagligvaruhandelsbranschen) kommer att gynnas, utan även offentliga aktörer med huvudmannaskap för verksamheter i vilka sådana lokaler disponeras, exempelvis kommuner och regioner.

Som påtalats i våra överväganden beträffande tillträdesförbudsregleringen (kapitel 4) kan det inte anses stå i strid med rätten till rörelsefrihet att någon stängs ute från en viss lokal (t.ex. en butik). Att någon vid äventyr av straffansvar hindras från att vistas på en allmän plats måste likväl anses innebära en inskränkning av dennes rörelsefrihet, och förslaget om det utvidgade straffansvaret kan antas leda till ett stort antal sådana inskränkningar.

Enligt förslaget kan alla personer ur allmänheten, oavsett ålder, nekas tillträde till eller ombedjas lämna en öppen lokal och i så måtto påverkas barn på samma sätt som vuxna av förslaget. Även med beaktande av att det inte får dömas till påföljd för brott som någon begått före 15 års ålder – och straffhotet för barn under 15 år som gör sig skyldiga till olaga intrång i en öppen lokal därmed blir begränsat – kan det antas att den straffsanktionerade förbudsrätten enligt 4 kap. 6 § tredje stycket kommer att nyttjas mot barn och yngre vuxna i högre utsträckning än mot gemene man. Den med bestämmanderätt behöver inte ta hänsyn till omständigheterna hos personen som man önskar hindra från att vistas i lokalen och därmed säkerställer brottsbalksbestämmelsen inte i formell mening att exempelvis principerna om proportionalitet och barnets bästa får genomslag. Mot den bakgrunden kan förslaget antas få negativa konsekvenser för de nu nämnda grupperna. Samtidigt missgynnas inte barn av förslaget i rent formell mening och till det kommer att de förbud som nu är aktuella är av momentant slag, vilket är ägnat att minska bl.a. de ingrepp i rörelsefriheten som det i praktiken blir fråga om.

Konsekvenserna av förslaget i denna bilaga bör kunna utvärderas tidigast fem år efter ikraftträdandet av ändringen. I försök att utröna eventuella brottsförebyggande effekter av ändringen av brottsbalksbestämmelsen kan den officiella kriminalstatistiken konsulteras. Vad beträffar brottsbalksbestämmelsens eventuella påverkan på förekomsten av typisk brottslighet i öppna lokaler kan rapporter från Brå om brottsligheten inom handeln (och avseende öppna lokaler i andra branscher om så finns att tillgå) samt relevanta branschorganisationers rapporter studeras.

Avslutningsvis bedömer vi att förslagen i denna bilaga inte inskränker den kommunala självstyrelsen.

Åklagare som intervjuats

Seniora åklagaren Joseph Ricken, Åklagarkammaren i Luleå.
Seniora åklagaren Ulrika Modin, Åklagarkammaren i Uppsala.
Seniora åklagaren Ulf Blendow, City åklagarkammare i Stockholm.

Statens offentliga utredningar 2026

Kronologisk förteckning

1. Skatteincitament för forskning och utveckling – ett nytt incitament baserat på utgifter för FoU-personal. Fi.
2. 710 miljoner skäl till reformer. Ju.
3. Genomförande av plattformsdirektivet. A.
4. Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap. U.
5. Utvidgad avdragsrätt för sponsring m.m. Fi.
6. En nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården. Styrning med tydliga roller och ansvar för aktörerna. S.
7. Förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken.
   Del I: Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser.
   Del II: Utvärdering av alkoholpolitikens styrmedel. S.
8. Rättssäker samhällsvård för barn och unga. S.
9. Registrering av EES-medborgare. Ju.
10. Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning. Del 1 och 2. Ju.
11. Om överföring av Första AP-fondens verksamhet och tillgångar till Tredje och Fjärde AP-fonderna. Fi.
12. Om överföring av Sjätte AP-fondens verksamhet och tillgångar till Andra AP-fonden. Fi.
13. Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar. Ju.
14. Ädelmetallutredningen – en moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten. KN.
15. Marken, vattnet, tankarna. Konsekvenser för samer av svensk politik. Volym 1 och 2. Ku.
16. Försvarsexportinitiativ. För gemensam säkerhet. Fö.
17. Öresundsförbindelser 2050 – behov av kapacitet, redundans och svenskt-danskt samarbete. LI.
18. Odlingstorv och klimatet. Fi.
19. Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. S.
20. Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser. Fi.
21. Återkallelse av svenskt medborgarskap. Ju.
22. Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan. Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist. S.
23. Tolkavgift och förbud mot barntolkning. A.
24. Mervärdesskatt vid uthyrning och överlåtelse av fastighet. Fi.
25. Ett smittskydd för framtiden. S.
26. Digitala verktyg inom bolagsrätten. Genomförande av EU:s direktiv om ytterligare digitalisering inom bolagsrätten. Ju.
27. Lättnader i kraven på hållbarhetsrapportering. Ju.
28. Tillgång till passageraruppgifter i brottsbekämpningen. Ju.
29. Förbud mot uppfödning av djur för pälsproduktion. LI.
30. Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff. Ju.
31. Ett investeringsprogram för kultur. Ku.
32. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. KN.
33. Vägen mot utfasning. Styrmedel för ett fossilfritt samhälle. KN.

34. Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Volym 1 & 2. Ju.
35. En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier. S.
36. Bättre förutsättningar att inkludera personer med nedsatt beslutsförmåga i medicinsk forskning. S.
37. Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola. U.
38. Behovsstyrd vård. S.
39. Ett nytt system för återkrav inom socialförsäkringen. S.
40. Ny kärnkraft i Sverige – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar. KN.
41. Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt. Volym 1 & 2. A.
42. Ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter. Volym 1 och 2. Ju.
43. Åtgärder mot överskuldsättning. Fi.
44. En stärkt förmåga till modern datadelning – integritetsfrämjande teknik i offentlig förvaltning. Fi.
45. Effektiva ingripanden mot brott i cybermiljö. Ju.
46. Ett sammanhållet, robust och konkurrenskraftigt Sverige – framtidens politik för utveckling i landsbygder och regioner. LI.
47. Rätt till ersättning vid avveckling av kärnkraft på grund av politiska beslut – reaktorer som inte tagits i drift. KN.
48. Tillträdesförbud. Ju.

Statens offentliga utredningar 2026

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Genomförande av plattformsdirektivet. [3]

Tolkavgift och förbud mot barntolkning. [23]

Jämställdhet i en föränderlig tid – nuläge och vägar framåt. Volym 1 & 2. [41]

Finansdepartementet

Skatteincitament för forskning och utveckling – ett nytt incitament baserat på utgifter för FoU-personal. [1]

Utvidgad avdragsrätt för sponsring m.m. [5]

Om överföring av Första AP-fondens verksamhet och tillgångar till Tredje och Fjärde AP-fonderna. [11]

Om överföring av Sjätte AP-fondens verksamhet och tillgångar till Andra AP-fonden. [12]

Odlingstorv och klimatet. [18]

Belägg för broms? Åtgärder för starkare incitament till lägre kommunalskattesatser. [20]

Mervärdesskatt vid uthyrning och överlåtelse av fastighet. [24]

Åtgärder mot överskuldsättning. [43]

En stärkt förmåga till modern datadelning – integritetsfrämjande teknik i offentlig förvaltning. [44]

Försvarsdepartementet

Försvarsexportinitiativ. För gemensam säkerhet. [16]

Justitiedepartementet

710 miljoner skäl till reformer. [2]

Registrering av EES-medborgare. [9]

Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning. Del 1 och 2. [10]

Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar. [13]

Återkallelse av svenskt medborgarskap. [21]

Digitala verktyg inom bolagsrätten. Genomförande av EU:s direktiv om ytterligare digitalisering inom bolagsrätten. [26]

Lättnader i kraven på hållbarhetsrapportering. [27]

Tillgång till passageraruppgifter i brottsbekämpningen. [28]

Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff. [30]

Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Volym 1 & 2. [34]

Ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter. Volym 1 och 2. [42]

Effektiva ingripanden mot brott i cybermiljö. [45]

Tillträdesförbud. [48]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ädelmetallutredningen – en moderniserad reglering av handel med ädelmetallarbeten. [14]

Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. [32]

Vägen mot utfasning. Styrmedel för ett fossilfritt samhälle. [33]

Ny kärnkraft i Sverige – moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar. [40]

Rätt till ersättning vid avveckling av kärnkraft på grund av politiska beslut – reaktorer som inte tagits i drift. [47]

Kulturdepartementet

Marken, vattnet, tankarna. Konsekvenser för samer av svensk politik. Volym 1 och 2. [15]

Ett investeringsprogram för kultur. [31]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Öresundsförbindelser 2050 – behov av kapacitet, redundans och svenskt-danskt samarbete. [17]

Förbud mot uppfödning av djur för pälsproduktion. [29]

Ett sammanhållet, robust och konkurrenskraftigt Sverige – framtidens politik för utveckling i landsbygder och regioner. [46]

Socialdepartementet

En nationell digital infrastruktur i hälso- och sjukvården. Styrning med tydliga roller och ansvar för aktörerna. [6]

Förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken. Del I: Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser. Del II: Utvärdering av alkoholpolitikens styrmedel. [7]

Rättssäker samhällsvård för barn och unga. [8]

Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. [19]

Stärkt läkemedelsförsörjning i samverkan. Nationella åtgärder för fördelning, omfördelning och inköp vid brist. [22]

Ett smittskydd för framtiden. [25]

En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier. [35]

Bättre förutsättningar att inkludera personer med nedsatt beslutsförmåga i medicinsk forskning. [36]

Behovsstyrd vård. [38]

Ett nytt system för återkrav inom socialförsäkringen. [39]

Utbildningsdepartementet

Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap. [4]

Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola. [37]

Dnr 2026/568

KSLU § 140 Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

INLEDNING
Den 13 juni 2024 beslutade regeringen att tillsätta Kommittén Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (KN 2024:05) med uppdrag att öka tempot i industrins gröna omställning genom koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i samhällsomvandlingen samt att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder Den 5 juni 2025 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Accelerationskontoret, med frågor om kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning.

Accelerationskontoret anser att staten bör göra mer för att underlätta kommuners mottagande av stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

Sala kommun har beretts möjlighet att yttra sig över remissen. För att säkerställa att remissens olika områden och frågeställningar har beaktats har ärendet skickats på internremiss till Näringslivsenheten, Planerings- och utvecklingsenheten, Social- och arbetsmarknadsnämnden samt Skolnämnden för synpunkter utifrån respektive ansvarsområde.

Sala kommuns samlade remissvar finns i bilaga 1, Tjänsteskrivelse.

Ekonomiska konsekvenser
Då detta endast är ett förslag finns inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4410 – Missiv med tjänsteskrivelse
KS 2026.4023 - Ordförandebeslut Social- och arbetsmarknadsnämnden 2026-09-08
KS 2026.4411 – Näringslivsenhetens yttrande yttrande över internremiss
KS 2026.4412 – Planering- och utvecklingsenhetens yttrande över internremiss
KS 2026.2529 - E-post angående remiss
KS 2026.2530 - Remissmissiv - Att säga ja!
KS 2026.xxx -

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till Klimat- och näringslivsdepartementet avge Sala kommuns remissvar för delbetänkandet - *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32),* i enlighet med bilaga 2026.4410.

KSLU § 140 fortsättning

Erik Hamrin (M) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till Klimat- och näringslivsdepartementet avge Koalition Salas remissvar för delbetänkandet - *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32),* i enlighet med bilaga 2026.xxxx**.**

Henric Eriksson (SD) yrkar bifall till Erik Hamrins (M) yrkande.

Camilla Runerås (S) tilläggsyrkar,
att remissvaret kompletteras med att hållbara företagsetableringar förutsätter tillräcklig kapacitet inom energiförsörjning, elnät, vatten- och VA-infrastruktur samt att klimat- och hållbarhetsperspektiven ges en mer framträdande roll i bedömningen av nya etableringar.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot Erik Hamrins (M) och finner sitt eget yrkande bifallet.
Ordförande ställer Camilla Runerås (S) tilläggsyrkande mot avslag och finner tilläggsyrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till Klimat- och näringslivsdepartementet avge Sala kommuns remissvar för delbetänkandet - *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32),* i enlighet med bilaga 2026.4410, samt
att remissvaret kompletteras med att hållbara företagsetableringar förutsätter tillräcklig kapacitet inom energiförsörjning, elnät, vatten- och VA-infrastruktur samt att klimat- och hållbarhetsperspektiven ges en mer framträdande roll i bedömningen av nya etableringar.

Reservation
Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

”Vi reserverar oss mot beslutet till förmån för vårt eget förslag till yttrande.

I Koalition Salas förslag har vi strävat efter att minska antalet upprepningar och beskriva kommunens synpunkter närmare kopplat till de konkreta förslag som faktiskt lämnas i SOU 2026:32.

Ur ett strukturellt perspektiv är det, enligt oss, viktigt att utbildning och kompetensförsörjning behandlas samlat. Detta eftersom en större etablering kan öka behovet av utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser, samtidigt som den påverkar kompetensförsörjningen för såväl befintligt näringsliv som den kommunala verksamheten.

KSLU § 140 fortsättning

Det hade också varit mer relevant att uttryckligen ta ställning till utredningens konkreta förslag om extra statsbidrag för yrkesvux vid särskilt stora utbildningsbehov, i stället för att mer allmänt efterfråga statliga stöd.

Det finns fler skillnader, här anför vi några för att exemplifiera. Vårt förslag är kortare och tydligare kopplat till de frågor som regeringen faktiskt har att ta ställning till efter remissbehandlingen. Det borde därför ha antagits.

Vi förtydligar, återigen, att vi inför behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen gärna ser en dialog med de styrande partierna med avsikten i att hitta ett förslag som alla parter kan ställa sig bakom."

Skickas till
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUNS YTTRANDE (KOALITION SALA)

Sala kommun är positiv till utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att ta emot större företagsetableringar och företagsexpansioner.

1. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver statligt stöd och rådgivning kunna sättas in under hela etableringsprocessen – från tidigt investeringsfrämjande och planberedskap till mottagande och färdig etablering.

   Den nationella rådgivningsfunktionen bör ha ett operativt uppdrag och kunna stödja kommuner genom konkreta etableringsprocesser genom att samla relevanta statliga aktörer och tillföra specialistkompetens där sådan saknas.

   Större etableringar påverkar arbetsmarknad, bostäder, infrastruktur och befintligt näringsliv långt utanför den kommun där etableringen sker. Statliga insatser bör därför främja samordning utifrån funktionella arbetsmarknadsregioner snarare än enbart kommungränser.

2. Vid större företagsetableringar krävs mer omfattande och snabbt skalbara insatser än vad kommunen har möjlighet att tillhandahålla inom befintliga resurser.

   Kommunen ser därför behov av statligt stöd för flexibla utbildningsinsatser och tidig nationell samordning. Samtidigt är det viktigt att kompetensförsörjningen vid nya etableringar utformas så att den inte tränger undan eller försvårar kompetensförsörjningen för det befintliga lokala näringslivet.

3. Sala kommun tillstyrker ambitionen att stärka kommunernas förutsättningar att hantera företagsetableringar och företagsexpansioner, men ser behov av tydligare kriterier och en mer förutsebar utformning av stöden. Det föreslagna statsbidraget om 40–50 miljoner kronor årligen har ett brett användningsområde, samtidigt som det saknas tydlighet kring vilka kommuner som kan få stöd och vilka insatser som ska prioriteras.

För att en kommuns storlek och administrativa kapacitet inte ska missgynna mindre kommuner är det viktigt att ansökningssystemet är enkelt och proportionerligt. Urvalskriterierna ska vara transparenta och tydliga.

Stödbehovet bör bedömas utifrån etableringens omfattning i relation till den berörda kommunens storlek och mottagningsförmåga. På så sätt kan hänsyn tas till de faktiska konsekvenserna av en etablering.

Finansieringen av den föreslagna tillväxtpotten inom den nationella transportinfrastrukturplanen tydliggöras. Eftersom inga nya medel föreslås tillföras finns risk för omprioriteringar från redan beslutade eller finansierade projekt. Konsekvenserna för andra infrastruktursatsningar och deras genomförandetider bör därför redovisas.

Sala kommun välkomnar förslaget att Trafikverket ska ges i uppdrag att analysera en modell där Trafikverket står för eventuella fördyringar som uppkommer efter ingångna avtal om medfinansiering.

4. Större etableringar kan medföra ökade behov av kommunal service, bland annat inom utbildningsområdet, samtidigt som möjligheter kan skapas att utveckla och bredda vuxenutbildningen utifrån arbetsmarknadens behov.

   För att kommunen ska kunna möta de ökade behoven krävs förutsättningar för långsiktig planering och finansiering. Kommunen anser därför att statliga insatser och stöd bör omfatta även de investeringar och kostnader som kan uppstå till följd av etableringar, exempelvis vid uppstart av nya eller särskilt anpassade utbildningar.

   Detta är viktigt för att begränsa kommunens ekonomiska risktagande och säkerställa att kommunen har möjlighet att långsiktigt planera och utveckla den kommunala verksamheten i takt med etableringarnas behov."

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Malin Selldén Wahlman
Nämndsekreterare

MISSIV

Sala kommuns remissvar över delbetänkandet - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Den 13 juni 2024 beslutade regeringen att tillsätta Kommittén Accelerationskontor för att underlätta industrins omställning (KN 2024:05) med uppdrag att öka tempot i industrins gröna omställning genom koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i samhällsomvandlingen samt att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder Den 5 juni 2025 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Accelerationskontoret, med frågor om kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning.

Accelerationskontoret anser att staten bör göra mer för att underlätta kommuners mottagande av stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

Sala kommun har beretts möjlighet att yttra sig över remissen. För att säkerställa att remissens olika områden och frågeställningar har beaktats har ärendet skickats på internremiss till Näringslivsenheten, Planerings- och utvecklingsenheten, Social- och arbetsmarknadsnämnden samt Skolnämnden för synpunkter utifrån respektive ansvarsområde.

Sala kommuns samlade remissvar finns i bilaga 1, Tjänsteskrivelse.

Ekonomiska konsekvenser

Då detta endast är ett förslag finns inga ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att till Klimat- och näringslivsdepartementet avge Sala kommuns remissvar för delbetänkandet - *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32),* i enlighet med bilaga 1.

Bilagor:

1. Tjänsteskrivelse – Sala kommuns remissvar över delbetänkandet - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)
2. Yttranden från Näringslivsenheten, Planerings- och utvecklingsenheten, Social- och arbetsmarknadsnämnden samt Skolnämnden

TJÄNSTESKRIVELSE

Sala kommuns remissvar över delbetänkandet - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

SAMMANFATTNING

Accelerationskontoret tillsattes av regeringen sommaren 2024. Kontorets uppdrag är att öka tempot i industrins gröna omställning genom koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i samhällsomvandlingen. Kontoret ska även identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder. I juni 2025 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till Accelertionskontoret. Det rör kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning. Kontoret ska analysera kommuners incitament för att göra detta och vilka utmaningar det kan medföra för dem. Om de ser behov av fler statliga åtgärder som kan underlätta för kommunerna, ska kontoret lämna sådana förslag.

I delbetänkandet föreslår kontoret följande åtgärder:

- Regeringen inrättar en permanent statlig funktion för att ge stöd och råd till kommuner som vill attrahera och ta emot stora företagsetableringar och -expansioner som är viktiga för svensk ekonomi, konkurrenskraft och klimatomställning.

- En incitamentspeng ska införas för att bidra till finansiering av de åtgärder kommuner kan behöva göra när de önskar attrahera och ta emot stora företagsetableringar eller -expansioner. Pengen ska ges i form av ett riktat statsbidrag och Tillväxtverket ska ges i uppdrag att administrera den.

- En hyresförlustgaranti ska införas för att främja nytillskott av hyresbostäder i etablerings- och omställningskommuner. Boverket ska ges i uppdrag att administrera hyresförlustgarantin.

- Ett räntebidrag ska införas till privatpersoner som bosätter sig i nya småhus i etablerings- och omställningskommuner.

- En tillväxtpott ska införas i den nationella planen för transportinfrastruktur. Den ska användas för infrastruktursatsningar i kommuner som kan underlätta mottagandet av stora företagsetableringar eller -expansioner.

- Det ska införas en möjlighet att få ersättning för bohagstransport i samband med flytt av arbetsmarknadsskäl.

- Det förslag om en möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux till kommuner med särskilt stora behov av utbildning vid till exempel stora företagsetableringar och företagsexpan ioner, som lämnades av Yrkesvuxutredningen 2024, ska genom föras.

- Regeringen bör överväga att införa en möjlighet att skriva ned studieskulder för akademiskt utbildade personer som bor och arbetar i kommuner som tar emot stora företagsetableringar och -expansioner.

SALA KOMMUNS YTTRANDE

- Sala kommun är positiv till utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att ta emot större företagsetableringar och företagsexpansioner. För att insatserna ska få avsedd effekt behöver stödet dock omfatta hela etableringsprocessen, inklusive kommunernas långsiktiga etableringsberedskap.
  Statliga stöd bör kunna sättas in tidigt och utformas med hänsyn till etableringens omfattning i relation till kommunens storlek och mottagningsförmåga.
  Den nationella rådgivningsfunktionen bör ges ett aktivt och samordnande uppdrag och kunna stödja kommuner genom konkreta etableringsprocesser, särskilt där lokal specialistkompetens saknas.
  Kompetensförsörjning, utbildning och arbetskraftsrörlighet behöver samtidigt hanteras i ett regionalt perspektiv. Större etableringar påverkar arbetsmarknad, bostäder, infrastruktur och befintligt näringsliv långt utanför den kommun där etableringen sker. Statliga insatser bör därför främja samordning utifrån funktionella arbetsmarknadsregioner snarare än enbart kommungränser.
- Sala kommun bedömer att de kommunala arbetsmarknadsinsatserna i huvudsak är väl anpassade till lokala behov. Vid större företagsetableringar kan det dock krävas mer omfattande och snabbt skalbara insatser än vad kommunen har möjlighet att tillhandahålla inom befintliga resurser. Kommunen ser därför behov av statligt stöd för flexibla utbildningsinsatser och tidig nationell samordning. Samtidigt är det viktigt att kompetensförsörjningen vid nya etableringar utformas så att den inte tränger undan eller försvårar kompetensförsörjningen för det befintliga lokala näringslivet.
- Sala kommun tillstyrker ambitionen att stärka kommunernas förutsättningar att hantera företagsetableringar och företagsexpansioner, men ser behov av tydligare kriterier och en mer förutsebar utformning av stöden. Det föreslagna statsbidraget om 40–50 miljoner kronor årligen har ett brett användningsområde, samtidigt som det saknas tydlighet kring vilka kommuner som kan få stöd och vilka insatser som ska prioriteras.

Den begränsade medelstilldelningen riskerar att skapa hög konkurrens, där kommunernas administrativa kapacitet får stor betydelse för möjligheten att nå framgång med en ansökan. För att stödet ska nå kommuner med faktiska behov bör urvalskriterierna vara transparenta, tydliga och förutsebara.

Avgränsningen av hyresförlustgaranti och räntebidrag till etablerings- och omställningskommuner riskerar samtidigt att utesluta kommuner där större företagsetableringar medför betydande bostadsbehov, men där kriterierna för etablerings- och omställningskommun inte är uppfyllda. Stödbehovet bör i större utsträckning bedömas utifrån etableringens omfattning i relation till den berörda kommunens storlek och mottagningsförmåga. På så sätt kan hänsyn tas till de faktiska konsekvenserna av en etablering, oavsett kommunens geografiska läge.
Slutligen behöver finansieringen av den föreslagna tillväxtpotten inom den nationella transportinfrastrukturplanen tydliggöras. Eftersom inga nya medel föreslås tillföras finns risk för omprioriteringar från redan beslutade eller finansierade projekt. Konsekvenserna för andra infrastruktursatsningar och deras genomförandetider bör därför redovisas.

- Kommunen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag att stärka förutsättningarna för större företagsetableringar och påskynda industrins gröna omställning. Sådana etableringar kan medföra ökade behov av kommunal service, bland annat inom utbildningsområdet, samtidigt som möjligheter kan skapas att utveckla och bredda vuxenutbildningen utifrån arbetsmarknadens behov.
  För att kommunen ska kunna möta de ökade behoven krävs förutsättningar för långsiktig planering och finansiering. Kommunen anser därför att statliga insatser och stöd bör omfatta även de investeringar och kostnader som kan uppstå till följd av etableringar, exempelvis vid uppstart av nya eller särskilt anpassade utbildningar. Detta är viktigt för att begränsa kommunens ekonomiska risktagande och säkerställa att kommunen har möjlighet att långsiktigt planera och utveckla den kommunala verksamheten i takt med etableringarnas behov.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Social- och arbetsmarknadskontoret
Elisabeth Pettersson (C)
Ordförande i Social- och arbetsmarknadsnämnden

Kommunstyrelsen

ORDFÖRANDEBESLUT

Yttrande över internremiss – Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

BESLUT

Beslutet tas med stöd av 6 kap. 39 § kommunallagen (2017:725), eftersom det är av så brådskande karaktär att nämndens avgörande inte kan inväntas.

Undertecknad fattar följande beslut i enlighet med delegationsordningen för Social- och arbetsmarknadsnämnden i Sala kommun, punkt 5.1;

att anta yttrande enligt nedan som sitt eget och överlämna det till kommunstyrelsen.

För Social- och arbetsmarknadsnämnden

Elisabeth Pettersson (C)
Ordförande i Social- och arbetsmarknadsnämnden

Beslutet anmäls till nämndens nästkommande sammanträde, enligt 6 kap. 40 § kommunallagen (2017:725).

Yttrande

Social- och arbetsmarknadsnämnden vill lämna nedan synpunkter på förslagen i betänkandet.

Arbetsmarknadsenhetens bedömning är att nuvarande kommunala arbetsmarknadsåtgärder är väl anpassade för löpande lokala behov, men saknar den skalbarhet och det fokus på snabb yrkesväxling som krävs vid stora företagsetableringar. För att säkerställa operativ beredskap krävs statliga resurser för flexibla utbildningsinsatser samt tidig nationell samordning, så att kommunens befintliga näringsliv inte dräneras på kompetens.

Kommunledningskontoret, Näringslivsenheten
Cissi Lööv
Kanslichef

YTTRANDE

Näringslivsenhetens yttrande över Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

YTTRANDE

Näringslivsenheten är positiv till utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Utredningen fångar väl att kommunernas förutsättningar skiljer sig åt beroende på bland annat storlek och resurser och att kostnader och risker ofta uppstår innan de förväntade intäkterna.

Ur ett näringslivs- och etableringsperspektiv vill Näringslivsenheten särskilt lyfta följande:

Stöd behövs även för etableringsberedskap – inte bara när etableringen redan är ett faktum.

För mindre och medelstora kommuner kan en större etableringsförfrågan på kort tid kräva betydande resurser och samordning. Förmågan att attrahera investeringar är samtidigt beroende av att kommunen redan har en viss beredskap när förfrågan kommer. Det handlar exempelvis om kunskap om tillgänglig mark, infrastruktur och kompetensförsörjning samt förmåga att snabbt samla relevanta kommunala, regionala och statliga aktörer. Statliga insatser bör därför kunna stödja kommunerna tidigt i processen och även bidra till att bygga långsiktig etableringskapacitet. Detta ligger också i linje med SKR:s synpunkt att den föreslagna incitamentspengen behöver komma tidigt i etableringsprocessen.

Etableringens storlek bör sättas i relation till kommunens mottagningsförmåga.

Vad som är en stor etablering bör inte enbart avgöras av investeringens absoluta storlek. En etablering som är relativt hanterbar för en större kommun kan få mycket stor betydelse för en mindre kommun och samtidigt ställa stora krav på organisation, bostadsmarknad, infrastruktur och kompetensförsörjning. Statliga stöd och insatser bör därför utformas så att hänsyn tas både till etableringens betydelse och till dess omfattning i relation till kommunens storlek och mottagningskapacitet.

Den nationella rådgivningsfunktionen behöver vara aktiv och samordnande.
Förslaget om en permanent statlig funktion hos Business Sweden är positivt. Utredningen anger att funktionen både ska erbjuda rådgivning och kunskapsstöd och kunna ge aktivt stöd till kommuner i särskilda etableringsfall. För mindre kommuner är tillgång till kvalificerat stöd särskilt betydelsefullt eftersom det sällan finns resurser att upprätthålla motsvarande specialistkompetens lokalt. Funktionen bör därför få ett tydligt uppdrag att bidra till samordning mellan nationell, regional och lokal nivå och aktivt stödja kommuner genom etableringsprocessen. Näringslivsenheten delar därmed SKR:s bedömning att enbart allmän rådgivning riskerar att bli för passiv och att den statliga samordningen behöver stärkas.

Kompetensförsörjningen behöver ses i ett regionalt perspektiv.
Näringslivsenheten är positiv till att utredningen föreslår flera åtgärder för kompetensförsörjning, bland annat kopplat till arbetskraftsrörlighet och yrkesutbildning. En större etablering påverkar dock arbetsmarknaden långt utanför den egna kommungränsen och kan samtidigt påverka befintliga företags möjligheter att rekrytera. Insatser för utbildning, arbetskraft och pendling bör därför kunna planeras och samordnas utifrån den funktionella arbetsmarknadsregionen och inte enbart den kommun där etableringen sker.

Ekonomiska konsekvenser
Beskriv vilka ekonomiska konsekvenser ärendet kan innebära samt hur det ska finansieras.

FÖRSLAG
Börja skriv här

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☐

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐

Samhällsbyggnadskontoret, Planerings- och utvecklingsenheten
Anders Viking
Mark- och exploateringsingenjör

YTTRANDE

Yttrande internt

YTTRANDE

Ett riktat statsbidrag genom Tillväxtverket om 40–50 mkr årligen föreslås införas. Ändamålet är förstärkning av kommuners planerings-, infrastruktur-, tillstånds-, miljö-, utbildnings-, kultur- eller arbetsmarknadsverksamhet eller av annan kommunal verksamhet som underlättar mottagandet av berörda företagsetableringar eller företagsexpansioner. Syftet är väldigt brett och det saknas vägledning kring vilka kommuner som får ansöka och för vilka typer av insatser. Sannolikt hög konkurrens om dessa pengar. Historien visar att det i sådana situationer ofta är den som har mest resurser att lägga på sin ansökan som blir vinnare. Detta är i de flesta fall inte den tänkta målgruppen. Hur ska detta förebyggas? Betydande osäkerhet kvarstår därför kopplat till urvalet som kommuner rimligen inte kan förutsäga när beslut om "ja" övervägs.

Hyresförlustgaranti och räntebidrag till privatpersoner begränsas till etablerings- och omställningskommuner. En etablerings- och omställningskommun definieras som en kommun där det enligt länsstyrelsens bedömning finns:

1. behov av ett betydande tillskott av bostäder med anledning av påbörjade eller planerade företagsetableringar eller företagsexpansioner inom FA-regionen,

2. ovisshet om den framtida efterfrågan på bostäder på grund av osäkerhet i fråga om utvecklingen av de etableringar och expansioner som avses i 1, och

3. grundad anledning anta att produktionskostnaderna för nya bostäder kommer att överstiga bostädernas marknadsvärden.

Definitionen utesluter i praktiken stora och medelstora etableringar i alla delar av landet utom de mest nordliga. Borde inte kommunens storlek och därmed förmåga att bemöta etableringar ställas i relation till etableringens storlek? Vad är det som är drivande, etableringens betydelse för Sverige eller dess storlek relativt kommunens mottagningsförmåga?

En tillväxtpott till planen för nationell transportinfrastruktur föreslås. Nya medel förslås inte tilldelas. Innebär detta att medel kommer att tas från andra redan finansierade projekt?

Ekonomiska konsekvenser
Beskriv vilka ekonomiska konsekvenser ärendet kan innebära samt hur det ska finansieras.

FÖRSLAG
Börja skriv här

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☐

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐

From: Ivana Vujic
Sent: 2026-06-18 11:44:43
To: Kommun Info
Cc: KN Registrator
Subject: Sv: Begäran om anstånd KN2026/01343 Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Du får inte ofta e-post från ivana.vujic@regeringskansliet.se. Läs om varför det här är viktigt

Hej Anna,

Anstånd att inkomma med svar senast den 19 oktober 2026 beviljas. Trevlig midsommar!

Mvh,
Ivana Vujic

Ivana Vujic
Departementssekreterare
Enheten för branschernas konkurrenskraft
Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm
08-405 46 13
070-265 71 43
ivana.vujic@regeringskansliet.se
www.regeringen.se
Regeringskansliet

Från: kommun.info@sala.se <kommun.info@sala.se>
Skickat: den 18 juni 2026 11:01
Till: Ivana Vujic <ivana.vujic@regeringskansliet.se>
Ämne: Begäran om anstånd KN2026/01343 Remiss - Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Med vänlig hälsning

Anna Rydstedt
Huvudregistrator
Kanslienheten
Telefon: 0224-74 70 67

Besöksadress
Stora torget 1

SALA KOMMUN
www.sala.se
Box 304
733 25 SALA

From: Karin Stålhammar on behalf of "KN BK" <kn.bk@regeringskansliet.se>
Sent: 2026-06-12 17:38:51
To: kontakt@almi.se; registrator; kommunen@boden.se; registraturen@boverket.se; ahmed.alaeddine@regionvarmland.se; registrator@csn.se; info@energiforetagen.se; registrator; info; info@fagersta.se; info@fastighetsagarna.se; post@gallivare.se; kontaktcenter@helsingborg.se; forbundsordforande@hyresgastforeningen.se; info@ikem.se; office@jernkontoret.se; kommun@karlsborg.se; karlskrona.kommun@karlskrona.se; kommun@kiruna.se; konkurrensverket; kommunen@kristinehamn.se; kommun@kumla.se; kommun@kungsbacka.se; info@ludvika.se; lulea.kommun@lulea.se; registrator@lysekil.se; dalarna@lansstyrelsen.se; gavleborg@lansstyrelsen.se; jonkoping@lansstyrelsen.se; kalmar@lansstyrelsen.se; skane@lansstyrelsen.se; vasterbotten@lansstyrelsen.se; vasternorrland@lansstyrelsen.se; ostergotland@lansstyrelsen.se; info@mariestad.se; info; info@mobilitysweden.se; kommun@nordmaling.se; ks@olofstrom.se; kommun@ovanaker.se; kommunhuset@perstorp.se; region@regionblekinge.se; region.dalarna@regiondalarna.se; regiongotland@gotland.se; rg@regiongavleborg.se; regionen@regionhalland.se; region@regionjh.se; regionen@rjl.se; registrator@regionkalmar.se; registrator@kronoberg.se; regionnorrbotten@norrbotten.se; region@skane.se; registrator.rlk@regionstockholm.se; registratur@regionsormland.se; region@regionvarmland.se; regionen@regionvasterbotten.se; region.vasternorrland@rvn.se; region@regionvastmanland.se; regionen@regionorebrolan.se; region@regionostergotland.se; riksgalden; kundtjanst@skelleftea.se; remiss@skogsindustrierna.se; smakom.sverige@gmail.com; registrator; registrator.ks@svedala.se; registrator@svk.se; remisser@svensktnaringsliv.se; info@sverigesallmannytta.se; infocenter@swedishtrade.se; info@skr.se; info@svemin.se; tillvaxtverket; timra.kommun@timra.se; torsby.kommun@torsby.se; trafikverket; tranaskommun@tranas.se; kommunstyrelsen@trollhattan.se; registrator; kundservice@vattenfall.com; info@villaagarna.se; vinnova; post@vgregion.se; ange@ange.se; kommun@arjang.se; kommun@orebro.se; kommunledning@ornskoldsvik.se; kommun.info@sala.se; kommun@sandviken.se
Cc: Åtta45 - regeringskansliet
Subject: Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner – Svar senast 12 oktober 2026

> Du får inte ofta e-post från kn.bk@regeringskansliet.se. Läs om varför det här är viktigt

SOU 2026:32 Att säga ja! - Regeringen.se

Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Remissinstanser

1. Almi AB
2. Arbetsförmedlingen
3. Bodens kommun
4. Boverket
5. Business Region Värmland
6. Centrala studiestödsnämnden (CSN)
7. Energiföretagen
8. Energimyndigheten
9. Exportkreditnämnden
10. Fagersta kommun

11. Fastighetsägarna Sverige
12. Gällivare kommun
13. Helsingborgs kommun
14. Hyresgästföreningen
15. Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, IKEM
16. Jernkontoret
17. Karlsborgs kommun
18. Karlskrona kommun
19. Kiruna kommun
20. Konkurrensverket
21. Kristinehamns kommun
22. Kumla kommun
23. Kungsbacka kommun
24. Ludvika kommun
25. Luleå kommun
26. Lysekils kommun
27. Länsstyrelsen i Dalarnas län
28. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
29. Länsstyrelsen i Jönköpings län
30. Länsstyrelsen i Kalmar län
31. Länsstyrelsen i Skåne län
32. Länsstyrelsen i Västerbottens län
33. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
34. Länsstyrelsen i Östergötlands län
35. Mariestads kommun
36. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
37. Mobility Sweden
38. Nordmaling kommun
39. Olofströms kommun
40. Ovanåkers kommun
41. Perstorps kommun
42. Region Blekinge
43. Region Dalarna
44. Region Gotland
45. Region Gävleborg
46. Region Halland
47. Region Jämtland Härjedalen
48. Region Jönköping
49. Region Kalmar
50. Region Kronoberg
51. Region Norrbotten
52. Region Skåne
53. Region Stockholm
54. Region Sörmland
55. Region Uppland
56. Region Värmland
57. Region Västerbotten
58. Region Västernorrland
59. Region Västmanland
60. Region Örebro
61. Region Östergötland

62. Riksgäldskontoret
63. Sala kommun
64. Sandvikens kommun
65. Skellefteå kommun
66. Skogsindustrierna
67. SMÅKOM
68. Statskontoret
69. Svedala kommun
70. Svenska Kraftnät
71. Svenskt näringsliv
72. Sveriges Allmännytta
73. Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)
74. Sveriges Kommuner och Regioner
75. Swemin
76. Tillväxtverket
77. Timrå kommun
78. Torsby kommun
79. Trafikverket
80. Tranås kommun
81. Trollhättans kommun
82. Upphandlingsmyndigheten
83. Vattenfall AB
84. Villaägarna
85. Vinnova
86. Västra Götalandsregionen
87. Ånge kommun
88. Årjängs kommun
89. Örebro kommun
90. Örnsköldsviks kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 12 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ivana.vujic@regeringskansliet.se . Ange diarienummer **KN2026/01343** och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.
Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Multiply Solutions, tidigare Åtta45.
Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Maria Rosander
Departementsråd

Kopia till:
Multiply Solutions, e-postadress: regeringskansliet@multiplysolutions.se

Regeringskansliet

Remiss

2026-06-12
KN2026/01343

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Remissinstanser

1. Almi AB
2. Arbetsförmedlingen
3. Bodens kommun
4. Boverket
5. Business Region Värmland
6. Centrala studiestödsnämnden (CSN)
7. Energiföretagen
8. Energimyndigheten
9. Exportkreditnämnden
10. Fagersta kommun
11. Fastighetsägarna Sverige
12. Gällivare kommun
13. Helsingborgs kommun
14. Hyresgästföreningen
15. Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, IKEM
16. Jernkontoret
17. Karlsborgs kommun
18. Karlskrona kommun

Telefonväxel: 08-405 10 00
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: kn.registrator@regeringskansliet.se

19. Kiruna kommun
20. Konkurrensverket
21. Kristinehamns kommun
22. Kumla kommun
23. Kungsbacka kommun
24. Ludvika kommun
25. Luleå kommun
26. Lysekils kommun
27. Länsstyrelsen i Dalarnas län
28. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
29. Länsstyrelsen i Jönköpings län
30. Länsstyrelsen i Kalmar län
31. Länsstyrelsen i Skåne län
32. Länsstyrelsen i Västerbottens län
33. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
34. Länsstyrelsen i Östergötlands län
35. Mariestads kommun
36. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
37. Mobility Sweden
38. Nordmaling kommun
39. Olofströms kommun
40. Ovanåkers kommun
41. Perstorps kommun
42. Region Blekinge
43. Region Dalarna
44. Region Gotland
45. Region Gävleborg
46. Region Halland
47. Region Jämtland Härjedalen
48. Region Jönköping

49. Region Kalmar
50. Region Kronoberg
51. Region Norrbotten
52. Region Skåne
53. Region Stockholm
54. Region Sörmland
55. Region Uppland
56. Region Värmland
57. Region Västerbotten
58. Region Västernorrland
59. Region Västmanland
60. Region Örebro
61. Region Östergötland
62. Riksgäldskontoret
63. Sala kommun
64. Sandvikens kommun
65. Skellefteå kommun
66. Skogsindustrierna
67. SMÅKOM
68. Statskontoret
69. Svedala kommun
70. Svenska Kraftnät
71. Svenskt näringsliv
72. Sveriges Allmännytta
73. Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)
74. Sveriges Kommuner och Regioner
75. Swemin
76. Tillväxtverket
77. Timrå kommun
78. Torsby kommun

79. Trafikverket
80. Tranås kommun
81. Trollhättans kommun
82. Upphandlingsmyndigheten
83. Vattenfall AB
84. Villaägarna
85. Vinnova
86. Västra Götalandsregionen
87. Ånge kommun
88. Årjängs kommun
89. Örebro kommun
90. Örnsköldsviks kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 12 oktober 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ivana.vujic@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01343 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Multiply Solutions, tidigare Åtta45.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Maria Rosander
Departementsråd

Kopia till

Multiply Solutions, e-postadress: regeringskansliet@multiplysolutions.se

Dnr 2026/556

KSLU § 144 Remiss - Förslag till revidering av Avfallsplan 2020-2030

INLEDNING
Enligt 15 kap. 45 § miljöbalken (1998:808) ska det för varje kommun finnas en avfallsplan som är antagen av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska bland annat beskriva hur kommunen arbetar för att minska avfallets mängd och farlighet.

Kommunerna i Västmanland har tillsammans med Heby och Enköpings kommun bildat Vafabmiljö kommunalförbund. I Vafabmiljö-regionen bor cirka 340 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Medlemskommunerna har lämnat över ansvaret i miljöbalkens 15 kapitel till Vafabmiljö. Det innebär att Vafabmiljö sköter den strategiska planeringen, hanteringen av avfall och den myndighetsutövning som behövs i samband med detta. Kommunerna ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, arbete med nedlagda deponier, arbete mot nedskräpning och genomförande av vissa aktiviteter i avfallsplanen.

Vafabmiljö ansvarar för att ta fram avfallsplanen, men i enlighet med miljöbalken och förbundsordningen är det kommunfullmäktige i varje medlemskommun som antar den.

Direktionen för Vafabmiljö har fattat beslut om att ställa ut ett framtaget förslag till revidering av Avfallsplan 2020 - 2030. I samband med detta skickas förslaget på remiss till medlemskommunerna. Efter samrådsperioden kommer förslaget att bearbetas ytterligare för att därefter låta Vafabmiljös direktion och sedan respektive kommunfullmäktige fatta beslut, med mål att den uppdaterade avfallsplanen kan träda i kraft den 1 juni 2027.

Detta ärende avser godkännande av bilagda skrivelse ”Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030” att sändas till Vafabmiljö såsom ett yttrande från Sala kommun. Sista dag för att lämna remissvar är den 15 oktober 2026.

Ekonomiska konsekvenser
Att lämna vårt remissvar innebär i sig inga ekonomiska konsekvenser, det kan däremot de förändringar Vafabmiljö föreslår i den reviderade avfallsplanen göra.

Berörda kommunala organ har getts information om den föreslagna revideringen och ombetts att yttra sig om vilka konsekvenser de ser för sina verksamheter.

Beslutsunderlag
KS 2026.4320 - Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030
KS 2026.2891 - Protokollsutdrag Vafabmiljös direktion 20206-06-04 § 47 - Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan
KS 2026-2485 - Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020-2030
KS 2026.2483 - Remiss - Förslag till revidering av Avfallsplan 2020-2030

Ärendet föredras av mark- och exploateringsstrateg Eva Suikkonen och planchef Victor Zakrisson.

KSLU § fortsättning

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet förslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till VafabMiljö avge Sala kommuns remissvar för reviderad Avfallsplan 2020-2030, i enlighet med bilaga KS 2026.4320.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att till VafabMiljö avge Sala kommuns remissvar för reviderad Avfallsplan 2020-2030, i enlighet med bilaga KS 2026.4320.

Erik Hamrin (M) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Samhällsbyggnadskontoret,
Eva Suikkonen
Mark-o exploateringsstrateg

MISSIV

Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt 15 kap. 45 § miljöbalken (1998:808) ska det för varje kommun finnas en avfallsplan som är antagen av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska bland annat beskriva hur kommunen arbetar för att minska avfallets mängd och farlighet.

Kommunerna i Västmanland har tillsammans med Heby och Enköpings kommun bildat Vafabmiljö kommunalförbund. I Vafabmiljö-regionen bor cirka 340 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Medlemskommunerna har lämnat över ansvaret i miljöbalkens 15 kapitel till Vafabmiljö. Det innebär att Vafabmiljö sköter den strategiska planeringen, hanteringen av avfall och den myndighetsutövning som behövs i samband med detta. Kommunerna ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, arbete med nedlagda deponier, arbete mot nedskräpning och genomförande av vissa aktiviteter i avfallsplanen.

Vafabmiljö ansvarar för att ta fram avfallsplanen, men i enlighet med miljöbalken och förbundsordningen är det kommunfullmäktige i varje medlemskommun som antar den.

Direktionen för Vafabmiljö har fattat beslut om att ställa ut ett framtaget förslag till revidering av Avfallsplan 2020 - 2030. I samband med detta skickas förslaget på remiss till medlemskommunerna. Efter samrådsperioden kommer förslaget att bearbetas ytterligare för att därefter låta Vafabmiljös direktion och sedan respektive kommunfullmäktige fatta beslut, med mål att den uppdaterade avfallsplanen kan träda i kraft den 1 juni 2027.

Detta ärende avser godkännande av bilagda skrivelse ”Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030” att sändas till Vafabmiljö såsom ett yttrande från Sala kommun. Sista dag för att lämna remissvar är den 15 oktober 2026.

Ekonomiska konsekvenser

Att lämna vårt remissvar innebär i sig inga ekonomiska konsekvenser, det kan däremot de förändringar Vafabmiljö föreslår i den reviderade avfallsplanen göra.

Berörda kommunala organ har getts information om den föreslagna revideringen och ombetts att yttra sig om vilka konsekvenser de ser för sina verksamheter.

SALA KOMMUN

Nedan följer inkomna yttranden från respektive verksamhet:

Kultur och fritid:

Kultur- och fritidskontoret arbetar redan med, eller har kommit långt i arbetet med, samtliga punkter som berör vår verksamhet. Bedömningen är därför att den reviderade avfallsplanen inte medför några ekonomiska konsekvenser för Kultur- och fritidskontoret.

Måltidsenheten:

Utifrån Måltidsenhetens perspektiv ser vi inga hinder eller ökade kostnader i och med det nya förslaget.

Gata/parkenheten:

Inkommer med funderingar kring vårt interna kunskapsläge, intern secondhand, farligt avfall samt rörande ansvarsfrågan kring våra nedlagda deponier och minskad nedskräpning men ser inte att revideringen medför ”onödigt stor börda” på enheten.

Plan- och utvecklingsenheten:

Ser inga ekonomiska konsekvenser för enheten.

Arbetsmarknadsenheten, *fastighetsenheten* och *upphandlingsenheten* har valt att inte yttra sig i frågan.

Allmänna synpunkter från våra verksamheter sammanställs i bifogad tjänsteskrivelse, förslag till ”Remissvar VafabMiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030”.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna bilagda skrivelse ”Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030” att sändas till Vafabmiljö såsom ett yttrande från Sala kommun.

Bilagor:

1. Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030, Vafabmiljö
2. Förslag till; Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030

SALA KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE

Remissvar Vafabmiljö, reviderad Avfallsplan 2020–2030

BAKGRUND

Avfallsplanen, som ursprungligen antogs i kommunerna under 2020, har under 2026 reviderats för att vara aktuell till 2030 då planen löper ut. De tio målområdena i planen minskas till fyra. Det nya upplägget lägger fokus på att gå från ”ord till handling” då de kommande åren prioriterar de områden som är i störst behov av förändring. Med den reviderade avfallsplanen blir det också tydligare hur ansvaret är fördelat mellan kommunerna och Vafabmiljö.

I genomförandet av avfallsplanen 2027–2030 är de översta stegen i avfallstrappan prioriterade. *(Vafabmiljö)*

SYFTE

Syftet med avfallsplanen är att stärka arbetet med att minska avfallet och att det avfall under kommunalt ansvar som uppstår inom Vafabmiljös region ska hanteras enligt avfallstrappan. Inom Vafabmiljö-regionen ska vi helt enkelt bli bättre på att minska avfallsmängderna och återanvända mera. Det avfall som ändå uppstår ska till så stor del som möjligt återvinnas och hanteras på ett säkert sätt. Avfallsplanen är det strategiska dokument som pekar ut vad som ska göras, beskriver hur arbetet är organiserat, sätter tidsramarna och gör ansvarsfördelningen tydlig.

Genom arbetet med att uppnå avfallsplanens mål bidrar vi även till att regionala, nationella och globala mål uppnås. *(Vafabmiljö)*

SYNPUNKTER FRÅN SALA KOMMUN

Sala kommun ställer sig i huvudsak positiv till den reviderade avfallsplanen. Vi uppskattar att den har en tydligare struktur än tidigare version och bedömer att de fyra målområdena, med färre och mer mätbara mål, skapar bättre förutsättningar för genomförande och uppföljning. Sala kommun ser även positivt på att ansvarsfördelningen mellan Vafabmiljö och medlemskommunerna tydliggörs jämfört med tidigare plan.

Kommunen vill samtidigt framföra följande synpunkter:

- Sala kommun delar planens bedömning att avfallshanteringen behöver beaktas tidigt i samhällsbyggnadsprocessen, vi ser positivt på att denna koppling lyfts tydligare i den reviderade planen.
- Vi vill påtala att år 2020 som referensår, till exempel för mål 4.1, på grund av den då pågående coronapandemin inte kan ses som representativt vilket kan få effekter för avfallsplanens genomförbarhet.

SALA KOMMUN

- Sala kommun ser positivt på Vafabmiljös ambitioner att samverka med näringsliv och ideell sektor för att nå en högre grad av återanvändning samt att förebygga avfall.
- Sala kommun skulle gärna se att Vafabmiljö prioriterade en satsning på miniåterbruk, vår bedömning är att det skulle fört oss uppåt i avfallstrappan. Fler miniåterbruk bidrar samtidigt till ett minskat bilberoende.
- Flera aktiviteter förutsätter ett omfattande arbete inom kommunernas organisation, bland annat avseende upphandling, återbruk, farligt avfall, deponier samt bygg- och rivningsavfall. Sala kommun ser behovet och ställer sig positiv till det fokus dessa områden ges men anser det samtidigt viktigt att genomförandet följs upp tillsammans med en dialog kring resursbehov och prioriteringar för att säkerställa att ambitionsnivån är realistisk.

Förbättringspotential för nästkommande version/avfallsplan:

- Kvantifierade mål för återbruk av byggmaterial.
- En satsning på miniåterbruk.
- Klimatindikatorer för hantering i samhällsbyggnadssektorn.
- Högre ambitionsnivå för förebyggande av nedskräpning. (Sala kommun)

SAMMANFATTNING

Sala kommun tillstyrker den reviderade avfallsplanen och bedömer att den utgör en bra grund för det fortsatta arbetet med att minska avfallsmängderna, öka återanvändning och materialåtervinning samt stärka den cirkulära ekonomin inom Vafabmiljös medlemskommuner. Kommunen förutsätter att genomförandet sker i nära samverkan mellan Vafabmiljö och medlemskommunerna samt att uppföljning och ansvarsfördelning även fortsatt utvecklas och förtydligas.

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐
Vid JA besvara följande frågor:		
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☒
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☒

From: Carin.Miehling@vafabmiljo.se
Sent: 2026-06-23 15:29:10
To: Kommun Info
Subject: Protokollsutdrag Vafabmiljös direktion 20206-06-04 § 47 - Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan
Attachments: Beslut VMKFD 2026-06-04Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan.pdf, Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan.pdf, Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020-2030.pdf

Hej!

Bifogar protokollsutdrag samt handlingar i ärendet Beslut om samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan, Vafabmiljös direktion 2026-06-04 § 47.

MVH
Carin Miehling
Förbundssekreterare
Vafbmiljö kommunalförbund

VMKF § 47 Diarienummer 2026/233-VMKF

Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan

Beslut

Direktionen för Vafabmiljö kommunalförbund beslutar

att skicka förslaget till reviderad avfallsplan för Vafabmiljö kommunalförbund till kommunerna att ställa ut fram till 15 oktober 2026 i enlighet med bestämmelserna för samråd i MB 15 kap. 42 och 44 §§.

Ärendebeskrivning

Enligt lag ska alla kommuner ha en avfallsplan. Avfallsplan 2020–2030 för Vafabmiljö kommunalförbund är beslutad i samtliga medlemskommuner. Under det löpande arbetet med aktiviteterna och i samband med den halvtidsuppföljning som gjorts under hösten 2025 och våren 2026 har ett behov av att uppdatera avfallsplanen synliggjorts.

Behovet av revidering grundar sig i flera orsaker. En är att många av aktiviteterna är klara eller inte längre aktuella. För några av målområdena finns det också en diskrepans mellan genomförandegraden för aktiviteterna och uppfyllandet av målen. Det har också skett en betydande utveckling av kommunalförbundets styrning sedan avfallsplanen antogs vilket förändrat vad som behöver styras av avfallsplanen. Till sist har också avfallsbranschen med tillhörande lagstiftning under de senaste åren genomgått större förändringar och fokus har alltmer förflyttats till arbete som syftar till att förebygga avfall, snarare än att bara hantera det.

Revideringsarbetet har innefattat workshops med medlemskommunerna och Vafabmiljös avdelningar. Ett första granskningsförslag av den reviderade planen har även skickats till medlemskommunerna och de tjänstepersoner på Vafabmiljö som deltog i workshops, för att ge möjlighet att komma med synpunkter och förslag i ett tidigt skede.

Det reviderade förslaget innebär en minskning av antal målområden, från de ursprungliga tio till fyra. Avfallstrappan är kvar som grund för planen men de steg vars arbete är tätt sammankopplat har slagits ihop till ett gemensamt målområde. Minimera och Återanvända har bildat målområde ”Minska avfallet” och Återvinna och Energiåtervinna har tillsammans med Kommunal planering bildat målområdet ”Ta vara på avfallet”. Deponera är ihop med Farlighet i avfallet en del av målområdet ”Hantera avfallet säkert” där fokus ligger på att minska risker för miljö och människa. Nedskräpning är kvar som eget målområde. De målområden som framförallt fungerat som verksamhetsstyrning för Vafabmiljö (Kundperspektivet och Ekonomiska och finansiella mål) har utgått från avfallsplanen då andra styrdokument idag fyller deras funktion. Utöver det har målen utvecklats för att förbättra möjligheten till uppföljning och aktiviteterna har aktualiserats.

Vid ändringar i avfallsplanen, som inte endast är av mindre karaktär, ställer miljöbalken krav på samråd för att ge de parter som berörs möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Information om samrådsperioden, förslagets huvudsakliga innebörd samt hur synpunkter lämnas behöver finnas på kommunernas och Vafabmiljös hemsida. Utöver det kommer förslaget även att skickas ut till utvalda aktörer som bedöms ha ett särskilt intresse i frågan, exempelvis större fastighetsägare i medlemskommunerna. Fysiskt samråd i medlemskommunerna kommer även att genomföras.

Efter samrådsperioden (15 juni – 15 oktober) sammanställs de inkomna synpunkterna och förslaget bearbetas ytterligare. Därefter kommer det slutliga förslaget att lämnas till Vafabmiljös direktion för beslut i december 2026 för att därefter skickas till medlemskommunerna för att antas i respektive kommunfullmäktige.

Förslag till beslut

Direktionen för Vafabmiljö kommunalförbund föreslås besluta

att skicka förslaget till reviderad avfallsplan för Vafabmiljö kommunalförbund till kommunerna att ställa ut fram till 15 oktober 2026 i enlighet med bestämmelserna för samråd i MB 15 kap. 42 och 44 §§.

Yrkanden

Ordföranden Matilda Antonsson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordförande finner att det endast finns ett förslag till beslut och frågar om direktionen kan besluta enligt detta och finner så.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2026-05-19
Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030

_____

Kopia till

Medlemskommunerna

Handläggare
Felicia Thornander
Avfallsstrateg
felicia.thornander@vafabmiljo.se

Datum
2026-05-19

Diarienummer
2026/233-VMKF

Till
Direktionen Vafabmiljö kommunalförbund

Samråd och utställning av förslag till reviderad avfallsplan

Ärendebeskrivning

Enligt lag ska alla kommuner ha en avfallsplan. Avfallsplan 2020–2030 för Vafabmiljö kommunalförbund är beslutad i samtliga medlemskommuner. Under det löpande arbetet med aktiviteterna och i samband med den halvtidsuppföljning som gjorts under hösten 2025 och våren 2026 har ett behov av att uppdatera avfallsplanen synliggjorts.

Behovet av revidering grundar sig i flera orsaker. En är att många av aktiviteterna är klara eller inte längre aktuella. För några av målområdena finns det också en diskrepans mellan genomförandegraden för aktiviteterna och uppfyllandet av målen. Det har också skett en betydande utveckling av kommunalförbundets styrning sedan avfallsplanen antogs vilket förändrat vad som behöver styras av avfallsplanen. Till sist har också avfallsbranschen med tillhörande lagstiftning under de senaste åren genomgått större förändringar och fokus har alltmer förflyttats till arbete som syftar till att förebygga avfall, snarare än att bara hantera det.

Revideringsarbetet har innefattat workshops med medlemskommunerna och Vafabmiljös avdelningar. Ett första granskningsförslag av den reviderade planen har även skickats till medlemskommunerna och de tjänstepersoner på Vafabmiljö som deltog i workshops, för att ge möjlighet att komma med synpunkter och förslag i ett tidigt skede.

Det reviderade förslaget innebär en minskning av antal målområden, från de ursprungliga tio till fyra. Avfallstrappan är kvar som grund för planen men de steg vars arbete är tätt sammankopplat har slagits ihop till ett gemensamt målområde. *Minimera* och *Återanvända* har bildat målområde ”Minska avfallet” och *Återvinna* och *Energiåtervinna* har tillsammans med *Kommunal planering* bildat målområdet ”Ta vara på avfallet”. *Deponera* är ihop med *Farlighet i avfallet* en del av målområdet ”Hantera avfallet säkert” där fokus ligger på att minska risker för miljö och människa. Nedskräpning är kvar som eget målområde. De målområden som framförallt fungerat som verksamhetsstyrning för Vafabmiljö (*Kundperspektivet* och *Ekonomiska och finansiella mål*) har utgått från avfallsplanen då andra styrdokument idag fyller deras funktion. Utöver det har målen utvecklats för att förbättra möjligheten till uppföljning och aktiviteterna har aktualiserats.

Vid ändringar i avfallsplanen, som inte endast är av mindre karaktär, ställer miljöbalken krav på samråd för att ge de parter som berörs möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Information om samrådsperioden, förslagets huvudsakliga innebörd samt hur synpunkter lämnas behöver finnas på kommunernas och Vafabmiljös hemsida. Utöver det kommer förslaget även att skickas ut till utvalda aktörer som bedöms ha ett särskilt intresse i frågan, exempelvis större fastighetsägare i medlemskommunerna. Fysiskt samråd i medlemskommunerna kommer även att genomföras.

Efter samrådsperioden (15 juni – 15 oktober) sammanställs de inkomna synpunkterna och förslaget bearbetas ytterligare. Därefter kommer det slutliga förslaget att lämnas till Vafabmiljös direktion för beslut i december 2026 för att därefter skickas till medlemskommunerna för att antas i respektive kommunfullmäktige.

Förslag till beslut

Direktionen för Vafabmiljö kommunalförbund beslutar

att skicka förslaget till reviderad avfallsplan för Vafabmiljö kommunalförbund till kommunerna att ställa ut fram till 15 oktober 2026 i enlighet med bestämmelserna för samråd i MB 15 kap. 42 och 44 §§.

Beslutsunderlag

Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030

Kopia till

Medlemskommunerna

VafabMiljö

Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030

SAMRÅDSVERSION

2026-05-28

Detta är samrådsversionen av den reviderade avfallsplanen.

Utställning pågår från 2026-06-15 till 2026-10-15. Information om hur synpunkter kan lämnas finns på Vafabmiljös hemsida.

Avfallsplanen kommer att kompletteras med bilagorna inför beslut. De uppdateras under samrådsperioden och hänvisas därför till i dokumentet som ”Bilaga X” och är inte bifogade till huvuddokumentet.

SAMRÅDSVERSION

Innehåll

Sammanfattning 4

1 Inledning 5

2 Mål och aktiviteter 6

3 Styrmedel som kommer att användas 20

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar 23

5 Avfallsplanens framtagande 24

Ordlista 26

SAMRÅDSVERSION

Sammanfattning

Avfallsplanen, som ursprungligen antogs i kommunerna under 2020, har under 2026 reviderats för att vara aktuell till 2030 då planen löper ut. De tio målområdena i planen minskas till fyra. Det nya upplägget lägger fokus på att gå från ”ord till handling” då de kommande åren prioriterar de områden som är i störst behov av förändring. Med den reviderade avfallsplanen blir det också tydligare hur ansvaret är fördelat mellan kommunerna och Vafabmiljö.

I genomförandet av avfallsplanen 2027–2030 är de översta stegen i avfallstrappan prioriterade. Det syns i avfallsplanens första målområde ”Minska avfallet”. Målområdet riktar in sig på vad vi kan göra innan något blir till avfall, det vill säga att förebygga att avfall uppstår.

Det andra målområdet ”Ta vara på avfallet” handlar om hur vi ser till att avfallet kommer till störst nytta genom materialåtervinning. Det gäller både förpackningar som samlas in från hushållen och det grovavfall som lämnas på återbruken (namnet på återvinningscentralerna i Vafabmiljö-regionen). Mer av det avfall som lämnas på återbruken behöver materialåtervinnas eller förberedas för återanvändning. Målområdet pekar också ut att mer matavfall ska samlas in och tas tillvara.

Det tredje målområdet ”Hantera avfallet säkert” handlar om hur vi minskar risken för påverkan på miljö och människa. Målområdet gäller det farliga avfall som uppstår i kommunernas verksamheter och hanteringen av de deponier som både kommunerna och Vafabmiljö ansvarar för.

”Minska nedskräpningen” är kvar som ett eget målområde. Här har kommunerna tagit fram egna aktiviteter utefter sina egna förutsättningar. Det är exempelvis att delta i skräpplockarkampanjer, förmedla information och mäta nedskräpningen för att se hur utvecklingen ser ut.

Målområdena består av huvudmål, delmål och aktiviteter. Ansvaret för att genomföra aktiviteterna kan ligga antingen på Vafabmiljö, medlemskommunerna eller vara delat. De nio huvudmål som avfallsplanen innehåller är:

Minska avfallet	1.1 - Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020
	1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återbruk i den egna verksamheten.
Ta vara på avfallet	2.1 - Minst 60 % av det kommunala avfallet samlas in för materialåtervinning.
	2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Hantera avfallet säkert	3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.
	3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.
	3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.
Minska nedskräpningen	4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.
	4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.

SAMRÅDSVERSION

1 Inledning

Enligt 15 kap. 45 § miljöbalken (1998:808) ska det för varje kommun finnas en avfallsplan som är antagen av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska bland annat beskriva hur kommunen arbetar för att minska avfallets mängd och farlighet. Vafabmiljö ansvarar för att ta fram avfallsplanen, men i enlighet med miljöbalken och förbundsordningen är det kommunfullmäktige i varje medlemskommun som antar den.

Kommunerna i Västmanland har tillsammans med Heby och Enköpings kommun bildat Vafabmiljö kommunalförbund. I Vafabmiljö-regionen bor cirka 340 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Medlemskommunerna har lämnat över ansvaret i miljöbalkens 15 kapitel till Vafabmiljö. Det innebär att Vafabmiljö sköter den strategiska planeringen, hanteringen av avfall och den myndighetsutövning som behövs i samband med detta. Kommunerna ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, arbete med nedlagda deponier, arbete mot nedskräpning och genomförande av vissa aktiviteter i avfallsplanen.

Syfte

Syftet med avfallsplanen är att stärka arbetet med att minska avfallet och att det avfall under kommunalt ansvar som uppstår inom Vafabmiljös region ska hanteras enligt avfallstrappan. Inom Vafabmiljö-regionen ska vi helt enkelt bli bättre på att minska avfallsmängderna och återanvända mera. Det avfall som ändå uppstår ska till så stor del som möjligt återvinnas och hanteras på ett säkert sätt. Avfallsplanen är det strategiska dokument som pekar ut vad som ska göras, beskriver hur arbetet är organiserat, sätter tidsramarna och gör ansvarsfördelningen tydlig.

Genom arbetet med att uppnå avfallsplanens mål bidrar vi även till att regionala, nationella och globala mål uppnås. De mål som berörs finns sammanställda i Bilaga X - Mål som berör avfallsplanen. Utöver dessa mål har medlemskommunerna också egna mål i sina olika styrande planer och program som berör samma områden som avfallsplanen.

Avgränsningar

Avfallsplanen innehåller inte mål och aktiviteter för avloppsslam eller massor från verksamheter. Det beror på att en avfallsplan endast omfattar sådant avfall som klassas som kommunalt avfall.

Avfall från septiktankar och avloppsrening, det vill säga slam, är inte kommunalt avfall men kommunen har enligt 15 kap. 20 § miljöbalken ansvar för att transportera bort och behandla vissa avloppsfraktioner. Detta uppdrag har kommunerna överlämnat till Vafabmiljö att utföra.

Inte heller massor som uppstår när kommunen driver sin verksamhet ingår i avfallsplanen. Däremot är det utpekat enligt miljöbalken att alla verksamheter ska främja återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material och råvaror så att ett kretslopp uppnås. Det betyder att samhällsplanering behöver ske på ett sådant sätt att masshanteringen minskas.

SAMRÅDSVERSION

Uppföljning

Den första uppföljningen av avfallsplanen gjordes två år efter antagandet och undersökte hur arbetet gick med aktiviteterna. En andra och mer ingående uppföljning gjordes under 2025 där mål och aktiviteter följdes upp. Uppföljningen visade att det gick bra för vissa målområden, både genom antal utförda aktiviteter och uppfyllelse av mål. Sett till helheten är det dock mycket arbete kvar för att nå flera av målen, trots att många aktiviteter är genomförda. Rapporten från halvtidsuppföljningen finns att läsa i Bilaga X.

Statusen för aktiviteterna i avfallsplanen kommer att följas upp årligen för att se hur genomförandet går. Även målen kommer att följas upp årligen genom de utpekade uppföljningssätten. För vissa mål kommer en mer fördjupad uppföljning att göras efter 2030. Anledningen till det är att bedömningen av måluppfyllelsen kommer att vara mer krävande eller att en längre tid behövs för att kunna se arbetets effekter. Vafabmiljö är ansvariga för att samordna uppföljningen och den utpekade organisationen för respektive mål ska bidra med underlag till uppföljningen. Resultatet från samtliga uppföljningar kommer att redovisas för Vafabmiljös direktion, Medlemsrådet och i Samrådsorganet. Även kommunstyrelsen i respektive medlemskommun kommer att få ta del av uppföljningen.

Ansvar för genomförande av aktiviteter

Avfallsplanens aktiviteter berör flera olika aktörer som till exempel Vafabmiljö, de tolv medlemskommunerna, fastighetsägare, verksamheter och hushåll. Ansvaret för genomförande av aktiviteterna ligger dock enbart på Vafabmiljö och de tolv medlemskommunerna. I tabellerna över aktiviteterna finns det förslag på vilka nämnder, förvaltningar, avdelningar, enheter och liknande som är lämpliga att involvera i arbetet med de olika aktiviteterna. Eftersom kommunerna är organiserade på olika sätt kan namnen skilja sig något, men de ger en uppfattning om var i organisationen arbetet bör utgå från. För vissa kommuner kan det även innebära kommunala bolag eller andra kommunalförbund.

För att planen ska få effekt behöver avfallsplanens aktiviteter inkluderas i övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktiviteterna behöver både planeras, resurssättas och följas upp i de berörda verksamheterna. De aktiviteter som finns i avfallsplanen är framtagna för att leda till att målen uppfylls, men även annat arbete utöver aktiviteterna som kan bidra till målens uppfyllnad kan såklart genomföras.

2 Mål och aktiviteter

Aktiviteterna i avfallsplanen gäller för åren 2027–2030 och alla mål har 2030 som målår. I kolumnen längst till höger i tabellen över målens aktiviteter visar färgsättningen vilka som huvudsakligen berörs av arbetet. Blå markering är kommunerna, grön markering är Vafabmiljö och rosa markering är sådant som både kommunerna och Vafabmiljö behöver arbeta med.

SAMRÅDSVERSION

Målområde 1 – Minska avfallet

Att minska mängderna avfall är prioriterat på alla nivåer – från de globala Agenda 2030-målen och EU:s lagstiftning till våra nationella, regionala och lokala mål. Avfallsmängderna hänger ihop med våra beteenden, framför allt hur vi konsumerar och hur vi tar vara på sådant som redan har producerats. Det kan exempelvis vara i form av trasiga arbetskläder, elektronik, möbler och använda engångsprodukter.

Miljöbalken ger ansvar till den som ska behandla avfall för att ta vara på sådant som har lämnats som avfall men som skulle kunna återanvändas efter kontroll, rengöring eller reparation. Det kan exempelvis ske genom att besökare på återbruken lämnar ifrån sig detta på en särskild plats eller genom att sådant som har slängts i en container tas omhand av personalen efteråt.

För att minska avfallsmängderna krävs både mer kunskap och en förändring i inställningen till våra saker och hur vi konsumerar. Det behöver bli mer naturligt att i första hand låna, hyra eller köpa begagnat och i andra hand köpa nytt. Mängderna onödigt matavfall eller matsvinn, alltså sådant som hade kunnat ätas men som har blivit dåligt, behöver också minska.

Mål 1.1 – Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020.

Det allra bästa är om vi kan minska mängderna avfall som uppstår genom att bli bättre på att använda allt som redan har producerats en längre tid innan det blir avfall. Målet avser insamlat matavfall, restavfall, grovavfall och farligt avfall via fastighetsnära insamling och återbruken. Förpackningar ingår inte i målet eftersom de finns med i målområde 2 ”Ta vara på avfallet”.

Uppföljning	Utgångsvärde (2020)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings-ansvarig
Antal insamlade kg/person och år (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten).	496 kg/person och år	404 kg/person och år	Mindre än 496 kg/person och år	Vafabmiljö
Antal insamlade ton till återanvändning (Hämtas från Avfall web nummer I69 + I67 samt eventuellt produktåterbruk).	0 ton	118 ton	Inget satt målvärde, men önskvärt med en ökning.	Vafabmiljö

Delmål 1.1.1 – Mängden restavfall ska ha minskat med 30 % jämfört med 2023.

Mängden restavfall, som både är dyrt att ta hand om och orsakar koldioxidutsläpp, behöver minska. Delmålet är hämtat från Avfall Sveriges gemensamma 30/30-mål, vilket är anledningen till att startåret är 2023 i stället för 2020, och avser det restavfall som är kommunalt avfall.

Uppföljning	Utgångsvärde (2023)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings ansvarig
Antal insamlade kg restavfall/person och år (Hämtas från Avfall Web i Värderingsrapporten, under kategorin ”Avfallsmängder”).	133 kg/person och år	127 kg/person och år	93 kg/person och år	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 1.1	Lämplig för genomförande
1.1.a	Utveckla avfallstaxan och avfallsföreskrifterna för att ge större incitament att minska mängden restavfall.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
1.1.b	Utveckla Vafabmiljös möjligheter att tillgängliggöra insamlat återbrukat material eller produkter för privatpersoner och andra aktörer i regionen.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, enhet Återbruk, enhet Återvinning)
1.1.c	Utveckla möjligheter för invånare att dela, låna och hyra lokalt.	Kommunerna (kultur & fritid, utbildning, arbetsmarknad)
1.1.d	Synliggöra andra aktörers initiativ till aktiviteter som ökar återanvändning inom kommunens geografiska område.	Kommunerna (kommunikation, hållbarhet)

Mål 1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återbruk i den egna verksamheten.

Genom att bland annat ställa krav i upphandlingar kan kommunerna utnyttja sin inköpskraft för att främja cirkularitet. Att också använda de resurser som redan finns tillgängliga och förlänga livslängden på produkter i verksamheterna kan minska både klimatpåverkan och kostnaderna.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Årligen ska status anges för de tillhörande aktiviteterna.	Några kommuner har kommit igång, men systematiskt arbete saknas.	Kommunerna
I slutuppföljningen redovisas: • Antal upphandlingar med återbruk eller avfallsförebyggande krav. • Antal verksamheter som genomfört åtgärdsplaner för att minska sitt avfall.		Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 1.2	Lämplig för genomförande
1.2.a	Etablera rutiner för upphandling och inköp av varor, material och tjänster som leder till minskade avfallsmängder för kommunala offentliga verksamheter.	Kommunerna (kommunstyrelse, upphandling) och Vafabmiljö (upphandlingsfunktionen)
1.2.b	Delta i nätverk för cirkulära upphandlingar för att utveckla arbete med kravställning om avfallsminimering och återbruk vid upphandling.	Kommunerna (upphandling). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.
1.2.c	Delta i nätverk för att minska avfallet.	Kommunerna (alla nämnder). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.
1.2.d	Ta fram och genomför åtgärdsplaner för att minska avfallet och öka återvinningen i den egna verksamheten.	Kommunerna (alla nämnder, Vafabmiljö erbjuder utbildning och

		processtöd till kommunerna) och Vafabmiljö (alla avdelningar)
1.2.e	Förlänga livslängden för elektronik genom exempelvis krav i upphandlingar, möjlighet till renovering och återanvändning samt rutiner kring hantering och uppgradering.	Kommunerna (IT, upphandling) och Vafabmiljö (IT, upphandling)
1.2.f	Utveckla interna möjligheter att ta vara på befintliga resurser som exempelvis möbler och arbetskläder genom att dela, låna, hyra, rekonditionera, reparera och liknande.	Kommunerna (alla nämnder)
1.2.g	Minska mängden bygg- och rivningsavfall inklusive massor från bygg-, mark- och anläggningsprojekt.	Kommunerna (upphandling, samhällsbyggnad)

Målområde 2 – Ta vara på avfallet

I Sverige finns lagkrav på att förpackningar i metall, papper, kartong, plast och glas ska återvinnas till nya förpackningar, men ändå nås inte EU:s uppsatta mål. Fler förpackningar måste både sorteras ut och samlas in för att öka materialåtervinningen. Förutom förpackningar finns det också andra typer av avfall som kan materialåtervinnas. Två exempel är den metallskrot och elektronik som samlas in som grovavfall på återbruken.

Enligt lag ska också allt matavfall sorteras ut. Med matavfall menas både sådant som inte går att undvika, som till exempel skal, ben och kaffesump, och sådant som egentligen inte hade behövt slängas, alltså matsvinn. Efter insamling behandlas matavfallet i en biogasanläggning som genom biologisk återvinning producerar fordonsgas. Utöver fordonsgasen bildas också biogödsel som sen kan användas som gödning på åkrar.

På återbruken samlas det också in avfall som inte kan materialåtervinnas, till exempel gammal tapet, mattor och trasiga vattenslangar. Dessa material skickas i stället till energiåtervinning där energin från förbränningen av avfall omvandlas till värme och elektricitet. Det finns dock möjlighet att materialåtervinna ännu mer av det som idag går till energiåtervinning.

Annat avfall som uppstår kan vara restavfall i form av blöjor, snusprillor och kuvert. Undersökningar[1] visar att knappt hälften av hushållens restavfall är rätt sorterat. Genom att bli bättre på att sortera ut det som inte hör hemma i restavfallspåsen kan vi se till att mer avfall tas omhand på ett bättre sätt.

[1] PM Sammanställning av plockanalysresultat i Avfall Web 2021–2023, Avfall Sverige, avfallsverige.se

SAMRÅDSVE

Mål 2.1 - Minst 60 % av det kommunala avfallet samlas in för materialåtervinning.

Att ta vara på avfall genom materialåtervinning eller biologisk behandling är bättre än att skicka det till förbränning. Det minskar kostnaderna och ökar miljönyttan.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel som samlats in för materialåtervinning (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten, nummer NT465 ”Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling”).	37 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.1 - Mindre än 20 % av restavfallet ska bestå av felsorterade förpackningar.

Det finns ett nationellt mål som säger att 2030 ska minst 70 % av förpackningarna som sätts på marknaden materialåtervinnas. Det betyder att fler förpackningar behöver samlas in istället för att hamna i restavfallet för att återvinningsmålet ska kunna uppnås.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av förpackningar vid plockanalys.	(2026) 21 %	Vafabmiljö
Totalt insamlade vanliga förpackningar (Hämtas från Avfall Web, indatapunkt I6).	(2025) 15 042 ton	Vafabmiljö

Delmål 2.1.2 - Minst 75 % av uppkommet matavfall blir biologiskt återvunnet.

Målet är hämtat från de nationella etappmålen. Av det matavfall som uppstår i hushåll, storkök och restauranger ska så mycket som möjligt tas omhand i biogasanläggningen. Då kan det bli fordonsgas och biogödsel som sen används som näring på åkermark. Hur mycket som hamnar hos biogasanläggningen påverkas av sorteringen hos de som skapar matavfallet och hanteringen vid insamlingen och på biogasanläggningen.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton uppkommet matavfall som rötas där näringsämnen tas tillvara (Hämtas från Avfall Web i Avfallsindikatorer-rapporten, TR15).	48 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.3 - Minst 25 % av grovavfallet på återbruken samlas in för materialåtervinning.

Genom att förbättra insamlingen på återbruken kan mer material från grovavfallet sorteras ut till materialåtervinning istället för att gå till förbränning. För det krävs både välplanerade återbruk och samarbete med besökare.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton grovavfall på återbruken som är insamlat för materialåtervinning (Hämtas från Avfall web i Trendrapport – Återvinning, ”Andel grovavfall till materialåtervinning av totalt insamlat grovavfall”).	12,6 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.4 - Mindre än 25 % av restavfallet ska bestå av felsorterat matavfall.

När matavfall läggs i restavfallspåsen istället för att sorteras ut separat kommer inte näringsämnena att tas tillvara i biogasanläggningen. Det gör att värdefulla näringsämnen inte utnyttjas på bästa sätt.

Uppföljning	Nuläge (2026)	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av matavfall vid plockanalys.	28 %	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.1	Lämplig för genomförande
2.1.a	Ta fram arbetssätt och rutiner för att inte behöva klassa om matavfallspåsar som har lagts i plastpåsar till restavfall så att mer matavfall kan tas tillvara.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Transport och Logistik, enhet Gas).
2.1.b	Identifiera materialströmmar och aktörer som kan bidra till att material från hushållens grovavfall återvinns i större utsträckning än i dagsläget.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Anläggningar och behandling).
2.1.c	Samverka med Mälarenergi för en differentierad avgift som incitament för att minska plasten i avfall som skickas till energiåtervinning.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
2.1.d	Utveckla arbetet med analys av statistik för insamlat material på återbruket.	Vafabmiljö (enhet Återbruk och enhet Återvinning)
2.1.e	Införa sortering av matavfall, förpackningar och returpapper på samtliga kommunala arbetsplatser och vid evenemang där kommunen är arrangör.	Kommunerna (alla nämnder)
2.1.f	Utveckla arbetssätt och teknik för att ge kunder återkoppling på sin sortering.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation samt avdelning Hållbarhet och strategi)

SAMR

Mål 2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Fastighetsägare av flerbostadshus, både privata och kommunala, har en nyckelroll för att fler förpackningar och mer matavfall ska samlas in. Det gäller både vid utformningen av hämtplatsen samt kunskap och acceptans hos de som använder avfallets insamlingssystem.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller etablerade arbetssätt och rutiner för samarbete.	I samband med Närsorterat har kundkontakter påbörjats, arbetet behöver struktureras och bli långsiktigt.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.2	Lämplig för genomförande
2.2.a	Utveckla arbetssätt för att strukturerat jobba med tidig dialog med byggherrar för att minska antalet problematiska hämtställen.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)
2.2.b	Utveckla arbetssätt för att ge stöd till fastighetsägare som tar olika kulturer och sociala gruppers behov i beaktande.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)

Målområde 3 – Hantera avfallet säkert

Ibland kan det uppstå avfall som innehåller farliga ämnen och som därför inte ska fortsätta cirkulera i kretsloppet. Denna typ av avfall behöver tas omhand på ett säkert sätt för att inte skada människor och miljö. Därför ska farligt avfall inte läggas tillsammans med restavfall i den vanliga soppåsen. Exempel på farligt avfall som är vanligt är färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och olika slags kemikalier.

Det finns också avfall som inte går att återanvända eller återvinna och som därför deponeras, till exempel isolering och porslin. I Sverige deponeras idag bara små mängder och avfallet behandlas inte igen när det väl har lagts i marken. För att inte avfallet ska bli en risk i framtiden behöver nya deponier byggas på ett särskilt sätt. Gamla deponier är inte byggda så här och därför behöver de fortsätta att tas omhand. En avfallsplan ska även innehålla uppgifter om nedlagda deponier inklusive en bedömning av risken för människors hälsa och miljön, se bilaga X.

Mål 3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.

Farligt avfall uppstår när kommunen bedriver sin verksamhet. Exempel på vanligt förekommande farligt avfall är läkemedel, stickande och skärande avfall, färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och växtskyddsmedel. I sin roll som avfallsproducent behöver kommunerna ha rutiner och en systematik för insamling och bortskaffning av farligt avfall som uppfyller lagstiftning och krav på dokumentation.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
I slutuppföljningen redovisas infört systematiskt arbetssätt i kommunens verksamhet.	Praktiskt genomförbar hantering saknas i flera kommuner. Det saknas stöd för verksamheterna att göra rätt.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.1	Lämplig för genomförande
3.1.a	Upphandla och införa ett system som stödjer kommunens arbete med farligt avfall enligt lagstiftningens krav på dokumentation, rapportering, insamling och transport.	Kommunerna (kommunstyrelse, teknik, social)

Mål 3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.

På Vafabmiljös anläggningar finns fem sluttäckta deponier. Dessa behöver fortsätta övervakas för att upptäcka och hantera negativ påverkan på miljön. Den stora markyta som deponier utgör går dock även att använda för att öka samhällsnyttan. På så sätt kan platserna även ha en positiv effekt på området de ligger i.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller aktiviteter som har genomförts för att öka nyttan från de sluttäckta deponierna.	Inget arbete har påbörjats.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 3.2	Lämplig för genomförande
3.2.a	Genomföra åtgärder som bidrar till biologisk mångfald, energiförsörjning, rekreation eller andra nyttor.	Vafabmiljö (avdelning Anläggningar och behandling)

Mål 3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.

I kommunerna finns deponier som kommunerna själva har ansvar för. Dessa är ofta gamla och avslutade för längesedan. Mål sätts endast för deponier inom riskklass 1 och 2, men åtgärder behöver genomföras även för deponier inom riskklass 3. Se Bilaga X för förteckning över kommunernas nedlagda deponier.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning årligen av hur arbetet med åtgärderna går.	Flera kommuner har långsiktiga planer för åtgärdande av förorenade områden.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.3	Lämplig för genomförande
3.3.a	Tillsätta de personella och ekonomiska resurser som behövs för att åtgärda nedlagda deponier.	Kommunerna (kommunstyrelse, tekniska)

Målområde 4 – Minska nedskräpningen

I Vafabmiljös medlemskommuner används varje år flera miljoner kronor för att städa offentliga miljöer. De negativa effekterna av nedskräpning är många och täcker in alla sidor av hållbarhet; miljömässig, social och ekonomisk. Skräpiga miljöer känns ofta otrevliga och otrygga och sju av tio ser nedskräpning som ett stort problem[2]. När det redan ligger skräp på en plats leder det också oftast till att mer skräp slängs där eller att platsen blir förstörd. För att stoppa nedskräpningen

[2] Skräpbarometern 2025, Håll Sverige Rent, Hsr.se

går det att jobba med både beteendeförändring och fysiska åtgärder i stadsmiljön. Ett bra verktyg för att kunna följa utvecklingen av nedskräpningen är att genomföra skräpmätningar.

Mål 4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.		
Genom att minska mängden nedskräpning kan kommunen minska sina kostnader, öka tryggheten och minska den negativa miljöpåverkan.		
Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Underlag som kan användas för att bedöma utvecklingen i kommunen: • Genomförda aktiviteter. • Kostnader som rapporterats in till Naturvårdsverket för att städa upp avfall som skräpats ned. • Resultat från skräpmätning. • Antal deltagare i skräpplockarkampanjer.	Kommunerna har olika ambitionsnivå och tillgängliga resurser för arbetet. De har kommit olika långt med att genomföra skräpmätningar.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 4.1	Kommun
4.1.a	Delta i Håll Sverige Rents kampanj årligen genom att uppmuntra alla förvaltningar att låta medarbetare, skolelever och förskolebarn avsätta 1–2 timmar till att plocka skräp inom geografiskt tilldelade områden.	Arboga
4.1.b	Genomföra skräpmätningar regelbundet för att mäta nivån av nedskräpningen i kommunen och för att se eventuella effekter av kampanjer och liknande.	Arboga
4.1.c	Arbeta aktivt för att få företag som har containers som samlingskärl att låsa dem eftersom olåsta och öppna containrar leder till att skräp sprids i närområdet.	Arboga
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Enköping (Tekniska nämnden)

4.1.d	Utföra skräpmätning årligen.	Fagersta
4.1.e	Erbjuda ersättning till föreningar som genomför städning av nedskräpning.	Fagersta
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Hallstahammar
4.1.f	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Heby (Tekniska enheten)
4.1.g	Använda Håll Sverige Rents tilläggsfrågor om nedskräpning i medborgarenkäten när den genomförs.	Kungsör
4.1.h	Genomföra exempelvis skräpplockaraktiviteter eller informationskampanjer i samband med den årliga Världsmiljöveckan.	Kungsör
4.1.i	Delta årligen i Håll Sverige Rents nationella skräpplockardagar riktade till barn och ungdomar.	Kungsör
4.1.j	Genomföra skräpmätning enligt Håll Sverige Rents koncept. Resultaten används för att följa utvecklingen över tid och rikta informationsinsatser mot de platser och skräptyper där nedskräpningen är störst.	Köping
4.1.k	Genomföra riktade informationsinsatser om nedskräpning, exempelvis genom tillfälliga skyltar, markdekaler eller informationsinsatser på plats i områden som är särskilt nedskräpade. Insatserna kan kombineras med fysisk åtgärd (städning eller extra kärl) för ökad effekt.	Köping
4.1.l	Genomföra årlig utvärdering för att följa upp nedskräpningsläget och effekterna av kommunens insatser. Underlaget används för att förbättra och prioritera kommande åtgärder.	Köping

4.1.m	Utföra skräpmätning årligen.	Norberg
4.1.n	Genomföra minst en aktivitet årligen som syftar till att minska nedskräpningen i kommunen.	Sala
4.1.o	Genomföra en aktivitet mot nedskräpning årligen.	Skinnskatteberg
4.1.p	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Skinnskatteberg
4.1.q	Genomföra städdagar i skolorna.	Surahammar
4.1.r	Utföra extra skräpmätning i Midgårdsparken för att få en indikation på om det minskar.	Surahammar
4.1.s	Utföra städning längs vägarna årligen med hjälp av föreningar.	Surahammar
4.1.t	Genomföra informationskampanjer om hur skräp ska hanteras i kommunen.	Surahammar
4.1.u	Föra statistik över större nedskräpningar, till exempel grovavfall som lämnas i skogen.	Surahammar
4.1.v	Delta årligen i Skräpplockardagarna genom att kommunen sprider information till förskolor och skolor. Barn- och utbildningsförvaltningens nämnder ska avsätta medel för att ytterligare öka kampanjens synlighet och skapa engagemang. Medlen kan används till exempelvis kampanjmaterial, inspirationsföreläsning eller inköp av ”plockpinnar”.	Västerås
4.1.w	Regelbundet genomföra skräpmätningar.	Västerås
4.1.x	Genomföra insatser där föreningslivet bidrar till ett skräpfritt Västerås i samarbete med Städa Sverige.	Västerås

4.1.y	Delta i Håll Sverige Rent-kampanjen ”Hela Sverige plockar skräp” med medarbetare från Västerås stad.	Västerås

Mål 4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.
Skräp som blir liggande och inte åtgärdas bidrar till att miljön upplevs otrygg och oattraktiv. Redan nedskräpade områden leder även till ytterligare nedskräpning. Därför är det viktigt att skräp som lämnats snabbt städas bort.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av etablerade rutiner och arbetssätt.	Ett arbete finns påbörjat men behöver struktureras och etableras på bredare front.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 4.2	Lämplig för genomförande
4.2.a	Ta fram rutiner för att förebygga nedskräpning och skyndsamt kunna åtgärda anmälningar om nedskräpning vid Vafabmiljös anläggningar och vid fastighetsnära insamling.	Vafabmiljö (avdelning Transport och logistik samt Anläggningar och behandling)

3 Styrmedel som kommer att användas

I detta avsnitt beskrivs de styrmedel som används i syfte att nå avfallsplanens mål och för att genomföra de olika aktiviteterna.

Avfallsföreskrifter

Enligt miljöbalken ska det för varje kommun finnas avfallsföreskrifter. Dessa är gemensamma för alla Vafabmiljös medlemskommuner och beslut om antagande fattas av kommunfullmäktige i varje kommun. Föreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall under kommunalt ansvar. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare

har för det avfall de skapar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas, till exempel till återbruken.

Avfallstaxa

I avfallstaxan finns avgifter för hämtning och hantering av avfall under kommunalt ansvar. Liksom för avfallsföreskrifterna fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan, som är gemensam för alla medlemskommuner. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan och den innebär att alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt.

Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av avfall under kommunalt ansvar inte får vara större än de totala kostnaderna. Avgifterna är ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka invånare och verksamheters sortering. Enligt miljöbalken får avfallstaxan vara miljöstyrande och tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas.

Kommunikation och information

Sedan augusti 2020 är det lagkrav på att kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. Vafabmiljös största informationskanaler är vafabmiljo.se med Mina sidor (där kunderna kan genomföra tjänster i inloggat läge), Avfallsappen samt kundtidningen Cirkulera som når alla hushåll en gång om året.

De största kommunikationskanalerna är kundcenter och återbruken. I kundcenter får fastighetsägare och kunder råd om vilka avfallstjänster som passar respektive fastighetsägare eller kund samt föreslår abonnemang som hjälper kunden att minska sitt avfall. Vid besök på något av Vafabmiljös 18 återbruk finns medarbetare på plats som guidar och hjälper kunderna, så att mer avfall tas om hand enligt avfallstrappan. Vafabmiljö genomför också kommunikationsarbete via förbundets miljöinformatörer som besöker skolor, föreningar och publika evenemang och tar emot studiebesök på avfallsanläggningarna.

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna (miljö- och hälsoskyddskontor eller motsvarande) utövar tillsyn över verksamheter. De ska i sin tillsyn kontrollera exempelvis hur avfallet hanteras. Tillsynsmyndigheterna kan ge råd, men vid behov också förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering. Det är en utmaning för tillsynsmyndigheterna att ha resurser för att rikta tillsynen åt det håll där det ger störst effekt[3]. I praktiken innebär det att kommunernas tillsynsarbete fokuserar på olika delar och att de kommunala tillsynsplanerna ser olika ut. En ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan de kommunala tillsynsmyndigheterna rekommenderas.

[3] Lägesbild för tillsynsområdet lagesbild-avfall.pdf, Naturvårdsverket

SAMRÅDSVERSION

Fysisk planering

I sin roll som fysisk planerare styr kommunen användningen av kommunens mark. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är avfallshanteringen ett allmänt intresse och ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen[4]. En fråga som aktualiserats är ytor för etablering av nya återbruk eftersom det har visat sig innebära vissa utmaningar att hitta ytor som motsvarar de krav som finns på en återvinningscentral. För en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunernas översiktsplaner, se Bilaga X Kartläggning av kommunernas översiktsplaner.

Hur bebyggelse och byggnadsverk utformas påverkar möjligheter till återanvändning och hantering av avfall. Ett exempel på åtgärd som kommunen ska vidta i sin roll som fysisk planerare för att underlätta avfallshanteringen är att avsätta skyddszoner för avfallsanläggningar. Kommunerna behöver i ett tidigt skede involvera Vafabmiljö i planeringsprocessen för att säkerställa att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad.

Upphandling

Den offentliga upphandlingen är ett viktigt verktyg i omställningen till en cirkulär ekonomi. Eftersom det i Sverige varje år görs offentliga upphandlingar för över 1 000 miljarder kronor är upphandlingar en motor i omställningen[5]. Att jobba med cirkulära upphandlingar innebär att till exempel upphandla varor och tjänster som består av eller använder återvunnet material, återbrukade komponenter eller genom att ställa krav som ger varor en längre livslängd.

Samverkan

Vafabmiljö som kommunalförbund bildades för tio år sedan för att tillsammans stå starkare när utmaningarna inom avfallsområdet krävde högre kapacitet och ökad kompetens. Hittills har stordriftsfördelarna tjänat sitt syfte väl när det kommer till logistik och en effektiv avfallshantering. Nu behöver samverkan ta ytterligare ett steg och få positiva effekter även på arbetet med återanvändning och att förebygga avfall. Det gäller både samverkan mellan kommunerna och Vafabmiljö men också mellan Vafabmiljö och andra aktörer. För att nå framgång i arbetet med förebyggande av avfall krävs mer samverkan inom regionen som helhet, exempelvis med företag inom tillverknings- och byggindustrin eller aktörer inom ideell sektor.

SAMRÅDSVERSION

[4] Plan- och bygglagen (2010:900)

[5] Upphandling för att främja cirkulär ekonomi | Upphandlingsmyndigheten, Upphandlingsmyndigheten

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar

Enligt Avfall Sverige[6] visar trenden att avfallsmängderna i Sverige minskar och att den långsiktiga utvecklingen pekar på att fler resurser tas tillvara. Den senaste tioårsperioden kännetecknas av att ny lagstiftning har införts i hög takt. Den nya lagstiftningen syfte är att påverka avfallshanteringen i rätt riktning: uppåt i avfallstrappan. Lagstiftningen för med sig ett behov för avfallsbranschen av att ställa om och anpassa sin verksamhet för att möta de nya kraven, där det som tidigare setts som avfall nu utgör en resurs.

Förpackningar

Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar, hos hushåll som sedan tidigare inte haft tillgång till detta genom till exempel en miljöbod, påbörjades i Vafabmiljö-regionen under 2025 i enlighet med förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar. I takt med att den fastighetsnära insamlingen byggs ut kommer behovet av att lämna förpackningar på återvinningsstationer att minska. Antalet återvinningsstationer ska ses över, men de kommer att fylla ett annat syfte då de istället kommer att bli insamlingsplats för skrymmande förpackningar. Möjligheten att lämna förpackningar på återbruken blir kvar, för särskilda tillfällen då fastighetens egna kärl eller behållare inte räcker till.

Grovavfall

Återbruken kommer få en än viktigare roll för att hantera grovavfall men även för att nå mål om att återanvända och återvinna. Utveckling av återbruken sker i enlighet med planen för Återbruk 2.0, där lokala förutsättningar styr ordningen för genomförandet. Tidsplanen för genomförandet sträcker sig preliminärt fram till 2035. Utöver Återbruk 2.0 behöver återbruken i närtid utvecklas för att under avfallsplanens tidsperiod leva upp till målen om att förebygga avfall samt återvinna mer material.

Matavfall

Det är sedan 2024 lag på att sortera ut sitt matavfall för både hushåll och verksamheter. Enligt avfallsförordningen[7] ska utsorteringen ske genom separat insamling via kärl eller i godkänd hemkompost. I Vafabmiljö-regionen finns det hushåll och verksamheter som använder matavfallskvarn ansluten till ett avloppssystem som behandlingsmetod. Detta är inte tillåtet sedan 2024 men dispens har beviljats av Naturvårdsverket fram till 2028. Efter det behöver dessa hushåll och verksamheter ha en annan lösning som är godkänd för att hantera deras matavfall.

Avfallsanläggningar

Utveckling av Vafabmiljös nuvarande fem anläggningar kommer att ses över i en långsiktig strategi med perspektivet 10–15 år. Syftet är att bättre möta de krav som ställs utifrån lagstiftning om till

[6] svensk-avfallshantering-2024.pdf
[7] Avfallsförordning (2020:614) | Sveriges riksdag

SAMRÅDSVERSION

exempel förpackningsinsamling, invasiva växter, återbruk och återanvändning av grovavfall. Dessa anläggningar förväntas få en annan roll och betydelse när avfallshanteringen förändras över tid i enlighet med avfallshierarkin. De fem anläggningarna är Gryta (Västerås), Annelund (Enköping), Isätra (Sala), Sänkmossen (Fagersta) samt Norsa (Köping).

Förebyggande av avfall

I dagsläget är det inte helt klarlagt hur arbete med att förebygga avfall ska organiseras för att genomföras både systematiskt och långsiktigt. För vissa typer av avfall, som matsvinn i skolor och äldreboenden, är det mer självklart att det är kommunernas kostenheter och motsvarande som ansvarar för arbetet. När det gäller andra delar upplevs ansvarsfördelningen mellan Vafabmiljö och kommunerna lite otydligare. Kommunalförbundets stordriftsfördelar när det gäller att hantera avfall är inte nödvändigtvis överförbart på arbete med att minska avfallet eftersom det i många fall är ett arbete som behöver göras med utgångspunkt i varje verksamhet. Organisationen kring förebyggande av avfall i kommunerna och på Vafabmiljö behöver därför klargöras framöver för att få till ett strategiskt arbete i frågan.

5 Avfallsplanens framtagande

Arbetet med att ta fram avfallsplanen började 2017 då projektet Dialogen startades. Genom Dialogen genomfördes workshops med politiker och tjänstepersoner i kommunerna och Vafabmiljös organisation, kundfokusgrupper och en kampanjsajt togs fram där synpunkter kunde lämnas. Under vintern/våren 2019 skickades avfallsplanen på remiss till samtliga kommuner och samråd pågick i respektive kommun i minst fyra veckor under samma period. Efter detta bearbetades avfallsplanen ytterligare innan beslut om att anta avfallsplanen slutligen fattades i samtliga kommunfullmäktige under perioden maj-oktober 2020.

Under 2026 gjordes en halvtidsuppföljning av avfallsplanen vilken även innehöll en aktualitetsbedömning utifrån tre perspektiv: uppfyllelse av mål och syfte, samverkan för genomförandet samt omvärld och lagstiftning. Aktualitetsbedömningen visade att avfallsplanen i sin nuvarande form omfattar mer än det lagstadgade syftet, eftersom behovet av att styra förbundets arbete var större när avfallsplanen antogs och förbundet var nytt. Idag upplevs avfallsplanen för omfattande och spretig och flera av målen är svåra att följa upp eller ger inte tillräckliga svar på hur den faktiska utvecklingen ser ut. Sett till samverkan har förankring och ansvarsfördelning ett behov av att förbättras och förtydligas för att arbetet ska vara mer integrerat i kommunernas övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktualitetsbedömningen visade även att mycket har förändrats sedan avfallsplanen antogs, både genom ändringar i lagstiftning som branschens egen utveckling. Avfallsplanen behöver prioritera ansvaret för att arbeta med de övre stegen i avfallshierarkin ännu mer. Den behöver även se till att Vafabmiljö och medlemskommunerna bidrar till att de nationella mål som finns för materialåtervinning uppnås. Flera förbättringsmöjligheter för planens struktur har även synliggjorts. Resultatet från aktualitetsbedömningen har varit en av de viktigaste utgångspunkterna under revideringen.

SAMRÅDSVERSION

Utöver uppföljningsarbetet och de ändringsbehov som lyfts under detta har även workshopar kring revideringen genomförts. Medlemskommunerna delades in tre olika grupper och fick utifrån fokus på avfallsminimering, återanvändning, nedskräpning, nedlagda deponier och farligt avfall delta med lämpliga tjänstepersoner. En sammanfattning av diskussionerna workshoparna har sedan presenterats på Samrådsorganet för att därefter bli ytterligare en utgångspunkt i revideringsarbetet. Kommunerna har också fått möjlighet att i ett tidigt skede lämna synpunkter på ett granskningsförslag av den reviderade avfallsplanen där tjänstepersoner via sin representant i Samrådsorganet. Granskningsförslaget presenterades även digitalt där tjänstepersoner i kommunerna bjöds in för att lyssna och ta del av resonemangen bakom förslaget.

[Efter samrådsperioden tillkommer text om hur samrådet har gått till.]

SAMRÅDSVERSION

Ordlista

Avfallsförebyggande/avfallsminimering: Syftar till att minska uppkomsten av avfall genom att vidta åtgärder innan avfall uppstår. Att förebygga avfall är det första steget i avfallshierarkin och det är prioriterat i både den europeiska och i den svenska miljölagstiftningen.

Avfallstrappan, avfallshierarkin: Avfallshierarkin, eller avfallstrappan som den också kallas, är gemensam för hela EU och visar hur vi ska jobba med avfallsfrågor och behandla avfall. Trappan har fem steg och vi strävar efter att behandla avfall i de översta stegen. Det betyder att vi i första hand ska förebygga avfall. I andra hand ska vi återanvända avfall, exempelvis laga trasiga saker så att de går att använda igen. I tredje hand ska avfall materialåtervinnas, alltså att nya produkter skapas av materialet. Om det inte är möjligt ska avfallet energiåtervinnas, till exempel genom förbränning där värme och energi tas omhand. I sista hand ska avfall deponeras, alltså lagras på ett säkert och kontrollerat sätt

Biogas: En förnybar energikälla som bildas när organiskt material bryts ner i en syrefri miljö och består huvudsakligen av metan. Biogas framställs genom rötning av organiskt material som matavfall, slam från reningsverk eller annan biomassa.

Biogödsel: En restprodukt som uppstår när biogas produceras och kan användas i jordbruket som gödning på åkermark.

Deponi: En plats där avfall lagras eller deponeras för långsiktig förvaring. Deponier används för avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och måste därför lagras på ett säkert sätt för att minimera miljöpåverkan. Deponering är den sista utvägen inom avfallshantering. Utgör det lägsta steget i avfallstrappan.

Direktionen: Vafabmiljös högsta beslutande organ som består av två ledamöter från varje medlemskommun i form av politiker. Direktionen leder arbetet på strategisk nivå och beslutar om verksamhetsplan och budget men även strategiska projekt.

Energiåtervinning: Processen där avfall som inte kan materialåtervinnas omvandlas till energi, vilket bidrar till att producera elektricitet och värme.

Grovavfall: Skrymmande avfall som på grund av sin storlek eller andra egenskaper inte ska läggas i det vanliga kärlet för restavfall.

Kommunalförbund: En juridisk samverkansform där flera kommuner eller regioner gemensamt hanterar specifika kommunala uppgifter.

Kommunalt avfall: Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, dock inte avfall från tillverkning, avfall från jord- och skogsbruk, avfall från fiske, avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening, bygg- och rivningsavfall, och inte heller uttjänta bilar.

Kommunalt ansvar: Vad som är avfall under kommunalt ansvar framgår av 15 kap. 20 § miljöbalken. Det avfall som kommunen ansvarar för är: 1. kommunalt avfall, 2. avloppsfraktioner och

SAMRÅDSVERSION

filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för a) hushållsspillvatten, eller b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten 3. latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar, och 4. bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet (gäller från 2023).

Matsvinn: Livsmedel som har producerats men inte konsumerats av olika anledningar. Det kan inkludera mat som är fullt ätbar men som av olika skäl inte äts eller dricks upp utan slängs i onödan. Matsvinn uppstår i hela livsmedelskedjan, från produktion till hushåll, och omfattar både fasta och flytande livsmedel.

Matavfall: Biologiskt avfall från matrester som kan återvinnas till biogas och biogödsel.

Materialåtervinning: Tillvaratagande av material från avfall som kan användas vid tillverkning av nya produkter, så kallad materialåtervinning. Förbränning av avfall är energiåtervinning.

Medlemsrådet: Består av representanter från kommunstyrelsen i samtliga tolv medlemskommuner. Medlemsrådet har inget beslutsmandat men är viktig för förankring av strategier och beslut.

Restavfall: Avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och som inte är farligt avfall. Det inkluderar exempelvis blöjor, disktrasor, tandborstar och post-it lappar.

Rötning: Biologisk nedbrytning av organiskt material i syrefri miljö, ofta med produktion av biogas

Samrådsorganet: Utgörs av tjänstepersoner från var och en av de tolv medlemskommunerna. Samrådsorganet träffas minst två gånger per år och är till för att diskutera tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande avfallshanteringen.

Återanvändning: Produkter eller komponenter används en andra gång i samma syfte för vilket de ursprungligen var avsedda istället för att kasseras.

Återbruk, återvinningscentral (ÅVC): Bemannade anläggningar där privatpersoner och företag kan lämna grovavfall, farligt avfall och material för återbruk, under reglerad tillsyn och enligt miljölagstiftning. I Vafabmiljös kommuner heter återvinningscentralerna ”återbruk”.

Återvinningsstation: Obemannad mindre station för mottagning av förpackningar, tidningar och andra trycksaker.

SAMRÅDSVERSION

SVERSION

Om oss

Vafabmiljö är ett kommunalförbund bildat av Heby, Enköping och alla kommuner i Västmanland. Vi arbetar med avfallshantering på ett sätt som är långsiktigt och hållbart. Våra mål är att avfallsmängderna ska minska och att avfallet ska ses som en resurs. Allt ska återanvändas eller återvinnas så långt det bara är möjligt. Genom att dela med oss av vår kunskap och erbjuda bra lösningar vill vi ge dig förutsättningar att vara med och skapa en hållbar framtid. Tillsammans kan vi rädda världen lite varje dag, brukar vi säga.

Postadress: Box 140, 721 05 Västerås
Besöksadress: Gasverksgatan 7, 721 30 Västerås
Organisationsnummer: 222000–3129
021-39 35 00
info@vafabmiljo.se
vafabmiljo.se

VafabMiljö

VafabMiljö

Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030

SAMRÅDSVERSION

2026-06-08

Detta är samrådsversionen av den reviderade avfallsplanen.

Utställning pågår från 2026-06-15 till 2026-10-15. Information om hur synpunkter kan lämnas finns på Vafabmiljös hemsida.

Avfallsplanen kommer att kompletteras med bilagorna inför beslut. De uppdateras under samrådsperioden och hänvisas därför till i dokumentet som ”Bilaga X” och är inte bifogade till huvuddokumentet.

SAMRÅDSVERSION

Innehåll

Sammanfattning 4

1 Inledning 5

2 Mål och aktiviteter 6

3 Styrmedel som kommer att användas 21

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar 23

5 Avfallsplanens framtagande 24

Ordlista 26

SAMRÅDSVERSION

Sammanfattning

Avfallsplanen, som ursprungligen antogs i kommunerna under 2020, har under 2026 reviderats för att vara aktuell till 2030 då planen löper ut. De tio målområdena i planen minskas till fyra. Det nya upplägget lägger fokus på att gå från ”ord till handling” då de kommande åren prioriterar de områden som är i störst behov av förändring. Med den reviderade avfallsplanen blir det också tydligare hur ansvaret är fördelat mellan kommunerna och Vafabmiljö.

I genomförandet av avfallsplanen 2027–2030 är de översta stegen i avfallstrappan prioriterade. Det syns i avfallsplanens första målområde ”Minska avfallet”. Målområdet riktar in sig på vad vi kan göra innan något blir till avfall, det vill säga att förebygga att avfall uppstår.

Det andra målområdet ”Ta vara på avfallet” handlar om hur vi ser till att avfallet kommer till störst nytta genom materialåtervinning. Det gäller både förpackningar som samlas in från hushållen och det grovavfall som lämnas på återbruken (namnet på återvinningscentralerna i Vafabmiljö-regionen). Mer av det avfall som lämnas på återbruken behöver materialåtervinnas eller förberedas för återanvändning. Målområdet pekar också ut att mer matavfall ska samlas in och tas tillvara.

Det tredje målområdet ”Hantera avfallet säkert” handlar om hur vi minskar risken för påverkan på miljö och människa. Målområdet gäller det farliga avfall som uppstår i kommunernas verksamheter och hanteringen av de deponier som både kommunerna och Vafabmiljö ansvarar för.

”Minska nedskräpningen” är kvar som ett eget målområde. Här har kommunerna tagit fram egna aktiviteter utefter sina egna förutsättningar. Det är exempelvis att delta i skräpplockarkampanjer, förmedla information och mäta nedskräpningen för att se hur utvecklingen ser ut.

Målområdena består av huvudmål, delmål och aktiviteter. Ansvaret för att genomföra aktiviteterna kan ligga antingen på Vafabmiljö, medlemskommunerna eller vara delat. De nio huvudmål som avfallsplanen innehåller är:

Minska avfallet	1.1 - Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020
	1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återanvändning i den egna verksamheten.
Ta vara på avfallet	2.1 - Minst 60 % av kommunalt avfall samlas in för materialåtervinning.
	2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Hantera avfallet säkert	3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.
	3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.
	3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.
Minska nedskräpningen	4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.
	4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.

SAMRÅDSVERSION

1 Inledning

Enligt 15 kap. 45 § miljöbalken (1998:808) ska det för varje kommun finnas en avfallsplan som är antagen av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska bland annat beskriva hur kommunen arbetar för att minska avfallets mängd och farlighet. Vafabmiljö ansvarar för att ta fram avfallsplanen, men i enlighet med miljöbalken och förbundsordningen är det kommunfullmäktige i varje medlemskommun som antar den.

Kommunerna i Västmanland har tillsammans med Heby och Enköpings kommun bildat Vafabmiljö kommunalförbund. I Vafabmiljö-regionen bor cirka 340 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Medlemskommunerna har lämnat över ansvaret i miljöbalkens 15 kapitel till Vafabmiljö. Det innebär att Vafabmiljö sköter den strategiska planeringen, hanteringen av avfall och den myndighetsutövning som behövs i samband med detta. Kommunerna ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, arbete med nedlagda deponier, arbete mot nedskräpning och genomförande av vissa aktiviteter i avfallsplanen.

Syfte

Syftet med avfallsplanen är att stärka arbetet med att minska avfallet och att det avfall under kommunalt ansvar som uppstår inom Vafabmiljös region ska hanteras enligt avfallstrappan. Inom Vafabmiljö-regionen ska vi helt enkelt bli bättre på att minska avfallsmängderna och återanvända mera. Det avfall som ändå uppstår ska till så stor del som möjligt återvinnas och hanteras på ett säkert sätt. Avfallsplanen är det strategiska dokument som pekar ut vad som ska göras, beskriver hur arbetet är organiserat, sätter tidsramarna och gör ansvarsfördelningen tydlig.

Genom arbetet med att uppnå avfallsplanens mål bidrar vi även till att regionala, nationella och globala mål uppnås. De mål som berörs finns sammanställda i Bilaga X - Mål som berör avfallsplanen. Utöver dessa mål har medlemskommunerna också egna mål i sina olika styrande planer och program som berör samma områden som avfallsplanen.

Avgränsningar

Avfallsplanen innehåller inte mål och aktiviteter för avloppsslam eller massor från verksamheter. Det beror på att en avfallsplan endast omfattar sådant avfall som klassas som kommunalt avfall.

Avfall från septiktankar och avloppsrening, det vill säga slam, är inte kommunalt avfall men kommunen har enligt 15 kap. 20 § miljöbalken ansvar för att transportera bort och behandla vissa avloppsfraktioner. Detta uppdrag har kommunerna överlämnat till Vafabmiljö att utföra.

Inte heller massor som uppstår när kommunen driver sin verksamhet ingår i avfallsplanen. Däremot är det utpekat enligt miljöbalken att alla verksamheter ska främja återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material och råvaror så att ett kretslopp uppnås. Det betyder att samhällsplanering behöver ske på ett sådant sätt att masshanteringen minskas.

SAMRÅDSVERSION

Uppföljning

Den första uppföljningen av avfallsplanen gjordes två år efter antagandet och undersökte hur arbetet gick med aktiviteterna. En andra och mer ingående uppföljning gjordes under 2025 där mål och aktiviteter följdes upp. Uppföljningen visade att det gick bra för vissa målområden, både genom antal utförda aktiviteter och uppfyllelse av mål. Sett till helheten är det dock mycket arbete kvar för att nå flera av målen, trots att många aktiviteter är genomförda. Rapporten från halvtidsuppföljningen finns att läsa i Bilaga X.

Statusen för aktiviteterna i avfallsplanen kommer att följas upp årligen för att se hur genomförandet går. Även målen kommer att följas upp årligen genom de utpekade uppföljningssätten. För vissa mål kommer en mer fördjupad uppföljning att göras efter 2030. Anledningen till det är att bedömningen av måluppfyllelsen kommer att vara mer krävande eller att en längre tid behövs för att kunna se arbetets effekter. Vafabmiljö är ansvariga för att samordna uppföljningen och den utpekade organisationen för respektive mål ska bidra med underlag till uppföljningen. Resultatet från samtliga uppföljningar kommer att redovisas för Vafabmiljös direktion, Medlemsrådet och i Samrådsorganet. Även kommunstyrelsen i respektive medlemskommun kommer att få ta del av uppföljningen.

Ansvar för genomförande av aktiviteter

Avfallsplanens aktiviteter berör flera olika aktörer som till exempel Vafabmiljö, de tolv medlemskommunerna, fastighetsägare, verksamheter och hushåll. Ansvaret för genomförande av aktiviteterna ligger dock enbart på Vafabmiljö och de tolv medlemskommunerna. I tabellerna över aktiviteterna finns det förslag på vilka nämnder, förvaltningar, avdelningar, enheter och liknande som är lämpliga att involvera i arbetet med de olika aktiviteterna. Eftersom kommunerna är organiserade på olika sätt kan namnen skilja sig något, men de ger en uppfattning om var i organisationen arbetet bör utgå från. För vissa kommuner kan det även innebära kommunala bolag eller andra kommunalförbund.

För att planen ska få effekt behöver avfallsplanens aktiviteter inkluderas i övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktiviteterna behöver både planeras, resurssättas och följas upp i de berörda verksamheterna. De aktiviteter som finns i avfallsplanen är framtagna för att leda till att målen uppfylls, men även annat arbete utöver aktiviteterna som kan bidra till målens uppfyllnad kan såklart genomföras.

2 Mål och aktiviteter

Aktiviteterna i avfallsplanen gäller för åren 2027–2030 och alla mål har 2030 som målår. I kolumnen längst till höger i tabellen över målens aktiviteter visar färgsättningen vilka som huvudsakligen berörs av arbetet. Blå markering är kommunerna, grön markering är Vafabmiljö och rosa markering är sådant som både kommunerna och Vafabmiljö behöver arbeta med.

SAMRÅDSVERSION

Målområde 1 – Minska avfallet

Att minska mängderna avfall är prioriterat på alla nivåer – från de globala Agenda 2030-målen och EU:s lagstiftning till våra nationella, regionala och lokala mål. Avfallsmängderna hänger ihop med våra beteenden, framför allt hur vi konsumerar och hur vi tar vara på sådant som redan har producerats. Det kan exempelvis vara i form av trasiga arbetskläder, elektronik, möbler och använda engångsprodukter.

Miljöbalken ger ansvar till den som ska behandla avfall för att ta vara på sådant som har lämnats som avfall men som skulle kunna återanvändas efter kontroll, rengöring eller reparation. Det kan exempelvis ske genom att besökare på återbruken lämnar ifrån sig detta på en särskild plats eller genom att sådant som har slängts i en container tas omhand av personalen efteråt.

För att minska avfallsmängderna krävs både mer kunskap och en förändring i inställningen till våra saker och hur vi konsumerar. Det behöver bli mer naturligt att i första hand låna, hyra eller köpa begagnat och i andra hand köpa nytt. Mängderna onödigt matavfall eller matsvinn, alltså sådant som hade kunnat ätas men som har blivit dåligt, behöver också minska.

Mål 1.1 – Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020.

Det allra bästa är om vi kan minska mängderna avfall som uppstår genom att bli bättre på att använda allt som redan har producerats en längre tid innan det blir avfall. Målet avser insamlat matavfall, restavfall, grovavfall och farligt avfall via fastighetsnära insamling och återbruken. Förpackningar ingår inte i målet eftersom de finns med i målområde 2 ”Ta vara på avfallet”.

Uppföljning	Utgångsvärde (2020)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings-ansvarig
Antal insamlade kg/person och år (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten).	496 kg/person och år	404 kg/person och år	Mindre än 496 kg/person och år	Vafabmiljö
Antal insamlade ton till återanvändning (Hämtas från Avfall Web nummer I69 + I67 samt eventuellt produktåterbruk).	Okänt	118 ton	Säkerställd statistik. Önskvärt med en ökning.	Vafabmiljö

Delmål 1.1.1 – Mängden restavfall ska ha minskat med 30 % jämfört med 2023.

Mängden restavfall, som både är dyrt att ta hand om och orsakar koldioxidutsläpp, behöver minska. Delmålet är hämtat från Avfall Sveriges gemensamma 30/30-mål, vilket är anledningen till att startåret är 2023 i stället för 2020, och avser det restavfall som är kommunalt avfall.

Uppföljning	Utgångsvärde (2023)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings-ansvarig
Antal insamlade kg restavfall/person och år (Hämtas från Avfall Web i Värderingsrapporten, under kategorin ”Avfallsmängder”).	133 kg/person och år	127 kg/person och år	93 kg/person och år	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 1.1	Lämplig för genomförande
1.1.a	Utveckla avfallstaxan och avfallsföreskrifterna för att ge större incitament att minska mängden restavfall.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
1.1.b	Utveckla Vafabmiljös möjligheter att tillgängliggöra insamlat material eller produkter till återanvändning för privatpersoner och andra aktörer i regionen.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, enhet Återbruk, enhet Återvinning)
1.1.c	Utveckla möjligheter för invånare att dela, låna och hyra lokalt.	Kommunerna (kultur & fritid, utbildning, arbetsmarknad)
1.1.d	Synliggör initiativ och aktiviteter inom kommunens geografiska område som bidrar till ökad återanvändning och avfallsminimering.	Kommunerna (kommunikation, hållbarhet)

Mål 1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återanvändning i den egna verksamheten.

Genom att bland annat ställa krav i upphandlingar kan kommunerna utnyttja sin inköpskraft för att främja cirkularitet. Att också använda de resurser som redan finns tillgängliga och förlänga livslängden på produkter i verksamheterna kan minska både klimatpåverkan och kostnaderna.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Årligen ska status anges för de tillhörande aktiviteterna.	Några kommuner har kommit igång, men systematiskt arbete saknas.	Kommunerna
I slutuppföljningen redovisas: • Antal upphandlingar med krav på återanvändning eller avfallsförebyggande åtgärder. • Antal verksamheter som genomfört åtgärdsplaner för att minska sitt avfall.		Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 1.2	Lämplig för genomförande
1.2.a	Etablera rutiner för upphandling och inköp av varor, material och tjänster som leder till minskade avfallsmängder för kommunala offentliga verksamheter.	Kommunerna (kommunstyrelse, upphandling) och Vafabmiljö (upphandlingsfunktionen)
1.2.b	Delta i nätverk för cirkulära upphandlingar för att utveckla arbete med kravställning om avfallsminimering och återanvändning vid upphandling.	Kommunerna (upphandling). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.
1.2.c	Delta i nätverk för att minska avfallet.	Kommunerna (alla nämnder). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.

1.2.d	Ta fram och genomför åtgärdsplaner för att minska avfallet och öka återvinningen i den egna verksamheten.	Kommunerna (alla nämnder, Vafabmiljö erbjuder utbildning och processtöd till kommunerna) och Vafabmiljö (alla avdelningar)
1.2.e	Förlänga livslängden för elektronik genom exempelvis krav i upphandlingar, möjlighet till renovering och återanvändning samt rutiner kring hantering och uppgradering.	Kommunerna (IT, upphandling) och Vafabmiljö (IT, upphandling)
1.2.f	Utveckla interna möjligheter att ta vara på befintliga resurser som exempelvis möbler och arbetskläder genom att dela, låna, hyra, rekonditionera, reparera och liknande.	Kommunerna (alla nämnder)
1.2.g	Minska mängden bygg- och rivningsavfall inklusive massor från bygg-, mark- och anläggningsprojekt.	Kommunerna (upphandling, samhällsbyggnad, fastighet)

Målområde 2 – Ta vara på avfallet

I Sverige finns lagkrav på att förpackningar i metall, papper, kartong, plast och glas ska återvinnas till nya förpackningar, men ändå nås inte EU:s uppsatta mål. Fler förpackningar måste både sorteras ut och samlas in för att öka materialåtervinningen. Förutom förpackningar finns det också andra typer av avfall som kan materialåtervinnas. Två exempel är den metallskrot och elektronik som samlas in som grovavfall på återbruken.

Enligt lag ska också allt matavfall sorteras ut. Med matavfall menas både sådant som inte går att undvika, som till exempel skal, ben och kaffesump, och sådant som egentligen inte hade behövt slängas, alltså matsvinn. Efter insamling behandlas matavfallet i en biogasanläggning som genom biologisk återvinning producerar fordonsgas. Utöver fordonsgasen bildas också biogödsel som sen kan användas som gödning på åkrar.

På återbruken samlas det också in avfall som inte kan materialåtervinnas, till exempel gammal tapet, mattor och trasiga vattenslangar. Dessa material skickas i stället till energiåtervinning där energin från förbränningen av avfall omvandlas till värme och elektricitet. Det finns dock möjlighet att materialåtervinna ännu mer av det som idag går till energiåtervinning.

SAMRÅDSV

Annat avfall som uppstår kan vara restavfall i form av blöjor, snusprillor och kuvert. Undersökningar[1] visar att knappt hälften av hushållens restavfall är rätt sorterat. Genom att bli bättre på att sortera ut det som inte hör hemma i restavfallspåsen kan vi se till att mer avfall tas omhand på ett bättre sätt.

Mål 2.1 - Minst 60 % av kommunalt avfall samlas in för materialåtervinning.

Med kommunalt avfall menas *"avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll",* läs mer i ordlistan på sida 26. Att ta vara på avfall genom materialåtervinning eller biologisk behandling är bättre än att skicka det till förbränning. Det minskar kostnaderna och ökar miljönyttan.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel som samlats in för materialåtervinning (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten, nummer NT465 "Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling").	37 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.1 - Mindre än 20 % av restavfallet ska bestå av felsorterade förpackningar.

Det finns ett nationellt mål som säger att 2030 ska minst 70 % av förpackningarna som sätts på marknaden materialåtervinnas. Det betyder att fler förpackningar behöver samlas in istället för att hamna i restavfallet för att återvinningsmålet ska kunna uppnås.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av förpackningar vid plockanalys.	(2023) 25 %	Vafabmiljö
Totalt insamlade vanliga förpackningar (Hämtas från Avfall Web, indatapunkt I6).	(2025) 15 042 ton	Vafabmiljö

[1] PM Sammanställning av plockanalysresultat i Avfall Web 2021–2023, Avfall Sverige, avfallsverige.se

Delmål 2.1.2 - Minst 75 % av uppkommet matavfall blir biologiskt återvunnet.

Målet är hämtat från de nationella etappmålen. Av det matavfall som uppstår i hushåll, storkök och restauranger ska så mycket som möjligt tas omhand i biogasanläggningen. Då kan det bli fordonsgas och biogödsel som sen används som näring på åkermark. Hur mycket som hamnar hos biogasanläggningen påverkas av sorteringen hos de som skapar matavfallet och hanteringen vid insamlingen och på biogasanläggningen.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton uppkommet matavfall som rötas där näringsämnen tas tillvara (Hämtas från Avfall Web i Avfallsindikatorer-rapporten, TR15).	48 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.3 - Minst 25 % av grovavfallet på återbruken samlas in för materialåtervinning.

Genom att förbättra insamlingen på återbruken kan mer material från grovavfallet sorteras ut till materialåtervinning istället för att gå till förbränning. För det krävs både välplanerade återbruk och samarbete med besökare.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton grovavfall på återbruken som är insamlat för materialåtervinning (Hämtas från Avfall Web i Trendrapport – Återvinning, ”Andel grovavfall till materialåtervinning av totalt insamlat grovavfall”).	12,6 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.4 - Mindre än 25 % av restavfallet ska bestå av felsorterat matavfall.

När matavfall läggs i restavfallspåsen istället för att sorteras ut separat kommer inte näringsämnena att tas tillvara i biogasanläggningen. Det gör att värdefulla näringsämnen inte utnyttjas på bästa sätt.

Uppföljning	Nuläge (2026)	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av matavfall vid plockanalys.	28 %	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.1	Lämplig för genomförande
2.1.a	Ta fram arbetssätt och rutiner för att inte behöva klassa om matavfallspåsar som har lagts i plastpåsar till restavfall så att mer matavfall kan tas tillvara.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Transport och Logistik, enhet Gas).
2.1.b	Identifiera materialströmmar och aktörer som kan bidra till att material från hushållens grovavfall återvinns i större utsträckning än i dagsläget.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Anläggningar och behandling).
2.1.c	Samverka med Mälarenergi för en differentierad avgift som incitament för att minska plasten i avfall som skickas till energiåtervinning.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
2.1.d	Utveckla arbetet med analys av statistik för insamlat material, för både återanvändning och återvinning, på återbruken.	Vafabmiljö (enhet Återbruk och enhet Återvinning)
2.1.e	Införa sortering av matavfall, förpackningar och returpapper på samtliga kommunala arbetsplatser och vid evenemang där kommunen är direkt arrangör eller är finansiär.	Kommunerna (alla nämnder)
2.1.f	Utveckla arbetssätt och teknik för att ge kunder återkoppling på sin sortering.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation samt avdelning Hållbarhet och strategi)

Mål 2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Fastighetsägare av flerbostadshus, både privata och kommunala, har en nyckelroll för att fler förpackningar och mer matavfall ska samlas in. Det gäller både vid utformningen av hämtplatsen samt kunskap och acceptans hos de som använder avfallets insamlingssystem.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller etablerade arbetssätt och rutiner för samarbete.	I samband med Närsorterat har kundkontakter påbörjats, arbetet behöver struktureras och bli långsiktigt.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.2	Lämplig för genomförande
2.2.a	Utveckla arbetssätt för att strukturerat jobba med tidig dialog med byggherrar för att minska antalet problematiska hämtställen.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)
2.2.b	Utveckla arbetssätt för att ge stöd till fastighetsägare som tar olika kulturer och sociala gruppers behov i beaktande.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)

Målområde 3 – Hantera avfallet säkert

Ibland kan det uppstå avfall som innehåller farliga ämnen och som därför inte ska fortsätta cirkulera i kretsloppet. Denna typ av avfall behöver tas omhand på ett säkert sätt för att inte skada människor och miljö. Därför ska farligt avfall inte läggas tillsammans med restavfall i den vanliga soppåsen. Exempel på farligt avfall som är vanligt är färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och olika slags kemikalier.

Det finns också avfall som inte går att återanvända eller återvinna och som därför deponeras, till exempel isolering och porslin. I Sverige deponeras idag bara små mängder och avfallet behandlas inte igen när det väl har lagts i marken. För att inte avfallet ska bli en risk i framtiden behöver nya deponier byggas på ett särskilt sätt. Gamla deponier är inte byggda så här och därför behöver de fortsätta att tas omhand. En avfallsplan ska även innehålla uppgifter om nedlagda deponier inklusive en bedömning av risken för människors hälsa och miljön, se bilaga X.

Mål 3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.

Farligt avfall uppstår när kommunen bedriver sin verksamhet. Exempel på vanligt förekommande farligt avfall är läkemedel, stickande och skärande avfall, färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och växtskyddsmedel. I sin roll som avfallsproducent behöver kommunerna ha rutiner och en systematik för insamling och bortskaffning av farligt avfall som uppfyller lagstiftning och krav på dokumentation.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
I slutuppföljningen redovisas infört systematiskt arbetssätt i kommunens verksamhet.	Praktiskt genomförbar hantering saknas i flera kommuner. Det saknas stöd för verksamheterna att göra rätt.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.1	Lämplig för genomförande
3.1.a	Upphandla och införa ett system som stödjer kommunens arbete med farligt avfall enligt lagstiftningens krav på dokumentation, rapportering, insamling och transport.	Kommunerna (kommunstyrelse, teknik, social)

Mål 3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.

På Vafabmiljös anläggningar finns fem sluttäckta deponier. Dessa behöver fortsätta övervakas för att upptäcka och hantera negativ påverkan på miljön. Den stora markyta som deponier utgör går dock även att använda för att öka samhällsnyttan. På så sätt kan platserna även ha en positiv effekt på området de ligger i.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller aktiviteter som har genomförts för att öka nyttan från de sluttäckta deponierna.	Inget arbete har påbörjats.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 3.2	Lämplig för genomförande
3.2.a	Genomföra åtgärder som bidrar till biologisk mångfald, energiförsörjning, rekreation eller andra nyttor.	Vafabmiljö (avdelning Anläggningar och behandling)

Mål 3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.

I kommunerna finns deponier som kommunerna själva har ansvar för. Dessa är ofta gamla och avslutade för längesedan. Mål sätts endast för deponier inom riskklass 1 och 2, men åtgärder behöver genomföras även för deponier inom riskklass 3. Se Bilaga X för förteckning över kommunernas nedlagda deponier.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning årligen av hur arbetet går.	Flera kommuner har långsiktiga planer för förorenade områden.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.3	Lämplig för genomförande
3.3.a	Tillsätta de personella och ekonomiska resurser som behövs för att arbeta med nedlagda deponier.	Kommunerna (kommunstyrelse, tekniska)

Målområde 4 – Minska nedskräpningen

I Vafabmiljös medlemskommuner används varje år flera miljoner kronor för att städa offentliga miljöer. De negativa effekterna av nedskräpning är många och täcker in alla sidor av hållbarhet; miljömässig, social och ekonomisk. Skräpiga miljöer känns ofta otrevliga och otrygga och sju av tio ser nedskräpning som ett stort problem[2]. När det redan ligger skräp på en plats leder det också oftast till att mer skräp slängs där eller att platsen blir förstörd. För att stoppa nedskräpningen

[2] Skräpbarometern 2025, Håll Sverige Rent, Hsr.se

går det att jobba med både beteendeförändring och fysiska åtgärder i stadsmiljön. Ett bra verktyg för att kunna följa utvecklingen av nedskräpningen är att genomföra skräpmätningar.

Mål 4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.		
Genom att minska mängden nedskräpning kan kommunen minska sina kostnader, öka tryggheten och minska den negativa miljöpåverkan.		
Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Underlag som kan användas för att bedöma utvecklingen i kommunen: • Genomförda aktiviteter. • Kostnader som rapporterats in till Naturvårdsverket för att städa upp avfall som skräpats ned. • Resultat från skräpmätning. • Antal deltagare i skräpplockarkampanjer.	Kommunerna har olika ambitionsnivå och tillgängliga resurser för arbetet. De har kommit olika långt med att genomföra skräpmätningar.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 4.1	Kommun
4.1.a	Delta i Håll Sverige Rents kampanj årligen genom att uppmuntra alla förvaltningar att låta medarbetare, skolelever och förskolebarn avsätta 1–2 timmar till att plocka skräp inom geografiskt tilldelade områden.	Arboga
4.1.b	Genomföra skräpmätningar regelbundet för att mäta nivån av nedskräpningen i kommunen och för att se eventuella effekter av kampanjer och liknande.	Arboga
4.1.c	Arbeta aktivt för att få företag som har containers som samlingskärl att låsa dem eftersom olåsta och öppna containrar leder till att skräp sprids i närområdet.	Arboga
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Enköping (Tekniska nämnden)

4.1.d	Utföra skräpmätning årligen.	Fagersta
4.1.e	Erbjuda ersättning till föreningar som genomför städning av nedskräpning.	Fagersta
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Hallstahammar
4.1.f	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Heby (Tekniska enheten)
4.1.g	Använda Håll Sverige Rents tilläggsfrågor om nedskräpning i medborgarenkäten när den genomförs.	Kungsör
4.1.h	Genomföra exempelvis skräpplockaraktiviteter eller informationskampanjer i samband med den årliga Världsmiljöveckan.	Kungsör
4.1.i	Delta årligen i Håll Sverige Rents nationella skräpplockardagar riktade till barn och ungdomar.	Kungsör
4.1.j	Genomföra skräpmätning enligt Håll Sverige Rents koncept. Resultaten används för att följa utvecklingen över tid och rikta informationsinsatser mot de platser och skräptyper där nedskräpningen är störst.	Köping
4.1.k	Genomföra riktade informationsinsatser om nedskräpning, exempelvis genom tillfälliga skyltar, markdekaler eller informationsinsatser på plats i områden som är särskilt nedskräpade. Insatserna kan kombineras med fysisk åtgärd (städning eller extra kärl) för ökad effekt.	Köping
4.1.l	Genomföra årlig utvärdering för att följa upp nedskräpningsläget och effekterna av kommunens insatser. Underlaget används för att förbättra och prioritera kommande åtgärder.	Köping

4.1.m	Utföra skräpmätning årligen.	Norberg
4.1.n	Genomföra minst en aktivitet årligen som syftar till att minska nedskräpningen i kommunen.	Sala
4.1.o	Genomföra en aktivitet mot nedskräpning årligen.	Skinnskatteberg
4.1.p	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Skinnskatteberg
4.1.q	Genomföra städdagar i skolorna.	Surahammar
4.1.r	Utföra extra skräpmätning i Midgårdsparken för att få en indikation på om det minskar.	Surahammar
4.1.s	Utföra städning längs vägarna årligen med hjälp av föreningar.	Surahammar
4.1.t	Genomföra informationskampanjer om hur skräp ska hanteras i kommunen.	Surahammar
4.1.u	Föra statistik över större nedskräpningar, till exempel grovavfall som lämnas i skogen.	Surahammar
4.1.v	Delta årligen i Skräpplockardagarna genom att kommunen sprider information till förskolor och skolor. Barn- och utbildningsförvaltningens nämnder ska avsätta medel för att ytterligare öka kampanjens synlighet och skapa engagemang. Medlen kan används till exempelvis kampanjmaterial, inspirationsföreläsning eller inköp av ”plockpinnar”.	Västerås
4.1.w	Regelbundet genomföra skräpmätningar.	Västerås
4.1.x	Genomföra insatser där föreningslivet bidrar till ett skräpfritt Västerås i samarbete med Städa Sverige.	Västerås

4.1.y	Delta i Håll Sverige Rent-kampanjen ”Hela Sverige plockar skräp” med medarbetare från Västerås stad.	Västerås

Mål 4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.

Skräp som blir liggande och inte åtgärdas bidrar till att miljön upplevs otrygg och oattraktiv. Redan nedskräpade områden leder även till ytterligare nedskräpning. Därför är det viktigt att skräp som lämnats snabbt städas bort.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av etablerade rutiner och arbetssätt.	Ett arbete finns påbörjat men behöver struktureras och etableras på bredare front.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 4.2	Lämplig för genomförande
4.2.a	Ta fram rutiner för att förebygga nedskräpning och skyndsamt kunna åtgärda anmälningar om nedskräpning vid Vafabmiljös anläggningar och vid fastighetsnära insamling.	Vafabmiljö (avdelning Transport och logistik samt Anläggningar och behandling)

SAMRÅDSHANDLING

3 Styrmedel som kommer att användas

I detta avsnitt beskrivs de styrmedel som används i syfte att nå avfallsplanens mål och för att genomföra de olika aktiviteterna.

Avfallsföreskrifter

Enligt miljöbalken ska det för varje kommun finnas avfallsföreskrifter. Dessa är gemensamma för alla Vafabmiljös medlemskommuner och beslut om antagande fattas av kommunfullmäktige i varje kommun. Föreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall under kommunalt ansvar. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de skapar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas, till exempel till återbruken.

Avfallstaxa

I avfallstaxan finns avgifter för hämtning och hantering av avfall under kommunalt ansvar. Liksom för avfallsföreskrifterna fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan, som är gemensam för alla medlemskommuner. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan och den innebär att alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt.

Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av avfall under kommunalt ansvar inte får vara större än de totala kostnaderna. Avgifterna är ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka invånare och verksamheters sortering. Enligt miljöbalken får avfallstaxan vara miljöstyrande och tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Kommunen får även finansiera information om avfallsförebyggande åtgärder till hushåll och verksamheter, som har avfall under kommunalt ansvar, genom avfallstaxan.

Kommunikation och information

Sedan augusti 2020 är det lagkrav på att kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. Vafabmiljös största informationskanaler är vafabmiljo.se med Mina sidor (där kunderna kan genomföra tjänster i inloggat läge), Avfallsappen samt kundtidningen Cirkulera som når alla hushåll en gång om året.

De största kommunikationskanalerna är kundcenter och återbruken. I kundcenter får fastighetsägare och kunder råd om vilka avfallstjänster som passar respektive fastighetsägare eller kund samt föreslår abonnemang som hjälper kunden att minska sitt avfall. Vid besök på något av Vafabmiljös 18 återbruk finns medarbetare på plats som guidar och hjälper kunderna, så att mer avfall tas om hand enligt avfallstrappan. Vafabmiljö genomför också kommunikationsarbete via förbundets miljöinformatörer som besöker skolor, föreningar och publika evenemang och tar emot studiebesök på avfallsanläggningarna.

SAMRÅDSVERSION

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna (miljö- och hälsoskyddskontor eller motsvarande) utövar tillsyn över verksamheter. De ska i sin tillsyn kontrollera exempelvis hur avfallet hanteras. Tillsynsmyndigheterna kan ge råd, men vid behov också förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering. Det är en utmaning för tillsynsmyndigheterna att ha resurser för att rikta tillsynen åt det håll där det ger störst effekt[3]. I praktiken innebär det att kommunernas tillsynsarbete fokuserar på olika delar och att de kommunala tillsynsplanerna ser olika ut. En ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan de kommunala tillsynsmyndigheterna rekommenderas.

Fysisk planering

I sin roll som fysisk planerare styr kommunen användningen av kommunens mark. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är avfallshanteringen ett allmänt intresse och ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen[4]. En fråga som aktualiserats är ytor för etablering av nya återbruk eftersom det har visat sig innebära vissa utmaningar att hitta ytor som motsvarar de krav som finns på en återvinningscentral. För en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunernas översiktsplaner, se Bilaga X Kartläggning av kommunernas översiktsplaner.

Hur bebyggelse och byggnadsverk utformas påverkar möjligheter till återanvändning och hantering av avfall. Ett exempel på åtgärd som kommunen ska vidta i sin roll som fysisk planerare för att underlätta avfallshanteringen är att avsätta skyddszoner för avfallsanläggningar. Kommunerna behöver i ett tidigt skede involvera Vafabmiljö i planeringsprocessen för att säkerställa att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad.

Upphandling

Den offentliga upphandlingen är ett viktigt verktyg i omställningen till en cirkulär ekonomi. Eftersom det i Sverige varje år görs offentliga upphandlingar för över 1 000 miljarder kronor är upphandlingar en motor i omställningen[5]. Att jobba med cirkulära upphandlingar innebär att till exempel upphandla varor och tjänster som består av eller använder återvunnet material, återanvända komponenter eller genom att ställa krav som ger varor en längre livslängd.

Samverkan

Vafabmiljö som kommunalförbund bildades för tio år sedan för att tillsammans stå starkare när utmaningarna inom avfallsområdet krävde högre kapacitet och ökad kompetens. Hittills har stordriftsfördelarna tjänat sitt syfte väl när det kommer till logistik och en effektiv avfallshantering. Nu behöver samverkan ta ytterligare ett steg och få positiva effekter även på arbetet med återanvändning och att förebygga avfall. Det gäller både samverkan mellan kommunerna och Vafabmiljö men också

[3] Lägesbild för tillsynsområdet lagesbild-avfall.pdf, Naturvårdsverket
[4] Plan- och bygglagen (2010:900)
[5] Upphandling för att främja cirkulär ekonomi | Upphandlingsmyndigheten, Upphandlingsmyndigheten

SAMRÅDSVERSION

mellan Vafabmiljö och andra aktörer. För att nå framgång i arbetet med förebyggande av avfall krävs mer samverkan inom regionen som helhet, exempelvis med företag inom tillverknings- och byggindustrin eller aktörer inom ideell sektor.

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar

Enligt Avfall Sverige[6] visar trenden att avfallsmängderna i Sverige minskar och att den långsiktiga utvecklingen pekar på att fler resurser tas tillvara. Den senaste tioårsperioden kännetecknas av att ny lagstiftning har införts i hög takt. Den nya lagstiftningen syfte är att påverka avfallshanteringen i rätt riktning: uppåt i avfallstrappan. Lagstiftningen för med sig ett behov för avfallsbranschen av att ställa om och anpassa sin verksamhet för att möta de nya kraven, där det som tidigare setts som avfall nu utgör en resurs.

Förpackningar

Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar, hos hushåll som sedan tidigare inte haft tillgång till detta genom till exempel en miljöbod, påbörjades i Vafabmiljö-regionen under 2025 i enlighet med förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar. I takt med att den fastighetsnära insamlingen byggs ut kommer behovet av att lämna förpackningar på återvinningsstationer att minska. Antalet återvinningsstationer ska ses över, men de kommer att fylla ett annat syfte då de istället kommer att bli insamlingsplats för skrymmande förpackningar. Möjligheten att lämna förpackningar på återbruken blir kvar, för särskilda tillfällen då fastighetens egna kärl eller behållare inte räcker till.

Grovavfall

Återbruken kommer få en än viktigare roll för att hantera grovavfall men även för att nå mål om att återanvända och återvinna. Utveckling av återbruken sker i enlighet med planen för Återbruk 2.0, där lokala förutsättningar styr ordningen för genomförandet. Tidsplanen för genomförandet sträcker sig preliminärt fram till 2035. Utöver Återbruk 2.0 behöver återbruken i närtid utvecklas för att under avfallsplanens tidsperiod leva upp till målen om att förebygga avfall samt återvinna mer material.

Matavfall

Det är sedan 2024 lag på att sortera ut sitt matavfall för både hushåll och verksamheter. Enligt avfallsförordningen[7] ska utsorteringen ske genom separat insamling via kärl eller i godkänd hemkompost. I Vafabmiljö-regionen finns det hushåll och verksamheter som använder matavfallskvarn ansluten till ett avloppssystem som behandlingsmetod. Detta är inte tillåtet sedan

[6] svensk-avfallshantering-2024.pdf
[7] Avfallsförordning (2020:614) | Sveriges riksdag

SAMRÅDSVERSION

2024 men dispens har beviljats av Naturvårdsverket fram till 2028. Efter det behöver dessa hushåll och verksamheter ha en annan lösning som är godkänd för att hantera deras matavfall.

Avfallsanläggningar

Utveckling av Vafabmiljös nuvarande fem anläggningar kommer att ses över i en långsiktig strategi med perspektivet 10–15 år. Syftet är att bättre möta de krav som ställs utifrån lagstiftning om till exempel förpackningsinsamling, invasiva växter och återanvändning av grovavfall. Dessa anläggningar förväntas få en annan roll och betydelse när avfallshanteringen förändras över tid i enlighet med avfallshierarkin. De fem anläggningarna är Gryta (Västerås), Annelund (Enköping), Isätra (Sala), Sänkmossen (Fagersta) samt Norsa (Köping).

Förebyggande av avfall

I dagsläget är det inte helt klarlagt hur arbete med att förebygga avfall ska organiseras för att genomföras både systematiskt och långsiktigt. För vissa typer av avfall, som matsvinn i skolor och äldreboenden, är det mer självklart att det är kommunernas kostenheter och motsvarande som ansvarar för arbetet. När det gäller andra delar upplevs ansvarsfördelningen mellan Vafabmiljö och kommunerna lite otydligare. Kommunalförbundets stordriftsfördelar när det gäller att hantera avfall är inte nödvändigtvis överförbart på arbete med att minska avfallet eftersom det i många fall är ett arbete som behöver göras med utgångspunkt i varje verksamhet. Organisationen kring förebyggande av avfall i kommunerna och på Vafabmiljö behöver därför klargöras framöver för att få till ett strategiskt arbete i frågan.

5 Avfallsplanens framtagande

Arbetet med att ta fram avfallsplanen började 2017 då projektet Dialogen startades. Genom Dialogen genomfördes workshops med politiker och tjänstepersoner i kommunerna och Vafabmiljös organisation, kundfokusgrupper och en kampanjsajt togs fram där synpunkter kunde lämnas. Under vintern/våren 2019 skickades avfallsplanen på remiss till samtliga kommuner och samråd pågick i respektive kommun i minst fyra veckor under samma period. Efter detta bearbetades avfallsplanen ytterligare innan beslut om att anta avfallsplanen slutligen fattades i samtliga kommunfullmäktige under perioden maj-oktober 2020.

Under 2026 gjordes en halvtidsuppföljning av avfallsplanen vilken även innehöll en aktualitetsbedömning utifrån tre perspektiv: uppfyllelse av mål och syfte, samverkan för genomförandet samt omvärld och lagstiftning. Aktualitetsbedömningen visade att avfallsplanen i sin nuvarande form omfattar mer än det lagstadgade syftet, eftersom behovet av att styra förbundets arbete var större när avfallsplanen antogs och förbundet var nytt. Idag upplevs avfallsplanen för omfattande och spretig och flera av målen är svåra att följa upp eller ger inte tillräckliga svar på hur den faktiska utvecklingen ser ut. Sett till samverkan har förankring och ansvarsfördelning ett behov av att förbättras och förtydligas för att arbetet ska vara mer integrerat i kommunernas övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktualitetsbedömningen visade även att mycket har förändrats sedan

SAMRÅDSVERSION

avfallsplanen antogs, både genom ändringar i lagstiftning som branschens egen utveckling. Avfallsplanen behöver prioritera ansvaret för att arbeta med de övre stegen i avfallshierarkin ännu mer. Den behöver även se till att Vafabmiljö och medlemskommunerna bidrar till att de nationella mål som finns för materialåtervinning uppnås. Flera förbättringsmöjligheter för planens struktur har även synliggjorts. Resultatet från aktualitetsbedömningen har varit en av de viktigaste utgångspunkterna under revideringen.

Utöver uppföljningsarbetet och de ändringsbehov som lyfts under detta har även workshopar kring revideringen genomförts. Medlemskommunerna delades in tre olika grupper och fick utifrån fokus på avfallsminimering, återanvändning, nedskräpning, nedlagda deponier och farligt avfall delta med lämpliga tjänstepersoner. En sammanfattning av diskussionerna workshoparna har sedan presenterats på Samrådsorganet för att därefter bli ytterligare en utgångspunkt i revideringsarbetet. Kommunerna har också fått möjlighet att i ett tidigt skede lämna synpunkter på ett granskningsförslag av den reviderade avfallsplanen där tjänstepersoner via sin representant i Samrådsorganet. Granskningsförslaget presenterades även digitalt där tjänstepersoner i kommunerna bjöds in för att lyssna och ta del av resonemangen bakom förslaget.

[Efter samrådsperioden tillkommer text om hur samrådet har gått till.]

SAMRÅDSVERSION

Ordlista

Avfallsförebyggande/avfallsminimering: Syftar till att minska uppkomsten av avfall genom att vidta åtgärder innan avfall uppstår. Att förebygga avfall är det första steget i avfallshierarkin och det är prioriterat i både den europeiska och i den svenska miljölagstiftningen.

Avfallstrappan, avfallshierarkin: Avfallshierarkin, eller avfallstrappan som den också kallas, är gemensam för hela EU och visar hur vi ska jobba med avfallsfrågor och behandla avfall. Trappan har fem steg och vi strävar efter att behandla avfall i de översta stegen. Det betyder att vi i första hand ska förebygga avfall. I andra hand ska vi återanvända avfall, exempelvis laga trasiga saker så att de går att använda igen. I tredje hand ska avfall materialåtervinnas, alltså att nya produkter skapas av materialet. Om det inte är möjligt ska avfallet energiåtervinnas, till exempel genom förbränning där värme och energi tas omhand. I sista hand ska avfall deponeras, alltså lagras på ett säkert och kontrollerat sätt

Biogas: En förnybar energikälla som bildas när organiskt material bryts ner i en syrefri miljö och består huvudsakligen av metan. Biogas framställs genom rötning av organiskt material som matavfall, slam från reningsverk eller annan biomassa.

Biogödsel: En restprodukt som uppstår när biogas produceras och kan användas i jordbruket som gödning på åkermark.

Deponi: En plats där avfall lagras eller deponeras för långsiktig förvaring. Deponier används för avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och måste därför lagras på ett säkert sätt för att minimera miljöpåverkan. Deponering är den sista utvägen inom avfallshantering. Utgör det lägsta steget i avfallstrappan.

Direktionen: Vafabmiljös högsta beslutande organ som består av två ledamöter från varje medlemskommun i form av politiker. Direktionen leder arbetet på strategisk nivå och beslutar om verksamhetsplan och budget men även strategiska projekt.

Energiåtervinning: Processen där avfall som inte kan materialåtervinnas omvandlas till energi, vilket bidrar till att producera elektricitet och värme.

Grovavfall: Skrymmande avfall som på grund av sin storlek eller andra egenskaper inte ska läggas i det vanliga kärlet för restavfall.

Kommunalförbund: En juridisk samverkansform där flera kommuner eller regioner gemensamt hanterar specifika kommunala uppgifter.

Kommunalt avfall: Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, dock inte avfall från tillverkning, avfall från jord- och skogsbruk, avfall från fiske, avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening, bygg- och rivningsavfall, och inte heller uttjänta bilar.

Kommunalt ansvar: Vad som är avfall under kommunalt ansvar framgår av 15 kap. 20 § miljöbalken. Det avfall som kommunen ansvarar för är: 1. kommunalt avfall, 2. avloppsfraktioner och

SAMRÅDSVERSION

filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för a) hushållsspillvatten, eller b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten 3. latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar, och 4. bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet (gäller från 2023).

Matsvinn: Livsmedel som har producerats men inte konsumerats av olika anledningar. Det kan inkludera mat som är fullt ätbar men som av olika skäl inte äts eller dricks upp utan slängs i onödan. Matsvinn uppstår i hela livsmedelskedjan, från produktion till hushåll, och omfattar både fasta och flytande livsmedel.

Matavfall: Biologiskt avfall från matrester som kan återvinnas till biogas och biogödsel.

Materialåtervinning: Tillvaratagande av material från avfall som kan användas vid tillverkning av nya produkter, så kallad materialåtervinning. Förbränning av avfall är energiåtervinning.

Medlemsrådet: Består av representanter från kommunstyrelsen i samtliga tolv medlemskommuner. Medlemsrådet har inget beslutsmandat men är viktig för förankring av strategier och beslut.

Restavfall: Avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och som inte är farligt avfall. Det inkluderar exempelvis blöjor, disktrasor, tandborstar och post-it lappar.

Rötning: Biologisk nedbrytning av organiskt material i syrefri miljö, ofta med produktion av biogas

Samrådsorganet: Utgörs av tjänstepersoner från var och en av de tolv medlemskommunerna. Samrådsorganet träffas minst två gånger per år och är till för att diskutera tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande avfallshanteringen.

Återanvändning: Produkter eller komponenter används en andra gång i samma syfte för vilket de ursprungligen var avsedda istället för att kasseras.

Återbruk, återvinningscentral (ÅVC): Bemannade anläggningar där privatpersoner och företag kan lämna grovavfall, farligt avfall och material för återanvändning, under reglerad tillsyn och enligt miljölagstiftning. I Vafabmiljös kommuner heter återvinningscentralerna ”återbruk”.

Återvinningsstation: Obemannad mindre station för mottagning av förpackningar, tidningar och andra trycksaker.

SAMRÅDSVERSION

OSVERSION

Om oss

Vafabmiljö är ett kommunalförbund bildat av Heby, Enköping och alla kommuner i Västmanland. Vi arbetar med avfallshantering på ett sätt som är långsiktigt och hållbart. Våra mål är att avfallsmängderna ska minska och att avfallet ska ses som en resurs. Allt ska återanvändas eller återvinnas så långt det bara är möjligt. Genom att dela med oss av vår kunskap och erbjuda bra lösningar vill vi ge dig förutsättningar att vara med och skapa en hållbar framtid. Tillsammans kan vi rädda världen lite varje dag, brukar vi säga.

Postadress: Box 140, 721 05 Västerås
Besöksadress: Gasverksgatan 7, 721 30 Västerås
Organisationsnummer: 222000–3129
021-39 35 00
info@vafabmiljo.se
vafabmiljo.se

VafabMiljö

From: Officiella brevlådan
Sent: 2026-06-11 10:29:44
To: AR Arboga kommun officiell adress; Kontaktcenter; KK Kopings kommun; Information Kungsör; Kommun Info; information; Enköpings kommun; kommun; Fagersta kommun; Norbergs kommun; SU Surahammars kommun; Kundcenter
Cc: Henrik Syrjälä; Raine Katajamäki; Lisa Ekberg; Sernland, Malin; Norrman, Thomas; Lena Gunnarsdotter; Theres Andersson; Linda Eriksson; Linnea Landfors; Leila.Imamovic; Cecilia Berg; Jungmarker, Anna
Subject: Remiss för förslag till revidering av Avfallsplan 2020-2030
Attachments: Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020-2030.pdf

Till Vafabmiljös medlemskommuner

Direktionen har nu fattat beslut om att ställa ut framtaget förslag till revidering av Avfallsplan 2020 - 2030. I samband med detta skickas förslaget på remiss till medlemskommunerna. Om kommunerna önskar kan Vafabmiljö besöka kommunstyrelsen eller liknande för möjlighet att ställa frågor angående förslaget och processen. Sista dag för att lämna remissvar är den 15 oktober, vilket görs till info@vafabmiljo.se. Ange "remissvar avfallsplan" i ämnesraden.

Information gällande hur samrådet behöver publiceras på respektive medlemskommuns hemsida har skickats ut i ett separat utskick. Förslaget på reviderad avfallsplan kommer även att skickas ut i fysisk form till alla kommuners postadress. Detta exemplar ska göras tillgängligt för invånare via kommunens medborgarkontor, kontaktcenter, kommunhus eller liknande.

Efter samrådsperioden kommer förslaget att bearbetas ytterligare för att därefter låta Vafabmiljös direktion och sedan respektive kommunfullmäktige fatta beslut, med mål att den uppdaterade avfallsplanen kan träda i kraft den 1 juni 2027.

För frågor om förslaget, samrådsprocessen eller för att boka in ett besök i er kommun, kontakta felicia.thornander@vafabmiljo.se

Bifogade filer:
Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020-2030.pdf

Vänliga hälsningar

Emmelie Brandt
Registrator

Vafabmiljö kommunalförbund
Telefon: 021 39 24 32
Postadress: Box 140, 721 05 Västerås
Besöksadress: Gasverksgatan 7, Västerås

E-post: emmelie.brandt@vafabmiljo.se
Besök oss gärna på vafabmiljo.se

VafabMiljö

Samrådsversion av den reviderade Avfallsplan 2020–2030

SAMRÅDSVERSION

2026-06-08

Detta är samrådsversionen av den reviderade avfallsplanen.

Utställning pågår från 2026-06-15 till 2026-10-15. Information om hur synpunkter kan lämnas finns på Vafabmiljös hemsida.

Avfallsplanen kommer att kompletteras med bilagorna inför beslut. De uppdateras under samrådsperioden och hänvisas därför till i dokumentet som ”Bilaga X” och är inte bifogade till huvuddokumentet.

SAMRÅDSVERSION

Innehåll

Sammanfattning 4

1 Inledning 5

2 Mål och aktiviteter 6

3 Styrmedel som kommer att användas 21

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar 23

5 Avfallsplanens framtagande 24

Ordlista 26

SAMRÅDSVERSION

Sammanfattning

Avfallsplanen, som ursprungligen antogs i kommunerna under 2020, har under 2026 reviderats för att vara aktuell till 2030 då planen löper ut. De tio målområdena i planen minskas till fyra. Det nya upplägget lägger fokus på att gå från ”ord till handling” då de kommande åren prioriterar de områden som är i störst behov av förändring. Med den reviderade avfallsplanen blir det också tydligare hur ansvaret är fördelat mellan kommunerna och Vafabmiljö.

I genomförandet av avfallsplanen 2027–2030 är de översta stegen i avfallstrappan prioriterade. Det syns i avfallsplanens första målområde ”Minska avfallet”. Målområdet riktar in sig på vad vi kan göra innan något blir till avfall, det vill säga att förebygga att avfall uppstår.

Det andra målområdet ”Ta vara på avfallet” handlar om hur vi ser till att avfallet kommer till störst nytta genom materialåtervinning. Det gäller både förpackningar som samlas in från hushållen och det grovavfall som lämnas på återbruken (namnet på återvinningscentralerna i Vafabmiljö-regionen). Mer av det avfall som lämnas på återbruken behöver materialåtervinnas eller förberedas för återanvändning. Målområdet pekar också ut att mer matavfall ska samlas in och tas tillvara.

Det tredje målområdet ”Hantera avfallet säkert” handlar om hur vi minskar risken för påverkan på miljö och människa. Målområdet gäller det farliga avfall som uppstår i kommunernas verksamheter och hanteringen av de deponier som både kommunerna och Vafabmiljö ansvarar för.

”Minska nedskräpningen” är kvar som ett eget målområde. Här har kommunerna tagit fram egna aktiviteter utefter sina egna förutsättningar. Det är exempelvis att delta i skräpplockarkampanjer, förmedla information och mäta nedskräpningen för att se hur utvecklingen ser ut.

Målområdena består av huvudmål, delmål och aktiviteter. Ansvaret för att genomföra aktiviteterna kan ligga antingen på Vafabmiljö, medlemskommunerna eller vara delat. De nio huvudmål som avfallsplanen innehåller är:

Minska avfallet	1.1 - Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020
	1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återanvändning i den egna verksamheten.
Ta vara på avfallet	2.1 - Minst 60 % av kommunalt avfall samlas in för materialåtervinning.
	2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Hantera avfallet säkert	3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.
	3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.
	3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.
Minska nedskräpningen	4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.
	4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.

SAMRÅDSVERSION

1 Inledning

Enligt 15 kap. 45 § miljöbalken (1998:808) ska det för varje kommun finnas en avfallsplan som är antagen av kommunfullmäktige. Avfallsplanen ska bland annat beskriva hur kommunen arbetar för att minska avfallets mängd och farlighet. Vafabmiljö ansvarar för att ta fram avfallsplanen, men i enlighet med miljöbalken och förbundsordningen är det kommunfullmäktige i varje medlemskommun som antar den.

Kommunerna i Västmanland har tillsammans med Heby och Enköpings kommun bildat Vafabmiljö kommunalförbund. I Vafabmiljö-regionen bor cirka 340 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Medlemskommunerna har lämnat över ansvaret i miljöbalkens 15 kapitel till Vafabmiljö. Det innebär att Vafabmiljö sköter den strategiska planeringen, hanteringen av avfall och den myndighetsutövning som behövs i samband med detta. Kommunerna ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, arbete med nedlagda deponier, arbete mot nedskräpning och genomförande av vissa aktiviteter i avfallsplanen.

Syfte

Syftet med avfallsplanen är att stärka arbetet med att minska avfallet och att det avfall under kommunalt ansvar som uppstår inom Vafabmiljös region ska hanteras enligt avfallstrappan. Inom Vafabmiljö-regionen ska vi helt enkelt bli bättre på att minska avfallsmängderna och återanvända mera. Det avfall som ändå uppstår ska till så stor del som möjligt återvinnas och hanteras på ett säkert sätt. Avfallsplanen är det strategiska dokument som pekar ut vad som ska göras, beskriver hur arbetet är organiserat, sätter tidsramarna och gör ansvarsfördelningen tydlig.

Genom arbetet med att uppnå avfallsplanens mål bidrar vi även till att regionala, nationella och globala mål uppnås. De mål som berörs finns sammanställda i Bilaga X - Mål som berör avfallsplanen. Utöver dessa mål har medlemskommunerna också egna mål i sina olika styrande planer och program som berör samma områden som avfallsplanen.

Avgränsningar

Avfallsplanen innehåller inte mål och aktiviteter för avloppsslam eller massor från verksamheter. Det beror på att en avfallsplan endast omfattar sådant avfall som klassas som kommunalt avfall.

Avfall från septiktankar och avloppsrening, det vill säga slam, är inte kommunalt avfall men kommunen har enligt 15 kap. 20 § miljöbalken ansvar för att transportera bort och behandla vissa avloppsfraktioner. Detta uppdrag har kommunerna överlämnat till Vafabmiljö att utföra.

Inte heller massor som uppstår när kommunen driver sin verksamhet ingår i avfallsplanen. Däremot är det utpekat enligt miljöbalken att alla verksamheter ska främja återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material och råvaror så att ett kretslopp uppnås. Det betyder att samhällsplanering behöver ske på ett sådant sätt att masshanteringen minskas.

SAMRÅDSVERSION

Uppföljning

Den första uppföljningen av avfallsplanen gjordes två år efter antagandet och undersökte hur arbetet gick med aktiviteterna. En andra och mer ingående uppföljning gjordes under 2025 där mål och aktiviteter följdes upp. Uppföljningen visade att det gick bra för vissa målområden, både genom antal utförda aktiviteter och uppfyllelse av mål. Sett till helheten är det dock mycket arbete kvar för att nå flera av målen, trots att många aktiviteter är genomförda. Rapporten från halvtidsuppföljningen finns att läsa i Bilaga X.

Statusen för aktiviteterna i avfallsplanen kommer att följas upp årligen för att se hur genomförandet går. Även målen kommer att följas upp årligen genom de utpekade uppföljningssätten. För vissa mål kommer en mer fördjupad uppföljning att göras efter 2030. Anledningen till det är att bedömningen av måluppfyllelsen kommer att vara mer krävande eller att en längre tid behövs för att kunna se arbetets effekter. Vafabmiljö är ansvariga för att samordna uppföljningen och den utpekade organisationen för respektive mål ska bidra med underlag till uppföljningen. Resultatet från samtliga uppföljningar kommer att redovisas för Vafabmiljös direktion, Medlemsrådet och i Samrådsorganet. Även kommunstyrelsen i respektive medlemskommun kommer att få ta del av uppföljningen.

Ansvar för genomförande av aktiviteter

Avfallsplanens aktiviteter berör flera olika aktörer som till exempel Vafabmiljö, de tolv medlemskommunerna, fastighetsägare, verksamheter och hushåll. Ansvaret för genomförande av aktiviteterna ligger dock enbart på Vafabmiljö och de tolv medlemskommunerna. I tabellerna över aktiviteterna finns det förslag på vilka nämnder, förvaltningar, avdelningar, enheter och liknande som är lämpliga att involvera i arbetet med de olika aktiviteterna. Eftersom kommunerna är organiserade på olika sätt kan namnen skilja sig något, men de ger en uppfattning om var i organisationen arbetet bör utgå från. För vissa kommuner kan det även innebära kommunala bolag eller andra kommunalförbund.

För att planen ska få effekt behöver avfallsplanens aktiviteter inkluderas i övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktiviteterna behöver både planeras, resurssättas och följas upp i de berörda verksamheterna. De aktiviteter som finns i avfallsplanen är framtagna för att leda till att målen uppfylls, men även annat arbete utöver aktiviteterna som kan bidra till målens uppfyllnad kan såklart genomföras.

2 Mål och aktiviteter

Aktiviteterna i avfallsplanen gäller för åren 2027–2030 och alla mål har 2030 som målår. I kolumnen längst till höger i tabellen över målens aktiviteter visar färgsättningen vilka som huvudsakligen berörs av arbetet. Blå markering är kommunerna, grön markering är Vafabmiljö och rosa markering är sådant som både kommunerna och Vafabmiljö behöver arbeta med.

SAMRÅDSVERSION

Målområde 1 – Minska avfallet

Att minska mängderna avfall är prioriterat på alla nivåer – från de globala Agenda 2030-målen och EU:s lagstiftning till våra nationella, regionala och lokala mål. Avfallsmängderna hänger ihop med våra beteenden, framför allt hur vi konsumerar och hur vi tar vara på sådant som redan har producerats. Det kan exempelvis vara i form av trasiga arbetskläder, elektronik, möbler och använda engångsprodukter.

Miljöbalken ger ansvar till den som ska behandla avfall för att ta vara på sådant som har lämnats som avfall men som skulle kunna återanvändas efter kontroll, rengöring eller reparation. Det kan exempelvis ske genom att besökare på återbruken lämnar ifrån sig detta på en särskild plats eller genom att sådant som har slängts i en container tas omhand av personalen efteråt.

För att minska avfallsmängderna krävs både mer kunskap och en förändring i inställningen till våra saker och hur vi konsumerar. Det behöver bli mer naturligt att i första hand låna, hyra eller köpa begagnat och i andra hand köpa nytt. Mängderna onödigt matavfall eller matsvinn, alltså sådant som hade kunnat ätas men som har blivit dåligt, behöver också minska.

Mål 1.1 – Avfallsmängderna ska ha minskat jämfört med 2020.

Det allra bästa är om vi kan minska mängderna avfall som uppstår genom att bli bättre på att använda allt som redan har producerats en längre tid innan det blir avfall. Målet avser insamlat matavfall, restavfall, grovavfall och farligt avfall via fastighetsnära insamling och återbruken. Förpackningar ingår inte i målet eftersom de finns med i målområde 2 ”Ta vara på avfallet”.

Uppföljning	Utgångsvärde (2020)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings-ansvarig
Antal insamlade kg/person och år (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten).	496 kg/person och år	404 kg/person och år	Mindre än 496 kg/person och år	Vafabmiljö
Antal insamlade ton till återanvändning (Hämtas från Avfall Web nummer I69 + I67 samt eventuellt produktåterbruk).	Okänt	118 ton	Säkerställd statistik. Önskvärt med en ökning.	Vafabmiljö

Delmål 1.1.1 – Mängden restavfall ska ha minskat med 30 % jämfört med 2023.

Mängden restavfall, som både är dyrt att ta hand om och orsakar koldioxidutsläpp, behöver minska. Delmålet är hämtat från Avfall Sveriges gemensamma 30/30-mål, vilket är anledningen till att startåret är 2023 i stället för 2020, och avser det restavfall som är kommunalt avfall.

Uppföljning	Utgångsvärde (2023)	Nuläge (2025)	Målvärde	Uppföljnings-ansvarig
Antal insamlade kg restavfall/person och år (Hämtas från Avfall Web i Värderingsrapporten, under kategorin ”Avfallsmängder”).	133 kg/person och år	127 kg/person och år	93 kg/person och år	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 1.1	Lämplig för genomförande
1.1.a	Utveckla avfallstaxan och avfallsföreskrifterna för att ge större incitament att minska mängden restavfall.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
1.1.b	Utveckla Vafabmiljös möjligheter att tillgängliggöra insamlat material eller produkter till återanvändning för privatpersoner och andra aktörer i regionen.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, enhet Återbruk, enhet Återvinning)
1.1.c	Utveckla möjligheter för invånare att dela, låna och hyra lokalt.	Kommunerna (kultur & fritid, utbildning, arbetsmarknad)
1.1.d	Synliggör initiativ och aktiviteter inom kommunens geografiska område som bidrar till ökad återanvändning och avfallsminimering.	Kommunerna (kommunikation, hållbarhet)

Mål 1.2 - Kommunerna ska ha ökat sitt arbete med avfallsminimering och återanvändning i den egna verksamheten.

Genom att bland annat ställa krav i upphandlingar kan kommunerna utnyttja sin inköpskraft för att främja cirkularitet. Att också använda de resurser som redan finns tillgängliga och förlänga livslängden på produkter i verksamheterna kan minska både klimatpåverkan och kostnaderna.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Årligen ska status anges för de tillhörande aktiviteterna.	Några kommuner har kommit igång, men systematiskt arbete saknas.	Kommunerna
I slutuppföljningen redovisas: • Antal upphandlingar med krav på återanvändning eller avfallsförebyggande åtgärder. • Antal verksamheter som genomfört åtgärdsplaner för att minska sitt avfall.		Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 1.2	Lämplig för genomförande
1.2.a	Etablera rutiner för upphandling och inköp av varor, material och tjänster som leder till minskade avfallsmängder för kommunala offentliga verksamheter.	Kommunerna (kommunstyrelse, upphandling) och Vafabmiljö (upphandlingsfunktionen)
1.2.b	Delta i nätverk för cirkulära upphandlingar för att utveckla arbete med kravställning om avfallsminimering och återanvändning vid upphandling.	Kommunerna (upphandling). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.
1.2.c	Delta i nätverk för att minska avfallet.	Kommunerna (alla nämnder). Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och Strategi) samordnar nätverket.

1.2.d	Ta fram och genomför åtgärdsplaner för att minska avfallet och öka återvinningen i den egna verksamheten.	Kommunerna (alla nämnder, Vafabmiljö erbjuder utbildning och processtöd till kommunerna) och Vafabmiljö (alla avdelningar)
1.2.e	Förlänga livslängden för elektronik genom exempelvis krav i upphandlingar, möjlighet till renovering och återanvändning samt rutiner kring hantering och uppgradering.	Kommunerna (IT, upphandling) och Vafabmiljö (IT, upphandling)
1.2.f	Utveckla interna möjligheter att ta vara på befintliga resurser som exempelvis möbler och arbetskläder genom att dela, låna, hyra, rekonditionera, reparera och liknande.	Kommunerna (alla nämnder)
1.2.g	Minska mängden bygg- och rivningsavfall inklusive massor från bygg-, mark- och anläggningsprojekt.	Kommunerna (upphandling, samhällsbyggnad, fastighet)

Målområde 2 – Ta vara på avfallet

I Sverige finns lagkrav på att förpackningar i metall, papper, kartong, plast och glas ska återvinnas till nya förpackningar, men ändå nås inte EU:s uppsatta mål. Fler förpackningar måste både sorteras ut och samlas in för att öka materialåtervinningen. Förutom förpackningar finns det också andra typer av avfall som kan materialåtervinnas. Två exempel är den metallskrot och elektronik som samlas in som grovavfall på återbruken.

Enligt lag ska också allt matavfall sorteras ut. Med matavfall menas både sådant som inte går att undvika, som till exempel skal, ben och kaffesump, och sådant som egentligen inte hade behövt slängas, alltså matsvinn. Efter insamling behandlas matavfallet i en biogasanläggning som genom biologisk återvinning producerar fordonsgas. Utöver fordonsgasen bildas också biogödsel som sen kan användas som gödning på åkrar.

På återbruken samlas det också in avfall som inte kan materialåtervinnas, till exempel gammal tapet, mattor och trasiga vattenslangar. Dessa material skickas i stället till energiåtervinning där energin från förbränningen av avfall omvandlas till värme och elektricitet. Det finns dock möjlighet att materialåtervinna ännu mer av det som idag går till energiåtervinning.

SAMRÅDSV

Annat avfall som uppstår kan vara restavfall i form av blöjor, snusprillor och kuvert. Undersökningar[1] visar att knappt hälften av hushållens restavfall är rätt sorterat. Genom att bli bättre på att sortera ut det som inte hör hemma i restavfallspåsen kan vi se till att mer avfall tas omhand på ett bättre sätt.

Mål 2.1 - Minst 60 % av kommunalt avfall samlas in för materialåtervinning.

Med kommunalt avfall menas *"avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll",* läs mer i ordlistan på sida 26. Att ta vara på avfall genom materialåtervinning eller biologisk behandling är bättre än att skicka det till förbränning. Det minskar kostnaderna och ökar miljönyttan.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel som samlats in för materialåtervinning (Hämtas från Avfall Web i KOLADA-rapporten, nummer NT465 "Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling").	37 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.1 - Mindre än 20 % av restavfallet ska bestå av felsorterade förpackningar.

Det finns ett nationellt mål som säger att 2030 ska minst 70 % av förpackningarna som sätts på marknaden materialåtervinnas. Det betyder att fler förpackningar behöver samlas in istället för att hamna i restavfallet för att återvinningsmålet ska kunna uppnås.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av förpackningar vid plockanalys.	(2023) 25 %	Vafabmiljö
Totalt insamlade vanliga förpackningar (Hämtas från Avfall Web, indatapunkt I6).	(2025) 15 042 ton	Vafabmiljö

[1] PM Sammanställning av plockanalysresultat i Avfall Web 2021–2023, Avfall Sverige, avfallsverige.se

Delmål 2.1.2 - Minst 75 % av uppkommet matavfall blir biologiskt återvunnet.

Målet är hämtat från de nationella etappmålen. Av det matavfall som uppstår i hushåll, storkök och restauranger ska så mycket som möjligt tas omhand i biogasanläggningen. Då kan det bli fordonsgas och biogödsel som sen används som näring på åkermark. Hur mycket som hamnar hos biogasanläggningen påverkas av sorteringen hos de som skapar matavfallet och hanteringen vid insamlingen och på biogasanläggningen.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton uppkommet matavfall som rötas där näringsämnen tas tillvara (Hämtas från Avfall Web i Avfallsindikatorer-rapporten, TR15).	48 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.3 - Minst 25 % av grovavfallet på återbruken samlas in för materialåtervinning.

Genom att förbättra insamlingen på återbruken kan mer material från grovavfallet sorteras ut till materialåtervinning istället för att gå till förbränning. För det krävs både välplanerade återbruk och samarbete med besökare.

Uppföljning	Nuläge (2025)	Uppföljningsansvarig
Andel av antal ton grovavfall på återbruken som är insamlat för materialåtervinning (Hämtas från Avfall Web i Trendrapport – Återvinning, ”Andel grovavfall till materialåtervinning av totalt insamlat grovavfall”).	12,6 %	Vafabmiljö

Delmål 2.1.4 - Mindre än 25 % av restavfallet ska bestå av felsorterat matavfall.

När matavfall läggs i restavfallspåsen istället för att sorteras ut separat kommer inte näringsämnena att tas tillvara i biogasanläggningen. Det gör att värdefulla näringsämnen inte utnyttjas på bästa sätt.

Uppföljning	Nuläge (2026)	Uppföljningsansvarig
Andel av vikten i restavfallet som består av matavfall vid plockanalys.	28 %	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.1	Lämplig för genomförande
2.1.a	Ta fram arbetssätt och rutiner för att inte behöva klassa om matavfallspåsar som har lagts i plastpåsar till restavfall så att mer matavfall kan tas tillvara.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Transport och Logistik, enhet Gas).
2.1.b	Identifiera materialströmmar och aktörer som kan bidra till att material från hushållens grovavfall återvinns i större utsträckning än i dagsläget.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi, avdelning Anläggningar och behandling).
2.1.c	Samverka med Mälarenergi för en differentierad avgift som incitament för att minska plasten i avfall som skickas till energiåtervinning.	Vafabmiljö (avdelning Hållbarhet och strategi)
2.1.d	Utveckla arbetet med analys av statistik för insamlat material, för både återanvändning och återvinning, på återbruken.	Vafabmiljö (enhet Återbruk och enhet Återvinning)
2.1.e	Införa sortering av matavfall, förpackningar och returpapper på samtliga kommunala arbetsplatser och vid evenemang där kommunen är direkt arrangör eller är finansiär.	Kommunerna (alla nämnder)
2.1.f	Utveckla arbetssätt och teknik för att ge kunder återkoppling på sin sortering.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation samt avdelning Hållbarhet och strategi)

Mål 2.2 - Samarbetet mellan Vafabmiljö och fastighetsägare för flerbostadshus är väl utvecklat.
Fastighetsägare av flerbostadshus, både privata och kommunala, har en nyckelroll för att fler förpackningar och mer matavfall ska samlas in. Det gäller både vid utformningen av hämtplatsen samt kunskap och acceptans hos de som använder avfallets insamlingssystem.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller etablerade arbetssätt och rutiner för samarbete.	I samband med Närsorterat har kundkontakter påbörjats, arbetet behöver struktureras och bli långsiktigt.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 2.2	Lämplig för genomförande
2.2.a	Utveckla arbetssätt för att strukturerat jobba med tidig dialog med byggherrar för att minska antalet problematiska hämtställen.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)
2.2.b	Utveckla arbetssätt för att ge stöd till fastighetsägare som tar olika kulturer och sociala gruppers behov i beaktande.	Vafabmiljö (avdelning Kund och kommunikation)

Målområde 3 – Hantera avfallet säkert

Ibland kan det uppstå avfall som innehåller farliga ämnen och som därför inte ska fortsätta cirkulera i kretsloppet. Denna typ av avfall behöver tas omhand på ett säkert sätt för att inte skada människor och miljö. Därför ska farligt avfall inte läggas tillsammans med restavfall i den vanliga soppåsen. Exempel på farligt avfall som är vanligt är färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och olika slags kemikalier.

Det finns också avfall som inte går att återanvända eller återvinna och som därför deponeras, till exempel isolering och porslin. I Sverige deponeras idag bara små mängder och avfallet behandlas inte igen när det väl har lagts i marken. För att inte avfallet ska bli en risk i framtiden behöver nya deponier byggas på ett särskilt sätt. Gamla deponier är inte byggda så här och därför behöver de fortsätta att tas omhand. En avfallsplan ska även innehålla uppgifter om nedlagda deponier inklusive en bedömning av risken för människors hälsa och miljön, se bilaga X.

Mål 3.1 - Systematiserad hantering av farligt avfall i de kommunala verksamheterna.

Farligt avfall uppstår när kommunen bedriver sin verksamhet. Exempel på vanligt förekommande farligt avfall är läkemedel, stickande och skärande avfall, färgrester från målning, lösningsmedel, batterier, lysrör och växtskyddsmedel. I sin roll som avfallsproducent behöver kommunerna ha rutiner och en systematik för insamling och bortskaffning av farligt avfall som uppfyller lagstiftning och krav på dokumentation.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
I slutuppföljningen redovisas infört systematiskt arbetssätt i kommunens verksamhet.	Praktiskt genomförbar hantering saknas i flera kommuner. Det saknas stöd för verksamheterna att göra rätt.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.1	Lämplig för genomförande
3.1.a	Upphandla och införa ett system som stödjer kommunens arbete med farligt avfall enligt lagstiftningens krav på dokumentation, rapportering, insamling och transport.	Kommunerna (kommunstyrelse, teknik, social)

Mål 3.2 - Nyttan från markytan på Vafabmiljös sluttäckta deponier ska ha ökat.

På Vafabmiljös anläggningar finns fem sluttäckta deponier. Dessa behöver fortsätta övervakas för att upptäcka och hantera negativ påverkan på miljön. Den stora markyta som deponier utgör går dock även att använda för att öka samhällsnyttan. På så sätt kan platserna även ha en positiv effekt på området de ligger i.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av plan eller aktiviteter som har genomförts för att öka nyttan från de sluttäckta deponierna.	Inget arbete har påbörjats.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 3.2	Lämplig för genomförande
3.2.a	Genomföra åtgärder som bidrar till biologisk mångfald, energiförsörjning, rekreation eller andra nyttor.	Vafabmiljö (avdelning Anläggningar och behandling)

Mål 3.3 - Senast 2050 ska samtliga deponier inom riskklass 1 och 2 vara åtgärdade.
I kommunerna finns deponier som kommunerna själva har ansvar för. Dessa är ofta gamla och avslutade för längesedan. Mål sätts endast för deponier inom riskklass 1 och 2, men åtgärder behöver genomföras även för deponier inom riskklass 3. Se Bilaga X för förteckning över kommunernas nedlagda deponier.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning årligen av hur arbetet går.	Flera kommuner har långsiktiga planer för förorenade områden.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 3.3	Lämplig för genomförande
3.3.a	Tillsätta de personella och ekonomiska resurser som behövs för att arbeta med nedlagda deponier.	Kommunerna (kommunstyrelse, tekniska)

Målområde 4 – Minska nedskräpningen

I Vafabmiljös medlemskommuner används varje år flera miljoner kronor för att städa offentliga miljöer. De negativa effekterna av nedskräpning är många och täcker in alla sidor av hållbarhet; miljömässig, social och ekonomisk. Skräpiga miljöer känns ofta otrevliga och otrygga och sju av tio ser nedskräpning som ett stort problem[2]. När det redan ligger skräp på en plats leder det också oftast till att mer skräp slängs där eller att platsen blir förstörd. För att stoppa nedskräpningen

[2] Skräpbarometern 2025, Håll Sverige Rent, Hsr.se

går det att jobba med både beteendeförändring och fysiska åtgärder i stadsmiljön. Ett bra verktyg för att kunna följa utvecklingen av nedskräpningen är att genomföra skräpmätningar.

Mål 4.1 - Nedskräpningen ska ha minskat jämfört med 2020.
Genom att minska mängden nedskräpning kan kommunen minska sina kostnader, öka tryggheten och minska den negativa miljöpåverkan.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Underlag som kan användas för att bedöma utvecklingen i kommunen: • Genomförda aktiviteter. • Kostnader som rapporterats in till Naturvårdsverket för att städa upp avfall som skräpats ned. • Resultat från skräpmätning. • Antal deltagare i skräpplockarkampanjer.	Kommunerna har olika ambitionsnivå och tillgängliga resurser för arbetet. De har kommit olika långt med att genomföra skräpmätningar.	Kommunerna

Nummer	Aktiviteter för mål 4.1	Kommun
4.1.a	Delta i Håll Sverige Rents kampanj årligen genom att uppmuntra alla förvaltningar att låta medarbetare, skolelever och förskolebarn avsätta 1–2 timmar till att plocka skräp inom geografiskt tilldelade områden.	Arboga
4.1.b	Genomföra skräpmätningar regelbundet för att mäta nivån av nedskräpningen i kommunen och för att se eventuella effekter av kampanjer och liknande.	Arboga
4.1.c	Arbeta aktivt för att få företag som har containers som samlingskärl att låsa dem eftersom olåsta och öppna containrar leder till att skräp sprids i närområdet.	Arboga
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Enköping (Tekniska nämnden)

4.1.d	Utföra skräpmätning årligen.	Fagersta
4.1.e	Erbjuda ersättning till föreningar som genomför städning av nedskräpning.	Fagersta
-	*Ej inkommit med aktiviteter.*	Hallstahammar
4.1.f	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Heby (Tekniska enheten)
4.1.g	Använda Håll Sverige Rents tilläggsfrågor om nedskräpning i medborgarenkäten när den genomförs.	Kungsör
4.1.h	Genomföra exempelvis skräpplockaraktiviteter eller informationskampanjer i samband med den årliga Världsmiljöveckan.	Kungsör
4.1.i	Delta årligen i Håll Sverige Rents nationella skräpplockardagar riktade till barn och ungdomar.	Kungsör
4.1.j	Genomföra skräpmätning enligt Håll Sverige Rents koncept. Resultaten används för att följa utvecklingen över tid och rikta informationsinsatser mot de platser och skräptyper där nedskräpningen är störst.	Köping
4.1.k	Genomföra riktade informationsinsatser om nedskräpning, exempelvis genom tillfälliga skyltar, markdekaler eller informationsinsatser på plats i områden som är särskilt nedskräpade. Insatserna kan kombineras med fysisk åtgärd (städning eller extra kärl) för ökad effekt.	Köping
4.1.l	Genomföra årlig utvärdering för att följa upp nedskräpningsläget och effekterna av kommunens insatser. Underlaget används för att förbättra och prioritera kommande åtgärder.	Köping

4.1.m	Utföra skräpmätning årligen.	Norberg
4.1.n	Genomföra minst en aktivitet årligen som syftar till att minska nedskräpningen i kommunen.	Sala
4.1.o	Genomföra en aktivitet mot nedskräpning årligen.	Skinnskatteberg
4.1.p	Genomföra översyn och optimering av offentliga soptunnor.	Skinnskatteberg
4.1.q	Genomföra städdagar i skolorna.	Surahammar
4.1.r	Utföra extra skräpmätning i Midgårdsparken för att få en indikation på om det minskar.	Surahammar
4.1.s	Utföra städning längs vägarna årligen med hjälp av föreningar.	Surahammar
4.1.t	Genomföra informationskampanjer om hur skräp ska hanteras i kommunen.	Surahammar
4.1.u	Föra statistik över större nedskräpningar, till exempel grovavfall som lämnas i skogen.	Surahammar
4.1.v	Delta årligen i Skräpplockardagarna genom att kommunen sprider information till förskolor och skolor. Barn- och utbildningsförvaltningens nämnder ska avsätta medel för att ytterligare öka kampanjens synlighet och skapa engagemang. Medlen kan används till exempelvis kampanjmaterial, inspirationsföreläsning eller inköp av ”plockpinnar”.	Västerås
4.1.w	Regelbundet genomföra skräpmätningar.	Västerås
4.1.x	Genomföra insatser där föreningslivet bidrar till ett skräpfritt Västerås i samarbete med Städa Sverige.	Västerås

4.1.y	Delta i Håll Sverige Rent-kampanjen ”Hela Sverige plockar skräp” med medarbetare från Västerås stad.	Västerås

Mål 4.2 - Anmälningar om nedskräpning hanteras skyndsamt.

Skräp som blir liggande och inte åtgärdas bidrar till att miljön upplevs otrygg och oattraktiv. Redan nedskräpade områden leder även till ytterligare nedskräpning. Därför är det viktigt att skräp som lämnats snabbt städas bort.

Uppföljning	Nuläge	Uppföljningsansvarig
Redovisning av etablerade rutiner och arbetssätt.	Ett arbete finns påbörjat men behöver struktureras och etableras på bredare front.	Vafabmiljö

Nummer	Aktiviteter för mål 4.2	Lämplig för genomförande
4.2.a	Ta fram rutiner för att förebygga nedskräpning och skyndsamt kunna åtgärda anmälningar om nedskräpning vid Vafabmiljös anläggningar och vid fastighetsnära insamling.	Vafabmiljö (avdelning Transport och logistik samt Anläggningar och behandling)

SAMRÅDSHANDLING

3 Styrmedel som kommer att användas

I detta avsnitt beskrivs de styrmedel som används i syfte att nå avfallsplanens mål och för att genomföra de olika aktiviteterna.

Avfallsföreskrifter

Enligt miljöbalken ska det för varje kommun finnas avfallsföreskrifter. Dessa är gemensamma för alla Vafabmiljös medlemskommuner och beslut om antagande fattas av kommunfullmäktige i varje kommun. Föreskrifterna är ett av de viktigaste styrmedlen för den kommunala avfallshanteringen och innehåller de lokala bestämmelserna för hanteringen av avfall under kommunalt ansvar. I föreskrifterna beskrivs bland annat vilka skyldigheter fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har för det avfall de skapar. Där beskrivs även hur avfall ska sorteras och lämnas, till exempel till återbruken.

Avfallstaxa

I avfallstaxan finns avgifter för hämtning och hantering av avfall under kommunalt ansvar. Liksom för avfallsföreskrifterna fattar respektive kommuns fullmäktige beslut om att anta taxan, som är gemensam för alla medlemskommuner. Likställighetsprincipen är en viktig grund för taxan och den innebär att alla kommuninvånare ska behandlas på samma sätt.

Taxan ska vara konstruerad enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär att de avgifter som totalt sett tas ut för hantering av avfall under kommunalt ansvar inte får vara större än de totala kostnaderna. Avgifterna är ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka invånare och verksamheters sortering. Enligt miljöbalken får avfallstaxan vara miljöstyrande och tas ut på ett sådant sätt att avfallsförebyggande åtgärder, återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Kommunen får även finansiera information om avfallsförebyggande åtgärder till hushåll och verksamheter, som har avfall under kommunalt ansvar, genom avfallstaxan.

Kommunikation och information

Sedan augusti 2020 är det lagkrav på att kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder. Vafabmiljös största informationskanaler är vafabmiljo.se med Mina sidor (där kunderna kan genomföra tjänster i inloggat läge), Avfallsappen samt kundtidningen Cirkulera som når alla hushåll en gång om året.

De största kommunikationskanalerna är kundcenter och återbruken. I kundcenter får fastighetsägare och kunder råd om vilka avfallstjänster som passar respektive fastighetsägare eller kund samt föreslår abonnemang som hjälper kunden att minska sitt avfall. Vid besök på något av Vafabmiljös 18 återbruk finns medarbetare på plats som guidar och hjälper kunderna, så att mer avfall tas om hand enligt avfallstrappan. Vafabmiljö genomför också kommunikationsarbete via förbundets miljöinformatörer som besöker skolor, föreningar och publika evenemang och tar emot studiebesök på avfallsanläggningarna.

SAMRÅDSVERSION

Tillsyn

De kommunala tillsynsmyndigheterna (miljö- och hälsoskyddskontor eller motsvarande) utövar tillsyn över verksamheter. De ska i sin tillsyn kontrollera exempelvis hur avfallet hanteras. Tillsynsmyndigheterna kan ge råd, men vid behov också förelägga verksamhetsutövare att förbättra sin avfallshantering. Det är en utmaning för tillsynsmyndigheterna att ha resurser för att rikta tillsynen åt det håll där det ger störst effekt[3]. I praktiken innebär det att kommunernas tillsynsarbete fokuserar på olika delar och att de kommunala tillsynsplanerna ser olika ut. En ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan de kommunala tillsynsmyndigheterna rekommenderas.

Fysisk planering

I sin roll som fysisk planerare styr kommunen användningen av kommunens mark. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) är avfallshanteringen ett allmänt intresse och ska uppmärksammas på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen[4]. En fråga som aktualiserats är ytor för etablering av nya återbruk eftersom det har visat sig innebära vissa utmaningar att hitta ytor som motsvarar de krav som finns på en återvinningscentral. För en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunernas översiktsplaner, se Bilaga X Kartläggning av kommunernas översiktsplaner.

Hur bebyggelse och byggnadsverk utformas påverkar möjligheter till återanvändning och hantering av avfall. Ett exempel på åtgärd som kommunen ska vidta i sin roll som fysisk planerare för att underlätta avfallshanteringen är att avsätta skyddszoner för avfallsanläggningar. Kommunerna behöver i ett tidigt skede involvera Vafabmiljö i planeringsprocessen för att säkerställa att avfallsfrågor beaktas under planering av nya områden och vid ny- och ombyggnad.

Upphandling

Den offentliga upphandlingen är ett viktigt verktyg i omställningen till en cirkulär ekonomi. Eftersom det i Sverige varje år görs offentliga upphandlingar för över 1 000 miljarder kronor är upphandlingar en motor i omställningen[5]. Att jobba med cirkulära upphandlingar innebär att till exempel upphandla varor och tjänster som består av eller använder återvunnet material, återanvända komponenter eller genom att ställa krav som ger varor en längre livslängd.

Samverkan

Vafabmiljö som kommunalförbund bildades för tio år sedan för att tillsammans stå starkare när utmaningarna inom avfallsområdet krävde högre kapacitet och ökad kompetens. Hittills har stordriftsfördelarna tjänat sitt syfte väl när det kommer till logistik och en effektiv avfallshantering. Nu behöver samverkan ta ytterligare ett steg och få positiva effekter även på arbetet med återanvändning och att förebygga avfall. Det gäller både samverkan mellan kommunerna och Vafabmiljö men också

[3] Lägesbild för tillsynsområdet lagesbild-avfall.pdf, Naturvårdsverket
[4] Plan- och bygglagen (2010:900)
[5] Upphandling för att främja cirkulär ekonomi | Upphandlingsmyndigheten, Upphandlingsmyndigheten

SAMRÅDSVERSION

mellan Vafabmiljö och andra aktörer. För att nå framgång i arbetet med förebyggande av avfall krävs mer samverkan inom regionen som helhet, exempelvis med företag inom tillverknings- och byggindustrin eller aktörer inom ideell sektor.

4 Framtida insamlingssystem och anläggningar

Enligt Avfall Sverige[6] visar trenden att avfallsmängderna i Sverige minskar och att den långsiktiga utvecklingen pekar på att fler resurser tas tillvara. Den senaste tioårsperioden kännetecknas av att ny lagstiftning har införts i hög takt. Den nya lagstiftningen syfte är att påverka avfallshanteringen i rätt riktning: uppåt i avfallstrappan. Lagstiftningen för med sig ett behov för avfallsbranschen av att ställa om och anpassa sin verksamhet för att möta de nya kraven, där det som tidigare setts som avfall nu utgör en resurs.

Förpackningar

Utbyggnaden av fastighetsnära insamling av förpackningar, hos hushåll som sedan tidigare inte haft tillgång till detta genom till exempel en miljöbod, påbörjades i Vafabmiljö-regionen under 2025 i enlighet med förordning 2022:1274 om producentansvar för förpackningar. I takt med att den fastighetsnära insamlingen byggs ut kommer behovet av att lämna förpackningar på återvinningsstationer att minska. Antalet återvinningsstationer ska ses över, men de kommer att fylla ett annat syfte då de istället kommer att bli insamlingsplats för skrymmande förpackningar. Möjligheten att lämna förpackningar på återbruken blir kvar, för särskilda tillfällen då fastighetens egna kärl eller behållare inte räcker till.

Grovavfall

Återbruken kommer få en än viktigare roll för att hantera grovavfall men även för att nå mål om att återanvända och återvinna. Utveckling av återbruken sker i enlighet med planen för Återbruk 2.0, där lokala förutsättningar styr ordningen för genomförandet. Tidsplanen för genomförandet sträcker sig preliminärt fram till 2035. Utöver Återbruk 2.0 behöver återbruken i närtid utvecklas för att under avfallsplanens tidsperiod leva upp till målen om att förebygga avfall samt återvinna mer material.

Matavfall

Det är sedan 2024 lag på att sortera ut sitt matavfall för både hushåll och verksamheter. Enligt avfallsförordningen[7] ska utsorteringen ske genom separat insamling via kärl eller i godkänd hemkompost. I Vafabmiljö-regionen finns det hushåll och verksamheter som använder matavfallskvarn ansluten till ett avloppssystem som behandlingsmetod. Detta är inte tillåtet sedan

[6] svensk-avfallshantering-2024.pdf
[7] Avfallsförordning (2020:614) | Sveriges riksdag

SAMRÅDSVERSION

2024 men dispens har beviljats av Naturvårdsverket fram till 2028. Efter det behöver dessa hushåll och verksamheter ha en annan lösning som är godkänd för att hantera deras matavfall.

Avfallsanläggningar

Utveckling av Vafabmiljös nuvarande fem anläggningar kommer att ses över i en långsiktig strategi med perspektivet 10–15 år. Syftet är att bättre möta de krav som ställs utifrån lagstiftning om till exempel förpackningsinsamling, invasiva växter och återanvändning av grovavfall. Dessa anläggningar förväntas få en annan roll och betydelse när avfallshanteringen förändras över tid i enlighet med avfallshierarkin. De fem anläggningarna är Gryta (Västerås), Annelund (Enköping), Isätra (Sala), Sänkmossen (Fagersta) samt Norsa (Köping).

Förebyggande av avfall

I dagsläget är det inte helt klarlagt hur arbete med att förebygga avfall ska organiseras för att genomföras både systematiskt och långsiktigt. För vissa typer av avfall, som matsvinn i skolor och äldreboenden, är det mer självklart att det är kommunernas kostenheter och motsvarande som ansvarar för arbetet. När det gäller andra delar upplevs ansvarsfördelningen mellan Vafabmiljö och kommunerna lite otydligare. Kommunalförbundets stordriftsfördelar när det gäller att hantera avfall är inte nödvändigtvis överförbart på arbete med att minska avfallet eftersom det i många fall är ett arbete som behöver göras med utgångspunkt i varje verksamhet. Organisationen kring förebyggande av avfall i kommunerna och på Vafabmiljö behöver därför klargöras framöver för att få till ett strategiskt arbete i frågan.

5 Avfallsplanens framtagande

Arbetet med att ta fram avfallsplanen började 2017 då projektet Dialogen startades. Genom Dialogen genomfördes workshops med politiker och tjänstepersoner i kommunerna och Vafabmiljös organisation, kundfokusgrupper och en kampanjsajt togs fram där synpunkter kunde lämnas. Under vintern/våren 2019 skickades avfallsplanen på remiss till samtliga kommuner och samråd pågick i respektive kommun i minst fyra veckor under samma period. Efter detta bearbetades avfallsplanen ytterligare innan beslut om att anta avfallsplanen slutligen fattades i samtliga kommunfullmäktige under perioden maj-oktober 2020.

Under 2026 gjordes en halvtidsuppföljning av avfallsplanen vilken även innehöll en aktualitetsbedömning utifrån tre perspektiv: uppfyllelse av mål och syfte, samverkan för genomförandet samt omvärld och lagstiftning. Aktualitetsbedömningen visade att avfallsplanen i sin nuvarande form omfattar mer än det lagstadgade syftet, eftersom behovet av att styra förbundets arbete var större när avfallsplanen antogs och förbundet var nytt. Idag upplevs avfallsplanen för omfattande och spretig och flera av målen är svåra att följa upp eller ger inte tillräckliga svar på hur den faktiska utvecklingen ser ut. Sett till samverkan har förankring och ansvarsfördelning ett behov av att förbättras och förtydligas för att arbetet ska vara mer integrerat i kommunernas övergripande planering och årliga verksamhetsplaner. Aktualitetsbedömningen visade även att mycket har förändrats sedan

SAMRÅDSVERSION

avfallsplanen antogs, både genom ändringar i lagstiftning som branschens egen utveckling. Avfallsplanen behöver prioritera ansvaret för att arbeta med de övre stegen i avfallshierarkin ännu mer. Den behöver även se till att Vafabmiljö och medlemskommunerna bidrar till att de nationella mål som finns för materialåtervinning uppnås. Flera förbättringsmöjligheter för planens struktur har även synliggjorts. Resultatet från aktualitetsbedömningen har varit en av de viktigaste utgångspunkterna under revideringen.

Utöver uppföljningsarbetet och de ändringsbehov som lyfts under detta har även workshopar kring revideringen genomförts. Medlemskommunerna delades in tre olika grupper och fick utifrån fokus på avfallsminimering, återanvändning, nedskräpning, nedlagda deponier och farligt avfall delta med lämpliga tjänstepersoner. En sammanfattning av diskussionerna workshoparna har sedan presenterats på Samrådsorganet för att därefter bli ytterligare en utgångspunkt i revideringsarbetet. Kommunerna har också fått möjlighet att i ett tidigt skede lämna synpunkter på ett granskningsförslag av den reviderade avfallsplanen där tjänstepersoner via sin representant i Samrådsorganet. Granskningsförslaget presenterades även digitalt där tjänstepersoner i kommunerna bjöds in för att lyssna och ta del av resonemangen bakom förslaget.

[Efter samrådsperioden tillkommer text om hur samrådet har gått till.]

SAMRÅDSVERSION

Ordlista

Avfallsförebyggande/avfallsminimering: Syftar till att minska uppkomsten av avfall genom att vidta åtgärder innan avfall uppstår. Att förebygga avfall är det första steget i avfallshierarkin och det är prioriterat i både den europeiska och i den svenska miljölagstiftningen.

Avfallstrappan, avfallshierarkin: Avfallshierarkin, eller avfallstrappan som den också kallas, är gemensam för hela EU och visar hur vi ska jobba med avfallsfrågor och behandla avfall. Trappan har fem steg och vi strävar efter att behandla avfall i de översta stegen. Det betyder att vi i första hand ska förebygga avfall. I andra hand ska vi återanvända avfall, exempelvis laga trasiga saker så att de går att använda igen. I tredje hand ska avfall materialåtervinnas, alltså att nya produkter skapas av materialet. Om det inte är möjligt ska avfallet energiåtervinnas, till exempel genom förbränning där värme och energi tas omhand. I sista hand ska avfall deponeras, alltså lagras på ett säkert och kontrollerat sätt

Biogas: En förnybar energikälla som bildas när organiskt material bryts ner i en syrefri miljö och består huvudsakligen av metan. Biogas framställs genom rötning av organiskt material som matavfall, slam från reningsverk eller annan biomassa.

Biogödsel: En restprodukt som uppstår när biogas produceras och kan användas i jordbruket som gödning på åkermark.

Deponi: En plats där avfall lagras eller deponeras för långsiktig förvaring. Deponier används för avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och måste därför lagras på ett säkert sätt för att minimera miljöpåverkan. Deponering är den sista utvägen inom avfallshantering. Utgör det lägsta steget i avfallstrappan.

Direktionen: Vafabmiljös högsta beslutande organ som består av två ledamöter från varje medlemskommun i form av politiker. Direktionen leder arbetet på strategisk nivå och beslutar om verksamhetsplan och budget men även strategiska projekt.

Energiåtervinning: Processen där avfall som inte kan materialåtervinnas omvandlas till energi, vilket bidrar till att producera elektricitet och värme.

Grovavfall: Skrymmande avfall som på grund av sin storlek eller andra egenskaper inte ska läggas i det vanliga kärlet för restavfall.

Kommunalförbund: En juridisk samverkansform där flera kommuner eller regioner gemensamt hanterar specifika kommunala uppgifter.

Kommunalt avfall: Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, dock inte avfall från tillverkning, avfall från jord- och skogsbruk, avfall från fiske, avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening, bygg- och rivningsavfall, och inte heller uttjänta bilar.

Kommunalt ansvar: Vad som är avfall under kommunalt ansvar framgår av 15 kap. 20 § miljöbalken. Det avfall som kommunen ansvarar för är: 1. kommunalt avfall, 2. avloppsfraktioner och

SAMRÅDSVERSION

filtermaterial från enskilda avloppsanläggningar, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter, om anläggningen endast används för a) hushållsspillvatten, eller b) spillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten 3. latrin från torrtoaletter och jämförliga lösningar, och 4. bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet (gäller från 2023).

Matsvinn: Livsmedel som har producerats men inte konsumerats av olika anledningar. Det kan inkludera mat som är fullt ätbar men som av olika skäl inte äts eller dricks upp utan slängs i onödan. Matsvinn uppstår i hela livsmedelskedjan, från produktion till hushåll, och omfattar både fasta och flytande livsmedel.

Matavfall: Biologiskt avfall från matrester som kan återvinnas till biogas och biogödsel.

Materialåtervinning: Tillvaratagande av material från avfall som kan användas vid tillverkning av nya produkter, så kallad materialåtervinning. Förbränning av avfall är energiåtervinning.

Medlemsrådet: Består av representanter från kommunstyrelsen i samtliga tolv medlemskommuner. Medlemsrådet har inget beslutsmandat men är viktig för förankring av strategier och beslut.

Restavfall: Avfall som inte kan återvinnas eller återanvändas och som inte är farligt avfall. Det inkluderar exempelvis blöjor, disktrasor, tandborstar och post-it lappar.

Rötning: Biologisk nedbrytning av organiskt material i syrefri miljö, ofta med produktion av biogas

Samrådsorganet: Utgörs av tjänstepersoner från var och en av de tolv medlemskommunerna. Samrådsorganet träffas minst två gånger per år och är till för att diskutera tekniska, ekonomiska och miljömässiga frågor rörande avfallshanteringen.

Återanvändning: Produkter eller komponenter används en andra gång i samma syfte för vilket de ursprungligen var avsedda istället för att kasseras.

Återbruk, återvinningscentral (ÅVC): Bemannade anläggningar där privatpersoner och företag kan lämna grovavfall, farligt avfall och material för återanvändning, under reglerad tillsyn och enligt miljölagstiftning. I Vafabmiljös kommuner heter återvinningscentralerna ”återbruk”.

Återvinningsstation: Obemannad mindre station för mottagning av förpackningar, tidningar och andra trycksaker.

SAMRÅDSVERSION

OSVERSION

Om oss

Vafabmiljö är ett kommunalförbund bildat av Heby, Enköping och alla kommuner i Västmanland. Vi arbetar med avfallshantering på ett sätt som är långsiktigt och hållbart. Våra mål är att avfallsmängderna ska minska och att avfallet ska ses som en resurs. Allt ska återanvändas eller återvinnas så långt det bara är möjligt. Genom att dela med oss av vår kunskap och erbjuda bra lösningar vill vi ge dig förutsättningar att vara med och skapa en hållbar framtid. Tillsammans kan vi rädda världen lite varje dag, brukar vi säga.

Postadress: Box 140, 721 05 Västerås
Besöksadress: Gasverksgatan 7, 721 30 Västerås
Organisationsnummer: 222000–3129
021-39 35 00
info@vafabmiljo.se
vafabmiljo.se

VafabMiljö

Dnr 2026/725

KSLU § 139 Revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

INLEDNING
Kommunfullmäktige har antagit *Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete*. Efter antagandet har ett fel uppmärksammats i policyns beskrivning av ansvarsfördelningen mellan kommunens nämnder.

I den antagna versionen anges felaktigt att Skolnämnden ansvarar för SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). Ansvaret för denna samverkansform ligger hos Social- och arbetsmarknadsnämnden.

Föreslagen revidering innebär därför att ansvarig nämnd ändras från Skolnämnden till Social- och arbetsmarknadsnämnden avseende SSPF.

Revideringen är en rättelse av en felaktig uppgift i det antagna styrdokumentet och innebär ingen förändring av policyns övergripande syfte, inriktning eller ansvarsfördelning i övrigt. Revideringen är i dokumentet *Underlag Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete* rödmarkerad och återfinns på sidan 5.

Ekonomiska konsekvenser
Inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4406 – Missiv
KS 2026.4407 - Underlag till reviderad Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete
KS 2026.4408 - Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att, med redaktionella ändringar, anta revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande, i enlighet med bilaga 2026.4408.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att, med redaktionella ändringar, anta revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande, i enlighet med bilaga 2026.4408.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Säkerhet- och beredskapsenheten
David Lugnet
Säkerhetschef

MISSIV

Revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kommunfullmäktige har antagit *Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete*. Efter antagandet har ett fel uppmärksammats i policyns beskrivning av ansvarsfördelningen mellan kommunens nämnder.

I den antagna versionen anges felaktigt att Skolnämnden ansvarar för SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). Ansvaret för denna samverkansform ligger hos Social- och arbetsmarknadsnämnden.

Föreslagen revidering innebär därför att ansvarig nämnd ändras från Skolnämnden till Social- och arbetsmarknadsnämnden avseende SSPF.

Revideringen är en rättelse av en felaktig uppgift i det antagna styrdokumentet och innebär ingen förändring av policyns övergripande syfte, inriktning eller ansvarsfördelning i övrigt. Revideringen är i dokumentet *Underlag Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete* rödmarkerad och återfinns på sidan 5.

Ekonomiska konsekvenser
Inga ekonomiska konsekvenser

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar
att anta revidering av Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande.

Bilagor:

1. Underlag Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete
2. Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☐

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐

SALA KOMMUN

Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

KOMMUNFULLMÄKTIGE

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete		Policy	Kommunen
Beslutsinstans	Dokumentansvarig	Publicering	
Kommunfullmäktige	Säkerhetssamordnare	www.sala.se, intranät	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
2026-05-25	2029-05-30	1.3.1	KS 2025/1136
Relation	Ersätter		Författningssamling

INNEHÅLL

1 BEGREPPSFÖRKLARING 1
2 SYFTE OCH TILLÄMPNING 2
3 MÅLBILD 3
4 GRUNDPRINCIPER 4
5 ORGANISATION OCH ANSVAR 5
6 ARBETSSÄTT 6
7 SAMVERKAN 7
8 KOMMUNIKATION OCH DELAKTIGHET 8

1 BEGREPPSFÖRKLARING

Brottsförebyggande arbete
Kommunens samlade och systematiska arbete för att minska risken för brott, förebygga återfall och stärka tryggheten. Arbetet omfattar både sociala och situationella åtgärder och ska bygga på kunskap, analys och långsiktighet.

Trygghetsskapande arbete
Insatser som stärker invånarnas upplevelse av trygghet i vardagen, oberoende av faktisk brottsnivå. Arbetet kompletterar det brottsförebyggande och syftar till att stärka tillit, delaktighet och social sammanhållning.

Social brottsprevention
Insatser som riktar sig mot bakomliggande orsaker till brottslighet genom att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer, särskilt för barn och unga. Arbetet kan omfatta tidiga insatser, stöd till familjer, skolnärvaro, meningsfull fritid och åtgärder som främjar delaktighet.

Situationell brottsprevention
Åtgärder som minskar möjligheter och tillfällen att begå brott genom påverkan av den fysiska eller organisatoriska miljön. Det kan handla om miljöutformning, ökad synlighet och tillsyn samt tekniska och organisatoriska lösningar som ökar upptäcktsrisken.

EST – Effektiv Samverkan för Trygghet
En operativ samverkansstruktur mellan kommun, Polismyndigheten, bostadsbolag och andra aktörer för tidig lägesbild, samordnade åtgärder och gemensam uppföljning.

SSPF – Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid
En samverkansmodell för tidiga och samordnade insatser till barn och unga som riskerar en negativ utveckling eller brottslighet.

BOB – Barn och unga i organiserad brottslighet
En samverkansmodell för att upptäcka, skydda och stödja barn och unga som riskerar att rekryteras till eller redan befinner sig i organiserad brottslighet.

Lokal-BRÅ – Lokalt brottsförebyggande råd
Kommunens strategiska forum för samordning, analys och uppföljning av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

2 SYFTE OCH TILLÄMPNING

Syftet med denna policy är att ange Sala kommuns övergripande inriktning för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Policyn tydliggör kommunens ansvar enligt Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, och beskriver hur arbetet ska bedrivas kunskapsbaserat, långsiktigt och förebyggande för att stärka tryggheten och motverka de faktorer som skapar otrygghet, social oro och brottslighet.

Policyn utgör grunden för kommunens gemensamma lägesbilder, analyser och prioriteringar samt för de handlingsplaner och samverkansöverenskommelser som tas fram inom området. Den betonar behovet av förebyggande insatser både av social och situationell karaktär samt vikten av samverkan med Polismyndigheten, civilsamhälle, näringsliv och andra relevanta aktörer.

Genom att ange en samlad inriktning ska policyn bidra till ett tryggt, inkluderande och socialt hållbart Sala där arbetet inte enbart handlar om att motverka brottslighet utan även om att stärka delaktighet, tillit och goda livsvillkor.

3 MÅLBILD

Sala kommun ska vara en trygg, inkluderande och sammanhållen kommun där människor kan leva sina liv med tillit, delaktighet och goda livsvillkor. Trygghet handlar både om att förebygga brott och oro, men också om att utveckla livsmiljöer och strukturer som främjar välmående och social hållbarhet. Arbetet ska bidra till att minska brottslighet och ordningsstörningar men också stärka de faktorer som bygger trygghet över tid, såsom gemenskap, tillgång till stöd, fungerande offentliga miljöer och närvaro av viktiga samhällsaktörer.

Tryggheten i Sala ska växa ur samarbete mellan kommunen, Polismyndigheten, invånare, näringsliv och övriga aktörer där ömsesidigt förtroende, delaktighet och tydlig kommunikation är centralt. Kommunen ska skapa förutsättningar för att alla som bor och verkar i Sala kan bidra till ett tryggt, inkluderande och hållbart lokalsamhälle. Det innebär att barn och unga ges goda uppväxtvillkor, att offentliga miljöer är trygga och tillgängliga samt att riskerna för utsatthet och rekrytering till kriminalitet minskar.

Sala kommun strävar efter en trivsam och välvårdad offentlig miljö där klotter och skadegörelse hanteras snabbt, enhetligt och effektivt. Genom strukturerade arbetssätt, tydligt ansvar och ett nära samarbete mellan kommunens verksamheter och bolag ska klotter på kommunens egna fastigheter, anläggningar och allmänna platser åtgärdas skyndsamt för att motverka otrygghet och stärka upplevelsen av ordning i det offentliga rummet.

Kommunen ska vara en aktiv och stödjande part i samverkan med civilsamhälle, privata markägare och fastighetsägare, men utan att ta över ansvar för sanering på privat ägd mark eller riskera att konkurrera med kommersiella aktörer. Genom information, samverkan och gemensamma insatser ska kommunen bidra till att hela Sala upplevs som en trygg och välskött plats där invånare, företag och besökare känner delaktighet och ansvar för sin miljö.

4 GRUNDPRINCIPER

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Sala kommun ska vara kunskapsbaserat, samordnat och präglat av både långsiktighet och förmågan att agera snabbt när situationer kräver det. Det långsiktiga arbetet handlar om att stärka skyddsfaktorer, minska riskfaktorer och bygga hållbara strukturer för trygghet i hela kommunen. Kommunen ska därutöver kunna genomföra kortsiktiga och riktade insatser när behov uppstår.

Arbetet ska vila på gemensamma lägesbilder och analyser av utvecklingen i kommunen. Det ska genomföras i nära samverkan med polis, civilsamhälle, näringsliv och andra relevanta aktörer för att säkerställa samsyn, koordinering och effektiva insatser.

Trygghet skapas genom en kombination av social och situationell brottsprevention. Sociala insatser förebygger brottslighet på lång sikt genom att stärka individers och gruppers livsvillkor, möjligheter och delaktighet. Situationella insatser kompletterar detta genom att skapa trygga och välfungerande miljöer, minska möjligheterna att begå brott och hantera de problem som uppstår här och nu. Båda perspektiven behövs för ett hållbart och förebyggande arbete som stärker tryggheten i Sala på både kort och lång sikt.

Allt arbete ska präglas av rättssäkerhet, integritet och proportionalitet.

5 ORGANISATION OCH ANSVAR

Kommunfullmäktige fastställer de övergripande målen för trygghets- och brottsförebyggande arbete.

Kommunstyrelsen har det samlade ansvaret för att leda, samordna och följa upp arbetet, besluta om samverkansöverenskommelser med Polismyndigheten, fastställa prioriteringar och godkänna framtagna medborgarlöften. Kommunstyrelsen följer upp arbetet utifrån den årliga lägesanalysen och säkerställer att det finns resurser och organisatoriska förutsättningar för att genomföra arbetet.

Det övergripande arbetet med trygghet och brottsförebyggande frågor samordnas inom Säkerhet- och beredskapsenheten. Arbetet omfattar bland annat att ta fram lägesbilder och analyser samt att samordna centrala samverkansforum såsom EST, SSPF, BOB och Lokal BRÅ. Enheten stödjer kommunens kontor i deras brottsförebyggande arbete genom metodstöd, rutiner, kunskapsstöd och samordning samt genom deltagande i externa nätverk och samverkansstrukturer.

Kommunledningskontoret bidrar till utvecklingen av kommunens förebyggande arbete. Inom ramen för detta arbete ingår att kartlägga risker och sårbarheter kopplade till välfärdsbrott, analysera dessa samt föreslå förebyggande åtgärder.

Tekniska kontoret ansvarar för att planera, samordna och genomföra åtgärder som stärker tryggheten i den offentliga miljön. Gata och Park ansvarar för åtgärder på allmän platsmark, medan Fastighetsenheten ansvarar för insatser vid kommunens byggnader och fastigheter. Varje kontor och kommunalt bolag ska uppmärksamma och rapportera brister i den fysiska miljön, särskilt brister som kan skapa otrygghet. Dessa ska åtgärdas skyndsamt och i enlighet med interna rutiner, vilket bidrar till en enhetlig hantering samt till ordning, trivsel och trygghet i hela kommunkoncernen.

Varje nämnd ansvarar för att trygghets- och brottsförebyggande perspektiv integreras i sin verksamhet och följs upp inom nämndens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Social och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för det tidiga förebyggande arbetet inom SSPF samt leder kommunens arbete inom Bob. Övriga nämnder bidrar med förebyggande insatser inom sina respektive ansvarsområden.

6 ARBETSSÄTT

Det brottsförebyggande arbetet ska bygga på kunskap, analys och en tydlig helhetssyn där kommunen tar hänsyn till både kortsiktiga behov och långsiktiga mål. Med helhetssyn avses att arbetet utgår från flera kunskapskällor och beaktar samspelet mellan sociala, tekniska och miljömässiga förutsättningar som påverkar tryggheten i kommunen. Sala kommun bedriver arbetet i enlighet med gällande lagstiftning genom en sammanhållen process som omfattar lägesbild, analys, prioritering, åtgärder och uppföljning.

Den årliga lägesanalysen tas fram i samverkan mellan kommunen och Polismyndigheten och utgör en samlad beskrivning av nuläget i kommunen. Lägesbilden utgör underlag för fortsatt analys, prioriteringar och beslut om inriktning och åtgärder i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Arbetet omfattar sociala, situationella och tekniska åtgärder och ska präglas av långsiktighet, hållbarhet och flexibilitet för att kunna möta både akuta och strukturella behov. Kommunen ska verka för ett kunskapsbaserat arbetssätt genom samverkan, gemensam kompetensutveckling och systematisk uppföljning av resultat.

Som en del av det situationella trygghetsarbetet ska kommunen arbeta systematiskt med att identifiera och åtgärda brister i den fysiska miljön som kan påverka tryggheten. Arbetet ska bidra till god skötsel, funktion och överblickbarhet i offentliga miljöer.

Brister i den fysiska miljön som upptäcks inom kommunens verksamheter ska rapporteras enligt fastställda rutiner. Invånare ska ges möjlighet att rapportera iakttagelser som rör otrygghet eller brister i den offentliga miljön genom kommunens tillgängliga kontaktvägar.

Det förebyggande trygghetsarbetet omfattar sociala insatser och åtgärder i den fysiska miljön som tillsammans bidrar till ökad trygghet på platser där människor vistas. Arbetet ska präglas av närvaro och dialog med övriga samhället. Brister som påverkar tryggheten ska prioriteras och åtgärdas skyndsamt. Åtgärder i den fysiska miljön ska utformas så att de främjar aktivitet, vistelse och naturlig rörelse samt bidrar till ökad trygghet.

7 SAMVERKAN

Det trygghetsskapande arbetet bygger på bred, långsiktig och tillitsfull samverkan. Kommunen samarbetar med Polismyndigheten, Region Västmanland, Länsstyrelsen Västmanland, bostadsbolag, föreningsliv, näringsliv, civilsamhälle och andra myndigheter för att skapa gemensamma lägesbilder, analysera utvecklingen och genomföra åtgärder.

De etablerade forumen EST, SSPF, BOB och Lokal-BRÅ utgör grunden för samverkan, men kommunen deltar även i regionala och nationella nätverk för erfarenhetsutbyte.

Kommunen ska även verka för att utveckla långsiktiga partnerskap och gemensamma utbildningsinsatser för att stärka den lokala och regionala samverkansförmågan. Samverkansöverenskommelsen mellan kommunen och Polisen, inklusive framtagandet av medborgarlöften, är ett centralt styrinstrument och ska följas upp årligen.

8 KOMMUNIKATION OCH DELAKTIGHET

Kommunens trygghetsarbete ska präglas av öppenhet, transparens och aktiv dialog. Med ett aktivt arbetssätt avses att kommunen fortlöpande kommunicerar, lyssnar in och följer upp frågor som rör trygghet i den offentliga miljön. Kommunikation om lägesbilder, prioriteringar och genomförda åtgärder ska vara tillgänglig och begriplig för invånare och samverkansaktörer.

Sala kommun ska arbeta för att stärka invånarnas delaktighet och förtroende genom strukturerade former för dialog, såsom medborgardialoger, trygghetsvandringar och återkoppling på rapporterade iakttagelser. Invånarnas erfarenheter och synpunkter utgör ett viktigt kunskapsunderlag i arbetet med att skapa trygghet och förebygga brott i hela kommunen.

Brister i den fysiska miljön som upptäcks inom kommunens verksamheter ska rapporteras enligt fastställda rutiner.

Klicka eller tryck här för att ange text.
Kommunfullmäktige

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

SALA
KOMMUN

SALA KOMMUN

Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

KOMMUNFULLMÄKTIGE

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Policy för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete		Policy	Kommunen
Beslutsinstans	Dokumentansvarig	Publicering	
Kommunfullmäktige	Säkerhetssamordnare	www.sala.se, intranät	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
2026-05-25	2029-05-30	1.3.1	KS 2025/1136
Relation	Ersätter		Författningssamling

INNEHÅLL

1 BEGREPPSFÖRKLARING 1
2 SYFTE OCH TILLÄMPNING 2
3 MÅLBILD 3
4 GRUNDPRINCIPER 4
5 ORGANISATION OCH ANSVAR 5
6 ARBETSSÄTT 6
7 SAMVERKAN 7
8 KOMMUNIKATION OCH DELAKTIGHET 8

1 BEGREPPSFÖRKLARING

Brottsförebyggande arbete
Kommunens samlade och systematiska arbete för att minska risken för brott, förebygga återfall och stärka tryggheten. Arbetet omfattar både sociala och situationella åtgärder och ska bygga på kunskap, analys och långsiktighet.

Trygghetsskapande arbete
Insatser som stärker invånarnas upplevelse av trygghet i vardagen, oberoende av faktisk brottsnivå. Arbetet kompletterar det brottsförebyggande och syftar till att stärka tillit, delaktighet och social sammanhållning.

Social brottsprevention
Insatser som riktar sig mot bakomliggande orsaker till brottslighet genom att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer, särskilt för barn och unga. Arbetet kan omfatta tidiga insatser, stöd till familjer, skolnärvaro, meningsfull fritid och åtgärder som främjar delaktighet.

Situationell brottsprevention
Åtgärder som minskar möjligheter och tillfällen att begå brott genom påverkan av den fysiska eller organisatoriska miljön. Det kan handla om miljöutformning, ökad synlighet och tillsyn samt tekniska och organisatoriska lösningar som ökar upptäcktsrisken.

EST – Effektiv Samverkan för Trygghet
En operativ samverkansstruktur mellan kommun, Polismyndigheten, bostadsbolag och andra aktörer för tidig lägesbild, samordnade åtgärder och gemensam uppföljning.

SSPF – Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid
En samverkansmodell för tidiga och samordnade insatser till barn och unga som riskerar en negativ utveckling eller brottslighet.

BOB – Barn och unga i organiserad brottslighet
En samverkansmodell för att upptäcka, skydda och stödja barn och unga som riskerar att rekryteras till eller redan befinner sig i organiserad brottslighet.

Lokal-BRÅ – Lokalt brottsförebyggande råd
Kommunens strategiska forum för samordning, analys och uppföljning av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

2 SYFTE OCH TILLÄMPNING

Syftet med denna policy är att ange Sala kommuns övergripande inriktning för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Policyn tydliggör kommunens ansvar enligt Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, och beskriver hur arbetet ska bedrivas kunskapsbaserat, långsiktigt och förebyggande för att stärka tryggheten och motverka de faktorer som skapar otrygghet, social oro och brottslighet.

Policyn utgör grunden för kommunens gemensamma lägesbilder, analyser och prioriteringar samt för de handlingsplaner och samverkansöverenskommelser som tas fram inom området. Den betonar behovet av förebyggande insatser både av social och situationell karaktär samt vikten av samverkan med Polismyndigheten, civilsamhälle, näringsliv och andra relevanta aktörer.

Genom att ange en samlad inriktning ska policyn bidra till ett tryggt, inkluderande och socialt hållbart Sala där arbetet inte enbart handlar om att motverka brottslighet utan även om att stärka delaktighet, tillit och goda livsvillkor.

3 MÅLBILD

Sala kommun ska vara en trygg, inkluderande och sammanhållen kommun där människor kan leva sina liv med tillit, delaktighet och goda livsvillkor. Trygghet handlar både om att förebygga brott och oro, men också om att utveckla livsmiljöer och strukturer som främjar välmående och social hållbarhet. Arbetet ska bidra till att minska brottslighet och ordningsstörningar men också stärka de faktorer som bygger trygghet över tid, såsom gemenskap, tillgång till stöd, fungerande offentliga miljöer och närvaro av viktiga samhällsaktörer.

Tryggheten i Sala ska växa ur samarbete mellan kommunen, Polismyndigheten, invånare, näringsliv och övriga aktörer där ömsesidigt förtroende, delaktighet och tydlig kommunikation är centralt. Kommunen ska skapa förutsättningar för att alla som bor och verkar i Sala kan bidra till ett tryggt, inkluderande och hållbart lokalsamhälle. Det innebär att barn och unga ges goda uppväxtvillkor, att offentliga miljöer är trygga och tillgängliga samt att riskerna för utsatthet och rekrytering till kriminalitet minskar.

Sala kommun strävar efter en trivsam och välvårdad offentlig miljö där klotter och skadegörelse hanteras snabbt, enhetligt och effektivt. Genom strukturerade arbetssätt, tydligt ansvar och ett nära samarbete mellan kommunens verksamheter och bolag ska klotter på kommunens egna fastigheter, anläggningar och allmänna platser åtgärdas skyndsamt för att motverka otrygghet och stärka upplevelsen av ordning i det offentliga rummet.

Kommunen ska vara en aktiv och stödjande part i samverkan med civilsamhälle, privata markägare och fastighetsägare, men utan att ta över ansvar för sanering på privat ägd mark eller riskera att konkurrera med kommersiella aktörer. Genom information, samverkan och gemensamma insatser ska kommunen bidra till att hela Sala upplevs som en trygg och välskött plats där invånare, företag och besökare känner delaktighet och ansvar för sin miljö.

4 GRUNDPRINCIPER

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Sala kommun ska vara kunskapsbaserat, samordnat och präglat av både långsiktighet och förmågan att agera snabbt när situationer kräver det. Det långsiktiga arbetet handlar om att stärka skyddsfaktorer, minska riskfaktorer och bygga hållbara strukturer för trygghet i hela kommunen. Kommunen ska därutöver kunna genomföra kortsiktiga och riktade insatser när behov uppstår.

Arbetet ska vila på gemensamma lägesbilder och analyser av utvecklingen i kommunen. Det ska genomföras i nära samverkan med polis, civilsamhälle, näringsliv och andra relevanta aktörer för att säkerställa samsyn, koordinering och effektiva insatser.

Trygghet skapas genom en kombination av social och situationell brottsprevention. Sociala insatser förebygger brottslighet på lång sikt genom att stärka individers och gruppers livsvillkor, möjligheter och delaktighet. Situationella insatser kompletterar detta genom att skapa trygga och välfungerande miljöer, minska möjligheterna att begå brott och hantera de problem som uppstår här och nu. Båda perspektiven behövs för ett hållbart och förebyggande arbete som stärker tryggheten i Sala på både kort och lång sikt.

Allt arbete ska präglas av rättssäkerhet, integritet och proportionalitet.

5 ORGANISATION OCH ANSVAR

Kommunfullmäktige fastställer de övergripande målen för trygghets- och brottsförebyggande arbete.

Kommunstyrelsen har det samlade ansvaret för att leda, samordna och följa upp arbetet, besluta om samverkansöverenskommelser med Polismyndigheten, fastställa prioriteringar och godkänna framtagna medborgarlöften. Kommunstyrelsen följer upp arbetet utifrån den årliga lägesanalysen och säkerställer att det finns resurser och organisatoriska förutsättningar för att genomföra arbetet.

Det övergripande arbetet med trygghet och brottsförebyggande frågor samordnas inom Säkerhet- och beredskapsenheten. Arbetet omfattar bland annat att ta fram lägesbilder och analyser samt att samordna centrala samverkansforum såsom EST, SSPF, BOB och Lokal BRÅ. Enheten stödjer kommunens kontor i deras brottsförebyggande arbete genom metodstöd, rutiner, kunskapsstöd och samordning samt genom deltagande i externa nätverk och samverkansstrukturer.

Kommunledningskontoret bidrar till utvecklingen av kommunens förebyggande arbete. Inom ramen för detta arbete ingår att kartlägga risker och sårbarheter kopplade till välfärdsbrott, analysera dessa samt föreslå förebyggande åtgärder.

Tekniska kontoret ansvarar för att planera, samordna och genomföra åtgärder som stärker tryggheten i den offentliga miljön. Park och Gata ansvarar för åtgärder på allmän platsmark, medan Fastighetsenheten ansvarar för insatser vid kommunens byggnader och fastigheter. Varje kontor och kommunalt bolag ska uppmärksamma och rapportera brister i den fysiska miljön, särskilt brister som kan skapa otrygghet. Dessa ska åtgärdas skyndsamt och i enlighet med interna rutiner, vilket bidrar till en enhetlig hantering samt till ordning, trivsel och trygghet i hela kommunkoncernen.

Varje nämnd ansvarar för att trygghets- och brottsförebyggande perspektiv integreras i sin verksamhet och följs upp inom nämndens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Social och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för det tidiga förebyggande arbetet inom SSPF samt leder kommunens arbete inom Bob. Övriga nämnder bidrar med förebyggande insatser inom sina respektive ansvarsområden.

6 ARBETSSÄTT

Det brottsförebyggande arbetet ska bygga på kunskap, analys och en tydlig helhetssyn där kommunen tar hänsyn till både kortsiktiga behov och långsiktiga mål. Med helhetssyn avses att arbetet utgår från flera kunskapskällor och beaktar samspelet mellan sociala, tekniska och miljömässiga förutsättningar som påverkar tryggheten i kommunen. Sala kommun bedriver arbetet i enlighet med gällande lagstiftning genom en sammanhållen process som omfattar lägesbild, analys, prioritering, åtgärder och uppföljning.

Den årliga lägesanalysen tas fram i samverkan mellan kommunen och Polismyndigheten och utgör en samlad beskrivning av nuläget i kommunen. Lägesbilden utgör underlag för fortsatt analys, prioriteringar och beslut om inriktning och åtgärder i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Arbetet omfattar sociala, situationella och tekniska åtgärder och ska präglas av långsiktighet, hållbarhet och flexibilitet för att kunna möta både akuta och strukturella behov. Kommunen ska verka för ett kunskapsbaserat arbetssätt genom samverkan, gemensam kompetensutveckling och systematisk uppföljning av resultat.

Som en del av det situationella trygghetsarbetet ska kommunen arbeta systematiskt med att identifiera och åtgärda brister i den fysiska miljön som kan påverka tryggheten. Arbetet ska bidra till god skötsel, funktion och överblickbarhet i offentliga miljöer.

Brister i den fysiska miljön som upptäcks inom kommunens verksamheter ska rapporteras enligt fastställda rutiner. Invånare ska ges möjlighet att rapportera iakttagelser som rör otrygghet eller brister i den offentliga miljön genom kommunens tillgängliga kontaktvägar.

Det förebyggande trygghetsarbetet omfattar sociala insatser och åtgärder i den fysiska miljön som tillsammans bidrar till ökad trygghet på platser där människor vistas. Arbetet ska präglas av närvaro och dialog med övriga samhället. Brister som påverkar tryggheten ska prioriteras och åtgärdas skyndsamt. Åtgärder i den fysiska miljön ska utformas så att de främjar aktivitet, vistelse och naturlig rörelse samt bidrar till ökad trygghet.

7 SAMVERKAN

Det trygghetsskapande arbetet bygger på bred, långsiktig och tillitsfull samverkan. Kommunen samarbetar med Polismyndigheten, Region Västmanland, Länsstyrelsen Västmanland, bostadsbolag, föreningsliv, näringsliv, civilsamhälle och andra myndigheter för att skapa gemensamma lägesbilder, analysera utvecklingen och genomföra åtgärder.

De etablerade forumen EST, SSPF, BOB och Lokal-BRÅ utgör grunden för samverkan, men kommunen deltar även i regionala och nationella nätverk för erfarenhetsutbyte.

Kommunen ska även verka för att utveckla långsiktiga partnerskap och gemensamma utbildningsinsatser för att stärka den lokala och regionala samverkansförmågan. Samverkansöverenskommelsen mellan kommunen och Polisen, inklusive framtagandet av medborgarlöften, är ett centralt styrinstrument och ska följas upp årligen.

8 KOMMUNIKATION OCH DELAKTIGHET

Kommunens trygghetsarbete ska präglas av öppenhet, transparens och aktiv dialog. Med ett aktivt arbetssätt avses att kommunen fortlöpande kommunicerar, lyssnar in och följer upp frågor som rör trygghet i den offentliga miljön. Kommunikation om lägesbilder, prioriteringar och genomförda åtgärder ska vara tillgänglig och begriplig för invånare och samverkansaktörer.

Sala kommun ska arbeta för att stärka invånarnas delaktighet och förtroende genom strukturerade former för dialog, såsom medborgardialoger, trygghetsvandringar och återkoppling på rapporterade iakttagelser. Invånarnas erfarenheter och synpunkter utgör ett viktigt kunskapsunderlag i arbetet med att skapa trygghet och förebygga brott i hela kommunen.

Brister i den fysiska miljön som upptäcks inom kommunens verksamheter ska rapporteras enligt fastställda rutiner.

Klicka eller tryck här för att ange text.
Kommunfullmäktige

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

SALA
KOMMUN

Dnr 2026/814

KSLU § 147 Slutrapport för investeringsprojekt: Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 samt förskola

INLEDNING
På grund av omfattande fuktskador evakuerades Åkraskolan 2018 till en temporär modullösning. Politiskt beslut togs att riva de utdömda byggnaderna och därefter bygga en ny skola för f - 6, anpassad skola f - 6 samt utökad lokalyta för befintlig förskola, på befintlig fastighet.

Projektets budget sattes initialt till 250 miljoner kronor enligt missiv daterat den 18 mars 2021. och beslut i kommunstyrelsens ledningsutskott den 24 mars 2021. Kompletterad- och tilläggsbeställning, från Skolkontoret, daterad den 29 november 2022, utgör underlag för projektets uppdrag. Projektet kom att byggas som ett samverkansprojekt i partnering och ramentreprenad upphandlades**.**

Ekonomiska konsekvenser
Ursprungliga investeringsbudget för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till 250 mnkr.
Inför budget 2023 gjordes en revidering av budget med anledning av tilläggsbeställning samt att fler byggnader behövde rivas, än tidigare utredning visat. Därmed ökade kostnaderna mot vad som bedömts inledningsvis. I samband med budgetbeslut reviderades budgeten till 312,1 mnkr.
Under 2024 pågick arbetet med byggnationen av Åkraskolan i snabbare takt än planerat, vilket medförde att projektets betalplan uppdaterades och vissa utbetalningar behövde ske 2024 i stället för 2025. Detta belopp uppgick till 16 mnkr, varpå investeringsbudgeten för 2025 reviderades ned med motsvarande belopp.
Den totala investeringsutgiften för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till 322,5 mnkr. Jämfört med den senast beslutade budgeten uppgår därmed budget-avvikelsen för projektet till 10,4 mnkr.
Budgetavvikelsen beror i stora delar på merkostnad för ökat antal elever och lokalutrymme för anpassad skola samt nybyggnation av kök, matsal, idrottsytan, vilket i tidigt skede inte fanns med i plan. Även ökade kostnader för marksanering, nybyggnation av skyddsrum samt en oönskad översvämning är hänförlig till ökade kostnader.

Beslutsunderlag
KS 2026.4429 – Missiv
KS 2026.4430 – Rapport

Ärendet föredras av fastighetschef Åsa Agemalm. Teknisk chef Roger Lindström deltar vid ärendets behandling.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna slutredovisning för Åkraskolan F-6, anpassad skola F-6 och Åkra

KSLU § 147 fortsättning

förskola, samt
att dokumentationen läggs till handlingarna.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna slutredovisning för Åkraskolan F-6, anpassad skola F-6 och Åkra förskola, samt
att dokumentationen läggs till handlingarna.

Protokollsanteckning från Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD)
Sala kommuns styre har skött hanteringen av bygget av en skola för över 300 miljoner kronor med ljummet intresse för ekonomin. Tyvärr är detta ytterligare ett projekt där kostnaderna dragit iväg och den politiska majoriteten inte bemödat sig att ta reda på varför.

När rapporteringen kring Åkraskolan gavs i oktober 2025 så föreslog vi från oppositionen att den slutrapport som skulle tas fram 'ska innehålla en utförlig redovisning av avvikelsen mot initial budget, varför den uppstod, hur de beslutats av tjänstemannaled och politiska forum'. Det fanns och finns fortfarande goda skäl att ta fram en sådan redovisning för att komplettera den rapport som idag läggs till handlingarna.

För det finns flera frågor som måste besvaras. Först kommer frågan om projektekonomin. En initial budget på 250 MSEK blev en slutkostnad på 322 MSEK, över 70 miljoner kronor mer än planerat. Det är inte en felberäkning. Det är resultatet av dålig planering och underlag i beslutsskedet.

Under presentationen beskrivs dessa misstag som "något vi (organisationen) fick reda på" under resans gång. Ingen redovisning kring var besluten om att fortsätta togs eller av de underlag som låg till grund för den första kalkylen finns med. Förändringar dök upp lite här och var efter starten av projektet och blev av förklarliga skäl något som var tvunget att hanteras.

I första hand är detta ett problem som de styrande partierna borde ha hanterat annorlunda. Istället för att bara besluta om mer pengar så skulle man såklart ha gått igenom och redogjort för VARFÖR de antaganden som gjordes visade sig vara felaktiga. Och presenterat en handlingsplan för att säkerställa att det inte händer igen nästa gång ett projekt ska genomföras.

Redan 2025 så visade styret sin ovilja att gå in i detta då skolnämndens ordförande aktivt yrkade avslag på vårt förslag om denna typ av genomlysning. I ordförandes protokollsanteckning från det sammanträdet kan man läsa att skälet var 'att det som efterfrågas i yrkandet kommer att ingå i slutrapporten tillsammans med ytterligare information om projektet i sin helhet'.

KSLU § 147 fortsättning

Nu är rapporten presenterad och den information som vi efterfrågade har inte lämnats. Det innebär att kommunstyrelsens ordförande antingen inte förstod vad som efterfrågades eller helt enkelt inte ville att det skulle presenteras. Oaktat vilket så kan vi bara beklaga att rapporten inte förmår ge oss politiker insyn i de beslut som fattades och ledde till denna avvikelse mot initial budget.

Vi vill vara tydliga med att den kritik vi anför inte ska riktas mot fastighetskontoret eller tekniska kontorets tjänstemän. Det är uppenbart att kostnaderna riskerade att bli mycket större än de i slutändan blev. Rapporten visar på ett tydligt sätt hur man valt att prioritera om för att kunna minska kostnaderna där det var möjligt.

Förvaltningen har också förändrat sitt sätt att arbeta för att denna typ av problem inte ska kunna uppstå på samma sätt i kommande projekt. Det är mycket glädjande.

Åkraskolan har blivit ett bra tillskott till kommunens skolstruktur och det välkomnar vi. Det vi är kritiska till är att styret valde att inte sätta sig i förarsätet och leda arbetet på ett tydligare sätt. Vi menar att det hade kunnat leda till ett bättre ekonomiskt utfall inom detta projekt.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Tekniska kontoret
Åsa Agemalm
Verksamhetschef Fastighet

MISSIV

Slutrapport investeringsprojekt: Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 samt förskola

BAKGRUND

På grund av omfattande fuktskador evakuerades Åkraskolan 2018 till en temporär modullösning. Politiskt beslut togs att riva de utdömda byggnaderna och därefter bygga en ny skola för f - 6, anpassad skola f - 6 samt utökad lokalyta för befintlig förskola, på befintlig fastighet.

Projektets budget sattes initialt till 250 miljoner kronor enligt missiv daterat 2021-03-18 och beslut i kommunstyrelsens ledningsutskott 2021-03-24, Dnr 2021/279. Kompletterad- och tilläggsbeställning, från Skolkontoret, daterad 2022-11-29, utgör underlag för projektets uppdrag. Projektet kom att byggas som ett samverkansprojekt i partnering och ramentreprenad upphandlades.

SYFTE

Skolnämnden beslutade i mars 2016, Dnr 2016/373 §25, om vägledande riktlinjer för skolbyggnationer vilket innebär hög nyttjandegrad, flexibel användning med en mångfald av olika lärmiljöer, framtidssäkrad teknik och en trygg, trivsam pedagogisk och stimulerande atmosfär.

Beställning av Åkraskolan omfattade:

- Plats för elevvolymer motsvarande tre klasser per årskurs i grundskola f-3
- Plats för elevvolymer motsvarande fyra klasser per årskurs i grundskola 4-6
- Plats för elever i anpassade grundskola årskurs f-6

Förberedelse för utökad förskola:

I anslutning till Åkraskolan finns en förskola med tre avdelningar

- Utformningen av skolan bör vara sådan att den möjliggör en utökning med ytterligare cirka tre förskoleavdelningar

SALA KOMMUN

Tilläggsbeställning:

- Antalet elevplatser i den anpassade grundskolan f-6 ökades från 15 elevplatser till 50 elevplatser
- Antalet elevplatser i årskurs f-6 bestämdes till 600 elevplatser (ej tidigare preciserat i antal platser utan enbart att det skulle inrymma antal klasser
- Tre nya avdelningar tillskapar och byggs ihop med Åkra förskola.
- Storköket ska kunna användas som kriskök, där portabelt el och vatten ska kunna anslutas.

EKONOMISK UPPFÖLJNING

Ett systematiskt arbete med avstämningar mot beslutad budget och projektets ekonomi sker löpande under projektets gång. I upphandlat partneringavtal med ramentreprenör ByggDialog ges Sala kommun, insyn och transparens i ekonomisystem, för projektet. ByggDialog har i sin tur följt upp projektet ekonomiskt i sina upphandlade underentreprenörers ekonomisystem för att kunna säkerställa den ekonomiska utvecklingen. Inför faktureringstillfälle har protokollförda avstämningsmöte genomförts. Upparbetade, kommande och prognostiserade kostnader från projektör, installatör och totalentreprenör redovisas. Belopp faktureras därefter beställare, efter överenskommelse.
Intern samverkan och kontinuerlig dialog mellan Fastighets projektekonom och ekonomikontoret har skett under hela projektet.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Budgeterade kostnader

Ursprungliga investeringsbudget för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till 250 mnkr.

Inför budget 2023 gjordes en revidering av budget med anledning av tilläggsbeställning samt att fler byggnader behövde rivas, än tidigare utredning visat. Därmed ökade kostnaderna mot vad som bedömts inledningsvis. I samband med budgetbeslut reviderades budgeten till 312,1 mnkr.

Under 2024 pågick arbetet med byggnationen av Åkraskolan i snabbare takt än planerat, vilket medförde att projektets betalplan uppdaterades och vissa utbetalningar behövde ske 2024 i stället för 2025. Detta belopp uppgick till 16 mnkr, varpå investeringsbudgeten för 2025 reviderades ned med motsvarande belopp.

Faktiska kostnader

Efter beslut av projektering av projektet specificerades och utökades beställning i antal elever. Även fler byggnader, än tidigare bedömts i tidigt skede, behövde rivas, så som skyddsrum, kök, matsal och idrottshall. Sanering av mark, översvämning till följd av skyfall samt ökade kostnader för material, drivmedel samt byte av elentreprenör har bidragit till kostnadsökning. Beslut att storköket skulle gå att använda i krisläge kom in sent i projektet och orsakade kostnadsökning för projektering och installationer.
Projektet har haft fokus på kostnads- och resurseffektivisering och kostnadsbesparingar har kunnat genomföras genom minskning av antal fasta

SALA KOMMUN

inventarier, förändring av materialval, optimering av ytor och inredning, förändrade tekniska- och mer produktionsvänligare lösningar, effektivt inköp och gemensamma transporter samt minskning av personal både på tjänstemannasidan och yrkesarbetarsidan.

Den totala investeringsutgiften för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till **322,5 mnkr.** Jämfört med den senast beslutade budgeten uppgår därmed budget-avvikelsen för projektet till 10,4 mnkr.
Budgetavvikelsen beror i stora delar på merkostnad för ökat antal elever och lokalutrymme för anpassad skola samt nybyggnation av kök, matsal, idrottsytan, vilket i tidigt skede inte fanns med i plan. Även ökade kostnader för marksanering, nybyggnation av skyddsrum samt en oönskad översvämning är hänförlig till ökade kostnader.

För att motverka en negativ budgetavvikelse har effektiviseringar och besparingsåtgärder genomsyrat projektet i sin helhet. För att minska kostnadsökningar har insatser gjort så som:

- Byte av stomme (från trä till stål/trä/betong)
- Minskad andel tegel i fasad
- Optimerade ytor utvändigt och invändigt
- Kostnadseffektivt materialval
- Förändrade tekniska lösningar
- Optimering av inredning och utrustning
- Produktionsvänligare lösningar.

Gemensamma inköp har skett, med det delvis parallella projektet med byggnation av Möklinta skola (invigning 2024), vilket framför allt effektiviserat transporter. Projektets sista vinter var mild vilket gjorde att markarbete löpte på snabbare vilket bidrog till lägre kostnader för underentreprenader kopplat till mark, el och ventilation.

Faktiska investeringsutgifter Åkraskolan och Åkra förskola

Utgiftstyp	**Utgift, mnkr**
Fas 1, Byggdialog	10,2
Fas 2, Byggdialog	252,8
Sanering	35,5
Skyddsrum	16,2
Byggherrekostnad, kommunens egna utgifter	7,8
Summa investeringsutgift*	**322,5**

** Totalt fast arvode Byggdialog motsvarande 24,1 mnkr*

SALA KOMMUN

Faktiska driftskostnader Åkraskolan och Åkra förskola

Kostnadstyp	Kostnad, mnkr
Rivning	10,2
• *Varav fast arvode, Byggdialog*	*0,9*
Summa driftskostnad	**10,2**

Rivningen av den gamla Åkraskolan och förskolan slutfördes under 2024. Total rivningskostnad uppgick till 10,2 mnkr, varav 0,4 mnkr belastade 2022, 7,4 mnkr 2023 och 2,4 mnkr 2024. Dessa kostnader belastade direkt verksamhet Fastighets driftsbudget, då ingen extra driftbudget tilldelades.

Under 2024 slutfördes saneringsarbetet för skolan och förskolan med en total utgift på 35,5 mnkr.

Driftskostnadskonsekvenser
Investeringen i den nya skolan och förskolan samt driftskostnader för att ha dem i drift har medfört en ungefärlig hyra på 21,1 mnkr per år. Hyran belastar skolnämndens budget.

Flytten till nya skolan och förskolan medförde att Skolkontoret kunde lämna flera lokaler; Gärdesta modulskola, Lärkbacksskolan, samt Dalhems- och Ekorrens förskolor (som tillfälligt varit placerade i Ekdalens modulförskola). De tidigare hyrorna för nämnda lokaler uppgick till ca 18,3 mnkr per år.
Detta har medfört att den ökade hyreskostnaden för skolnämnden i samband med att flytten till nya Åkraskolan och förskolan uppgår till ca 2,8 mnkr per år.

SAMMANFATTNING OCH MÅLUPPFYLLELSE

Åkraskolan och delvis förskolan fick helt nybyggda och således moderna lokaler utifrån alla aspekter såsom tillgänglighet, frångänglighet, arbetsmiljö, lärmiljö och idrott.

Utvändigt blev den gamla, asfalterade skolgården ersatt med dedikerade skolgårdar för skolan respektive anpassade skolan. Samtliga eleventréer vetter in mot skolgårdarna. All trafik till- och från skolan stannar utanför det inhägnade skolområdet.
Åkraskolan projekterades, parallellt med Möklinta skola där erfarenhet drogs från tidigare skolprojekt såsom Ransta skola och nya Vallaskolan.

Byggnaden har en väl genomtänkt konstruktion med noggrant gjorda val gällande material och installationer. Exempelvis finns solceller och solavskärmning installerat, som tillsammans med en underhållsfri Kebony-fasadpanel och bandtäckt plåttak borgar för låga driftkostnader och ett lågt framtida underhållsbehov.

Under hela projektet har fokus legat på kostnadseffektivitet utan att tumma på kvalitén. I vissa fall har dyrare alternativ valts i stället för det billigaste, för att slutprodukten ska få ett lågt underhållsbehov och en lägre driftkostnad.

SALA KOMMUN

De miljömål som eftersträvats i projektet har uppnåtts. Detta ger byggnaden en mycket god standard motsvarande miljöbyggnad på silvernivå, enligt Sweden Buliding Concils klassificering.

Alla produkter har registrerats i Byggvarubedömningen för framtida spårbarhet av materialens beskaffenhet.

Under hela produktionen har byggentreprenören, med hjälp av analysföretaget Binosight, genomfört regelbundna kvalitetsmätningar av arbetsmiljön i form av enkäter. Resultat har analyserats, åtgärder genomfört och följts upp. Arbetet resulterade i Kvalitetsutmärkelsen "PQi - Utmärkt Projektkvalitet 2025”. Pressreleasen skickades ut 2025-12-09 där resultatet tillkännagavs. Sala kommun och ByggDialog har erhållit varsitt diplom som bekräftelse på utmärkelsen.

NYCKELTAL

Riktpris 1, utan projektering och tilläggsbeställningar	250 mnkr
Riktpris 2, under projektering och med tilläggsbeställningar inklusive Fas 1, Fas 2, Rivning, osäker prognos för kostnad sanering av mark, skyddsrum men exklusive byggherrekostnad.	312,1 mnkr
Fas 1	10,2 mnkr
Fas 2 inklusive fast arvode inkl. sanering	273,4 mnkr
Byggherrekostnad	7,8 mnkr
Rivning Åkraskolan, storkök, matsal och idrottshall	10,2 mnkr
Sanering av mark	35,5 mnkr
Skyddsrum inklusive skyddsrumsutrustning	16,2 mnkr
Slutkostnad totalt inklusive Fas 1 och Fas 2, byggherrekostnad, sanering och skyddsrum	322,5 mnkr
Nyckeltal produktionskostnad netto kr/kvm, i jämförelse med tre i storlek liknande skolprojekt hos ByggDialog låg produktionskostnaden på 28 117 kr/kvm	25 672 kr/kvm

SALA KOMMUN

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar:

att Kommunstyrelsen godkänner slutredovisning för Åkraskolan f - 6, anpassad skola f - 6 och Åkra Förskola

att dokumentationen läggs till handlingarna

Bilagor:

1 Slutredovisning Åkra skola F-6, anpassad skola F-6 och Åkra förskola

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☒	NEJ ☐
I projektet har åsikter från Vallaskolan och Möklinta skola från eleverna beaktats i detta projekt.		
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☒	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

SALA KOMMUN

Slutrapport

Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 och Åkra Förskola

Fastighetsbeteckning: MAGISTERN 2

Projektnummer: 3731

Versionsbeteckning: 0006

Datum: 2026-09-01

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn	Versionsbeteckning	Datum
Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 och Åkra Förskola	0006	2026-09-01

Enhet	Dokumentansvarig
Verksamhet Fastighet	Stefan Blomkvist, Projektledare

INNEHÅLL

1 SAMMANFATTNING 7
1.1 Uppdraget 7
2 PROJEKTORGANISATION 8
2.1 PROJEKTÄGARE 8
2.2 PROJEKTRÅD 8
2.3 STYRGRUPP 8
2.4 ÖVRIGA KOMMUNALA PROJEKTDELTAGARE 9
3 AVGRÄNSNINGAR 9
4 UPPHANDLING 11
5 PROJEKTPROCESSEN 11
5.1 FAS 1 11
5.2 FAS 2 12
6 VERKSAMHETSBESKRIVNING 13
7 PROJEKTBESKRIVNING 13
8 RISKER OCH RISKHANTERING 15
9 MÅLUPPFYLLELSE 16
9.1 PROJEKTMÅL 16
9.2 EFFEKTMÅL 17
9.3 KVALITÉTSMÅL 18
9.4 SAMVERKANSMÅL 18
10 EKONOMI ....**ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**
11 KOMMUNIKATION 23
12 ÖVERLÄMNING 24
13 EFTERMARKNAD 24
14 ERFARENHETSÅTERFÖRING 24
15 NYCKELTAL 25
16 ENTREPRENÖRER 26
17 HANDLINGAR 29

1 SAMMANFATTNING

1.1 Uppdraget

På grund av en omfattande fuktskada evakuerades Åkraskolan 2018 till en temporär modullösning. Projektets uppgift var att riva den gamla byggnaden och bygga en ny skola, anpassad skola och utökad förskola som svarade upp mot beställningen nedan. Projektets budget sattes till 250 miljoner kronor enligt missiv daterat 2021-03-18 och beslut i kommunstyrelsens ledningsutskott 2021-03-24, Dnr 2021/279. Därefter inkom Skolkontoret med en utökad beställning daterad 2022-11-29.

Beställning av Åkraskolan omfattade:
Plats för elevvolymer motsvarande tre klasser per årskurs i årskurs f-3.
Plats för elevvolymer motsvarande fyra klasser per årskurs i årskurs 4-6.
Plats för Salas anpassade elever i årskurs F-6.

Skollokalerna måste lösa lokalbehoven för samtliga ämnen. Under projekteringsarbetet behöver därför ställning tas till i vilken mån befintliga lokaler på skolområdet eller i dess närhet kan användas, exempelvis för ämnet idrott och hälsa.

Skollokalerna bör planeras på ett sådant sätt att möjlighet skapas att utöka förskolan med tre avdelningar.

Skolnämnden beslutade i mars 2016, Dnr 2016/373 §25, om vägledande riktlinjer för skolbyggnationer vilket innebär hög nyttjandegrad, flexibel användning med en mångfald av olika lärmiljöer, framtidssäkrad teknik och en trygg, trivsam pedagogisk och stimulerande atmosfär.

Förberedelse för utökad förskola

I anslutning till Åkraskolan finns även en förskola med tre avdelningar. Utformningen av skolan bör vara sådan att den möjliggör en utökning med ytterligare cirka tre förskoleavdelningar.

Tilläggsbeställningar:

Antalet elevplatser i den anpassade skolan F-6 ökades från 15 elevplatser till 50 elevplatser.

Antalet elevplatser i årskurs F-6 bestämdes till 600 elevplatser.

Tre nya avdelningar byggs ihop med Åkra förskola.

Storköket ska kunna användas som kriskök. Där portabelt el och vatten ska kunna anslutas.

2 PROJEKTORGANISATION

2.1 PROJEKTÄGARE

Kontorschef Tekniska kontoret

2.2 PROJEKTRÅD

Ombud Sala kommun

Ombud ByggDialog

2.3 STYRGRUPP

Ombud Sala kommun

Skolchef Sala kommun

Projektchef Verksamhet Fastighet

Projektledare Verksamhet Fastighet

Fastighetschef Verksamhet Fastighet

Ekonomi Verksamhet Fastighet

Driftchef Verksamhet Fastighet

Kanslichef Utbildning och Arbetsmarknad

Projektchef ByggDialog

Entreprenadingenjör ByggDialog

Byggingenjör ByggDialog

Controller Sala kommun

2.4 ÖVRIGA KOMMUNALA PROJEKTDELTAGARE

Verksamhet Fastighet, Måltidsenheten, Bygglovsenheten, Räddningstjänsten, VA, Trafik, Gata/Park och Kontoret för Utbildning och Arbetsmarknad inklusive själva skolverksamheten och förskoleverksamheten.

3 AVGRÄNSNINGAR

Fastigheterna Magistern 1 och Magistern 2 avgränsas av Strandvägen i norr, Åkragatan i öst, Silvermyntsgatan i väst och av ett bostadsområde i syd. Dessutom omgärdas fastigheterna av gång- och cykelbanor i alla väderstreck. Den befintliga Åkra förskola är belägen på fastigheten Magistern 2 och omfattas inte i projektet. Åkra förskolas utemiljö är belägen på fastigheten Magistern 1 och omfattas inte av projektet.

I samverkan med Sala kommuns VA-enhet samt kommunens trafikplanerare har Arbetsplatsdispositionsplan (APD-plan) upprättats för att säkerställa var nya vatten- och avloppsstråk kunde kopplas på samt hur trafik in- och ut från byggområdet skulle ske på ett säkert sätt.

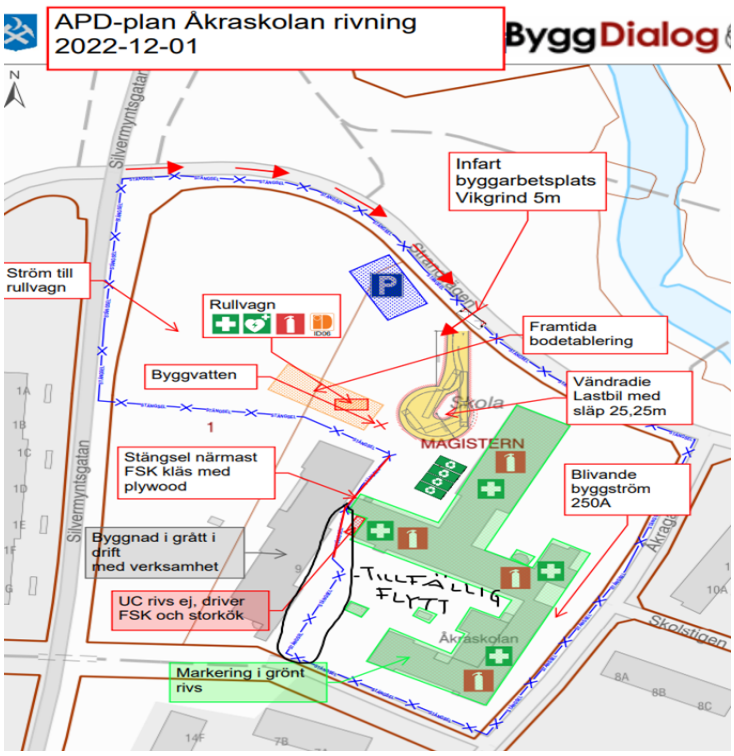
APD-plan Åkraskolan rivning
2022-12-01
ByggDialog
Infart
byggarbetsplats
Vikgrind 5m
Ström till
rullvagn
Rullvagn
Framtida
bodetablering
Byggvatten
Vändradie
Lastbil med
släp 25,25m
Skola
MAGISTERN
Stängsel närmast
FSK kläs med
plywood
Blivande
byggström
250A
Byggnad i grått i
drift
med verksamhet
UC rivs ej, driver
FSK och storkök
TILLFÄLLIG
FLYTT
Åkraskolan
Markering i grönt
rivs
Silvermyntsgatan
Strandvägen
Åkragatan
Skolstigen

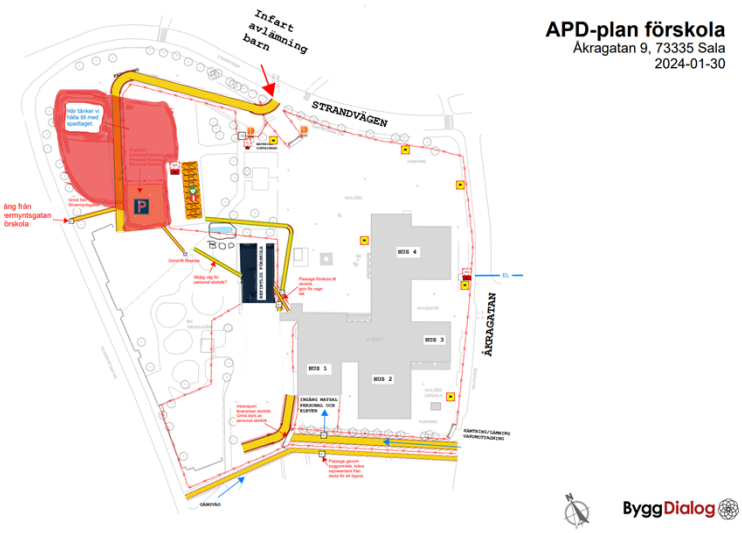
APD-plan förskola
Åkragatan 9, 73335 Sala
2024-01-30
Infart
avlämning
barn
STRANDVÄGEN
ÅKRAGATAN
ByggDialog

4 UPPHANDLING

Arbetet med att ta fram Förfrågningsunderlag (FFU) för Totalentreprenör (TE) pågick under 2021. Den 23 december 2021 annonserades FFU för upphandlingen. Under februari 2022 gjordes en anbudsöppning av det enda anbudet som inkom, varefter utvärdering, anbudspresentation och tilldelning genomfördes. Ramavtalet slutsignerades 2022-03-02.

5 PROJEKTPROCESSEN

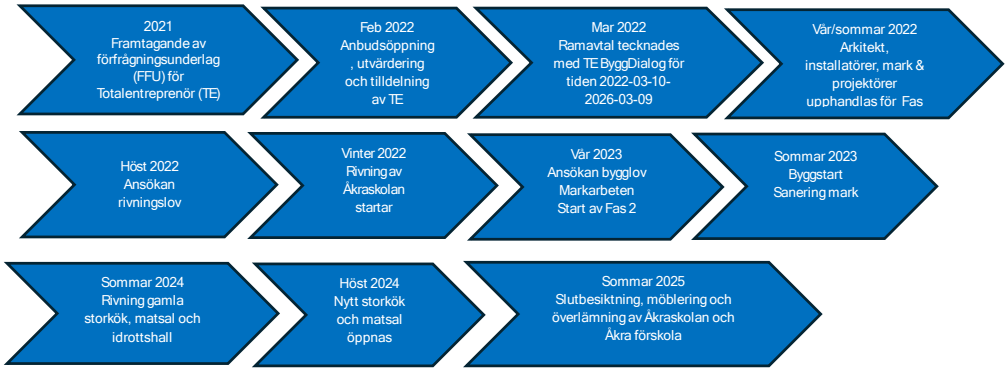

5.1 FAS 1

Kontrakt för projektets första skede, Fas 1, skrevs under den 1 april 2022, DNR 2021/876. Under Fas1 genomfördes projekteringen samt att kalkyl och riktkostnad inför kommande avtal för Fas 2 (produktionen) togs fram.

Under Fas 1 genomförde Sala kommun, totalentreprenören ByggDialog, arkitektfirman Mondo och skolverksamheten tillsammans en behovsanalys där ett lokalprogram och programhandling togs fram. Som utgångspunkt utformades skolan enligt skolnämndens beslut från mars 2016. I detta beslut finns beskrivet vägledande riktlinjer för skolbyggnationer, vilket innebär hög nyttjandegrad, flexibel användning med en mångfald av olika lärmiljöer, framtidssäkrad teknik och en trygg, trivsam pedagogisk och stimulerande atmosfär.

Parallellt med processen i det föregående stycket arbetade projektgruppen med att utreda skicket på det gamla tillagningsköket och möjligheten att öka kapaciteten för matproduktionen, varpå utförliga inventeringar samt besiktningar genomfördes för att säkerställa om det var möjligt att bygga ut storköket för att kunna öka matproduktionen enligt beställning samt att

resterande delar av byggnaden var i sådant skick att det skulle kunna behållas. Utredningen visade dock att statusen på byggnaden var uttjänt och projektgruppen föreslog att byggnaden skulle rivas och ersättas med tre nya förskoleavdelningar på samma plats och länkat med den befintliga förskolan. Beslutet kommunicerades på kommunstyrelsens ledningsutskott 2022-11-23 och finns noterat i sammanträdesprotokoll Dnr2022/4.

En startworkshop genomfördes 6-7 september 2022, där samtliga projektdeltagare inbjöds att delta. Syftet med workshopen var att ta fram gemensamma mål och framgångskriterier för det kommande arbetet, vilka nedtecknades i den samverkansdeklaration som finns bilagd denna rapport under avsnitt 9.4.

För att säkra upp att projektet skulle nå kravet gällande färdigställandetid, så avtalades om så kallade inledande tidskritiska arbeten för påbörjande av rivning och sanering, DNR 2021/876. Från december 2022 till maj 2023 genomfördes rivningen av den gamla Åkraskolan. Parallellt med rivningsarbetet pågick arbete med att färdigställa program- och systemhandlingarna, vartefter bygglov söktes. När bygglov och startbesked hade erhållits kunde nödvändiga markarbeten påbörjas, så att den planerade byggstarten kunde starta efter semestrarna 2023.

5.2 FAS 2

Under slutskedet av Fas 1 räknade entreprenören fram en riktkostnad för produktionen. Riktkostnaden motsvarade totalentreprenörens och underentreprenörernas totala kostnad för produktionen. Då Sala kommun ansåg riktkostnaden relevant, så träffades en överenskommelse varvid ett Fas 2-avtal för produktionen tecknades.

För byggnationen av Åkraskolan och Åkra förskola tecknades ett Fas 2-avtal 2023-05-23 och det blev diarieförd med nr DNR 2021/876.

Under produktionen genomfördes löpande besiktningar av upphandlad huvudbesiktningsman tillsammans med övriga biträdande besiktningsmän.

I olika omgångar och skeden i produktionen genomfördes rundvandring med personal från räddningstjänsten, verksamheterna, fastighetsenhetens drift samt kommunens funktionsråd.

6 VERKSAMHETSBESKRIVNING

Kanslichef, rektor och medarbetare från förskola, skola och Måltidsenhet har deltagit i veckovisa planeringsmöten med projektgruppen sedan projektets start. Mellan planeringsmötena har de olika verksamheterna haft egna möten då man har jobbat med frågeställningar som väckts under projektgruppsmötena. Syftet har varit att fånga upp personalens idéer och att belysa de möjligheter och risker som kan tänkas uppstå. Vidare har målet varit att i största möjliga mån utforma och anpassa den nya skolbyggnaden efter verksamhetens önskemål och behov.

7 PROJEKTBESKRIVNING

Vid samverkansprojekt är det en stor fördel om beställarorganisationens projektledning och verksamhet samt alla projektörer och entreprenörer sitter tillsammans i samma lokal och delar på ett så kallat projektkontor. Därigenom kan projekt-deltagarna lära känna varandra snabbare och bättre, vilket borgar för ett bra samarbete med korta beslutsvägar, stor trivsel och hög delaktighet.

Under projekteringen hölls veckovisa projekteringsmöten under hela Fas 1 och även en bit in i Fas 2.

Vid projekteringen av Åkraskolan och Möklinta skola, färdigställd 2024-07-01, användes en oanvänd del av Kungsängsgymnasiets B-hus som projektkontor. Båda skolorna projekterades parallellt, vilket gjorde att all personal nyttjades maximalt och att två skolor kunde projekteras samtidigt.

För att hantera frågor och svar i båda faserna användes projekthanterings-systemet Interaxo. I detta system finns en visuell planeringstavla kallad VP-tavla, vari alla uppkomna frågor och svar rörande projekteringen och byggnationen dokumenterades. Frågorna utreddes noggrant och diskuterades gemensamt bland projektets beställare, skolverksamheten, entreprenörer, installatörer och projektörer. När en fråga hade utretts färdigt dokumenterades dess svar i VP-tavlan för ett eventuellt framtida nyttjande och spårbarhet. Större strategiska frågor som kunde komma att påverka ramen för beslutade medel, såsom val av stomme, lyftes upp och beslutades av projektets styrgrupp innan även dessa frågor dokumenterades i VP-tavlan. För all dokumenthantering såsom ritningar, protokoll, datafiler, beräkningar och förstudier användes systemet Dalux. Protokoll från styrgruppens möten är diarieförda i Sala kommuns arkiv.

Utöver lokaler för skola, anpassad skola och förskola byggdes även en ny yta för idrott med måttet 10x18 meter, lokaliserad ovanför matsalen. Ett rörelserum byggdes för den anpassade skolan samt två identiska men spegelvända omklädningsrum med duschbås.

Lös inredning såsom möbler och AV-utrustning köptes in i projektet men bekostades av skolan, varför dessa delar inte belastade projektets ekonomi.

Skolan skulle utrustas med salar för trä- och textilslöjd, musik, bild och hemkunskap. Här återanvändes träslöjdens maskiner och delar av lös inredning såsom skåp, stolar och elevbänkar.

Skolan krävde mer elförsörjning än vad elnätet hade kapacitet för och här visade Sala-Heby Energi prov på stor hörsamhet och projekterade snabbt fram en ny transformatorstation på lämplig plats för att få så korta elledningar som möjligt in till skolan.

Även kommunens vatten- och avloppssystem behövde justeras och i samverkan med kommunens VA-enhet så gjordes nya avsättningar för inkommande vatten och utgående dag- och avloppsledningar.

För att klara omhändertagande av dagvatten så har stora fördröjningsmagasin grävts ner strategiskt och på så vis ska inte kommunens dagvattennät översvämmas.

Inledningsvis var inte ett nytt tillagningskök med i planen men eftersom det gamla tillagningsköket inte hade kapacitet för ökning av antalet portioner/dag och byggnaden var uttjänt revs denna och produktionen planerade om för att kunna färdigställa det nya tillagningsköket och matsal innan hela skolan var färdigställd. Det innebar att vi hos bygglovsenheten sökte och fick ett interimistiskt slutbesked beviljat i augusti 2024. Det nya storköket och delar av matsalen togs i bruk i september 2024.

Aktivitetsplan

Beskrivning	Tidsperiod	Ej aktuellt	Klart
Framtagande av detaljplan		X	
Plansamråd		X	
Antagande detaljplan		X	
Startbesked	2021-03-24, beslut i KSLU med diarienr 2021/279		X
Beställning	2019-10-22, reviderat missiv 2021-03-18, beställning reviderad 2022 11-29		X
Evakuering	2018		X
FAS-1, Projektering – start	2022-03-10		X
FAS-2, Produktion – start	Sommaren 2023		X
Slutbesiktning – byggnader	Våren 2025		X

Slutbesiktning – mark	Sommaren 2025		X
Överlämning – drift	Sommaren 2025		X
Överlämning - verksamhet	Sommaren 2025		X
Kontrollbesiktning – 2 år	Våren/sommaren 2027		
Garantibesiktning – 5 år	Våren/sommaren 2030		

8 RISKER OCH RISKHANTERING

Markprover visade på tidigare föroreningar i mark och på vissa ställen var det höga värden. Orsaken är att massor från gruvan använts som fyllnadsmaterial då kunskapen var låg kring vilka ämnen som fanns i slaggen. I kombination med ökade lagkrav gällande markförorenigar samt platsspecifika värden för Sala medförde det att det var svårt att prognosticera slutkostnaden för saneringen. I dialog med Miljöenheten försökte projektet få till en bra lösning för saneringsmängd och därmed till en mer rimlig kostnad. Det godkändes inte och i beslut från Miljöenheten ålades projektet att hålla helt rena massor inom hela entreprenadområdet samt att ta fram en provtagningsplan som skulle godkännas av Miljöenheten innan arbetet kunde utföras. Detta medförde att projektet tvingades att schakta mellan 0,5 m – 2 m djup för att få bort förorenade massor. Schaktning genomfördes i etapper om 30 cm och nya prover togs vartefter för att inte schakta bort godkända massor. Allt för att hålla en så låg kostnad som möjligt för saneringen. Totalt körde projektet bort 1253 lass varav 510 lass var kraftigt förorenade massor vilket kördes till Högbytorp som tar emot farligt avfall och kostnaden låg här på 800 kr/ton. Övriga massor, som inte var lika förorenade men inte heller tillräckligt rena för återanvändning som fyllnadsmassor, kunde projektet transportera till närmre anläggningar till en kostnad om 80 kr/ton.

Då det var trångt på tomten samt att den omgärdas av gång- och cykelbanor sågs stora risker med transporter till och från området. Detta hanterades med avspärrningar och vakter vid lossning av gods både utan- och innanför byggområdet. Körvägar inne på byggområdet anlades med endast några få korsande gångstråk för byggarbetsplatsens personal.

I september 2023 drabbade Sala av kraftiga översvämningar vilket även ledde till att skyddsrumsgropen fylldes med vatten trots att pumpar hade installerats för att hålla bort vatten. Det medförde att sex veckors arbete med markduk, isolering och armering förstördes och fick lov att göras om. ByggDialog ställde snabbt om planeringen av de olika byggetapperna och lyckades på så vis hålla produktionstakten utan förskjutning av tidsplanen.

Även vintern 2023/2024 blev en prövning då Sala fick stora mängder snö som behövde skottas och plogas bort för att inte produktionen skulle bli stillastående. Vintern präglades också av en lång period med kyla vilket medförde extra åtgärder i form av uppvärmning inför gjutning av betongplattorna och uppvärmning av de delar som hade fått väggar och tak monterade.

Verksamheten på Åkras befintliga förskola pågick under hela projektet och projektets ledning hade en tät dialog med veckovisa möten för att fånga upp risker, problem eller olägenheter. Det samarbetet fungerade mycket bra genom hela projektet. Projektet anlade en tillfällig gångväg från Silvermyntsgatan för att gående och cyklande till och från Åkra förskola inte skulle korsa trafik till och från byggområdet. En tillfällig parkering för personal och besökare anlades också i anslutning till Åkra förskola.

I och med att matsalen togs i bruk innan projektet var färdigt så användes en utrymningsväg i södra delen på matsalen som en tillfällig entré och på så vis kunde elever och personal ta sig till och från matsalen på ett säkert sätt utan att behöva passera byggområdet.

9 MÅLUPPFYLLELSE

9.1 PROJEKTMÅL

- På den första gemensamma startworkshopen som genomfördes 6-7 september 2022 bestämdes och dokumenterades projektmålet, effektmål och kvalitétsmål. Syftet med workshopen var att ta fram gemensamma mål och framgångskriterier för det kommande arbetet, vilka nedtecknades i den samverkansdeklaration som finns bilagd denna rapport under avsnitt 9.4.
- Att genom byggnation av en ny skola skapa en modern lärmiljö för skola F-6 med barnen i fokus, en skola för anpassad skola F-6 samt en utökning av förskolan inom området. I projektet skall en rörelseinspirerad utemiljö skapas som inbjuder till fysisk aktivitet. En trafiksäker miljö skall skapas.
- Lokalerna ska byggas på ett sådant sätt att de uppfyller de krav som kan ställas för att verksamheten ska kunna bedrivas enligt skollag och läroplan samt vara flexibla och långsiktigt hållbara.
- Investeringen i Åkraskolan och Åkra förskola ska resultera i en på lång sikt driftmässigt, ekonomiskt och hållbar byggnad med fokus på hög nyttjandegrad, flexibel användning, mångfald av olika lärmiljöer, framtidssäkrad teknik och en trygg, pedagogisk samt stimulerande atmosfär för eleverna.

UTFALL PROJEKTMÅL

Skolan och förskolan fick helt nybyggda och således moderna lokaler utifrån alla aspekter såsom tillgänglighet, frångänglighet, arbetsmiljö, lärmiljö och idrott. Utvändigt blev den gamla, asfalterade skolgården ersatt med dedikerade skolgårdar för skolan respektive den anpassade skolan. Samtliga eleventréer vetter mot skolgårdarna. All trafik till- och från skolan stannar utanför det inhägnade skolområdet.

9.2 EFFEKTMÅL

- Åkraskolan ska bli ett föredöme för Sala kommuns skollokaler. Vid utformningen av skolan hämtas lärdom och erfarenhet från de relativt sett nybyggda skolorna Vallaskolan, Ransta skola och den samprojekterade Möklinta skola. Utformningen av skolgården sammankopplas med tankar utifrån den pedagogiska innemiljön samt barnens egna önskemål vad gäller exempelvis sittytor och rörelseredskap.
- Slutprodukten ska vara väl anpassad för att kommande verksamhet ska kunna bedrivas så optimalt och funktionellt som möjligt.
- Skolan ska utformas med fokus på miljö, skolmiljö, arbetsmiljö, installationer, funktioner och driftsekonomi. På så sätt ska barnen och personalen få bästa möjliga skol- och arbetsmiljö, vilket kommer att få en positiv inverkan på både in- och utlärning och således barnens skolresultat.

UTFALL EFFEKTMÅL

Åkraskolan projekterades, parallellt med Möklinta skola, och i ett mycket nära samarbete med verksamheten. Erfarenhet drogs från tidigare skolprojekt såsom Ransta skola och nya Vallaskolan. Både barn och pedagoger har efter inflytt uttryckt sitt gillande och sin tacksamhet över resultatet. De framhäver hur tysta och ändamålsenliga de nya lokalerna är.

Byggnaden har en väl genomtänkt konstruktion med noggrant gjorda val gällande material och installationer. Exempelvis finns solceller och solavskärmning installerat, som tillsammans med en underhållsfri Kebony-fasadpanel och bandtäckt plåttak borgar för låga driftkostnader och ett lågt framtida underhållsbehov.

9.3 KVALITÉTSMÅL

- Byggnaden ska inte certifieras enligt Miljöbyggnad Silver. Dock skall den standarden ligga till grund för väsentliga beslut och materialval gällande exempelvis hållbarhet, energi, värme, drift och ekonomi.
- Att alla individer i projektet ska uppleva att arbetsklimatet är behagligt och effektivt.
- Eftersträva att de byggnader som uppförs ska ge möjlighet till hög nyttjandegrad och flexibel användning.

UTFALL KVALITÉTSMÅL

Under hela projektet har fokus legat på kostnadseffektivitet utan att tumma på kvalitén. I vissa fall har dock dyrare alternativ valts i stället för det billigaste, för att slutprodukten ska få ett lågt underhållsbehov och en lägre driftkostnad. Exempelvis valdes bandtäckt takplåt fastän dess kostnad för arbete och material initialt är dyrare. Dock är dess underhållsbehov mycket lägre och livslängden mycket längre, varför det i slutändan blir ett billigare alternativ. De miljömässiga mål som eftersträvats i projektet har uppnåtts, vilket ger byggnaden en mycket god standard motsvarande miljöbyggnad på silvernivå.

Alla produkter har registrerats i Byggvarubedömningen för framtida spårbarhet av materialens beskaffenhet.

Under hela produktionen har byggentreprenören, med hjälp av analysföretaget Binosight, genomfört regelbundna kvalitetsmätningar av arbetsmiljön i form av enkäter till all personal som deltagit i projektet. Efter varje enkät gjordes en uppföljning och analys av dess resultat, för att eventuella lärdomar och förändringar skulle kunna göras löpande. Detta arbete ledde till att vi vann Kvalitetsutmärkelsen "PQi - Utmärkt Projektkvalitet 2025”. Pressreleasen skickades ut 2025-12-09 där resultatet tillkännagavs. Sala kommun och ByggDialog har erhållit varsitt diplom som bekräftelse på utmärkelsen.

9.4 SAMVERKANSMÅL

Under projektets inledning genomfördes en för samverkansprojekt sedvanlig Startworkshop. Under detta arbete träffades alla projektdeltagare för att lära känna varandra och för att alla projektdeltagare skulle få ge sin syn på samverkan och partnering, samt gemensamt komma överens om framgångsfaktorer för att genomföra ett lyckat projekt tillsammans.

Ett delmål under denna workshop var att tillsammans ta fram en samverkans-deklaration, vilket är ett dokument som ska påvisa de mål och framgångskriterier som ska genomsyra alla led i det kommande och gemensamma projektet. För Möklinta skola och Åkraskolan togs samverkansdeklaration nedan fram gemensamt för båda projekten.

UTFALL SAMVERKANSMÅL

Samverkansdeklaration

Åkraskolan, Kyrkskolan, Varmsätraskolan

Vi har gemensamt tagit fram följande mål och framgångskriterier som ska gälla för vårt arbete och gemensamma projekt.

6-7 September 2022
Projektkontoret - Gymnasievägen i Sala

Byggnad och teknik ger tid för pedagogik.

Barnens bästa i fokus *– Bygga trygga, flexibla och tillgängliga lärmiljöer.*

Samarbete *– Laget före jaget. Prestigelös och tydlig kommunikation där vi hjälper och stöttar varandra.*

Trygg och tydlig överlämning *- Skapa genomarbetade och förankrade miljöer för verksamhet och drift.*

Långsiktig hållbarhet *– Medvetna och dokumenterade val och lösningar utifrån ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter.*

Helena. Calissendorff

10 EKONOMI

Under hela processen sker ett gediget arbete med uppföljning av ekonomins utveckling. Sala kommun har haft inlogg i ByggDialogs ekonomisystem och har därmed när som helst kunnat gå in och kontrollera flöden. ByggDialog har i sin tur haft inlogg i sina upphandlade underentreprenörers ekonomisystem och har på så vis kunnat kontrollera och följa upp underentreprenörernas ekonomiska utveckling.

Inför varje faktureringstillfälle har ett avstämningsmöte hållits, ett så kallat IF-möte (Inför Fakturerings-möte). Vid detta möte fick varje projektör, installatör och totalentreprenör redovisa för månaden upparbetad kostnad, vad kostnaderna avser, förväntad kostnad kommande månad samt prognostiserad slutkostnad.

Alla i projektet inblandade projektörer och installatörer har bara fått fakturera totalentreprenören en gång per månad, varefter totalentreprenören i sin tur har fakturerat beställaren.

Varje fakturabelopp protokollfördes i ett så kallat IF-protokoll. Om beställaren och totalentreprenören kom överens om fakturabeloppen fick fakturering ske två dagar efter respektive IF-möte.

Projektekonomen har haft kontinuerlig dialog med ekonomikontoret under hela projektet och löpande redovisat projektets ekonomi.

Reglering av riktkostnad har skett enligt följande:

- Ändringar och tilläggsarbeten vars kostnader sammantaget understiger 5% av riktkostnaden ger ej rätt till riktkostnadsförändring. Arvode utgår ej. Kostnader ersätts enligt verifierad självkostnad.
- Ändringar och tilläggsarbeten vars kostnader sammantaget överstiger 5% men sammantaget understiger 10% av riktkostnaden ger rätt till riktkostnadsförändring samt arvode.
- Ändringar och tilläggsarbeten vars kostnader sammantaget överstiger 10% av riktkostnaden ger ej rätt till riktkostnadsförändring. Arvode utgår ej. Kostnader ersätts enligt verifierad självkostnad.
- Riktkostnaden justeras uppåt eller nedåt vid kvalitetsförändrande åtgärder, förändringar av ytor och vid myndighetsbeslut.

10.1 Budgeterade kostnader

Den ursprungliga investeringsbudgeten för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till 250 mnkr.

Inför budget 2023 gjordes dock en revidering av budgeten med anledning av den ändrade beställningen och att förutsättningarna för att kunna behålla delar av de gamla byggnaderna inte var möjligt. Därmed ökade kostnaderna mer än vad som bedömts inledningsvis. Budgeten reviderades då till 312,1 mnkr.

Under 2024 pågick arbetet med byggnationen av Åkraskolan i snabbare takt än planerat, vilket medförde att projektets betalplan uppdaterades och vissa utbetalningar behövde ske 2024 i stället för 2025. Detta belopp uppgick till 16 mnkr, varpå investeringsbudgeten för 2025 reviderades ned med motsvarande belopp.

10.2 Faktiska kostnader

Efter beslut av genomförande och projektering av projektet utökades beställning i antal elever samt att fler byggnader, skyddsrum, kök, matsal och idrottshall, behövde rivas än vad som bedömdes i tidigt skede, vilket har påverkat projektets totala utgifter. Saneringskostnader för mark, översvämningar till följd av skyfall samt material, drivmedel och el är andra ökade kostnader. Projektet tvingades dessutom att byta elentreprenör under projektets gång vilket ledde till en merkostnad på 4 mnkr. Beslut om att storköket skulle gå att använda i ett krisläge kom in sent i projektet och orsakade kostnadsökning för projektering och installationer. Kostnadsbesparingar har dock kunnat genomföras genom minskning av antalet torkskåp, byte av golvmaterial, optimering av ytor och inredning, förändrade tekniska- och mer produktionsvänligare lösningar samt minskning av personal både på tjänstemannasidan och yrkesarbetarsidan.

Rivningen av den gamla Åkraskolan och förskolan blev färdig under 2024. De totala rivningskostnaderna uppgick till 10,2 mnkr, varav 0,4 mnkr belastade 2022, 7,4 mnkr 2023 och 2,4 mnkr 2024. Dessa kostnader belastade Fastighets driftsbudget, då det ej är en investeringsutgift. Någon driftsbudget för detta tilldelades dock inte från kommunfullmäktige.

Under 2024 slutfördes saneringsarbetet för skolan och förskolan med en total utgift på 35,5 mnkr.

Den totala investeringsutgiften för Åkraskolan och Åkra förskola uppgick till 322,5 mnkr. Jämfört med den senast beslutade budgeten uppgår därmed budgetavvikelsen för projektet till 10,4 mnkr.

Budgetavvikelsen beror i stora delar på merkostnad för ökat antal elever och lokalutrymme för anpassad skola samt nybyggnation av kök, matsal, idrottsytan,

vilket i tidigt skede inte fanns med i plan. Även ökade kostnader för marksanering, nybyggnation av skyddsrum samt en oönskad översvämning är hänförlig till ökade kostnader.

För att motverka en negativ budgetavvikelse har effektiviseringar och besparingsåtgärder genomsyrat projektet i sin helhet. För att minska kostnadsökningar har insatser gjort så som byte av stomme (från trä till stål/trä/betong), minskad andel tegel i fasad, optimerade ytor utvändigt och invändigt, kostnadseffektivt materialval, förändrade tekniska lösningar, optimering av inredning och utrustning, produktionsvänligare lösningar. Gemensamma inköp har skett, med det delvis parallella projektet med byggnation av Möklinta skola (invigning 2024), vilket framför allt effektiviserat transporter. Projektets sista vinter var mild vilket gjorde att markarbete löpte på snabbare vilket bidrog till lägre kostnader för underentreprenader kopplat till mark, el och ventilation.

Faktiska investeringsutgifter Åkraskolan och Åkra förskola

Utgiftstyp	**Utgift, mnkr**
Fas 1, Byggdialog	10,2
Fas 2, Byggdialog	252,8
Sanering	35,5
Skyddsrum	16,2
Byggherrekostnad, kommunens egna utgifter	7,8
Summa investeringsutgift*	**322,5**

** Totalt fast arvode Byggdialog motsvarande 24,1 mnkr*

Utöver detta tilldelades skolnämnden en investeringsbudget på 15,3 mnkr för inventarier till den nya skolan och förskolan, varav 12,8 mnkr nyttjades. Medlen användes till möbler, AV-utrustning, låssystem och annan lös inredning, så som lyftanordningar till anpassade skolan och accesspunkter.

Faktiska driftskostnader Åkraskolan och Åkra förskola

Kostnadstyp	Kostnad, mnkr
Rivning	10,2
- *Varav fast arvode, Byggdialog*	*0,9*
Summa driftskostnad	**10,2**

10.3 Driftskostnadskonsekvenser

Investeringen i den nya skolan och förskolan samt driftskostnader för att ha dem i drift har medfört en ungefärlig hyra på 21,1 mnkr per år. Hyran belastar skolnämndens budget.

Flytten till den nya skolan och förskolan medförde att skolan i stället kunde lämna flera andra lokaler; Gärdesta modulskola, Lärkbacksskolan, samt Dalhems- och Ekorrens förskolor (som tillfälligt befunnit sig i Ekdalens modulförskola). De tidigare hyrorna för nämnda lokaler uppgick till ca 18,3 mnkr per år.

Detta har medfört att den ökade hyreskostnaden för skolnämnden i samband med att flytten till nya Åkraskolan och förskolan uppgår till ca 2,8 mnkr per år.

11 KOMMUNIKATION

I projektet finns en framtagen kommunikationsplan som utförligt beskriver hur projektets framskridande ska kommuniceras och hur eventuella frågor från allmänheten ska hanteras. Kommunikationsplanen har godkänts 2023-01-24 på möte nummer 3 av styrgruppen och reviderades under december 2023 och godkändes därefter 2024-01-19 på möte nummer 11 av styrgruppen.

Fastighets projektledare har löpande skrivit ihop information om projektets status och i slutet av varje månad överlämnat denna information till skolledningen, för en förhandsdistribution till all personal och till alla föräldrar via Schoolsoft.

Två dagar efter detta har projektet publicerat samma information under projektsidan på Sala kommuns hemsida, och vid större projektspecifika händelser har även information publicerats på Sala kommuns sociala medier.

12 ÖVERLÄMNING

Efter att samordnad provning hade genomförts och godkänd slutbesiktning erhållits, så genomfördes sommaren 2025 en genomgång på plats i den nya byggnaden. Vid denna genomgång deltog personal från verksamhet Fastighets drift- och förvaltning, skolans vaktmästare samt berörda entreprenörer och installatörer. Överlämning till hyrande verksamhet i fråga om nycklar, koder och övrig information gjordes till skolornas rektorer. Det genomfördes rundvandring vid separata tillfällen med personal från de olika skolorna. De hade då möjlighet att ställa frågor och bekanta sig med skolmiljön. Under våren 2025 fick Räddningstjänsten en genomgång av skolans brandlarmanläggning. Även städentreprenören fick en rundvandring samt utrustades med nyckel och taggar.

13 EFTERMARKNAD

Verksamheten anmäler upptäckta fel till Fastighets kundtjänst, som i sin tur skapar ett ärende i Fastighets ärendehanteringssystem. Därefter tilldelas ärendet till ansvariga fastighetstekniker för en första bedömning och dokumentation av felet på plats. Om felet bedöms vara ett garantiärende anmäls ärendet vidare till ByggDialog som i sin tur antingen avhjälper problemet eller kontaktar ansvarig UE/PUE för åtgärd av felet.

Enligt entreprenadrätten skall det genomföras en besiktning efter två år och en besiktning efter fem år. För Åkraskolan och Åkra förskola kommer 2-årsbesiktningen att ske sommaren 2027 och 5-årsbesiktningen sommaren 2030.

Det är beställarens förvaltare som ansvarar för att båda dessa besiktningar genomförs och att berörda deltagare kallas.

14 ERFARENHETSÅTERFÖRING

Byggentreprenören och projektledningen verksamhet Fastighet genomförde olika avstämningsmöten med all produktionspersonal. Ett av dessa möten var exempelvis veckovisa lagbasmöten, då alla ledande montörer samlades för att summera föregående veckas arbeten ihop med kommande veckas arbeten. På så

sätt kunde eventuella problem eller avvikelser tas om hand varje vecka, för att därigenom ta vara på den erfarenhet var och en besitter.

Åkraskolan och Möklinta skola projekterades samtidigt för att bland annat uppnå synergieffekter, vilket gjorde att många lösningar och materialval blev desamma i båda skolorna. Möklinta skola startade sin produktion ungefär 6 månader tidigare än Åkraskolan, vilket gjorde att lärdomar från Möklintas produktion kunde omhändertas i Åkraprojektet genom månadsvisa avstämningsmöten. Vid dessa möten deltog verksamhet Fastighets projektledare och byggentreprenörens platschef från respektive skolprojekt.

Företaget Moxy gjorde tre oannonserade besök då arbetsplatsen kontrollerades utifrån ett arbetsmiljöperspektiv samt att främja sund konkurrens och förhindra arbetslivskriminalitet. De kontrollerade att alla som vistades på arbetsplatsen var inloggade med ID06, att alla på arbetsplatsen hade rätt att arbeta i Sverige samt att de hade genomgått utbildningen Safeconstruction. De kontrollerade dessutom arbetsplatsens säkerhet i form av personskydd och hantering av risker. Endast några få punkter angående arbetsplatsrisker noterades vid besöken vilka platsledningen snabbt åtgärdade och återkopplade med skriftlig dokumentation om åtgärderna till strygruppen. Vid de tre besök berömde Moxy helhetsintrycket av arbetsplatsen som de ansåg vara en välstädad och trevlig arbetsmiljö för samtliga yrkesgrupper. Platsledningen fick också väl godkänt för dokumentation av intyg, tillstånd och handlingar och att det var en välskött entreprenad.

15 NYCKELTAL

Riktpris 1, utan projektering och tilläggsbeställningar	250 mnkr
Riktpris 2, under projektering och med tilläggsbeställningar inklusive Fas 1, Fas 2, Rivning, osäker prognos för kostnad sanering av mark, skyddsrum men exklusive byggherrekostnad.	312,1 mnkr
Fas 1	10,2 mnkr
Fas 2 inklusive fast arvode inkl. sanering	273,4 mnkr
Byggherrekostnad	7,8 mnkr
Rivning Åkraskolan, storkök, matsal och idrottshall	10,2 mnkr

Sanering av mark	35,5 mnkr
Skyddsrum inklusive skyddsrumsutrustning	16,2 mnkr
Slutkostnad totalt inklusive Fas 1 och Fas 2, byggherrekostnad, sanering och skyddsrum	322,5 mnkr
Slutkostnad produktion exklusive arvode	249,2 mnkr
Nyckeltal produktionskostnad netto kr/kvm, i jämförelse med tre i storlek liknande skolprojekt hos ByggDialog låg produktionskostnaden på 28 117 kr/kvm	25 672 kr/kvm

16 ENTREPRENÖRER

Beställaren har i samråd med byggentreprenören ByggDialog arbetat hårt för att i största möjliga mån välja lokala entreprenörer i projektet. De företag som listats nedan är lokala företag utifrån kriterierna att de antingen har sitt säte i Sala eller att de har mycket personal boendes i Sala. Några entreprenörer från annan ort finns med i listan för att det inte finns något lokalt alternativ i Sala inom dessa yrkesområden. I de fallen har i stället de entreprenörer valts som geografiskt ligger närmast Sala, för minskad miljöpåverkan vad gäller resor samt för kortare inställelsetider och därmed minskade kostnader för beställaren. Det har medfört att 55 % av de företag som engagerats i projektet var lokala.

16.1 ENTREPRENÖRER-LOKAL FÖRANKRING

Namn	
Ramirent Safe Access AB	Mälardalens Betongborrning AB
Solkraft Direkt AB	Heby Städ och Flytt AB
JN-Konsult i Sala AB	HW Bygg AB
Sahlberg El och Styr AB	Västerfärnebo Elektriska AB
Automationsbolaget AB	Rollerboys Öst AB
Fridhems Elektriska AB	STICAB
JC Gräv och Lyft AB	E-I Mark AB
Radiator VVS	EDE Kyl & Värme AB

Leckenbo Entreprenad AB	Isolering & Akustik i Västerås AB
PEAB Anläggning AB	VM-Produkter i Västerås AB
WL Plåt	Sala Sotningsditrikt AB
FÖ Bygg AB	AJAB Brand AB
Sandin Tak AB	Bravida
MEKAB	Kraft Tech
Pernillas Alltjänst AB	AJ Söderström AB
Din Elon Butik AB	KYM Kök och Bygg AB
Sala Heby Energi AB	Mälardalens Grävtjänst V-färnebo
Sörmans Mark & Entreprenad	Törnlinds VVS AB
Färg & Hobbyhörnan/Happy Homes	MLT Logistiktransporter
AB Karl Hedin Bygghandel	Sala Svets- & Mekaniska
Dekalbolaget	Hotell Ångan i Sala AB
P Spång Mur & Plattsättning AB	Hotell Tinget

16. 2 ENTREPRENÖRER-ÖVRIGA

AB Byggbeslag	Aros Golv & Platt AB
Aros Mobilkranar	G Construct
Carigon Mälardalen AB	Fogfixarn
Ventpartner	BMJ Betonghåltagning
SP-Gruppen	Radiator
Vekab	Isolering Akustik AB
Klara Städ	Linjegolv entr. AB
Stålpålning i Mälardalen AB	Polygon
Uppsala Isolering	Carl Gustav Solutions

DTT Construction	Skyddsrumsspecialisten
Kone Hissar	ABAX Dörrsystem
Tibrings Markis & Persienn	Ahsell
Mondo Arkitekter	Svensk Låsprojektering
Infobric AB	Binosight AB
EDKYL AB	Kadesjös
Abrahamsson VVS Konsult AB	Optimera Svenska AB
Wahlros Byggprojektledning AB	Tribia Interaxo
Fire AB	Kinnarps AB

16.3 YRKESARBETARE

LOKALA: Antalet inskrivna på byggarbetsplatsen har varierat under projektets hela gång och ca 50 personer, vilket motsvara ca 36%, har varit inne och arbetat i projektet under längre eller kortare perioder.

ÖVRIGA: Även antalet personer som inte är bosatta i Sala har varierat under projektets gång och ca 90 personer har varit inne och arbetat i projektet under längre eller kortare perioder.

16.4 GYMNASIEELEVER FRÅN SALAS BYGG- OCH ELPROGRAM

Beställaren har som krav att entreprenör ska tillskapa plats för elever under yrkesutbildning. Samarbete med Ösbys yrkesutbildning har skett och flera yrkeskategorier har gjort sin praktik i projektet.

	Elever från årskurs 2 & 3 under en längre period	Elever från årskurs 1 som provar på under två veckor
Bygg	5	4
Plåt	2	1
Måleri	2	2

Golv & Platt	1	3
Mark	3	2
El	2	2

Elever med inriktning plåt genomförde examensarbete, under överinseende av plåtentreprenören, sin handledare och ByggDialogs platschef, genom att göra allt plåtarbete på förrådet som står på den anpassade skolgården. De klarade provet utan anmärkningar.

17 HANDLINGAR

Drift- och underhållsinstruktioner (DoU) samt Relationshandlingar finns sparade på följande plats på Sala kommuns N-server:

N:\Lokalförvaltarna\Fastighetsobjekt\Ritningar, information, våra objekt\100-SERIEN\17125 Åkraskolan

N:\Lokalförvaltarna\Fastighetsobjekt\Ritningar, information, våra objekt\100-SERIEN\17219 Åkra förskola

Åkraskolan F-6, Anpassad Skola F-6 och Åkra Förskola
Verksamhet Fastighet

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

SALA KOMMUN

Dnr 2026/681

KSLU § 148 Medel ur kommunstyrelsens förfogande, kostnadstäckning moduler Ekdalen

INLEDNING
Ekorrens- och Dalhems förskolor i Sala evakuerades ur sina lokaler till tillfälliga moduler under slutet av 2023. Detta till följd av att lokalerna, under längre tid, haft ett mindre bra inomhusklimat. Åtgärder vidtogs för att förbättra inomhusluftens kvalitet utan att lyckas. I beslut från bygg- och miljönämnden (Dnr: BMN 2020-286) togs beslut om evakuering av verksamheterna.

Moduler beslutades att hyras in för Ekorrens- samt Dalhems förskolor, s.k. Ekdalens förskola, vilka placerades på samma Fastighet (Kristina 4:4) som f.d. Gärdersta modulskola. Avtalstiden för modulerna löper fram till 2027-12-31, med en plan att nyttjas som evakueringslokal för renovering av andra förskolor.

I samband med att Åkraskolan invigdes hösten 2025, flyttades förskoleverksamheten från fd. Ekdalens förskolemoduler till utbyggda Åkra förskola. Då medel inte tilldelats för tilltänkt renovering av andra förskolelokaler nyttjades inte Ekdalens förskolamoduler för ändamålet utan tomställdes. Mellan perioden 1 september 2025 och 30 september 2026 hyrdes delar av modulerna ut till extern hyresgäst.

Av de totala 53 modulerna, för sk. Ekdalens förskola, flyttades 20 moduldelar till Kila skola, i avtal med modulägare Indus 1 augusti 2026 till och med 1 augusti 2031. Dessa moduler ersätter samt utökar tidigare moduletablering på skolan.

Ekonomiska konsekvenser
Sammanställd prognos utifrån faktisk redovisning och budget summeras de totala kostnaderna för år 2026 till 7 895 650 kronor. Intäkt från extern hyresgäst, januari - september är avräknad och uppgår till 1 093tkr. Skolkontor debiteras 2 049tkr. De större kostnadsposterna består av lokalhyra för moduler beräknad till 3100tkr, avskrivningar (bygg/anläggning) och kapitalkostnader 7 377tkr samt övriga driftskostnader 530tkr.

Inom ramen för verksamhet Fastighet ryms inte medel för tomställda lokaler. Enligt riktlinjer för kommunstyrelsens förfogande får förfogandet användas för sådana kostnader.

För att täcka de uteblivna hyresintäkterna, äskas medel för detta ändamål ur kommunstyrelsens förfogande.

För 2026 budgeterades kommunstyrelsens förfogande till 16 908 tkr. Per datum 2026-06-03 kvarstår 8 714 tkr. av förfogandet.

Beslutsunderlag
KS 2026.4431 – Missiv
KS 2026.4152 - Beslut om hantering av kostnader för moduler före detta Ekdalens förskola 2026-2028

KSLU § 148 fortsättning

Ärendet föredras av fastighetschef Åsa Agemalm. Teknisk chef Roger Lindström deltar vid ärendets behandling.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att Tekniska kontoret, verksamhet Fastighet, för år 2026, tilldelas 7 895 650 kronor för att täcka uteblivna hyresintäkter och kostnader för moduler inhyrda för fd. Ekdalens förskola, att tas ur kommunstyrelsens förfogande.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att Tekniska kontoret, verksamhet Fastighet, för år 2026, tilldelas 7 895 650 kronor för att täcka uteblivna hyresintäkter och kostnader för moduler inhyrda för fd. Ekdalens förskola, att tas ur kommunstyrelsens förfogande.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen.

Skickas till
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN

Daniel Holmvin
Kommundirektör

BESLUT

Hantering av kostnader för moduler f.d. Ekdalens förskola 2026–2028

BESLUT

2026:

- Verksamhet Fastighet ska begära 7 895 650 kr från KS förfogade
- Skolkontoret ska betala 2 049 237 kr i hyra till verksamhet Fastighet

2027:

- Verksamhet Fastighet ska begära 233 333 kr från KS förfogade
- Skolkontoret ska betala 2 345 577 kr i hyra till verksamhet Fastighet

2028:

- Verksamhet Fastighet ska begära medel genom tekniska nämndens prioriteringsunderlag motsvarande 1 600 000 kr

REDOGÖRELSE AV ÄRENDE

Ekdalens moduler etablerades 2023, av okänd anledning skrevs inget avtal med skolan om modulerna. Skolan och fastighet enades, muntligt, om hyrestid t.o.m. 2027-12-31. Denna hyrestid baserades på att modulerna först skulle behövas till Åkraskolan som öppnade HT 2025, sedan skulle modulerna behövas under den tid som renovering av Turbo förskola skulle ske.

Efter att modulavtalet löpt ut har uthyraren av moduler 3 månader på sig att avetablera modulerna. För detta kommer en kostnad på ca 1 600 000 kr att faktureras Sala kommun.

Kriminalvården lämnar Ekdalens moduler sista september 2026. Kriminalvården, via Skandrenting, avser börja bygga på den köpta marken 2028 vilket innebär att de inte kan avkrävas ersättning under återstående extern hyrestid.

Inför skolstart HT 2026 flyttades drygt en tredjedel av modulerna till Kila skola som ersättning för de moduler som avvecklats där. Modulerna som ej flyttas till Kila utrangeras per 2026-09-30. Modulflytten till Kila innebär att månadshyran för evakueringslokalerna på Ekdalen sänks per 1:a augusti 2026 (med 1,4 mnkr på årsbasis), på grund av färre kvadratmeter. Detta medför även lägre hyra 2027. Driftskostnaderna 2027 blir också lägre än 2026, på grund av utrangeringen och modulflytten till Kila. De driftskostnader som kvarstår 2027 är el/värme.

SALA KOMMUN

	Ekdalens förskolemodul	Prognos 2026	Prognos 2027
Intäkter	Elkostnad, debiteras Salberga	-302 516	
	Hyra, Salberga	-727 449	
	Hyra, debiteras Skolkontoret	-2 049 237	-2 345 577
Intäkter totalt		-3 079 202	-2 345 577
Kostnader			
	Lokalhyra (Indus)	3 079 202	2 345 577
	Drift	518 868	233 333
	Kapitalkostnader (utrangering)	7 376 782	0
Kostnader totalt		10 974 851	2 578 910
Kostnad som belastar Fastighet		7 895 650	233 333

MOTIVERING TILL BESLUT

Med anledning av att skolkontoret och Fastighet gemensamt ansvarat för avtalslängden på modulerna, ska kostnaden för de tomställda lokalerna och kostnaden för kapitalkostnader för marken där modulerna står bekostas av båda verksamheterna.

Verksamhet Fastighet ska ansöka om medel från KS förfogande för de kostnader som inte täcks av annan part för åren 2026 och 2027, se belopp i tabell ovan. För 2028 ska Fastighet begära medel genom tekniska nämndens prioriteringsunderlag motsvarande 1 600 000 kr.

Skolkontoret ska betala för delar av kostnaden för modulerna under 2026 och 2027, se belopp i tabell ovan.

För Kommunstyrelsen

Daniel Holmvin
Kommundirektör

Tekniska kontoret,
Åsa Agemalm
Verksamhetschef, Verksamhet Fastighet

MISSIV

Hemställan om medel ur kommunstyrelsens förfogande, för kostnadstäckning av moduler fd. Ekdalens förskola

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Ekorrens- och Dalhems förskolor i Sala evakuerades ur sina lokaler till tillfälliga moduler under slutet av 2023. Detta till följd av att lokalerna, under längre tid, haft ett mindre bra inomhusklimat. Åtgärder vidtogs för att förbättra inomhusluftens kvalitet utan att lyckas. I beslut från bygg- och miljönämnden (Dnr: BMN 2020-286) togs beslut om evakuering av verksamheterna.

Moduler beslutades att hyras in för Ekorrens- samt Dalhems förskolor, s.k. Ekdalens förskola, vilka placerades på samma Fastighet (Kristina 4:4) som f.d. Gärdersta modulskola. Avtalstiden för modulerna löper fram till 2027-12-31, med en plan att nyttjas som evakueringslokal för renovering av andra förskolor.

I samband med att Åkraskolan invigdes hösten 2025, flyttades förskoleverksamheten från fd. Ekdalens förskolemoduler till utbyggda Åkra förskola. Då medel inte tilldelats för tilltänkt renovering av andra förskolelokaler nyttjades inte Ekdalens förskolamoduler för ändamålet utan tomställdes. Mellan perioden 2025-09-01 – 2026-09-30 hyrdes delar av modulerna ut till extern hyresgäst.

Av de totala 53 modulerna, för sk. Ekdalens förskola, flyttades 20 moduldelar till Kila skola, i avtal med modulägare Indus 2026-08-01 – 2031-08-01. Dessa moduler ersätter samt utökar tidigare moduletablering på skolan.

Ekonomiska konsekvenser

Sammanställd prognos utifrån faktisk redovisning och budget summeras de totala kostnaderna för år 2026 till **7 895 650 kr**. Intäkt från extern hyresgäst, januari - september är avräknad och uppgår till 1 093tkr. Skolkontor debiteras 2 049tkr. De större kostnadsposterna består av lokalhyra för moduler beräknad till 3100tkr, avskrivningar (bygg/anläggning) och kapitalkostnader 7 377tkr samt övriga driftskostnader 530tkr.

Inom ramen för verksamhet Fastighet ryms inte medel för tomställda lokaler. Enligt riktlinjer för kommunstyrelsens förfogande får förfogandet användas för sådana kostnader.

SALA KOMMUN

För att täcka de uteblivna hyresintäkterna, äskas medel för detta ändamål ur kommunstyrelsens förfogande.

För 2026 budgeterades kommunstyrelsens förfogande till 16 908 tkr. Per datum 2026-06-03 kvarstår 8 714 tkr. av förfogandet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att Tekniska kontoret, verksamhet Fastighet, för år 2026, tilldelas 7 895 650 kr. för att täcka uteblivna hyresintäkter och kostnader för moduler inhyrda för fd. Ekdalens förskola, att tas ur kommunstyrelsens förfogande.

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktions-nedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Tekniska kontoret,
Åsa Agemalm
Verksamhetschef, Verksamhet Fastighet

MISSIV

Hemställan om medel ur kommunstyrelsens förfogande, för kostnadstäckning av moduler fd. Ekdalens förskola

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Ekorrens- och Dalhems förskolor i Sala evakuerades ur sina lokaler till tillfälliga moduler under slutet av 2023. Detta till följd av att lokalerna, under längre tid, haft ett mindre bra inomhusklimat. Åtgärder vidtogs för att förbättra inomhusluftens kvalitet utan att lyckas. I beslut från bygg- och miljönämnden (Dnr: BMN 2020-286) togs beslut om evakuering av verksamheterna.

Moduler beslutades att hyras in för Ekorrens- samt Dalhems förskolor, s.k. Ekdalens förskola, vilka placerades på samma Fastighet (Kristina 4:4) som f.d. Gärdersta modulskola. Avtalstiden för modulerna löper fram till 2027-12-31, med en plan att nyttjas som evakueringslokal för renovering av andra förskolor.

I samband med att Åkraskolan invigdes hösten 2025, flyttades förskoleverksamheten från fd. Ekdalens förskolemoduler till utbyggda Åkra förskola. Då medel inte tilldelats för tilltänkt renovering av andra förskolelokaler nyttjades inte Ekdalens förskolamoduler för ändamålet utan tomställdes. Mellan perioden 2025-09-01 – 2026-09-30 hyrdes delar av modulerna ut till extern hyresgäst.

Av de totala 53 modulerna, för sk. Ekdalens förskola, flyttades 20 moduldelar till Kila skola, i avtal med modulägare Indus 2026-08-01 – 2031-08-01. Dessa moduler ersätter samt utökar tidigare moduletablering på skolan.

Ekonomiska konsekvenser

Sammanställd prognos utifrån faktisk redovisning och budget summeras de totala kostnaderna för år 2026 till **6 400tkr**. Intäkt från externhyresgäst, januari - september är avräknad och uppgår till 730tkr. De större kostnadsposterna består av lokalhyra för moduler beräknad till 3100tkr, avskrivningar (bygg/anläggning) 3 300tkr, kapitalkostnad 200tkr samt övriga driftkostnader 530tkr.

Inom ramen för verksamhet Fastighet ryms inte medel för tomställda lokaler. Enligt riktlinjer för kommunstyrelsens förfogande får förfogandet användas för sådana kostnader.

SALA KOMMUN

För att täcka de uteblivna hyresintäkterna, äskas medel för detta ändamål ur kommunstyrelsens förfogande.

För 2026 budgeterades kommunstyrelsens förfogande till 16 908 tkr. Per datum 2026-05-05 kvarstår 8 864 tkr. av förfogandet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att Tekniska kontoret, verksamhet Fastighet, för år 2026, tilldelas 6 400tkr för att täcka uteblivna hyresintäkter och kostnader för moduler inhyrda för fd. Ekdalens förskola, att tas ur kommunstyrelsens förfogande.

SALA KOMMUN

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☒

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Om **NEJ** – varför inte?

SALA KOMMUN

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet
Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet
Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer
Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktions-nedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Dnr 2026/811

KSLU § 135 Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år, hösten 2026

INLEDNING
Enligt kommunallagen, 5 kap 35 §, skall motioner beredas så, att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid, skall detta och vad som kommit fram vid beredningen anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen från vidare handläggning.

Enligt fullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen göra denna redovisning vid fullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

Det finns inga aktuella motioner att redovisa.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4391 – Missiv
KS 2026.4392 - Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år

Ärendet föredras av huvudregistrator Anna Rydstedt.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

MISSIV

Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år, hösten 2026

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt kommunallagen, 5 kap 35 §, skall motioner beredas så, att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid, skall detta och vad som kommit fram vid beredningen anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen från vidare handläggning.

Enligt fullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen göra denna redovisning vid fullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

Det finns inga aktuella motioner att redovisa.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsens ledningsutskott föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Bilagor:

1 Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år.

2

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

Redovisning av motioner som ej behandlats inom ett år, våren 2026

Dnr	Anmäld i KF	Beskrivning	Remitterad till	Status
-	-	-	-	-

Dnr 2026/812

KSLU § 136 Redovisning av medborgarförslag/e-förslag som ej behandlats inom ett år, hösten 2026

INLEDNING
Enligt kommunallagen, 5 kap 35 §, ska medborgarförslag beredas så att kommunfullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid, ska detta och vad som kommit fram vid beredningen anmälas till kommunfullmäktige inom samma tid. Kommunfullmäktige får då avskriva medborgarförslaget från vidare handläggning.

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ska kommunstyrelsen göra denna redovisning vid kommunfullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober. Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4394 – Missiv
KK 2026.4396 - Redovisning av e-förslag som ej behandlats inom ett år

Ärendet föredras av huvudregistrator Anna Rydstedt.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Erik Hamrin (M) yrkar tillägg,
att ledningsutskottet för egen del yrkar,
att uppdra till kommundirektören att tillse att yttrande inkommer och förbereda hantering av ärendet under oktober månad.

Glenn Andersson (S) yrkar avslag till Erik Hamrins (M) yrkande.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordförande ställer Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande mot avslag och finner tilläggsyrkandet avslaget.

BESLUT
Ledningsutskottet beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Reservation
Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

KSLU § fortsättning

”E-förslag och medborgarförslag är en viktig funktion i en kommuns demokratiska apparat. De är medborgarnas möjlighet att väcka frågor för politisk behandling. Ett sätt för idéer med god förankring i samhället att tas tillvara och förhoppningsvis göra kommunen bättre.

Faktum är att dessa förslag anses så viktiga att kommunallagen 5 kap. §35 uttryckligen säger att de ’om möjligt [ska] beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen eller medborgarförslaget väcktes’. Det är något som vi i kommunstyrelsen ledningsutskott borde försöka sträva efter.

Det är mot den bakgrunden som vi idag yrkade att uppdra till kommundirektören att aktivt påskynda hanteringen av e-förslaget, ” Satsa på naturturism i Sala. Bättre skyltning, underhåll och kommunikation kring natur och vandring”. Förslaget har väntat i hela fjorton månader på behandling.

Hade detta hanterats tidigare är det möjligt att Salas attraktionskraft som turistdestination kunnat stärkas redan i år. Så blev det nu inte.

Oaktat vad som kunde ha hänt så kvarstår det undermåliga i att kommunstyrelsen inte klarar av att hantera dessa ärenden inom ramen för kommunallagens tydliga inriktningsbeslut.

Att i det läget aktivt ta ställning för att påskynda hanteringen av ärendet hade därmed varit bra av flera skäl. Vi kan bara beklaga att Socialdemokraterna väljer att förbli passiva i en fråga som denna.

Vi reserverar oss till förmån för Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande i denna punkt.”

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

MISSIV

Redovisning av medborgarförslag/e-förslag som ej behandlats inom ett år, hösten 2026

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt kommunallagen, 5 kap 35 §, ska medborgarförslag beredas så att kommunfullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid, ska detta och vad som kommit fram vid beredningen anmälas till kommunfullmäktige inom samma tid. Kommunfullmäktige får då avskriva medborgarförslaget från vidare handläggning.

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ska kommunstyrelsen göra denna redovisning vid kommunfullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsens ledningsutskott föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Bilagor:

1 Redovisning av e-förslag som ej behandlats inom ett år.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☒	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☒

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

Redovisning av medborgarförslag/e-förslag som ej behandlats inom ett år, hösten 2026

Dnr	Anmäld i KF	Beskrivning	Remitterat/överlämnat till	Status
2023/1335	2023-12-18	Medborgarförslag om att ploga trottoaren framför Turbo förskola, utmed Gruvvägen	Tekniska kontoret	Yttrande inkommit Ej behandlats i KS
2024/640	2024-08-26	Medborgarförslag; Öppna Mellandammen	Tekniska kontoret	Yttrande inkommit Ej behandlats i KS
2025/675	2025-07-02	E-förslag - Hotad damm vid Olof Jons	Tekniska kontoret	Yttrande inkommit Ej behandlats i KS
2025/776	2025-08-01	E-förslag - Satsa på naturturism i Sala. Bättre skyltning, underhåll och kommunikation kring natur och vandring	Kultur- och fritidsnämnden och näringslivsenheten	Yttrande inkommit Ej behandlats i KS .
2025/789	2025-08-10	E-förslag - Grillplatser och parkering vid flowtrail	Kultur- och fritidsnämnden	Yttrande inkommit Ej behandlats i KS

Dnr 2026/810

KSLU § 137 Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag, hösten 2026

INLEDNING
Kommunfullmäktige beslutade den 29 januari 2009, KF § 10, att bifalla *Motion om redovisning av verkställandet av bifallna motioner och medborgarförslag*. Motionären föreslog att kommunfullmäktige ska erhålla en redovisning av de motioner och medborgarförslag som bifallits med ännu inte verkställts.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag
KS 2026.4398 – Missiv
KS 2026.4399 - Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag

Ärendet föredras av huvudregistrator Anna Rydstedt.

Yrkanden
Ordförande Anders Wigelsbo (C) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Beslutsgång
Ordförande ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT
Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

MISSIV

Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag, hösten 2026

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kommunfullmäktige beslutade, KF § 10, 2009-01-29 att bifalla *Motion om redovisning av verkställandet av bifallna motioner och medborgarförslag*. Motionären föreslog att kommunfullmäktige ska erhålla en redovisning av de motioner och medborgarförslag som bifallits med ännu inte verkställts.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär inga ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Bilagor:

1 Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Barnperspektivet

FN:s barnkonvention fastslår att ”*barnets bästa skall alltid komma i första hand*”. Detta innebär att ett antal frågor som direkt eller indirekt berör barn ska ställas och beaktas före beslut angående till exempel policy, riktlinje och budget i kommunens samtliga styrelser och nämnder.

Berör ärendet barn direkt eller indirekt	JA ☐	NEJ ☐

Vid JA besvara följande frågor:

Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre	JA ☐	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?	JA ☐	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden	JA ☐	NEJ ☐

Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:

Att det blir lättare eller svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det skapas fler eller färre jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det ökar eller minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☐
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☐
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☐

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Anna Rydstedt
Huvudregistrator

Redovisning av verkställande av bifallna motioner och medborgarförslag, hösten 2026

Motioner

Dnr	Ärende	Beslut	Hanteras av	Status
2017/87	Motion (S) Nu satsar vi på landsbygden	KF § 51 2018-04-23	Näringslivskontoret	Verkställt KF § 45 2026-05-25 Landsbygdsprogram Sala kommun

Medborgarförslag

Dnr	Ärende	Beslut	Hanteras av	Status
2018/578	Medborgarförslag om att bygga lekplats vid Måns Ols	KF § 101/2019	Tekniska kontoret och kultur- och Fritidskontoret	Inväntar placering av ny servicebyggnad som ligger som en investering kommande år.
2025/370	E-förslag - Gratis mensskydd på alla idrottsanläggningar	KF § 65 2026-06-15		Nytt Dnr 2026/587
2025/717	E-förslag - Utegym i parken	KF § 66 2026-06-15	Park/Gata	Verkställt Nytt Dnr 2026/590

Sala 2026-09-03

KOALITION SALA

Nämndinitiativ kommunstyrelsen:
Ny inriktning för detaljplanen för Södra och östra Ängshagen.

Efter att ett av Samverkan för Salas partier inte längre står bakom det nuvarande förslaget till ny detaljplan för södra och östra Ängshagen så saknas förutsättningar eller skäl att driva planen vidare.

Det finns, enkelt sammanfattat, inte längre ett majoritetsstöd för planen. Kommunstyrelsen bör därför besluta att den planen inte ska föras vidare till antagande i sin nuvarande form. Ett beslut blir ett tydligt besked till boende på Ängshagen som så tydligt visat sitt missnöje med förslaget.

Samtidigt är behovet av ny verksamhetsmark i Sala stort. Den delen av planen bör därför inte försenas av en fortsatt omarbetning av bostadsområdet. Arbetet med verksamhetsmarken behöver i stället prioriteras och drivas framåt så skyndsamt som möjligt.

Det finns därför skäl att ge planarbetet en ny inriktning. Verksamhets- och handelsdelen bör kunna drivas vidare mot antagande, vid behov genom att den avskiljs och hanteras som en egen detaljplan.

Bostadsdelen ska istället arbetas om innan den förs vidare i planprocessen.

Mot den bakgrunden yrkar vi därför att kommunstyrelsen beslutar att:

- att detaljplanen för Södra och östra Ängshagen inte ska föras vidare till antagande i nuvarande utformning,
- att vidare arbete med bostadsdelen av planförslaget pausas till dess att kommunstyrelsens ledningsutskott har fattat ett nytt politiskt inriktningsbeslut för denna del av planen.

För Koalition Sala

Erik Hamrin (M), oppositionsråd
Hanna Westman (SBä), gruppledare
Magnus Edman (SD), gruppledare
Magnus Holm (KD), gruppledare

Förtroendevald - Avsägelse av uppdrag - Anmälan

1. Avsägelse

Jag avsäger mig samtliga uppdrag som förtroendevald
Nej, enbart vissa uppdrag

Jag avsäger mig följande uppdrag i nämnd / styrelse
Ange ett uppdrag per rad. För att ange fler uppdrag klickar du på knappen "Lägg till ny rad".

Nämnd / styrelse	Uppdrag	Avsägelse från och med datum
Äldre- och omsorgsnämnd	Ordförande	2026-09-28
Äldre- och omsorgsnämnd	Ledamot	2026-09-28
Krisledningsnämnd	Ersättare	2026-09-28

Vill du avsäga dig från något annat uppdrag i övrig instans?
Ja

Jag avsäger mig följande uppdrag i övrig instans
Ange ett uppdrag per rad. För att ange fler uppdrag klickar du på knappen "Lägg till ny rad".

Instans	Uppdrag	Avsägelse från och med datum
Hjälpmedelsnämnden	Ledamot	2026-09-28
Västmanlands Tolkservice ekonomisk förening	Ledamot	2026-09-28
Regionens samverkansgrupp Nära vård	Ledamot	2026-09-28
Kommunstyrelsens ledningsutskott	Ersättare	2026-09-28

Tillhör du presidiet eller är partigruppledare?
Ja

iPad och passerkort
Om samtliga uppdrag inom Sala kommun är avslutade ska den iPad som du har haft till låns återlämnas till kanslienheten när avsägelsen är hanterad. Du ska också lämna in ditt passerkort.

Jag har läst och förstått

Avsägelsen blir giltig i och med slutgiltig behandling av beslutande instans.

2. Kontaktuppgifter

Dina kontaktuppgifter

Personnummer
197311097005

Förnamn
CAMILLA ÅSA MONICA

Efternamn
RUNERÅS

Telefon
-

E-postadress
camilla.runeras@sala.se

Mobiltelefon
+46700907900

Notifieringar
E-post
SMS

Parti
Socialdemokraterna

Behandling av personuppgifter
De personuppgifter som lämnas registreras och behandlas för att underlätta administration, handläggning samt för statistiska ändamål.
Mer information om hur kommunen hanterar personuppgifter hittar du på sala.se/integritetspolicy.
Du kan även kontakta dataskyddsombudet via e-post: dataskyddsombud@sala.se

---

Jag förstår att Sala kommun behöver behandla mina personuppgifter.

Lagring av ditt ärende
Ditt ärende finns tillgängligt på Mina sidor sex (6) månader efter att ditt ärende har registrerats i Sala kommuns verksamhetssystem. Sedan raderas ärendet från Mina sidor till följd av dataskyddsförordningen. Vid frågor kring dina raderade ärenden, vänligen hör av dig till kommun.info@sala.se.

Signering
Följande parter har signerat detta ärende.
Namn: CAMILLA ÅSA MONICA RUNERÅS
Person ID: 197311097005
Datum: 2026-09-23 13:22
Signerad checksumma: SHA-1 5AE822214BECAB99464E891714CA4F62B6D3CF7D